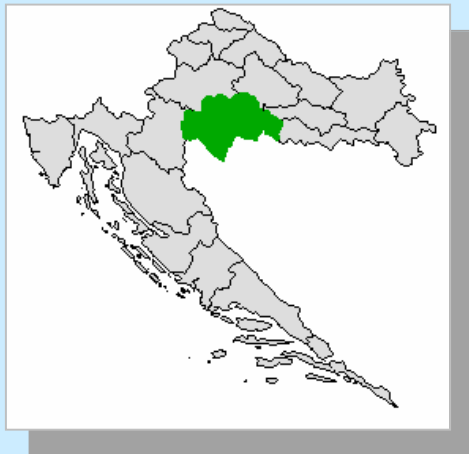

Prostorni plan

SISAK, KUTINA, NOVSKA, PETRINJA, GLINA, HRVATSKA
KOSTAJNICA, DONJI KUKURUZARI, DVOR, GVOZD,
HRVATSKA DUBICA, JASENOVAC, LEKENIK,
LIPOVLJANI, MAJUR, MARTINSKA VES,
POPOVAČA, SUNJA, TOPUSKO, VELIKA LUDINA

Sisačko moslavačke županije

REPUBLIKA HRVATSKA
SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
Županijski zavod za prostorno uređenje

u suradnji s

CPA Centar za prostorno uređenje i
arhitekturu d.o.o. Zagreb

SISAK, travanj 2001.

REPUBLIKA HRVATSKA
Sisačko-moslavačka županija
Županijski zavod za prostorno uređenje

PROSTORNI PLAN
SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Sisak, travanj 2001. godine

PROSTORNI PLAN SISAČKO - MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Nositelj izrade :

SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

Župan :

Đuro BRODARAC

Izvršitelj :

Županijski zavod za prostorno uređenje

Ravnatelj Zavoda :

Zdenko SEŠO, dipl.inž.građ.

Stručna koordinacija u ime Zavoda :

Margita MALNAR, dipl.inž.arh.

Stručni tim Zavoda :

Zdenko SEŠO, dipl.inž.građ.

Blanka BOBETKO - MAJSTOROVIĆ, dipl.inž.biol.

Margita MALNAR, dipl.inž.arh.

Sanja DEAK – DJAKOVIĆ

u suradnji s :

CPA Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. Zagreb

Direktor CPA :

Tomislav DOLEČKI, dipl.inž.arh.

Stručna koordinacija u ime CPA :

Neda KAMINSKI - KIRŠ, dipl.inž.arh.

Stručni tim CPA :

Tomislav DOLEČKI, dipl.inž.arh.

Neda KAMINSKI - KIRŠ, dipl.inž.arh.

Andrea PINTAR, dipl.inž.arh.

Lidija TADIJANOVIĆ, dipl.inž.arh.

Zahvaljujemo se Hrvatskom centru za razminiranje i Županijskoj upravi za ceste na pomoći pri ispisu kartografskih prikaza i tekstualnog dijela Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	
Naziv prostornog plana: PROSTORNI PLAN SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE	
Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Sisačko-moslavačke županije: “Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije” broj 01/1999.	Odluka Županijske skupštine o donošenju Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije: “Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije” broj 4/2001.
Javna rasprava (datum objave): “Večernji list” od 24. srpnja 2000.	Javni uvid održan od: 03. kolovoza 2000. do: 06. listopada 2000.
Pečat tijela odgovornog za provođenje javne rasprave: M.P.	Odgovorna osoba za provođenje javne rasprave: Zdenko Sešo, dipl. inž. građ.
Suglasnost na Plan: Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, prema članku 19. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine" broj 30/94, 68/98 i 61/00) Klasa: 350-02/01-04/004 , Urbroj: 531-08/1-01-8 , datum: 10. travnja 2001.	
Pravna osoba/tijelo koje je izradilo Plan: SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKI ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE	
Pečat pravne osobe/tijela koje je izradilo Plan: M.P.	Odgovorna osoba: Zdenko Sešo, dipl. inž. građ.
Kordinator plana: Margita Malnar, dipl. inž.arh.	
Stručni tim u izradi plana: Županijski zavod za prostorno uređenje 1. Zdenko Sešo, dipl. inž. građ. 2. Margita Malnar, dipl. inž. arh. 3. Blanka Bobetko-Majstorović, dipl.inž.biol. 4. Sanja Deak-Djaković	CPA d.o.o. 5. Tomislav Dolečki, dipl. inž. arh. 6. Neda Kaminski-Kirš, dipl. inž. arh. 7. Andrea Pintar, dipl. inž. arh. 8. Lidija Tadjianović, dipl. inž. arh.
Pečat Županijske skupštine: M.P.	Predsjednik Županijske skupštine: Ivan Šantek
Istovjetnost ovog prostornog plana s izvornikom ovjerava: 	Pečat nadležnog tijela:

<i>Margita Malnar, dipl. inž. arh.</i>	<i>M.P.</i>
---	-------------

Sadržaj elaborata:

Tekstualni dio plana:

U V O D

I. OBRAZLOŽENJE

1.	POLAZIŠTA	25
1.1.	POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI ŽUPANIJSKOG PODRUČJA U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE DRŽAVE	25
1.1.1.	Osnovni podaci o stanju u prostoru (Tablica 1. i 2)	25
1.1.2.	Prostorno razvojne i resursne značajke	35
1.1.3.	Obveze iz Strategije i Programa prostornog uređenja Države i ocjena postojećih prostornih planova	51
1.1.4.	Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje	65
2.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	31
2.1.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA REGIONALNOG, DRŽAVNOG I MEĐUNARODNOG ZNAČAJA	81
2.1.1.	Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava	81
2.1.2.	Svrhovito korištenje prirodnih izvora	85
2.1.3.	Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša	87
2.2.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA	90
2.2.1.	Demografski razvoj	90
2.2.2.	Odabir prostorne i gospodarske strukture	95
2.2.3.	Razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture	96
2.2.4.	Zaštita krajobraznih vrijednosti	98
2.2.5.	Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina	99
2.3.	CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU ŽUPANIJE	102
2.3.1.	Racionalno korištenje i zaštita prostora	102
2.3.2.	Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture	102
3.	PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	104
3.1.	PRIKAZ PROSTORNIH STRUKTURA ŽUPANIJE U ODNOSU NA STANJE I RAZVOJNA OPREDJELJENJA ŽUPANIJE I DRŽAVE	104
3.1.1.	Sustav razvojnih žarišta i njihov položaj u urbanoj mreži	106
3.1.2.	Vrste prostora s obzirom na dominantne oblike upotrebe	108
3.2.	ORGANIZACIJA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA	109
3.2.1.	Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture, poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine) - Tablica 3.	109
3.2.2.	Razvoj i uređenje prostora naselja – građevinska područja	109
3.2.3.	Razvoj i uređenje prostora izvan naselja	111
3.2.4.	Razvoj i uređenje pograničnog područja	118
3.3.	SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA I RAZVOJNIH SREDIŠTA	122
3.4.	PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI OD ZNAČAJA ZA ŽUPANIJU I DRŽAVU	123
3.4.1.	Gospodarska namjena	123
3.4.2.	Javne i društvene djelatnosti	129
3.4.3.	Sportsko-rekreacijski sadržaji	132
3.5.	UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA	135
3.5.1.	Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne i kulturno-povijesne cjeline i vrijednosti) -Tablica 3.	135
3.5.2.	Zaštićena prirodna baština	135

3.5.3.	Zaštićena graditeljska baština	141
3.6.	RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA	149
3.6.1.	Prometni infrastrukturni sustav (ceste, željeznice, zračne, morske i riječne luke, javne telekomunikacije, produktovodi)	149
3.6.2.	Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja)	160
3.6.3.	Energetski sustav	182
3.7.	POSTUPANJE S OTPADOM	190
3.7.1.	Postojeće stanje	190
3.7.2.	Smjernice za postupanje s otpadom	191
3.8.	SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ	195
3.8.1.	Zrak	195
3.8.2.	Buka i vibracije	197
3.8.3.	Voda i tlo	197
3.8.4.	Ugroženi i degradirani prostori	199
3.8.5.	Smjernice za zaštitu od požara, elementarnih nepogoda, ratnih opasnosti i drugih izvanrednih događaja	201
II.	ODREDBE ZA PROVOĐENJE	203
1.	UVJETI RAZGRANIČENJA PROSTORA PREMA OBILJEŽJU, KORIŠTENJU I NAMJENI	204
1.1.	Ograničenja u korištenju prostora	206
1.2.	Razvoj i uređenje površina naselja	207
1.3.	Razvoj i uređenje površina izvan naselja	207
1.4.	Površine izvan naselja za gradnju infrastrukture	210
1.5.	Poljoprivredno tlo i šumske površine	211
1.6.	Vodne površine	212
2.	UVJETI ODREĐIVANJA PROSTORA GRAĐEVINA OD VAŽNOSTI ZA DRŽAVU I ŽUPANIJU	212
2.1.	Građevine i zahvati od važnosti za Državu	213
2.2.	Građevine i zahvati od važnosti za Županiju	215
2.3.	Popis građevina i zahvata za koje je potrebna provedba postupka procjene utjecaja na okoliš	216
3.	UVJETI SMJEŠTAJA GOSPODARSKIH SADRŽAJA U PROSTORU	217
3.1.	Rudarstvo i iskorištavanje mineralnih sirovina	217
3.2.	Industrija i poduzetnički ili obrtnički sadržaji	217
3.3.	Poljoprivrede, stočarstvo i ribarstvo	218
3.4.	Šumarstvo	219
3.5.	Turizam i ugostiteljstvo	220
4.	UVJETI SMJEŠTAJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI U PROSTORU	221
4.1.	Školstvo	221
4.2.	Zdravstvo	221
4.3.	Sport i rekreacija	221
4.4.	Kultura	222
5.	UVJETI ODREĐIVANJA GRAĐEVINSKIH PODRUČJA I KORIŠTENJA IZGRAĐENA I NEIZGRAĐENA DIJELA PODRUČJA	222
5.1.	Uređenje građevinskog područja	223
5.2.	Uvjeti za utvrđivanje građevinskih područja naselja	223
6.	UVJETI (FUNKCIONALNI, PROSTORNI, EKOLOŠKI) UTVRĐIVANJA PROMETNIH I DRUGIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA U PROSTORU	225
6.1.	Prometni sustav	225
6.2.	Vodnogospodarski sustav	228
6.3.	Energetski sustav	232
6.4.	Posebni uvjeti za gradnju infrastrukturnih sustava	234

7. MJERE OČUVANJA KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI	234
7.1. Položaj Županije u krajobraznoj podjeli Države	234
7.2. Krajobrazna podjela Županije	235
8. MJERE ZAŠTITE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA	236
8.1. Zaštita prirodne baštine	236
8.2. Zaštita prostora kulturno-povijesnog nasljeđa	237
8.3. Zaštita drvene tradicijske arhitekture	242
8.4. Zaštita kulturne baštine Lonjskog polja	243
9. POSTUPANJE S OTPADOM	244
9.1. Postupanje s opasnim otpadom	245
9.2. Postupanje s neopasnim tehnološkim otpadom	245
9.3. Postupanje s komunalnim otpadom	246
10. MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ	246
Zaštita zraka	247
Zaštita od buka i vibracija	247
Zaštita voda	248
Zaštita tla	249
Mjere posebne zaštite	252
11. MJERE PROVEDBE	252
11.1. Obveza izrade dokumenata prostornog uređenja	253
11.2. Područja primjene posebnih razvojnih i drugih mjera	254
11.3. Područja i lokaliteti za istraživanje i praćenje pojava i procesa u prostoru	255
11.4. *	255

III. IZVORI PODATAKA 259

POPIS DOKUMENTACIJE

GRAFIČKI PRILOZI I KARTOGRAMI U SKLOPU TEKSTUALNOG DIJELA ELABORATA :

- Odnos teritorija Republike Hrvatske i Sisačko - moslavačke županije
- Položaj Sisačko - moslavačke županije u Republici Hrvatskoj
- Udio stanovništva Sisačko-moslavačke županije u odnosu na stanovništvo Hrvatske
- Susjedne županije Sisačko - moslavačke županije
- Teritorijalni ustroj Sisačko - moslavačke županije
- Teritorijalno - politički ustroj Sisačko - moslavačke županije
- Odnos broja stanovnika i površine gradova i općina Sisačko - moslavačke županije
- Kretanje stanovništva Sisačko - moslavačke županije u razdoblju od 1981. do 1997. god.
- Granično područje Sisačko - moslavačke županije
- Osnovni prometno - geografski koridori na prostoru Sisačko - moslavačke županije
- Osnovne prostorne cjeline
- Administrativna sjedišta i razvrstaj državnih i županijskih cesta
- Površine Sisačko - moslavačke županije prema načinu korištenja
- Geološki sastav Sisačko - moslavačke županije
- Hidrogeološka skica područja Sisačko - moslavačke županije
- Izvod iz geološke karte Republike Hrvatske
- Rijeke i slivna područja Sisačko - moslavačke županije
- Pedoeколоška karta Sisačko - moslavačke županije
- Glavna tla Sisačko - moslavačke županije
- Značajke reljefa Sisačko - moslavačke županije
- Klimatsko zonska vegetacijska područja Sisačko - moslavačke županije
- Ruža vjetrova za područje meteorološke stanice Sisak
- Poprečni presjek Prilonjske nizine u smjeru jz - si
- Geološka sinteza za područje Sisačko - moslavačke županije

- Izvod iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske Kartografski prikaz br. 23 : područja uz Državnu granicu
- Izvod iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske Kartografski prikaz br. 5 : gradovi i naselja s gradskim obilježjima

- Izvod iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske Kartografski prikaz br.17:osnovno korištenje i namjena prostora s obzirom na očuvanje resursa
- Izvod iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske za područje Sisačko - moslavačke županije
- Pokrivenost područja Sisačko - moslavačke županije dokumentima prostornog uređenja
- Udio Županije u broju zaposlenih, prihodu i izvozu Republike Hrvatske
- Broj gospodarskih subjekata i ukupni prihod po djelatnostima
- Struktura industrijske proizvodnje po jedinicama lokalne samouprave
- Udio broja zaposlenih po djelatnostima
- Udio broja zaposlenih po veličini poslovnih jedinica
- Ratna razaranja na području Sisačko - moslavačke županije
- Raspored stanovništva po naseljima prema popisu stanovništva 1991.
- Procijenjeni broj stanovnika po naseljima 1999. godine
- Urbanizirana područja Sisačko - moslavačke županije - plan 2005. godine
- Razvojna osnovica za preobrazbu prostora Županije
- Područja posebne državne skrbi na području Županije (na temelju Zakona o područjima posebne državne skrbi, «Narodne novine» broj 44/96, 57/96, 124/97, 73/2000)
- Granice pokrivanja postojećih i planiranih UPS-ova
- Reljef i izvorišta na području Sisačko - moslavačke županije
- Planirana elektroenergetska postrojenja 400 - 200 - 110 kv do 2010. god.
- Preferentna lokacija odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada

TABLICE U SKLOPU TEKSTUALNOG OBRAZLOŽENJA:

A. Tablice određene Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova («Narodne novine» broj 106/98) :

Tablica 1. STANOVNICI, STANOVI I DOMAĆINSTVA - popis 1981. i popis 1991.

Tablica 2. POVRŠINA, STANOVNICI I GUSTOĆA NASELJENOSTI - popis 1981. i popis 1991.

Tablica 3.1. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

Tablica 3.2. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA POSEBNO VRIJEDNA I OSJETLJIVA PODRUČJA I CJELINE

B. Ostale Tablice :

- Naselja i stanovništvo Sisačko - moslavačke županije u razdoblju od 1981. do 1997. godine
- Poljoprivredne, obradive i šumske površine prema vrstama i načinu korištenja
- Prosječne sezonske vrijednosti količine padalina
- Stanovništvo 1991., 1999. i 2010. godine po općinama i gradovima
- Udio Sisačko - moslavačke županije u izvozu i uvozu Republike Hrvatske
- Udio Sisačko - moslavačke županije u ukupnom prihodu i broj zaposlenih u ukupnom broju zaposlenih Republike Hrvatske
- Broj i udio poslovnih subjekata po djelatnostima
- Ukupni prihod po djelatnostima
- Pokazatelji industrijske proizvodnje po jedinicama lokalne samouprave (rujan 1999. g.)
- Broj zaposlenih po djelatnostima
- Struktura broja zaposlenih po veličini poduzeća
- Procjene broja stanovnika Sisačko - moslavačke županije
- Postojeća građevna područja naselja - rekapitulacija po jedinicama teritorijalne samouprave

\ Vidi točku 11.4 Odredbi za provođenje

- Građevna područja važnijih naselja
- Površina obraslog i neobraslog šumskog zemljišta koju pokrivaju pojedine uprave šuma
- Podaci o stanju šumskog fonda
- Pregled groblja na području Sisačko - moslavačke županije
- Procjena broja stanovnika pograničnog područja Sisačko - moslavačke županije
- Odobrenja Ureda za gospodarstvo za eksploataciju mineralnih sirovina
- Mogući lokaliteti za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina

- Obrazovne i kulturne ustanove na području Sisačko - moslavačke županije
- Mreža građevina zdravstvene zaštite Sisačko - moslavačke županije
- Športsko - rekreacijski sadržaji na području Sisačko - moslavačke županije
- Zaštićena i evidentirana prirodna baština upisana u Upisnik zaštićenih dijelova prirode
- Popis dijelova prirode predloženih za zaštitu u Prostornim planovima općina i gradova
- Lokaliteti predloženi za prioritetna istraživanja i upisivanje u Upisnik zaštićenih dijelova prirode
- Potrebe za parkiranje u gradskim područjima
- Pregled RTV objekata na području Sisačko - moslavačke županije
- Ukupne potrebe vode pučanstva i industrije po vodoopskrbnim zonama
- Pregled izvorišta na području Sisačko - moslavačke županije
- Osnovni parametri ribnjaka na području Sisačko - moslavačke županije
- Pregled planiranih vodnogospodarskih objekata
- Melioracijske cjeline na dijelu slivnog područja rijeke Kupe u Sisačko - moslavačkoj županiji
- Planirana mreža plinovoda
- Planirana mreža plinskih mjerno regulacijskih stanica
- Osnovni podaci o pojedinim trafostanicama
- Proizvođači tehnološkog otpada (u tonama) na području Sisačko - moslavačke županije
- Podaci jedinica lokalne samouprave o problematici okoliša i planiranim mjerama zaštite
- Najviše moguće dopuštene razine buke (u decibelima) na vanjskim prostorima
- Ocjena kakvoće vode za 1998. godinu

TABLICE U SKLOPU ODREDBI ZA PROVOĐENJE :

Tablica 1: Funkcionalne i prostorne cjeline

Tablica 2: Preporučene minimalne udaljenosti gospodarskih građevina od građ. područja

Tablica 3: Broj jedinica sportskih građevina na 1.000 stanovnika pojedine dobne skupine

Tablica 4: Prijedlog minimalnih gustoća stanovanja i površina građ. područja naselja

Tablica 5: Zaštićena i evidentirana područja prirodnih vrijednosti državnog značaja

Tablica 6: Zaštićena područja prirodnih vrijednosti županijskog značaja - prijedlog

Tablica 7: Najviše moguće dopuštene razine buke na vanjskim prostorima

Grafički dio plana :

KARTOGRAFSKI PRIKAZI

1.	KORIŠTENJE I NAMJENA PROSTORA	mj. 1 : 100.000
2.	INFRASTRUKTURNI SUSTAVI	mj. 1 : 100.000
3.	UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA	mj. 1 : 100.000

KARTOGRAMI

1.	TERITORIJALNO - POLITIČKI USTROJ	mj. 1 : 300.000
2.	ADMINISTRATIVNA SJEDIŠTA I RAZVRSTAJ DRŽAVNIH I ŽUPANIJSKIH CESTA	mj. 1 : 300.000
3.	SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA I RAZVOJNIH SREDIŠTA	mj. 1 : 300.000
4.	INFRASTRUKTURNI SUSTAVI	mj. 1 : 300.000
	4. 1. CESTOVNI, ŽELJEZNIČKI, RIJEČNI I ZRAČNI PROMET	mj. 1 : 300.000
	4. 2. POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE	mj. 1 : 300.000
	4. 3. PROIZVODNJA I CIJEVNI TRANSPORT NAFTE I PLINA	mj. 1 : 300.000
	4. 4. ELEKTROENERGETIKA	mj. 1 : 300.000

4. 5. KORIŠTENJE VODA I VODOOPSKRBA	mj. 1 : 300.000
4. 6. UREĐENJE VODOTOKA I VODA, MELIORACIJSKA
ODVODNJA	mj. 1 : 300.000
5. POSTUPANJE S OTPADOM	mj. 1 : 300.000
6. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PODRUČJA
POSEBNIH OGRANIČENJA U KORIŠTENJU	mj. 1 : 300.000
7. UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA
PODRUČJA POSEBNIH OGRANIČENJA U KORIŠTENJU: - TLO	mj. 1 : 300.000

UVOD

Temeljem Zakona o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 61/00), Prostorni plan Sisačko - moslavačke županije osnovni je dokument uređenja prostora za Sisačko - moslavačku županiju, kojim se utvrđuju osnove za obnovu i budući razvitak u prostoru, ciljevi prostornog uređenja i namjena prostora, te smjernice, mjere i uvjeti za korištenje, zaštitu i uređivanje prostora. Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskog prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova («Narodne novine» broj 106/98) detaljno je određen sadržaj Prostornog plana županije.

Prostorni plan Sisačko - moslavačke županije obuhvaća cjelokupni prostor Županije, a izrađen je u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju, Strategijom i Programom prostornog uređenja Države i prostornim planovima susjednih županija.

Prostorni plan Županije uvažavanjem prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti razrađuje načela prostornog uređenja i utvrđuje ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora.

Prostorni plan Županije sadrži prostornu i gospodarsku strukturu županije, sustav središnjih naselja regionalnog značenja, sustav razvojne regionalne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, mjerila i smjernice za gospodarski razvoj, za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša te druge elemente od važnosti za Županiju.

Prostorni plan Sisačko - moslavačke županije temelji se na spoznajama o prostoru iz niza specijalističkih studija koje su izrađene za potrebe izrade Plana :

1. Ciljevi i strategija gospodarskog razvitka Sisačko - moslavačke županije (izrađivač: Institut za međunarodne odnose, Zagreb, srpanj 1999.)
2. Sustav naselja Sisačko - moslavačke županije (izrađivač: CPA - Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb, siječanj 1997.)
3. Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko-moslavačke županije (izrađivači: dr. Stjepan Šterc i Roko Mišetić - prosinac 1999.)
4. Studija prometnog sustava Sisačko-moslavačke županije (izrađivač: IGH - Institut građevinarstva Hrvatske, Zavod za prometnice, Zagreb, ožujak 1999.)
5. Konceptijsko rješenje prioritetnih faza razvitka vodoopskrbe na području Sisačko-moslavačke županije (izrađivač: "Hidroprojekt - ing", Zagreb, lipanj 1998.)
6. Studija energetskeg razvitka Županije (izrađivač: Energetski institut "Hrvoje Požar" d.o.o. Zagreb, srpanj 1999.)
7. Zaštita prirodne baštine Sisačko - moslavačke županije (izrađivač: Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji sa Državnom upravom za zaštitu prirodne i kulturne baštine, Sisak, lipanj 1997.)
8. Studija zaštite kulturne baštine Sisačko - moslavačke županije (izrađivač: Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu, veljača 1999.)
9. Izvešće o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije (izrađivač: APO - Agencija za posebni otpad, Zagreb, listopad 1998.)
10. Studija razvitka pograničnih područja Sisačko - moslavačke županije (izrađivač: CPA - Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb, siječanj 2000.)
11. Program gospodarenja otpadom Sisačko - moslavačke županije (izrađivač: CPA - Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb, svibanj 1997.)
12. Agroekološka studija – Program razvitka poljoprivrede na području Sisačko- moslavačke županije (izrađivač: Agroekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb veljača 2000. g.)

U izradi Plana je, osim navedenih studija, korištena i ostala dokumentacija o prostoru Sisačko - moslavačke županije (dokumenti prostornog uređenja, osnove korištenja i zaštite prostora, studije iz područja prometne i komunalne infrastrukture, studije zaštite prostora i sl.) koja je detaljno navedena na kraju ovog elaborata.

U skladu sa člankom 29. Zakona o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 35/98) od tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima prikupljeni su potrebni podaci i dokumentacija za potrebe izrade Prostornog plana Županije.

Svoje dopise i podatke dostavili su:

- MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA, Zavod za prostorno planiranje (dopis klasa: 350-02/00-01/0020, urbroj: 531-10/1-00-02 od 03. svibnja 2000. god.)
- MINISTARSTVO OBRANE, Sektor za gospodarenje, Uprava za graditeljstvo i zaštitu okoliša (dopis klasa: 350-01/00-01/02, urbroj: 512-M3-0202-01-99-04 od 05. travnja 2000. god.)
- MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA, Policijska uprava Sisačko - moslavačka, Odjel zaštite od požara i civilne zaštite (dopis broj: 511-10-09/1-8836/2-99.1/3 od 31. kolovoza 1999.god.)
- HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE, Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje (dopis urbroj: 345-210-9568/1/99 od 23.09.1999.god.)
- SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, URED ZA GOSPODARSTVO
- SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, URED ZA ZDRAVSTVO I SOCIJALNU SKRB (dopis klasa: 350-01/99-01/02, urbroj: 2176-03-99-2 od 21.01.2000. god.)
- SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, URED ZA STATISTIKU - SISAK (dopis klasa: 958-01/99-01/01, urbroj: 2176-07-01-01/07-99-01/1 od 05.01.2000. god.)
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Sisak, Odjel za uređivanje šuma (dopis klasa 321-02-99-01/132, broj: 349-08-08-99-1 od 03. rujna 1999. god.)
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Nova Gradiška, Odjel za uređivanje šuma (dopis ur.broj: 16-01-05-3087/99 od 25.10.1999. god.)
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Karlovac, Šumarija Gvozd (dopis ur.broj: 38/2000 od 28. 01.2000. god.)
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Zagreb, Šumarija Popovača (dopis ur.broj: 116-009/2000 od 06. 03.2000. god.)
- HŽ - HRVATSKE ŽELJEZNICE, Direkcija, Poslovi razvoja i informatike (dopis broj 4.2.-117/2000.-N.M. od 25.01.2000. god.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Sisak (dopis broj: 4/18-522/2000. - ing FV, JK od 14.01.2000. god.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Križ (dopis broj: 4/07-5965 - HI/ŽI/99. od 29.10.1999. god.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Karlovac (dopis broj: 4/17-4281/99 od 12.10.1999. god.)
- HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb (elaborat "Podloge za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije - Vodno gospodarstvo", Zagreb, ožujak 2000. godine)
- HP - HRVATSKA POŠTA d.d., Središte pošta Sisak (dopis broj 2-01-1081/99 od 11. kolovoza 1999.g.)
- HRT - HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA, Odašiljači i veze, Projektno - tehnološki odjel (dopis broj 124/00 ZL/MZ od 27.03.2000. god.)
- HT - HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE d.d., TK centar Sisak, Odjel razvoja i realizacije razvoja, Idejno rješenje mreže telekomunikacija, Sisak, prosinac 1999. godine
- GEOFIZIČKI ODSJEK Prirodoslovno - matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (dopis broj 14-433/1-1999 od 03. 12. 1999.g.)
- JANAF d.d., Služba razvoja i gradnje (dopis broj IV-25599/NP od 06. rujna 1999. god.)
- INA - Industrija nafte d.d. - Naftaplin, Sektor proizvodnje nafte i plina, Služba nadzora, Geodetski odjel (sastanak 12. 10. 1999.)

Kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri u izradu Prostornog plana Županije uključili stvarni korisnici prostora provedena je anketa među tijelima lokalne samouprave i uprave (gradovima i općinama) kojom su prikupljeni podaci o problemima i planiranim razvojnim konceptima na području Županije.

Podatke su dostavili:

- GRAD HRVATSKA KOSTAJNICA, Jedinствeni upravni odjel, Odsjek za obnovu, stambenu djelatnost i gospodarstvo (dopis klasa: 350-01/99-01/05, urbroj: 2176/02-99-04-2 od 17. prosinca 1999. god.)
- GRAD GLINA, Upravni odjel za gospodarstvo, planiranje, razvoj i obnovu (dopis klasa: 350-02/99-01/13, urbroj: 2176/01-03-99-2 od 27. prosinca 1999. god.)
- GRAD KUTINA, (dopis klasa: 350-01/00-01/1, urbroj: 2176/03-01-00-1 od 14. lipnja 2000. god.)
- GRAD NOVSKA, Upravni odjel za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša (dopis klasa: 350-01/99-01/10, urbroj: 2176/04-04-00-2 od 18. ožujka 2000. god.)
- GRAD PETRINJA, Upravni odjel za komunalno gospodarstvo, stambene poslove, graditeljstvo i obnovu
 - dopis kl: 350-01/99-01/79, urbroj: 2176/06-03-99-2 od 27. prosinca 1999. god.;
 - dopis kl: 350-01/99-01/79, urbroj: 2176/06-03-99-37 od 12. siječnja 2000. god.;
 - dopis kl: 350-01/99-01/79, urbroj: 2176/06-03-99-38 od 31. siječnja 2000. god.;
 - dopis kl: 350-01/99-01/79, urbroj: 2176/06-03-99-39 od 10. veljače 2000. god. sa Zaključkom Gradskog poglavarstva (klasa: 350-01/99-01/79, ur.broj: 2176/06-01-00-2 od 19. siječnja 2000. god.)
- OPĆINA DONJI KUKURUZARI, Ured Načelnika (dopis klasa: 350-01/99-03/06, urbroj: 2176/07-99-03-02 od 08. prosinca 1999. god.)
- OPĆINA DVOR, Načelnik (dopis klasa: 350-01/00-01-01, urbroj: 2176/08-01-00-02 od 08. ožujka 2000. god.)
- OPĆINA GVOZD (dopis klasa: 350-01/99-01/14, urbroj: 2176/09-00-01 od 10. travnja 2000. god.)
- OPĆINA HRVATSKA DUBICA, Vlastiti komunalni pogon (dopis klasa: 350-01/99-01/04, urbroj: 2176/10-00-03/03 od 06. ožujka 2000. god.)
- OPĆINA JASENOVAC, Jedinствeni upravni odjel (dopis klasa: 350-01/99-01/01, urbroj: 2176/11-05-99-05 od 13. prosinca 1999. god.)
- OPĆINA LIPOVLJANI, Jedinствeni upravni odjel (dopis klasa: 350-02/99-01/01, urbroj: 2176/13-04-99-02 od 20. prosinca 1999. god.)
- OPĆINA MAJUR (dopis klasa: 350-01/99-01/04, urbroj: 2176/14-00-03-3 od 01. ožujka 2000. god.)
- OPĆINA MARTINSKA VES, Jedinствeni upravni odjel (dopis od 06. ožujka 2000. god.)
- OPĆINA POPOVAČA, Odsjek za komunalno gospodarstvo (dopis klasa: 350-02/00-01/3, urbroj: 2176/16-02-00-02 od 15. ožujka 2000. god.)
- OPĆINA SUNJA, Općinski Načelnik (dopis klasa: 350-01/99-01/11, urbroj: 2176/17-04-05-99-01 od 13. siječnja 2000. god.)
- OPĆINA TOPUSKO (dopis klasa: 350-01/99-01/06, urbroj: 2176/18-01-00-02 od 08. ožujka 2000.)
- OPĆINA VELIKA LUDINA, Ured Načelnika (dopis klasa: 350-01/00-01/3, urbroj: 2176-19-00-01/3 od 03. ožujka 2000. god.)

Na temelju dobivenih spoznaja, a u skladu s Programom rada na izradi Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije izvršena je raščlamba postojeće prostorno - planske dokumentacije područja Sisačko - moslavačke županije, pojedinih sektorskih studija na razini Županije i Države i ostale dokumentacije, te je u studenom 1999. godine izrađen elaborat "Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije - Polazišta i ciljevi" kojim su određeni temeljni ciljevi prostornog razvoja i uređenja Sisačko-moslavačke županije kao osnova za izradu prijedloga Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije.

Po prikupljanju i obradi podataka od jedinica lokalne samouprave, tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i postojeće ostale dokumentacije o prostoru, izrađen je nacrt prijedloga Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije za potrebe provođenja prethodne rasprave (u skladu s Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova, «Narodne novine» broj 101/98).

Tijekom prethodne rasprave organizirane su prezentacije nacrtu prijedloga Prostornog plana:

- 01. lipnja 2000.g. u Sisku za područje Grada Siska, te općina Sunja, Lekenik i Martinska Ves;
- 06. lipnja 2000.g. u Novskoj za područje Grada Novske, te općina Lipovljani i Jasenovac;
- 06. lipnja 2000.g. u Kutini za područje Grada Kutine, te općina Popovača i Velika Ludina;
- 07. lipnja 2000.g. u Glini za područje gradova Petrinje i Gline, te općina Topusko i Gvozd;
- 14. lipnja 2000.g. u Hrvatskoj Kostajnici za područje Grada Hrvatske Kostajnice, te općina Dvor, Hrvatska Dubica, Majur i Kukuruzari;
- 15. lipnja 2000.g. za predstavnike tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima;
- 16. lipnja 2000.g. za predstavnike županijskih zavoda za prostorno uređenje susjednih županija (Karlovačka, Zagrebačka, Bjelovarsko-bilogorska, Požeško-slavonska i Brodsko-posavska);

Tijekom prethodne rasprave svoje mišljenje i prijedloge na Prijedlog Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije dostavili su :

Jedinice lokalne samouprave:

- GRAD GLINA (dopis klasa:350-02/00-01/06, urbroj:2176/01-03-00-2 od 04. svibnja 2000. g.)
- GRAD KUTINA, Ured Gradonačelnika (dopis klasa:350-01/00-01/1, urbroj: 2176/03-01-00-2 od 14. lipnja 2000. god.)
- GRAD NOVSKA, Gradonačelnik (dopis klasa:350-01/00-01/03, urbroj: 2176/04-03-00-1 od 19. lipnja 2000. god.)
- GRAD PETRINJA
 - Gradonačelnik (dopis klasa:350-01/00-01/27, urbroj: 2176/06-03-00-2 od 15. lipnja 2000. g.)
 - Gradsko poglavarstvo (dopis kl:350-01/00-01/27, urbr:2176/06-01-00-4 od 27. lipnja 2000.g)
- GRAD SISAČ, Služba gospodarenja prostorom, razvoja i zaštite okoliša (dopis klasa: 350-01/00-01/9, urbroj: 2176/05-07-00-1 od 23. svibnja 2000. god.)
- OPĆINA GVOZD, Općinski Načelnik (dopis klasa: 350-01/00-02, urbroj: 2176/09-00-01 od 12. lipnja 2000. god.)
- OPĆINA HRVATSKA DUBICA, Načelnik (dopis klasa: 350-01/99-01/04, urbroj: 2176/10-00-01/06 od 26. lipnja 2000. god.)
- OPĆINA JASENOVAC, Načelnik (dopis klasa: 350-01/99-01/01, urbroj: 2176/11-05-00-01/06 od 14. lipnja 2000. god.)
- OPĆINA LEKENIK, Jedinствeni upravni odjel (dopis klasa: 350-02/00-01/02, urbroj: 2176/12-00-02 od 05. listopada 2000. god.)
- OPĆINA LIPOVLJANI, Općinsko poglavarstvo (dopis klasa: 350-02/00-01/01, urbroj: 2176/13-02-00-04 od 23. lipnja 2000. god.)
- OPĆINA MARTINSKA VES, Jedinствeni upravni odjel (dopis klasa: 350-01/00-01, urbroj: 2176/15-00-1 od od 23. svibnja 2000. god.)

- OPĆINA POPOVAČA, Ured Načelnika (dopis klasa: 350-02/00-01/13, urbroj: 2176/16-02-00-2 od 05. lipnja 2000. god.)
- OPĆINA SUNJA, Općinsko poglavarstvo (mišljenje klasa: 350-01/00-01/03, urbroj: 2176/17-02-99-02 od 03. srpnja 2000. god.)
- OPĆINA TOPUSKO (dopis klasa: 350-01/99-01/06, urbroj: 2176/18-01-00-06 od 15. lipnja 2000. g.)

Tijela državne uprave i pravne osobe s javnim ovlastima:

- Ured za prostorno uređenje, stambeno - komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Sisak (dopis klasa: Sl. 2000. urbroj: 2176-04-01/02-00-2 od 07.06.2000. god.)
- MINISTARSTVO OBRANE, Sektor za gospodarenje, Uprava za graditeljstvo i zaštitu okoliša (dopis klasa: 350-01/00-01/02, ur. broj: 512-M3-0202-00-6 od 27.06.2000. god.)
- HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Služba studijsko-projektnih poslova, Zagreb (dopis klasa: 350-02/99-01/0013 urbroj: 374-21-1-00-12 od 19.06.2000.)
- HP - HRVATSKA POŠTA d.d., Središte pošta Sisak (dopis broj 2-01-530/00 od 16. lipnja 1999.g.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Karlovac (dopis broj: 4/17-2816/00 od 15.06.2000. god.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Sisak (dopis broj: 4018-8023/00 - Ing.MJ od 19.06.2000. god.)
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Zagreb (dopis ur.broj: ZG-06-2000-481/2 od 04. 07. 2000. god.)
- Moslavina d.o.o., Kutina (dopisi: broj 1148/2000, 1149/2000 i 1152/2000, svi od 31.05.2000.god.)

Pravne osobe:

- Petrokemija d.d., Sektor za razvoj, Kutina (dopis broj: 81/00 od 26.06.2000.god.)
- Željezara Sisak d.d. (dopis broj: 71-AP/LJL-298-29 od 26.06.2000.god.)

Na temelju Izvješća o prethodnoj raspravi, izrađen je prijedlog Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije, koji je u skladu s Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova, razmatralo Županijsko poglavarstvo Sisačko-moslavačke županije na svojoj 41. sjednici održanoj 18. srpnja 2000. godine, te ga usvojilo i uputilo na javnu raspravu.

Temeljem članka 29. a Zakona o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 61/00), članka 3. stavka 4. i članka 4. Uredbe o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova («Narodne novine» broj 101/98) i odredbe članka 94.a Statuta Sisačko - moslavačke županije («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije» broj 6/94, 4/97), u «Večernjem listu» od 24. srpnja 2000. godine objavljena je javna rasprava o prijedlogu Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije u trajanju od 03. kolovoza do 06. listopada 2000. godine.

Javni uvid u prijedlog Prostornog plana je bio moguć u Sisku (na dva mjesta: u zgradi Županije i u Županijskom zavodu za prostorno uređenje), te u Kutini, Novskoj, Petrinji, Glini i Hrvatskoj Kostajnici.

U tijeku Javne rasprave o prijedlogu Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije, Županijskom zavodu za prostorno uređenje pismeno su dostavili primjedbe:

1. Ivo Tovernić, Sisak
2. Hrvatske šume p.o. Zagreb, Uprava šuma Nova Gradiška (dopis urbroj: NG-01-2000-2609 od 18. rujna 2000. god.)
3. INKER d.d. Industrija keramike i porculana d.d. Zaprešić (dopis broj: 6361/2000 od 19. rujna 2000. god.)
4. Hrvatske vode, VGO za vodno područje sliva Save, Služba studijsko-projektnih poslova Zagreb (dopis klasa: 350-02/99-01/0013 urbroj: 374-21-1-00-9 od 22. rujna 2000. god.)
5. NOEL - N.N.B. d.o.o., Zagreb (dopis od 21. rujna 2000. god.)
6. KERAMIKA - Vojnić, Vojnić (dopis od 22. rujna 2000. god.)
7. Općina Sunja, Jedinostveni upravni odjel (dopis klasa: 350-01/00-01/03, urbroj: 2176/17-04/05-

- 00-08 od 04. listopada 2000. god.)
8. Grad Sisak, Služba gospodarenja prostorom, razvoja, zaštite okoliša i geodetskih poslova (dopis klasa: 350-01/00-01/9, urbroj: 2176/05-07-00-3 od 29. rujna 2000. god.)
 9. Baptistička crkva Mošćenica (dopis od 02. listopada 2000. god.)
 10. Sisačko - moslavačka županija, Ured za gospodarstvo (dopis klasa: Sl., urbroj: 2176-01-02-00-30 od 04. listopada 2000. god.)

 11. Zelena akcija, Zagreb (dopis broj: 2280/10/00 od 04. listopada 2000. god.)
 12. Općina Lekenik, Jedinstveni upravni odjel (dopis klasa: 350-02/00-01/02, urbroj: 2176/12-00-02 od 05. listopada 2000. god.)
 13. Gavrilović d.o.o., Ured uprave, Petrinja (dopis broj: 01-mo/le/00 od 05. listopada 2000. god.)
 14. Demokratski centar, Sisak (dopis od 05. listopada 2000. god.)
 15. Sisački vodovod d.o.o. Sisak (dopis broj: 2176/01-13-2850-00 od 04. listopada 2000. god.)
 16. Općina Dvor - Načelnik (dopis klasa: 350-01/00-01-02, urbroj: 2176/08-01-00-04 od 06. listopada 2000. god.)
 17. Hrvatska elektroprivreda d.d., Sektor za razvoj, Zagreb (dopis broj: 7-8785/00.DM od 06. listopada 2000. god.)
 18. Hrvatska elektroprivreda d.d. DP "Elektra" Karlovac (dopis broj: 4/17-3813/00 od 10. kolovoza 2000. god.)
 19. Sisačko - moslavačka županija, Ured za prostorno uređenje, stambeno-komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Sisak (dopis klasa: Sl. 2000, urbroj: 2176-04-01/02-00-2 od 29. rujna 2000. god.)
 20. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu (dopis klasa: 612-08/00-01/519, urbroj: 532-19-04-00-1/KP/BS od 04. listopada 2000. god.)
 21. Srednja škola Petrinja (dopis od 06. listopada 2000. god.)
 22. Državna uprava za vode, Zagreb (dopis klasa: 325-04/00-01/34, urbroj: 527-01-02/13-00-02 od 12. listopada 2000. god.)
 23. Hrvatska uprava za ceste, Središnji ured - Odjel za razvitak i planiranje, Zagreb (dopis urbroj: 345-210-9694/1/2000. od 05. listopada 2000. god.)

U knjige primjedbi koje su bile izložene uz prijedloge Prostornog plana na javnom uvidu upisane su sljedeće primjedbe:

- Sisak (u zgradi Županije): 1 primjedba (Željko Babić)
- Sisak (u Županijskom zavodu za prostorno uređenje): 3 primjedbe ("DAVID" d.o.o., Dragomir Rogina, Mirko Dijanek)
- Kutina: 1 primjedba (Ivan Smuk)
- Novska: nema primjedbi
- Petrinja: 11 primjedbi (Mirko Dijanek, Leonardo Holsinger, Vladimir Demetrović, Stevo Tomić, Milica Opačić, Darko Dumbović, SDP - Gradski odbor, Neda Ljuckanov, Mladi hrvatski liberali, Zvonimir Martinović)
- Glina: nema primjedbi
- Hrvatska Kostajnica: 1 primjedba (grupa građana)

Tijekom javnog uvida održana su dva javna izlaganja o prijedlogu Prostornog plana: u Kutini (04. listopada 2000. god.) i u Sisku (05. listopada 2000. god.) na kojima je također dan niz primjedbi i prijedloga na prijedlog Prostornog plana (u Kutini: Ivan Troha, Danijel Husnjak; u Sisku: Darko Kovačić - Lonjsko polje, Milica Opačić - Gavrilović, Mirko Dijanek - Ured za prostorno uređenje Ispostava Petrinja, Rajko Škarić, Franjo Juranović - Općina Dvor).

Po završetku Javne rasprave Županijski zavod za prostorno uređenje u Sisku izradio je "Izvešće o javnoj raspravi o prijedlogu Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije" (Sisak, Sisačko-moslavačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji s

03. studenog 2000. godine) koje je zajedno s prijedlogom Prostornog plana upućeno na pribavljanje mišljenja predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave na području Županije.

Na temelju prijedloga Prostornog plana Županije, "Izvešća o javnoj raspravi" i mišljenja predstavničkih tijela općina i gradova na području Županije, Županijsko Poglavarstvo je 24. siječnja 2001. godine utvrdilo konačni prijedlog Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije.

Po dobivanju suglasnosti od Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja (Klasa:350-02/01-04/004, broj: 531-08/1-01-8 od 10.04.2001.g.), Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (u zakonskom roku nije izdana suglasnost, te se temeljem članka 19. Zakona o prostornom uređenju smatra da nema primjedbi), Ministarstva kulture (Klasa: 612-08/01-01/40, broj:532-19-04-01 od 26.03.2001.g.) i Ministarstva obrane (Klasa:350-02/00-01/07, broj 512-M3-0202-01-10 od 05.04.2001.g.), a na prijedlog Županijskog Poglavarstva Prostorni plan Sisačko - moslavačke županije je jednoglasno prihvaćen i usvojen na 20. sjednici Županijske skupštine Sisačko - moslavačke županije, uz Amandman koji glasi:

«Na temelju članka 67. Poslovnika Županijske skupštine Sisačko-moslavačke županije («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije» broj 5/95), Klub vijećnika HDZ-a podnosi

A M A N D M A N
na prijedlog Prostornog plana
Sisačko-moslavačke županije

Članak 1.

U prijedlogu Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije u poglavljima «Obrazloženje», «Odredbe za provođenje» i «Kartografskim prikazima» odredbe i grafički prikazi koji se odnose na prostor za izgradnju odlagališta srednje i nisko radioaktivnog otpada na području Sisačko-moslavačke županije – Trgovska gora, brišu se.»

KLUB VIJEĆNIKA HDZ-a

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI ŽUPANIJSKOG PODRUČJA U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE DRŽAVE

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.1.1. Teritorijalni obuhvat

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne novine» broj 10/97, 124/97 i 68/98) Sisačko-moslavačka županija je dio administrativno - teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske sa sjedištem u Sisku.

Središnju Hrvatsku, kojoj pripada i prostor Sisačko - moslavačke županije određuje najveća gustoća industrijske izgrađenosti, zaposlenosti i proizvodnje, čiju osnovu čini industrijalizirani trokut Zagreb - Karlovac - Sisak na koji se nadovezuje nekoliko manjih industrijskih sustava i pojedinih industrijskih središta.

Položaj Sisačko - moslavačke županije u Republici Hrvatskoj

U ranijim povijesnim političko - teritorijalnim podjelama administrativni ustroj na području Sisačko - moslavačke županije bio je znatno drugačiji od današnjeg.

Po oslobođenju od Turaka i uspostavi mira u Sremskim Karlovcima 1799. godine dijelovi današnje Županije bili su razjedinjeni tako da je :

- područje sjeverno od Save i Kupe, te zapadno od Lonje bilo u sastavu Banske Hrvatske,*
- dok je granični prostor prema Turskoj (današnja granica prema Bosni i Hercegovini) bio u sastavu Vojne Krajine (Glinška, Petrinjska i dio Gradiške pukovnije) i pod direktnom vojnom upravom Beča.¹*

Po razvojačenju Vojne Krajine 1871/81. godine pojedini dijelovi prostora današnje Sisačko - moslavačke županije nalazili su se unutar tri županije i to:

- Zagrebačke županije (u sastavu koje su bili kotari Glina, Kostajnica, Petrinja, Sisak i Vrginmost s 30-tak općina, te gradovi Kostajnica, Petrinja i Sisak),*
- Bjelovarsko - križevačke županije (unutar kojeg su bile općine u okolici Kutine), te*

¹ Izvor : *Stjepan Srkulj: Hrvatska povijest u 19 karata, Zagreb, 1937.*

- Požeške županije (s kotarom Novska unutar kojeg je bilo pet općina sa prostora današnje Županije).

Uspostavom Kraljevine SHS prostor današnje Sisačko - moslavačke županije ponovo je razjedinjen u tri oblasti :

- Osječka oblast - sjeverno od Save i istočno od Čazme,
- Zagrebačka oblast - sjeverno od Save i Kupe, te zapadno od Čazme i
- Karlovačka oblast - južno od Save i Kupe.

Podjelama na banovine u Kraljevini Jugoslaviji cijelo područje današnje Županije nalazi se u sklopu Savske banovine (1929. i 1931. godine), te kasnije Banovine Hrvatske (1939. godine), uz izuzetak kotara Dvor koji je u cijelom tom razdoblju bio u sastavu Vrbaske banovine.

Kotar Dvor je uključen u sastav Republike Hrvatske tek stvaranjem tzv. "avnojevskih granica" nakon II. svjetskog rata.²

Godine 1952. na teritoriju današnje Sisačko - moslavačke županije nalazilo se 8 kotara s čak 56 općina (Brđani Šamarički, Divuša, Donji Javoranj, Donji Žirovac, Dvor, Gornji Javoranj, Gornji Žirovac, Rujevac, Zrin, Donja Bučica, Donji Klasnić, Glina, Gornja Bučica, Hajtić, Maja, Mali Gradac, Stankovac, Kostajnica, Kostajnički Majur, Mečenčani, Jasenovac, Krapje, Lipovljani, Novska, Blinja, Gora, Grabovac Banski, Hrastovica, Jabukovac, Petrinja, Blinjski Kut, Bobovac, Crkveni Bok, Desna Martinska Ves, Gušće, Kratečko, Lekenik, Letovanić, Mala Gradusa, Palanjek, Sela, Sisak, Stara Drenčina, Stari Farkašić, Staza, Sunja, Šišinec, Topolovac, Kutina, Međurić, Popovača, Velika Ludina, Bović, Topusko, Vrginmost).

Kotarska središta podudarala su se sa središtima do nedavnih bivših općina. Najveći broj današnjih središta gradova i općina imali su i tada sličnu funkciju.

Iz tog vremena su ostali mjesni uredi u malim lokalnim središtima od kojih su kod nekih nastala današnja općinska poglavarstva.

Broj općina smanjen je 1955. godine na 26 (Dvor, Glina, Hrv. Dubica, Hrv. Kostajnica, Kutina, Jasenovac, Krapje, Lipovljani, Novska, Blinja, Gora, Grabovac Banski, Hrastovica, Jabukovac, Petrinja, Desna Martinska Ves, Gušće, Lekenik, Sisak, Sunja, Banova Jaruga, Kutina, Međurić, Popovača, Topusko, Vrginmost), a potom na 14 (Dvor, Glina, H. Dubica, H. Kostajnica, Jasenovac, Novska, Petrinja, Desna Martinska Ves, Lekenik, Sunja, Sisak, Kutina, Topusko, Vrginmost).

Godine 1962. broj općina ponovno je smanjen, te je na području današnje Županije osnovano osam općina (Dvor, Glina, Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja, Sisak i Vrginmost) koje su funkcionirale 30 godina sve do uspostave teritorijalnog ustroja iz 1992. godine.

Godine 1981. ustrojene su Zajednice općina te su općine Dvor, Glina, Hrvatska Kostajnica, Novska, Petrinja i Sisak ušle u sastav Zajednice općina Sisak, dok je općina Kutina bila u sastavu Zajednice općina Zagreb, a općina Vrginmost u sastavu Zajednice općina Karlovac.

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne novine» broj 90/92, 2/93, 58/93 i 90/93) utvrđeno je osnivanje Županije sisačko - moslavačke u čijem sastavu su bile sljedeće jedinice lokalne samouprave :

- 5 gradova : Sisak, Ivanić Grad, Kutina, Novska i Petrinja

² Izvor : Ljubo Boban : Hrvatske granice 1918 - 1992., Zagreb, 1992.

- 10 općina izvan Kotara Glina : Jabukovac, Jasenovac, Kloštar-Ivanić, Križ, Lekenik, Lipovljani, Martinska Ves, Popovača, Sunja i Velika Ludina i
- 14 općina unutar Kotara Glina : Divuša, Donji Kukuruzari, Dvor, Glina, Gornji Klasnić, Gvozdansko, Hrvatska Dubica, Hrvatska Kostajnica, Lasinja, Mečenčani, Topusko, Utoplica, Vojnić i Vrginmost.

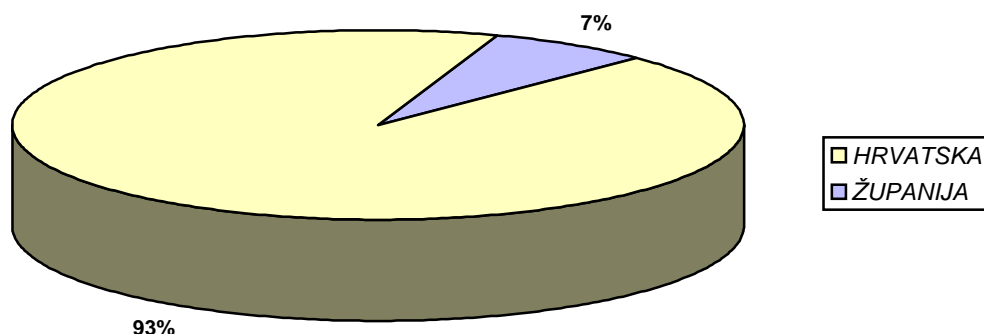
Izmjenama i dopunama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne novine» broj 10/97, 124/97 i 68/98) došlo je do promjena teritorijalnog ustroja :

- ukinut je Kotar Glina,
- Glina i Hrvatska Kostajnica dobivaju status gradova,
- ukinute su ili je izmijenjen teritorijalni obuhvat nekih općina,
- Grad Ivanić-Grad, te općine Križ i Kloštar Ivanić pripojene su Zagrebačkoj županiji,
- općine Vojnić i Lasinja pripojene su Karlovačkoj županiji.

Prema današnjem teritorijalnom ustroju na području Županije je 19 jedinica lokalne samouprave (6 gradova i 13 općina).

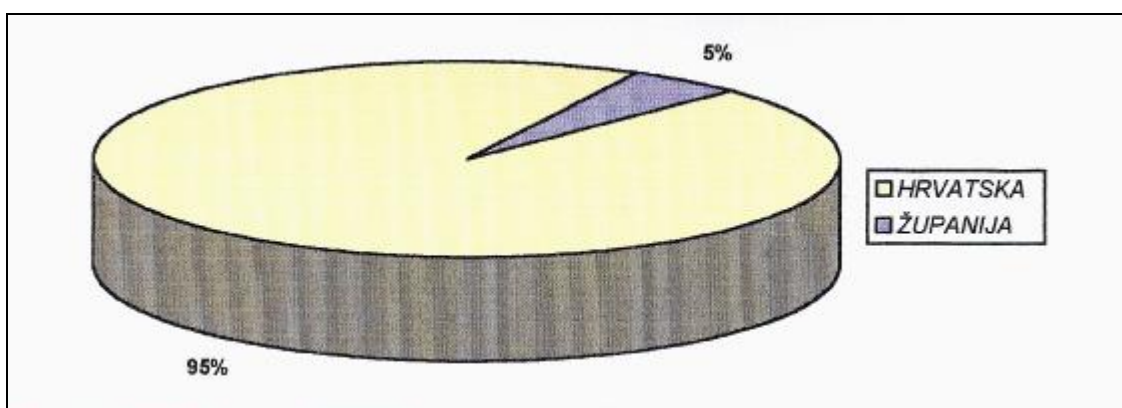
Sisačko-moslavačka županija ima površinu od 4.463 km², te je po površini među najvećim županijama u Republici Hrvatskoj i zauzima cca 7,9 % kopnenog teritorija Republike Hrvatske. Procjenjuje se da u Sisačko - moslavačkoj županiji živi oko 5,2 % stanovništva Republike Hrvatske.

Odnos teritorija Republike Hrvatske i Sisačko-moslavačke županije

Na prostoru Županije, prema popisu stanovništva iz 1991. godine³, živjelo je 251.078 stalnih stanovnika. Gustoća naseljenosti iznosila je 56,4 stanovnika na četvorni kilometar, što je bilo znatno manje od prosjeka Republike Hrvatske od 84,6 st/km².

³ "Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 31. ožujak 1991. godine", Državni zavod za statistiku, Zagreb, 1992. godine

Prikaz udjela stanovništva Sisačko - moslavačke županije u odnosu na ukupno stanovništvo Republike Hrvatske

Prema izvršenim procjenama⁴ potkraj 1997. godine u Sisačko - moslavačkoj županiji živjelo je oko 175.028 stanovnika. Ovaj pad broja stanovnika rezultat je ratnih zbivanja i privremene okupacije dijela prostora Županije, te se procjenjuje da će se u narednom razdoblju, provođenjem sustavne obnove i povratkom prognanika, broj stanovnika u Županiji približiti broju iz 1991. godine.

Sisačko-moslavačka županija na jugu graniči s Bosnom i Hercegovinom, a na istoku, sjeveru i zapadu graniči sa sljedećim županijama:

- Karlovačkom županijom,
- Zagrebačkom županijom,
- Bjelovarsko - bilogorskom županijom,
- Požeško - slavonskom županijom i
- Brodsko - posavskom županijom.

Susjedne županije Sisačko - moslavačke županije

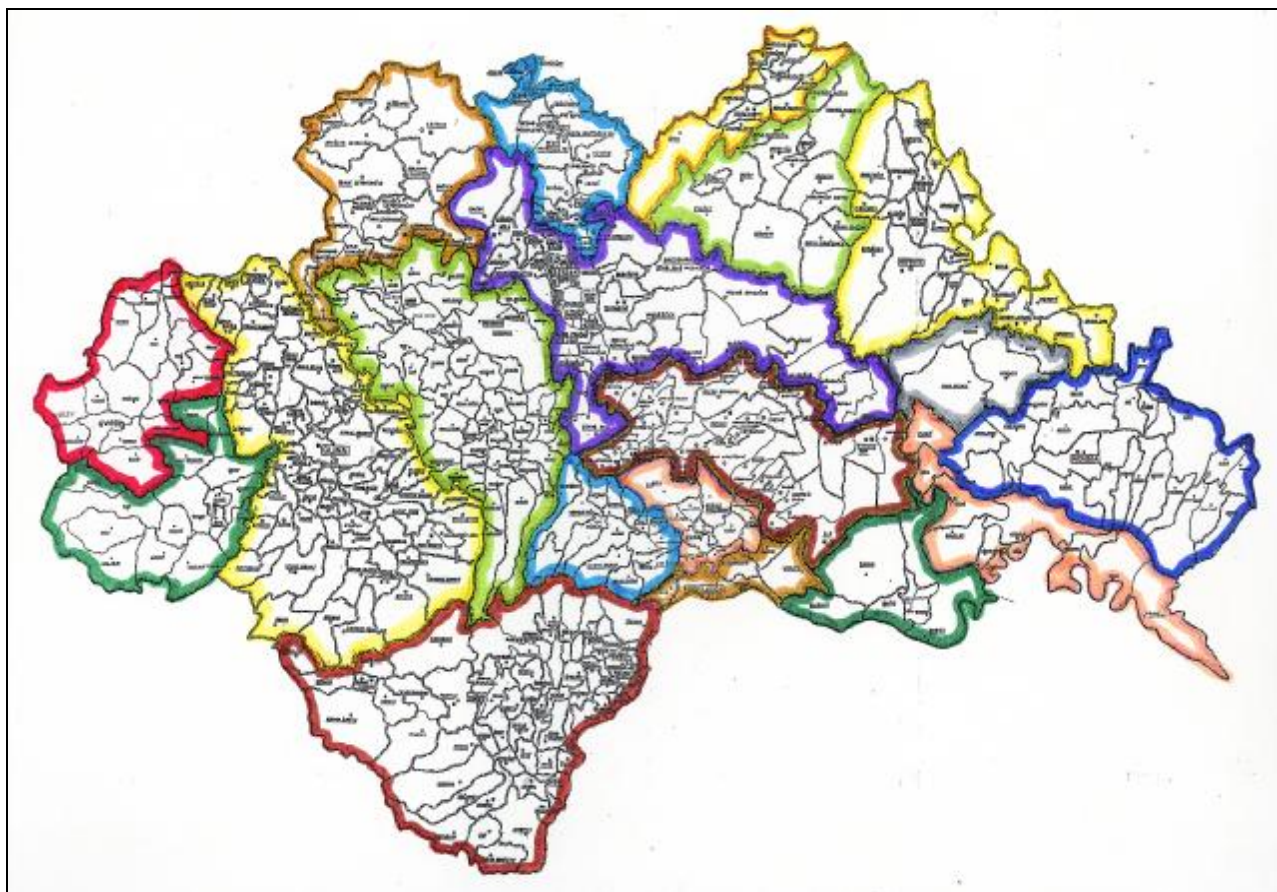
⁴ "Studija naselja Sisačko - moslavačke županije", CPA d.o.o., Zagreb, 1997. godine

Na području Županije nalazi se 453 naselja, prosječne veličine od 556 stanovnika koja su ustrojena u 19 jedinica lokalne samouprave.

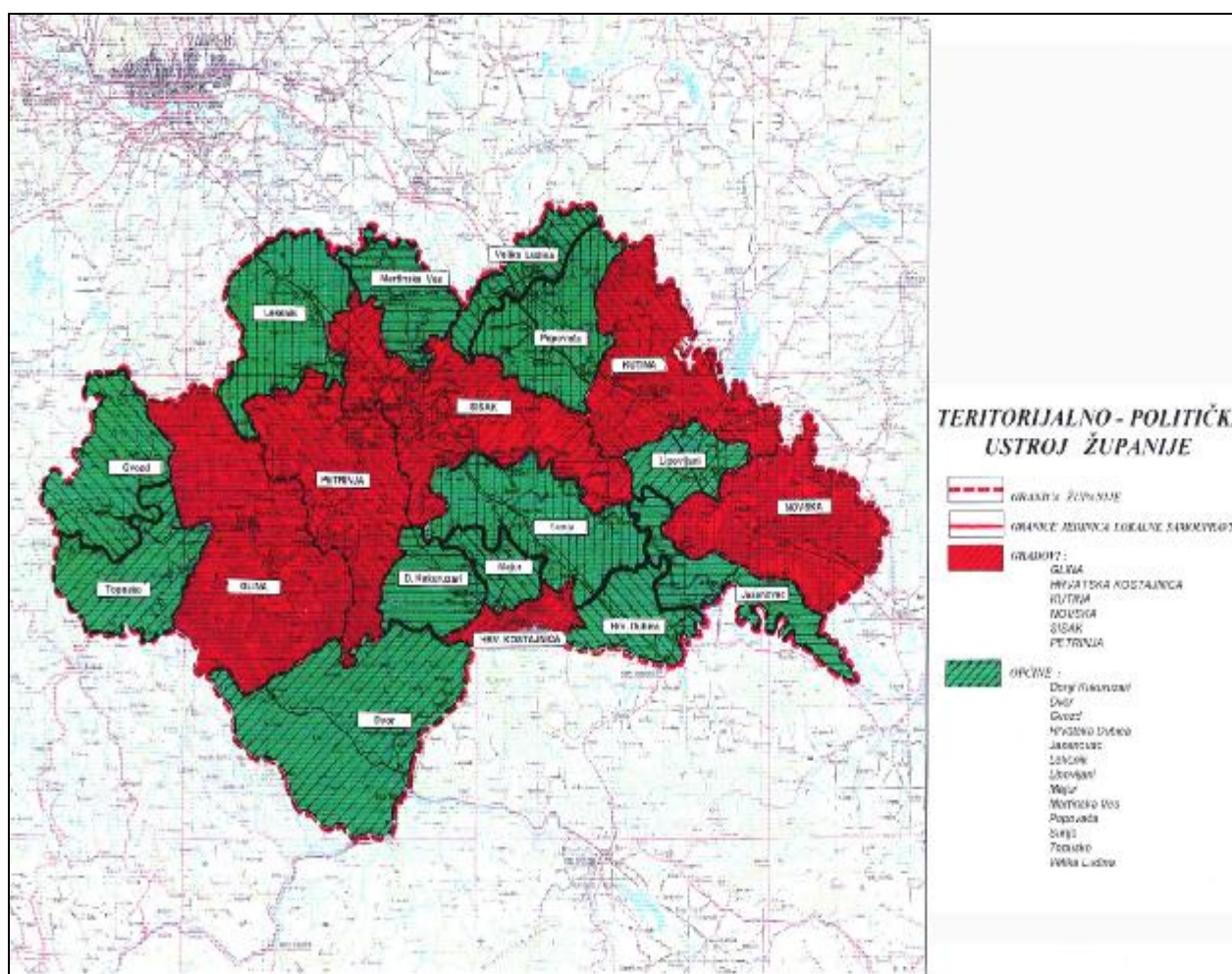
U sastavu Sisačko - moslavačke županije prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne novine» broj 10/97, 124/97 i 68/98) nalazi se :

6 gradova : Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Sisak i Petrinja

13 općina : Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Popovača, Sunja, Topusko i Velika Ludina.

Teritorijalni ustroj Sisačko - moslavačke županije

Teritorijalno - politički ustroj Sisačko - moslavačke županije

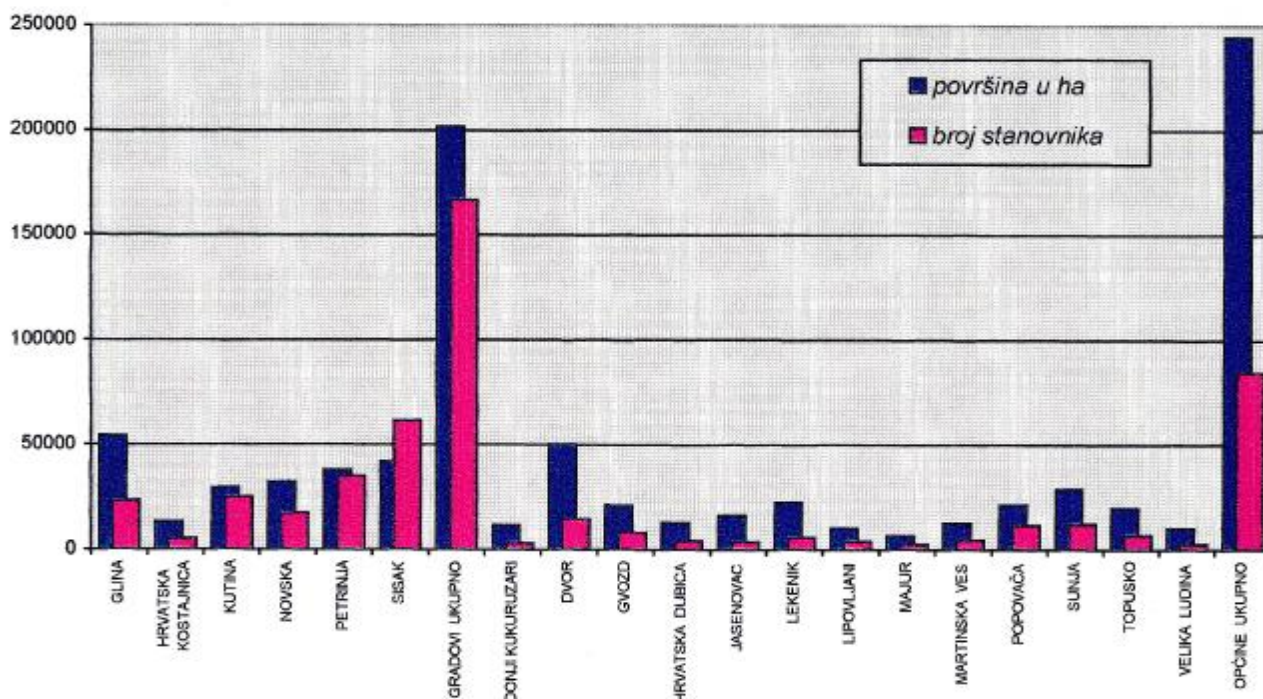
Stalne promjene u teritorijalnom ustroju Županije zbivale su se sa ciljem optimalne funkcionalne organizacije prostora, no sa stajališta prostornog planiranja predstavljaju problem zbog potreba usklađivanja i izrade dokumenata prostornog uređenja, te nemogućnosti statističkih službi da ažuriraju sve potrebne podatke u skladu s novim teritorijalnim ustrojstvom.

Sukladno upravno - teritorijalnim promjenama mijenjao se i broj stanovnika i površina, a time i gustoća naseljenosti Sisačko - moslavačke županije.

U daljnjem razmatranju prikazani su podaci za teritorijalni obuhvat prema sadašnjem upravno - teritorijalnom ustroju («Narodne novine» broj 10/97, 124/97 i 68/98).

Od ukupnog broja stanovnika Sisačko - moslavačke županije najveći dio živi na području 6 gradova (Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Sisak).

Postotak stanovnika u gradovima neprekidno se povećava, tako da je 1981 u gradovima živjelo 64,0%, 1991 - 66,4 %, a 1997 (procjena) - 73,7 % ukupnog broja stanovnika Županije.

Odnos broja stanovnika i površine pojedinih gradova i općina Sisačko - moslavačke županije (podaci popisa stanovništva 1991. godine)

Najveća gustoća stanovnika je u županijskom središtu Sisku u kojem je 1991. godine živjelo cca 1/4 stanovnika Županije. Taj se postotak stalno povećavao, te je 1997. godine broj stanovnika Grada Siska iznosio čak 36,8%, dakle više od 1/3 ukupnog broja stanovnika Županije, što ukazuje na intenzitet urbanizacije koji je naročito ubrzan ratnim događanjima.

Kao posljedica nove raspodjele stanovnika Županije dolazi do sve veće migracije stanovnika u županijsko središte u Sisku i ostala gradska naselja, koja postaju nositelji preobrazbe šire okolice. Na ovu pojavu neposredno utječe i blizina Zagreba i procesi metropolizacije koji se šire zvjezdasto iz Zagreba, između ostalih i u smjerovima Zagreb - Ivanić-Grad - Kutina, te Zagreb - Velika Gorica - Sisak.

U međupopisnom razdoblju od 1981. do 1991. godine broj stanovnika Sisačko - moslavačke županije bio je u neznatnom padu (za 0,7%, odnosno 1.759 stanovnika). Smanjenje broja stanovnika događalo se prvenstveno na području današnjih općina (osim Popovače i Lipovljana), dok su svi gradovi (uz izuzetak Grada Gline) u tom razdoblju bilježili porast broja stanovnika.

Zbog ratnih događanja na području Županije u razdoblju od 1991. do 1995. godine, procjene broja stanovnika izvršene 1997. godine pokazuju veliki pad od cca 30 %, koji je bitno veći od smanjenja broja stanovnika Republike Hrvatske (cca 4,4 %). Taj je pad naročito izražen u gradovima i općinama koji su bili privremeno okupirani i oslobođeni tek 1995. akcijama «Bljesak» i «Oluja», tako da je npr. u općinama Gvozd i Majur broj stanovnika 1997. godine iznosio manje od 10 % u odnosu na prijeratni broj stanovnika.

Porast broja stanovnika zabilježen je samo u gradovima Sisku i Kutini, te općini Lipovljani. U dijelu Županije koji nije bio neposredno izložen ratnim razaranja (općine Lekenik, Martinska Ves, Popovača i Velika Ludina) smanjenje broja stanovnika je neznatno i odraz je isključivo nepovoljne demografske strukture stanovništva.

**Tablica - naselja i stanovništvo Sisačko - moslavačke županije
u razdoblju od 1981. do 1997. godine**

	Broj naselja	Broj stanovnika			Indeksi	
		Popis 1981.	Popis 1991.	Procjena 1997. ⁵	1991/81.	1997/91
REPUBLIKA HRVATSKA	6.820	4.601.469	4.784.365	4.572.500	104,0	95,6
ŽUPANIJA <i>UKUPNO</i>	453	252.837	251.078	175.028	99,3	69,7
GRADOVI <i>UKUPNO</i>	208	161.759	166.660	128.986	103,0	77,4
GLINA	69	25.006	23.040	4.215	92,1	18,3
HRVATSKA KOSTAJNICA	7	4.602	4.996	3.850	108,6	77,1
KUTINA	23	23.142	24.829	24.955	107,3	100,5
NOVSKA	23	16.636	17.231	14.205	103,6	82,4
PETRINJA	55	33.048	35.151	17.251	106,4	49,1
SISAK	31	59.325	61.413	64.510	103,5	105,0
OPĆINE <i>UKUPNO</i>	245	91.078	84.418	46.042	92,7	54,5
DONJI KUKURUZARI	15	3.357	3.063	1.780	91,2	58,1
DVOR	64	16.367	14.555	2.389	88,9	16,4
GVOZD	19	9.663	8.082	700	83,6	8,7
HRVATSKA DUBICA	6	4.469	4.237	1.225	94,8	28,9
JASENOVAC	10	3.920	3.599	2.950	91,8	82,0
LEKENIK	18	6.497	5.939	5.850	91,4	98,5
LIPOVLJANI	4	3.740	3.866	3.900	103,3	100,9
MAJUR	11	2.962	2.610	185	88,1	7,1
MARTINSKA VES	17	5.169	4.643	4.425	89,8	95,3
POPOVAČA	13	11.043	11.822	11.750	107,1	99,4
SUNJA	40	13.477	12.309	6.988	91,3	56,8
TOPUSKO	16	7.277	6.824	1.110	93,8	16,3
VELIKA LUDINA	12	3.137	2.869	2.790	91,5	97,2

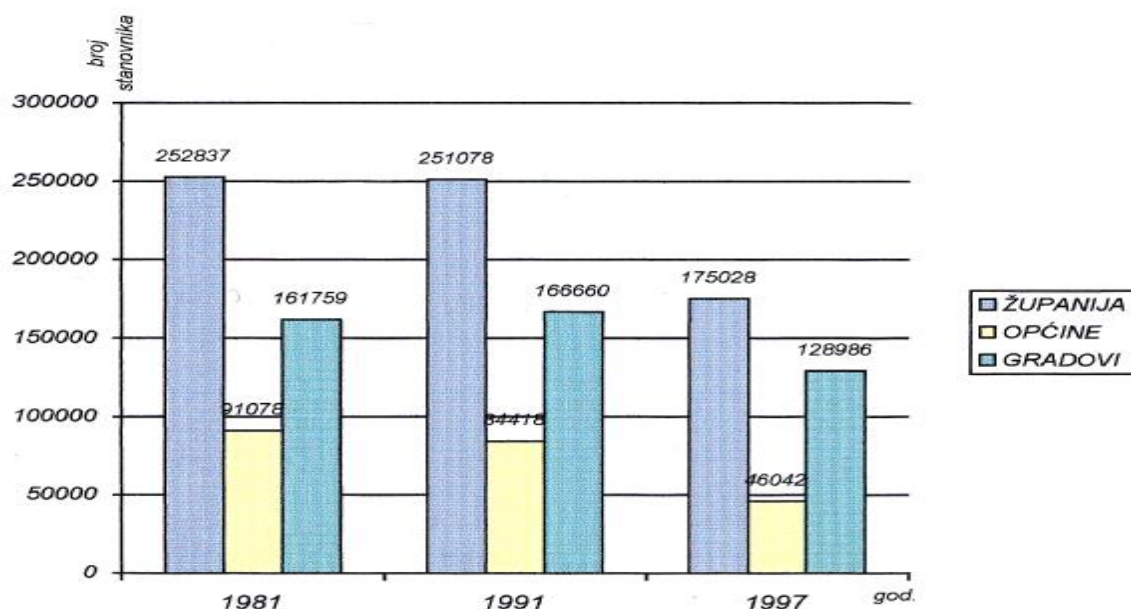
* Napomena: podaci iz Studije naselja Sisačko - moslavačke županije, CPA, Zagreb, 1997.

Kako su navedeni podaci iz 1997. godine, procjenjuje se da će do sljedećeg popisa stanovništva 2001. godine, kada obnova bude u većoj mjeri završena, broj stanovnika biti bliži broju iz 1991. godine.

Potvrdu za te pretpostavke čine u međuvremenu izvršene procjene, npr. za Grad Glinu⁶ (u sklopu radova na izradi Prostornog plana uređenja Grada Gline) u kojem je 1999. godine procijenjen broj od 14.989 stanovnika što je znatno povećanje u odnosu na broj od 4.215 stanovnika koji je bio procijenjen 1997. godine.

⁵ Podaci iz Studije naselja Sisačko - moslavačke županije, CPA, Zagreb, 1997.

⁶ Procjene izvršene u sklopu radova na izradi Prostornog plana uređenja Grada Gline

Kretanje stanovništva Sisačko - moslavačke županije u razdoblju od 1981. do 1997. godine

1.1.1.2. Brojčani pokazatelji

Kako bi se omogućila međusobna usporedba pokazatelja u prostornim planovima Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova («Narodne novine» broj 106/98) propisano je da sastavni dio Prostornog plana Županije moraju biti tablice koje sadrže sljedeće podatke o stanovnicima, stanovima, domaćinstvima i gustoćama naseljenosti :

Tablica 1.

SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	Površina		STANOVNICI				STANOVI				DOMAĆINSTVA		Gustoća naseljenosti
			popis 1981.		popis 1991.		popis 1981.		popis 1991.		popis 1981.	popis 1991.	
	km ²	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	broj	broj stan / km ²
ŽUPANIJA UKUPNO	4463,1	100,0	252837	100,0	251078	100,0	74396	100,0	80909	100,0	77676	89522	56,26
GRADOVI UKUPNO	2017,7	45,2	162623	64,0	166660	66,4	47249	61,8	53754	65,7	50021	56609	82,60
GLINA	544,1	12,2	25079	9,9	23040	9,2	7008	9,2	7039	8,7	7183	7719	42,35
HRV. KOSTAJNICA	55,4	1,2	4720	1,8	4996	2,0	1422	1,8	1618	2,0	1537	1688	90,18
KUTINA	296,0	6,6	23202	9,2	24829	9,9	6968	9,1	8055	10,2	7235	8797	83,88
NOVSKA	319,4	7,2	16686	6,5	17231	6,9	4727	6,3	5412	6,7	4972	5649	53,95
PETRINJA	380,1	8,5	33124	13,1	35151	14,0	9313	12,6	10737	13,6	9795	11700	92,48
SISAK	422,7	9,5	59812	23,5	61413	24,4	17811	22,8	20893	24,5	19299	20689	145,29
OPĆINE UKUPNO	2445,4	54,8	92669	36,0	84672	33,6	27147	38,2	27155	34,3	27655	32913	34,63
D. KUKURUZARI	113,8	2,5	3363	1,3	3063	1,2	937	1,3	901	1,1	946	1070	26,92
DVOR	504,9	11,3	16307	6,5	14555	5,8	4796	6,1	4457	5,5	4789	4792	28,83
GVOZD	212,4	4,8	9731	3,8	8082	3,2	2705	3,6	2616	3,4	2750	3167	38,05
HRVATSKA DUBICA	131,7	3,0	4493	1,8	4237	1,7	1461	2,0	1386	1,9	1476	1628	32,17
JASENOVAC	162,2	3,6	4117	1,6	3599	1,4	1376	1,9	1318	1,6	1451	1503	22,19
LEKENIK	224,4	5,0	6558	2,5	6248	2,4	2024	3,7	2043	2,5	2073	3346	27,84
LIPOVLJANI	103,3	2,3	3727	1,5	3866	1,6	1062	1,4	1245	1,5	1120	1276	37,43

Sisačko-moslavačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji s

MAJUR	64,5	1,4	2972	1,2	2555	1,0	884	1,2	809	1,0	900	961	39,61
MARTINSKA VES	124,7	2,8	5207	2,0	4643	1,8	1548	1,9	1483	1,9	1585	1623	37,23
POPOVAČA	213,4	4,8	12269	4,4	11822	4,7	3277	5,1	3799	4,9	3342	5258	55,40
SUNJA	288,2	6,5	13479	5,3	12309	4,9	4066	5,3	3968	4,8	4165	4220	42,71
TOPUSKO	198,3	4,5	7320	2,9	6824	2,7	2046	2,7	2148	2,8	2061	2475	34,41
VELIKA LUDINA	103,6	2,3	3126	1,2	2869	1,2	965	2,0	982	1,3	997	1594	27,69

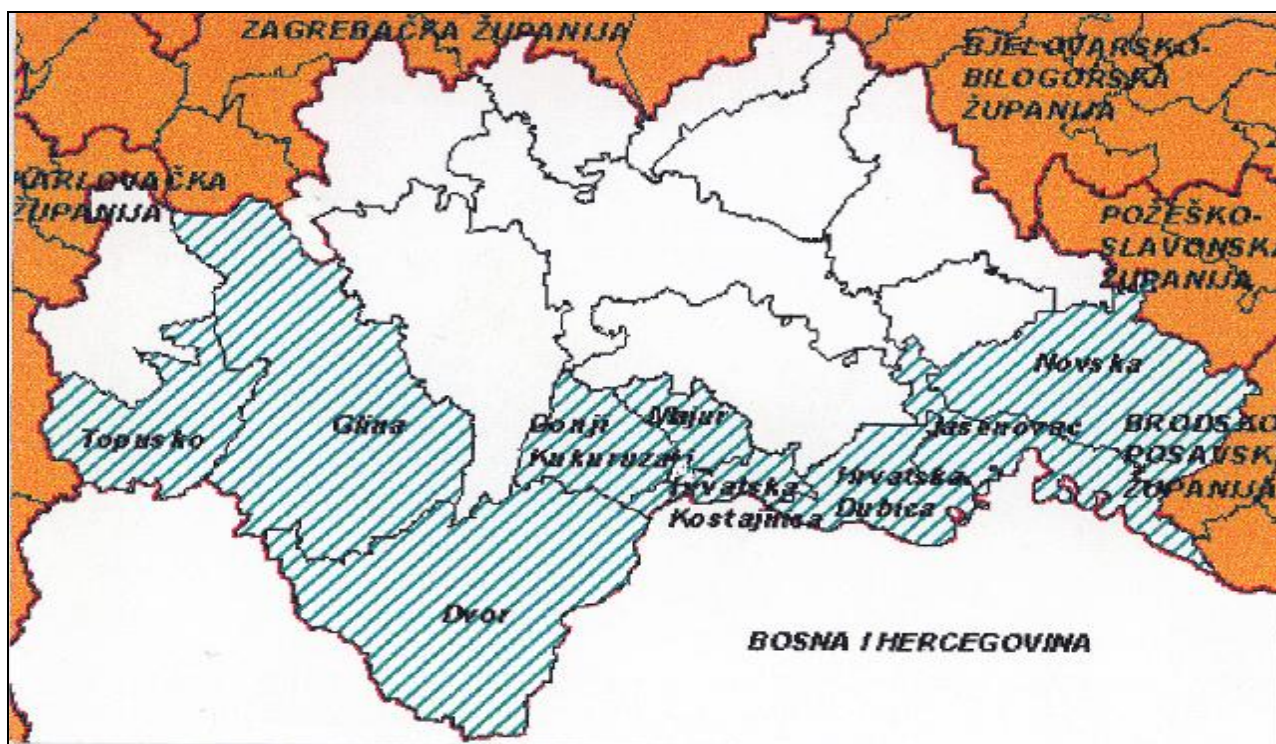
Tablica 2.

SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	POVRŠINA		STANOVNICI				GUSTOĆA NASELJENOSTI	
			Popis 1981.		Popis 1991.		Popis 1981.	Popis 1991.
	km ²	udio u površini Županije (%)	broj	%	broj	%	broj stan / km ²	broj stan / km ²
PODRUČJE ŽUPANIJE								
OBALNO	-	-	-	-	-	-	-	-
KONTINENTALNO GRANIČNO *	2.094,3	46,9	85.057	33,5	80.100	31,9	40,61	38,25
OSTALO	2.368,8	53,1	170.235	66,5	170.978	68,1	71,86	72,18
SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA Ukupno	4.463,1	100,0	255.292	100,0	251.078	100,0	57,20	56,26

napomena : * Kontinentalno granično područje Županije određeno je u skladu sa člankom 45. Zakona o prostornom uređenju, te kartografskim materijalima Programa prostornog razvitka Republike Hrvatske («Narodne novine» broj 50/99, kartografski prikaz broj 23 - Posebne smjernice za planiranje i uređenje područja - Područja uz državnu granicu).

U kontinentalno granično područje na južnom dijelu Sisačko - moslavačke županije, uz granicu s Bosnom i Hercegovinom, ulazi dio područja Županije koji obuhvaća:

- područje gradova:
 - Glina,
 - Hrvatska Kostajnica i
 - Novska, te
- područje općina:
 - Donji Kukuruzari,
 - Dvor,
 - Hrvatska Dubica,
 - Jasenovac,
 - Majur i
 - Topusko.

*Pogranično područje Sisačko - moslavačke županije
(na temelju Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, «Narodne novine» broj 50/99;
kartografski prikaz br. 23 : Područja od posebnog interesa za Državu)*

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Geoprometni položaj Sisačko - moslavačke županije

S prometno - geografskog gledišta Sisačko - moslavačka županija ima veoma važno mjesto u povezivanju hrvatskog prostora. Vrednovanje prometno - geografskog položaja kao razvojnog resursa stoga je nužno kako bi se odredile smjernice gospodarskog i ukupnog razvitka Županije.

Prostorom Sisačko - moslavačke županije prolazi glavni uzdužni posavski prometni pravac Središnje i Istočne Hrvatske, kojim se autocestom i željezničkom prugom europskog i državnog značaja povezuju Zagreb i Slavonski Brod, odnosno zemlje Zapadne i Srednje Europe sa zemljama Jugoistočne Europe i Bliskog Istoka.

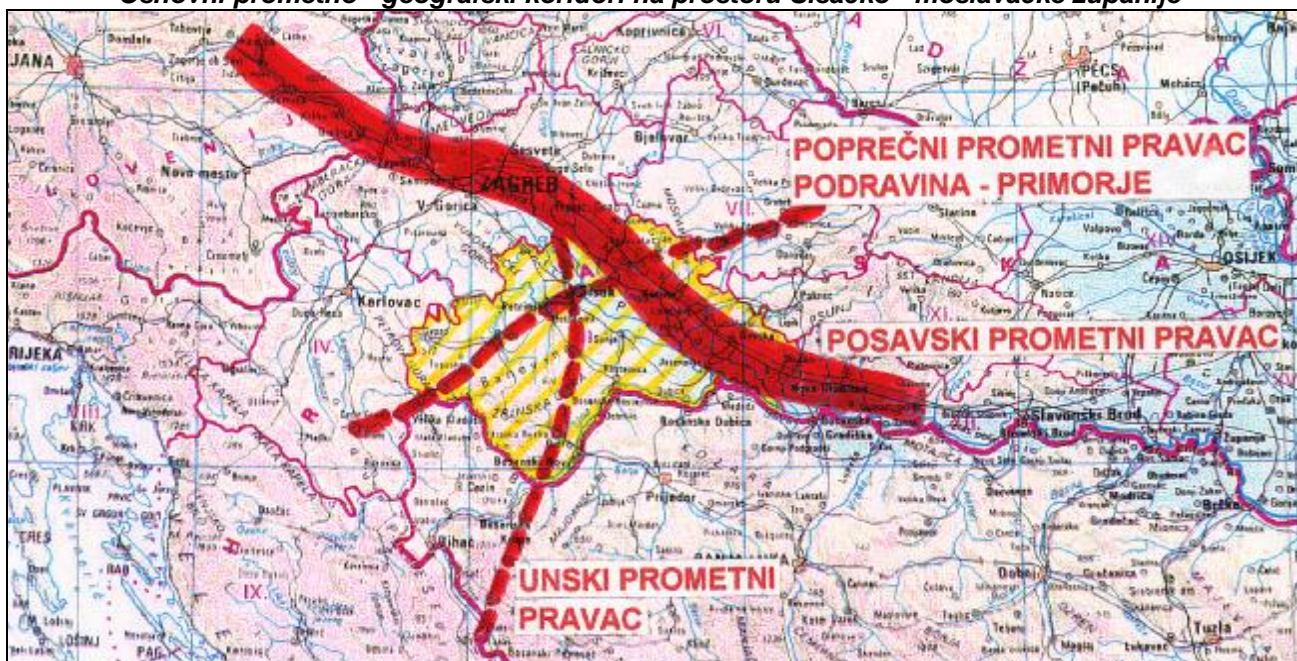
Plovnost Savom dodatno će dobiti na značenju izgradnjom plovnog kanala Vukovar - Šamac.

Županijom prolazi i važan alternativni poprečni prometni pravac (zaobilazeći Zagreb i Karlovac) kojim se povezuju Mađarska i Podravina s Hrvatskim primorjem kao alternativna cestovna veza kojom se kroz uski "hrvatski koridor" spajaju sjeverno podunavsko i južno jadransko područje Hrvatske.

Unski koridor željezničke pruge trenutno je izgubio na značenju zbog svog prolaska kroz granično područje. Njegovo korištenje biti će utvrđeno međudržavnim ugovorom, ali i potpunim sređivanjem prilika u tom graničnom području.

Strategijom i Programom prostornog razvitka Hrvatske planirana je i gradnja autoceste Zagreb - Sisak - Bihać - Split - Dubrovnik. Iako koridor ove ceste južno od Siska nije određen, njenom gradnjom unski prometni pravac, a i prostor Županije u cjelini biti će dodatno valoriziran.

Osnovni prometno - geografski koridori na prostoru Sisačko - moslavačke županije

1.1.2.2. Vrste prostora s obzirom na glavne oblike uporabe

Na području Sisačko - moslavačke županije razlikujemo nekoliko osnovnih vrsta prostora:

- gradovi i urbanizirana naselja
- područja urbanizacije
- ruralna područja sa seoskim naseljima
- područja za intenzivnu poljoprivredu s ograničenim razvojem naselja
- područja slobodnog prirodnog prostora
- područja osnovnih infrastrukturnih koridora.

a) Područja gradova i urbaniziranih naselja

Gradovi su glavna žarišta razvoja. U tom pogledu na području Županije dominira Sisak, koji je upravno središte Županije, te urbana središta Kutina, Petrinja, Novska, a nešto manje Glina i Hrvatska Kostajnica. Ostala općinska središta još nisu oblikovana kao urbani pokretači razvoja. Stoga se kao nužan razvojni uvjet pojavljuje potreba da se planski potiče razvoj gradova i općinskih središta na području Županije kako bi, povezujući različite aktivnosti i funkcije, mogli djelovati kao osnovna žarišta razvoja na gravitirajućem razvojnem području.

b) Područja urbanizacije

Pod područjima urbanizacije podrazumijevaju se oni prostori koji se oblikuju u koridorima što povezuju pojedina središta ili urbanizirana naselja. Kroz njih po pravilu prolaze infrastrukturni koridori pa se urbanizirana područja mogu promatrati i kao jedan od lokacijskih učinaka infrastrukturnih koridora. U njima valja razlikovati područja prigradskih procesa i područja specifičnih namjena.

Područja prigradskih procesa karakteristična su uglavnom za područje konurbacije Sisak -

Petrinja i u prstenu oko tih središta, dok ostali gradovi u Županiji imaju odveć malu polarizacijsku snagu da bi izazvali u intenzivnijim oblicima taj proces.

Područja određenih namjena obuhvaćaju različite grupacije djelatnosti kao što su različite skladišno-uslužne cjeline, rekreacijske zone itd. Na području Županije takva će se područja osnivati prvenstveno na sjeveru na razvojnom području Sisak - Petrinja, te vezano na urbana središta Kutine i Novske, a okupljat će brojne aktivnosti povezane s industrijskom proizvodnjom.

c) Ruralna područja sa seoskim naseljima

U ovu vrstu ubrajaju se područja seoskih naselja pogodna za ratarstvo, voćarstvo i vinogradarstvo. Osnovne dvojbe vezane s ovim načinom uporabe prostora sagledavaju se oko sudbine seoskih naselja, mogućnosti obnove, revitalizacije, oživotvorenja i mogućih razvojnih pravaca pojedinih područja.

Na području Županije, s obzirom na prirodnu osnovu postoje povoljne mogućnosti razvoja poljoprivrede, ali još nisu određeni najprimjereniji gospodarski oblici njezina razvoja. Obnova stambenih građevina u velikom broju seoskih naselja na području Županije dovršena je, no gospodarske aktivnosti obnavljaju se znatno sporije. Ovdje nisu presudna istraživanja i rezultati prostornog plana, već oblici poticanja razvojnih mogućnosti ruralnih i pograničnih područja, te osnovne djelatnosti na kojima se one temelje.

d) Područja za intenzivnu poljoprivredu

Na području Županije, napose u savskom aluviju ali i uz druge vodotoke postoje mogućnosti stvaranja melioracija sa vrijednim poljoprivrednim zemljištem kojima je cilj proizvodnja tržnih viškova (Črnc polje, Odransko polje, melioracijske površine na slivu Sunje i Kupe). Izuzetak je područje Parka prirode Lonjsko polje u kojemu se planira zadržavanje sadašnjeg stanja poplavlivanja i očuvanje autohtonog biljnog i životinjskog svijeta, te stoga nisu predviđene melioracije kojima bi se narušavala prirodna ravnoteža.

Razvoj građevinskih područja naselja u zonama intenzivne poljoprivredne proizvodnje, u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu, ograničava se ovisno o lokalnim prilikama.

e) Područja slobodnog prirodnog prostora:

Riječ je o prostoru s posebnim obilježjima, koji služi kao biološki regeneratorski prostor ali može poslužiti i u rekreacijske svrhe (izletišta, planinarski putevi, lovišta, golf tereni i sl.). Daljnja interpretacija toga prostora nalaže oblikovanje njegove fizionomije i simboličkog identiteta.

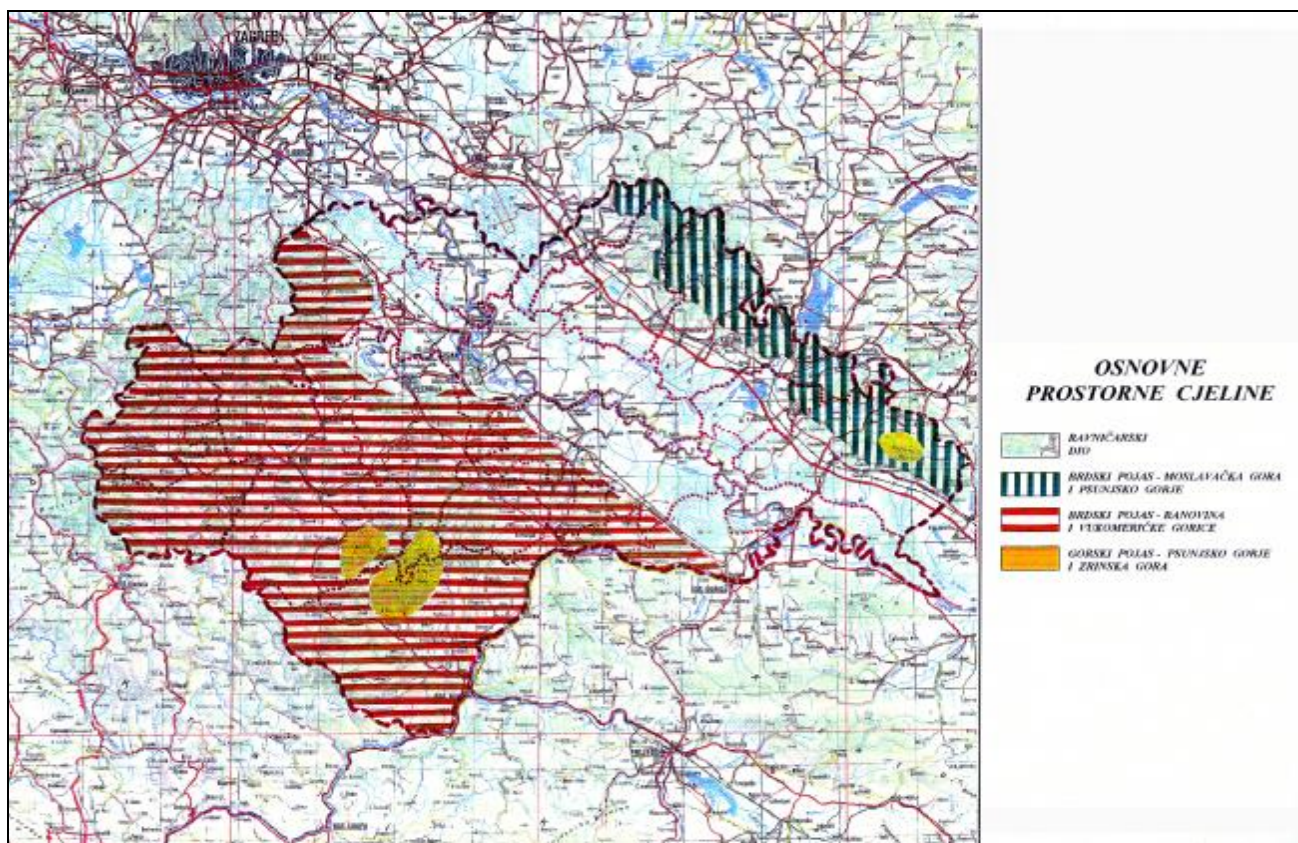
Najvažniji su u tom pogledu područje Lonjskog polja (zaštićeno kao Park prirode), masivi Zrinske i Trgovske gore, doline rijeka Kupe i Une, te niz manjih lokaliteta.

f) Područja osnovnih infrastrukturnih koridora:

Ovaj prostor je uglavnom namijenjen za smještaj tehničkih sistema (prometni, energetska, vodoprivredni...), koji omogućuju funkcioniranje cjelovitih sustava u prostoru. U njemu je organiziran i sustav vodoprivrede s elementima korištenja i zaštite voda.

U dugoročnom razvojnom razdoblju kao presudni uvjet razvoja nameće se daljnja izgradnja prometnog sustava, daljnja izgradnja vodoopskrbnog sustava, sustava odvodnje i pročišćavanja voda, te nadograđivanje energetskog sustava.

Osnovne prostorne cjeline Sisačko - moslavačke županije

1.1.2.3. Sustav gradova Sisačko - moslavačke županije

Poredak u sustavu gradova na području Županije je sljedeći :

- središte Županije: Sisak
- ostala gradska središta : Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska i Petrinja,
- općinska središta: Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Popovača, Sunja, Topusko i Velika Ludina.

a) Središte Županije

Grad Sisak je županijsko upravno središte ali i središte gospodarskih i kulturnih aktivnosti, te jedno od najvažnijih prometnih čvorišta u Hrvatskoj. Kako bi Sisak mogao razvojno odrediti Županiju potrebno je temeljito restrukturiranje postojećeg tehnološkog sklopa na kojemu se temelji sisačko gospodarstvo i učinkovito korištenje njegovog povoljnog prometnog položaja. Sam razvoj grada u budućnosti je potrebno usmjeriti prema poboljšavanju uvjeta života u gradu, kvaliteta koje je ozbiljno narušena dosadašnjim modelom razvoja.

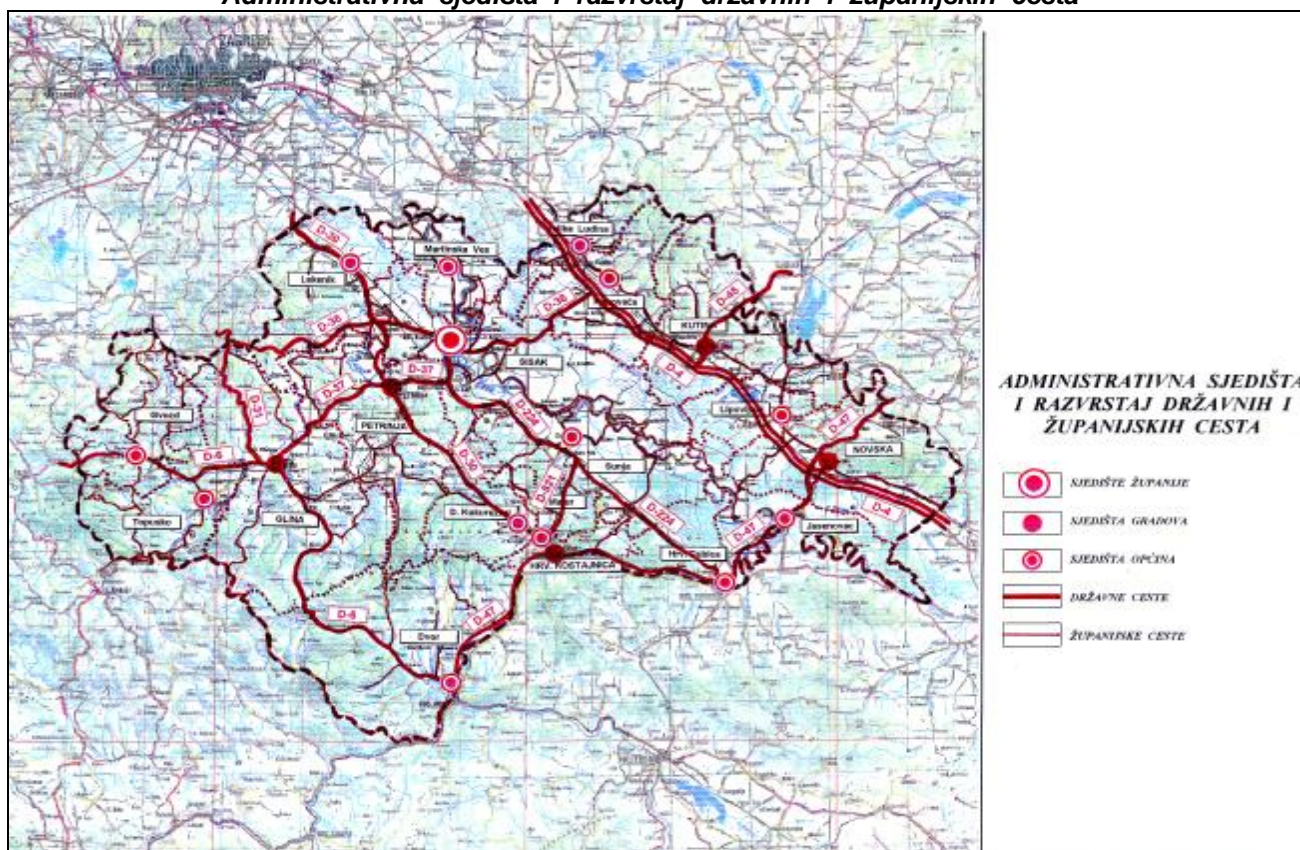
b) Ostala gradska središta

Gradska središta na području Županije još uvijek imaju djelomice prepoznatljivu tradicionalnu urbanu morfologiju i njoj primjerene simboličke elemente. U dugoročnom razvojnom pravcu morala bi se planski usmjeravati preobrazba tih središta u gradska središta sa specifičnim elementima morfologije i simbolike.

c) Općinska središta

Glavno obilježje općinskih središta na području Županije je da mogu pružiti stabilnu osnovu za razvoj gravitirajućih područja s osloncem na specifične djelatnosti (gospodarstvo, turizam, poljoprivredu, promet ili sl.). Sva će općinska središta i u idućem planskom razdoblju zadržati osnovne elemente tradicijske urbane fizionomije ali će se nužno pojaviti i elementi nove urbane strukture.

Administrativna središta i razvrstaj državnih i županijskih cesta

1.1.2.4. Način korištenja prostora

Površine Sisačko - moslavačke županije prema vrstama i načinu korištenja su slijedeće ⁷:

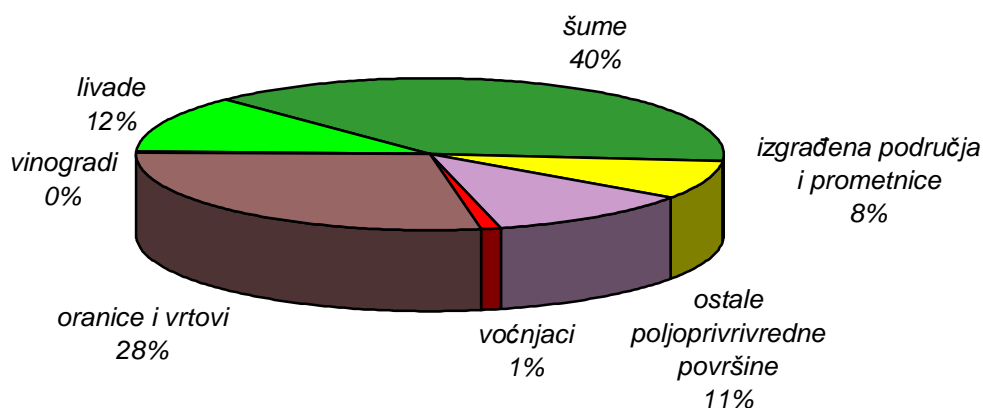
Jedinice lokalne uprave i samouprave	Ukupna površina (ha)	Poljoprivr. površine (ha)	Obradive površine (ha)					Šume (ha)
			Ukupno	Oranice i vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	
Grad Glina	54.300	30.024	22.848	15.929	523	53	6.343	20.759
Grad Hrvatska Kostajnica Općina Donji Kukuruzari Općina Hrvatska Dubica Općina Majur	36.500	16.216	13.419	10.152	260	24	2.983	12.497
Grad Kutina Općina Popovača Općina Velika Ludina	59.600	34.563	29.070	19.168	1.016	1.100	7.786	19.623
Grad Novska Općina Jasenovac	58.500	25.389	20.311	14.781	616	76	4.838	25.551

⁷ Izvor podataka: Statistički ljetopis Republike Hrvatske 1992. godine, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 1993.

Općina Lipovljani								
Grad Petrinja	39.000	21.868	18.099	12.765	599	219	4.516	13.490
Grad Sisak								
Općina Lekenik								
Općina Martinska Ves	105.200	60.076	48.398	30.269	777	316	17.036	37.700
Općina Sunja								
Općina Dvor	50.500	21.342	14.201	11.248	466	-	2.487	27.668
Općina Gvozd								
Općina Topusko	41.300	26.583	18.572	10.432	377	2	7.761	14.725
Županija ukupno	444.900	236.061	184.918	124.744	4.634	1.790	53.750	172.013

U ukupnom pregledu površina Županije dominiraju poljoprivredne površine koje ukupno zauzimaju cca 236.000 ha, odnosno 53 %, od čega je cca 185.000 ha (ili 41,5 % od ukupne površine Županije) obradivo. Od obradivih površina oranice i vrtovi rasprostiru se na 124.744 ha (28 % površine Županije), livade na 53.750 ha (12 % površine Županije), a na ostale poljoprivredne površine (voćnjaci, vinogradi) odnosi se 6.424 ha (cca 1,5 % površine Županije).

Šumske površine zauzimaju cca 172.000 ha ili 40 % od ukupne površine Županije.

Površine Sisačko - moslavačke županije prema načinu korištenja

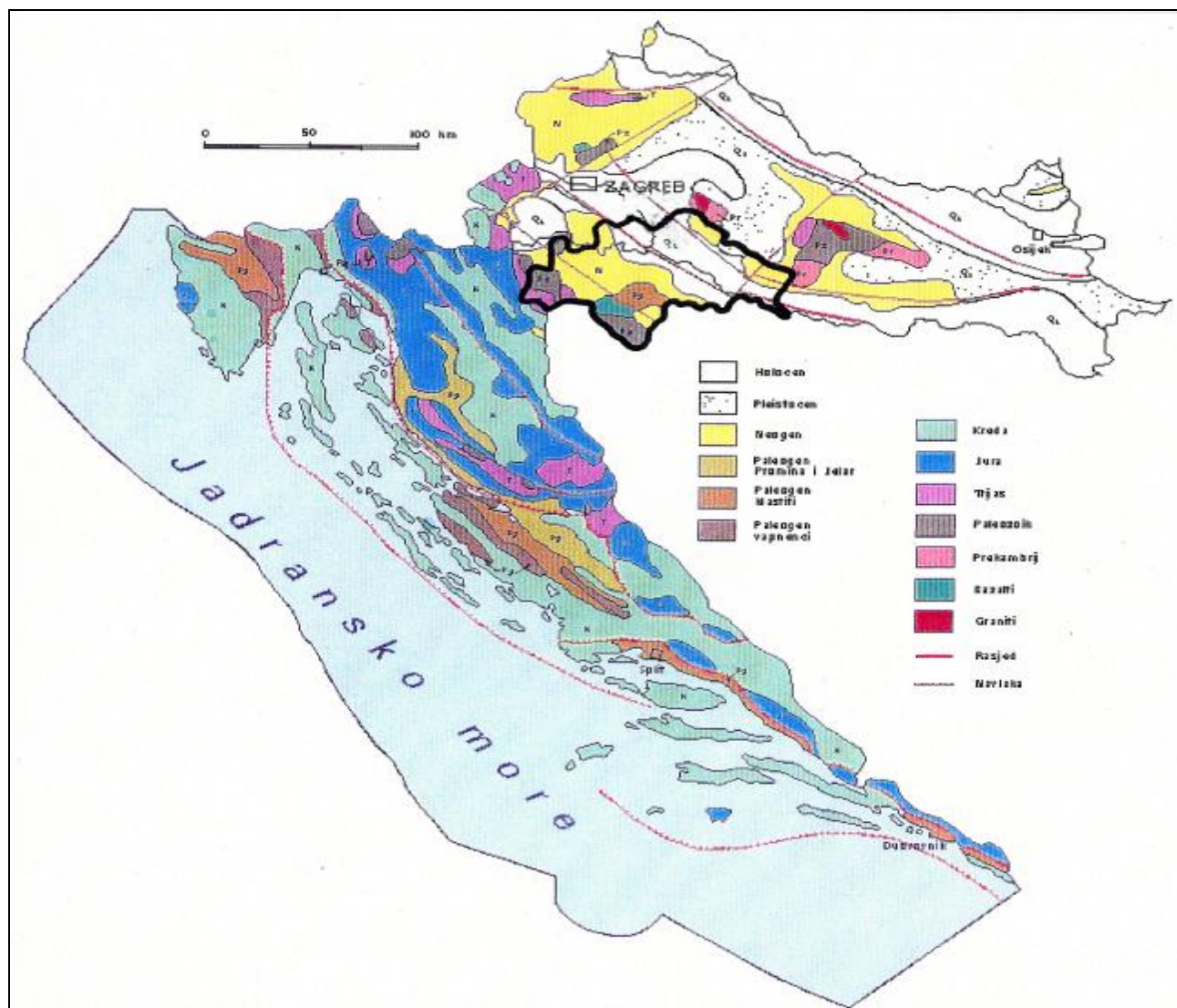
1.1.2.5. Geološke značajke prostora Sisačko - moslavačke županije

Geološke značajke na prostoru Županije obuhvaćaju više ograničenja nego pogodnosti. Veći dio ograničenja odnosi se na mogućnost ugroženosti određenih dijelova regije potresom, što je bitno za troškove gradnje većih građevina.

Na seizmički najaktivnije pravce u zonama rasjeda neposredno se nadovezuju pojave klizišta, te mogućnost svaranja većih odrona i erozija stijena. Ograničenje ili zahtjev za posebnim pojačanim uvjetima gradnje odnosi se i na planiranje cesta ili infrastrukturnih koridora koji su locirani u zone ili pravce određene kao područja najjačih mogućih stupnjeva potresa ili najveće magnitude. Posebno treba ukazati na potencijalna žarišta i mogućnost pojava većih odrona i erozije stijena jer je realno očekivati da takve pojave dijelom mogu biti izazvane i dodatnom nesmotrenom aktivnošću čovjeka (za razliku od potresa na koji nije moguće utjecati pa takve pojave moramo tretirati kao višu silu).

Erozija je također nepovoljni pokazatelj kojeg treba prepoznati na razini prostornog plana kako bi se mogli utvrditi opći uvjeti i prijedlozi za zaustavljanje ili daljnje sprječavanje kako već započetih ili odmaklih erozivnih procesa tako i spriječilo stvaranje takovih procesa u samom početku. Za takav slučaj znakoviti su predjeli koji sadrže stijene pretežno nestabilne u prirodnim uvjetima, a pri djelatnosti čovjeka najvećim dijelom nestabilne. Postojeći šumski pokrov koji se

razvija na takvim područjima dobiva dodatnu zaštitnu funkciju protuerozivnih šuma. Erozijska označava jednu od najnegativnijih pojava u ukupnom prirodnom metabolizmu ekološko - biološke strukture prirodne osnove, što uvjetuje potrebu utvrđivanja osnovne strategije ponašanja u prostoru kako bi se u budućim namjenama korištenja izbjeglo daljnje pogoršanje situacije.

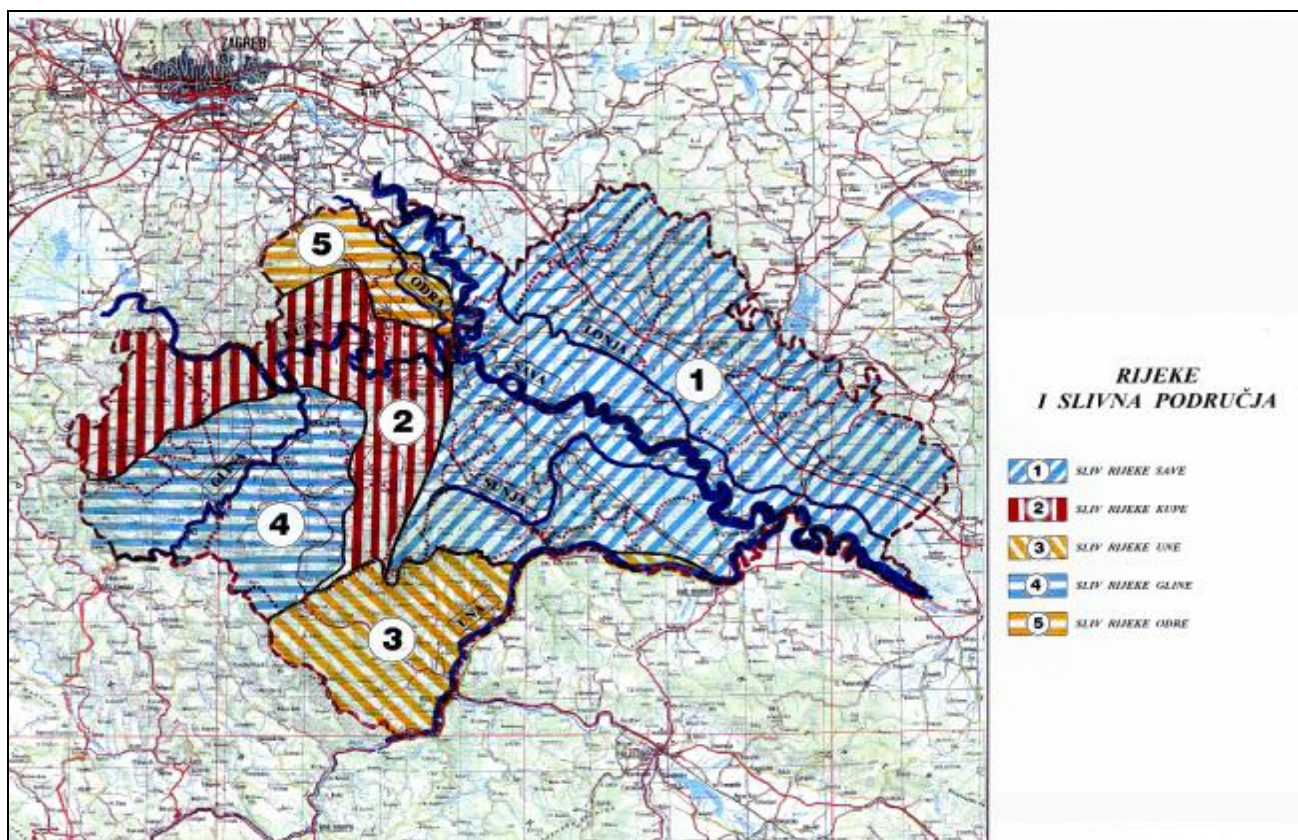
Izvod iz geološke karte Republike Hrvatske ⁸

1.1.2.6. Hidrografske značajke prostora Sisačko - moslavačke županije

Podaci o vodotocima

Na temelju članka 45. Zakona o vodama («Narodne novine» broj 107/95) svi vodotoci na području Županije pripadaju vodnom području sliva rijeke Save.

⁸ Izvor : Institut za geološka istraživanja, Zagreb

Rijeke i slivna područja Sisačko - moslavačke županije

Rijeka Sava s razmjerno plitkim, blago padajućim i vijugavim koritom je glavni vodeni tok na području Županije. Sava izvire ispod Triglava u Republici Sloveniji. Ukupna dužina je 945 km, a kroz Hrvatsku teče u dužini od 562 km, od čega dio kao granična rijeka. U vrijeme kulminacije pritjecajnih količina vode, ukupni protok ne može otjecati koritom Save, te se višak vode razlijeva u prirodne retencije Lonjsko i Mokro Polje.

Najvažnije pritoke rijeke Save s lijeve strane su Stara Lonja, Trebež i Strug, a s desne strane Kupa, Blinja, Sunja i Una.

Kanal Lonja - Trebež - Veliki Strug skuplja vodu svojih pritoka Česma, Prelošćica, Sepčina, Ravnik, Gračenica, Repušnica, Kutina, Husainac, Ilova, Pakra, Željan, Subocka, Muratovica, Novska i Soboština. Rukavcem Stara Lonja voda iz kanala utječe u rijeku Savu s njene lijeve strane kod naselja Lonja.

Rijeka Kupa je desna pritoka rijeke Save. Izvire ispod Risnjaka u Gorskom Kotaru, a utječe kod Siska u Savu. Na području Županije Kupa teče u smjeru od zapada prema istoku, te kod Petrinje mijenja smjer prema sjeveru. Kupa nakon Petrinje ima karakter nizinske rijeke s vrlo malim padom. Vodostaj rijeke Kupe se tijekom godine znatno mijenja, što je rezultat rasporeda i količine padalina u njenom porječju.

Najvažniji pritoci rijeke Kupe su : Velika Trepča, Golinja, Glina, Utinja, Petrinjčica, Mošćenica i Odra.

Rijeka Glina izvire nedaleko od Slunja, protječe kroz doline podno Petrove gore, a u donjem dijelu svog toka, kroz područje Grada Gline, teče sporije i meandrira kroz riječnu ravnicu sve do utoka u rijeku Kupu blizu sela Slana. Rijeka Glina u svom dijelu na području Općine Topusko čini granicu između Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Ukupna dužina njenog toka je

111,5 km.

Veće pritoke rijeke Gline s desne strane su: Buzeta i Maja s pritokom Bručinom, a s lijeve strane: Perna, Čemernica s pritokom Turčenicom i Solina.

Rijeka Petrinjčica cijelom svojom dužinom i slivnim područjem nalazi se na području Županije. Petrinjčica ima usko porječje (2-6 km), a pritoke su joj potočići koji se spuštaju sa brda istočno i zapadno od njene rječne doline. Kratkoća toka (36 km) i značajan pad (460 m) utječu na bujičasto obilježje sa znatnom erozivnom snagom vodotoka. Rijeka Petrinjčica, napuštajući kod Hrastovice i Budičine usku sutjesku, ulazi u prostranu dolinu gdje slobodno meandrira, a u gradskom području Petrinje je regulirana da bi se spriječilo plavljenje grada Petrinje.

Rijeka Una je desni pritok Save. U svojem donjem toku graniči između Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Ukupna dužina Une je 213 km, od čega kroz Hrvatsku prolazi u dužini 120 km. Una teče od zapada prema istoku i u Savu utječe kod Jasenovca. Najveći lijevi pritok Une je Žirovnica sa pritocima Ljubina, Javnica, Čemernica i Javošnica koja utječe u Unu kod naselja Dvor.

Rijeka Sunja je desni pritok rijeke Save, u koji se s lijeve strane ulijevaju pritoci Svinica, Radonjak i Đipan, a s desne strane Radakovac, Turija, Čađavac i Obreška. Sunja izvire ispod Zrinske gore i u gornjem toku je brza gorska rijeka, a nizvodno od naselja Sunje kanalizirana je i teče paralelno s rijekom Savom do mjesta utoka.

Područja s podzemnom vodom

Hidrološka istraživanja na području Županije otkrila su područja s podzemnom vodom pogodna za vodoopskrbu od kojih najveći dio pokriva nezaštićena zona vodonosnih slojeva s opasnošću od onečišćenja svih mogućih izvora s površine.

Manji dijelovi potencijalne vodoopskrbne zone pokriveni su 1. kategorijom tala pa se ovdje javlja određena kolizija između eventualne dodatne kemizacije tala i potrebne čistoće podzemnog nezaštićenog akvatorija. Ova okolnost govori o jednom usmjerenju u poljodjelskoj proizvodnji (kod nas nažalost u dosadašnjoj praksi nedovoljno korištenoj) na tzv. "proizvodnju zdrave hrane", odnosno poljodjelstvo koje se realizira na prirodan način bez intenzivnih umjetnih gnojidbi i korištenja kemijskih i drugih umjetnih sredstava za zaštitu bilja. Prva kategorija plodnosti tla sa svojim veoma dobrim prirodnim fizikalnim i kemijskim svojstvima daje dobru mogućnost za takvu orijentaciju.

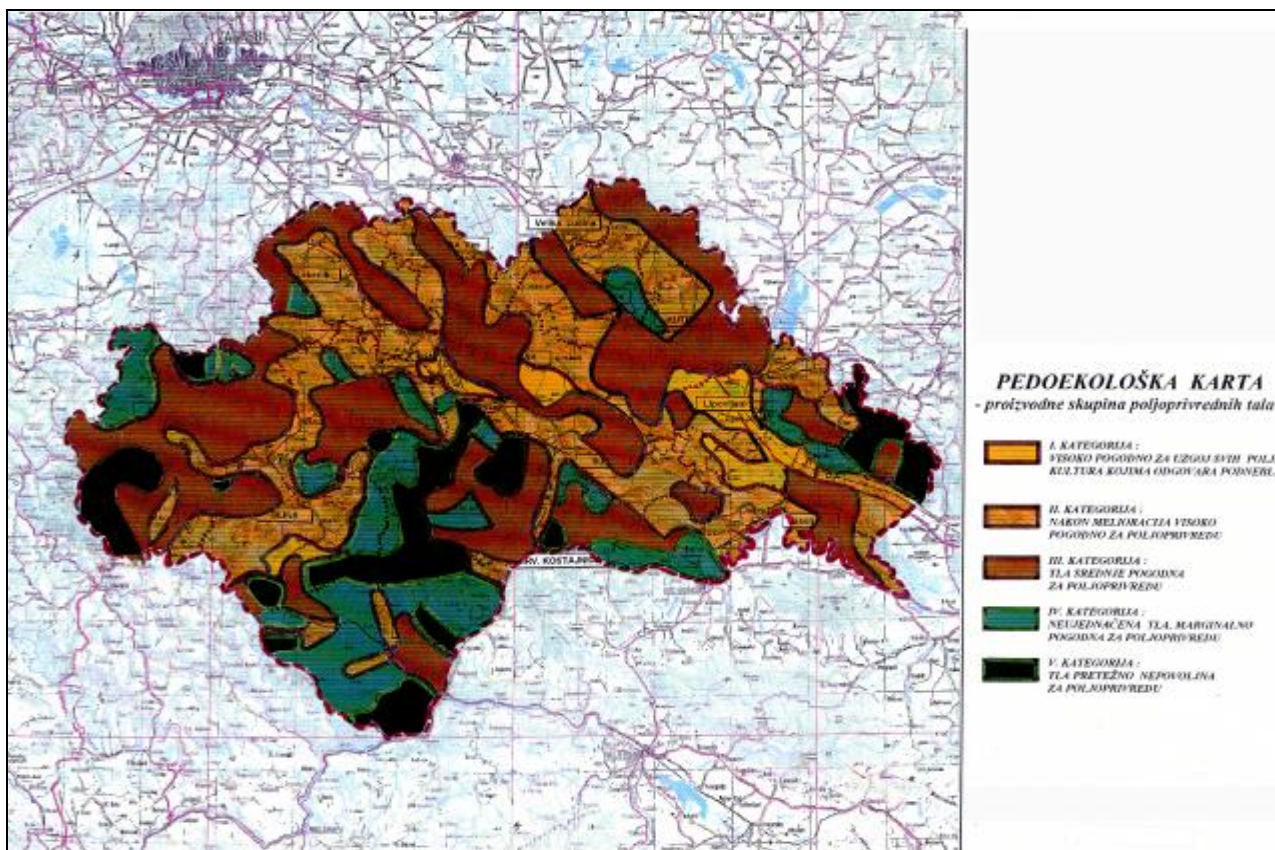
Nije zadaća prostornog plana da istražuje i tumači koje su sve vrijednosti proizvodnje hrane na temelju prirodnih uvjeta i mogućnosti, ali je potrebno ukazati na činjenicu da pitka voda predstavlja jedan od temeljnih resursa daljnjeg razvoja i života na određenom području, te se sveukupna zaštita postojećih akvatorija nameće kao neophodna djelatnost u zaštiti okoliša i stvaranju bolje kvalitete života.

Takve pretpostavke vrijede i za veći udio pokrivenosti zone akvatorija s II. i III. kategorijom tala. Veliki šumski kompleksi dobivaju također vodozaštitnu funkciju, što znači da ih treba prije svega sačuvati u granicama sadašnjeg opsega, uz orijentaciju na takve uzgojno eksploatacione modele koji će unaprijediti prirodni klimatsko-zonski profil šumske zajednice.

Postojeća, ali i potencijalna crpilišta voda na području Županije trebaju dobiti određenu primarnu zaštitu utvrđivanjem granice zaštitnog područja.

1.1.2.7. Pedološke značajke prostora Sisačko - moslavačke županije

Pedološke karte obuhvaćaju pet kategorija razvrstanih prema pogodnostima za korištenje i određenim uvjetima ograničenja.

Pedološka karta Sisačko - moslavačke županije

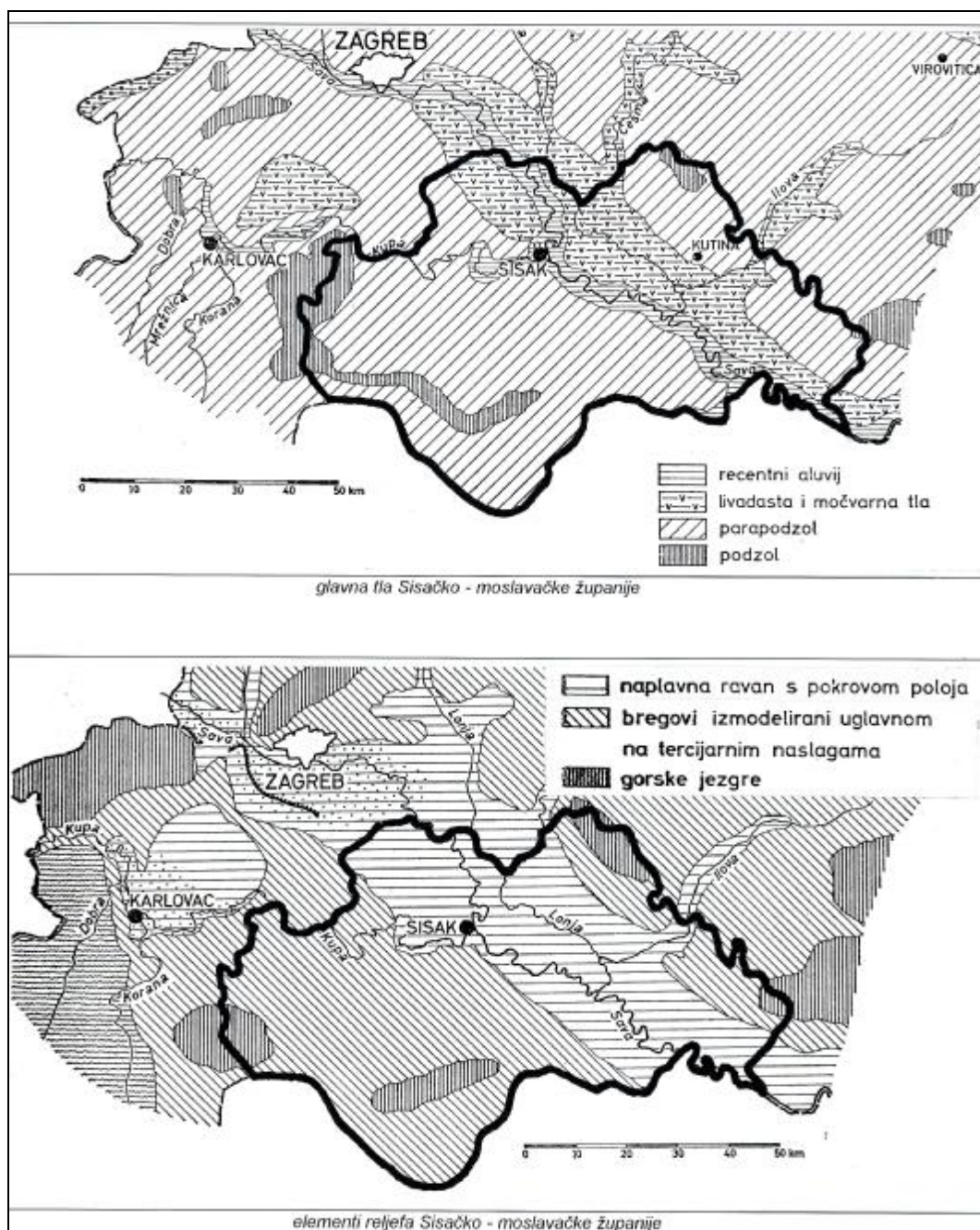
I. kategorija tala nosi bonitetni broj 65. To su tla vrlo dobrih fizikalnih i kemijskih svojstava. Ograničenja su neznatna (dijelom vodni režim i reljef a dijelom ograničenje kemijskih sredstava koja bi mogla ugroziti podzemni akvatorij). Pogodna su za uzgoj svih kultura kojima odgovara podneblje. Zbog takvih svojstava ova kategorija je izdvojena i u osnovnoj sintezi prirodnih sustava zbog prijedloga za osnovnu namjenu površina. To znači da površine u toj kategoriji tla treba koristiti isključivo za poljodjelstvo, a samo izuzetno za neke druge namjene.

II. kategorija tala (bonitetni broj 64-61) su također dobrih fizikalnih i kemijskih svojstava: duboka, pretežno ravnog reljefa. Izbor kultura je zbog utjecaja podzemnih i poplavnih voda ograničen vodnim režimom. Korištenje ove kategorije tla trebalo bi također usmjeriti gotovo isključivo na poljodjelstvo, naročito nakon melioracije.

III. kategoriju tala (bonitetni broj 60-56) označava neujednačenost pedokartografskih jedinica. Ova kategorija je disperzno razmještena po cijelom prostoru Županije ali najviše u nizinskom dijelu. Relativno veliki udio ove kategorije opravdava daljnji detaljni rad na određivanju podobnosti ili prijedloga korištenja što zahtijeva prije svega dodatnu izradbu detaljnih pedoloških karata, kako bi se utvrdile točne namjene za većinu tipova tala u ovoj kategoriji, jer bi same melioracije dale slabe rezultate.

Težak mehanički sastav tla ove kategorije ograničava poljoprivrednu proizvodnju što znači da se ne isplati usmjerenje na intenzivnu proizvodnju pa bi osnovna namjena bila: ekstenzivno poljodjelstvo.

Neujednačenost je svojstvo i **IV. kategorije** (bonitetni broj 50-55) koja se uglavnom poklapa s područjima pokrivenim šumom. Posebna ograničenja mogu se smatrati da su sljedeća: velika raznolikost, skeletnost (i do 30% kamena i šljunka), nepovoljna kemijska svojstva (pretežito kisela tla što je opet veoma pogodno za razvoj pitomog kestena) i slaba dreniranost.

Budući da se u tim dijelovima Županije razvijaju najkvalitetnije šume pitomog kestena u Hrvatskoj, ograničenje za brojne mogućnosti korištenja za neke druge kulture ili namjene ove kategorije tla (kiselost) pokazuje se, kao pogodnost za uzgoj pitomog kestena. Ovaj primjer rječitosti govori o potrebi preispitivanja određenih ograničenja, jer nešto što je nepodobno za veći dio namjena može biti veoma podobno za neku određenu namjenu. Potreba uspostavljanja određenih odnosa između planiranih namjena i stvarnih prirodnih uvjeta, na način, da se postigne

pozitivna ravnoteža, jedna je od primarnih vrijednosti u korištenju prirodne osnove za sam prostorni plan.

V. kategoriju tala (bonitetni broj 50) određuju trajna ograničenja u dubini, skeletnosti i reljefu. Namjena u korištenju je usmjerena pretežno na šumarstvo uz približnu procjenu do 15% za poljodjelstvo (livade i stočarstvo).

U sveukupnoj sintezi temeljem prirodne osnove zbirno se razlikuju 3 osnovne kategorije:

- I. kategorija
 - II. i III. kategorija
 - IV. i V. kategorija
- visoke pogodnosti za poljodjelstvo
 - uvjetno pogodne za poljodjelstvo
 - samo djelomično pogodna za poljodjelstvo, a uglavnom ih treba tretirati kao šumska tla.

1.1.2.8. Vegetacija

Ukupna površina šuma na području Županije iznosi cca 172.013 ha.

Šumske površine u svojim raznolikim namjenama i pozitivnim bioekološkim učincima označavaju uz neposrednu gospodarsku vrijednost ne manje značajnu funkciju stabilizacije ukupnog prirodnog bogatstva Županije i područja uporišta prirodne ravnoteže koja je jače izražena u onim dijelovima gdje je sačuvana cjelovitost šumskih kompleksa.

Nije potrebno posebno dokazivati neophodnu potrebu čuvanja šumskih kompleksa ne samo zbog dobrih ekonomskih učinaka na tlu sposobnom jedino za produkciju drvne mase nego zbog potrebe trajnog osiguravanja prirodne ravnoteže u cijeloj regiji koja utječe na opći režim voda, proizvodnju hrane, sigurnost od štetnih učinaka klime (jake kiše i poplave), eroziju i mnogo drugih učinaka.

Područja mozaičnog odnosa šumskog pokrova i ostalih otvorenih površina označavaju situaciju jačeg osiromašenja prvobitnog šumskog pokrova na račun poljodjelstva. Ovakva tvrdnja proizlazi iz određenih ekoloških vrijednosti učinka šume na okoliš ali takve manje šumske površine rastočenih formi daju veće ekološko - zaštitne učinke od onih neposredno ekonomskih. U području pretežno rastočenog šumskog pokrova može se govoriti i o određenim ekonomskim učincima u šumskoj iskoristivosti, dok područja potpuno rastočenog šumskog pokrova određuju izdvojene šumice kao činitelje bio-ekološke stabilnosti s povoljnim utjecajem na poljodjelsku proizvodnju.

Na temelju općekorodne funkcije područja šuma moguće je razvrstati na sljedeće kategorije:

- šume u proizvodnoj funkciji,
- šume za zaštitu tla, objekata i sl. od erozije, bujica i poplava (vodozaštitna funkcija),
- šume u biološkoj funkciji (pročišćavanje podzemnih i površinskih voda, stabilna opskrba vodom i sprječavanje brzog otjecanja),
- šume kao činitelj bioekološke stabilnosti (djelovanje na mikroklimu i humifikaciju tla),
- šume kao estetski čimbenik,
- zaštićene šume.

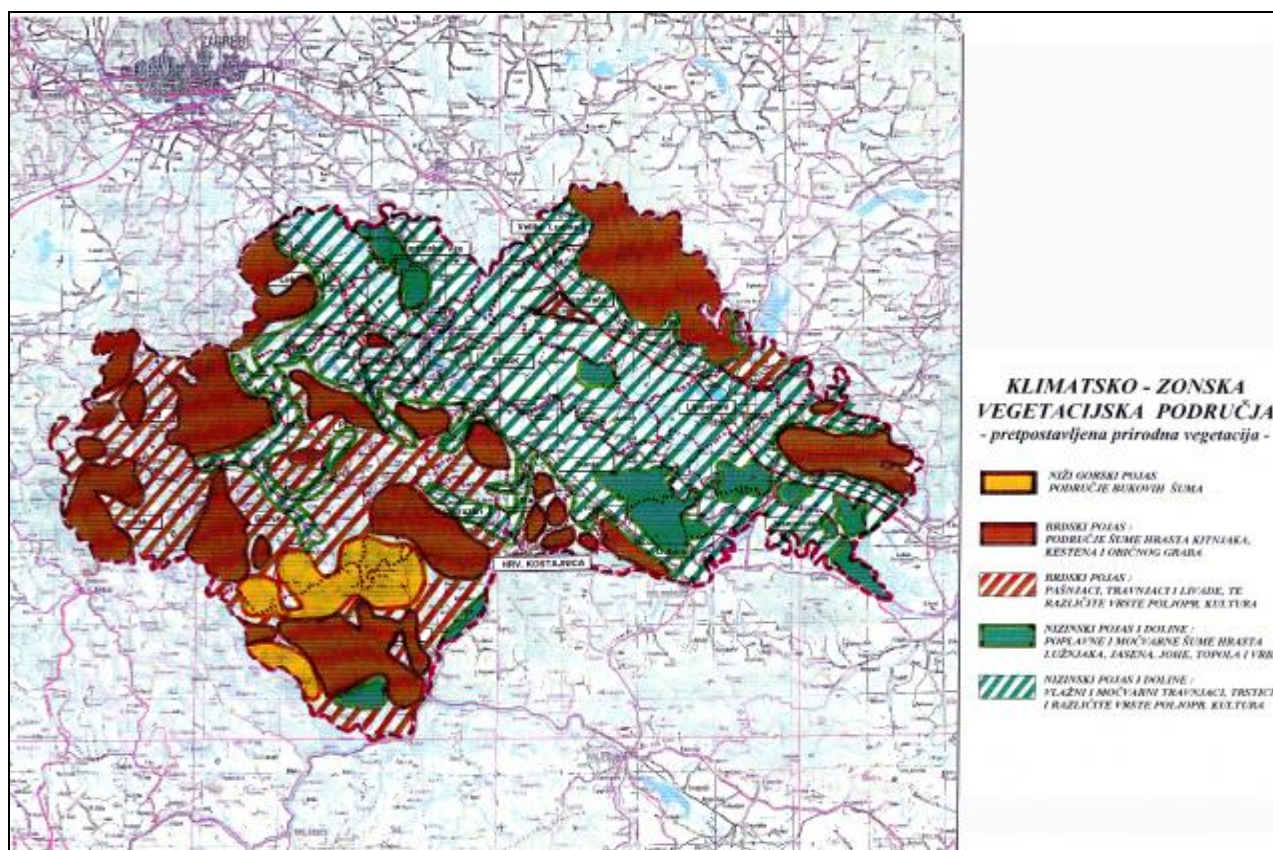
Na području Sisačko - moslavačke županije u vegetacijskom smislu posebno su značajne zone rasprostranjenosti šuma hrasta, bukve, graba i kestena.

Biološka potreba pošumljavanja dijela lokaliteta odnosi se na kategoriju današnjih pašnjaka i to prvenstveno na one pozicije gdje zbog mogućnosti jače izražene erozije treba niski trajni vegetacijski pokrov zamijeniti za više oblike vegetacije pouzdanijeg protuerozivnog učinka.

Ove površine u odnosu na ukupni prostor regije ne predstavljaju neku posebnu vrijednost, pa se može govoriti više o detalju koji može imati značaj lokalnih regulatora i to u prostoru koji je bogat raznolikošću biljnih vrsta a time i bogat prirodnim potencijalom pa svaka mjera koja doprinosi daljnjoj stabilizaciji mora biti uočena i predložena za ostvarenje.

Kategorija livada i pašnjaka zauzima u većem udjelu jugozapadni dio regije (brdovite terene), te dio na krajnjem istočnom dijelu (iznad Novske). Neuporedivo veći udio odnosi se na ekonomski kvalitetniju dominaciju livada košanica veoma dobre podloge za razvitak sve ugroženijeg stočarstva. Dio tih potencijalnih ili postojećih livada pokriva geološki nestabilne terene u prirodnim uvjetima. Ovakve zone zajedno sa šumskim površinama protuerozivne funkcije predstavljaju sklop trajnog vegetacijskog pokrova s protuerozivnim učinkom kao primarnim zadatkom.

Zone livada i pašnjaka predstavljaju osnovnu bio-ekološko hranidbenu podlogu za razvitak stočarstva. Brdski dio Županije sa svojim odnosom šumskih površina otvorenih (potencijalno veoma kvalitetnih) livada i pašnjaka označava veliki prirodni potencijal za razvitak proizvodnje zdrave hrane.

Klimatsko - zonska vegetacijska područja Sisačko - moslavačke županije

1.1.2.9. Obilježja podneblja

Za područje Sisačko - moslavačke županije osobitosti podneblja opisane su prema dostupnim podacima meteorološke stanice Sisak, pri čemu iz starijeg razdoblja motrenja postoje samo podaci o padalinama (razdoblje 1925 -1940.).

Općenite značajke podneblja su ove:

- U smislu Köppenove klasifikacije Županija je u klimatskoj zoni C - tople umjereno kišne klime - s tim da predjeli sjeverno od približne crte Topusko - Zrin pripadaju klimatskom

Sisačko-moslavačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji s

tipu s izrazito kontinentskim odlikama podneblja, a oni južno varijanti s nekim maritimnim odlikama klime.

- Prema klasifikaciji Thornthwaitea podneblje cijele regije je humidno (indeks efektivnosti padalina P/E je u granicama od 64 do 127). Vrijednost P/E najmanja je u Sisku i iznosi 78.
- Cijela regija, u smislu klasifikacije Waltera pripada glavnom klimatskom tipu VI. tj. umjereno humidnom području s izrazitim, ali ne vrlo dugim, hladnim razdobljem godine.

Klasifikacija klime moguća je i na osnovi biljnoga svijeta, odnosno njegovih fizionomskih ili fitogeografskih jedinica, polazeći sa stajališta da se u životu bilja najbolje očituje kompleksni utjecaj podneblja. U Hrvatskoj najbolju mogućnost razlikovanja i određenja regionalne i lokalne klime pružaju klimatsko-zonske (klimaksne, klimatogene) zajednice i njihova područja i potpodručja rasprostranjenosti - budući da predstavljaju stvaran odraz klimatskih uvjeta, uključujući geografske, reljefne, pedološke i ostale ekološko - biološke prilike pojedinog kraja.

Na taj način u klimatološkoj obradi klimazonalne fitocenoze postaju, u određenom smislu, pokazatelj odnosno sinonim pojmu fitobioklimata, pod kojim se podrazumijeva "pojas, područje (potpodručje ili geografska varijanta) ili lokalitet s izraženim osobitostima podneblja i s određenim, toj klimi prilagođenim, vegetacijskim tipom".

U smislu takvog bioklimatološkoga shvaćanja i tumačenja, a uvažavajući geografski položaj, makroreljef i zonalni vegetacijski pokrov, mogu se na području Sisačko - moslavačke županije sadržajno i prostorno prepoznati i ograničiti sljedeća podneblja, odnosno fitobioklimati :

- podneblje nižega gorskog pojasa, odnosno fitobioklimat gorske šume bukve (dinarsko i panonsko potpodručje),
- podneblje brdskog pojasa, odnosno fitobioklimat hrasta kitnjaka i običnog graba (južno i središnje potpodručje) i
- podneblje ravnica i riječnih dolina, odnosno fitobioklimat hrasta lužnjaka i drugih hidrofilnih fitocezona unutar klimatskozonskog područja kitnjaka.

Prema raspoloživim podacima, srednja godišnja temperatura zraka u Sisku je 10,9°C, a njezino godišnje kolebanje (amplituda) razmjerno je veliko i iznosi 20,7°C.

Apsolutno najviša zabilježena temperatura zraka ubraja se među najveće u Hrvatskoj i iznosi u Sisku 39,8°C. Apsolutno najmanja zabilježena temperatura iznosi -25°C. Apsolutna amplituda temperature zraka iznosi dakle 64,8°C.

Srednja temperatura zraka za najtopliji mjesec (srpanj) u posavskom dijelu Županije iznosi oko 21°C, a u brdskim krajevima oko 20°C.

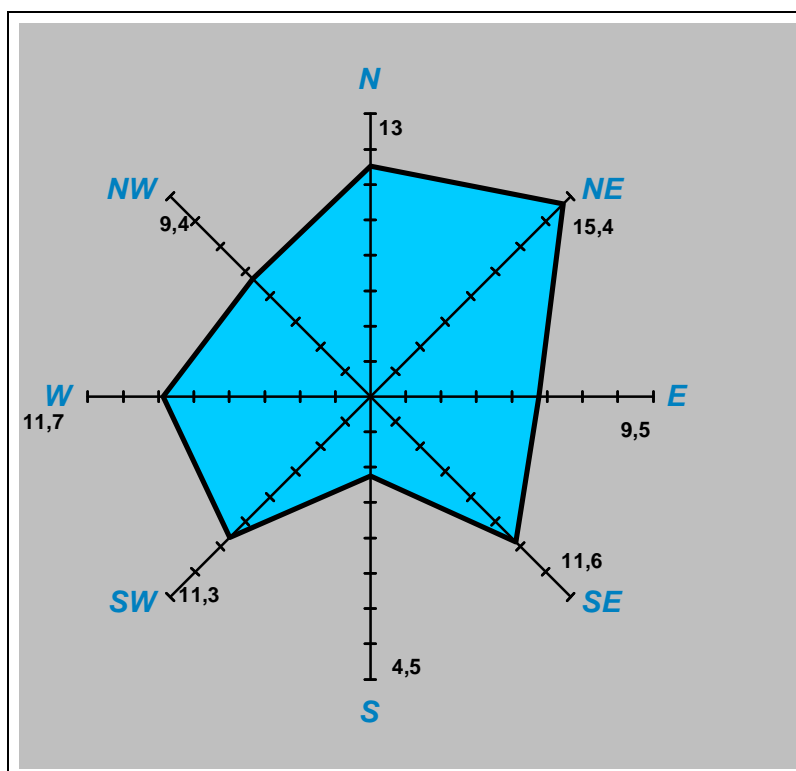
Poprečno godišnje trajanje sisanja sunca (insolacija), u cijeloj Županiji u granicama je od 1800 do 2000 sati. Godišnji srednjak naoblake u Sisku iznosi 6,0° naoblake. Prosječni godišnji broj oblačnih dana u Sisku iznosi 130,5 dana, a godišnji srednjak broja vedrih dana je 61,7.

Relativna vlaga zraka kreće se tijekom godine između osrednje do jako visoke (po godišnjem srednjaku je 78%).

Prosječne sezonske vrijednosti količine padalina :

Ukupno prosječno godišnje	Proljeće	Ljeto	Jesen	Zima	IV - IX mjesec
891 mm	194 mm	256 mm	250 mm	191 mm	497 mm

Prema podacima meteorološke stanice Sisak, srednja godišnja razdioba smjerova vjetra (u %) je sljedeća: najučestaliji su pravci puhanja iz NE (15,4%) i N (13,0%) kvadranta, slijede iz W (11,7%), SE (11,6%) i SW (11,3%), E (9,5%), NW (9,4%) i S (4,5%) kvadranta, dok je 13,6% vremena tiho, bez vjetra.

Ruža vjetrova za područje meteorološke stanice Sisak

Godišnji srednjaci klimatskih pojava u Sisku:

- dani s kišom 126,3
- dani sa snijegom 23,7
- najveća visina snijega 46 cm (20.02.1956.)
- najdulje trajanje snježnog pokrivača 20 dana

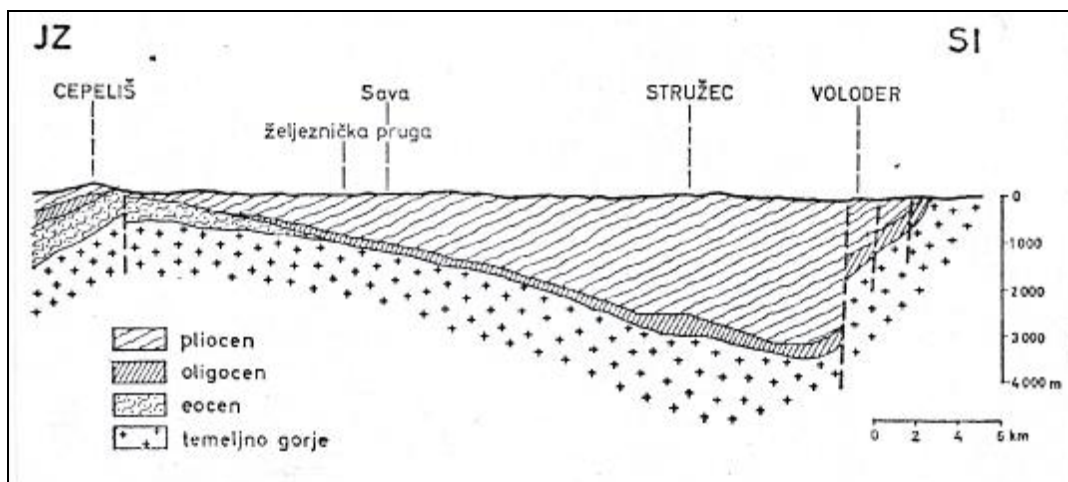
1.1.2.10. Seizmotektonske značajke

U geološkoj povijesti razvitka područja današnje Sisačko - moslavačke županije razlikuje se nekoliko faza:

- U eocenu razmatranim područjem prostire se relativno duboka depresija u kojoj su se taložile klastične marine naslage do 900 m debljine.
- U oligocenu slijedi regresija i uzdizanje reljefa.

- Nova transgresija nastupa početkom miocena. Dopire do južne granice Panonskog bazena približno na potezu Bosanski Novi - Topusko. Najprije se talože slatkovodne, a zatim marinske naslage. Taloženje prate intenzivni tektonski pokreti, pa se transgresije opetovano javljaju.
- Osobito je značajna marinska transgresija u srednjem miocenu.
- U sarmatu dominira regresija.
- Značajnije uzdizanje Zrinjske gore i produbljivanje Savske potoline očituje se u panonu i naročito početkom pliocena.
- U gornjem pliocenu i kvartaru opet jačaju tektonski pokreti uz izdizanje Vukomeričkih gorica i rubnih dijelova Zrinjske gore. Obnavljaju se pokreti uz uzdužne rasjede, a izraženo je i komadanje struktura po poprečnim do dijagonalnim rasjedima.

U geotektonskom smislu područje Županije pripada Panonskom bazenu. Sjeverno od Južnog rubnog rasjeda Savske potoline prostire se Panonski bazen u užem smislu. Južno od tog rasjeda strukture pripadaju rubnoj zoni Panonskog bazena prema uzdignutim Dinaridima. Južni rubni rasjed Panonskog bazena proteže se granicom zone izgrađene iz paleozojskih i mezozojskih stijena koja se odvaja unutar uzdignutih dijelova Dinarida.

Poprečni presjek prilonske nizine u smjeru JZ - SI

Geološke strukture su uglavnom tipa horstova i graba. U Južnoj rubnoj zoni Panonskog bazena strukture su više razlomljene, asimetrične i nagnute, pa su i neki rasjedi vjerojatno reversni. Savska potolina predstavlja složenu grabu - sinklinorij, asimetričnu i najdublju prema Moslavačkoj gori. Za njezino stvaranje od bitne važnosti su uzdužni rubni rasjedi pravca pružanja SZ-JI. Glinska i Unsko-sanska depresija istog su pružanja, rasjednute i izrazito asimetrične.

Između depresije i Savske potoline uzdižu se Zrinska gora i Šamarica. Zrinska gora je presječena rasjedima različitog pravca pružanja i vjerojatno je u geološkoj prošlosti predstavljala strukturni nos pružanja I-Z ili SI-JZ. Šamarica je istaknuti horst protezanja SZ-JI.

Poprečni i uzdužni rasjedi odvajaju pojedine manje, lokalne horstove i strukturne nosove: Hrastovicu, Jošavicu - Mečenčane, Breznik i Sjevernjak - Kokirnu. Kod Novske se ističe horst Paklenice koji je dio zone velikih horstova antiklinorija slavonskih planina.

Rasjedi pripadaju dvama sistemima.

Uzdužni su pravca pružanja SZ-JI i protežu se uz velike strukturne jedinice i strukture. Većinom su normalni s vertikalnim tektonskim pomacima. Najveći čine zone od više paralelnih, pratećih rasjeda i ogranaka. To su: Sjeverni i Južni rubni rasjedi Savske potoline, Južni rubni rasjed Panonskog bazena, Pokupski rasjed i rasjed Petrinja - Kostajnica.

Poprečni do dijagonalni rasjedi pružaju se pravcem SI-JZ do gotovo I-Z. To su normalni do vertikalni rasjedi duž kojih se, osim vertikalnih, zapažaju i horizontalni pomaci stijena. Osobito su brojni između Siska, Gline i Mečenčana. Izdvajaju se Petrinjski rasjed i Glinski rasjed, a ostali u tom predjelu su im prateći. S južne strane Zrinske gore proteže se Kostajnički rasjed s nekoliko pratećih rasjeda i ogranaka. Jamarički rasjed kod Lipovljana najvjerojatnije je nastavak Glinskog rasjeda.

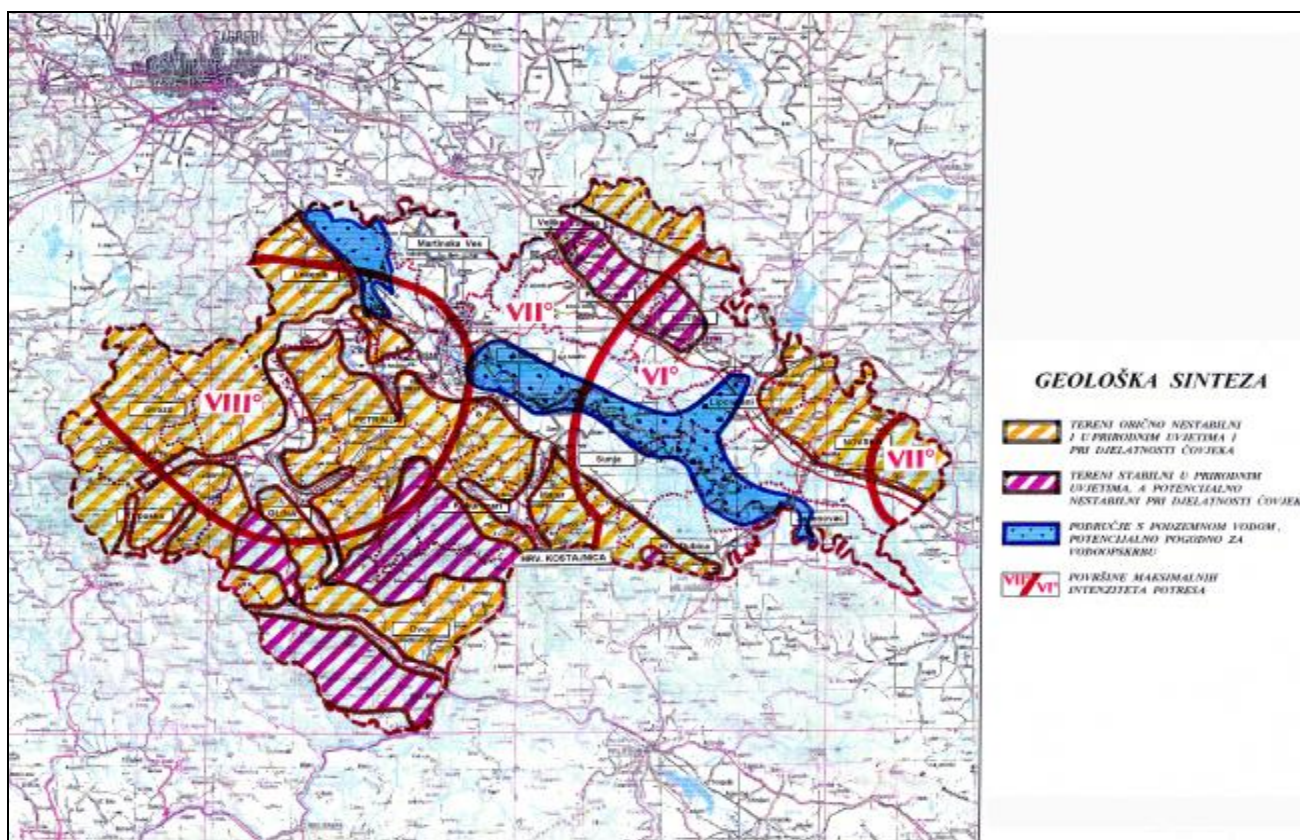
Neotektonski pokreti u neogenu i kvartaru imali su bitnog utjecaja u oblikovanju struktura. Većinom uslijed vertikalnih pokreta nastale su strukture tipa horstova i graba. Najveće amplitude neotektonskog spuštanja utvrđene su kod Kutine i dosižu - 5.000 m. U glinskoj i sansko-unskoj depresiji amplitude spuštanja su veća od - 1.000 m, a mjestimice gotovo dosižu - 2.000 m. Duž rasjeda postoji naglo, skokovito spuštanje ili uzdizanje stijena.

Računajući pomak podinske plohe neogenskih naslaga mogu se ocijeniti najaktivnije dionice rasjeda. To su: potez Kutina - Novska uz sjeverni rubni rasjed savske potoline s pomacima većim od 1.000 m, zatim potez: ušće rijeke Gline - Banski Grabovac uz Pokupski rasjed i okolica Bosanskog Novog duž Južnog rubnog rasjeda panonskog bazena s vertikalnim pomacima do 1.000 m. Zanimljivo je da od strukture Šamarica prema Savskoj potolini postoji stepeničasto spuštanje manjih amplituda po uzdužnim rasjedima.

Horizontalni neotektonski pokreti po poprečnim do dijagonalnim rasjedima vjerojatno su aktivni u pliocenu i osobito kvartaru. Amplitude do 4 km utvrđene su sjeveroistočno od Bosanskog Novog. Amplitude do 2 km nalaze se na četiri mjesta: kod ušća rijeke Gline, Banskog Grabovca, Begovića (sve na pomacima Pokupskog rasjeda) i Paklenice.

Za izdvajanje neotektonski najaktivnijih zona važno je utvrditi razdoblje nastanka i aktivnosti strukture i rasjeda. Pojedini od njih nastali su već početkom neotektonskog razdoblja. Za rasjede je ustanovljeno sljedeće:

- južni rubni rasjed Panonskog bazena aktivan je pretežno u neogenu,
- sjeverni rubni rasjed savske potoline aktivan je u neogenu i kvartaru (stalna aktivnost),
- južni rubni rasjed savske potoline, pokupski rasjed i rasjed Petrinja - Kostajnica aktivni su u pliocenu i kvartaru, a neke dionice naglašeno u kvartaru,
- petrinjski, glinski i kostajnički rasjed aktivni su u pliocenu i kvartaru.

Geološka sinteza za područje Sisačko - moslavačke županije

Potresi u području Županije su relativno česti. Pokupsko epicentralno područje nalazi se u prostoru između Gline, Siska i ušća rijeke Gline.

Najjači potres u Pokuplju dogodio se 08.10.1909.godine (VIII-IX° MCS ljestvice; $M = 6,0$; $h = 16$ km). U pokupskom epicentralnom području znakovita je gustoća epicentara potresa u užem prostoru između ušća rijeke Gline, Siska i pravca glinskog rasjeda. U seriji potresa 1909. i 1910. u tom području zabilježeno je pet jakih potresa magnituda između 4,9 i 5,4. Dubine žarišta tih potresa bile su 16 do 38 km.

Uzročnici nastanka potresa jesu tektonska kretanja. S obzirom na brojnost i gustoću epicentara potresa, te prisutne strukture i rasjede zaključuje se da potresi nastaju u široj zoni između Zrinske gore i Vukomeričkih gorica. Moguće je da se dvije gore, zapravo veliki horstovi antiklinorija, u prostoru različito pomiču i u zoni između njih dolazi do komadanja stijena i smicanja (za sada u prostoru nepoznatog pravca). Tektonska kretanja događaju se na dubinama između 16 i 38 km. Na površini se pokreti odražavaju nastankom rasjeda i većim amplitudama vertikalnih i horizontalnih pomaka između ušća rijeke Gline i brda Šamarica. Slična se tektonska zbivanja, ali manjeg intenziteta, mogu pretpostaviti i uz južni rub Zrinske gore prema Unsko-sanskoj depresiji.

U prostornom planiranju treba obratiti pažnju na izdvojene tektonski aktivne rasjede i položaj epicentralnog područja u Pokuplju. Treba izbjegavati planiranje gradnje velikih građevina u zonama rasjeda zbog potencijalne mogućnosti nastanka odrona i klizišta na padinama, te pucanja i pomicanja stijena duž rasjeda. Posebna opasnost prijeti od pojave likvifikacije u dolinama rijeka Gline i Kupe. Ona je već zabilježena na mnogo mjesta i intenzivna za vrijeme potresa od 08.10.1909. Prije gradnje velikih građevina na ovom području svakako je potrebno provesti detaljna geološka i seizmotektonska istraživanja te izvršiti odgovarajuće proračune djelovanja seizmičkih sila.

1.1.3. Obveze iz Strategije i Programa prostornog uređenja Države i ocjena postojećih prostornih planova

1.1.3.1. Odrednice Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske ⁹ («Narodne novine» broj 50/99) predstavlja temeljni dokument prostornog uređenja Države, te je osnova i polazište za izradu prostornih planova županija. Programom su određeni dugoročni ciljevi prostornog razvoja i planiranja u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim, kulturnim i svakim drugim razvojem.

Program je, na temelju Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske (koju je Hrvatski Sabor usvojio 27.06.1997. godine) i sukladno Zakonu o prostornom uređenju i Zaključku Vlade Republike Hrvatske, izradio Zavod za prostorno planiranje Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja u srpnju 1998. godine, te ga je 07.05.1999. godine donio Hrvatski Sabor, a objavljen je u «Narodnim novinama» broj 50/99. Program se obavezno primjenjuje na sve razvojne programe i izradu prostornih planova, u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 61/00).

Program određuje temeljne postavke i mjere za budući razvitak, te tako postaje učinkovit oblik usklađivanja dugoročnih ciljeva iznalaženjem i usmjeravanjem na prioritete i oblikovanje ostvarivih kvalitativnih rezultata u razvitku. Odrednice koje se neposredno odnose na Sisačko - moslavačku županiju kreću se od opće postavljenih načela, ciljeva i odrednica za pojedine vrste prostora, procesa i funkcija, do određenih naputaka.

Program se temelji na načelima koja su određena Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske:

- prostor je temeljni hrvatski nacionalni resurs ;
- planiranje i uređivanje prostora mora obuhvatiti prostor i njegovo funkcionalno uređenje, ali i skrb o okolišu u promišljanju održivog razvitka ;
- temeljni cilj planiranja je postizanje održivog razvitka, a planovi uređenja moraju obuhvatiti sve segmente okoliša ;
- planovi moraju biti prilagodljivi, tj. moraju davati temeljna usmjerenja kao moguća polazišta mogućih i prihvatljivih scenarija i modela, ali i osigurati nadzor procesa prostornog uređenja ;
- zaštita prostora i okoliša mora postati sastavnim dijelom razvojnog procesa, a prije ulaska u projekte koji nose rizik mogućeg negativnog djelovanja treba provesti procjenu utjecaja na okoliš.

Program sadrži osnovne ciljeve razvoja u prostoru, uvjete i smjernice za uređivanje prostornih i drugih cjelina, prijedlog prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja te, na temelju prirodnih, gospodarskih, društvenih i kulturnih polazišta, određuje temelje za organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora, zaštitu i unapređivanje okoliša, sustav središnjih naselja i sustav razvojne državne infrastrukture, povijesne i prirodne baštine, primjenjenim na posebitosti hrvatskog nacionalnog prostora.

Glede prostornog uređenja, uzimajući u obzir geoprometni položaj, razvojne i prostorne okolnosti Republike Hrvatske, Program utvrđuje sljedeće posebne ciljeve prostornog razvoja :

⁹ Izrađivač: Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje Zagreb, 1998. godine

- povećati kvalitetu življenja i uravnotežiti razvoj svih područja Države ;
- razvojne ciljeve prilagoditi značajkama prostora ;
- učinkovito koristiti i zaštititi nacionalna dobra ;
- uvažiti zajednička obilježja i osobitosti područja u planiranju razvoja ;
- osigurati učinkovitost sustava prostornog uređenja ,
- razvijati infrastrukturne sustave ;
- utvrditi prioritete djelovanja.

Programom su prioriteta donošenja dokumenata prostornog uređenja i stručnih osnova određeni na sljedeći način :

- prostorni planovi županija,
- izmjena i dopuna prostornih planova nacionalnih parkova, te izrada prostornih planova parkova prirode,
- stručne osnove razvoja energetskog i prometnog sustava, te zbrinjavanja otpada,
- županijski plan intervencija u zaštiti okoliša.

Prostorni plan županije kao temeljni dokument prostornog uređenja određuje uvjete korištenja većih cjelina i sustava zajedničkih obilježja, okvire i uvjete za planiranje užih jedinica, te potrebne prostorne elemente, smjernice i uvjete. Kroz prostorne planove županija nužno je odrediti :

- širi prostor oko gradova kako bi se u planovima obuhvatili procesi u prostoru i elementi infrastrukture koji služe gradu, ali su izvan obuhvata plana grada
- uvjete za razmještaj funkcija u naseljima
- uvjete za utvrđivanje građevinskih područja po načelu svrhovitog korištenja prostora, iskorištenja neizgrađenih dijelova građevinskih područja i oblikovanja krajobraza
- korištenje i zaštitu prostora u kontaktnim zonama uz zaštićena područja.

Programom je određeno da za područje županija treba osobito iskazati sljedeće elemente uređenja i korištenja prostora :

- upotrebljivost postojećih prostornih planova jedinica lokalne uprave i samouprave, te primjerenost planskih odredbi za stvaranje uvjeta za razvoj gospodarstva u prostoru (prilagodbe prostornih planova novim razvojnim potrebama društva),
- učinkovitost korištenja i zaštita prostora (opravdanost veličine građevinskih područja),
- određene i prijedlog mjera za sanaciju područja bespravne gradnje,
- stanje uređenosti i procesi na obalnom području i području uz državnu granicu,
- primjena postojećih i potrebne mjere za oživljavanje slabo razvijenih i depopulacijskih područja,
- posebno naglašeni problemi ugrožavanja okoliša,
- kritična područja s gledišta infrastrukturnih potreba,
- utjecajna područja gradova (elemente širih urbanih sustava).

a) Prostorno - funkcionalne cjeline

Programom prostornog uređenja prostor Republike Hrvatske podijeljen je u tri velika područja, koje čine grupe županija (Županije Središnje Hrvatske, Županije Jadranske Hrvatske i Županije Istočne Hrvatske), pri čemu se Sisačko - moslavačka županija nalazi u grupi županija Središnje Hrvatske, zajedno sa Gradom Zagrebom, Zagrebačkom, Krapinsko - zagorskom, Karlovačkom, Varaždinskom, Koprivničko - križevačkom, Bjelovarsko - bilogorskom i

Međimurskom županijom. To je najrazvijenije područje Hrvatske s razgranatim gospodarstvom i kulturnim institucijama, te ključno čvorište europskih i regionalnih prometnih pravaca.

Za prostor županija Središnje Hrvatske planska usmjerenja su na ublažavanju rasta i kvalitativnom unapređenju Zagreba, te osnaživanje mreže ostalih gradova s osobitom pažnjom na usmjeravanje gradnje i sanaciju rubnih zona.

Prirodni resursi i krajobraz su pod utjecajem urbanizacije s velikim promjenama prirodnog i kultiviranog krajobraza, te se planska usmjerenja odnose na revitalizaciju i očuvanje vrijednosti prostora.

Planski elementi cjelovitih sustava u ovom području odnose se na :

- veliku državnu i međudržavnu infrastrukturu s pratećim djelatnostima
- razvoj i funkcije Grada Zagreba s rješenjem ključnog prometnog čvorišta
- uređenje prostora uz državnu granicu
- razvitak i ulogu većih gradova u sklopu prijedloga urbanizacije područja
- rješenje uravnoteženja urbane izgrađenosti i nerazvijenih rubnih zona
- sustavne mjere unapređenja okoliša (uređenje voda, odvodnja i otpad).

Složeni infrastrukturno gospodarski sustavi odnose se na koridore i funkcionalne sklopove koji sadrže više segmenata državne i međudržavne infrastrukture, prateće gospodarske funkcije i kontaktna područja pod njihovim neposrednim utjecajem. Za prostor Sisačko - moslavačke županije znakovito je križanje transeuropskih prometnih koridora u smjeru zapad-istok (zapadna Europa - Istok) i sjever-jug (Srednja Europa - Mediteran), te međudržavne veze sjeverne i južne Hrvatske preko područja Bosne i Hercegovine.

Državne građevine mogu se odrediti kao konačno određena trasa (lokacija) samo ako postoji potreban stupanj razrađenosti i stručne potvrde. Za složenije sustave koji nadilaze lokalnu razinu nužna je studija ili program s prostornim određenjem. Prostorni plan županije će nedovoljno određene sustave odrediti programski i zadržati širi obuhvat do detaljnije razrade.

b) Problemska područja

Područja s ograničenjima u razvoju zbog negativnih demografskih procesa, nerazvijenosti mreže naselja, funkcija i gospodarstva, te područja s oskudnim resursima i nepovoljnog položaja u odnosu na glavne pravce razvoja, zahtijevaju posebne mjere i primjerena planska usmjerenja razvoja.

Nacionalnim programom obnove i razvitka bit će predviđene odgovarajuće, pretežno poticajne mjere poglavito za gospodarstvo i naseljavanje, odnosno ukupnu revitalizaciju.

Temeljne odrednice obnove ratom zahvaćenih područja su :

- fizička, funkcionalna i ekološka obnova naselja na osnovama ukupne preobrazbe naselja i područja, uz uklanjanje ranijih nedostataka, a uvažavajući nov položaj (granično područje) i stvaranje uvjeta za dugoročni razvoj,
- stvaranje osnova za povratak stanovništva i obnovu, stvaranje radnih mjesta, obnova društvenih funkcija, restrukturiranje postojećih gospodarskih sklopova,
- primjena odgovarajućih modela i oblika obnove koji će uvažiti raznolikost lokalne osobitosti graditeljstva i djelatnosti s ciljem obnove identiteta područja i naselja.

Pod ruralnim prostorom smatra se cjelokupni prostor izvan gradova.

Ruralna područja su predmet zanimanja u prostornom, gospodarskom, socio - kulturnom, ekološkom i povijesnom pogledu kao prostor u kojem se rasprostiru zajednice životno i radno usko povezane sa pretežito prirodnim okolišem.

Uzimajući u obzir reljef Hrvatske, njezina povijesna iskustva, gospodarske mogućnosti, te strategiju razvitka, smatra se da je dosegnuta granica pražnjenja i (depuplacije) ruralnog prostora.

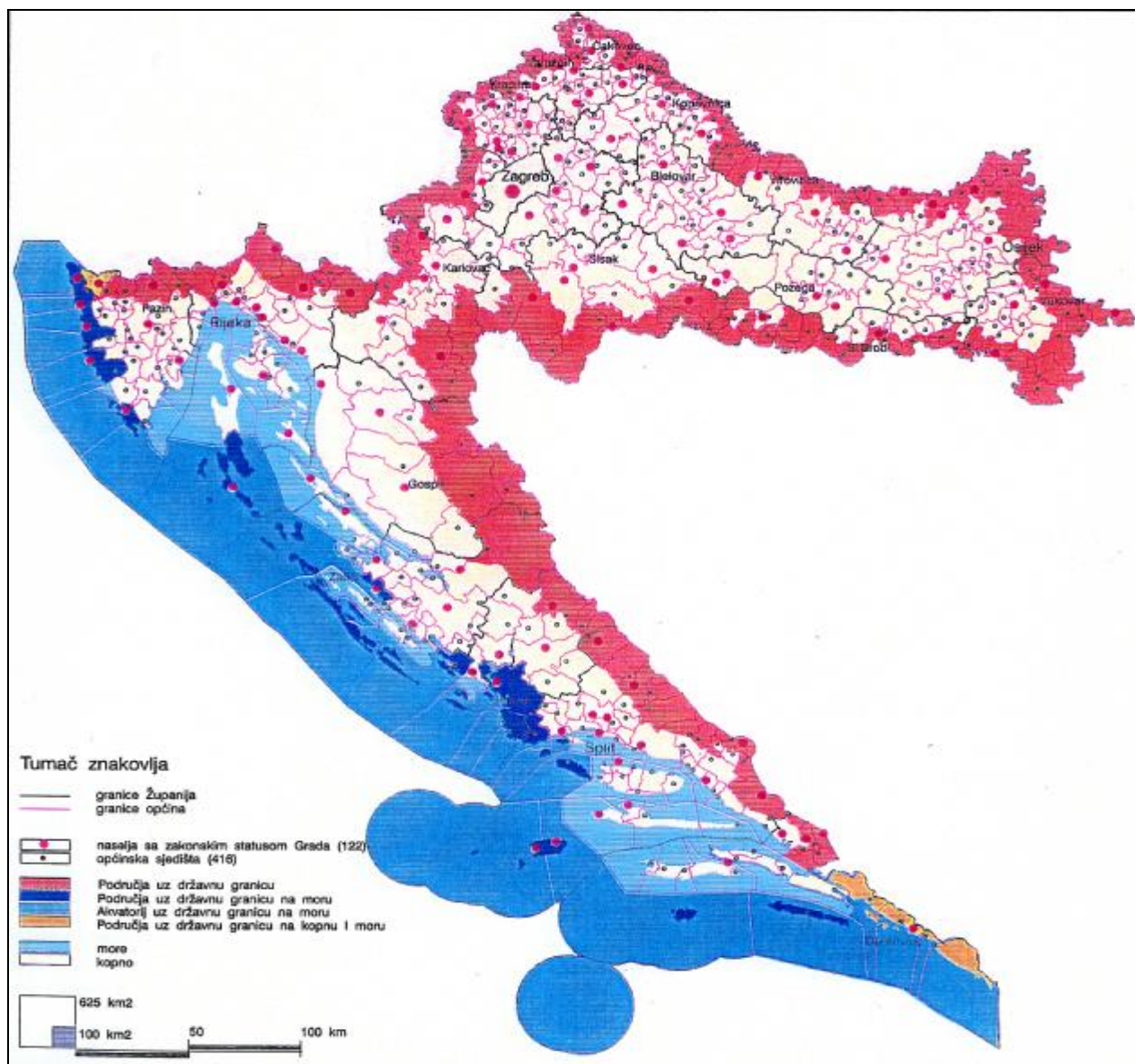
Obnova i razvoj sela trebaju omogućiti prihode stanovništva u skladu sa standardom gradskog stanovništva, pri čemu treba očuvati odlike sela, prirodna i kulturna dobra, te unaprijediti stanovanje.

U ruralnom prostoru treba ostvariti povoljne uvjete za poljodjelsku proizvodnju, u skladu sa značajkama krajolika, zaštitom okoliša, kulturnim i općim potrebama stanovništva.

U okviru međunarodnih okolnosti, međudržavnih odnosa i nove hrvatske državne politike posebno je značenje graničnih područja čiji razvoj postaje jedna od opcija strategije gospodarskog i prostornog razvitka zemlje.

Prioritetni ciljevi razvitka graničnih područja Hrvatske su :

- integracija graničnih područja u cjelokupan prostor Republike Hrvatske*
- obnova gradskih i seoskih naselja u graničnim ratom zahvaćenim područjima Hrvatske*
- stvaranje uvjeta i poticanje razvitka funkcija radi revitalizacije naselja u pograničnim područjima Hrvatske, utjecajući tako na smanjenje potreba za iseljavanjem i poticanje povratka i naseljavanja hrvatskog stanovništva iz drugih zemalja u ovaj prostor.*

**Izvod iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske
Kartografski prikaz br. 23 : područja uz Državnu granicu**

Utvrđena su četiri pravca razvitka funkcija graničnih područja Hrvatske :

- razvoj nacionalnog graničarskog gospodarstva (povezivanje sa susjednim razvojnim područjima Hrvatske, prometna funkcija graničnih područja, razvoj funkcija vezanih na granične prijelaze)
- uspostavljanje međudržavne suradnje (malogranični promet; industrijska kooperacija; međusobno zapošljavanje; slobodne carinske, industrijske i trgovačke zone te ostali oblici suradnje)
- vrednovanje prirodnih i od čovjeka stvorenih resursa u pograničnim područjima i razvijanje aktivnosti i privlačenje posjetitelja i korisnika usluga iz drugih zemalja
- uspostavljanje raznih oblika suradnje između graničnih područja i drugih dijelova Hrvatske.

Brdsko-gorsko područje obuhvaća više županija i odnosi se na podcjeline :

- Gorski Kotar,
- Lika,
- Banovina,
- Kordun,
- Dalmatinska Zagora.

Glavno obilježje ovih područja je depopulacija, rijetka naseljenost, nedostatak prometnih funkcija i funkcija naselja.

Razvojne opcije temeljene su ponajprije na uključivanju u razvojne sustave velikih urbanih prostora središnje Hrvatske, odnosno turističkog područja Jadrana.

Temelj razvoja je stočarstvo primjereno uvjetima i ratarstvo u funkciji stočarstva, te proizvodnja zdrave hrane.

Atraktivnost prirode i kultiviranog krajobraza pogoduje razvitku vlastite turističke ponude, stoga je od osobitog značenja pažljivo korištenje prostora izvan građevinskih područja.

c) Naselja

Naselja su najupečatljiviji element kulturnog pejzaža i istovremeno nositelji funkcionalne organizacije i žarišta preobrazbe prostora. Posebnu pažnju zaslužuje struktura gradskih, prijelaznih i seoskih naselja.

U sustavima bivših Jugoslavija (od 1918.g.) polako je brisana povijesna slika Hrvatske kao zemlje gradova (u fizičkom i društvenom pogledu) što je presudno utjecalo na "provincijalizaciju" Hrvatske i gubljenje identiteta njenih gradova.

Ostvarenje optimalno strukturirane policentričke mreže gradova prvenstveni je zadatak prostornog planiranja.

U okviru izrade Programa prostornog uređenja provedena su istraživanja kako bi se što jasnije odredile mogućnosti i pretpostavke pojedinih područja i naselja za razvoj, kao i da se indentificiraju područja i naselja s teškoćama u razvoju ili problemska područja.

Gradska naselja su izdvojena korištenjem odgovarajućih pokazatelja i obilježja, te je primjenom navedenog modela u Hrvatskoj izdvojeno 117 gradskih naselja u kojima je 1991. godine živjelo 2,452.453 stanovnika, odnosno 51,3% od ukupnog broja stanovnika zemlje.

Područja velikih gustoća stanovništva, u prostoru Države predstavljaju posebnu prostorno - problemsku cjelinu složenih odnosa.

Posebnu pažnju treba pokloniti prostornom razvoju i uređenju područja većih gradova s okolnim sustavom naselja, te prostorima većih povezanih koncentracija stanovništva (npr. Sisak - Petrinja).

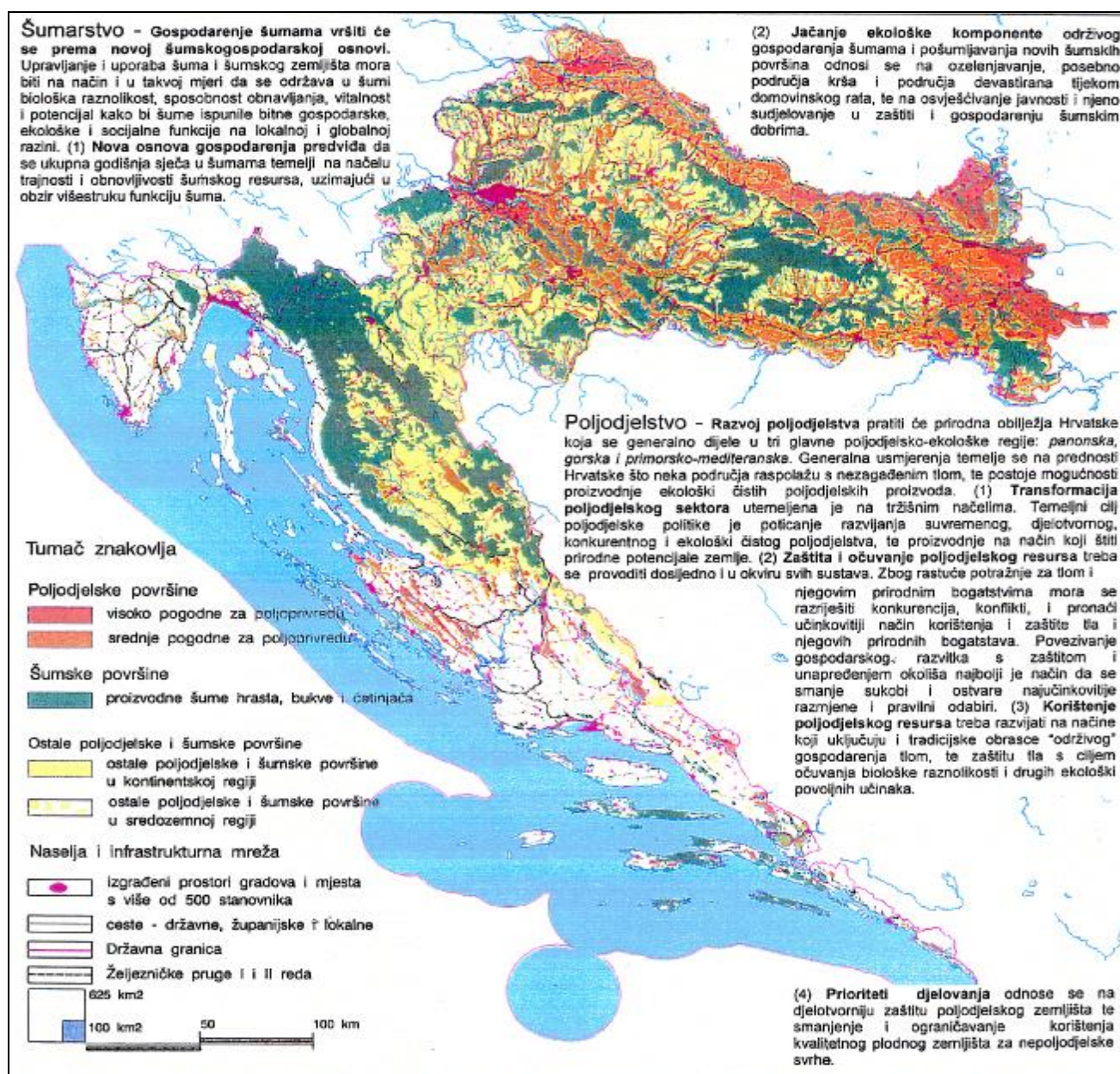

Izvod iz *Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, Kartografski prikaz br. 5: gradovi i naselja s gradskim obilježjima - usmjerenja za prostorne planove županija*

d) Gospodarski sustavi u prostoru

Gospodarski razvitak treba temeljiti na optimalnom korištenju prirodnih i stvaranih prednosti pojedinih područja, disperziji gospodarskih sadržaja, gradnji infrastrukture te demografskom potencijalu. Prednost treba dati djelatnostima kod kojih raspoloživi resursi, tržišni uvjeti i tehnički napredak omogućavaju brži razvitak (kontinentalno poljodjelstvo, turizam, pomorstvo i dr.).

Industrija prestaje biti najvažnija i najpovlaštenija grana gospodarstva, a prednost trebaju dobiti one djelatnosti koje koriste prednosti: položaj, sirovine, radnike, kapital, tradiciju, znanje i dr. Restruktuiranje velikih industrijskih kompleksa imati će bitan utjecaj na razvitak gradova.

Izvod iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, Kartografski prikaz br. 17: osnovno korištenje i namjena prostora s obzirom na očuvanje vrijednih šumskih i poljoprivrednih resursa

e) Prometni i infrastrukturni sustavi

S obzirom na položaj i značenje Hrvatske u europskom prostoru, te vrednovanjem prostorne rasčlanjenosti i oblika državnog teritorija, postavljeni su sljedeći ciljevi:

- čvrsto, kvalitetno i djelotvorno povezati sve razvojne dijelove i pravce, te glavna razvojna središta zemlje,
- kvalitetno prometno povezivanje Hrvatske sa susjednim zemljama,
- osigurati mogućnost alternativnog povezivanja u zemlji i sa susjednim državama,
- razvoj pojedinih prometnih sustava u cilju osiguranja elemenata za funkcioniranje integralnog prometa,
- prometni sustavi moraju zadovoljiti sve međunarodne standarde,

- prometni sustavi moraju poštivati sve uvjete zaštite prostora i okoliša.

Na području Sisačko - moslavačke županije predviđa se gradnja sljedećih novih cestovnih prometnica:

Autoceste (europske, transeuropske, državne) :

- (Ljubljana, Maribor) - Bregana - Zagreb - Slav. Brod - Lipovac ("Posavski cestovni smjer")

Međunarodne autoceste od interesa za Hrvatsku s trasama preko Bosne i Hercegovine:

- Zagreb - Sisak - Bihać - Knin - Split ("Turopoljsko - banovinski cestovni smjer")

Brze ceste od važnosti za povezivanje područja države i međunarodno povezivanje :

- Virovitica - Kutina - Sisak - Petrinja - Slunj (Karlovac) ("Moslavačko - pokupski smjer")
- Sisak - Karlovac (dolinom Kupe)

Razvoj željezničkog prometa treba voditi povezivanju s europskim željezničkim mrežama, te osposobljavanju preostale željezničke mreže u zemlji. Povezivanje će se ostvariti gradnjom novih dvokolosječnih pruga velikih brzina (na području Županije planirana je pruga Zagreb - Sisak - Kutina, sa prijelazom preko Lonjskog polja, s mogućim brzinama do 250 km/h) na glavnim europskim tranzitnim pravcima, dok se ostali željeznički pravci zadržavaju.

U zadnjih dvadesetak godina riječni promet je bio zanemaren, te bitno zaostaje u usporedbi s europskim značajkama riječnog prometa. Zaostajanje se očituje u neuređenosti plovnih puteva, te u nedostatnom broju izgrađenosti i opremljenosti riječnih pristaništa, od kojih se Sisak na Savi ubraja u velike hrvatske riječne luke.

Regulacijom korita rijeka (Sava do Siska III. klasa plovnog puta, Sava od Siska do Zagreba i Kupa od Siska do Karlovca II. klasa plovnog puta), te gradnjom jednog od glavnih riječnih pristaništa u Sisku (drugo je u Vukovaru) ostvariti će se preduvjeti za povezivanje Hrvatske s europskom riječnom mrežom.

Do 2010.godine na području Hrvatske potrebno je izgraditi energetske građevine snage oko 1.500 MW (do 2020.godine još 600 MW). Prema bilancama potreba i postojeće proizvodnje ocjenjuje se potrebnim rekonstruirati i proširiti postojeću termoelektranu u Sisku (do ukupne proizvodnje od 820 MW), uključujući i izgradnju rasklopnog postrojenja 400 kV s priključnim DV 2 x 400 kV Veleševac - TE Sisak. Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđeno je Strelečko na Savi kao jedna od mogućih lokacija za gradnju hidroelektrane (10 do 100 MW).

Okosnicu rješenja zaštite od poplava u slivu Save čini sustav Srednje Posavlje (područje uz Savu od Sutle do Gradiške). Zaštita od poplava vrši se s tri odteretna kanala, 15 distribucijskih građevina i nizinskim retencijama. Do sada je izgrađeno oko 40% sustava. Izvan ovog sustava problemi zaštite od poplava samo su djelomično rješavani, putem izrađenih vodnogospodarskih osnova.

Prioritet u budućim planovima dobiti će obnova i dovršenje započetih građevina (kompletiranje sustava Črnec polja, Odranskog polja, te melioracijske površine na slivu Sunje i Kupe).

Pravilno rješavanje otpadnih voda (gradnja kanalizacijskih sustava i središnjih uređaja za pročišćavanje) preduvjet je zaštite vode od zagađivanja. Među najugroženije vodotoke u Hrvatskoj su ubrojani: Sava, Lonja, Ilova, Pakra, Črnec, Kutinica, Kupa, Glina, Odra, Una i dr.

Ciljevi zaštite voda su :

- sačuvati vode koje su još uvijek čiste,
- sanirati ili ukloniti zagađenja uslijed kojih dolazi do zagađivanja vode na izvorištima,
- očuvati kvalitetu voda gdje ona zadovoljava propisane uvjete,
- zaustaviti proces pogoršavanja kvalitete podzemnih i površinskih voda,
- osigurati poboljšanje ekoloških funkcija vode i mora,

- ostvariti skladan i postojan razvoj u kojem neučinkovito korištenje prostornih resursa neće dovesti do pogoršanja kvalitete voda.

f) Zaštita prostora

Programom prostornog uređenja osiguravaju se preduvjeti za istovremeno učinkovito korištenje i zaštitu prostora. U proteklom je razdoblju svijest o tome da je prostor ograničen, teško obnovljiv i krhka datost, bila nedovoljno razvijena, jer je prostor bio najčešće tretiran kao "sirovina" s najmanjom cijenom. Nepotrebno velike površine zauzete su gradnjom, a oblikovanje naselja i građevina nije često usuglašeno s tradicijom.

Nenaseljeni prostor još uvijek ima visoki stupanj prirodnosti, ali se sve više površina onečišćuje divljim odlaganjem različitog otpada. Planiranje krajolika treba izjednačiti s planiranjem izgrađenih područja.

Prema hrvatskoj klasifikaciji otpada, utemeljenoj na Europskom katalogu otpada, postoji preko 600 vrsta otpada, od čega oko polovinu čini opasni otpad. Otpad se dijeli prema mjestu nastanka na :

- komunalni otpad (otpad iz kućanstava, ulični, glomazni, ambalažni, elektrotpad, otpadna vozila i autogume, mulj iz uređaja za čišćenje gradskih otpadnih voda i dr.),
- tehnološki otpad (otpad nastao u procesu proizvodnje)

te prema svojstvima na:

- opasni otpad
- neopasni otpad

Strategijom se predviđa zbrinjavanje komunalnog otpada na lokalnoj razini (gradovi i općine), neopasni tehnološki otpad se predviđa zbrinuti na razini županija, dok se za zbrinjavanje opasnog i posebnog otpada planira jedinstven i cjelovit sustav na državnoj razini.

Zaštitom u smislu Zakona o zaštiti prirode obuhvaćeno je oko 7,5% državnog teritorija, u 8 kategorija zaštite. Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske na području Sisačko - moslavačke županije planira se zaštita doline rijeke Kupe¹⁰.

Za Park prirode "Lonjsko polje" potrebno je izraditi Prostorni plan područja posebnih obilježja u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju, a u Prostornom planu Županije potrebno je osigurati zaštitu kontaktnih područja. Na razini Županije zaštita prirodne baštine detaljno je opisana u poglavlju 3.5.2. ovog Plana.

Stanje zaštite graditeljske baštine je nezadovoljavajuće, a ono je odraz političko - gospodarskih odnosa u bliskoj prošlosti i nebrige, subjektivne odgovornosti nadležnih institucija, a na području Sisačko - moslavačke županije naročito ratnih razaranja tijekom domovinskog rata, kada je graditeljska baština sustavno razarana. Osnovni oblici zaštite graditeljske baštine će biti :

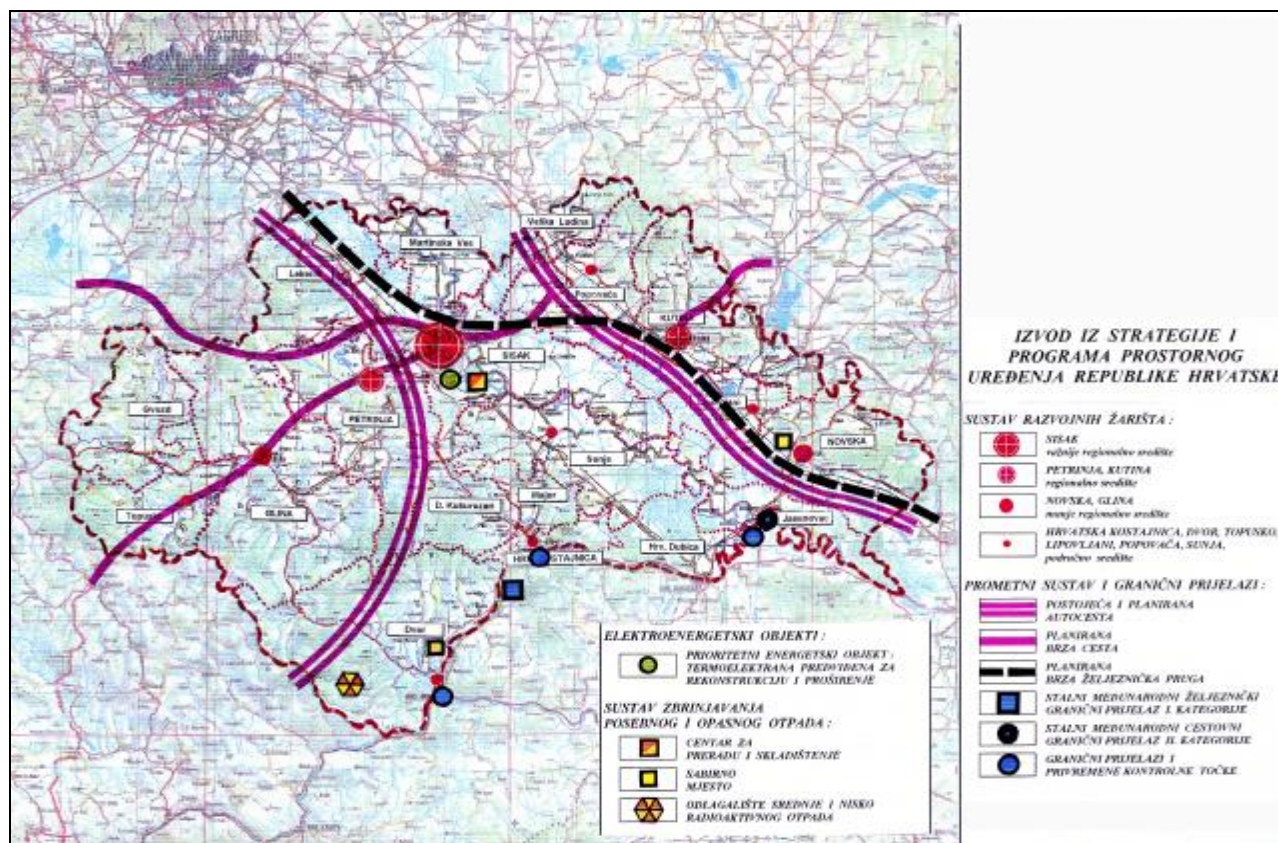
- identifikacija i dokumentacija,
- pravna zaštita graditeljske baštine,
- prostorno - planerska zaštita,
- održavanje graditeljske baštine,
- konzerviranje ili učvršćivanje povijesnih građevina, obnova i rekonstrukcija, revitalizacija.

S obzirom na genezu, stupanj antropogenih promjena i način korištenja prostora, krajolik se može svrstati u tri prepoznatljiva oblika:

¹⁰ Strategijom prostorno uređenja Republike Hrvatske se istovremeno uz zaštitu predviđa i otvaranje plovnog puta, što je u suprotnosti te je potrebno odrediti prioritet gospodarenja koritom rijeke Kupe.

- prirodni krajolik,
- kultivirani krajolik (ruralni ili poljodjelski),
- izgrađeni krajolik (urbana i tehničko-tehnološka struktura)

Programom se predlaže uspostava krajobrazne osnove Hrvatske kao prostorno - planske podloge cjelovite zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora i prepoznatljivosti krajolika.

Izvod iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske za područje Sisačko - moslavačke županije

1.1.3.2. Ocjena postojećih prostornih planova

a) Pregled važećih prostornih planova

a - 1) Prostorni planovi doneseni u skladu s propisima koji su važili do stupanja na snagu Zakona o prostornom uređenju (23.04.1994.god.)

Grad Sisak

- Prostorni plan općine Sisak (SV¹¹ 13/76, 48/82, 78/91)
- Generalni urbanistički plan grada Siska (SV 48/82, 15/87, 78/91, 14/92)
- Provedbeni urbanistički planovi :
 - * Galdovo (SV 29/88)
 - * Centar grada Siska (SV 7/88)
 - * Zgmajne I (SV 29/88, 46/90)
 - * Zgmajne II (SV 41/88)
 - * Zgmajne III (SV 41/88)

¹¹ Službeni vjesnik općine (za koju je donesen)

- * Komunalna zona (SV 12/90)
- * Vrbina -Stari grad Sisak (SV 26/92, 41/92)
- * Radonja (SV 44/85, 7/88 - izmjene i dopune 3/97)

Grad Kutina

- Prostorni plan općine Kutina (SN¹² 8/80, 7/85, 8/85, 3/87, 9/87, 3/89, 7/89)
- Generalni urbanistički plan Kutine (SN 5/87, 6/92)

Grad Novska

- Prostorni plan općine Novska (SV 46/80, 23/83, 22/89)
- Generalni urbanistički plan Novske (SV 48/85, 5/88, 22/89, 22/90)
- Provedbeni urbanistički planovi :
 - * Urbanistički projekt "Centar Novske" (SV 33/90)

Grad Petrinja

- Prostorni plan općine Petrinja (SV 21/79, 17/83, 1/88, 29/88, 38/88, 12/89, 19/89, 31/89, 14/90, 31/90, 7/91 - izmjene i dopune 15/97)
- Generalni urbanistički plan Petrinje (SV 31/78, 8/81, 14/83, 17/83, 33/84, 41/84, 1/88 - izmjene i dopune 28/97)

Grad Glina

- Prostorni plan općine Glina (SV 31/88, 42/89, 55/90)
- PUP "Glina I " (SV 55/90)

Grad Hrvatska Kostajnica

- Prostorni plan općine Hrvatska Kostajnica (SV 52/86, 37/89 - izmjene 19/98)
- Generalni urbanistički plan Hrvatske Kostajnice (SV 26/88 - izmjene 2/99)

Općina Lipovljani

Općina Jasenovac

- Prostorni plan općine Novska (SV 46/80, 23/83, 22/89)

Općina Popovača

- Prostorni plan općine Kutina (SN 8/80, 7/85, 8/85, 3/87, 9/87, 3/89, 7/89)
- Provedbeni urbanistički planovi
 - * PUP Stambenog naselja "Krmelovac" u Popovači (SN 6/86)

Općina Velika Ludina

- Prostorni plan općine Kutina (SN 8/80, 7/85, 8/85, 3/87, 9/87, 3/89, 7/89)

Općina Lekenik

Općina Martinska Ves

Općina Sunja

- Prostorni plan općine Sisak (SV 13/76, 48/82, 78/91)

Općina Topusko

Općina Gvozd

- Prostorni plan općine Vrginmost¹³ (SV 41/84)

¹² Službene novine

¹³ Svi tekstualni i grafički prilozi Prostornog plana općine Vrginmost su izgubljeni tijekom okupacije, a kako provedbene odredbe nisu bile objavljene u službenom glasilu, za područje Općine Gvozd i Općine Topusko ne postoje važeći dokumenti prostornog uređenja.

Općina Donji Kukuruzari

Općina Hrvatska Dubica

Općina Majur

- Prostorni plan općine Hrvatska Kostajnica (SV 52/86, 37/89, 19/98)

Općina Dvor

- Prostorni plan općine Dvor (SV 41/89)

a - 2) Prostorni planovi doneseni nakon stupanja na snagu Zakona o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 61/00):

Grad Sisak

- Plan uređenja "Tanina" («Službeni glasnik» broj 17/96)
- Izmjene i dopune PUP "Radonja" («Službeni glasnik» broj 3/97)
- Detaljni plan uređenja "Lađarska ulica" u Sisku («Službeni glasnik» broj 3/97)

Grad Petrinja

- Detaljni plan uređenja Mošćenica («Službeni vjesnik» broj 7/96)
- Izmjene i dopune Prostornog plana općine Petrinja («Službeni vjesnik» broj 15/97)
- Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Petrinje («Službeni vjesnik» broj 28/97)

Grad Glina

- Prostorni plan uređenja Grada Gline («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije» broj 5/00)

Grad Hrv. Kostajnica, Općina Hrv. Dubica, Općina Majur i Općina Donji Kukuruzari

- Izmjene i dopune Prostornog plana općine Kostajnica («Službeni vjesnik» broj 19/98)
- Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Kostajnice («Službeni vjesnik» broj 2/99)
- Detaljni plan uređenja dijela povijesne jezgre Hrvatske Kostajnice («Službeni vjesnik» broj 5/2000)

Grad Novska, Općina Popovača i Općina Jasenovac

- Izmjene i dopune Prostornog plana općine Novska (Odluka o donošenju 19. Županijske skupštine od 22. veljače 2000. godine, objava «Službeni glasnik» broj 1/00)

b) Obilježja važećih prostornih planova

Najveći dio važeće prostorno planske dokumentacije na području Sisačko - moslavačke županije izrađen je po starim propisima, odnosno prije 23. travnja 1994. godine kada je donesen novi Zakon o prostornom uređenju.

Iz Pregleda važećih prostornih planova razvidno je da je prostor Sisačko-moslavačke županije, osim područja Grada Gline, još uvijek pokriven prostornim planovima bivših općina Sisak, Kutina, Novska, Petrinja, Kostajnica, Vrginmost i Dvor. Svi navedeni dokumenti prostornog uređenja pokrivaju područje više jedinica lokalne samouprave, te tako više nisu u skladu s današnjim teritorijalnim ustrojem:

Prostorni plan bivše općine Sisak

pokriva područje Grada Siska, Općine Sunja, Općine Martinska Ves i Općine Lekenik.

Prostorni plan bivše općine Kutina

pokriva područje Grada Kutine, Općine Popovača i Općine Velika Ludina

<i>Prostorni plan bivše općine Novska</i>	<i>pokriva područje Grada Novska, Općine Jasenovac i Općine Lipovljani</i>
<i>Prostorni plan bivše općine Petrinja</i>	<i>pokriva područje Grada Petrinje</i>
<i>Prostorni plan bivše općine Kostajnica</i>	<i>pokriva područje Grada Hrvatska Kostajnica, Općine Hrvatska Dubica, Općine Majur Općine Donji Kukuruzari</i>
<i>Prostorni plan bivše općine Vrginmost</i> ¹⁴	<i>pokriva područje Općine Topusko i Općine Gvozd</i>

Kako su svi prostorni planovi bivših općina doneseni u razdoblju od 1979. do 1989. godine, to je veliki dio tih planova neprimjenjiv u današnjim društvenim i gospodarskim uvjetima. Planovi su izrađeni na način da se razvitak cijelog područja usmjerava prema jednom središtu, ne uzimajući u obzir u dovoljnoj mjeri mogućnosti razvoja lokalnih središta, odnosno novoosnovanih općinskih središta.

Pretpostavke razvoja su temeljene na znatno precijenjenom porastu stanovništva, te na predviđenom prenatrpanom industrijskom razvoju. Odraz takve planerske politike su neopravdano planirane velike površine koje su bile predviđene za daljnje širenje industrije i građevinskih područja. S druge strane nisu bile u dovoljnoj mjeri izražene potrebe za lokacijama manjih proizvodnih i uslužnih pogona za koje danas postoji veliki interes malih i srednjih poduzetnika.

U poljoprivredi je predviđeno jačanje društvenog sektora putem uređivanja novih površina kroz obimne hidromelioracije, te intenziviranje proizvodnje.

Građevinska područja gotovo svih naselja prevelika su tako da zauzimaju vrijedne poljoprivredne površine a u nekim naseljima građevinsko područje je predviđeno i na područjima koja mogu postati građevinska tek uz znatnija ulaganja (npr. poplavna područja).

Planovi su bili izrađeni uz pretpostavku postojanja "društvenog vlasništva" nad zemljištem zbog čega se u većini planova ne vodi računa o vlasničkim odnosima u prostoru, te su danas gotovo neprovedivi.

Odredbe za provođenje planova su zastarjele. Nisu u skladu s novim zakonima i propisima (npr. mogućnost gradnje određenih građevina i izvan građevinskih područja naselja koja je omogućena novim Zakonom o prostornom uređenju), te su često ograničavajući element kod određivanja građevinskih zahvata u prostoru.

Današnja kretanja u poljoprivrednoj proizvodnji koji daju naglasak na razvitak manjih gospodarstava (tzv. "mini - farme") teško se uklapaju u provedbene odredbe starih prostornih planova, koji onemogućavaju lociranje poljoprivrednih gospodarstava i poljoprivrednih prerađivačkih subjekata u selima.

Lociranje mini - farmi samo na velikim udaljenostima izvan infrastrukturom opremljenih područja naselja u pravilu je neprihvatljivo za obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja se žele razvijati u sklopu svoje čestice.

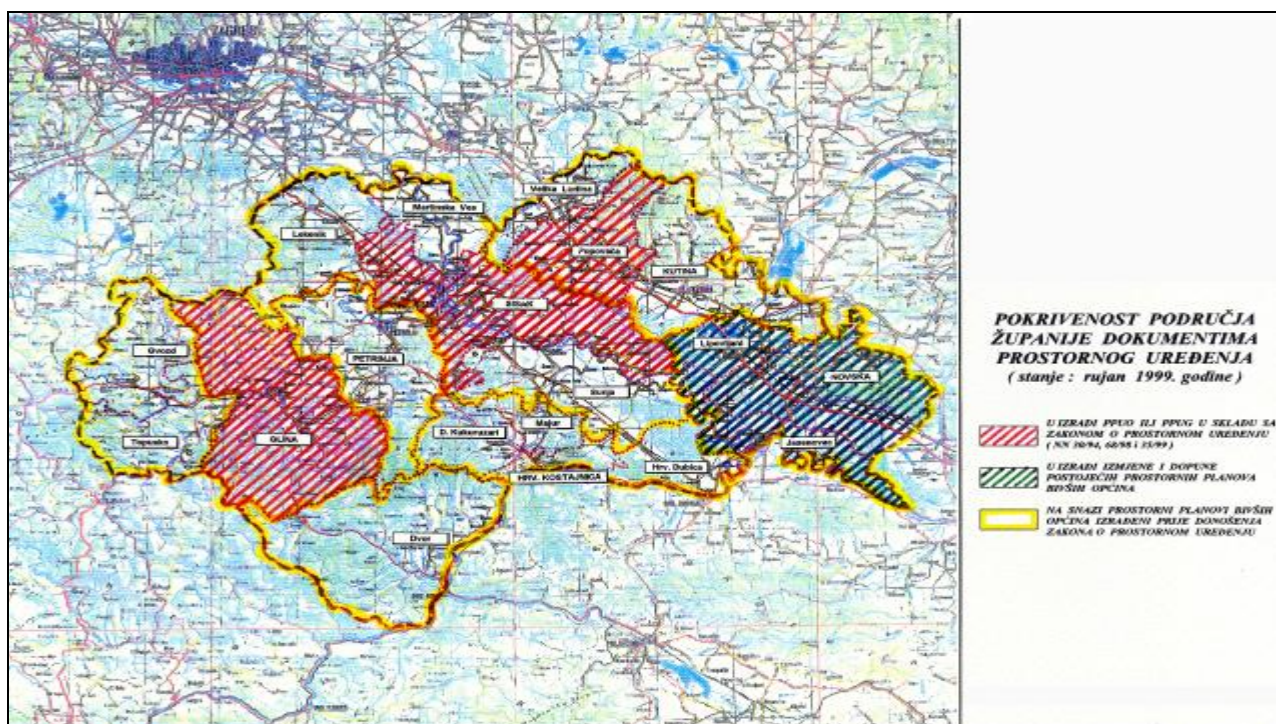
Neposredno prije rata za Glinu i Dvor bili su izrađeni Generalni urbanistički planovi, a za Sunju i Lekenik Planovi uređenja naselja, no ti dokumenti nisu nikada usvojeni, te danas mogu poslužiti samo kao neobavezne stručne podloge.

Prostor općina: Lipovljani, Jasenovac, Hrvatska Dubica, Velika Ludina, Martinska Ves, Gvozd, Topusko, Donji Kukuruzari i Majur pokriven je isključivo prostornim planovima bivših općina koji su se, iako su rađeni kao razvojni planovi, silom prilika koristili za ta područja kao

¹⁴ Svi tekstualni i grafički prilozi Prostornog plana općine Vrginmost su izgubljeni tijekom okupacije.

provedbeni, tako da su granice građevinskog područja i provedbene odredbe u sklopu prostornih planova osnovni dokument kojim se propisuje gradnja. Rezultat toga je nemogućnost određivanja građevnih zahvata u prostoru.

Kako bi se barem djelomice doskočilo navedenim problemima proteklo razdoblje obilježeno je izradom izmjena i dopuna prostornih planova bivših općina (izrađene su Izmjene i dopune PPO Petrinja, PPO Hrvatska Kostajnica i PPO Novska). Teškoće u provođenju prostornih planova nastojale su se riješiti izmjenama i dopunama granica građevinskih područja, te izmjenama odredba za provođenje plana za područje pojedinih jedinica lokalne samouprave u obuhvatu prostornih planova bivših općina.

Pokrivenost područja Županije dokumentima prostornog uređenja
(Stanje - rujun 1999. godine)

Na temelju obveza iz Zakona o prostornom uređenju, a potaknuta stvarnim potrebama suvremenom pristupu prostornog razvoja i nemogućnošću rješavanja prostornih problema primjenom postojećih dokumenata prostornog uređenja, u tijeku 1999. godine započela je i izrada prvih prostornih planova uređenja nove generacije (u lipnju 2000. godine usvojen je PPUG Gline, a u tijeku je izrada PPUG Siska, PPUG Kutina, PPUG Hrvatska Kostajnica i PPUO Popovača i drugih, te GUP Siska i GUP Kutina).

Ovi se planovi izrađuju u skladu s bitno promijenjenim uvjetima razvoja, novim teritorijalnim ustrojem, promjenom vlasničkih odnosa, te na temelju Programa i Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije, a u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 61/00) i Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova («Narodne novine» broj 106/98).

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje

1.1.4.1. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske podatke

a) Popis stanovništva 1991. godine

U skladu s rezultatima posljednjeg službenog popisa stanovništva iz 1991. godine, demografskim kretanjima i promjenama poslije II. svjetskog rata, te najnovijim zbivanjima, koja su izražena velikim promjenama u razmještaju, broju i strukturi stanovništva, potrebno je voditi računa o sljedećim demografskim činjenicama, koje ukazuju kakva je, ili se može očekivati, demografska slika Županije:

- Prema posljednjem službenom popisu iz 1991. u Sisačko-moslavačkoj županiji je živjelo 251.078 stanovnika, što je predstavljalo 5,2 % stanovništva Hrvatske.
- Sisačko-moslavačka županija je bila slabije naseljeni prostor, jer je 1991. godine prosječna gustoća naseljenosti županije iznosila svega 56,3 stanovnika na km² (Hrvatska 84,6 st/km²).

Kretanje broja stanovnika:

- Broj stanovnika Sisačko-moslavačke županije rastao je sve do 1971. godine kada dostiže svoj najveći broj, da bi se zatim počeo postepeno smanjivati.
- Rezultat kretanja broja stanovnika u Sisačko-moslavačkoj županiji pokazuje negativan migracijski proces (iz ovog prostora više je iselilo njegovih stanovnika nego se u njega uselilo novih stanovnika iz drugih područja). Stoga je Sisačko - moslavačka županija tradicionalno emigracijsko područje.

Vitalitet stanovništva:

- Stanovništvo Županije pokazuje nepovoljna vitalna kretanja. Ovaj je prostor u razdoblju od 1990. do 1993. stalno bilježio prirodni pad stanovništva, jer je bilo više umrlih nego živorođenih, iako se u apsolutnom broju smanjuju obje ove skupine.
- U skladu s tim dobna struktura stanovništva pokazuje da ono ubrzano sve više stari. Tako je godine 1991. u Sisačko-moslavačkoj županiji skupina mladih (0-19.g.) činila oko 25%, zrelih (20-59.g.) oko 55%, a starih (60 i više godina) oko 19% od ukupnog broja stanovnika, što pokazuje pripadanje tipu duboke starosti stanovništva (indeks starosti je bio 76,1).

Narodnosni sastav stanovništva:

- Prema narodnosnom sastavu prevladavalo je s više od polovice hrvatsko stanovništvo, 1/3 činilo je stanovništvo srpske narodnosti, dok je na sve ostale narodnosti otpadalo manje od 10% stanovništva uključujući i "Jugoslavene", regionalno izjašnjene, neopredjeljene i nepoznate narodnosti.
- Unutar Županije došlo je u znatnoj mjeri do podjele na područja s apsolutnom hrvatskom većinom (preko 90%) i s beznačajnim udjelom srpskog stanovništva (manje od 2%) u općinama Martinska Ves, Lekenik, Velika Ludina i Popovača, te područja s apsolutnom srpskom većinom (preko 80%) i s veoma malim udjelom hrvatskog stanovništva (manje od 9%) u općinama Dvor i Gvozd. U ostalim općinama i gradovima apsolutnu, a u dvije relativnu većinu su činili Hrvati, dok je u jednoj općini relativnu većinu činilo srpsko stanovništvo. Jedino u općini Lipovljani je bilo nešto više ostalih narodnosti (24,75%), odnosno njih je bilo više od 10% još u gradovima Sisak, Petrinja i Kutina, te u gradu Hrvatska Kostajnica.

Stanovništvo prema aktivnosti:

- U Županiji je bilo izrazito više aktivnih nego uzdržanih stanovnika, a čak 15,06 % osoba je imalo osobne prihode. Znatne su bile razlike u udjelu u ovim temeljnim skupinama stanovništva između gradova i općina unutar Županije.
- Uzdržavanog stanovništva više je u općinama i gradovima s više djece (Lipovljani, Popovača, Novska), a manje u ruralnim i agrarnim područjima i gdje je manje djece (Općina Dvor i Grad Glina). Znatno je više bilo osoba s osobnim prihodima u općinama s većinom srpskog stanovništva, (npr. Donji Kukuruzari 22-24 %) nego u čistim hrvatskim općinama (npr. Martinska Ves 8-9 %).
- Od poljodjelstva je živjelo oko 16 % stanovništva Županije. Najizrazitija agrarna općina je bila posavska općina Martinska Ves (48,12 %). Proces deagrarizacije je najviše bio napredovao u područjima u kojima su se isticala gradska središta (općina Hrvatska Kostajnica 2,35%, te gradovi Sisak 3,54% i Kutina 4,46%).

b) Demografske promjene kao posljedica domovinskog rata

Već nakon prvih početaka pobune i agresije na Hrvatsku u Sisačko-moslavačkoj županiji dolazi do velikih demografskih promjena. Iz privremeno okupiranih područja Banovine, Korduna, Posavine, Pokuplja i Pounja prognano je bilo više od 30.000 njegovih stanovnika, većinom hrvatske narodnosti, koje se privremeno smještavalo u drugim naseljima na području Županije ili u drugim područjima Hrvatske, a dio prognanog stanovništva je odlazio i u inozemstvo.

Nakon vojno - redarstvenih akcija "Bljesak" i "Oluja", koje su se dogodile u 1995. godini, hrvatske vojne i policijske snage oslobodile su ove krajeve i tako stvorile pretpostavke za povratak prognanika i obnovu njihovih kuća i naselja

Tom prilikom je iz privremeno okupiranog područja Županije iselila velika većina srpskog stanovništva, tako da su ovaj puta opustjela druga naselja i područja, posebno ona gdje su u većini živjeli stanovnici srpske narodnosti.

Kasnije je na području Županije našao smještaj i izvjestan broj izbjeglica, pretežno Hrvata iz Bosne i Hercegovine.

U razdoblju od 1995. godine do danas obavljen je veliki dio radova na obnovi naselja i to prvenstveno infrastrukture i stambenih građevina, dok gospodarska obnova u punom smislu tek slijedi. Na područje Županije vratio se veliki dio prognanih Hrvata, a i dio izbjeglog srpskog stanovništva.

Pod utjecajem niza čimbenika kao što su: društvena i gospodarska kriza koja je već bila prisutna u minulom desetljeću, posljedice Domovinskog rata, neizvjesna sudbina dijela prognanika i izbjeglica, te potreba korjenite preobrazbe društva, koji će se procesi nastaviti i u slijedećim godinama; nije jednostavno na duži rok predvidjeti demografske promjene.

Veoma je teško izraditi bilo koju i kakvu prognozu, projekciju, procjenu ili predviđanja kretanja broja stanovnika, odnosno planirati broj stanovnika za veće ili manje društveno - političke zajednice, gradove i samostalna naselja.

Svi navedeni događaji i pojave utjecali su da se izmjenilo stanje utvrđeno popisom iz 1991., a stvarno stanje će se utvrditi tek novim popisom 2001. godine. Nemaju više dovoljno uporišnih spoznaja ni do sada izrađene projekcije i prognoze stanovništva za pojedina područja unutar Sisačko-moslavačke županije.

Puno toga se izmjenilo posljednjih godina i to ne samo u ovoj Županiji nego i u širem okruženju, što mora utjecati i na kretanje broja stanovnika u ovom području.

Došlo je do velikih migracija, brojni su stanovnici, osobito mladi, stradali u ratu, smanjuje se natalitet (prirodni priraštaj), pogoršavaju se vitalne značajke.

Unatoč svim navedenim ogradaima vezano na relativnu točnu procjenu broja stanovnika, za potrebe izrade "Studije naselja Sisačko - moslavačke županije"¹⁵ napravljena je procjena kretanja broja stanovnika na području Sisačko-moslavačke županije do 2005. godine, uzimajući u obzir sva navedena ograničenja, ali i poticajne mjere, koje će se u spomenutom razdoblju podržavati.

Na temelju svih spoznaja, procjena je da će 2005. godine na današnjem prostoru Sisačko-moslavačke županije prebivati ukupno oko 213.000 stanovnika, što predstavlja smanjenje za 38.000 stanovnika (15 %) u odnosu na broj stanovnika po popisu iz 1991. godine.

c) Ciljevi i smjernice demografskog razvitka

Radi ublažavanja demografskih poremećaja u Županiji, potrebno je utvrditi ciljeve demografskog razvitka i smjernice, a sve u cilju da se nepovoljni demografski procesi, koji postaju ograničavajući čimbenik razvitka, usmjere prema poželjnom kretanju pučanstva za što treba težiti ostvarenju sljedećih ciljeva :

- revitalizirati brdsko-planinska i pogranična, te ratom opustošena područja Županije,
- osigurati povratak prognanika u svoja naselja,
- poticati povratak hrvatskog stanovništva iz dijaspe,
- osigurati uvjete za ostanak mlađeg stanovništva na području Županije,
- obnavljati ruralna naselja gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti,
- poboljšati standarde i kvalitetu življenja stanovništva.

U okviru cjelokupne strategije i razvojne politike, na županijskoj razini treba predložiti sustav mjera i postupke koji bi trebali ublažiti postojeće poremećaje i pozitivno utjecati na demografske tokove :

- provoditi poticajnu, selektivnu i prostorno organiziranu populacijsku, ali i druge politike u Županiji (poreznu, stambenu, socijalnu, agrarnu, razvojnu, obrazovnu i dr.),
- utvrditi posebne mjere za revitalizaciju gradskih i ruralnih naselja, uz poticanje obiteljskog poduzetništva,
- izvršiti otkup neobrađenog plodnog zemljišta, te ga zajedno sa zemljištem koje je već u vlasništvu države dodijeliti, prodati uz povoljnu cijenu ili dati u dugoročni zakup poljoprivrednom stanovništvu,
- omogućiti porezne i druge olakšice, te davati povoljne kredite poslodavcima koji će u demografski ugroženim dijelovima Županije razvijati gospodarske djelatnosti i koji će pretežno zapošljavati domaće stanovništvo.

d) Prognoza kretanja broja stanovnika po općinama i gradovima

Na priloženoj tablici donose se podaci o broju stanovnika prema popisu iz 1991. godine po gradovima i općinama na području Sisačko-moslavačke županije, a u skladu sa Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne novine» broj 10/97, 124/97 i 68/98). Kako podaci o broju stanovništva iz popisa 1991. godine ne odgovaraju stvarnom stanju na terenu za potrebe izrade studije "Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko - moslavačke županije" 1999. godine prikupljeni su podaci o stvarnom broju stanovnika po jedinicama lokalne samouprave.

¹⁵ "Studija naselja Sisačko - moslavačke županije", CPA d.o.o., Zagreb, 1997.

Procjena broja stanovnika u Županiji u 2010. godini temelji se na očekivanjima da će u razdoblju koje nas očekuje doći do potpune obnove ratom oštećenih građevina i infrastrukture, te vezano na to povratka prognanika, da će početi djelovati poticajne mjere hrvatske Vlade koje se odnose na naseljavanje pograničnih područja Republike Hrvatske, te da će doći do povratka određenog broja odbjeglih Srba, kao i do doseljavanja hrvatskog stanovništava iz prostora BiH i Srbije.

Na područjima Županije koja nisu bila direktno ugrožena ratnim razaranja, promijenjene gospodarske i političke okolnosti utječu na to da se ne očekuje porast broja stanovnika uslijed doseljavanja iz drugih područja kao što je to do sada bio slučaj, što sve zajedno utječe na ukupne demografske prognoze.

Iz priloženih je razmatranja vidljiva prognoza po kojoj se, nakon pada broja stanovnika u razdoblju 1991.-1999. godine za oko 60.000 stanovnika, u narednom razdoblju, do 2010. godine očekuje lagani porast broja stanovnika na oko 213.000, odnosno povećanje za oko 22.000 stanovnika u odnosu na sadašnje stanje. Pri tome će se najveće demografsko povećanje ostvariti u jedinicama lokalne samouprave u kojima tek predstoji intenzivna društvena i gospodarska obnova: Gradu Hrvatskoj Kostajnici, te općinama Hrvatskoj Dubici, Topuskom, Dvoru, Gvozd, Majuru i Jasenovcu.

Stanovništvo 1991., 1999. i 2010. godine po općinama i gradovima

Naziv općine ili grada	Broj stanovnika 1991.godine	Procjena broja stanovnika 1999. godine *	Okvirna prognoza broja stanovn. 2010. godine	Razlika 1991-2010	%	Razlika 1999-2010	%
GRAD GLINA	23.040	13.617	14.500	- 8.540	62,9	+ 883	106,5
GRAD HRVATSKA KOSTAJNICA	4.996	1.328	4.000	- 996	80,1	+ 2.672	296,3
GRAD KUTINA	24.829	23.052	25.700	+ 871	103,5	+ 2.648	111,5
GRAD NOVSKA	17.231	12.296	15.800	- 1.431	91,7	+ 3.504	128,5
GRAD PETRINJA	35.151	23.573	26.000	- 9.151	73,9	+ 2.427	110,2
GRAD SISAČ	61.413	69.283	70.000	+ 8.587	114,0	+ 718	101,0
OPĆINA DONJI KUKURUZARI	3.063	826	1.000	- 2.063	32,6	+ 174	121,1
OPĆINA DVOR	14.555	1.841	3.400	- 11.155	23,4	+ 1.559	184,7
OPĆINA GVOZD	8.082	1.947	3.400	- 4.682	42,1	+ 1.453	174,6
OPĆINA HRVATSKA DUBICA	4.237	981	2.400	- 1.837	56,6	+ 1.419	244,6
OPĆINA JASENOVAC	3.599	1.516	2.400	- 1.199	66,7	+ 884	158,3
OPĆINA LEKENIK	5.939	7.924	8.000	- 2.061	134,7	+ 76	100,9
OPĆINA LIPOVLJANI	3.866	3.571	3.800	- 66	98,3	+ 229	106,4
OPĆINA MAJUR	2.610	468	800	- 1.810	30,6	+ 332	170,9
OPĆINA MARTINSKA VES	4.643	4.588	4.600	- 43	99,0	+ 12	100,3
OPĆINA POPOVAČA	11.822	11.383	11.700	- 122	99,0	+ 317	102,7
OPĆINA SUNJA	12.309	8.449	9.000	- 3.309	73,1	+ 551	106,5
OPĆINA TOPUSKO	6.824	1.552	3.600	- 3.224	52,7	+ 2.048	231,9
OPĆINA VELIKA LUDINA	2.869	2.877	2.900	+ 31	101,1	+ 23	100,8
UKUPNO SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	251.078	191.070	213.000	- 38.804	84,8	+ 21.930	111,5

Napomena: *podaci iz studije "Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko - moslavačke županije"

1.1.4.2. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na gospodarske podatke ¹⁶

¹⁶ Korišteni podaci Hrvatske gospodarske komore, Županijske komore Sisak (www.hgk.hr - Baza podataka o hrvatskom poduzećima, podaci kraj 1998. i početak 1999. godina)

Gospodarska aktivnost na području Sisačko-moslavačke županije sada se odvija u sklopu 1.041 tvrtke i oko 3.000 subjekata u obrtništvu. Vrlo značajni kapaciteti gospodarstva (preko 50%) ove Županije nalaze se u sustavima javnih, državnih tvrtki kao njihove ispostave: Hrvatska elektroprivreda - Termoelektrana, Hrvatske željeznice, Hrvatske telekomunikacije, Hrvatske ceste i Hrvatske šume.

Glavne gospodarske djelatnosti na području Županije su industrija s posebnim naglaskom na energetiku, petrokemiju, kemijsku i prehrambenu industriju, metalurgiju i metaloprerađivačku industriju, te poljodjelstvo i šumarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, graditeljstvo, promet i veze. U manjoj mjeri zastupljene su i ostale gospodarske djelatnosti i obrtništvo.

Poljodjelsko - prehrambeni kompleks na području Županije ima veliku važnost i dugu tradiciju. Pored uobičajenih poljoprivrednih proizvoda, izdvajamo nekoliko po kojima je Županija prepoznatljiva: uzgoj autohtone pasmine konja pod imenom "Hrvatski posavac" i proizvodnja voća, prvenstveno šljiva i jabuka. Posebnost Županije naglašava područje parka Lonjsko polje sa statusom parka prirode i elementima ruralnog turizma. Cijela Županija ima gospodarske i prepoznatljive prednosti za razvoj proizvodnje i prerade hrane s obzirom na postojanje svih bitnih pretpostavki i u cjelosti zatvoren reprodukcijски lanac (zemljište, prirodni uvjeti, proizvodnja mineralnih gnojiva i sredstava za zaštitu u poljoprivredi, izgrađeni kapaciteti za tov i preradu, proizvodna tradicija i dr.).

Udio gospodarstva Županije u Republici Hrvatskoj

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, gospodarstvo Sisačko-moslavačke županije u prvih šest mjeseci 1999. godine ostvarilo je izvoz u vrijednosti 95,88 miliona USD što predstavlja 4,8% ukupnog izvoza Republike Hrvatske. U istom razdoblju robni uvoz iznosio je 69,712 miliona USD ili 1,9% vrijednosti uvoza Republike Hrvatske.

Udio Županije u izvozu i uvozu Republike Hrvatske

	Uvoz	Udio	Izvoz	Udio
Sisačko-moslavačka županija	114.050.788	1,72%	207.010.441	3,12 %
Republika Hrvatska	6.629.506.145	100,00%	6.629.506.145	100,00 %

Izvor: Carinska uprava

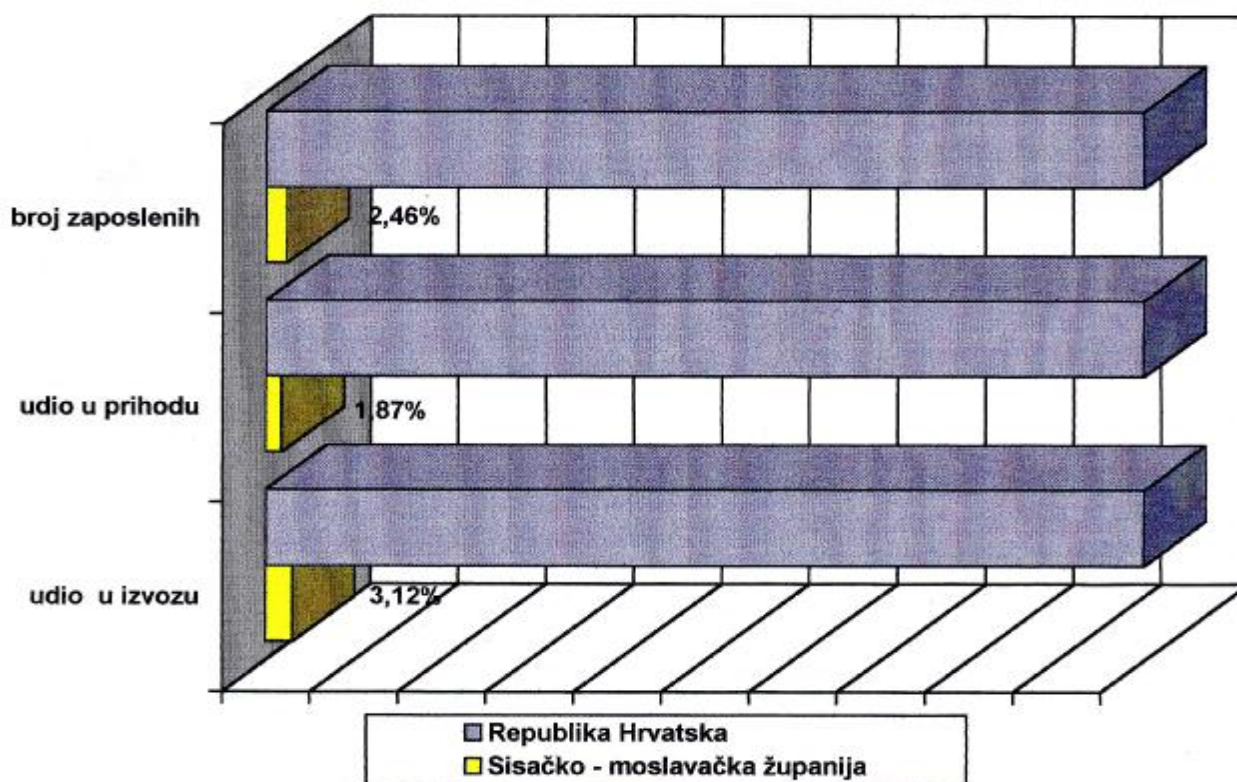
Udio Županije u ukupnom prihodu i broj zaposlenih u ukupnom broju zaposlenih Republike Hrvatske

	Ukupni prihod	Udio	Broj zaposlenih	Udio
Sisačko-moslavačka županija	4.962.056.296	1,87%	18.721	2,46 %
Republika Hrvatska	266.044.406.058	100,00%	761.792	100,00 %

Izvor: ZAP - završni račun 1998.

Najvažnije grane u izvozu su petrokemijska i kemijska industrija (49 miliona USD ili 51% ukupnog izvoza Županije), zatim slijedi proizvodnja metala (17,15 miliona USD), te proizvodnja uredskih strojeva i računala (16,18 miliona USD).

U proteklom razdoblju najviše je izvezeno u Austriju (23,89 miliona \$), Italiju (18,6 miliona \$), Bosnu i Hercegovinu (17,46 miliona \$) Sloveniju (17,21 miliona \$), i Njemačku (5,5 miliona \$).

Udio Sisačko - moslavačke županije u broju zaposlenih, prihodu i izvozu Republike Hrvatske

Najznačajnije grane gospodarstva

Energetika :

Najznačajnije kapacitete u energetici predstavlja proizvodnja i prerada nafte i plina u okviru sistema INA (Rafinerija nafte Sisak, Naftaplin - radne jedinice za eksploataciju nafte na područjima Velika Ludina, Popovača, Kutina, Lipovljani i Novska). U okviru primarne prerade nafte u INA-Rafineriji nafte Sisak proizvodi se u postojećim uvjetima cca 2 miliona tona derivata godišnje. Značajni su kapaciteti proizvodnje u sekundarnoj preradi nafte kroz visoko vrijedne produkte (aromatski kompleks). Ova proizvodnja i prerada omogućuje uredno snabdjevanje naftnim derivatima velikog dijela Hrvatske. Dio rafinerijskih kapaciteta uključen je i u izvozne poslove. Izgrađeni kapaciteti omogućuju daljnje bitno povećanje prerade i uključivanje u nove izvozne poslove.

Termoelektrana Sisak s instaliranih 420 MW kapaciteta i planiranim povećanjem na 820 MW izgradnjom III. bloka predstavlja velikog proizvođača električne energije u okviru Hrvatske elektroprivrede. Proizvodnja ove elektrane bitni je oslonac održavanja cjelokupnog elektroenergetskog sustava Hrvatske.

Prerađivačka industrija :

U prerađivačkoj industriji na ovom području nalaze se i najveći kapaciteti u grani petrokemije u sklopu Petrokemije d.d. Kutina koja svojom proizvodnjom podmiruje cjelokupne potrebe poljodjelstva Hrvatske za mineralnim gnojivima i značajan je izvoznik u okvirima Hrvatske.

U dijelu kemijske industrije na Županiji najznačajnije tvrtka je "Herbos" d.d. Sisak, najveći proizvođač sredstava za zaštitu bilja u Hrvatskoj. Pored njega u ovoj industrijskoj grani ističe se "Sipas" Sisak, proizvođač i prerađivač plastičnih masa koji proizvodi plastične cijevi, štapove i profile, plastiku za industriju i plastičnu foliju 0,03 do 0,18 mm.

“Željezara Sisak“ d.d. najveći je proizvođač u crnoj metalurgiji u Hrvatskoj. Proizvodi šavne, bešavne i precizne šavne cijevi.

U Kutini SELK u grani elektronske industrije, te SEPIA u grani građevinske industrije zauzimaju značajno mjesto u strukturi gospodarskih subjekata Županije.

U industriji odjeće ističu se “Sportska odjeća” d.d. iz Novske, proizvođač sportske odjeće, “TKT-Zlatna igla” iz Siska sa ženskom konfekcijom, “Pounje” Hrvatska Kostajnica, proizvođač donjeg rublja i “Pamučna predionica Glina” iz Gline proizvođač prediva za tekstilnu industriju.

Vodeći proizvođač u drveno-prerađivačkoj industriji je tvrtka “Trokut” Novska, poznata po izradi masivnog namještaja i programu kuhinja, a uz nju djeluje još tridesetak firmi ove djelatnosti koja predstavlja značajan udio u izvozu Županije.

U prehrambenoj industriji ističu se “Gavrilović” d.o.o. Petrinja, poznati proizvođač mesa i mesnih proizvoda, “Segestica” Sisak proizvođač etilnog alkohola, žestokih pića, voćnih sirupa i octa i “Moslavačko vinogorje” iz Volodera, proizvođač vina sa zemljopisnom zaštitom. U okviru mlinske industrije “Ljudevit Posavski”, “Pristanište i skladišta” u Sisku, “Moslavka” u Kutini, te Prehrambene industrije “Korina-proizvodnja” u Novskoj postoje izgrađeni kapaciteti sušara i silosa od oko 80.000 tona te kapaciteti podnih skladišta od 23.000 tona žitarica.

Promet :

Najznačajnije tvrtke iz djelatnosti prometa su “Autopromet” Sisak i “Slavijatrans” Petrinja koje obavljaju prijevoz robe i tereta cestama. U Sisku je sjedište jedinog međunarodnog riječnog prijevoznika u Republici Hrvatskoj RB “Dunavski Lloyd”. “Hidroput” Sisak je tvrtka čija je glavna djelatnost eksploatacija šljunka i pijeska iz riječnih korita.

Tvrtka “Pristanište i skladišta” Sisak gospodari lukom za naftne derivate na rijeci Savi i lukom za generalne terete na rijeci Kupi, uz značajne kapacitete otvorenih i zatvorenih skladišta, silos i sušaru za žitarice. U sastavu Jadranskog naftovoda, koji ide pravcem Omišalj - Sisak, u sklopu luke za naftne derivate na Savi je lociran terminal preko kojeg se naftovod grana u smjeru Mađarske i u smjeru istoka.

Struktura i broj gospodarskih subjekata

U 1998. godini na Županiji je bilo aktivno 1.041 poduzeća. Najzastupljenije su tvrtke iz djelatnosti trgovine s 45 % udjela, slijede tvrtke prerađivačke industrije sa 17%, a 11% od ukupnog broja tvrtki bavi se poslovanjem nekretninama, iznajmljivanjem i poslovnim uslugama.

Djelatnost	Broj poslovnih subjekata	Udio
1. Poljoprivreda, lov i šumarstvo	26	2,50 %
2. Ribarstvo	1	0,10 %
3. Rudarstvo	4	0,38 %
4. Prerađivačka industrija	183	17,58 %
5. Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	7	0,67 %
6. Građevinarstvo	85	8,17 %
7. Trgovina; popravak motornih vozila i predmeta za kućanstvo	471	45,24 %
8. Ugostiteljstvo	38	3,65 %
9. Promet, skladištenje i veze	61	5,86 %
10. Financijsko posredovanje	3	0,29 %
11. Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	121	11,62 %
12. Obrazovanje	7	0,67 %
13. Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	10	0,96 %
14. Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	24	2,31 %

Ukupno	1.041	100,00 %
---------------	--------------	-----------------

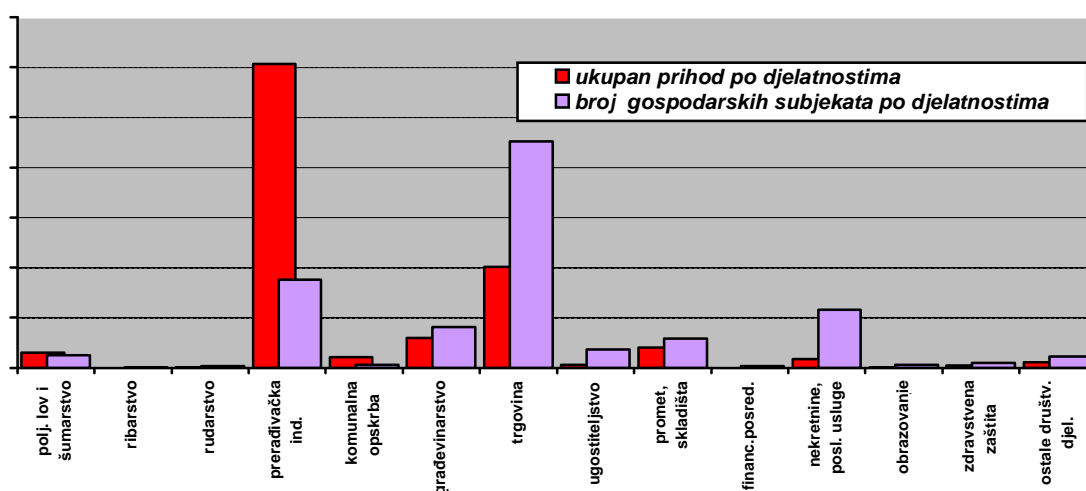
Izvor: ZAP - završni račun 1998.

U slijedu djelatnosti po ukupnom prihodu prva je prerađivačka industrija koja sudjeluje s 61%, slijedi trgovina s 20 %, te graditeljstvo s 6 %.

Djelatnost	Ukupni prihod	Udio
1. Poljoprivreda, lov i šumarstvo	151.389.696	3,05 %
2. Ribarstvo	1.363.213	0,03 %
3. Rudarstvo	5.221.963	0,11 %
4. Prerađivačka industrija	3.006.391.300	60,59 %
5. Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	103.877.454	2,09 %
6. Građevinarstvo	298.943.596	6,02 %
7. Trgovina; popravak motornih vozila i predmeta za kućanstvo	999.181.462	20,14 %
8. Ugostiteljstvo	32.773.160	0,66 %
9. Promet, skladištenje i veze	199.765.417	4,03 %
10. Financijsko posredovanje	841.108	0,02 %
11. Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	84.963.816	1,71 %
12. Obrazovanje	2.700.629	0,05 %
13. Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	20.842.257	0,42 %
14. Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	53.801.225	1,08 %
Ukupno	4.962.056.296	100,00 %

Izvor: ZAP - završni račun 1998.

Prema podacima Županijskog ureda za gospodarstvo, na području Sisačko - moslavačke županije 2.056 osoba ima registriran obrt.

Broj gospodarskih subjekata i ukupni prihod po djelatnostima (u %)

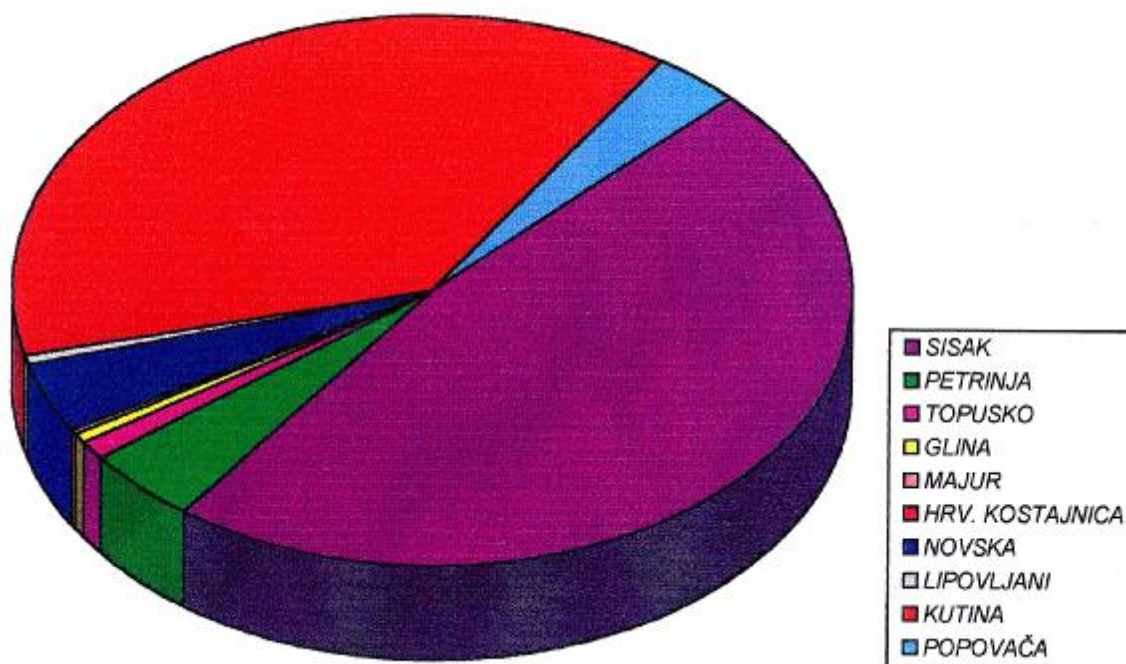
Pokazatelji industrijske proizvodnje Sisačko - moslavačke županije iz rujna 1999. godine¹⁷ ukazuju na najvažnija područja industrijske proizvodnje:

- proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	36,31 %
- proizvodnja i distribucija električne energije	24,17 %
- proizvodnja naftnih derivata	12,06 %
- proizvodnja hrane i pića	6,88 %
- vađenje sirove nafte i zemnog plina	4,91 %
- proizvodnja metala	4,31 %
- proizvodnja elektroničkih cijevi	3,17 %
- proizvodnja proizvoda od metala	2,33 %
- proizvodnja namještaja	1,04 %

Navedena područja obuhvaćaju više od 95 % industrijske proizvodnje Županije.

Po jedinicama lokalne samouprave pokazatelji industrijske proizvodnje za rujna 1999. godine su sljedeći :

Grad / Općina	Indeks I - IX '99. I - IX '98.	Struktura u razdoblju I - IX 1999.
SISAK	99,2	47,39 %
PETRINJA	106,9	4,63 %
TOPUSKO	85,2	1,15 %
GLINA	57,0	0,43 %
MAJUR	165,3	0,33 %
HRVATSKA KOSTAJNICA	71,3	0,05 %
NOVSKA	99,3	4,03 %
LIPOVLJANI	101,4	0,67 %
KUTINA	106,5	37,88 %
POPOVAČA	79,8	3,44 %
Sisačko - moslavačka županija	100,9	100,00 %
Republika Hrvatska	97,2	-

¹⁷ Prema podacima: Ureda za statistiku Sisačko-moslavačke županije (dopis klasa: 958-01/99-01/01, urbroj: 2176-07-01-01/07-99-01/1 od 05.01.2000. god.)

**Struktura industrijske proizvodnje po jedinicama lokalne samouprave
Sisačko - moslavačke županije**

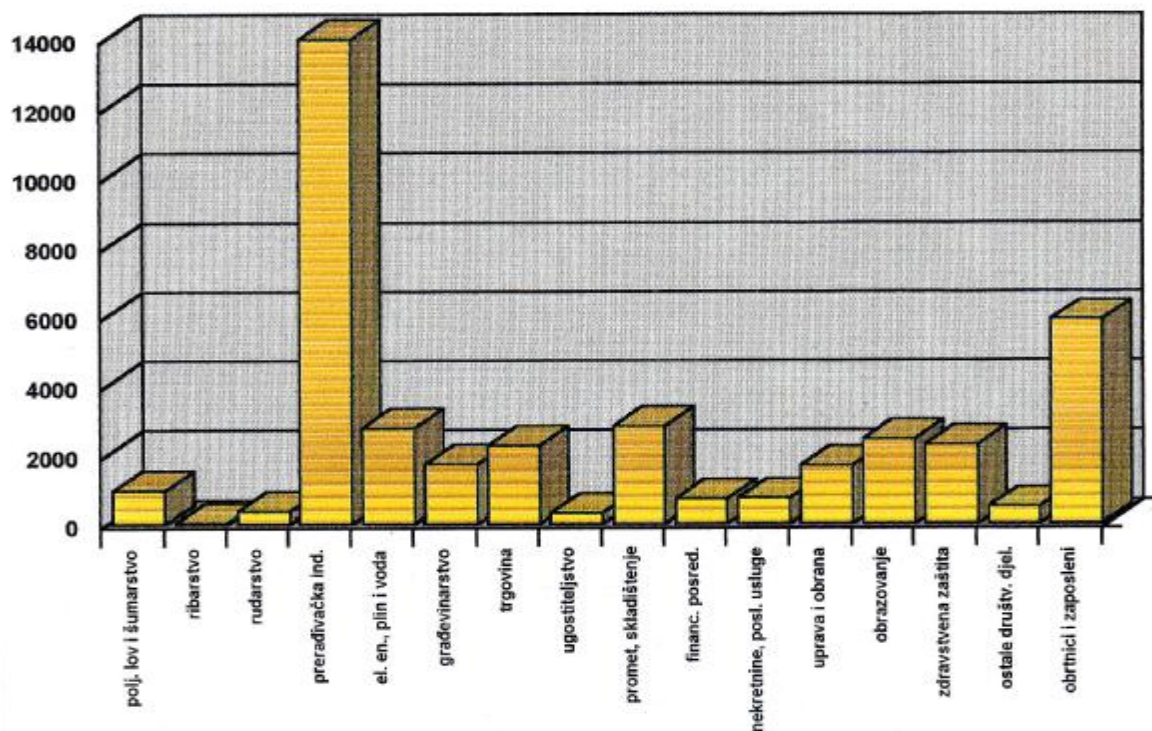
Struktura i broj zaposlenih

Prema podacima Županijskog ureda za statistiku na području Sisačko - moslavačke županije u rujnu 1999. godine je bilo zaposleno 39.464 djelatnika, od toga 16.883 žene.

Najveći je broj zaposlenih je u prerađivačkoj industriji s 35,42 % udjela, slijede samostalni obrtnici i zaposleni kod njih s 14,90 %, zaposleni u prometu s 7,09 %, opskrbi električnom energijom s 7,01 %, obrazovanju s 6,14 %, trgovini s 5,74 %, te zdravstvenoj zaštiti s 5,78 % od ukupnog broja zaposlenih u Županiji.

Broj zaposlenih po djelatnostima

Djelatnost	Broj zaposlenih	Udio
1. Poljoprivreda, lov i šumarstvo	974	2,47 %
2. Ribarstvo	34	0,09 %
3. Rudarstvo	375	0,95 %
4. Prerađivačka industrija	13.979	35,42 %
5. Opskrba el. električnom energijom, plinom i vodom	2.765	7,01 %
6. Građevinarstvo	1.728	4,38 %
7. Trgovina; popravak motornih vozila i predmeta za kućanstvo	2.264	5,74 %
8. Ugostiteljstvo	324	0,82 %
9. Promet, skladištenje i veze	2.798	7,09 %
10. Financijsko posredovanje	719	1,82 %
11. Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	744	1,88 %
12. Javna uprava i obrana, socijalno osiguranje	1.674	4,24 %
13. Obrazovanje	2.423	6,14 %
14. Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	2.282	5,78 %
15. Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	500	1,27 %
Samostalni obrtnici i zaposleni kod njih	5.881	14,90 %
Ukupno	39.464	100,00 %

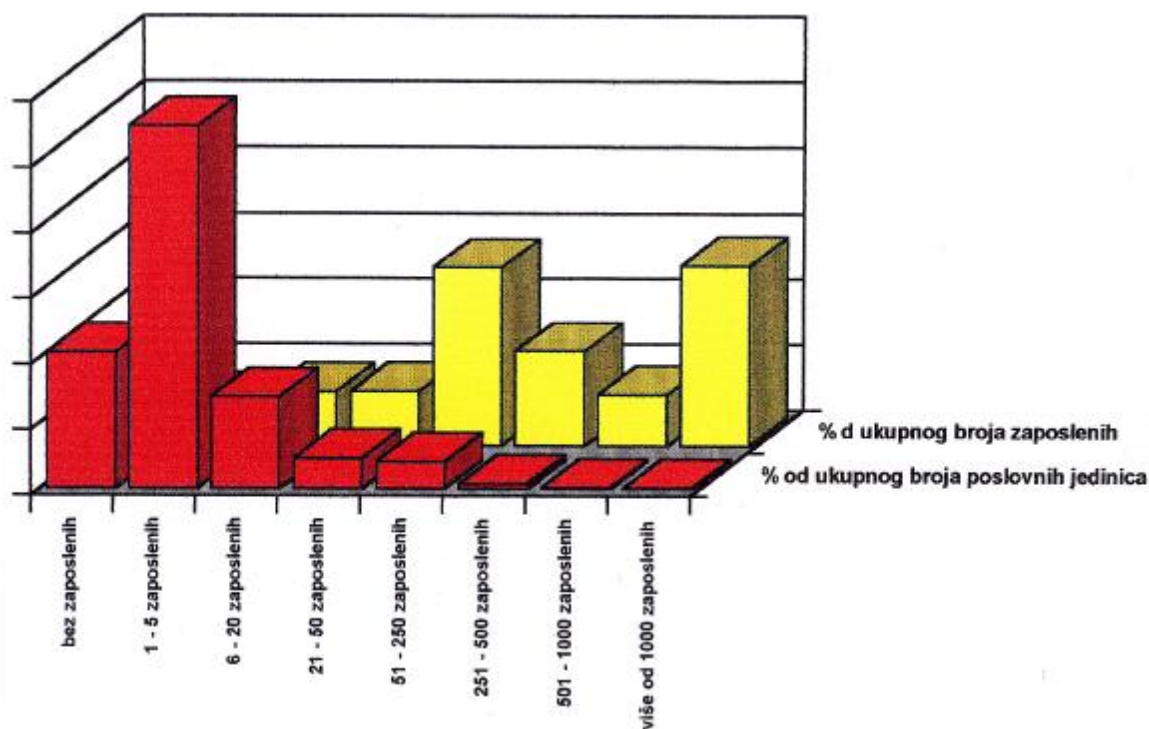
Udio broja zaposlenih po djelatnostima (u %)

U odnosu na veličinu poduzeća većina djelatnika je zaposlena u malim poduzećima veličine 50 do 250 zaposlenih (cca 27% djelatnika u Županiji), dok u strukturi gospodarskih subjekata prevladavaju poduzeća s manje od pet zaposlenih.

Struktura broja zaposlenih po veličini poduzeća

Broj zaposlenih	Broj subjekata	Udio subjekata	Udio zaposlenih
bez zaposlenih	216	20,75 %	0,00 %
1 - 5	576	55,33 %	6,76 %
6 - 20	146	14,02 %	8,15 %
21 - 50	48	4,61 %	8,22 %
51 - 250	43	4,13 %	27,18 %
251 - 500	8	0,77 %	14,41 %
501 - 1.000	2	0,19 %	7,76 %
više od 1.000	2	0,19 %	27,52 %
Ukupno	1.041	100,00%	100,00%

Izvor: ZAP - završni račun 1998.

Udio broja zaposlenih po veličini poslovnih jedinica (u %)

Na području Sisačko - moslavačke županije koncem rujna 1999. godine u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (Područne službe u Sisku i Kutini) bilo je 15.645 osoba koje traže zaposlenje, od toga 8.325 žena. U odnosu na isti mjesec 1998. broj nezaposlenih je 10,3% veći.

Od ukupnog broja nezaposlenih 5.051 (32,3%) su KV i VKV radnici, 3.928 (25,1 %) PKV i NSS radnici, 3.159 (20,0 %) SSS radnici, 2.872 (18,4 %) NKV radnici, dok su 348 (2,2 %) VŠS i 287 (1,8 %) VSS radnici. Prvo zaposlenje traže 5.543 osobe (35,4 %), a 1.614 osoba (10,9 %) ima radno iskustvo duže od 20 godina.

1.1.4.3. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na prostorne pokazatelje

Prostor Sisačko - moslavačke županije danas ima obilježje prostorno razvojne neravnoteže koja uzrokuje zaostajanje u razvoju pojedinih naselja i cijelih područja. Uzroci ove neravnoteže su razni i složeni, te treba navesti samo neke od glavnih razloga zaostajanja pojedinih područja:

- slaba naseljenost, i to uglavnom starim stanovništvom,
- prometna izoliranost,
- nerazvijena infrastruktura,
- nedostatak prirodnih resursa,
- nedovoljna gospodarska razvijenost.

U problematici prostornog razvoja potrebno je naglasiti neke od glavnih i naročito izraženih konfliktnih situacija :

- neracionalno korištenje zemljišta, te konflikti potrebe zaštite vrijednog poljoprivrednog i šumskog zemljišta sa sve izraženijim zahtjevima za proširenjem građevinskog područja naselja ;
- konflikti korisnika prostora s različitim interesima:

Na području Općine Dvor postoji naglašen konflikt između zaštite vrijedne prirodne baštine koja je među najvrednijima na području Županije i orijentacije na proizvodnju tzv. "zdrave hrane" s potrebom rezervacije prostora za trajno odlagalište nisko i srednje radioaktivnog otpada.¹⁸

Jedan od značajnijih konflikata u prostoru je i planirana trasa brze pruge (250 km/sat) preko Parka prirode Lonjsko polje.

Određivanje rijeke Kupe kao visokovrijednog krajolika i ležišta pitke vode je u neposrednoj suprotnosti sa planovima o plovnosti rijeke Kupe od Siska do Karlovca.

Lokacija odlagališta tehnološkog otpada Petrokemije d.d. Kutina (odlagalište fosfogipsa) u neposrednoj blizini Parka prirode Lonjsko polje, još je jedan primjer sukobljavanja različitih interesa u prostoru.

Na području Županije u tijeku su procesi prostornih promjena, koji predstavljaju uzrok promjena prirodnih i stvorenih značajki prostornih struktura i naselja:

- preobrazba ruralnih naselja je prisutna na cijelom području Županije, no naročito je u suprotnosti s potrebom zaštite tradicije i međuodnosa prirodnog i stvorenog ambijenta na prostoru Parka prirode "Lonjsko polje",
- zapuštenost pojedinih područja koja ima za posljedicu postupnu promjenu krajobraza, a razlozi mogu biti različiti (depopulacija, neprovedena obnova ruralnih naselja, minirano područje, prometna izoliranost i sl.)

1.1.4.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na ratna razaranja

Svaki rat ima tragične i dugotrajne posljedice na stanovništvo, gospodarstvo, okoliš i cjelokupnu strukturu države. Područje Sisačko - moslavačke županije jedno je od najviše pogođenih ratnim razaranja na području Republike Hrvatske.

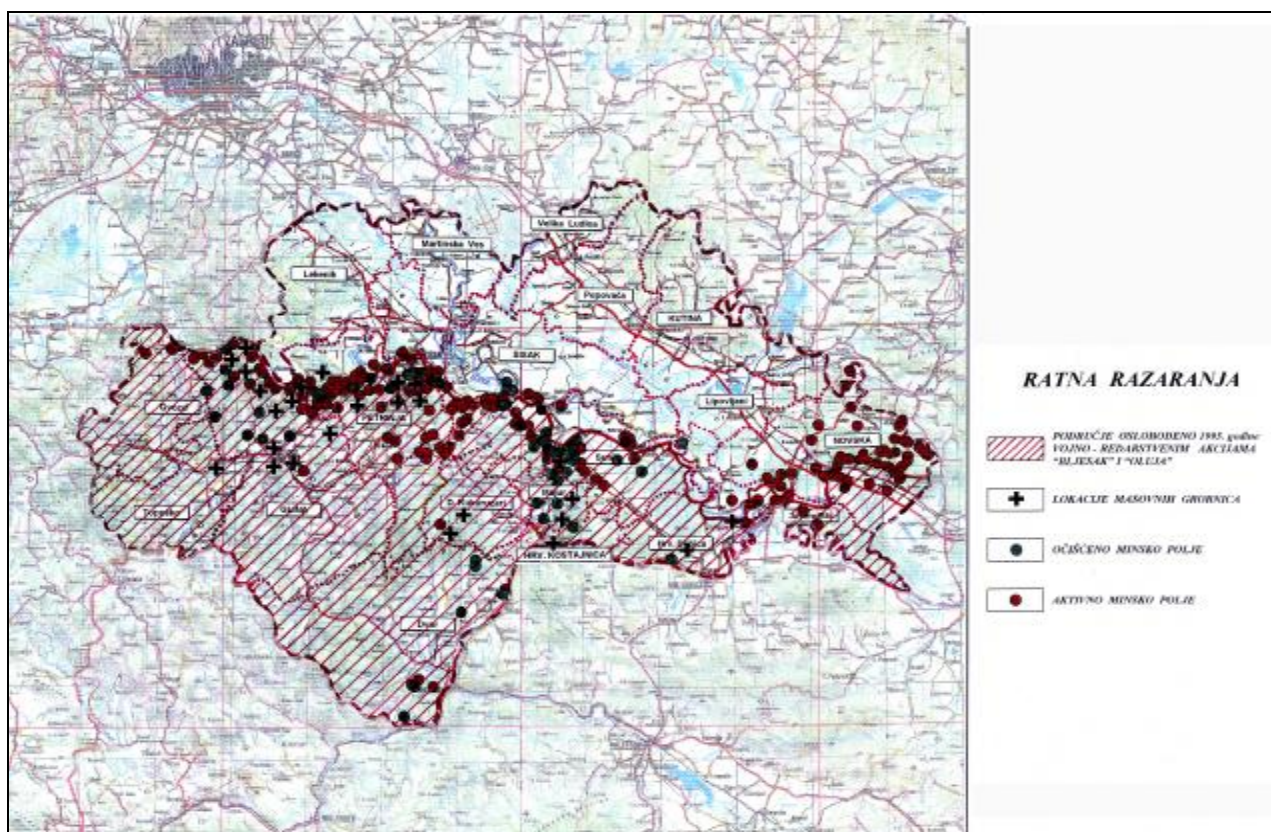
Uz razaranja koja su nastala kao rezultat ratnih operacija tijekom Domovinskog rata, naročito je stradalo područje koje je bilo privremeno okupirano u razdoblju 1991. do 1995. godine. Od današnjeg teritorijalnog ustroja Sisačko - moslavačke županije bilo je okupirano:

- djelomično: - 3 grada (Sisak, Petrinja, Novska)
 - 1 općina (Sunja)
- potpuno : - 2 grada (Glina, Hrvatska Kostajnica)
 - 7 općina (Gvozd, Dvor, Hrvatska Dubica, Majur, Donji Kukuruzari,
 Jasenovac, Topusko)

Ukupno je privremeno bilo zauzeto područje od 2.018 km² ili 45,2 % Županije na kojemu je 1991. godine živjelo 98.756 stanovnika.

Nakon vojno - redarstvenih akcija "Bljesak" i "Oluja" veći dio županijskog prostora je oslobođen, no dio prostora još je nedostupan (dijelovi Hrvatske Kostajnice južno od rijeke Une, uključivo stari grad Zrinskih).

¹⁸ Programom prostornog razvoja Republike Hrvatske Trgovska gora na području Općine Dvor utvrđena je kao jedina lokacija za gradnju odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada na području Republike Hrvatske (Vidi točku 11.4 Odredbi za provođenje)

Ratna razaranja na području Sisačko - moslavačke županije

a) Obnova građevina i infrastrukture

Po oslobađanju prostora koji je bio pod okupacijom proveden je popis i procjena ratne štete te je utvrđeno stanje oštećenosti stambenih i gospodarskih građevina.

Prema «Završnom izvješću o ratnim štetama na području Sisačko-moslavačke županije» (Županijska komisija za popis i procjenu ratnih šteta – Sisak, lipanj 1999. godine), ukupno je oštećeno 285 stambenih zgrada u društvenom vlasništvu s 2.304 oštećena stana (1.–3. kategorije oštećenja 253 stambene zgrade, 4.-6. kategorije oštećenja 32. stambene zgrade), zatim 30.751. stambena zgrada (kuće) u vlasništvu građana (17.421. kuća 1.-3. kategorije oštećenja, a 13.300 kuća 4.-6. kategorije oštećenja).

Pored gotovo 30% oštećenog ili uništenog stambenog fonda Županije, znatne štete su učinjene na gospodarskim subjektima (Željezara Sisak, Rafinerija, Gavrilović...), poljoprivrednim resursima (stočarstvo, ratarstvo, dugogodišnji nasadi...), infrastrukturnim sustavima od značaja za Državu i Županiju (prometnice, mostovi, dalekovodi...), društvenim subjektima (školstvo, zdravstvo, uprava...), te se ukupne ratne štete (neposredne) procijenjuju na 5,1 mlrd DEM.

Veličina materijalnih razaranja, prirodnih i od čovjeka stvorenih resursa, ima dalekosežne posljedice i na mogućnost učinkovitog korištenja i uređenja prostora (razminiranje, obnova, ograničenja u razvoju tih područja...).

Prema evidenciji Odsjeka za obnovu, ukupno je zaprimljeno 11.451 zahtjeva za obnovu stambenih građevina oštećenih u ratnim razaranja i to 4.295 zahtjeva za potporu za oštećene građevine od I - III kategorije i 7.156 zahtjeva za obnovu građevina od IV-VI kategorije oštećenja. Od ukupno obnovljenih građevina u Republici Hrvatskoj Sisačko - moslavačka županija sudjeluje s 19,89 % (do kraja 2000.godine).

Obnova infrastrukture, prvenstveno cesta, važnijih mostova, željezničke infrastrukture, elektroopskrbe, vodoopskrbe, te telekomunikacija je bio preduvjet za povratak stanovništva u oslobođena područja. Predmet obnove su i društvene građevine (osnovne i srednje škole, vrtići, društveni domovi), te sakralne građevine. Niz građevina je ostao neobnovljen zbog prevelikih ratnih šteta i prevelikog područja koje je obuhvaćeno ratnim stradanjima. Veća sredstva su uložena u crkvu Sv. Lovre u Petrinji, Sv. Nikole u Jasenovcu, Sv. Antuna u Kostajnici, Sv. Križa u Sisku, a obnovljen je i veći broj kapelica.

Do potpune obnove Županije potrebno je uložiti još velika materijalna sredstva, naročito u obnovu gospodarskih građevina, koje su preduvjet za povratak i normalan život stanovništva.

b) Razminiranje

Prema dostupnim pokazateljima na području Sisačko - moslavačke županije registrirano je 640 minskih polja. Od tog broja oko dvije trećine su minska polja agresora na Republiku Hrvatsku, a ostala vlastita ili nepoznata minska polja.

Prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje do sada su Hrvatska vojska, AKD Mungos i specijalne postrojbe MUP-a razminirale prostor od oko 5.000.000 m² (odnosno cca 500 ha ili 5,0 km²). U svrhu obnove razminirana su područja prioriternih naselja obnove, najvažniji infrastrukturni pravci, važniji dalekovodi, te trase vodovodnih sustava i prioritetni mostovi (mostovi u Hrvatskoj Dubici, Jasenovcu, Pokupskom, Brestu i pet manjih mostova na lokalnim cestama). Razminiranje na trasi željezničke pruge Sunja i ostalim dijelovima Županije još je u tijeku. Planira se do 2010. godine razminirati sveukupni minama zagađen prostor Županije.

1.1.4.5. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na zaštitu prirode i okoliša

U Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja u izradi su dva temeljna dokumenta zaštite okoliša:

- Strategija zaštite okoliša Republike Hrvatske i
- Nacionalni plan djelovanja na okoliš (NEAP - National Environmental Action Plan).

Ovim dokumentima će se utvrditi problemi vezani uz okoliš, procijeniti institucionalna i gospodarska pitanja vezana uz okoliš, utvrditi prioritete u zaštiti okoliša, te oblikovati određeni planovi djelovanja s upućivanjem na rješavanje ključnih prioriteta zaštite okoliša.

Člancima 19, 20, 21 i 22 Zakona o zaštiti okoliša («Narodne novine» broj 128/99) određena je obveza izrade Izvješća o stanju okoliša, te Programa zaštite okoliša i Županijskog plana intervencija u zaštiti okoliša.

Temeljem navedenih dokumenata, izrađenih za prostor Sisačko - moslavačke županije zaključuje se sljedeće:

- kakvoća zraka na području Županije je I. kategorije, osim u neposrednoj blizini velikih industrijskih centara (Siska i Kutine) gdje povremeno dolazi do prekoračenja preporučenih vrijednosti za I. kategoriju;
- površinske vode (razvrstane u I. i II. kategoriju) prema podacima Hrvatskih voda spadaju u III.-IV. kategoriju na osnovu sljedećih pokazatelja: BPK5, zasićenost kisikom, stupnju saprobnosti i najvjerojatnijem broju koliformnih bakterija;
- odvodnja je izvedena samo u gradovima i većim naseljima, te niti jedan grad ili općina nemaju riješen sustav obrade otpadnih voda;
- komunalni otpad se odlaže na neuređenim odlagalištima (osim u gradu Sisku i

djelomično u Kutini);

- *postupanje s tehnološkim otpadom u najvećem dijelu je sukladno s važećim propisima;*
- *stanje zaštićenih i registriranih spomenika prirodne i kulturne baštine ukazuje na potrebu veće skrbi za njihovo održavanje i očuvanje;*
- *potrebno rješavanje različitog načina korištenja i planiranja istog prostora (npr. proizvodnja zdrave hrane- odlagalište nisko i srednje radioaktivnog otpada, zaštita rijeke Kupe u kategoriji zaštićeni krajolik, vodozahvat na Kupi – plovni put Kupom; zaštita Parka prirode Lonjsko polje- brza željeznička pruga preko Lonjskog polja) ne na štetu zaštite okoliša;*
- *potrebno je što hitnije izraditi županijski plan intervencija u zaštiti okoliša, koji će odrediti opasne djelatnosti, procjeniti zone rizika i odrediti smjernice i postupke za sprječavanje i smanjenje posljedica izvanrednih događaja (eko-nesreća).*

Iz svega navedenog proizlaze ograničenja korištenja prostora kao i provođenje mjera zaštite:

- *u zaštićenim dijelovima prirode kao i dijelovima prirode predviđenim za zaštitu;*
- *potreba korištenja tehnologija koje ne opterećuju vodu, zrak i tlo onečišćujućim tvarima (posebice u gradovima Sisku i Kutini, gdje je razina opterećenja zraka razmjerno visoka);*
- *potrebe izgradnje uređaja za obradu otpadnih voda gradova i općina;*
- *potreba sanacije postojećih i uređenja odlagališta komunalnog otpada;*
- *potreba uređenja odlagališta neopasnog tehnološkog otpada;*
- *potreba izrade kvalitetnog županijskog plana intervencija u zaštiti okoliša.*

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA REGIONALNOG, DRŽAVNOG I MEĐUNARODNOG ZNAČAJA

Ciljevi prostornog razvitka regionalnog, državnog i međunarodnog značaja određeni su Programom i Strategijom prostornog razvitka Republike Hrvatske, kao osnovnog dokumenta prostornog uređenja države. Kako se radi o planu višeg reda, koji predstavlja obvezu za izradu svih dokumenata prostornog uređenja niže razine, navedeni ciljevi ugrađeni su u Prostorni plan Sisačko - moslavačke županije.

2.1.1. Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava

Stanovništvo i demografske promjene

Bitne suvremene demografske promjene u Republici Hrvatskoj s naglašenim nepovoljnim obilježjima i poremećajima (gotovo jednak broj rođenih i umrlih), negativnim procesima i kretanjima u razmještaju, te promjenama broja i strukture stanovništva i domaćinstava zahtijevaju osmišljavanje nove demografske politike i strategije razvitka.

Glavni demografski ciljevi i interesi su popraviti buduće demografske prilike u zemlji kako bi demografska sastavnica postala čimbenik prihvatljivog i poželjnoga cjelokupnoga gospodarskoga, društvenog i prostornog razvitka Hrvatske.

Mjere za demografske promjene, određene Programom i Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske su: ublažavanje i ispravljanje negativnih demografskih kretanja i osiguranje optimalnog općeg kretanja stanovništva uključujući i prirodno kretanje, migracije te ravnomjerniji razmještaj stanovništva na prostoru Hrvatske.

Sustav naselja

U planiranju mreže i funkcija središnjih naselja polazi se od važnosti tih naselja za razvoj njihovih utjecajnih područja, kao i njihovog utjecaja na procese urbanizacije i migracija, a koji su temeljni dio politike optimalnoga prostornog razmještaja stanovništva i sveukupnoga ravnomjernijeg i usklađenijega društveno-gospodarskog razvoja Države.

Opredjeljenje za policentrični razvitak Republike Hrvatske temelji se na postojećoj strukturi i sustavu naselja. Bitno je nadzirati razvitak velikih i većih gradova koji će i dalje biti izloženi pritisku doseljavanja. Mjerama treba poticati razvitak srednjih i manjih gradova u strateški važnim područjima (osobito u brdsko-planinskim, rijetko naseljenim i pograničnim).

Poticajne mjere trebaju se primjenjivati kroz razvijanje mreže i sustave državnih institucija, kroz razmještaj gospodarskih sustava u nadležnosti države i usmjeravanje financijskog kapitala, zatim kroz dogradnju infrastrukturnih mreža državnog značenja (osobito prometnice) te kroz izradu razvojne studijske i prostorno-planske dokumentacije uređenja prostora u cilju privlačenja

ljudi i kapitala.

Utvrđivanje osnovice mreže naselja treba temeljiti na sljedećim postavkama:

- *postići uravnoteženu prostornu raspodjelu stanovništva, radnih sadržaja i drugih funkcija, te uravnotežen razvoj središnjih funkcija, u cilju zadovoljavanja potreba stanovništva i poboljšavanja kvalitete života,*
- *optimalna urbana mreža treba osigurati ravnomjerniji razvoj u prostoru, smanjenje razlika u urbaniziranosti, unapređenje značajnih obilježja i sadržajne strukture naselja te zaštitu graditeljske baštine, prirodne sredine i okoliša u cjelini,*
- *nužno je razvijanje lokalnih žarišta razvitka, kao uporišta za policentrični razvitak,*
- *određivanju smjernica koje će usmjeravati procese deagrarizacije i urbanizacije,*
- *dnevne migracije moraju koristiti kao planska mjera u usmjeravanju razvoja gradova i kao čimbenik porasta vrijednosti okolice gradova u procesu suburbanizacije pri čemu je moguće poticati razvitak i urbanizaciju okolice.*

Cestovni promet

Program razvoja cestovne mreže obuhvaća potrebe cjelovitoga prometnog sustava te planiranje novih trasa na temelju gospodarskih uvjeta i drugih pokazatelja opravdanosti izvedbe u odnosu na:

- *gradnju autocesta i brzih cesta na osnovnim državnim prometnim pravcima, s pripremama za gradnju suvremenih cestovnih veza i u ostalim prometnim koridorima,*
- *zadržavanje značaja cestovnog prometa u prostoru Hrvatske zbog prostorne razvedenosti mreže i najprikladnijeg približavanja korisnicima,*
- *jačanje ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture kako bi se osigurao puni standard služnosti te postupno rješavanje kritičnih dionica i građevina,*
- *primjenu strogih uvjeta zaštite okoliša,*
- *omogućavanje što lakših ulaganja svim subjektima u održavanje cesta.*

U sklopu programa razvoja cestovne mreže treba istražiti i provesti sve potrebne radnje u suradnji sa susjednim državama za cestovne granične prijelaze.

Željeznički promet

U odnosu na ciljeve razvoja željezničkog prometa programska usmjerenja su:

- *uvođenje novih tehnologija posluživanja roba i tereta, modernizacija i gradnja kolodvora i terminala,*
- *povezivanje s europskim sustavom,*
- *učinkovito korištenje i zaštitu prostora kod izvođenja rekonstrukcija ili gradnje novih građevina pri čemu treba u najvećoj mjeri koristiti postojeće koridore i prostore.*

Riječni promet

U odnosu na razvoj riječnog prometa programska usmjerenja su:

- *uvrđivanje statusa graničnih rijeka (primjena međunarodnih zakona o korištenju unutrašnjih plovnih putova),*
- *čišćenje riječnih korita od posljedica ratnog djelovanja,*
- *osuvremenjivanje postojećih plovnih puteva, luka i plovila,*
- *omogućiti da se u što kraćem vremenu riječni promet uključi u integralni promet.*

Telekomunikacijski promet

U odnosu na razvoj telekomunikacijskog prometa programska usmjerenja su:

- *osiguranje nastavka dosadašnjih programa i mjera,*
- *uvođenje novih tehnologija koje čuvaju prostor i štite okoliš,*

- obnova ratom uništene mreže,
- povećanje i osuvremenjivanje sustava,
- osigurati pokrivenost RTV signala cijelog područja države.

Energetski sustav

U odnosu na razvoj energetskog sustava programska usmjerenja su:

- postizanje proizvodnje energije do razine 90% iz vlastitih izvora,
- da se proširenje kapaciteta prvenstveno osigura na već izgrađenim lokacijama primjenom novih tehnologija i primjenom ekološki prihvatljivih ili obnovljivih izvora energije

Nova proizvodna energetska postrojenja predviđena su u tri područja: područje srednje i sjeverne Dalmacije, područje istočne Slavonije, te područje Zagrebačke i Sisačko-moslavačke županije. Kapacitete i njihov razmještaj utvrđivat će se kroz strategiju razvoja energetskog sustava. Posebnu pažnju treba posvetiti izboru energenata. Hidropotencijali će se ispitati i koristiti na rijekama Sava, Drava, i Lika. Treba računati na korištenje plina gdje god je moguće. Do 2015. godine u Republici Hrvatskoj neće se graditi niti ispitivati mogućnost gradnje termoenergetskih građevina na ugljen kao i nuklearnih energana.

Zahvati na postojećim energetskim prijenosnim postrojenjima treba provoditi tako da se zadrže postojeće građevine i sustavi u već izgrađenim koridorima, a kod izvođenja rekonstrukcija ili zamjena postrojenja, zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim uvjetima. Planiranje novih energetskih prijenosnih postrojenja temeljiti na ispitivanju mogućnosti da se tehnološkom zamjenom u postojećim koridorima postigne traženi učinak povećanja prijenosnih kapaciteta sustava. Prioriteti se odnose na obnovu u ratu razorene mreže i uključenje u sustav Republike Hrvatske svih dijelova mreže.

Vodnogospodarski sustav

Razvoj vodoopskrbe polazi od potreba osiguranja dovoljne količine kvalitetne vode za stanovništvo i gospodarstvo. U izradi Prostornih planova županija treba posebnu pažnju posvetiti provjeri i usklađivanju pojedinačnih postavki iz postojećih projekata s mjerodavnim dokumentima prostornog uređenja. U prostorno planskoj dokumentaciji potrebno je provoditi strategiju "održivog" gospodarenja vodama, kao i upravljanja sustavom vodoopskrbe. Zaštitnim zonama izvorišta mora se posvetiti puna pozornost kako bi se očuvala kvaliteta vode.

Za daljnju gradnju hidroelektrana u Hrvatskoj odlučujući su činioci: prostorni i ekološki problemi, interesi drugih korisnika prostora, uz činjenicu da su najizdašniji hrvatski vodotoci glede hidroenergetskog potencijala pogranični vodotoci (Dunav, Drava, Sava, Mura i Kupa). Prioriteti iskorištenja hidroenergetskog potencijala trebale bi biti višenamjenske građevine koje se trebaju uskladiti s drugim korisnicima prostora, te sa zahtjevima zaštite prostora, a planiraju se kao složeni gospodarski, infrastrukturni i ekološki sustavi, uključivši sve potrebne pripremne radove i postupke vrednovanja koji omogućavaju cjelovit uvid i prosudbu o svrsishodnosti takvih zahvata.

Zaštita od poplava u slivu Save ima prioritet u izgradnji planiranih rješenja za ratom oštećene građevine, odnosno građevine u sklopu sustava Srednjeg Posavlja čime će se zaštititi do traženog stupnja bitni dijelovi riječne doline i omogućiti sigurno iskorištavanje zaobalja. Uređenje bujica i zaštitu od erozije treba rješavati sustavno s rješavanjem ostalih zadataka vodno gospodarske djelatnosti na temelju vodno gospodarske osnove.

Budući da su u poljodjelstvu nastupile značajne promjene kroz transformaciju društvenog sektora, odvodnja hidromelioracijskih površina te postavke razvoja i uređenja poljodjelskih površina izradit će se u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva. Posebno treba

preispitati tla loših svojstava (u smislu poljodjelske proizvodnje), koja su planirana za melioracije na većim površinama.

Uređenje vodotoka za plovidbu odnosi se na postizavanje kvalitetnih plovnih putova u Hrvatskoj. Sve regulacijske zahvate treba rješavati uz uvažavanje krajolika i zahtjeva zaštite okoliša.

Očuvanje kvalitete voda glavni je cilj zaštite voda. Ovo će se ostvariti uz provođenje sljedećih mjera:

- sačuvati vode koje su još čiste kao pričuve za opskrbu vodom, te sanirati ili ukloniti zagađenja uslijed kojih dolazi do ugrožavanja vode za piće na postojećim ili planiranim izvorima vode,
- očuvati kvalitetu voda tamo gdje ona zadovoljava propisane uvjete, te osigurati poboljšavanje ekoloških funkcija vode tamo gdje su narušene,
- zaustaviti postupke pogoršavanja kvalitete podzemnih i površinskih voda i poboljšati je gradnjom potrebnih uređaja za prethodno pročišćavanje zagađenih voda i gradnjom barem mehaničkog dijela centralnih uređaja.

Prioriteti se odnose na izradu operativnih planova za provođenje interventnih mjera, obnovu ratom oštećenih i uništenih uređaja i poduzimanje mjera sanacije naročito na zaštitnim zonama izvorišta vode za piće te u krškom području.

Mineralne i geotermalne vode predstavljaju značajan prirodni resurs Hrvatske kojem treba posvetiti bitno više pažnje i istraživanja a poglavito iznaći optimalne oblike korištenja prvenstveno u gospodarstvu, energetici, zdravstvu i turizmu. Istraživanje i korištenje mineralnih i geotermalnih voda treba biti pod učinkovitom kontrolom Države zbog mogućnosti nepovoljnog utjecaja na režime podzemnih voda i općenito očuvanja čovjekova okoliša.

Zbrinjavanje otpada

Problematika zbrinjavanja otpada obuhvaća zbrinjavanje komunalnog i posebnog (opasnog otpada i nisko i srednje radioaktivnog otpada) i ima osobitu važnost s gledišta zaštite okoliša i prirodnih resursa, ali i nedovoljno sagledano gospodarsko - razvojno značenje.

Lokacije za građevine skladištenja, obrađivanja i odlaganja otpada utvrdit će se u prostornim planovima. Prema Zakonu o otpadu nadležnosti za gospodarenje otpadom su podijeljene kako slijedi:

- postupanje s komunalnim otpadom je u nadležnosti lokalne uprave i samouprave tj. gradova i općina i smatra se komunalnom djelatnošću;
- tehnološki neopasni otpad je u nadležnosti županija;
- opasni otpad je u nadležnosti države.

Sakupljanje je organizirano i nadzirano jedino za komunalni otpad i obuhvaća 55-60% stanovništva Hrvatske.

Tehnološki otpad uglavnom zbrinjavaju sami proizvođači, te specijalizirane tvrtke za odvojeno sakupljanje korisnog otpada. Odvojeno sakupljanje tehnološkog otpada se primijenjuje već neko vrijeme, budući se dio otpada koristi kao sekundarna sirovina.

Mjere za organizirano i nadzirano postupanje s otpadom obuhvaćaju:

- smanjenje nastanka otpada,
- mjere korištenja otpada,

- sigurno odlaganje neiskoristivog otpada s mjerama osiguranja od štetnog djelovanja.

Uvjeti i smjernice za utvrđivanje lokacija odlagališta otpada odnose se na vrednovanje ukupnih prostornih značajki (geološka pogodnost terena i prirodna osnova, ekonomska osnova, društvene okolnosti), a ostvarenje treba provoditi uz najveće osiguranje ekološke sigurnosti, poštovanje propisa i provođenje javnog postupka procjene podobnosti lokacije i utjecaja na okoliš.

Republika Hrvatska treba na jednoj lokaciji, primjenjujući najsuvremeniju tehnologiju i postupke koji će osigurati trajno odlaganje na siguran način, riješiti odlaganje nisko i srednje radioaktivnog otpada koji se pojavljuje u industriji, energetici, zdravstvu i drugim djelatnostima.

Na temelju prethodnih istraživanja Trgovska gora na području Sisačko - moslavačke županije je Programom prostornog razvoja Republike Hrvatske utvrđena kao prostorom za gradnju odlagališta. Na tom utvrđenom prostoru treba osigurati uvjete za daljnja istraživanja u skladu s međunarodnim standardima i uz sudjelovanje javnosti. Isto tako treba utvrditi postupke koji će osigurati partnersku ulogu lokalne zajednice s jasnim uvidom u sve aspekte gradnje i korištenja ove građevine (nadzor nad sigurnošću, gospodarske koristi i ograničenja, mogući oblici nadoknade lokalnoj zajednici i sl.).[\]

2.1.2. Svrhovito korištenje prirodnih izvora

Šumarstvo i gospodarenje šumama i šumskim zemljištem

Okvir gospodarenju šumama određen je šumsko-gospodarskom osnovom za Republiku Hrvatsku sastavljenom u skladu s načelom Helsinške konferencije o zaštiti i uporabi europskih šuma održanoj 1993. godine. Načelo o trajnosti gospodarenja šumama je određeno kao upravljanje i uporaba šuma i šumskog zemljišta na način da se održava biološka raznolikost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal šuma.

Šumarska politika i šumarsko planiranje ima za cilj unapređenje učinkovitog načina korištenja šuma. Uz korištenje šuma kao izvora sirovina potrebno je koristiti ekološku i socijalnu funkciju šuma. Potrebno je uspostaviti sustav praćenja promjena vlasničkih odnosa.

Poljodjelstvo

Pretvorba poljodjelskog sektora sastavni je dio opredjeljenja Hrvatske u razvijanju gospodarstva utemeljenog na tržišnim načelima. Temeljni cilj poljodjelske politike je poticanje razvijanja suvremenog, djelotvornog, tržišnog poljodjelstva, te učinkovitije proizvodnje poljodjelskih proizvoda, na način koji štiti prirodne mogućnosti zemlje. Osobito treba koristiti prednost Hrvatske u tome što neka područja raspolažu s nezagađenim tlom, te postoje mogućnosti proizvodnje ekološki čistih poljodjelskih proizvoda.

Zaštitu i očuvanje poljodjelskog resursa treba provoditi u okviru svih sustava. Povezivanje gospodarskog razvitka sa zaštitom i unapređenjem okoliša najbolji je način da se smanje sukobi i ostvare najučinkovitije razmjene i pravilni odabiri. U budućnosti bi trebalo čuvati i koristiti zemljišta za poljodjelsku svrhu, usklađivanjem interesa svih korisnika prostora.

[\] Vidi točku 11.4 Odredbi za provođenje

Određivanjem namjene korištenja tala u poljodjelske svrhe treba uzeti u obzir aspekte zaštite okoliša, demografsku i gospodarsku problematiku te donijeti propise i poticajne mjere kako bi se unaprijedilo »održivo« korištenje i upravljanje tlom. S tim ciljevima potrebno je:

- razviti nacionalne programe koji vode računa o tlu kao prirodnoj osnovi te koristiti tehnike koje potiču »održive« načine življenja, a usmjerene su na ekosustav, slivno područje i planiranje krajolika,
- poboljšati i provesti zakone i propise koji podržavaju »održivo« korištenje tla te osigurati provođenje i nadzor pretvaranja poljoprivrednog zemljišta u druge namjene,
- u upravljanje tlom uključiti tradicijske i autohtone načine korištenja tla.

Prioriteti djelovanja odnose se na smanjenje i ograničavanje korištenja plodnog zemljišta za nepoljodjelske svrhe. S gledišta razvoja gospodarske sastavnice osobito je važno:

- zaustaviti degradaciju malih seoskih gospodarstava i depopulaciju agrarnih prostora,
- bolje iskoristavati poljodjelske površine, što se posebno odnosi na područja od posebnog interesa za državu,
- poticati određene proizvodnje i razvitak poljodjelstva u određenim područjima,
- utvrditi mjere i planske instrumente iskorištenja vodenih površina.

Industrija i rudarstvo

U prostorno razvojnoj strukturi industrija se smatra jednim od ključnih dijelova s težnjom prema uvođenju suvremenih, visokih tehnologija i povezivanju s drugim dijelovima gospodarstva. Gospodarski subjekti na kojima će se temeljiti razvoj Županije su :

- energetika: proizvodnja i prerada nafte i plina u okviru sustava INA ;
- proizvodnja električne energije: Termoelektrana Sisak u okviru HEP-a ;
- prerađivačka industrija : "Petrokemija" Kutina, "Herbos" Sisak, "Sipas" Sisak, Željezara Sisak, "Sportska odjeća" Novska, "TKT-Zlatna igla" Sisak, "Pounje" Hrvatska Kostajnica, Pamučna predionica Glina;
- drvno-prerađivačka industrija: "Trokut" Novska, pilana u Sunji te tridesetak manjih tvrtki ;
- prehrambena industrija: "Gavrilović" Petrinja, "Segestica" Sisak, "Moslavačko vinogorje" Voloder, "Ljudevit Posavski" Sisak, "Moslavka" Kutina, "Korina-proizvodnja" Novska, "Vajda" Sunja ;
- promet: "Autopromet" Sisak, "Slavijatrans" Petrinja, "Dunavski Lloyd" Sisak, "Hidroput" Sisak, "Pristanište i skladišta" Sisak ;
- rudarstvo : iskorištavanje nafte i plina, brojni kamenolomi i sl.

Glavne smjernice razvitka industrije s gledišta prostornog uređenja su :

- U gospodarskoj strukturi Županije treba smanjivati utjecaj bazične, teške industrije, industrije koja traži velike količine energije, vode i brojnu nestručnu radnu snagu. Prednost trebaju imati industrije koje imaju izražene prednosti: prirodne resurse, položaj, sposobne radnike, tržište, kapital i tradiciju i koje su vezane na ukupnu fizionomiju područja.
- Temeljem Uredbe o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora ("Narodne novine" broj 140/97), svi postojeći industrijski objekti moraju do 2005. godine uskladiti svoje emisije s graničnim vrijednostima emisije kako je to propisano Uredbom. U prostornim planovima moraju se odrediti veličina i tip jedinice koja se može locirati u sklopu mješovite namjene, te one koje se mogu locirati samo u posebnoj, gospodarskoj ili drugoj zoni.
- Odnos industrije i okoliša treba uskladiti već u pripremnim fazama razvojnih programa, studija i raščlambi, te u prostornim planovima. Pojedini pogoni se ne mogu locirati u zonama, koje su određene kao zone opterećene preko granica dopustivog opterećenja. To se osobito odnosi na korištenje rudnih bogatstava te na velike industrijske komplekse.

- *Prioriteti su preobrazba velikih kompleksa u skladu s tržišnim uvjetima, te učinkovitije korištenje prostora, a osobito poboljšanje postojeće komunalne infrastrukture i unapređenje stanja okoliša. Prioritetno treba koristiti postojeće zone, a tek po iskorištenju raspoloživog postojećeg prostora planirati nove.*
- *Rudarstvo se temelji na činjenici da je Hrvatska uvjetno siromašna u pričuvama energetskih mineralnih sirovina, ali bogata nemetalnim mineralnim sirovinama za proizvodnju građevinskog materijala. Prilikom otvaranja novih istražnih polja osobitu pažnju treba posvetiti prostorima osjetljive građe s gledišta stabilnosti terena, oblikovanja krajobraza i sukoba s ostalim oblicima korištenja prostora. Posebno su osjetljiva područja pod utjecajem vodnih režima i podzemnih tokova voda te je potrebno dosljedno provoditi odredbe Zakona o rudarstvu pri čemu svaki projekt iskorištavanja sirovina mora sadržavati prijedlog i način sanacije tijekom radova a osobito uređenja prostora nakon završetka rada.*

Turizam

Turizam predstavlja jednu od gospodarskih okosnica razvitka Županije. Strateški resurs turizma je očuvani visokovrijedni prostor, koji će dugoročno sve više dobivati na značaju. Ukupne turističke mogućnosti Županije treba vrednovati i usmjeriti njihovo korištenje prema korištenju prirodne i kulturne baštine. Posebnu pozornost treba usmjeriti regionalnim osobitostima i prostornim vrijednostima, uključujući i tradicijske elemente načina života i djelatnosti.

Interes Republike Hrvatske određen Programom prostornog uređenja («Narodne novine» broj 50/99) je da se uz klasične oblike turističke ponude ravnopravno razvijaju i posebni oblici, a osobito oni vezani uz znanstvene, obrazovne i slične programe sa snažnim ekološkim usmjerenjem, oslonjeni na prirodne uvjete (šume, jezera, vodotoci, termalni izvori, graditeljska baština, lovna područja). Od osobitog je interesa za kontinentalni turizam, očuvanje i unapređenje krajobraza i poticanje tradicijskih djelatnosti. Motiviranjem lokalne zajednice treba stvoriti uvjete za poboljšanje ukupnoga životnog okruženja, te će se poticati oblici ponude ugrađeni u ukupnu strukturu prostora - naselja, a samo iznimno stvarati izdvojene komplekse.

Važnu stavku ima uključenje u funkcije turizma kulturne i graditeljske baštine, atraktivnost prirode i krajobraza, te gospodarska sprega s poljoprivredom (zdrava hrana i posebna regionalna ponuda), lovni, znanstveni, poslovni, izletnički i rekreacijski turizam.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Zaštita posebnih vrijednosti prostora i okoliša

Temeljno načelo cjelovitog pristupa planiranju i uređenju prostora, sadrži zaštitu okoliša koja će se provoditi u sklopu obuhvata cjelovitih područja, te u okviru pojedinih cjelina. Programom i Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske određena su ona područja i cjeline, koji u hrvatskim odnosima predstavljaju visoku vrijednost i rijetkost, kao što su nezagađena tla, prirodne šume, čista pitka voda, ambijentalne cjeline.

Primjena načela zaštite okoliša u prostornom planiranju temelji se na suvremenim načelima i standardima zaštite okoliša, a kvaliteta okoliša mora biti osnovno mjerilo prostornog planiranja. U svrhu učinkovitog planiranja nužno je utvrditi polazne okolnosti:

- *opterećenost i ugroženost prostora, odnosno stupanj očuvane kvalitete prostora,*
- *stanje, nedostaci i potreba opremljenosti tehničkom infrastrukturom,*
- *prirodne i stvorene vrijednosti koje treba zaštititi uvođenjem određenog stupnja zaštite,*
- *propisi, sporazumi i konvencije koji vrijede za određeno područje.*

Razvojni sadržaji obilježavaju okolnosti unutar ukupnih društvenih promjena, postojanje zastarjelih tehnologija, nedovršenost sustava prostornih planova, te težnja ka ubrzanom razvoju, zbog čega je nužno sprečavanje neučinkovitog trošenja resursa i prostora koji bi donijeli brze učinke a dugoročno nanijeli štetu prostoru i okolišu. Stoga je potrebno:

- provoditi mjere sanacije ugroženih dijelova prostora i okoliša, osobito onih sustava s velikim utjecajem na okoliš kao što su industrija i rudarstvo, energetika, promet, intenzivna poljoprivreda, vodno gospodarstvo,
- ispitati i ispraviti dosadašnje prostorno planske i razvojne projekcije, osobito s gledišta pretežito općenitih postavki zaštite okoliša i oslonca na neprimjeren i neutemeljen dosadašnji rast s popratnim učincima zauzimanja prostora,
- osnažiti udjel ulaganja u infrastrukturu i kvalitativnu preobrazbu postojećih gospodarskih sustava, a u postupcima određivanja novih lokacija i trasa obuhvatiti sve bitne elemente okoliša i prostora,
- onečišćenja sprječavati na mjestu mogućeg ili stvarnog nastanka označiti sukobe i rješavati ih prvenstveno u samom začetku i poticajnim mjerama.

Zaštita prirodne baštine

Temeljna opredjeljenja zaštite prirodne baštine su:

- izrada i donošenje prostornog plana za Park prirode "Lonjsko polje";
- izrada i donošenje plana održavanja za područje park šume "Djed" i "Kotar - Stari Gaj";
- proširenje zaštite na predjele i lokalitete koji su evidentirani u prostornim planovima bivših općina, odnosno predloženi za zaštitu Prostornim planom Sisačko - moslavačke županije;
- izraditi kvalitetne mjere zaštite za prostore zaštićene prirodne baštine, za koje iste ne postoje;
- u okviru zaštite prirode izvan zaštićenih područja potrebno je:
 - u cilju zaštite bioraznornosti sačuvati što gušću mrežu očuvanih biotopa; u okviru gospodarstva šumama sačuvati određeni postotak starih šuma; u poljodjelstvu i vodnom gospodarstvu sačuvati dio postojećih živica, šumaraka, prirodnih potoka i drugih vodenih staništa, a pri gradnji prometnica osigurati prijelaze za divljač,
 - sprječavati zahvate i djelatnosti posljedice kojih su degradacija i smanjenje raznornosti biljnog i životinjskog svijeta,
 - biološkom rekultivacijom umanjiti štetne posljedice velikih graditeljskih zahvata i površinskih kopova,
 - pri vodnogospodarskim zahvatima predvidjeti mjere ublažavanja negativnih posljedica,
 - predvidjeti odgovarajući oblik zaštite za ljekovite izvore u cilju njihova primjerenog korištenja (zdravstvo, turizam, rekreacija).

Praćenje stanja zaštićenih dijelova prirode oštećenih tijekom Domovinskog rata (Lonjsko polje, Kotar-šuma i drugi) u cilju ubrzanja procesa povrata u prvobitno stanje.

Zaštita graditeljske baštine

Zaštita graditeljske baštine polazi od utvrđena stanja, zakonskih propisa, međunarodnih konvencija i preporuka. Polazišta su zaštitu kulturne baštine su slijedeća opredjeljenja:

- obnova i sanacija graditeljske baštine razorene i oštećene tijekom Domovinskog rata, uz osiguranje očuvanja nacionalnog identiteta;

- istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine, što uključuje povijesne cjeline naselja i prostora krajobraznih, kulturno-povijesnih i estetskih vrijednosti;
- uspostavljanje informacijsko-dokumentacijskog sustava ;
- zaštita arheoloških zona i lokaliteta te odgovarajuća obrada predmeta s onih lokaliteta, koje se, s obzirom na njihov značaj, ne može prezentirati;
- preispitivanje postojećih konzervatorskih studija kao podloge za izradu prostornih planova za povijesne urbanističke cjeline, uz nužne dopune tijekom izrade tih planova;
- primjena cjelovitog oblika zaštite ruralnih cjelina radi odgojno-obrazovnih, ekoloških i turističkih učinaka i poticanja brige za nacionalnu baštinu;
- prioritetne zadaće u zaštiti spomenika kulture su:
 - provesti vrednovanje i značaj dobara graditeljske baštine od županijskog i lokalnog značenja,
 - osigurati dopunjavanje i izradu konzervatorske dokumentacije za naselja ili dijelove naselja registrirana kao povijesne urbanističke cjeline,
 - izraditi programe obnove i revitalizacije ugroženih spomenika kulture,
 - izraditi dokumentaciju ratom oštećenih spomenika graditeljske baštine i izradu prijedloga njihove obnove.

Krajolik

U okviru suvremenih europskih nastojanja na zaštiti i unapređivanju kvalitete životnog okruženja, krajolik je određen kao dio područja izgled kojega je određen djelovanjem i međudjelovanjem prirodnih i ljudskih čimbenika. Programske smjernice Programa i Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske temelje se prvenstveno na općim načelima zaštite raznolikosti i posebnosti krajolika u okviru prostornog uređenja.

Cilj je osigurati vitalni kvalitetni krajolik, sa što većom uravnoteženošću i skladnošću s gospodarskoga, socijalnoga, prostornoga, ekološkog i kulturnog gledišta, uz istodobno čuvanje i naglašavanje identiteta pojedinih područja.

Planiranim zahvatima u prostoru treba što manje mijenjati krajolik kako bi se očuvale lokalne posebnosti, a pri planiranju smještaja velikih gospodarskih i infrastrukturnih građevina, te pri projektiranju trasa infrastrukturnih mreža, treba voditi računa o njihovom uklapanju u krajolik.

Prostor Sisačko - moslavačke županije nalazi se na prijelazu dvije prirodno-geografske regije, panonske i gorske Hrvatske. Temeljne smjernice za očuvanje i unapređenje krajobrazne raznolikosti zacrtane Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske su:

a) Na prostoru Panonske Hrvatske :

- u najvećoj mogućoj mjeri čuvati postojeće šumske »oaze« kao krajobrazne naglaske u poljodjelskom prostoru;
- izbjegavati pravocrtnu regulaciju vodotoka;
- duž postojećih agromeliorativnih zahvata omogućiti obnovu vlažnih biotopa i ambijenata;
- otvarati proplanke u šumovitim planinskim masivima, posebno oko mogućih vidikovaca i krajobrazno privlačnijih lokacija na gorskim potocima;
- zaustaviti zarastanje otvorenih površina;
- spriječiti neplansku gradnju ladanjskih i drugih građevina na krajobrazno izloženim lokacijama.

b) Na prostoru Gorske Hrvatske :

- otvorene površine - proplanke u područjima pretežno pod šumom održavati kao krajobrazne i ambijentalne vrijednosti;
- preispitati potrebu gradnje pojedinih planiranih hidroelektrana u kupskom poriječju, a oscilacije u akumulacijama ograničiti na krajobrazno prihvatljivu mjeru;
- spriječiti gradnju na krajobrazno izloženim lokacijama;
- infrastrukturne koridore graditi tako da što manje oštećuju krajolik;
- degradirane šume podići na višu šumsko-uzgojnu, a time i krajobraznu razinu.

Očuvanje seoskih krajolika, razvitak sela i seoskog prostora, treba planirati na način da se osigura usklađen socio-gospodarsko-kulturno-prostorni razvoj. Uz oživljavanje seoskog gospodarstva, eko-poljoprivrede, šumarstva, obrtništva, rukotvorskih vještina, turizma, te poticanje ruralnog stanovanja, nužna je gradnja društvene i tehničke infrastrukture.

Pri graditeljskoj obnovi Domovinskim ratom zahvaćenih područja voditi računa o osjetljivosti tradicijske baštine, kako se obnova ne bi svela samo na tehničke zahvate, koji će narušiti povijesnost prostora.

Očuvanje prostornog identiteta gradova treba temeljiti na poštivanju jedinstvenosti svakog grada, njegovoj povijesnoj slojevitosti te povijesti njegova rasta i preobražaja. Posebnu pažnju posvetiti kontaktnom području povijesnog gradskog središta, kao i rubnim područjima, osobito štiteći mjerilo, zatečene vrijednosti i graditeljsku tradiciju.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

2.2.1. Demografski razvoj¹⁹

Stvaranje samostalne hrvatske države i promjena društveno - političkog ustrojstva u zemlji bili su pretpostavka nastupanja korjenitih promjene u društvenoj, političkoj, gospodarskoj, tehnološkoj i prostornoj preobrazbi društva, pa i prostora Sisačko-moslavačke županije. Ti procesi su u samom početku zaustavljeni ili znatno usporeni zbog srpske pobune i napada na integritet hrvatske države, te teških posljedica koje su proizašle iz Domovinskog rata.

U ovom znatnim dijelom gospodarski slabije razvijenom području (osobito područje Banovine i Korduna) bilo je znatnih ratnih razaranja, a osjetile su se posljedice i kroz stradale u ratnim operacijama i zbog zbrinjavanja prognanika i izbjeglica iz ovih i drugih krajeva. Konačno, nakon potpunog oslobođenja ovog prostora od strane hrvatske vojske i policije u kolovozu 1995., srpsko stanovništvo je masovno iselilo u Srbiju ili u Bosnu, dok se hrvatsko i drugo do tada prognano stanovništvo počelo postepeno vraćati u svoj zavičaj i započelo s obnovom svojih kuća i naselja. U neka naselja i dijelove Županije useljava se i nastanjuje brojno prognano hrvatsko stanovništvo iz Bosne, te tako utječe na novu demografsku sliku ovog prostora.

Upravo zato što je u veoma kratkom roku došlo do tako velikih političkih i demografskih promjena u ovom dijelu Hrvatske, teško je utvrditi i opisati njezinu sadašnju demografsku sliku. Ne samo da u znatnoj mjeri više ne zadovoljava postojeća prostorno planska dokumentacija, nego ni rezultati posljednjeg popisa stanovništva iz 1991. koji je izvršen u još prihvatljivim okolnostima.

¹⁹ Izvodi iz studije "Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko - moslavačke županije", autori: Stjepan Šterc i Roko Mišetić, Zagreb, prosinac 1999.

Zato će se, tek nakon što se obavi novi popis stanovništva (2001. godine) moći dobiti provjereni podaci o stvarnom demografskom stanju u prostoru Županije, te dati njihovu ocjenu i pravi odnos na prethodni popis iz godine 1991.

Stanje prema popisu iz 1991. godine:

Prema posljednjem službenom popisu iz 1991. u Sisačko-moslavačkoj županiji je živjelo 251.078 stanovnika. Prosječna gustoća naseljenosti 1991. god. iznosila svega 56,3 stanovnika na km². Broj stanovnika Županije rastao je do 1971. kada dostiže svoj najveći broj (294.887), da bi se zatim počeo postepeno smanjivati. U razdoblju od 1948. do 1991. godine stanovništvo ove Županije je poraslo za 17.662 stanovnika (indeks 106,6). Između posljednja dva popisa stanovništvo se smanjilo za 4.062 stanovnika (indeks 98,6).

Rezultat kretanja broja stanovnika u Županiji u razdoblju od 1953. do 1991. pokazuje da je prirodni prirast iznosio 38.527 stanovnika, dok je prema popisima ono poraslo za samo 2.855 stanovnika, tako da je migracijski saldo bio negativan i iznosio je -35.672 stanovnika što znači da je iz ovog prostora iselilo više njegovih stanovnika nego se u njega uselilo novih stanovnika iz drugih područja, što su značajke tradicionalno emigracijskog područja.

Stanovništvo Županije pokazuje nepovoljna vitalna kretanja, te je bilo više umrlih nego živorođenih, iako se u ukupnom broju obje ove skupine smanjuju. Tako je npr. 1990. godine zabilježeno 3.084 živorođenih i 3.693 umrlih, pa je prirodni pad bio -609 stanovnika, dok je 1993. godine bilo 1.786 živorođenih i 2.296 umrlih, što znači prirodni pad od -510 stanovnika.

Dobna struktura stanovništva pokazivala je da ono ubrzano sve više stari. Tako je godine 1991. u Županiji sisačko-moslavačkoj skupina mladih (0-19.g.) činila oko 25%, zrelih (20-59.g.) oko 55%, a starih (60 i više godina) oko 19% od ukupnog broja stanovnika, što pokazuje pripadanje tipu duboke starosti stanovništva (indeks starosti je bio 76,1).

Prema narodnosnom sastavu 1991. godine prevladavalo je s više od polovice hrvatsko stanovništvo (56,3%), ali je i oko 1/3 činilo stanovništvo srpske narodnosti (34,5%), dok je na sve ostale narodnosti otpadalo manje od 10% stanovništva (uključujući "Jugoslavene", regionalno izjašnjene, neopredjeljene i nepoznate narodnosti).

U Županiji izrazito je više bilo radno sposobnih (47,48%) nego uzdržavanih (37,44%) stanovnika, dok je bilo prisutno čak 15,06% osoba s osobnim prihodima. Znatne su bile razlike u udjelu u ovim temeljnim skupinama stanovništva između gradova i općina unutar Županije.

Uzdržavanog stanovništva više je u općinama i gradovima s više djece (Lipovljani, Popovača, Novska), a manje u ruralnim i agrarnim područjima i gdje je manje djece (Glina i Dvor).

Znatno je više bilo osoba s osobnim prihodima u općinama s većinom srpskog stanovništva, (npr. u Općini Donji Kukuruzari cca 24% stanovnika) nego u čistim hrvatskim općinama (npr. u Općini Martinska Ves cca 8% stanovnika).

Od poljodjelstva je živjelo 43.524 ili 15,88% stanovništva Županije. Proces deagrarizacije je najviše bio napredovao u područjima u kojima su se isticala gradska središta (gradovi Hrvatska Kostajnica 2,35%, Sisak 3,54% i Kutina 4,46%).

Novije promjene i tendencije

Nakon pobune i agresije na Hrvatsku u Županiji dolazi do velikih demografskih promjena. Iz privremeno okupiranih područja Banovine, Korduna, Posavine, Pokuplja i Pounja bilo je prognano više od 30.000 njegovih stanovnika, većinom hrvatske narodnosti, koje se privremeno smještavalo u drugim naseljima Županije ili u drugim područjima Hrvatske, a odlazilo je i u inozemstvo.

Nakon vojno-redarstvenih akcija "Bljesak" i "Oluja", koje su se dogodile u 1995. godini, hrvatske vojne i policijske snage oslobodile su ove krajeve i tako stvorile pretpostavke za povratak prognanika i obnovu njihovih kuća i naselja.

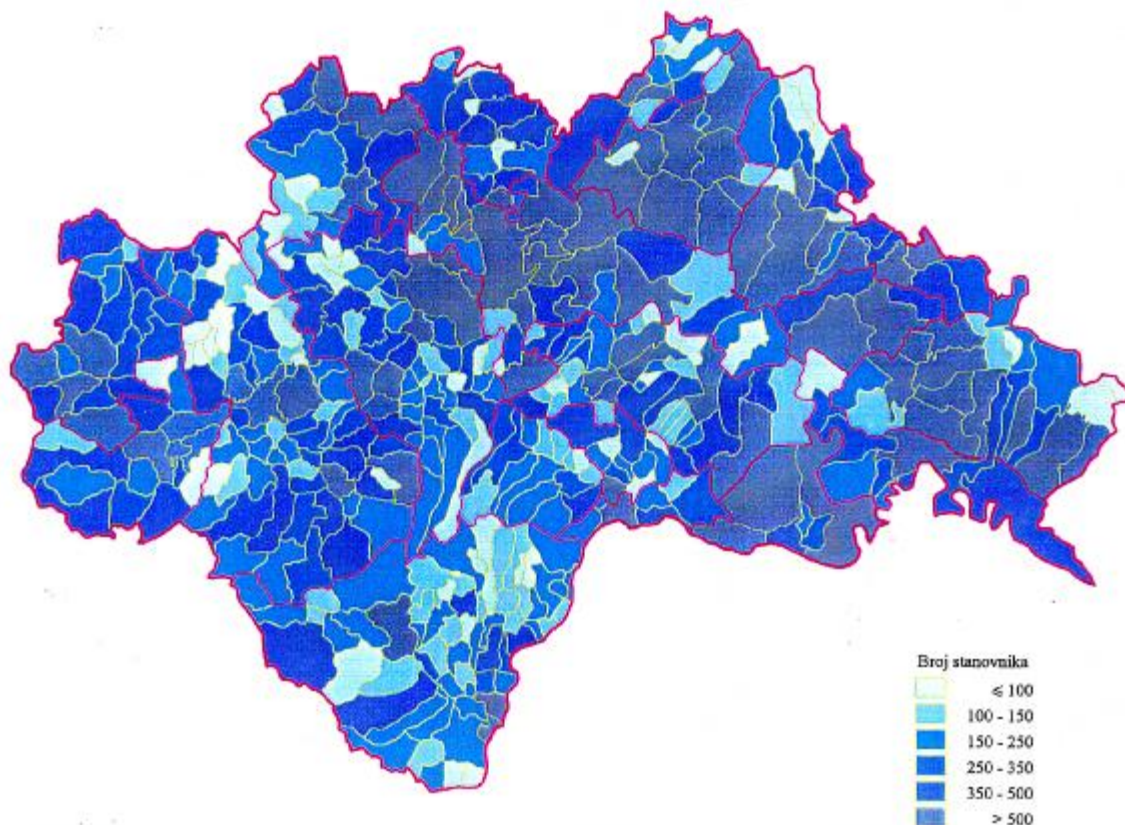
Tom prilikom je iz privremeno okupiranog područja Županije iselila velika većina srpskog stanovništva, tako da su ovaj puta opustjela naselja i područja gdje su u većini živjeli stanovnici srpske narodnosti.

Kasnije je na području Županije našao smještaj i izvjestan broj izbjeglica, pretežno Hrvata iz Bosne i Hercegovine. Kao rezultat obnove u proteklom razdoblju se na područje Županije vratio velik dio prognanih Hrvata i dio izbjeglog srpskog stanovništva.

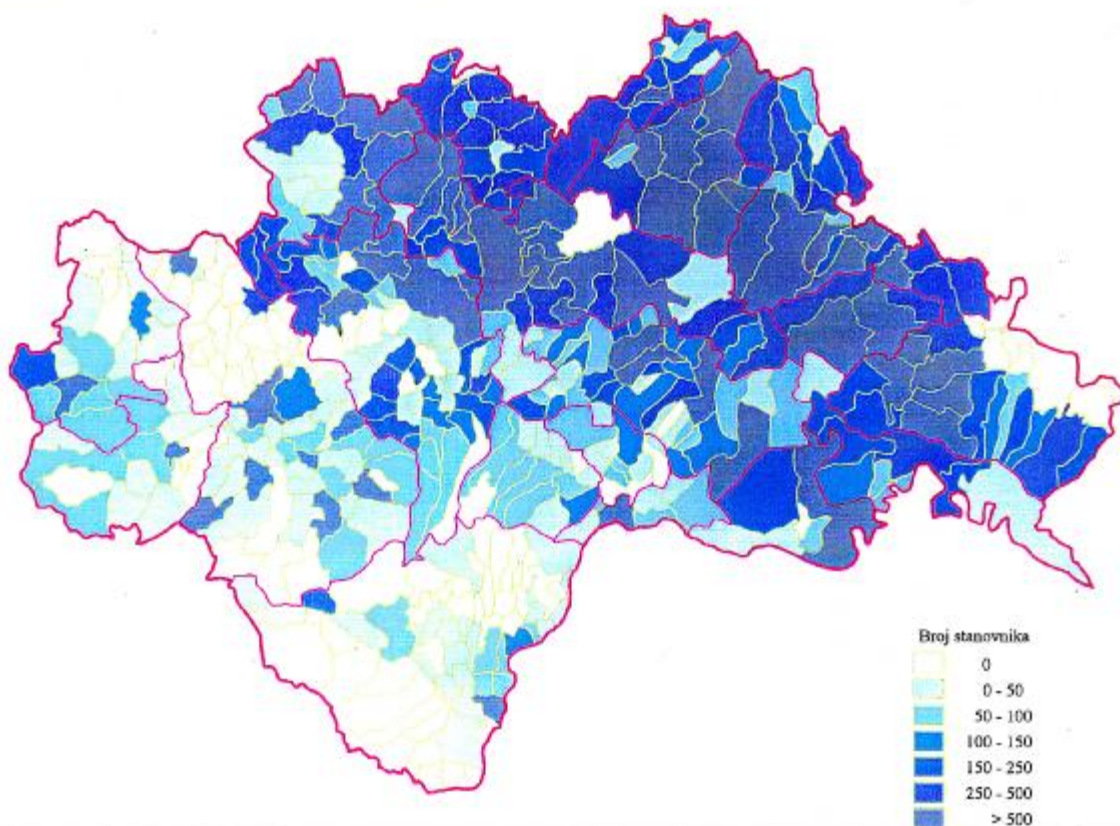
Svi navedeni događaji i pojave utjecali su da se izmjenilo stanje utvrđeno popisom iz 1991., a stvarno stanje će se utvrditi tek novim popisom na dan 31.3.2001. godine. Nemaju više dovoljno uporišnih spoznaja ni do sada izrađene projekcije i prognoze stanovništva za pojedina područja unutar Županije.

Velike promjene u Županiji i u širem okruženju, bitno će utjecati i na kretanje broja stanovnika. Došlo je do velikih migracija, brojni su stanovnici, osobito mladi, stradali u ratu, smanjuje se i prirodni priraštaj, a pogoršavaju se vitalne značajke.

Raspored stanovništva po naseljima prema popisu stanovništva 1991. godine

Procjenjeni broj stanovnika po naseljima 1999. godine

Tablica – procjene broja stanovnika Sisačko – moslavačke županije

Jedinice lokalne samouprave i uprave	Broj stanovnika po popisu 1991.	Broj Srba povratnika do 11.mj. 1998.	Prirodno kretanje stanovništva 1991. 1997.	Procjena broja stanovnika 1997. ^A	Procjena broja stanovnika 1999. ^B	Procjena broja stanovnika 1999. ^C	Procjena broja stanovnika 2010.
ŽUPANIJA UKUPNO	251.078	8.196	- 3.260	175.028	247.867	191.070	213.000
GRADOVI UKUPNO	166.660	3.609	- 1.050	128.986	170.194	143.149	156.000
GLINA	23.040	1.446	- 358	4.215	21.256	13.617	14.500
HRVATSKA KOSTAJNICA	4.996	258	12	3.850	5.238	1.328	4.000
KUTINA ^D	24.829	3	76	24.955	26.253	23.052	25.700
NOVSKA	17.231	155	34	14.205	17.708	12.296	15.800
PETRINJA	35.151	1.285	- 319	17.251	36.925	23.573	26.000
SISAK	61.413	462	- 495	64.510	62.814	69.283	70.000
OPĆINE UKUPNO	84.418	4.587	- 2.210	46.042	77.676	47.923	57.000
DONJI KUKURUZARI	3.063	247	- 47	1.780	2.801	826	1.000
DVOR	14.555	1.675	- 190	2.389	13.022	1.841	3.400
GVOZD	8.082	1.282	- 104	700	6.639	1.947	3.400
HRVATSKA DUBICA	4.237	79	- 80	1.225	4.013	981	2.400
JASENOVAC ^E	3.599	20	- 174	2.950	3.146	1.516	2.400
LEKENIK	5.939	1	- 370	5.850	5.977	7.924	8.000
LIPOVLJANI	3.866	-	- 74	3.900	3.988	3.571	3.800
MAJUR	2.610	105	- 39	185	2.190	468	800
MARTINSKA VES	4.643	-	- 259	4.425	4.150	4.588	4.600
POPOVAČA ^F	11.822	-	- 256	11.750	11.431	11.383	11.700
SUNJA	12.309	771	- 357	6.988	11.285	8.449	9.000
TOPUSKO ^G	6.824	407	- 94	1.110	6.390	1.552	3.600
VELIKA LUDINA	2.869	-	- 166	2.790	2.644	2.877	2.900

Napomene:

^A podaci iz "Studije naselja Sisačko - moslavačke županije"

^B podaci iz studije "Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko - moslavačke županije", pretpostavka mirnodopskog kretanja broja stanovnika sa trendom promjena broja stanovnika kao u razdoblju 1981. - 1991. godine

^C podaci iz studije "Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko - moslavačke županije", pretpostavka da broj priključaka električne energije odgovara broju domaćinstava, prosječni broj članova domaćinstava kod bivših okupiranih naselja iznosi 1,7 članova, a kod ostalih naselja 3,1 članova po priključku

^D prema procjeni Grada Kutine broj stanovnika 1999. god. je veći od navedenih procjena

^E prema procjeni Općine Jasenovac broj stanovnika 1999.g. je cca 2.800, a u 2010.g. cca 3.800 stanovnika

^F prema procjeni Općine Popovača broj stanovnika 1999.g. je 13.000, a u 2010.g. cca 15.000 stanovnika

^G prema procjeni Općine Topusko broj stanovnika 1999.g. je cca 4.800, a u 2010.g. cca 6.800 stanovnika

Kao što navedeni podaci pokazuju, dok za 1991. godinu postoje točni podaci o broju stanovnika, procjene za 1999. godinu, a naročito demografske prognoze za 2010. godinu znatno se razlikuju. Stvarnu osnovu za demografske procjene budućeg razvitka pružiti će tek rezultati popisa broja stanovnika koji će za cijelu Republiku Hrvatsku biti proveden u proljeće 2001. godine.

Na temelju raspoloživih podataka, i pored navedenih ograda, ipak je moguće uočiti sljedeće:

1. Povratak Hrvata relativno je velik i iznosi 60,25 % ukupnog prijeratnog stanovništva, dok je povratak Srba sporiji i iznosi 17,3 % od broja iz 1991. godine. Povratak Hrvata u proteklom razdoblju je zadovoljavajući, dok će se povratak Srba i dalje nastaviti.
2. Povratak stanovništva u područje domicilnih naselja išao je znatno brže nego obnova gospodarstva. Ne priđe li se ozbiljnije rješavanju obnove gospodarstva, ovakav bi se povratak vrlo brzo mogao pretvoriti u novo iseljavanje, što bi za duže razdoblje onemogućilo revitalizaciju područja Županije.
3. Krajem 1999. godine bivše je okupirano područje imalo oko 39,5 % prijeratnog stanovništva koje je i u mirnodopskim uvjetima (osim gradskog stanovništva Petrinje i Gline) bilo uvjetno staro s izrazitim procesima prirodnog pada i emigracije.
4. Povratnici se više vraćaju u gradska naselja Petrinju i Glinu nego u ruralna brdska naselja s potpuno razorenom infrastrukturom što pojačava polarizaciju prostora.
5. Usprkos uvjetno velikom povratku u pravilu su se više vraćale starije osobe što će dodatno otežati ukupnu revitalizaciju područja jer otežava biološku obnovu, a bitno će se odraziti i na nedostatak radne snage.
6. Uz znatan povratak prognanih Hrvata i zbrinjavanje Hrvata iz Bosne i Hercegovine domicilno hrvatsko stanovništvo krajem 1999. iznosilo je ukupno 46,8 % ukupnog prisutnog stanovništva

bivšeg okupiranog područja, dok su Srbi krajem 1999. godine, prema procjeni činili oko 27 % stanovništva (što je bitan pad u odnosu na 1991. godinu kada ih je bilo oko 62 %).

Demografska obnova

Uzajamna povezanost i uvjetovanost gospodarskog i demografskog razvitka temelj je razvojnog planiranja. Za gospodarsku revitalizaciju područja potrebno je radno sposobno stanovništvo na ukupnoj razini, od kojih jedan dio ima managerske sposobnosti za uvođenje novih proizvodnih programa. Posebnim poticajima potrebno je osigurati povratak radno sposobnog stanovništva u mjesta rođenja ili u neka druga područja.

Oblik demografske obnove Županije ne smije se stoga ograničiti samo na klasično poticanje reprodukcije stanovništva, koje može dati rezultate samo u dužem vremenskom razdoblju, a nema sigurnosti da brojnije mlađe generacije neće emigrirati iz tog područja. Stoga je potrebno primjenjivati različite oblike obnove, uključujući i druge oblike gospodarske i općenito ukupne revitalizacije.

1. Potrebno je postaviti okvire gospodarske revitalizacije, naročito južnog dijela Županije, čime se posredno ostvaruju uvjeti za veću reprodukciju malobrojnog reprodukcijski sposobnog stanovništva i dolazak novog stanovništva.
2. Opći okviri obnove znače primarno omogućavanje ostanka stanovništva, jer je emigracija mlađeg, obrazovanijeg i reprodukcijski sposobnog stanovništva najveća prepreka svakoj demografskoj obnovi. Potrebno je omogućiti uvjete gospodarskog razvoja u kojem domicilna populacija nema prirodni pad stanovništva.
3. Povratak prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba prvenstveno će značiti povećanje brojnog stanja populacije no, s obzirom na primarni povratak uvjetno starijih osoba i očekivani nepotpuni povratak, neće bitnije utjecati na znatniju promjenu reprodukcijskih kretanja.
4. Moguće mjere revitalizacije morale bi omogućiti zapošljavanje i stambeno zbrinjavanje u županijskim područjima posebne državne skrbi iz sredstava socijalnog i gospodarskog programa.
5. Demografska obnova županijskog područja u trenutnim demografskim uvjetima može se temeljiti na ostanku novopridošlog stanovništva iz Bosne i Hercegovine, povratku dijaspore i omogućavanju dolaska novog obrazovanijeg, mlađeg i reproduktivno sposobnog stanovništva.
6. Ostanak novopridošlog stanovništva iz Bosne i Hercegovine mora se rješavati njihovim zbrinjavanjem, resocijalizacijom, akulturacijom i integracijom u novu sredinu. Ova populacija dolazi iz područja nekoliko puta veće reprodukcije i može određeno vrijeme zadržavati reprodukcijski okvir i navike sredina iz kojih su došli, te postati nositelji reprodukcije na području Županije.
7. Povratak stanovnika s rada u inozemstvu nije intenzivan (oko 4,5 % ukupnog stanovništva), te neće bitnije utjecati na promjene postojećih procesa.
8. Znatna broj hrvatskih iseljenika u raznim dijelovima svijeta objektivno predstavlja drugu važnu populaciju, uz onu novopridošlu iz Bosne i Hercegovine, kao potencijalnu u demografskoj obnovi Hrvatske. Zakonom o područjima posebne državne skrbi potrebno je riješiti ključno pitanje kako taj potencijal privući u Sisačko - moslavačku županije.
9. Potpuno je jasno da se demografska obnova Županije može provoditi u sklopu gospodarske obnove, kao njen integralni dio i važna pretpostavka svakog planiranja u prostoru.

Razvojne mogućnosti

Depopulacija, prirodni pad stanovništva, velika starost ukupne, a posebno ruralne populacije, iseljavanje zrelog stanovništva, nedovoljan povratak prognanika itd. samo su

najvažnija obilježja ukupne populacije koja bitno opterećuje razvojne mogućnosti Županije u gospodarskom, organizacijskom i društvenom smislu. Nema sumnje da će upravo demografski činitelji, naročito u južnom dijelu Županije (bivše okupirano područje) postati objektivna kočnica ukupne revitalizacije i razvoja.

Ukupno gledajući, razvojne su mogućnosti Županije znatno veće kroz prirodne resurse, prometno otvaranje i povezivanje, gospodarsku stvarnu i potencijalnu infrastrukturu pa čak i kroz gospodarsko nasljeđe, nego kroz demografski potencijal koji se iz godine u godinu stalno i sve intenzivnije smanjuje. Negativnost procesa posebno se očituje u činjenici da je takve demografske procese vrlo teško zaustaviti mjerama demografske i gospodarske politike, dok je potrebna promjena kretanja s ovakvim demografskim strukturama još teža, naročito u kratkom vremenskom razdoblju.

Iz navedenih razloga nije jednostavno na duži rok predvidjeti demografske promjene na području Županije. Studija "Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko - moslavačke županije" stoga se ograničava na procjenu broja stanovnika Županije krajem 1999. godine.

Okvirna procjena kretanja broja stanovnika, izrađena za potrebe "Studije naselja Sisačko - moslavačke županije", uzimajući u obzir navedena ograničenja, ali i poticajne mjere, pretpostavlja da će 2010. godine na današnjem prostoru Sisačko-moslavačke županije prebivati ukupno oko 213.000 stanovnika, što predstavlja smanjenje za cca 38.000 stanovnika (15 %) u odnosu na broj stanovnika po popisu iz 1991. godine.

Ova je procjena samo okvirna te će stvarna demografska kretanja bitno ovisiti kako o postojećoj demografskoj strukturi stanovništva Županije, tako i o razvojnim i poticajnim mjerama koje će za demografski i gospodarski razvitak provoditi Država i Županija.

2.2.2. Odabir prostorne i gospodarske strukture²⁰

Osnovni cilj politike gospodarskog razvitka Županije jest što veće gospodarsko vrednovanje njenog prostora. Ovaj se cilj temelji na ciljevima regionalnog razvitka, te strategiji gospodarskog i prostornog razvitka Hrvatske. Ostvarivanje tog cilja zasniva se na načelima:

- održivog razvoja ;
- decentralizacije ;
- donošenja odluka sa što većom neposrednom suradnjom sa stanovništvom i uključivanjem svih sudionika kod odlučivanja u zajedničkim ciljevima ;
- zajedničkog pristupa gospodarskom razvoju sa županijske i lokalne razine, uz istovremenu primjenu instrumenata i mjere potpore razvoju sa državne razine.

Glavni ciljevi gospodarskog razvitka Županije su:

- zaustaviti društveni i gospodarski zastoj u razvitku i pokrenuti gospodarski rast na novim osnovama;
- priskrbiti razvojnu pomoć u ratom stradalim dijelovima Županije i gospodarski nerazvijenim i ugroženim područjima;
- povećati ukupni narodni dohodak i razinu obrazovanja ljudi;
- smanjiti nezaposlenost i povećati produktivno zapošljavanje;
- razvijati i povećati međunarodnu konkurentnost Županije.

Pod-ciljevi za ostvarivanje glavnih ciljeva su:

- unaprijediti gospodarsku osnovu Županije;

²⁰ Izvodi iz studije "Ciljevi i strategija gospodarskog razvitka Sisačko - moslavačke županije", izradio Institut za međunarodne odnose, Zagreb, srpanj 1999.

- *pospješiti proces industrijskog restrukturiranja u Županiji;*
- *potaknuti razvoj dinamičnih, inovativnih i izvozno usmjerenih lokalnih proizvodnih sustava;*
- *unaprijediti gospodarstvo vlastitim, državnim i inozemnim resursima podržavajući infrastrukturu za poduzetništvo;*
- *unaprijediti poljoprivredu, proizvodnju hrane i razvoj sela;*
- *vrednovati resurse i razviti turizam na novim osnovama;*

- *poticati strana ulaganja u Županiju; privlačiti i koristiti druge strane resurse za razvoj;*
- *temeljiti razvoj na izrazito suvremenim informatičkim i tehnološkim aktivnostima*
- *čuvati i unapređivati okoliš, spomeničku baštinu i krajolik, te druge stečene i stvorene resurse za budući razvoj;*
- *prostor Županije koristiti tako da gospodarstvo, posebno mala i srednja poduzeća, budu locirana na postojećim razvojnim osima, a u ostalim dijelovima županijskog prostora razvijati gospodarske djelatnosti koje čuvaju i unapređuju okoliš i prirodu;*
- *stvarati identitet Županije, tj. prepoznatljivosti u Hrvatskoj i Europi;*
- *poticati regionalno partnerstvo te razvijati samopovjerenje i društvenu koheziju;*
- *ubrzati promjene tradicionalne strukture za donošenje odluka u kreiranju i provedbi mjera politike razvoja, te potaknuti stvaranje novih oblika upravljanja na svim razinama Županije;*
- *prioritetne akcije i projekte uobličiti za stratešku preobrazbu;*
- *svestrano se pripremati u Županiji za sudjelovanje u predstojećim programima suradnje s Europskom unijom;*
- *prevrednovati međunarodni granični položaj Županije, posebno s obzirom na Pakt o stabilnosti, tržišne i resursne mogućnosti susjedne države.*

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture

Buduća kretanja razvoja naselja²¹ na području Županije u neposrednoj su vezi sa smanjenim demografskim potencijalom i ići će u smjeru održivog razvoja naselja i njihovog upotpunjavanja potrebnim sadržajima. Za razvoj Županije naročito je značajna konurbacijska veza Siska i Petrinje koje, iako su tradicionalno administrativno samostalne jedinice lokalne samouprave, stvarno funkcioniraju kao jako dvojno urbano središte s razmjenom urbanih funkcija.

Naselja gradskog karaktera izdvojena su primjenom slijedećih mjerila:

- *više od 1.000 stanovnika,*
- *% poljoprivrednog stanovništva,*
- *% radnika u mjestu stanovanja,*
- *% domaćinstava bez poljodjelskog gospodarstva.*

Prema tom modelu u Sisačko - moslavačkoj županiji će 2005. godine biti dvanaest naselja koja se mogu smatrati uglavnom urbaniziranim. Sva navedena naselja ne mogu se u potpunosti smatrati i gradovima, jer po svojoj funkcionalnoj strukturi i sadržajima ne zadovoljavaju sve uvjete koje ima gradsko naselje u uobičajenom smislu.

Urbanizirana naselja na području Sisačko - moslavačke županije su :

Sisak, Kutina, Petrinja, Novska, Glina, Hrvatska Kostajnica, Popovača, Lipovljani, Sunja, Lekenik, Dvor, Topusko, Jasenovac, Hrvatska Dubica i Gvozd

²¹ Izvodi iz : "Studije naselja Sisačko - moslavačke županije", izradio CPA - Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb, siječanj 1997.

Na temelju utvrđenog modela ustanovljeno je da od cca 450 naselja u Županiji 2005. godine, njih petnaestak ili svega još oko 3% ima karakter prijelaznih ili urbaniziranih naselja, u kojima, sociološki gledano, prevladava gradski način života.

Sva ostala naselja na području županije (cca 94 %) imati će izrazito agrarno obilježje. Za očekivati je da će seoska naselja s većim mogućnostima agrarnog gospodarstva zadržati svoje ruralne značajke, s odgovarajućim osuvremenjivanjem života i rada u njima, dok će dio naselja izumrijeti.

Ciljevi razvoja društvenih djelatnosti na području Županije su:

- planiranje mreže građevina osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, športa i rekreacije, zdravstva i socijalne skrbi, te uprave i administracije;
- osiguranje prostornih pretpostavki za visoko školstvo i znanost;
- planiranje novih oblika djelovanja u području kulture (multimedijски informacioni centar, prezentacija sadržaja vezanih uz povijesno i prirodno nasljeđe i sl.);
- planiranje novih oblika djelovanja u domeni zdravstva i socijalne skrbi (pučanstvo brdskih i graničnih područja, generacija starije dobi i mladež);
- približavanje uprave i administracije pučanstvu i gospodarskim subjektima.

Razvitak krupne infrastrukture ²² na području Sisačko - moslavačke županije u idućem će se razdoblju odvijati prema zacrtanim programima i prioritetima u okviru sljedećih mjerila:

- potaknuti razvitak cestovnog prometa u prostoru Županije zbog prostorne razvedenosti mreže i najprikladnijeg približavanja korisnicima;
- poticati ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture;
- postupno rješavati kritične dionice i građevine na mreži magistralnih cesta te na prilazima i obilaznicama većih gradova;
- u punoj mjeri uvažavati i dopunjavati se sa srodnim prometnim sustavima, te poticati mješovite prijevoze robe.

U pripremi prijedloga prioriternih zahvata na primarnoj prometnoj mreži u sljedećem razdoblju, najprije su razmatrani prijedlozi proizašli iz dosadašnjih studija i planova. Utvrđen je prijedlog prioriternih zahvata u gradnji kojima se daje prednost u provedbi:

- gdje se ističu hrvatski državni interesi ili podudaraju interesi za uključivanje u europsku cestovnu mrežu s većim udjelom međunarodnog prometa;
- koji imaju strateško značenje u prometnom povezivanju i integraciji velikih prostornih cjelina s naglaskom na uspostavljanju hrvatskog gospodarstva i boljih cestovnih veza između kontinentalne i primorske Hrvatske;
- gdje je potrebno nastaviti ili završiti već ranije započete radove, te je moguća etapno izvođenje radova do logične prometne cjeline (komercijalni pravci, obilaznice većih gradova, uređenje kritičnih dionica i sl.);
- koje koriste prednosti zemljopisnih zadanosti i prilagođuju se geopolitičkim stvarnostima, te su sigurnije za promet, odnosno na njima će biti manji rizici u odvijanju prometa;
- manjim zahvatima s neposrednim koristima i poticajem za razvitak regija.

Prioritetnu fazu razvitka vodoopskrbe ²³ na području Sisačko - moslavačke županije treba temeljiti na osposobljavanju (sanaciji i modernizaciji) i proširivanju postojećih vodovodnih sustava, u smislu integracijskih procesa kojima će se postepeno povezivati pojedini vodovodi i pripadajuće

²² Izvodi iz : "Studije prometnog sustava Sisačko - moslavačke županije", izradio Institut građevinarstva Republike Hrvatske, Zavod za prometnice, Zagreb, ožujak 1999.

²³ Izvodi iz : "Konceptijskog rješenja prioriternih faza razvitka vodoopskrbe na području Sisačko - moslavačke županije", izradio "Hidroprojekt - ING" d.o.o., Zagreb, lipanj 1998.

građevine u sustavne cjeline, kao početna faza za daljnje stvaranje regionalnih sustava. U postupku rješavanja vodoopskrbe na području Županije treba se u osnovi pridržavati sljedećih temeljnih smjernica :

- pristupiti istraživanjima, te izradi i provedbi dugoročnih programa sanacija postojećih vodovodnih sustava s ciljem sustavnih smanjenja gubitaka vode,
- poticati osnove za tehnološki razvitak postojećih vodovodnih sustava s ciljem postizanja funkcionalnijeg, učinkovitijeg i sigurnijeg korištenja istih,
- pristupiti evidentiranju, te utvrđivanju pravnog, ekonomskog i tehničko - tehnološkog statusa i stanja tzv. "lokalnih vodovoda", s ciljem izrade cjelovitih programa aktivnosti za uređenje i organiziranje istih u skladu sa zakonski uvjetovanim odrednicama propisanim za djelatnost javne vodoprivrede.

Usporedo s razvojem vodoopskrbe potrebno je osigurati zaštitu voda izvedbom sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Sustavne mjere odnose se na :

- poticanje izrade i provedbe dugoročnih programa sanacije postojećih kanalizacijskih sustava radi povećanja razine nepropusnosti, te smanjenja infiltracije otpadnih voda koje zagađuju tlo i podzemne vode,
- poticanje izgradnje središnjih uređaja za pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda te izgradnja individualnih uređaja za zaštitu otpadnih voda gdje nema tehničkog ili ekonomskog opravdanja za izgradnju zajedničkog sustava,
- uklanjanje uzroka zagađivanja voda, sprečavanje i smanjivanje zagađivanja na mjestu njegova nastajanja.

2.2.4. Zaštita krajobraznih vrijednosti²⁴

Težište zaštite krajobraznih vrijednosti je na integralnom vrednovanju prostora kao kulturnog krajolika. Područje Sisačko - moslavačke županije promatrano sa stanovišta regionalnih obilježja je izuzetno raznoliko, stoga je na ovom području prepoznato više prostornih cjelina zajedničkih svojstava, tzv. regije (tipova) kulturnog krajolika:

- Sisačka Posavina i Lonjsko polje
- Moslavina i dio Slavonije
- Pokuplje s dijelom Turopolja
- Banovina
- Zrinska gora
- Pounje
- Izgrađeni krajolik.

Sisačka Posavina - Lonjsko polje - Nizinski prostor, obuhvaća dolinu rijeke Save i Lonjsko polje. Posebno je izdvojena očuvana cjelina parka prirode Lonjsko polje, kao jedna od rijetkih močvarnih staništa u ovom dijelu Europe. Ima svojstva i kulturnog krajolika zbog izuzetne očuvanosti prepoznatljivih povijesnih sela linijskog karaktera i tradicijske arhitekture. Osim Siska i Sunje sva naselja su seoskog obilježja.

Moslavina i dio Slavonije - Okosnicu prostora čini Moslavačka gora. Ovdje nalazimo sve vrste naselja: gradska (Kutina, Novska), malogradska (Popovača, Lipovljani) i seoska. Najveći broj povijesnih naselja ima seoska obilježja. Naselja su u pravilu locirana u nizini, a većina naselja je longitudinalnog tipa. Naselja su u okvirima postojećih lokaliteta, osim vikend naselja na obroncima.

²⁴ Izvodi iz "Studije zaštite kulturne baštine Sisačko - moslavačke županije", izradio Konzervatorski odjel Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Zagreb, veljača 1999.

Banovina - Prostor Banovine je brežuljaksto brdovit teren modeliran manjim vodotocima. Južni dio Banovine je viši s prelaskom u brdovito područje Zrinske gore. Slikovitost prostora je više određena reljefom, a manje antropogenim utjecajem. Razlikujemo dva osnovna povijesna tipa naselja: sela vezana uz poljodjelstvo i stočarstvo i mali gradovi (Petrinja, Glina i Topusko).

Naselja su izgrađena u okvirima postojećih lokaliteta. Nema pojave izgradnje novih stambenih zona. Širi prostor oko naselja posjeduje izrazite kvalitete kultiviranog krajolika. U pejzažnom pogledu veliku vrijednost predstavljaju velika šumska područja.

Pokuplje i dio Turopolja – Područje uske doline Kupe između Vukomeričkih gorica i Banovine. Veća sela (linijskog tipa) su smještena u dolini Kupe, dok su manja sa zaseocima grupirana na brežuljakstom terenu.

Kao naseobinski oblik prisutna su isključivo sela, a u novije doba i vikend naselja. Novi izgled naselja se sukobljuje sa tradicijom, a graditeljski izraz je nedorečen. Elementi identiteta ovog područja su osim tradicijskih kuća i drvene kapele izuzetne slikovitosti.

Zrinska gora – Brdoviti prostor Banije, obodno okružen prometnicama, karakterističan je po brojnim srednjovjekovnim utvrđenim gradovima. Razvila su se tri tipa naselja:

- na padinama i zaravnima
- na hrptovima brijega
- u dolinama.

Pounje – Smješteno je u izrazito uskoj dolini Une. Ima naselja gradskih i malogradskih obilježja (Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica, Dvor).

Tradicijska arhitektura je slabo sačuvana. Prepoznatljiva malogradska stuktura je sačuvana u povijesnim jezgrama Hrvatske Dubice, Hrvatske Kostajnice i Dvora. Visoku ambijentatlnu, urbanističku i arhitektonsku vrijednost ima povijesna jezgra Hrvatske Kostajnice, a visoko su vrednovane i povijesne jezgre Hrvatske Dubice i Dvora.

Pretežito izgrađeni krajolik – Prostori u blizini većih gradova ili između njih, koji su nastali neprekinutom izgradnjom uz važnije ceste. To su uglavnom područja dobrog građevinskog stanja, ali bez prostornog i arhitektonskog identiteta. Regionalne cjeline određene su na temelju sljedećih mjerila: prirodnih i zemljopisnih obilježja, reljefnih obilježja, vrste, tipa i oblika naselja, tipologije tradicijske arhitekture, posebnih arhitektonskih obilježja i detalja. Svrha određivanja krajobraznih regija je na prepoznavanju, njegovanju i unapređenju posebnosti, regionalnih raznolikosti. To podrazumijeva čuvanje prostornih i pejzažnih vrijednosti, planiranje gospodarskih djelatnosti koje imaju tradiciju i temelje na određenom prostoru, organiziranje građevinskih područja i arhitektonskih oblika u suglasju s obilježjima regije.

Za područje proglašenog Parka prirode Lonjsko polje, potrebno je u okviru izrade Prostornog plana provesti vrednovanje svih naselja, te ostalih činitelja identiteta prostora. Za uži prostor Zrinske gore treba izraditi detaljnu studiju valorizacije svih vrijednosti: kulturno povijesnih i prirodnih, temeljem koje bi se odredile točne granice i značaj zaštićenog područja.

U svrhu zaštite krajolika na udaljenosti manjoj od 50 m od obale rijeka Kupe i Une predlaže se prvenstveno sanacija i obnova postojeće izgradnje, bez značajnijih proširenja utvrđenih građevinskih područja. U vrijednim prirodnim prostorima planiranje novih cesta i željezničkih pruga treba uvažiti prostorne i morfološke značajke terena, što znači da se koriste njegove prirodne značajke, a da se zahvati u terenu, kojima se mijenja izgled krajolika, kao što su nadvožnjaci, usjeci i zasjeci izbjegnu, ili svedu na najmanju mjeru. Dalekovodi i ostali infrastrukturni koridori ne smiju se voditi trasama kojima bi došlo do većih prosjeka šuma.

2.2.5. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno - povijesnih cjelina

Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti ²⁵:

Na području Sisačko-moslavačke županije u Upisnik zaštićenih dijelova prirode upisani su:

- 1 park prirode
 - Lonjsko polje (na području Siska, Novske, Kutine, Jasenovca, Lipovljana, Popovače i Velike Ludine)
- 2 park šume
 - Kotar-Stari Gaj (na području Siska i Petrinje)
 - Brdo Djed (u Hrvatskoj Kostajnici)
- 3 posebna ornitološka rezervata :
 - Krapje Đol (na području Općine Jasenovac)
 - Rakita (na području Grada Siska)
 - Dol Dražiblato (na području Opć. Jasenovac)
- 1 posebni botanički rezervat
 - močvara Cret Đon (Općina Topusko)
- 1 spomenik parkovne arhitekture
 - Strossmayerovo šetaliste u Petrinji
- 1 spomenik prirode (pojedinačno stablo)
 - hrast lužnjak u Sisku.

Svi navedeni dijelovi prirode (nisu razvrstani u razrede prema Zakonu o zaštiti prirode), ali u smislu ovog plana su županijskog značaja.

Županijski ciljevi zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti su:

- zadržati kvalitetu zaštićenih dijelova prirode uz pridržavanje svih mjera zaštite,
- proširiti zaštitu na ostale vrijedne dijelove prirode,
- podići stupanj održavanja i skrbi na zaštićenim dijelovima prirode,
- uključiti zaštićene dijelove prirode u turističku ponudu Županije,
- sanirati sve neprimjerene zahvate na zaštićenim dijelovima prirode, te zabraniti sve zahvate koji bi na bilo koji način ugrozili zaštićenu prirodu;
- riješiti konflikte u prostoru (npr. zaštite rijeke Kupe i otvaranja plovnog puta; zaštite Zrinske gore i gradnje odlagališta NSRAO; zaštite Lonjskog polja i gradnje brze pruge...) na način da se što više očuva i zaštititi priroda.

Opći ciljevi zaštite parka prirode Lonjsko polje su :

- određivanje oblika zaštite i očuvanja postojećeg prirodnog potencijala,
- uređenje prostora parka prirode na način koji omogućava valorizaciju prostora (turistička prezentacija, stočarstvo i ratarstvo na prirodnim osnovama, optimalno uklapanje u vodoprivredni sustav),
- obnova od posljedica ratnih djelovanja,
- sprečavanje utjecaja nove gradnje na promjenu uvjeta prirodnog okoliša,
- određivanje mjera zaštite.

Način izrade prostornog plana treba biti prilagođen posebnostima i zahtjevima područja, uvažavajući normativne zahtjeve i iskustva na planiranju parkova prirode u našoj i drugim zemljama. Polazna osnova načina postupka zasniva se na sustavu prostora kao skupu uzajamno povezanih podsustava i njihovih aktivnosti i veza, koji oblikuju prirodnu i stvorenu okolinu, a koji su u stalnoj međusobnoj interakciji, i na osnovu koje se oblikuje prostorna sinteza, odnosno oblik zaštite, korištenja i uređenja prostora.

²⁵ Izvodi iz "Studije zaštite prirodne baštine Sisačko - moslavačke županije", izradio Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji sa Državnom upravom za zaštitu prirodne i kulturne baštine u Zagrebu, Sisak, lipanj 1998.

Vidi točku 11.4 Odredbi za provođenje

Osnivanje parka prirode nema za svrhu isključivo zamrzavanje prirodnog stanja već očuvanje osnovnih vrijednosti biotopa, ali uz trajnu zaštitu i unaprijeđenje gospodarskog razvoja (turistički posjeti, tradicionalno ekstenzivno stočarstvo, proizvodnja "zdrave hrane").

Zaštita kulturno - povijesnih cjelina ²⁶:

Jedno od temeljnih načela na kojem se zasniva suvremena teorija zaštite kulturne baštine je spoznaja da je arhitektonski spomenik, bilo koje vrste i značenja, nedjeljivo povezan s okolinom, a time i širim regionalnim prostorom.

Na tim je osnovama određen i novi oblik zaštite kulturne baštine, a to je pojam krajolika i prostorne baštine.

Smatrajući da kulturno i prirodno nasljeđe predstavlja harmoničnu cjelinu, čiji su elementi nedjeljivi, nametnula se potreba integralnog pristupa raščlambi i vrednovanju prostora.

Jedna od osnovnih zadaća zaštite kulturne baštine, osim zaštite i očuvanja fizičke strukture arhitektonskog spomenika, je težnja da se spriječi devastacija neposrednog prostora, kako bi on očuvao svoje autentično okruženje, a time i svoje prostorne vrijednosti i značenje.

Načela zaštite kulturne baštine su slijedeća :

- *smatrajući da kulturna i prirodna baština predstavlja temelj prepoznavanja i dokaz trajanja sredine, potrebno ju je zaštititi od devastacije i degradacije njenih temeljnih vrijednosti,*
- *osim pojedinačnih građevina, kulturnu baštinu čini i prostorna baština, bilo da je rezultat ljudskog djelovanja kroz povijest, ili je djelo prirode i čovjeka,*
- *osim vrednovanih građevina - reprezentativnih primjera određenog stila, kulturnu baštinu čine i skromna ostvarenja tradicijske stambene gradnje,*
- *u cilju cjelovite zaštite kulturne i prirodne baštine potrebno je uvoditi poticajne mjere za zaštitu ruralne graditeljske baštine,*
- *zbog bogatog arheološkog nasljeđa na području Županije potrebno je naročito ustrajati na primjeni suvremenog pristupa arheološkoj znanosti koja uključuje neposrednu suradnju prostornih planera i arheologa,*
- *prirodni krajolik je neponovljiv, a svako novo širenje građevinskih zona u kvalitetne pejzažne prostore znači osiromašenje i gubitak za cijelu zajednicu.*

Ciljevi zaštite kulturne baštine :

Povijesne cjeline i ambijenti, kao i pojedinačne građevine sa spomeničkim obilježjima, zajedno sa svojim okolišem, kao i ambijenti ruralne graditeljske baštine, moraju biti na kvalitetan način, sukladno s njihovim prostornim, arhitektonskim, etnološkim i povijesnim značajkama, uključeni u budući razvoj.

Naročitu pažnju treba posvetiti zaštiti povijesnih cjelina koje su teško oštećene u Domovinskom ratu (npr. Hrvatska Kostajnica).

Kako obnova ne obnavlja pojedinačne građevine na način faksimila, novoobnovljene građevine se ne mogu štititi kao dio povijesne cjeline jer nemaju potrebna obilježja.

²⁶ Izvod iz "Studije zaštite kulturne baštine Sisačko - moslavačke županije", izradio Konzervatorski odjel Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Zagreb, veljača 1999.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU ŽUPANIJE

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Jedna od temeljnih zadaća prostornog uređenja je zaštita prostora kao prirodnog resursa, što nameće obziran način korištenja. Društveni odnos prema korištenju prostora u novije je vrijeme bitno promijenjen, te se Republika Hrvatska i Ustavom, a potom i donošenjem Strategije i Programa prostornog razvitka odredila za politiku održivog razvoja.

Promjena i kvalitetniji odnos spram prostora i njegovog korištenja može se oživotvoriti uvođenjem informatičkog, znanstveno - istraživačkog, koordinacijskog i napose odgovarajućeg zakonskog okvira kao ključne podloge za provođenje smjernica Plana, usuglašavanja razvojnih interesa i postupaka, te pripremu temeljnih preduvjeta za pojedine razvojne pravce.

U fazi određivanja razvojnih preduvjeta nužno je afirmirati ustavnu odrednicu o prostoru kao dijelu nacionalnog bogatstva, ograničenog i u kvalitativnom i u kvantitativnom pogledu, kroz niz mjera, usuglašanih planskih akcija i zabrana, kako bi neposredni i dugoročni ciljevi i interesi postali prepoznatljivi elementi razvoja.

Ciljevi racionalnog korištenja i zaštite prostora su :

- preispitivanje važećih građevinskih područja u odnosu na izgrađenost u prostoru;
- racionalno planiranje novih površina za razvoj naselja i gospodarskih pogona;
- poboljšavanje efikasnosti korištenja svih postojećih već angažiranih prostora;
- gašenje neprimjerenih sadržaja u prostoru uz njegovu sanaciju i revitalizaciju;
- određivanje prostora vrijednih resursa na kojima je isključena prenamjena prostora;
- prilikom planiranja trasa prometne i komunalne infrastrukture prioritetno ispitati mogućnosti korištenja postojećih koridora i izbjegavati zauzimanje novih površina (posebice poljoprivrednih i šumskih);

- u odnosu na ostale načine korištenja zemljišta težiti povećanju u korist poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

Promjena odnosa prema prirodnim resursima (pitka voda, vrijedne prirodne cjeline, poljoprivredne i šumske površine itd.) je nužna i postala je osnovni postulat u najnovijoj generaciji dokumenata prostornog uređenja. Kako je načelno jasno da su resursi ograničeni, u idućem planskom razdoblju potrebno je predložiti raznolike mogućnosti korištenja resursa. Promjena odnosa prema resursima, naime omogućuje intenzivniji razvoj komplementarnih djelatnosti u tercijaru (npr. "kontinentalni" tip turizma), te razvojno aktiviranje društvenih djelatnosti obrazovanja, zdravstva, kulture i rekreacije.

2.3.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Budući razvoj na području Sisačko - moslavačke županije biti će prvenstveno usmjeren na razvojno i demografski atraktivnija područja. Odabirom ograničenog broja naselja s prioritetom u razvoju omogućiti će se :

- osiguranje prostora za širenje stambenih i radnih zona;
- otvaranje novih radnih mjesta u poljoprivredi, proizvodnji i uslugama u jačim gravitacijskim središtima;
- unapređenje standarda naselja (društveni, obrazovni, rekreacijski sadržaji);
- optimalizacija prometnog povezivanja (cestovne prometnice, javni prijevoz);
- kvalitetno opremanje komunalnom infrastrukturom;
- zaštita okoliša i ambijentalnih vrijednosti.

U ostalim dijelovima županijskog prostora ne planira se značajnije povećanje površine naselja, a razvijati će se prvenstveno gospodarske aktivnosti koje čuvaju i unapređuju okoliš i prirodu.

Kako se, vezano na demografske i društvene promjene, ukidanje društvenog vlasništva, te očekivani razvoj malih i srednjih poduzeća na području Županije očekuju novi zahtjevi za gradnjom stambenih i gospodarskih sadržaja, Prostornim planom Županije utvrđuje se preraspodjela građevinskih područja na način da se, zadržavajući ukupnu površinu građevinskog područja, zadovolje sljedeći uvjeti:

- povećanje građevinskih područja u demografski aktivnim naseljima, te njihovo smanjenje u naseljima s negativnim demografskim pokazateljima;
- uključenje postojećih izgrađenih poteza u građevinsko područje gdje god je to moguće;
- utvrđivanje provedbenim odredbama smjernica za rekonstrukciju i nadogradnju postojećih zgrada izvan građevinskih područja;
- sustavno uvažavanje svih uvjeta za ograničenja građevinskih područja (klizišta, strma područja, zemljišta nedovoljne nosivosti, plavljena područja, zone intenzivne poljoprivrede, oranice 1. i 2. kategorije, postojeći i planirani prometni i infrastrukturni koridori, šumsko zemljište, zaštitni pojas spomenike prirodne i kulturne baštine, vrhovi uzvisina, zaštita vodocrpilišta, zaštita okoliša, zaštita koridora u kojima je posebnim gradskim odlukama zabranjena gradnja i sl.);
- planiranje gospodarskih zona u područjima koja je moguće kvalitetno opremiti prometnicama i komunalnom infrastrukturom;
- u ukupnom odnosu površine građevinskog područja ne povećati, već samo preraspodijeliti na drugi način, u skladu sa stvarnim potrebama na terenu.

Kako je u brdskom dijelu prostora Županije tradicionalno znakovita raštrkana gradnja stambenih građevina izvan građevinskog područja naselja, pregledom postojeće dokumentacije utvrđeno je da dio postojećih izoliranih građevina nije bio uključen u građevinska područja naselja.

Način rekonstrukcije i nadogradnje tih građevina biti će stoga propisan provedbenim odredbama Plana.

Ciljevi razvitka komunalne infrastrukture su :

- gradnja lokalne cestovne mreže u planiranim urbanim područjima;
- razvijanje ostalih infrastrukturnih sadržaja koji na lokalnoj razini trebaju učinkovito pratiti gospodarski razvitak;
- iskoristivost sustava komunalne infrastrukture na lokalnoj razini;
- na najmanju moguću mjeru smanjiti nepovoljne utjecaje komunalne infrastrukture na stanje okoliša (izgradnjom cjelovitih sustava odvodnje i obrade otpadnih voda);
- osiguranje prostornih i tehnoloških pretpostavki za postupanje s otpadom.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNIH STRUKTURA ŽUPANIJE U ODNOSU NA STANJE I RAZVOJNA OPREDJELJENJA ŽUPANIJE I DRŽAVE

Područje Sisačko - moslavačke županije je, s obzirom na svoj položaj u prostoru središnje Hrvatske, prostor pun raznolikosti, te time i potencijalnih mogućnosti prostornog razvitka. Osim toga, područje Sisačko - moslavačke županije se neposredno naslanja na Zagrebačku županiju i zbog relativne blizine i mogućnosti dnevnih migracija gravitira i gradu Zagrebu, a ne samo županijskom središtu u Sisku.

Način korištenja prostora u dobroj mjeri odražava gospodarsku strukturu Županije (poljoprivreda, industrija, promet), iako su razvojne mogućnosti ovih gospodarskih grana u proteklom razdoblju bile grubo prekinute ratom i ratnim razaranja.

U procesu obnove i povratka ostvaruje se i postupna obnova gospodarskih mogućnosti i to prvenstveno u najatraktivnijim urbaniziranim područjima, gdje su pretpostavke za dalji razvoj povoljnije. U brdovitim dijelovima općina, s naseljima usitnjene građevinske strukture, razbacane po brojnim zaseocima, povratak izbjeglog stanovništva je sporiji, a mogućnosti gospodarskog

razvoja poljoprivrede ograničene.

Od gospodarskih mogućnosti i potencijala, Sisačko - moslavačka županija je naslijedila značajne industrijske sustave (petrokemija, crna metalurgija), koji su međutim neprilagođeni novom vremenu i sadašnjim gospodarskim kretanjima.

U tom je smislu potrebno provesti privatizaciju i restrukturaciju postojećih sustava, te osigurati ulazak svježeg kapitala, kao preduvjet za ostvarenje određenih poslovnih zamisli. Pri tom je za očekivati da će se gospodarske aktivnosti, osim nužne obnove i restrukturacije postojećih industrijskih pogona, vezati na prirodne potencijale područja: iskorištavanje mineralnih sirovina (građevinski kamen, te njegova dorada), doradu poljoprivrednih proizvoda na temelju proizvodnje čiste hrane (za što postoje mogućnosti) i slično.

Značajne su i prometne mogućnosti, te su osim postojeće prometne mreže, dokumentima prostornog uređenja državne i županijske razine na području Županije planirani i novi cestovni, željeznički pravci, kao i oživljavanje riječnog prometa.

Bez obzira na očekivani gospodarski razvitak, zbog demografske stagnacije uzrokovane ratom i postupnom obnovom (naročito brdskih područja) prostorni razvoj koji se očekuje u narednom razdoblju neće biti intenzivan, niti će zahtijevati značajne nove površine za razvoj, što je značajna olakotna okolnost vezano na zaštitu prirode i pretpostavljene ekološke standarde.

Važno je usmjeravanje razvitka gospodarskih zona, prvenstveno onih vezanih na gradnju građevina za vršenje gospodarskih djelatnosti, u građevinska područja naselja čime se bitno utječe na cijenu i troškove opremanja naselja komunalnom infrastrukturom (ceste, struja, kanalizacija i dr.).

Detaljnija prostorna raščlamba (namjena površina unutar naselja) biti će moguća tek izradom dokumenata prostornog uređenja niže razine (generalni, urbanistički i detaljni urbanistički planovi uređenja), a do njihove izrade lokacijske dozvole će se izdavati na temelju granica građevinskih područja naselja, odnosno odredbi za provođenje plana.

Temeljna namjena prostora

Na području Županije prevladavaju poljoprivredne površine različitog stupnja ekonomske isplativosti (oranice, livade, pašnjaci, voćnjaci i drugo), zauzimaju površinu od cca 236.000 ha, odnosno cca 53 % od ukupne površine Županije, od čega se cca 131.000 ha ili cca 55 % odnosi na visokovrijedne poljoprivredne površine (oranice, vrtovi, voćnjaci i vinogradi).

Velike površine Županije pokrivene su šumama (172.000 ha ili cca 38 % površine). S obzirom da se uglavnom radi o gospodarskim šumama, koje se iskorištavaju u skladu sa šumarskom gospodarskom osnovom, za očekivati je da će i u narednom razdoblju ova vrijednost i dalje predstavljati značajnu ulogu u sagledavanju prostora.

Iz navedenog slijedi da je oko 90% područja Sisačko - moslavačke županije na ovaj ili onaj način određeno biljnim pokrovom kao osnovnom značajkom. U takovom okružju rezultati ljudskog djelovanja u prostoru se svode na uglavnom urbanu gradnju uz glavne prometne pravce.

Ta činjenica ujedno govori i o očuvanosti prirodnog predjela, koji je, u blizini velike urbane aglomeracije kao što je grad Zagreb i cijela regija, u svom velikom dijelu sačuvao svoj autohtoni oblik, a što predstavlja i najveću vrijednost za budućost.

Tradicionalna naselja razvijala su se kao trgovački i poljoprivredni centri. Kako poljoprivreda gubi svoju ulogu i važnost u gospodarskom razvoju, tako su vremenom svoju važnost, značaj i vitalnost počela gubiti i poljoprivredna naselja, što je vidljivo naročito nakon II. svjetskog rata, kada se počinju javljati neprekinuta negativna demografska kretanja, koja dovode do znatnog smanjenja broja poljoprivrednika, pa tako i do velikog smanjenja ukupnog broja stanovnika.

Sustav razvojnih žarišta i njihov položaj u urbanoj mreži

Urbani centri

Kako bi se ostvarili preduvjeti za budući razvoj gradova potrebno je restrukturirati postojeće industrijske pogone, te poticati razvoj uslužnih djelatnosti. Nužnost je i poboljšanje uvjeta života u gradovima.

U narednim razdobljima trebalo bi planski usmjeravati preobrazbu predgrađa i prigradskih naselja u urbano tkivo, sa specifičnim elementima morfologije i simbolike.

Važnija prigradska naselja

U ovim naseljima očekuje se značajniji razvoj malog i srednjeg poduzetništva, te prigradsko stanovanje sa pratećim funkcijama.

Ostala lokalna središta

Za ostala lokalna središta planira se opremanje infrastrukturom te djelatnosti vezane na postojeće razvojne mogućnosti prostora.

Ostala ruralna naselja općine

Manja ruralna naselja sastavni su dio mreže naselja i razvijaju se na primarno poljoprivrednoj aktivnosti.

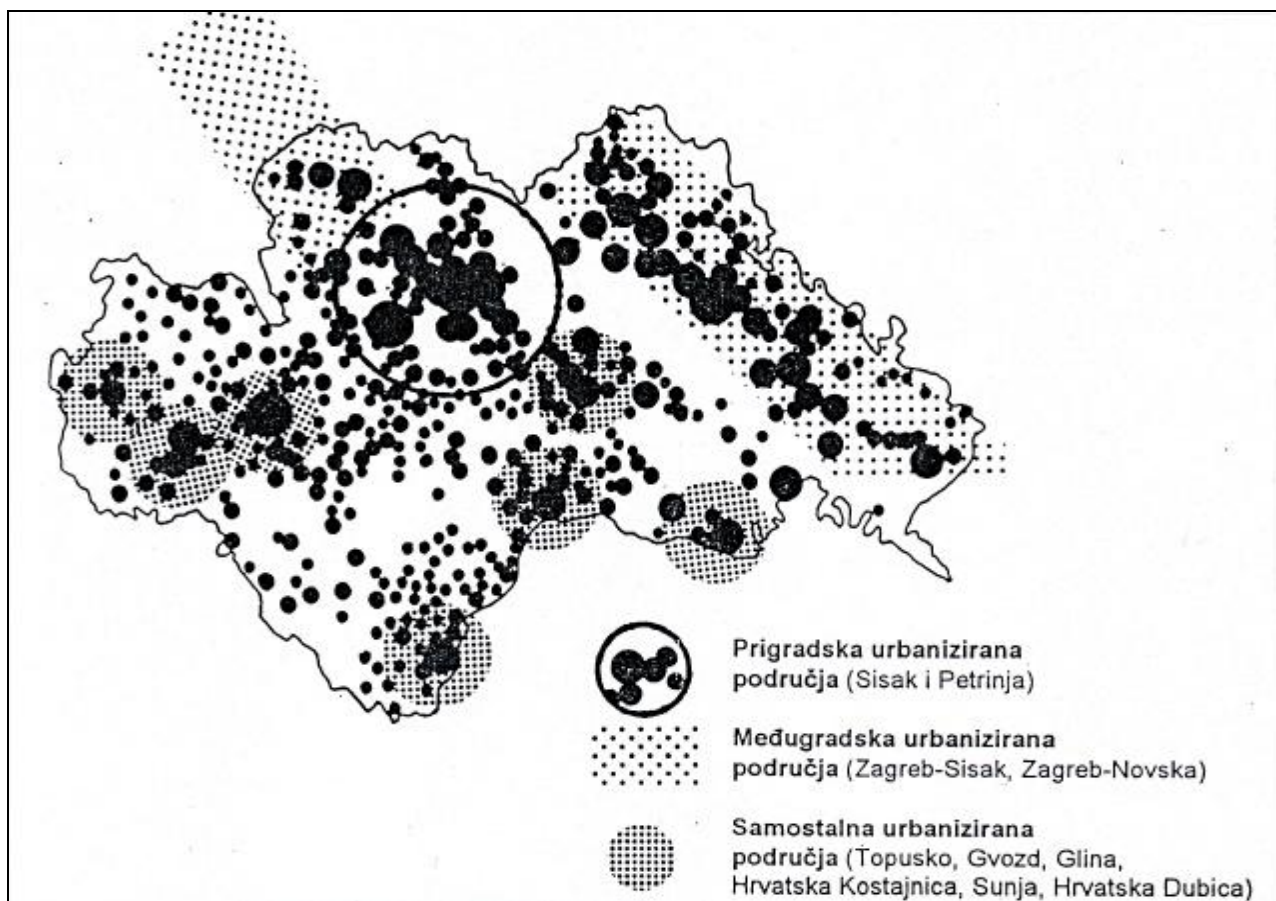
3.1.1. Sustav razvojnih žarišta i njihov položaj u urbanoj mreži

a) Sustav središnjih naselja ²⁷

Sustav središnjih naselja je najvažniji dio strateških prostornih planova, kojim se usmjerava i nadzire prostorna raspodjela stanovništva, potiče razvitak optimalne mreže naselja, te podržava razvoj gradskih i ruralnih naselja koji za to imaju uvjete.

Političko - teritorijalno ustrojstvo Hrvatske i prostorno - planska kretanja i pretpostavke (demografske prognoze, razvitak nekih gospodarskih djelatnosti, planirana prometna mreža, mreža središnjih funkcija, nastavak procesa urbanizacije, rast središnjih naselja) utječu na osmišljavanje takvog sustava središnjih naselja koji će najviše odgovarati potrebama stanovništva i drugim korisnicima, te će se tako na najbolji mogući način uklopiti u cjelokupnu strategiju prostornog razvitka i uređenja novih općina, gradova i županije.

²⁷ Izvodi iz "Studije naselja Sisačko - moslavačke županije", izradio CPA d.o.o., Zagreb, siječanj 1997.

Urbanizirana područja Sisačko - moslavačke županije - plan 2005. godine

Sustav naselja Sisačko - moslavačke županije ima obilježja:

1. rasprostranjena naseljenost i prevlast malih naselja
2. mali broj gradova
3. očekivana negativna kretanja stupnja i brzine urbanizacije u neposrednom razdoblju
4. socioekonomska, funkcionalna i fizionomska preobrazba seoskih naselja
5. najintenzivnija preobrazba oko gradova u zonama dnevnih migracija
6. funkcionalna struktura uvjetuje značaj gradova u preobrazbi i organizaciji prostora
7. sustav naselja je u postupku urbane preobrazbe (razvitak urbanih žarišta)

b) Raspored središnjih funkcija

Dosadašnji razvitak središnjih funkcija u prostoru Županije u skladu je s dostignutim stupnjem društveno - gospodarskog i kulturnog razvitka.

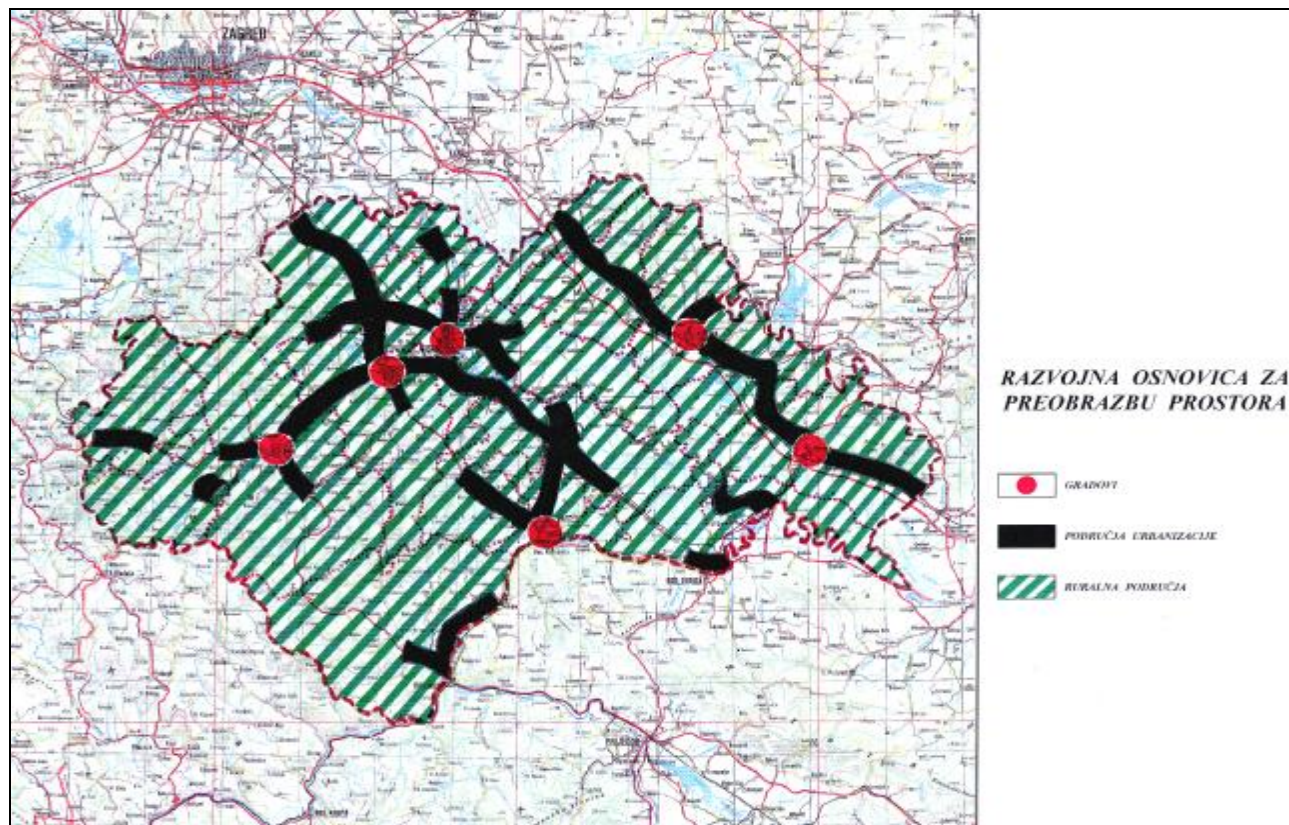
Budući razvitak središnjih funkcija Županije temelji na zahtjevima političko - teritorijalnog ustrojstva Republike Hrvatske, na postavljenim ciljevima razvitka u prostoru, na politici ravnomjernijeg regionalnog razvitka i razvitka policentričnog urbanog sustava, te na težnji za podizanjem standarda i kvalitete života stanovništva vodeći računa o posebnostima položaja pojedinih njegovih dijelova: granična područja, brdsko-planinska područja, ruralni prostor i drugo.

c) Strateški ciljevi urbanog razvoja

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske određeni su strateški ciljevi i usmjerenja urbanog razvoja, kojima se treba utjecati na skladniji razvoj urbanog sustava Republike Hrvatske, pa time i Sisačko-moslavačke županije.

Od predloženih dvadesetak strateških ciljeva, koji se odnose na cjelokupni prostor Hrvatske, za područje Sisačko-moslavačke županije bitni su sljedeći strateški ciljevi, koji se mogu ostvariti određenim aktivnostima u samoj Županiji :

- vođenje aktivne politike uređenja seoskih naselja,
- razvijanje funkcija u naseljima brdsko - planinskog i pograničnog područja, vodeći računa o strateškom značenju pojedinih naselja,
- obnavljanje i uređivanje povjesnih središta gradova i naselja, kao mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta s funkcijama usluga, kulture i stanovanja,
- istraživanje položaja naselja i područja na rijekama prema susjednim državama,
- opremanje naselja građevinama društvenog standarda i komunalnim uređajima, koji osiguravaju gospodarski rast i rast životnog standarda.

Razvojna osnovica za preobrazbu prostora Sisačko - moslavačke županije

3.1.2. Vrste prostora s obzirom na dominantne oblike upotrebe

Na prostoru Sisačko - moslavačke županije razlikujemo nekoliko osnovnih vrsta uporabe prostora, i to:

Urbana područja s prigradskim naseljima:

Urbana područja su glavna žarišta razvoja Županije, te stoga treba i dalje planski poticati njihov gospodarski i urbani razvoj.

Područje intenzivnijeg razvoja:

Intenzivniji urbani razvoj prisutan je u primarnim razvojnim koridorima koji su prvenstveno locirani uz glavne državne i županijske prometnice.

Vitalitet i značaj navedenih koridora bio je naročito vidljiv tijekom obnove koja je u tim prostorima bila najbrža i najpotpunija.

Izrazito ruralna područja sa seoskim naseljima:

Kategorija područja seoskih naselja (područja pogodna za ratarstvo, voćarstvo i stočarstvo) obuhvaća sva ostala naselja na području Županije, što je opet vezano sa zadržavanjem domicilnog stanovništva u naseljima.

Područja za intenzivnu poljoprivredu:

Na području Županije najkvalitetniji prostor za poljoprivredu je u dolinama vodotoka, te se na ovim prostorima predviđa melioracija.

Razvoj naselja na područjima I. i II. kategorije poljoprivrednog tla je ograničen.

Područja slobodnog prirodnog prostora:

Ovo je prostor posebnog obilježja, koji se odlikuje visokim stupnjem očuvanosti prirode. Pored područja prirodnih staništa i zajednica, ovdje se ubrajaju i poluprirodna staništa (šume, litice, izvori, ...) koja su utjecana od čovjeka, ali ne u tolikoj mjeri da bi bila trajno izmjenjena.

Ovaj prostor pored zaštitne, najčešće ima rekreativnu i obrazovnu ulogu. Na prostoru Županije najznačajnija područja slobodnog prirodnog prostora su Park prirode Lonjsko polje, dolina Kupe, te niz pojedinačnih manjih lokaliteta (posebni rezervati, zaštićeni krajolici i dr.).

Područja primarnih infrastrukturnih koridora:

U narednom razdoblju nameće se kao presudni uvjet razvoja daljnja gradnja prometnog sustava.

Očekuje se daljnja gradnje vodoopskrbnog sustava, uređaja za pročišćavanje otpadnih voda urbanih područja, te izgrađivanje nužnih elemenata u energetsom sustavu.

3.2. ORGANIZACIJA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine) - Tablica 3.

Tablica 3. - prvi dio (nastavak tablice na str.135)

Redni broj	SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Županije	stan / ha ha / stan*
------------	-------------------------------	--------	-----------	------------------------	-------------------------

Sisačko-moslavačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji s

1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA					
1.1.	Građevinska područja izgrađeni dio GP - kontinentalno - granično - ostalo	ukupno ukupno	GP	33.820 15.230 9.300 24.520	7,60 3,42 2,09 5,51	6,30 13,98 3,26 7,45
1.2.	Izgrađene strukture van građ. područja - gospodarska namjena - proizvodna - površina za iskorištavanje mineralnih sirovina - površine uzgajališta (akvakultura) - poslovna namjena - ugostiteljsko - turistička namjena - športsko - rekreacijska namjena	ukupno	I E H K T R	240 - 240 - - - -	0,05 - 0,05 - - -	0,001 * - 0,001 * - - -
1.3.	Poljoprivredne površine - obradive - osobito vrijedno obradivo tlo - vrijedno obradivo tlo - ostala obradiva tla	ukupno	P P1 P2 P3	184.918 10.764 65.475 108.679	41,56 2,42 14,72 24,42	0,87 * 0,05 * 0,31 * 0,51 *
1.4.	Šumske površine - gospodarske - zaštitne - posebne namjene	ukupno	Š Š1 Š2 Š3	142.373 107.763 34.610 -	32,00 24,22 7,78 -	0,67 * 0,51 * 0,16 * -
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine	ukupno	PŠ	74.499	16,37	0,34 *
1.6.	Vodne površine - vodotoci - jezera - akumulacija - retencije - ribnjaci	ukupno	V	5.980	1,35	0,03 *
1.7.	Ostale površine - posebna namjena - površine infrastrukturnih sustava - groblja	ukupno	N IS G	4.470 750 3.500 520	1,07 0,17 0,78 0,12	0,020 * 0,003 * 0,016 * 0,002 *
Sisačko - moslavačka županija ukupno				446.300	100,0 %	2,09 *

Napomena : U zadnjem stupcu koeficijenti su izraženi u stan / ha, osim u onima koji su označeni s * u kojima su koeficijenti izraženi u ha / stan

3.2.2. Razvoj i uređenje prostora naselja - građevinska područja

Postojećim dokumentima prostornog uređenja zauzete su velike površine za građevna područja naselja. Brutto gustoća stanovanja u najvećem broju jedinica lokalne samouprave je oko 10,0 stanovnika po ha, s time da je najveća u Gradu Sisku (12,9 st/ha), a najmanja u općinama Dvor, Hrvatska Dubica, Lekenik, Lipovljani, Majur i Sunja (manje od 5,0 st/ha).

Neučinkovitost korištenja prostora u Prostornim planovima bivših općina naročito dolazi do izražaja kada se usporede brutto gustoće stanovanja 1999. godine, kada je kao posljedica rata dio područja Županije ostao slabije naseljen.

Bitnije povećanje broja stanovnika zabilježeno je samo u Gradu Sisku, što je rezultiralo povećanjem gustoće stanovanja na 14,6 st/ha. U općinama u kojima se broj stanovnika još nije približio predratnom broju, gustoće su izrazito male (Općina Dvor - 0,53 st/ha, Općina Majur - 0,76 st/ha, Općina Donji Kukuruzari - 1,52 st/ha, Grad Hrvatska Kostajnica - 1,96 st/ha).

**Tablica - Postojeća građevna područja naselja na području Županije
rekapitulacija po jedinicama teritorijalne samouprave**

Grad / Općina	Postojeće granice građevnog područja	Izgrađeni dio građ. područja (procjena)	Broj naselja	Broj stanovnika 1991. god.	Gustoća stanovanja (stan / ha) 1991. god.	Procjena broja stanovnika 1999. god.	Gustoća stanovanja (stan / ha) 1999. god.
1. GRAD GLINA	2.936,7	40 %	69	23.040	7,85	13.617	4,64
2. GRAD HRV. KOSTAJNICA	676,0	40 %	7	4.996	7,39	1.328	1,96
3. GRAD KUTINA	3.578,9	50 %	23	24.829	6,94	23.052	6,44

4. GRAD NOVSKA	1.538,0	50 %	23	17.231	11,20	12.296	7,99
5. GRAD PETRINJA	3.625,0	45 %	55	35.151	9,70	23.573	6,50
6. GRAD SISAK	4.749,2	50 %	33	61.413	12,93	69.283	14,59
7. OPĆINA D. KUKURUZARI	545,0	40, %	15	3.063	5,62	826	1,52
8. OPĆINA DVOR	3.456,0	40 %	65	14.561	4,21	1.841	0,53
9. OPĆINA GVOZD	ne postoji PPO		19	8.082	-	1.947	-
10. OPĆINA HRV. DUBICA	1.045,0	40,0 %	6	4.237	4,05	981	0,94
11. OPĆINA JASENOVAC	439,0	45 %	10	3.599	8,20	1.516	3,45
12. OPĆINA LEKENIK	2.615,0	50 %	16	6.248	2,39	7.924	3,03
13. OPĆINA LIPOVLJANI	859,0	40 %	4	3.866	4,50	3.571	4,16
14. OPĆINA MAJUR	617,8	40 %	11	2.310	3,74	468	0,76
15. OPĆINA MARTINSKA VES	552,2	50 %	17	4.643	8,41	4.588	8,31
16. OPĆINA POPOVAČA	1.784,0	50 %	13	11.822	6,63	11.383	6,38
17. OPĆINA SUNJA	2.799,3	40 %	40	12.309	4,40	8.449	3,02
18. OPĆINA TOPUSKO	ne postoji PPO		16	6.824	-	1.552	-
19. OPĆINA VELIKA LUDINA	532,7	40 %	12	2.869	5,39	2.877	5,41
Ukupno	32.348,8	45 %	454	251.093	7,76	191.070	5,91

Napomena : Procjene broja stanovnika temeljene su na pretpostavkama Studije demografskog razvitka koja je izrađena za područje Županije. Procjene o stvarnom broju stanovnika nekih jedinica lokalne samouprave se razlikuju jer procjenjuju veći broj postojećeg stanovništva (Grad Kutina, općine Jasenovac, Popovača i Topusko), no i u slučaju povećanja broja stanovnika, gustoće stanovanja u sklopu postojećih građevinskih područja manje su od 15,0 st/ha, što je ispod standarda učinkovite stambene izgradnje.

Za važnija naselja bruto gustoće stanovanja su nešto veće, no također daleko ispod svih standarda učinkovitog korištenja prostora. Nešto povoljnija gustoća je samo u Sisku, što je rezultat činjenice da je Generalni urbanistički plan sveobuhvatno izmjenjen 1991. godine, čime su uvažavane neke smjernice svrhovitog korištenja prostora i za građevna područja planirane daleko manje površine nego u temeljnom dokumentu.

Tablica - Građevna područja važnijih naselja

Naselje	Površina građevinskog područja	Broj stanovnika 1991. god.	Gustoća stanovanja (stan / ha) 1991. god.	Procjena broja stanovnika 1999. god.	Gustoća stanovanja (stan / ha) 1999. god.	
1. SISAK	2.852,0	45.792	16,06	53.525	18,77	
2. PETRINJA	1.878,3	18.706	9,96	12.502	6,66	
3. KUTINA	1.897,0	14.992	7,90	13.708	7,23	
4. NOVSKA	876,0	8.053	9,19	7.127	8,14	
5. GLINA	808,3	6.933	8,58	6.654	8,23	
6. POPOVAČA	395,8	3.596	9,09	3.968	10,03	
7. HRVATSKA KOSTAJNICA	400,0	3.480	8,70	998	2,50	
8. LIPOVLJANI	538,0	2.430	4,52	2.238	4,16	
9. DVOR	289,0	2.351	8,13	923	3,19	
10. SUNJA	342,0	2.113	6,18	2.232	6,53	
11. TOPUSKO	ne postoji PPO		1.587	-	1.059	-
12. GVOZD	ne postoji PPO		1.570	-	857	-
ukupno	9.738,4	107.586	11,05	105.791	10,86	

Budući razvoj naselja na području Županije temeljiti će se na razini njihovog položajnog značaja, demografskoj strukturi (koja je u dijelu Županije bitno narušena posljedicama rata), mogućnostima građevinske obnove naselja, kao i mogućnostima osiguranja osnovnih komunalnih sustava (promet, vodoopskrba, elektroopskrba, plinska mreža i telekomunikacije). S obzirom na strukturu naselja (velika raštrkanost, pogotovo naselja u brdskim područjima Županije), nije za očekivati da će se ovi procesi, bitno uvjetovani ekonomskim mogućnostima, u svim naseljima Županije odvijati brzo i u skladu s potrebama i željama. Sigurno je da će to biti dugogodišnji proces, u kojem će se neka naselja, s obzirom na svoju strukturu, demografski i ekonomski potencijal brže razvijati i na taj način će postati nositelji gospodarskog razvitka.

Prostorne pretpostavke, kojima će takav razvoj biti omogućen, osigurane su prvenstveno razumnim planiranjem granica građevinskih područja unutar kojih će se pojedina naselja razvijati.

Razvojni i demografski potencijali moraju biti jedan od glavnih uvjeta za određivanje građevinskih područja naselja. Pri tome za veliki dio naselja u Županiji za koja se ne očekuje demografski porast građevinsko područje mora biti svedeno samo na izgrađeni dio naselja (bez planiranih proširenja), dok su samo za naselja s pozitivnim kretanjima razvoja može planirati povećanje građevinskih područja na neizgrađene dijelove naselja.

Ukupno uzevši, kao rezultat stvarne situacije i stvarno utemeljenih razvojnih planova građevinska područja naselja dokumentima prostornog uređenja nove generacije (Prostorni planovi uređenja općina i gradova) moraju biti zadržana na razini koja je bila planirana Prostornim planovima bivših općina koja su danas na snazi. Ukoliko je to moguće, u skladu s demografskim i gospodarskim pokazateljima potrebno je smanjiti površinu građevnog područja i to :

- preraspodjelom neizgrađenog dijela građevinskog područja,
- zadržavanjem izgrađenog dijela, uz smanjenje neizgrađenog dijela građevinskog područja,
- zadržavanjem samo izgrađenog dijela građevinskog područja naselja.

Dokumentima prostornog uređenja niže razine nove generacije (Prostorni planovi uređenja gradova i općina) trebalo bi težiti povećanju brutto gustoće stanovanja u odnosu na onu utvrđenu dosadašnjim dokumentima prostornog uređenja, što uz pretpostavljenu površinu od cca 1.400,00 ha za općine Topusko i Gvozd, iznosi ukupnu brutto površinu građevinskih područja naselja na području Županije od najviše 33.800,00 ha.

3.2.3. Razvoj i uređenje prostora izvan naselja

3.2.3.1. Gospodarska namjena

Sadržaji gospodarske namjene (industrijski i različiti poduzetnički ili obrtnički sadržaji) u pravilu su smješteni u sklopu građevinskih područja naselja ili u posebnim zonama isključive gospodarske namjene u skladu s Prostornim planovima uređenja gradova i općina.

Izvan građevinskih područja smještavaju se postrojenja za iskorištavanje mineralnih sirovina i druga postrojenja vezana uz iskorištavanje prirodnih resursa.

3.2.3.2. Poljoprivredno tlo

Statistički podaci²⁸:

Prema službenim statističkim podacima na području Sisačko - moslavačke županije ukupna površina poljoprivrednog zemljišta je 236.061 ha. U tu su površinu obuhvaćene obradive, zasijane površine, te ugari i neobrađene površine.

Struktura ukupnih obradivih površina (78,3 % od ukupnih poljoprivrednih površina) na području Županije je sljedeća :

- oranice i vrtovi	124.744 ha	67,5 %
- voćnjaci	4.634 ha	2,5 %
- vinogradi	1.790 ha	1,0 %
- livade	53.750 ha	29,0 %
- ukupno obradive površine	184.918 ha	100,0 %

Zasijano je 100.206 ha, odnosno cca 54,2 % od ukupnih obradivih poljoprivrednih površina. Struktura zasijanih površina je sljedeća :

- žitarice	72.345 ha	72,2 %
------------	-----------	--------

²⁸ Izvor podataka : Statistički ljetopis Republike Hrvatske 1998. godine, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, prosinac 1998. godine: Tablice 37 - 1; 37 - 2

- industrijsko bilje	2.422 ha	2,4 %
- povrće	10.357 ha	10,3 %
- krmno bilje	15.082 ha	15,1 %
- ukupno zasijane površine	100.206 ha	100,0 %

Poticajne mjere Države za sjetvu ratarskih kultura na području Sisačko - moslavačke županije za 1999. godinu odnose se na:

	količina:	sjetva ostvarena u :	
- pšenica	10.200 ha	3.847 ha	37,7 %
- uljana repica	2.200 ha	938 ha	42,6 %
- ječam stočni	1.000 ha	991 ha	99,1 %
- ječam pivarski	150 ha	136 ha	90,7 %
- raž	50 ha	29 ha	59,0 %
- šećerna repa	100 ha	100 ha	100,0 %

Potencijali razvoja poljoprivredne proizvodnje :

Iz raščlambe stanja, vidljive su pojave smanjenja obradivih površina kao i dosta velika zastupljenost livada i pašnjaka u nizinskom dijelu Županije. Brži razvoj poljoprivredne proizvodnje u nizinskom dijelu vezan je uz dodatna ulaganja u uređenje zemljišta. U brdskom dijelu Županije u tijeku je proces napuštanja i pretvaranja oranica u travnjake i pašnjake što je potrebno spriječiti poticanjem voćarske proizvodnje. Ostvarenje ovih mjera korištenja poljoprivrednih površina može se očekivati u dužem vremenskom razdoblju, ovisno o sredstvima, prioritetima kao i nizu drugih ekonomskih utjecaja.

Razmještaj ratarske proizvodnje u Županiji će pretežno ovisiti o razmještaju gospodarstva i razmještaju oraničnih površina u regiji. Ipak, može se očekivati nešto manji udio kukuruza, a veći udio bijelih žita u brdskom području, veći udio krumpira u brdskom dijelu regije, te veći udio krmnog bilja na oranica u ravničarskom dijelu regije. Ocijenjeno je da bi se raznim mjerama uređenja zemljišta mogao promijeniti način korištenja 25.000 ha površina i to obradom ugara cca 8.000 ha, a melioracijama livada i pašnjaka, te njihovim pretvaranjem u oranične površine daljnjih 17.000 ha. Sve površine unutar retencija u sklopu Parka prirode "Lonjsko polje", izuzev šuma, moguće je jedino koristiti kao livade i pašnjake.

Radi učinkovitog korištenja usporednih prednosti prostora neophodno je, raščlambom makro-klime, reljefa i ostalih uvjeta, izdvojiti prioritete položaje za voćarsku proizvodnju. Na izrazito povoljnim staništima može se, bez obimnih i skupih agromelioracijskih zahvata, postići kvalitetna voćarska proizvodnja. Za uzgoj voćaka nagib treba biti od 5 % do 10 % (kod nagiba od 10% i većih obavilja se konturna sadnja - po izohipsama). Kako je klima humidna, prednost za voćke imaju položaji okrenuti jugu, te treba birati južne, jugozapadne i jugoistočne položajne strane. Ovo vrijedi za uzgoj jabuka, krušaka, šljiva, oraha, pitomog kestena, trešanja i višanja, a također i za jagodasto voće: maline, kupine bez bodlje, jagode i ribiz, premda za malinu i lijesku mogu biti prikladne i sjeverozapadne i sjeverne ekspozicije. Za uzgoj jagodastih voćaka, odnosno proizvodnju jagodastog voća na području Županije su vrlo povoljni ekološki uvjeti. Pored povoljnih klimatskih prilika ovdje prevladavaju kiselina tla na kojima dobro uspijevaju jagodaste voćke i kesten.

Na području Županije najkvalitetniji vinogradi nalaze se na obroncima Moslavačkog gorja, gdje se nalazi 1.100 ha ili gotovo 60 % od ukupnih površina pod vinogradima u Županiji.

S obzirom na prirodne uvjete i mogućnosti prodaje na zagrebačko tržište postoje značajne mogućnosti za razvoj povrtlarske proizvodnje. Vrlo su povoljni uvjeti za razvoj gotovo svih vrsta povrća koje se uzgaja u području umjerene klime, izuzev izrazito ranih sorti. Raščlamba tala pokazuje da je za razvoj proizvodnje povrća na većim površinama potrebno za povrtlarsku robnu proizvodnju birati nizinska aluvijalna tla uz porječja. Osnovni ograničavajući čimbenik povrtlarske

proizvodnje nisu prirodni uvjeti, već nedostatak hladnjača, te ograničene mogućnosti prodaje i teškoća da se proizvodnja velikog broja povrtlarskih proizvoda organizira na industrijski način.

Razmještaj svih vrsta stočarske proizvodnje također je u najvećoj mjeri ovisan o razmještaju poljoprivrednih i mješovitih gospodarstava, koje je smješteno na cijelom području regije. Stočarstvo ima dobru budućnost, s obzirom da poljoprivredne površine predstavljaju ujedno i dobru sirovinsku bazu za stočarsku proizvodnju, a blizina velikih tržišta, pogotovo zagrebačkog, predstavlja dodatnu povoljnu oklonost. Osnovno stado stoke na području Županije i pored toga se smanjuje, a pada i interes za kooperaciju, pa su neophodne poticajne mjere države u smislu organizirane proizvodnje, kreditiranja i osiguranja povoljnih otkupnih cijena.

Područje sliva Save poznato je po dugoj tradiciji ribnjačarstva. Razvoj površina pod ribnjacima strogo je uvjetovan raspoloživom vodom, ali istovremeno koristi vodnom sustavu. Na području Županije značajni su : ribnjak Lipovljani površine od cca 650 ha s predviđenim proširenjem na cca 800 ha, te ribnjak Letovanić na kojem se također planira proširenje i osuvremenjivanje.

Građevine za preradu i smještaj poljoprivrednih proizvoda biti će razmještene u onim područjima Županije koja se osposobljavaju za određene primarne, međufazne i finalne proizvodnje, te uključuju: silose, sušare, mlinove, mješaone stočne hrane, hladnjače s uređajima za duboko zamrzavanje, staklenike, plastenike, rasadnike, tovilišta, peradarnike, mliječne farme, ribnjake i mrijestilišta, te sabirališta mlijeka s laktofrizima, pogone za preradu mesa sa klaonicama i kafilerijom, pogone za pasterizaciju voćnih proizvoda, proizvodnju tijesta, slastičarskih i konditorskih poluproizvoda, proizvodnju bezalkoholnih i alkoholnih pića i octa, proizvodnju dječje hrane, ljekovitog bilja, preradu divljači, preradu jaja i slično.

3.2.3.3. Šumske površine

Postojeće stanje

Veliki dio prostora Sisačko - moslavačke županije pokriven je šumskom vegetacijom, te se može reći da su šume dobro raspodijeljene, te nema predjela na području Županije gdje bi se osjetila oskudica zelenila.

Kako teritorijalna organizacija Hrvatskih šuma nije usklađena s županijskim teritorijalnim ustrojem Republike Hrvatske, šumama na području Županije gospodare Uprave šuma Sisak, Nova Gradiška, Karlovac i Zagreb. Prema podacima Županijskog ureda za gospodarstvo površina šumskog zemljišta koju pokrivaju pojedine uprave šuma je sljedeća:

	Površina (ha)		
	Obraslo	Neobraslo	Ukupno
Uprava šuma Sisak	83.362	4.126	87.488
Uprava šuma Zagreb	22.170	2.318	24.488
Uprava šuma Karlovac	10.560	1.919	12.479
Uprava šuma Nova Gradiška	17.764	2.240	20.004
u k u p n o	133.856	10.603	144.459

Na području svake uprave šuma nalazi se nekoliko šumarija koje gospodare šumama (podijeljenim u gospodarske jedinice) na svom području. Za svaku gospodarsku jedinicu izrađena je Osnova gospodarenja sa trajanjem od 10 godina (s okvirnim smjernicama za razdoblje od 40 godina), nakon čega se izrađuje njena obnova. Za neke šumarije na području Županije u tijeku je izrada nove šumsko - gospodarske osnove. Osnove gospodarenja odobrava Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Osnovom gospodarenja određuje se količina drvne zalihe (etat) koja se

treba posjeći u toku valjanosti šumsko gospodarske osnove, zatim se propisuju šumsko - uzgojni radovi jednostavne i proširene biološke reprodukcije šuma.

Detaljnije podatke o stanju šumskog fonda dostavile su Uprave šuma iz Siska, Nove Gradiške, Karlovca i Zagreba :²⁹

	Uprava šuma Sisak	Uprava šuma Nova Gradiška	Uprava šuma Karlovac	Uprava šuma Zagreb
Šumske površine posebnih namjena *	4.161,73 ha	44,82 ha	-	2.2170,44 ha
Prosječna drvna zaliha	196 m ³ / ha	311 m ³ / ha	267 m ³ / ha	243 m ³ / ha
Procjena strukture drvene mase	bjelogorica 97 % crnogorica 3%	bjelogorica 99,7% crnogorica 0,3%	bjelogorica 99,2 % crnogorica 0,8 %	bjelogorica 99,6 % crnogorica 0,4 %
Otvorenost šuma	7 km / 1.000 ha	10,9 km / 1.000 ha	16,9 km / 1.000 ha	30,68 km / 1.000 ha
Potreba pošumljavanja	35,59 ha / god.	191,08 ha / god.	104,6 ha / god.	73,9 ha / god.

* napomena: pod šumama posebnih namjena obuhvaćene su zaštitne šume, šume posebne namjene, šume za odmor i rekreaciju, sjemenski objekti, znanstveni objekti i park šume

U navedenom pregledu šumskih površina nisu iskazane površine šuma u privatnom vlasništvu. S obzirom da privatne šume uglavnom nemaju programa za gospodarenje, svi radovi u ovim šumama vrše se prema odobrenju Ureda za gospodarstvo Sisačko - moslavačke županije.

Gospodarske su jedinice na području Županije najvećim dijelom zastupljene bukovim šumama, te mješovitim šumama hrasta lužnjaka, poljskog jasena, hrasta kitnjaka i kestena. Starih, zrelih šuma ima vrlo malo, što je posljedica intenzivnih sječa u poslijeratnom razdoblju. Zastupljene su i crnogorične kulture (do 3 %), no kako se ne radi o autohtonim vrstama u budućnosti će se zamjena šumskog fonda vršiti isključivo listačama.

Budućnost gospodarskog korištenja šuma :

Vegetacijski pokrov sa šumskim površinama kao najizrazitijim bio - ekološkim (kao uporište prirodne ravnoteže) i gospodarskim učincima označava vrijednost prirodne osnove na kojeg je moguće utjecati. Na području Županije ističe se nekoliko značajnijih šumskih kompleksa čiju cjelovitost treba čuvati ne samo zbog dobrih ekonomskih učinaka, nego i zbog zaštitno-ekoloških.

Trenutno najveći problem u gospodarenju šumama predstavljaju minirane površine tako da radovi njege, obnove i iskorištavanja na ovim šumskim površinama neće biti mogući sve dok se izvrši razminiranje terena.

Trenutno stanje privatnih šuma nije zadovoljavajuće, te će se postupci u gospodarenju šuma usmjeriti na poboljšanje kakvoće i količine drvene mase tih šumskih površina. Gotovo svi vlasnici šuma mogu koristiti šumu, odnosno ona im je dostupna bez obzira što nemaju do njih izgrađene šumske prometnice. U ovim šumama ima svakako potrebe za šumsko - uzgojnim zahvatima, koji će omogućiti brže poboljšanje stanja privatnih šuma.

3.2.3.4. Vodne površine

²⁹ Prema podacima :

- HRVATSKE ŠUME p.o. Zagreb, Uprava šuma Sisak, Odjel za uređivanje šuma (dopis klasa 321-02-99-01/132, broj: 349-08-08-99-1 od 03. rujna 1999. god.) i
- HRVATSKE ŠUME p.o. Zagreb, Uprava šuma Nova Gradiška, Odjel za uređivanje šuma (dopis ur.broj: 16-01-05-3087/99 od 25.10.1999. god.)
- HRVATSKE ŠUME p.o. Zagreb, Uprava šuma Karlovac, Šumarija Gvozd (dopis ur.broj: 38/2000 od 28. 01.2000. god.)
- HRVATSKE ŠUME p.o. Zagreb, Uprava šuma Zagreb, Šumarija Popovača (dopis ur.broj: 116-009/2000 od 06. 03.2000. god.)
- HRVATSKE ŠUME p.o. Zagreb, Uprava šuma Zagreb (dopis ur.broj: ZG-06-2000-481/2 od 06. 03.2000. g.)

Vodotoci

Svi vodotoci na području Županije pripadaju vodnom području sliva rijeke Save.

Rijeka Sava ulazi na područje Županije kod naselja Jezero Posavsko i protječe kroz područja Martinske Vesi, Siska, Sunje, Hrvatske Dubice i Jasenovca. Nakon utoka rijeke Une, kod naselja Uštica, rijeka Sava izlazi iz područja Županije.

Veće pritoke rijeke Save na desnoj obali su:

- KUPA sa pritokama : Odra, Glina, Petrinjčica, Golinja, Trepča i Utinja
- SUNJA sa pritokama : Radonjak, Đipan, Radakovac, Turija, Velika Čađavica i Velika Obreška
- UNA sa pritokama : Žirovac, Čemernica, Javnica, Ljubina i Javošnica

Na lijevoj obali rijeke Save veće pritoke su:

- LONJA sa pritokama : Sepčina, Preloščica, Gračenica i Repušnica
- TREBEŽ sa pritokama : Kutinica, Huseinovac, Ilova i Pakra
- VELIKI STRUG sa pritokama : Subocka, Muratovica, Novska, Voćarica i Rajička rijeka

Akumulacije i retencije

Na području Grada Kutine postoje dvije velike akumulacije koje su izgrađene za potrebe Petrokemije d.d. Kutina :

- ILOVA, kapaciteta 1.000.000 m³ i
- PAKRA, kapaciteta 10.500.000 m³

Dio vode iz akumulacije Ilova služi za pripremu pitke vode za potrebe Petrokemije d.d. i dijela grada Kutine. Kapacitet uređaja za pripremu pitke vode je 120 m³/h.

Voda iz akumulacije Pakra služi za opskrbu Petrokemije d.d. tehnološkom vodom, ova akumulacija održava vodni režim ovog područja, opskrbljuje vodom ribnjake Lipovljani, te može služiti za rekreaciju.

U nizu izrađenih stručnih elaborata razmatrana je mogućnost gradnje malih akumulacija na brdskim vodotocima u južnom dijelu Županije (Sunja, Petrinjčica, Glina i drugi) te je predložena izgradnja niza akumulacija koje su ugrađene u Prostorni plan Županije.

U elaboratu "Prostorni program razvoja i obnove grada Petrinje i naselja Mala Gorica, Gora i Hrastovica" (izradio: Županijski zavod za prostorno uređenje, Sisak, 1996.) predložena je izgradnja brane na Petrinjčici, uzvodno od Hrastovice u području "Tješnjak", čime bi se omogućio nadzor protoka Petrinjčice i smanjila ugroženost grada Petrinje i okolnih poljoprivrednih površina.

Kako je izgradnjom akumulacije moguće postići i znatne dodatne učinke (povećanje turističke atraktivnosti: uređenjem športsko rekreacijskih površina i ribnjaka; gospodarsko iskorištavanje: izgradnjom male hidroelektrane, te mogući površinski zahvat pitke vode) na poticaj Grada Petrinje³⁰ izgradnja ove vodoprivredne građevine je ugrađena u Prostorni plan Županije.

3.2.3.5. Posebna namjena

³⁰ Prema: GRAD PETRINJA, Upravni odjel za komunalno gospodarstvo, stambene poslove, graditeljstvo i obnovu dopis kl: 350-01/99-01/79, urbroj: 2176/06-03-99-37 od 12. siječnja 2000. god. i dopis kl: 350-01/99-01/79, urbroj: 2176/06-03-99-39 od 10. veljače 2000. god. sa Zaključkom Gradskog poglavarstva, (Klasa: 350-01/99-01/79, Ur.broj: 2176/06-01-00-2 od 19. siječnja 2000. god.)

U skladu s potrebama Ministarstva obrane³¹ Prostornim planom Sisačko - moslavačke županije planirani su prostori posebne namjene za gradnju objekata za potrebe obrane :

Postojeće lokacije prostora od interesa obrane su navedene u sljedećoj tablici:

OPĆINA I GRAD	KOMPLEKSI I GRAĐEVINE
PETRINJA	1. P. Matanović
	2. Zrin
	3. Malinovo
	4. Hanžekova ulica
	5. Poloj
GLINA	6. Glina
SISAK	7. Šašina Greda
LEKENIK	8. Brežane Lekeničke
DVOR	9. Čerkezovac
	10. Piramida (Zrinska gora)
KUTINA	11. Humka

3.2.3.6. Površine infrastrukturnih sustava

Razvoj infrastrukturnih sustava područja Sisačko - moslavačke županije prvenstveno je vezan na pokrivanje potreba stanovništva osnovnom prometnom komunalnom infrastrukturom, te osiguranjem razvojnih smjernica međunarodnih i državnih infrastrukturnih sustava koje su određene Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske.

U tom cilju izgradnja, obnova i uređenje prometnih pravaca (cestovnog, željezničkog, riječnog i cijevnog prometa) ima prioritet, a uz to je svakako i važna gradnja energetskih sustava (elektroenergetika, plinska mreža) za potrebe opskrbe naselja, kao i gradnja sustava odvodnje s uređajima za pročišćavanje otpadnih voda većih urbanog područja i kvalitetne vodoopskrbne mreže u svim naseljima.

Zadovoljenje ovih osnovnih komunalnih potreba, u što danas spada i gradnja telekomunikacijske mreže, svakako će doprinjeti demografskoj obnovi i osigurnju preduvjeta za općeniti gospodarski i svaki drugi razvitak Županije.

Razvoj pojedinih dijelova infrastrukturnih sustava detaljno je razrađen u posebnom poglavlju Prostornog plana (točka 3.6. Razvoj infrastrukturnih sustava).

³¹ Prema podacima Ministarstva obrane Republike Hrvatske, Sektor za gospodarenje, Uprava za graditeljstvo i zaštitu okoliša (dopis klasa: 350-01/00-01/02; urbroj: 512-M3-0202-01-99-04 od 05.04.2000. godine i dopis klasa: 350-01/00-01/02; urbroj: 512-M3-0202-00-6 od 27.06.2000. godine)

3.2.3.7. Groblja

Na području Sisačko - moslavačke županije prema podacima koje su za izradu Plana dostavile jedinice lokalne samouprave nalaze se sljedeća groblja :

Tablica – Pregled groblja na području Županije

Grad/Općina	Broj groblja	Lokacije groblja
GLINA	37	Glina (3), G.Bučica, Gračanica Šišinečka, G.Viduševac, Dvorišće, M.Solina, Trstenica, Svrčića, M. Poljane, Novo Selo Glinsko, Brnjeuška, Glinski Trtnik, Vlahović, Ravno Rašće, Drenovac, V.Gradac, Martinovići, M.Gradac, Dragotina, Brestik, Dabrina, Brezovo Polje, D.Klasnić, G.Klasnić, Brubno, Buzeta, Bojna, V.Obljaj, Borovita, Balinac, Hajtić, Šibine, Skela, G.Selište, Manojlovići (Šatornja)
H.KOSTAJNICA	7	H.Kostajnica: (3 - Sv. Rok, Sv.Petar; Sv.Ana), Utolica (2), Panjani (1), Čukur (1)
KUTINA	21	Banova Jaruga (3), Brinjani, Čaire, Ilova (2), Jamarica, Janja Lipa, Katoličke Čaire, Kletišće, Krajiška Kutinica, Kutina, Kutinica, Kutinska Slatina, Međurić, Mikleuška, Selište, Stupovača, Šartovac, Zbjegovača planirano : otvaranje novog groblja u naselju Repušnica
NOVSKA	23	Novska, Bročice, Grabovac, Paklenica, Vočarica, Roždanik, G.Rajić, Donji Rajić, Borovac, Kozarice, Novi Grabovac, Lovska, Brezovac, Donje Kričke, Gornje Kričke, Popovac, Bair, Rajčići, Rađenovci, Nova Subocka, Stara Subocka, Sigetac, Plesmo
PETRINJA	15	Petrinja (4), Gora, Prnjavor, Mala Gorica, Grabovac Benski, Dragotinci, Taborište, Brest Pokupski, Hrastovica, D.Budičina, Glinska Poljana (2)
SISAK	14	Sisak, Sela, Hrastelnica, Preloščica, Gušće, Komarevo, Stara Drenčina, Palanjek, Kratečko, Lonja, Klobučak, Madžari, Staro Selo, Blinjski Kut ; planirano : otvaranje novog groblja grada Siska na lokalitetu Stara Drenčina
Donji Kukuruzari	9	1 katoličko: D.Kukuruzari; 8 pravoslavnih: G.Velešnja, D.Velešnja, D.Kukuruzari, Umetiči, Mečenčani, Borjevići, Bj.Kostreši, Lovča
Dvor	54	Dvor (2), Hrtić, Matijevići, Struga Banska (2), Divuša (2), Volinja, Zrin (2), Komora, Javoranj (2), Žirovac (4), Gvozdansko (3), Rujevac, Javnica, Javornik, Kotarani, Ljubina (2), Majdan, Čavlovica, Kosna, Ljeskovac, Stupnica, Gage, Vrpolje Bansko, Grabovica, Rogulje (2), Lotine, Šakanlije, Jovac, Bujinja, Oraovica, Draškovac, Paukovac, Gorička, Udetin, Sočanica, Zakopa, Šegestin, Z. Brđani
Gvozd	20	Blatuša, Bović, Brnjavac, Crevarska Strana, Čremušnica, Dugo Selo, Golinja, Gornja Čemernica, Gornja Trstenica, Gvozd (2 - katoličko i pravoslavno), Kirin, Kozarac, Ostrožin, Pješčanica, Podgorje, Slavsko Polje, Stipan, Šljivovac, Trepča
Hrvatska Dubica	5	Hrvatska Dubica, Bačin, Cerovljani, Živaja i Slabinja
Jasenovac	10	Jasenovac (2), Košutarica, Mlaka, Krapje, Puska, Uštica (2), Višnjica, Tanac
Lekenik	10	Peščenica, Poljana Lekenička, Cerje Letovaničko, Žažina, Letovanić, Palanjek Pokupski, Stari Brod, Stari Farkašić, Orleković (Pokupsko Vratečko), Brkiševina
Lipovljani	4	Lipovljani, Krivaj, Kraljeva Velika, Piljenice
Majur	6	V.Krčevo, Svinica, G.Hrastovac, Mračaj, Majur, Meminska
Martinska Ves	5	Desna Martinska Ves, Strelečko, Bok Palanječki, Tišina Erdedska, Setuš
Popovača	7	Popovača, Potok, Stružec, Osekovo, Voloder, Gornja Jelenska, Moslavačka Slatina
Sunja	29	Sunja, Bobovac, Strmen, Crkveni Bok, Šaš (2), Slovinci, Timarci (2), Kostreši Šaški, Papići, Jasenovčani, Čapljan, Staza, D.Hrastovac, Vedro Polje, Drljača (2), Radonja Luka, M.Paukova, M.Gradusa, Sjeverovac, V.Gradusa (2), Petrinjci, Brđani, Vukoševac, Kinjačka, Bestрма
Topusko	15	Topusko (2), Batinova Kosa, Bukovica, Crni Potok, Donja Čemernica, Katinovac, Mala Vranovina (2), Malička, Pecka, Perna, Staro Selo Topusko, Velika Vranovina, Vorkapić
Velika Ludina	2	Mala Ludina, Vrtlinska
U K U P N O	293	

U skladu s prostornim planovima uređenja gradova i općina biti će planirano proširenje manjeg broja groblja u napučenijim naseljima, dok će ostala groblja biti zadržana u današnjem obimu. Ne predviđa se zatvaranje, stavljanje izvan uporabe ili premještanje postojećih groblja.

Pripreme na uređenju novog groblja na području Županije predviđene su samo za potrebe grada Siska na lokaciji Stara Drenčina³².

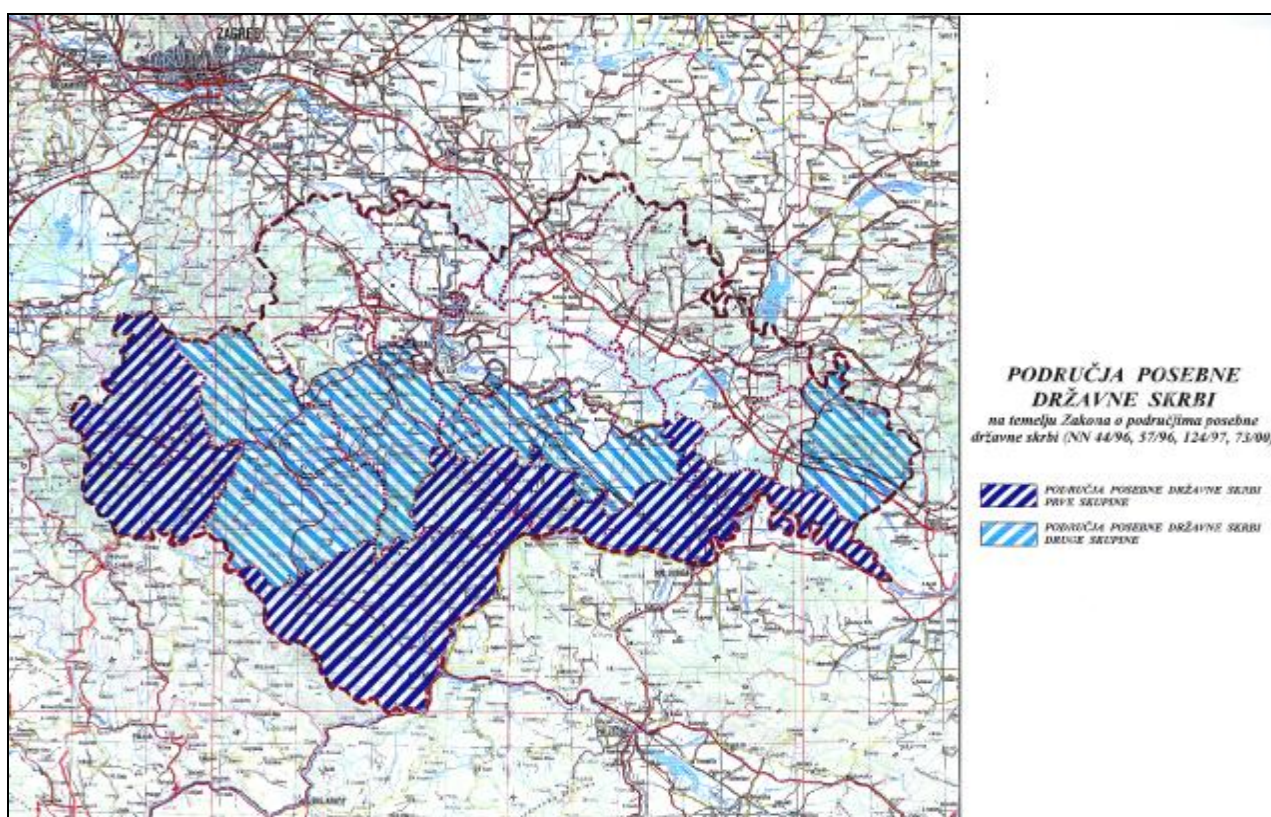
3.2.4. Razvoj i uređenje pograničnog područja³³

³² Izvor: "Program uređenja groblja na području Grada Siska", izradio: CPA d.o.o. Zagreb, lipanj 1999. god.

U međunarodnoj teoriji i praksi poznat je problem graničnih područja, koje obilježavaju posebni uvjeti života, prometa i razvitka gospodarstva. Pogračna naselja često doživljavaju demografsko i gospodarsko nazadovanje, ali ako su međudržavni odnosi skladni, često dolazi do ubrzanog razvoja pograničnih područja. Na pograničnom području osobito je važna međudržavna suradnja sa stajališta zaštite voda, zaštite prirode, gospodarstva i graničnih gradova i naselja.

Položaj, značaj i posebnosti pograničnog područja Sisačko - moslavačke županije:

Problematika pograničnih područja nastala je osamostaljenjem Republike Hrvatske kao nacionalne države i posebnim sadržajem toga područja. Za pogranični prostor Sisačko - moslavačke županije znakovito je, da je ratom razoren i da se sporo obnavlja, te je u tom pogledu i prostor od posebne državne skrbi u smislu oživljavanja područja, obnove ratom razorenih građevina i uništenog prostora.

**Područja posebne državne skrbi na području Sisačko - moslavačke županije
na temelju Zakona o područjima posebne državne skrbi
(«Narodne novine» broj 44/96, 57/96, 124/97, 73/2000)**

Granično područje Sisačko-moslavačke županije može se ubrojiti u tzv. "nove" međudržavne granice. Granica s Bosnom i Hercegovinom je najduža i po mnogo čemu najvažnija državna granica za Hrvatsku, zbog prirodne i ekonomske međusobne upućenosti dviju zemalja na međusobno povezivanje.

Pretežni dio granice, ide rijekom Unom i dalje rijekom Savom, a manji, zapadni dio ide tzv. "suhom" granicom (Trgovskom, Petrovom gorom) i graniči s "Cazinskom krajinom".

³³ Izvodi iz "Studije razvitka pograničnih područja Sisačko - moslavačke županije", izradio CPA d.o.o., Zagreb, siječanj 2000.

Ukupna dužina granice s Bosnom i Hercegovinom iznosi 932 km, a od ukupno 9 županija dužina granične crte sa Sisačko-moslavačkom županijom ubraja se među najduže, i iznosi 182 km (od toga 56 km suhe granice i 126 km granice rijekom Unom).

Granično područje možemo promatrati na nekoliko razina:

- granična crta i granični prijelazi (cestovni, željeznički i plovni put i pristanište),
- teritorij općina i gradova,
- površine udaljenije od granice, gdje postoji utjecaj iz druge države (Glinica do utoka u Kupu, prometna infrastruktura: željeznička, cestovna uključujući i mostove - prijelaze preko Une).

Prema ovim razinama vrsta graničnih područja rješavat će se i problematika prostora kroz prostorno planske dokumente.

Pogranično područje Sisačko-moslavačke županije sastoji se od :

- 2 grada: Hrvatske Kostajnice i Gline,
- 4 općine: Dvor, Topusko, Hrvatska Dubica i Jasenovac.

Broj naselja užeg graničnog područja - neposredno uz državnu granicu iznosi 173. Prema podacima iz 1991. godine u odnosu na ukupan broj stanovnika Županije u pograničnom prostoru živi 23 % stanovnika.

Tablica - Procjena broja stanovnika pograničnog područja Sisačko - moslavačke županije

Grad / Općina	Broj stanovnika 1991. godine	Procjena broja stanovnika 1997. godine	Procjena broja stanovnika 1999. godine	Procjena broja stanovnika 2010. godine
GRAD GLINA	23.040	4.215	13.617	14.500
GRAD HRVATSKA KOSTAJNICA	4.996	3.850	1.328	4.000
OPĆINA DVOR	14.555	2.389	1.841	3.400
OPĆINA HRVATSKA DUBICA	4.237	1.225	981	2.400
OPĆINA JASENOVAC	3.599	2.950	1.516	2.400
OPĆINA TOPUSKO	6.824	1.110	1.552	3.600
Sveukupno pogranični prostor Županije	57.251	15.739	20.835	30.300

Pogranično područje Sisačko - moslavačke županije obilježava rijetka gustoća naseljenosti, te izrazita depopulacija od čega su izuzetak samo gradska naselja i okolni užji prostor Hrvatske Kostajnice, Gline, Hrvatske Dubice, Dvora i Topuskog. Posljedica sveukupne demografske slike je i nepovoljna dobna struktura i ubrzani proces starenja stanovništva.

Prioriteti djelovanja :

Prioriteti se odnose na poboljšanje učinkovitosti u okvirima promatranog prostora, te stvaranje uvjeta za nove programe radi pokretanja gospodarskih tokova i poboljšanja kvalitete života na svim, osobito depopulacijskim područjima, a posebno na:

- cjelovitu obnovu i povratak stanovništva, pokretanje gospodarstva i drugih djelatnosti,
- stvaranje uvjeta za pokretanje i unaprijeđenje gospodarstva uz osnaživanje prometnih funkcija s ciljem zaustavljanja negativnih procesa,
- iskorištenje raspoloživih i nedovoljno iskorištenih mogućnosti,
- otklanjanje nedostataka postojećih infrastrukturnih sustava i njihovo potpuno objedinjavanje u sustav Države,
- sanaciju kritičnih mjesta ugrožavanja prostora i okoliša (zaštićena baština, poljoprivredne površine, šume, područja iskorištavanja mineralnih sirovina),
- ostvarivanje kontinuiteta djelovanja i poboljšanje učinkovitosti sustava prostornog uređenja na svim razinama.

Obnova ratom zahvaćenih područja:

U programima obnove mora biti sadržana i sastavnica razvoja koja osigurava napredak djelatnostima i zadovoljavajuću infrastrukturu, obnovu i povratak kulturne i ambijentalne prepoznatljivosti, te otklanjanje ranijih funkcionalnih i ekoloških nedostataka. Obnovom treba obuhvatiti cjelokupnu revitalizaciju naselja.

Dio graničnih područja Sisačko-moslavačke županije obuhvaćen je i Nacionalnim programima obnove i razvoja (rural, obnova ratom zahvaćenih područja). Razvojne ciljeve treba provoditi politikom povratka stanovništva i potpune integracije infrastrukturnih mreža i kapaciteta u hrvatske sustave.

Područja primjene posebnih razvojnih i drugih mjera :

Za ovo područje predviđaju se poticajne mjere na razini Nacionalnog programa obnove i razvoja uz razrađene osnovne planske postavke razvitka na županijskoj i lokalnoj razini, a u cilju postupnog smanjivanja nesrazmjera i zaostajanja u odnosu na druga područja Županije i daljnjeg ravnomjernog razvitka (revitalizacija naselja i gospodarstva, poticanje poljodjelstva, korištenje i zaštita vrijednih prirodnih cjelina - značajni krajolik Une, dio Parka prirode i graditeljske baštine u sklopu turističke ponude Županije), te stvaranje pretpostavki za standard življenja primjeren datim okolnostima. Zakonom o područjima posebne državne skrbi («Narodne novine» broj 44/96, 57/96, 124/97, 73/2000) utvrđena su područja o kojima Republika Hrvatska posebno skrbi i poticajne mjere za njihovu obnovu i razvitak. Poticajne i razvojne mjere s državne razine potrebne su prvenstveno za jačanje srednjih i manjih gradova kako bi dosegli onu razinu na kojoj postaju stvarna žarišta vlastitog razvitka i razvitka gravitacijskog područja (Hrvatska Kostajnica, Glina, Dvor, Topusko).

Ciljevi prostornog razvitka pograničnog područja :

Za pogranično područje Sisačko-moslavačke županije bitni su sljedeći strateški ciljevi, koji se mogu ostvariti djelomično i uz odgovarajuće poticaje na razini Države i same Županije:

- vođenje svrhovite politike uređenja seoskih naselja,
- razvijanje funkcija u naseljima brdsko - planinskog područja vodeći računa o strateškom značenju pojedinih naselja,
- obnavljanje i uređivanje povjesnih središta gradova i naselja, kao mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta s funkcijama usluga, kulture i stanovanja,
- opremanje naselja građevinama društvenog standarda i komunalnim uređajima koji osiguravaju gospodarski rast i rast životnog standarda.

Razvojna politika i primjerena populacijska politika trebaju stvoriti uvjete za razvitak funkcija i demografski rast pograničnog područja. Ostvarenjem potrebnih uvjeta može se računati s privlačenjem novog i mlađeg stanovništva u taj prostor i poboljšanje demografskih kretanja. U tom smislu trebaju se utvrditi i razraditi uz postojeće i dodatne odgovarajuće poticajne mjere kako bi se mogli ostvariti zacrtani ciljevi razvitka pograničnog područja. Dva su ključna problema razvojne politike, međusobno usko povezana i međuzavisna, kojima treba posvetiti odgovarajuću pažnju u usmjeravanju razvitka pograničnog područja: stanovništvo i razvitak funkcija.

Prioritetni ciljevi strategije razvitka graničnog područja su:

- Obnova gradskih i seoskih naselja, stambenih, gospodarskih, javnih i drugih građevina, te infrastrukture i sadržaja u čitavom pograničnom području.
- Vitalni je, strateški i sigurnosni značaj provesti odgovarajući razmještaj stanovništva duž granice i u pograničnom području.
- Stvarati uvjete i poticati razvijanje funkcija radi revitalizacije naselja u pograničnom području, utjecajući tako na smanjivanje želje za iseljavanjem.
- Razvijati gospodarstvo na temelju prednosti pojedinih dijelova graničnog područja i međudržavne pogranične suradnje kada se za to stvore uvjeti.

- Izgraditi potrebnu prometnu i drugu infrastrukturu radi boljeg povezivanja pograničnog područja u prostor Županije i Države, te podizanje kvalitete življenja.
- Izraditi odgovarajuće propise i prostorno planske dokumente.

U pogranične prostore koji su opustjeli i izgubili mogućnosti vlastite demografske obnove, treba dobro osmišljenom imigracijskom politikom poticati naseljavanje. U tom cilju treba pripremiti jasne i određene programe koji podrazumijevaju uređene građevinskih čestica, kredite, povoljne uvjete za školovanje, zdravstvenu zaštitu i drugo. Nadalje treba poticati poslodavce za investiranje i zapošljavanje uvođenjem poreskih olakšica za otvaranje novih radnih mjesta u pograničnom području.

Bitno je osigurati uvjete za razvoj graničarskog gospodarstva na temelju usporednih prednosti dijelova graničnog područja i međudržavne pogranične suradnje. U okviru razvitka agrara i revitalizacije sela, u pograničnim područjima posebno odrediti poticajne mjere za razvoj malih farmi, koja bi zainteresirala mlada domaćinstva. Poticajne mjere morale bi imati jasnu gospodarsku i razvojnu funkciju (npr. dugoročni krediti vezani uz sudbinu gospodarstva, oslobađanje od poreza na neko vrijeme).

Smjernice za uređenje i zaštitu prostora pograničnog područja :

Korištenje i zaštita prostora u graničnom području provodi se na nekoliko razina:

Za građevine i područja od državne važnosti temeljni prostorno planski dokument je Program prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Između područja od državne važnosti možemo izdvojiti prostor Parka prirode Lonjsko polje za koji će se izraditi Prostorni plan posebnih obilježja.

Cijeli pogranični prostor Sisačko-moslavačke županije obiluje brojnim spomenicima kulturne baštine od kojih su mnogi u ratu bili uništeni ili oštećeni. Njihova obnova teče sukladno mogućnostima. Od graditeljske baštine koja je od izuzetne važnosti za Državu, a nalazi se u pograničnom području ističe se stari Grad Kostajnica na Uni.

Važna državna infrastruktura (željeznica, cestovni pravci, granični prijelazi i mostovi, te plovni put rijekom Savom), načelno su određene u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, a detaljnije razrađene u Prostornom planu Županije.

Uvažavajući prirodne vrijednosti pograničnog prostora postoje realne mogućnosti za razvoj kontinentalnog turizma (Topusko, prostor Pounja s pojedinim lokalitetima, Park prirode Lonjsko polje, krajolik Zrinske gore, gradovi s vrijednim zaštićenim građevinama graditeljske baštine). Sukladno smjernicama iz Programa prostornog uređenja Države potrebno je osigurati prostorne uvjete za razvoj turizma temeljen na ovim resursima.

- Na županijskoj razini za građevine i područja od županijskog značaja u pograničnom prostoru u Prostornom planu županije ugrađene su smjernice za korištenje i zaštitu prostora.
- Na lokalnoj razini u pograničnom području korištenje i zaštita prostora provodit će se temeljem Prostornih planova uređenja gradova i općina, te urbanističkih planova i drugih prostorno planskih dokumenata propisanih Zakonom.

Istovremeno s izradom navedene dokumentacije, raditi će se na međudržavnoj suradnji, radi usuglašavanja stavova o smjeru glavnih infrastrukturnih pravaca i prometnica, plovnosti, oko načina korištenja i zaštite voda (vodoopskrba, odvodnja, plovnost, hidroenergetski potencijal), te radi usuglašavanja stavova glede zaštite voda, zraka i tala, te zaštite od voda.

Glede uloge gospodarstva u pograničnom prostoru treba osigurati i očuvati prostore pogodne za razvoj gospodarskih djelatnosti u gradovima i naseljima neposredno uz granicu i granične prijelaze. Nadalje u širem graničnom prostoru treba osigurati prostor u planskim dokumentima za gospodarske djelatnosti koje bi u gravitacionom prostoru gradova i naselja užeg pograničnog

prostora bile međusobno ovisni nositelji razvoja (npr. turizam i poljodjelstvo, turizam i zaštićeni spomenici prirode, vodotoci i turizam, vodotoci i gospodarske djelatnosti).

Od osobite je važnosti za pogranično područje Županije poticati one djelatnosti koje će zadržati postojeće stanovništvo, uzimajući u obzir potrebu obnavljanja demografskog resursa ovog depopulacijskog pograničnog prostora.

3.3. SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA I RAZVOJNIH SREDIŠTA

Temeljem izvršenih razmatranja mogućeg razvoja naselja i očekivanih kretanja, očekuje se da će naselja u Sisačko-moslavačkoj županiji imati sljedeću funkcionalno-organizacijsku shemu³⁴.

VEĆE REGIONALNO (VEĆE RAZVOJNO)

SREDIŠTE: Sisak

MANJE REGIONALNO (MANJE
RAZVOJNO) SREDIŠTE :

Kutina, Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica, Novska

PODRUČNO I VEĆE LOKALNO
(MALO RAZVOJNO SREDIŠTE)
SREDIŠTE :

Dvor, Donji Kukuruzari, Gvozd, Hrvatska Dubica,
Lekenik, Lipovljani, Jasenovac, Majur, Martinska
Ves, Popovača, Sunja, Topusko, Velika Ludina

MANJE LOKALNO (POTICAJNO
RAZVOJNO) SREDIŠTE :

Banova Jaruga, Bobovac, Brestača, Bročice, Budaševo,
Divuša, Gornja Gračenica, Gora, Gornji Viduševac,
Greda, Hrastelnica, Hrastovica, Husain, Ilova, Mala
Gorica, Maja, Mošćenica, Novo Pračno, Odra
Sisačka, Preloščica, Rajić, Repušnica, Sela, Slatina
Pokupska, Topolovac, Voloder

³⁴ Prema "Studiji naselja Sisačko - moslavačke županije" izradio: CPA d.o.o., Zagreb, siječanj 1997.

3.4. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI OD ZNAČAJA ZA ŽUPANIJU I DRŽAVU

Cilj je Prostornog plana Županije da ostvari prostorne mogućnosti za dugoročan skladan razvoj, u najvećoj mjeri koristeći izuzetan geoprometan položaj Županije i njene prepoznatljive prednosti, uz prilagodbu postojećih gospodarskih sustava, korištenje prirodnih resursa, naročito obnovljivih, te unošenje novih tehnologija visoke razine u razvojne programe i poboljšanje uvjeta života stanovništva kako u urbaniziranim tako i ruralnim područjima.

Korištenjem cijelog prostora regije za puno privređivanje, osiguralo bi se i stanovništvo, uredila naselja i poboljšao gospodarski i društveni položaj Županije.

Ravnomjerniji razvitak pretpostavlja policentričan razvoj Županije, koji će se postići takvom alokacijom investicija u proizvodne i infrastrukturne građevine da se manji urbani i privredni centri razvijaju u lokalna žarišta razvoja. Kod toga građevine društvenog standarda i komunalna opremljenost moraju pratiti kretanje gospodarskog rasta i utjecati boljom kvalitetom življenja na povoljnija demografska kretanja i osobni standard stanovništva.

Dio nepoljoprivrednog stanovništva i dalje će živjeti u seoskim naseljima, ali će sustav lokalnih središta omogućiti optimalne uvjete poboljšanja standarda stanovništva i zadovoljiti težnje mladih, čime će se zaustaviti depopulacija Županije.

3.4.1. Gospodarska namjena

Sagledavanjem uloge i mogućnosti daljnjeg razvoja Županije može se zaključiti da razvoj u idućim godinama mora biti ciljano usmjeren i učinkovit. Proces deagrarizacije je demografskim zbivanjima na području Županije u proteklih desetak godina stvarno završen i stanovništvo je uglavnom smješteno u gradovima i općinskim središtima, područnim ruralnim centrima i agrarnim naseljima.

Selo u svom naturalnom samoopkrbnom društveno-ekonomskom obliku nestaje, ali ostaje posebna kvaliteta života na selu sa svojim radnim i kulturnim navikama, gdje će mješovita i prilagođena gospodarstva i domaćinstva moći uživati životni standard na razini onog u gradu, ali u boljim uvjetima zdrave, mirne i očuvane čovjekove okoline u skladu ljudskih djelatnosti i očuvanoj prirodi na koju je ruralno stanovništvo bilo tradicionalno upućeno.

Gradska i općinska središta, pa i neka atraktivnija naselja imati će mogućnosti zapošljavanja svojeg stanovništva bilo u manjim pogonima proizvodno-prerađivačkih zona (čiste industrije) ili u kvartarnim i tercijarnim djelatnostima.

Stoga je ovim Planom potrebno, između ostalog, osigurati sljedeće uvjete:

- Boljim razmještajem gospodarskih djelatnosti na cijelom prostoru Županije omogućiti korištenje cijelog prostora, stvaranje manjih gospodarskih zona i lokacija radi zapošljavanja viška radne snage iz poljoprivrede i unošenja dohotka iz sekundarnih djelatnosti u mješovita domaćinstva na selu i investicije u individualnu robnu poljoprivrednu proizvodnju.
- Kroz razvoj reproduksijskih cjelina u poljoprivredi i šumsko-drvenoj proizvodnji, privesti svrhovitoj namjeni korisne površine uz očuvanje i uzgoj šuma i svu predostrožnost da pretjeranom strojnom i kemijskom obradom obradivih zemljišta ne nastupi suprotan efekt tj. desertifikacija i erozija.

- Zapošljavanjem i ravnomjernijim dohotkom stanovništva zaustaviti demografski pad i nastojati zadržati u najmanju ruku prirodni priraštaj stanovništva na regiji, te osigurati sve elemente životne reprodukcije na regiji.

Budućnost daljnjeg gospodarskog razvoja u prostoru, biti će usmjeravana na disperziju manjih pogona čiste industrije iz većih gradova, s gradnjom skladišnih kapaciteta i razvojem prevoznih usluga (dobar prometni položaj). Uz to je za očekivati razvoj gospodarskih djelatnosti, koje će biti oslonjene na glavne nositelje razvitka u regiji, ali kroz razvoj mreže malih pogona dopunske, specijalizirane i sirovinske proizvodnje.

U tom smislu se očekuje razvoj sljedećih djelatnosti :

- specijalizirane djelatnosti čiste industrije u malim pogonima,
- gospodarsko korištenje prirodnih resursa (građevni materijal, šume),
- razvoj usluga i zanatstva,
- razvoj turizma.

3.4.1.1. Proizvodni sadržaji

Industrijski sadržaji

Ratna događanja i prekid u razvitku gospodarstva u proteklom razdoblju, ali i neprilagođenost novim uvjetima privređivanja, naročito je pogodio velike industrijske pogone na području Županije, veliki broj kojih još nisu dostigli predratni broj zaposlenih i obuhvat proizvodnje.

Budućnost gospodarskog razvoja, u skladu sa Strategijom prostornog razvitka Republike Hrvatske, prestaje se oslanjati na industriju kao najvažniju i povlaštenu gospodarsku granu. Napredak hrvatskog gospodarstva, što se odnosi i na područje Županije, podrazumijeva u prvom redu nabavku suvremene tehnologije, uvođenje učinkovite organizacije, dobro rukovođenje i osvajanje novih tržišta te je u tu svrhu neophodno privatizirati industriju i privući strane ulagače.

U gospodarskoj strukturi potrebno je od bazične industrije koja traži velike količine energije, nestručne radne snage, nedohodovna je i zagađuje okoliš, usmjeriti se prema industriji koja koristi razvojne prednosti prostora:

- geoprometni položaj,
- prirodne resurse (sirovine),
- sposobne i obrazovane radnike,
- tržište,
- kapital,
- znanje i drugo.

S gledišta korištenja prostora osobito je važno uočiti procese preobrazbe velikih industrijskih kompleksa. Očekivana disperzija manjih jedinica, koje su primjerenije prostornoj strukturi, morala bi rezultirati odterećenjem nekih područja ali i pokretanjem do sada neiskorištenih mogućnosti povezivanja u strukture naselja. Taj će pristup imati utjecaja na oblikovanje gradova kao mjesta većeg rasprostiranja industrije. Tome će doprinijeti visoke tehnologije i sustavi upravljanja koje omogućavaju veću dinamiku i prostornu raspodjelu djelatnosti u prostoru.

Manji proizvodni sadržaji

Manji proizvodni sadržaji mogu se odrednicama ovog Plana smještavati na dva načina :

- u sklopu zona mješovite gradnje (u skladu s Odredbama za provođenje Plana) čime se omogućuje prilagodljivost, uz nužno poštivanje odrednica o očuvanju okoliša, te
- u sklopu posebnih zona, u kojima se omogućuju manji troškovi opremanja i uređivanja

zemljišta, povlastice koje se mogu očekivati od strane lokalne zajednice a u cilju održavanja poduzetništva i slično.

Kao mogući sadržaji predviđaju se prvenstveno manji prerađivački pogoni na temelju proizvodnje hrane, prerade drva, proizvodnja građevnog materijala, komunalne usluge, ali i sve druge proizvodnje koje ne zagađuju okoliš, a privučene su dobrim prometnim položajem (prodaja i popravak poljoprivrednih strojeva i slično), obrazovanom radnom snagom i olakšicama koje pruža država i lokalna samouprava.

U manjim naseljima će se vjerojatno potreba za lociranjem manjih ili srednjih pogona pojavljivati samo pojedinačno (zahtjevi za otvaranjem gospodarskih djelatnosti), te će se najveći dio njih rješavati u sklopu pojedinačnih lokacija, bilo unutar granica građevinskog područja naselja (u sklopu zona mješovite gradnje), bilo izvan njih, a u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju.

3.4.1.2. Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina

Prema podacima Ureda za gospodarstvo Sisačko - moslavačke županije na području Županije postoje i značajni potencijali za proširenje iskorištavanja mineralnih sirovina u narednom razdoblju.

Odobrenja za iskorištavanje Ureda za gospodarstvo Sisačko - moslavačke županije data su na sljedećim lokalitetima ³⁵ :

Grad /Općina	Lokacija (naziv eksploatacijskog polja)	Vrsta mineralne sirovine
Dvor	Jokin potok	željezo
	Meterize	željezo
	Bešlinac	keramička glina
	Pedalj	keramička i vatrostalna glina
	Dvor	sirovina za cementnu industriju
Gvozd	Blatuša	keramička glina
	Blatuša - Pješčanica	ciglarska glina
	Gređani	kvarcni pijesak
	Blatuša	kvarcni pijesak
	Pješčanica	kvarcni pijesak
	Podgorje	kvarcni pijesak
	Slavsko polje	kvarcni pijesak
	Perna	kvarcni pijesak
Petrinja	Stanci	keramička glina
	Dodoši - Tremušnjak	ugljen
Topusko	Klokočev jarak	barit
	Sivac	barit
	Topusko	termalne vode

Prema podacima INA, Industrija nafte d.d. - Naftaplin, Sektor proizvodnje nafte i plina, Služba nadzora na području Sisačko - moslavačke županije vrši se iskorištavanje nafte i plina na sljedećim poljima :

- na području Grada Novske :
 - eksploatacijsko polje Kozarice (dio)
 - eksploatacijsko polje Lipovljani (dio)
 - eksploatacijsko polje Jamarice (dio)
- na području Općine Lipovljani :
 - eksploatacijsko polje Lipovljani (dio)
 - eksploatacijsko polje Jamarice (dio)
- na području Grada Kutine :
 - eksploatacijsko polje Kozarice (dio)

³⁵ Prema podacima Ureda za gospodarstvo Sisačko - moslavačke županije (dopis urbroj: 2176-01-02-00-30 od 04. listopada 2000. godine)

- eksploatacijsko polje Jamarice (dio)
- eksploatacijsko polje Janja Lipa (dio)
- eksploatacijsko polje Gojlo (dio)
- na području Općine Popovača :
 - eksploatacijsko polje Stružec
 - eksploatacijsko polje Voloder
 - eksploatacijsko polje Mramor Brdo
 - eksploatacijsko polje Okoli (dio)
- na području Općine Velika Ludina :
 - eksploatacijsko polje Okoli (dio)
 - eksploatacijsko polje Vezišće (dio)
- na području Općine Martinska Ves :
 - eksploatacijsko polje Žutica (dio)

Osim navedenih, planirani su sljedeći mogući lokaliteti za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina:

Grad /Općina	Vrsta mineralne sirovine	Lokacija (naziv eksploatacijskog polja)
Dvor	željezo	Tomašica, Srebrnjak, Zrin, Čatrnja, Gradski potok, Jokin potok, Meterize, Kosna, Vidorija, Resanović, Kokirna, Gvozdansko
	bakar	Grdski potok, Katarina, Zrin, Tomašica, Srebrnjak
	olovo	Zrin, Čatrnja, Srebrnjak
	srebro	Zrin, Čatrnja, Srebrnjak
	barit	Gvozdanski jarak, Matinović potok
	građevinski kamen	Bjeljevina, Karlice
	keramička glina	Bešlinac, Pedalj, Meterize, Bekin potok, Mala Kosna
	keramička i vatrootalna glina	Pedalj
	cioglarska glina	Pedalj, Javoranj
	kvarcni pijesak	Udetin, Rudine, Vododerine, Meterize, Magnovac
	dolomitni pijesak	Beke
	tuf	Lebrnica, Kobiljak, Cvetović
sirovina za cementnu industriju	Dvor, Divuša, Kepčije, Korizne, Šegestin, Popov most, Unčani	
Glina	kameni agregat za beton, žbuke i tampone, drobljeni pijesak za zidanje i žbukanje	Krečane
	kameni agregat za asfalte, betone i m.vunu	Bojna
	građevinski kamen	Slatina
	željezo, tuf ugljen	Bojna Hajtići, Martinovići
Gvozd	kremeni pijesak, ugljen (lignit)	Pješćanica
	željezo	Pecka, Slovinac, Španov brijeg
	magnan	Pecka
	barit	Sivac, Kijak
	keramička glina	Mađarsko brdo, Pečinsko brdo, Blatuša, Lazinovac, Perna, Bakića brdo, Sijerć, Blatuša - Pješćanica, Šeganovac, Vranovac, Rujnica, Staro selo - Crkvine, Perna - Pecka, Alijina kosa, Muže, Gređani
	cioglarska glina	Blatuša, Lazinovac, Pečinsko brdo
	keramička glina i kremeni pijesak	Perna, Mađarsko brdo, Kraguljci, Čulinka, Suvača, Poljani, Knežev gaj
	kvarcni pijesak	Slavsko polje, Kajganić brdo, Perna, Mađarsko brdo, Kraguljci, Radići, Miličevići, Podgorje
	kamen	Carevac-Blatuša
	ugljen	Vranovina, Ponikvari, Abez, Pješćanica
Petrinja	šljunak i pijesak	Nova Drenčina
	tehničko građevni kamen	Međurače
	pijesak i šljunak	Vurot, korito Kupe
	keramička glina	Stanci
ugljen	Dodoši - Tremušnjak, Begovići, Mađari, Nebojan - Mokrički lug	
Topusko	kameni agregat za asfalte	Hrvatsko Selo
	keramička glina i kremeni pijesak	Dragin jarak, Jakšići, Katinovac, Mađarsko brdo, Klaići, Perna, Pecka, Ponikvari, Suvača, Katinovac, Poljani, Knežev gaj, Topličke kose, Bojanske kose
	barit	Klokočev jarak
	termalne vode	Topusko
Jasenovac	pijesak i šljunak	korito Save: Drenov Bok, Krapje, ušće Une,

Hrvatska Dubica	šljunak	korito Une; Tišina-Prikopa-Poloj
Kutina	građevinski kamen	Mikleuška
Lekenik	šljunak i pijesak	Pepelinka, korito Kupe: Pokupsko, Žažina
Popovača	bemtonitna glina	G. Jelenska, Murinski jarak
Sisak	pijesak i šljunak	korito rijeke Save: Crnac, Goričica, Gušće, Hrastelnica, Kratečko
Sunja	pijesak i šljunak	korito rijeke Save: Gradusa Posavska, Gornja Letina, Donja Letina, Selišće Sunjsko, Bobovac, Stremen
	kamen	Velika Gradusa

Sisačko - moslavačka županija nalazi se u središnjem prostoru Republike Hrvatske u kojem su otkrivena geotermalna nalazišta najšireg raspona uporabivosti voda. Evidentirani su sljedeći geotermalni izvori :

- U lječilištu Topusko termomineralna voda istječe iz tri grupe izvora s približnom količinom od 25 l/s i prosječnom temperaturom od 56°C, a rezerve vode se procjenjuju na 150 l/s.
- U Petrinji je u blizini Ekonomske gimnazije pronađen geotermalni vodonosnik iz kojeg je uz protok od 15 m³/h moguće osigurati vodu temperature od 43°C.
- U Sisku je pronađeno ležište geotermalne vode (bušotina Sisak-1) s protokom od 14 m³/h i temperaturom od 40°C, ali s većom količinom pijeska.

Prostornim planom Županije određene su površine za iskorištavanje mineralnih sirovina veće od 25,0 ha, dok će manje površine kao i način gradnje biti određeni Prostornim planovima uređenja gradova i općina.

3.4.1.3. Uslužna i trgovačka namjena

S obzirom na policentrični razvoj, raznovrsnost ponude imati će značajno mjesto u poboljšanju kvalitete života i boljoj opskrbi stanovništva.

Novom generacijom dokumenata prostornog uređenja napušteno monofunkcionalno planiranje prostora, te su određene zone mješovite namjene u kojima uz stanovanje mogu biti prisutni i različiti središnji sadržaji. U takvim zonama u sklopu građevinskih područja naselja moguća je gradnja:

- manjih prostora za rad bez štetnih utjecaja na okoliš,
- prostora za javne i prateće, trgovačke i uslužne, turističke i ugostiteljske sadržaje,
- vjerskih građevina,
- infrastrukturnih i komunalnih građevina i uređaja bez štetnih utjecaja na okoliš, te
- manjih zelenih površina, sportsko - rekreacijskih površina i dječjih igrališta.

Način gradnje detaljno je određen provedbenim odredbama u sklopu Prostornih planova uređenja gradova i općina.

Ovakvim načinom gradnje u prostoru moguće je daleko prihvatljivije izaći u susret privatnim poduzetnicima pri lociranju najrazličitijih trgovačkih i uslužnih sadržaja, a stambene zone naselja obogaćuju se najrazličitijim pratećim sadržajima, uz nužan preduvjet da ne narušavaju stanje okoliša ili na bilo koji način snižavaju kvalitetu života u naselju.

3.4.1.4. Ugostiteljsko - turistički sadržaji

U razvoju turizma Sisačko - moslavačka županija, s obzirom na svoje komparativne prednosti, raspolaže s velikim mogućnostima:

- povoljan prometni položaj
- veza s urbanim središtima Središnje Hrvatske,
- vrijedne prirodne cjeline (Park prirode Lonjsko polje, dolina Kupe i Une, Zrinska i Moslavačka gora, bogatstvo šuma, orintološki i faunistički lokaliteti)

- bogato kulturno - povijesno i etnološko naseljeđe (urbane cjeline, stari gradovi, kurije i crkve, ambijentalna ruralna arhitektura)
- mogućnosti lječilišnog turizma (Topusko)

Ugostiteljski i turistički sadržaji nisu još dimenzionirani ni opremljeni za zadovoljavajuću ponudu, te nema dovoljno kapaciteta, a ponuda je na relativno niskoj razini.

Svakako je jedan od primarnih zadataka i preduvjet za razvoj turizma razminiravanje atraktivnih područja koja su često i ugrožena eksplozivnim napravama (npr. dolina rijeke Kupe i Une, dijelovi Lonjskog polja).

U okviru pojedinih pravaca razvoja moguće je prepoznati najvažnije oblike turističke ponude koji su najprimjereniji postojećim resursima :

- Park prirode Lonjsko polje,
- prostor uz Kupu, Unu i dio Save valoriziran kao atraktivno porječje, a povezan dobrim turističkim pravcima i dobrom ponudom uslužnih djelatnosti,
- područja kulturno povijesnog značaja: Sisak, Petrinja, Hrvatska Kostajnica
- pejzažno atraktivni brdski kompleksi (Zrinska gora - Šamarica, Moslavačko gorje),
- važniji uslužni lokaliteti na međunarodnim cestovnim pravcima - npr. Novska, Kutina,
- turistički zdravstveni centar - Topusko.

U pregledu ponuda moguće je razlikovati nekoliko tipova turizma, koji se na području Županije mogu razvijati u okviru kontinentalnog turizma:

- **dnevni turizam** s osloncem na izletišta u neposrednoj blizini urbanih centara na području Županije (Kotar Šuma, izletišta i kupališta na Savi i Kupi za Sisak i Petrinju; brdo Djed, te Una za Hrvatsku Kostajnicu; izletišta i kupališta na Kupi Glini te šuma Pogledić za Glinu, izletišta na Uni u Dvoru, Lonjsko polje, obronci Psunja i Moslavačke gore u Novskoj i Kutini;

- **tjedni turizam**, s osloncem na izletišne točke, rekreacijska područja i prirodne cjeline

- **sezonski turizam**, vezan na kulturno - povijesne cjeline, prirodne vrijednosti te zdravstvene i lječilišne turističke smještaje u Topuskom ;

- **ruralni turizam**, s osloncem na brojne ruralne cjeline, koje se uz primjerena poboljšanja mogu osposobiti za funkciju komplementarnog turizma (Lonjsko polje, pejzažno atraktivna područja uz Kupu, Unu i Savu), te izgradnja "vinskih cesta" na području Moslavačke gore (Voloder, Moslavačko vinogorje);

- **lovni i ribolovni turizam**, posebno ekskluzivni vid lovnog turizma u lovištima s intenzivnim uzgojem divljači (lokaliteti kod Hrvatske Dubice, južne padine Zrinske gore, Moslavačka gora te nizinski dio uz Savu i Kupu) te ribolovni turizam na Uni, Kupi, Sunji i Savi (rukavci stare Save, jezero u Donjoj Letini);

- **športsko rekreativni turizam** za potrebe priprema športaša i provođenje rekreativnih športskih programa (športske građevine za rekreaciju i natjecanja, vodeni športovi, aero - športovi, golf - igralište,

- **školski turizam** - obrazovanje u prirodi na vezano na spomenike kulture, sačuvane ruralne ambijente, te posebne prirodne rezervate hidrografskog i faunističkog karaktera.

- **kongresni turizam** s odgovarajućim uslugama kao nadopuna ostalih oblika turizma (Sisak, Topusko)

Trenutačno siromašnu turističku ponudu moguće je unaprijediti sljedećim mjerama:

- opremanje stare jezgre Siska, Petrinje i Hrvatske Kostajnice atraktivnim restauriranim javnim i stambeno-poslovnim građevinama ;

- dimenzioniranje i opremanje smještajnih i poslovno - hotelskih građevina u Sisku, Petrinji, Hrvatskoj Kostajnici, Topuskom, Kutini i Novskoj, te na području Lonjskog polja i uz prometnice državnog značaja ;
 - podizanje razine ugostiteljske usluge na cijelom području ;
 - ponuda smještaja u opremljenom auto - kampu, koji bi mogao zadovoljiti potrebe turista, ali i onih koji ne posjeduju kuće za odmor, a privučeni su prirodnim osobitostima
 - organizirana prezentacija ruralne arhitekture "in situ" na nekoj od postojećih vrijednih lokacija ili preseljenjem građevina u ambijentalno "etno selo", naročito uz vrijedne prirodne predjele sa značajnim turističkim potencijalom (Lonjsko polje, dolina Kupe i Une) ;
 - uređenje i prezentaciju vrijednih prirodnih predjela ;
 - uređenje oglednih ekoloških poljoprivrednih gospodarstava s ponudom zdrave hrane
 - uređenje golf - igrališta u Graberju (površina terena za standardno igralište od 18 rupa cca 80,0 ha) vezano na blizinu jakih urbanih i poslovnih centara središnje Hrvatske ;
-
- uzletno - sletna staza za jedrilice i motorne zmajeve u Petrinji na livadama uz rijeku Kupu (na prostoru napuštenog sportskog aerodroma sa zemljanim uzletištem), te sportski aerodrom u Šašinoj Gredi ;
 - razvoj vodenih sportova na Kupi i Uni (kajakaštvo) ;
 - izgradnja pratećih građevina i sadržaja za lovni i ribolovni turizam ;
 - opremanje turistički atraktivnih područja u Županiji sportskim građevinama za rekreaciju i natjecanja.

U skladu s navedenim mogućnostima, potrebno je sustavno uvoditi i provoditi poticajne mjere za razvoj turizma u Županiji.

3.4.2. Javne i društvene djelatnosti

Javne i društvene djelatnosti čine nadogradnju nekog područja, te su usmjerene prema podizanju standarda i kvalitete života pučanstva. One podižu obrazovnu, kulturnu i znanstvenu razinu te zdravstvenu kulturu cjelokupnog stanovništva u njihovom gravitacijskom i utjecajnom području.

Nedovoljno shvaćanje i valoriziranje uloge društvenih djelatnosti kao poticajnog činitelja ekonomskog i društvenog razvoja, kao i gotovo isključivo tretiranje ulaganja u društvene djelatnosti kao potrošnje, u proteklom su razdoblju na području cijele Države i Županije doveli do toga, da je dosadašnji razvoj društvenih djelatnosti bio substandardan.

Značaj budućeg razvoja nalaže puno snažniji razvoj javnih i društvenih djelatnosti s obzirom da svojom ulogom pridonose kvaliteti življenja na nekom području i javljaju se kao bitni kvalitativni čimbenici ekonomskog razvitka. Budući razvoj društvenih djelatnosti u Sisačko - moslavačkoj županiji u skladu je s postavljenim ciljevima u prostoru, predviđenim društveno - gospodarskim razvitkom, te politikom usklađenog regionalnog i policentričnog razvitka. Radi postizanja većeg stupnja jedinstvenosti prostora predviđa se ekonomičniji, učinkovitiji i funkcionalniji razvitak, oblikovanje, razmještaj i struktura središnjih uslužnih funkcija.

Na temelju prirodnih, gospodarskih, društvenih i kulturnih polazišta i prihvaćenih strateških ciljeva u prostoru utvrđuju se mjere i postupci za provođenje strategije razvitka javnih službi (uprava, pravosuđe, prosvjeta, visoko školstvo i znanost, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i sport), te udruga građana, političkih stranaka, vjerskih zajednica i drugih organizacija u svezi s njihovim glavnim obilježjima i svojstvima.

Sustavno sređivanje središnjih uslužnih funkcija temeljnih skupina javnih službi treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i prema odgovarajućim standardima za svaku pojedinu skupinu ili podskupinu, odnosno instituciju, uključujući stvarne potrebe i veličinu njihovog

utjecajnog i gravitacijskog područja, te i kroz njihovo sustavno sređivanje u okviru važnosti pojedinih naselja u Republici Hrvatskoj.

3.4.2.1. Uprava i pravosuđe

U skladu sa zakonima i propisima Republike Hrvatske, te novom političko - teritorijalnom ustrojstvu zemlje, uspostavljen je sustav javnih službi državne uprave, te lokalne samouprave i uprave na gradskoj i mjesnoj razini.

Za sadržaje javnih službi državne uprave, zatim lokalne samouprave i uprave na županijskoj, gradskoj, općinskoj i mjesnoj razini, te djelatnost ostalih upravnih funkcija, odnosno općih službi i institucija, koje su od posebnog značenja za državu i pojedine jedinice lokalne uprave i samouprave treba osigurati prostorne uvjete rada i razvoja.

Isto tako treba obuhvatiti potrebe vezane na pravosudne funkcije (sudovi, državno odvjetništvo, pravobraniteljstvo, odvjetništvo, javno bilježništvo i drugo).

3.4.2.2. Odgoj i obrazovanje, znanost, kultura, umjetnost i informacije

Mreže ustanova za odgoj i obrazovanje, kulturu, znanost, odgoj djece predškolske dobi, obavezno osnovno obrazovanje, zatim mreže srednjih škola i učeničkih domova te vjerskih zajednica treba oblikovati u sklopu prostornih planova gradova i općina, te generalnih i urbanističkih planova te za njih osigurati prostor.

Tablica - Obrazovne i kulturne ustanove na području Županije

Grad / Općina	OBRAZOVANJE ³⁶				KULTURA (USTANOVE) ³⁷
	Osnovne škole		Srednje škole		
	Broj škola	Broj učenika	Broj škola	Broj učenika	
GLINA	27	2.033	1	522	Hrvatski dom (kino), knjižnica i čitaonica
HRVATSKA KOSTAJNICA	17	1.421	1	550	Pučko učilište, knjižnica i čitaonica, kino, galerija (u gradnji)
KUTINA	29	4.459	1	1.416	Pučko otvoreno učilište(knjižnica i čitaonica, glazbena škola, dvorana), Muzej Moslavine
NOVSKA	22	2.658	1	619	Narodno sveučilište, kino dvorana, galerija, glazbena škola, knjižnica i čitaonica
PETRINJA	27	3.862	1	1.089	Galerija "Krstó Hegedušić", Hrvatski dom
SISAK	47	8.499	3	4.439	Muzej s arheološkim postavom, galerija, teatar, kino dvorane, glazbena škola s koncertnom dvoranom
Donji Kukuruzari	- vidi pod Hrv. Kostajnica -		-	-	-
Dvor	23	1.152	1	343	Narodno sveučilište Dvor (knjižnica i čitaonica, kino dvorana)
Gvozd	16	1.438	-	-	Knjižnica i čitaonica, kino dvorana (nije u funkciji)
Hrvatska Dubica	- vidi pod Hrv. Kostajnica -		-	-	Hrvatski dom u Hrvatskoj Dubici (u gradnji)
Jasenovac	- vidi pod Novska -		-	-	-
Lekenik	- vidi pod Sisak -		-	-	Kulturni centar "Hermann Gmeiner", SOS Dječje selo Lekenik
Lipovljani	- vidi pod Novska -		-	-	Knjižnica i čitaonica
Majur	- vidi pod Hrv. Kostajnica -		-	-	-
Martinska Ves	- vidi pod Sisak -		-	-	nema
Popovača	- vidi pod Kutina -		-	-	Popovača : knjižnica i čitaonica, kino
Sunja	- vidi pod Sisak -		-	-	Knjižnica i čitaonica "Šmigamor", kino
Topusko	5	- vidi Gvozd -	1	586	Topusko: kino, knjižnica i čitaonica

³⁶ Korišteni su podaci iz Statističkog godišnjaka Republike Hrvatske (prosinac 1991. godine) koji će biti ažurirani po dobivanju novih podataka od Županijskog ureda za prosvjetu, kulturu, informiranje, šport i tehničku kulturu

³⁷ Prema podacima iz ankete jedinica lokalne samouprave

Velika Ludina	- vidi pod Kutina -		-	-	Knjižnica i čitaonica Velika Ludina
UKUPNO	213	25.522	10	9.564	

U svrhu ostvarivanja strateškog cilja za podizanjem općeg obrazovanja i kulturne razine stanovništva, te kulturnog, umjetničkog, intelektualnog, tehničkog i drugog stvaralaštva, potreban je daljnji razvitak svih vrsta kulturnih, umjetničkih i informacijskih djelatnosti, odnosno odgovarajućih institucija u zemlji (ustanove u kulturi, otvorena ili pučka učilišta, muzeji, arhivi, knjižnice i čitaonice, kazališta, domovi kulture, kinematografi, kulturne manifestacije, radio i televizijske postaje, umjetničke udruge, izdavačka djelatnost, ustanove tehničke kulture i druge).

Kako bi odgojne i obrazovne institucije mogle uspješno ispunjavati svoje zadaće predviđeno je da nadležne županijske i gradske službe, na temelju kritičke raščlambe postojeće mreže ustanova za odgoj djece predškolske dobi, te mreže ustanova za obavezno osnovno obrazovanje, izrade novu mrežu koja će biti u funkciji demografskog "pokrivanja" i demografskog razvoja, pogotovo nedovoljno naseljenih područja Županije. Suvremeni pristup u organizaciji rada škole traži prilagodljivost, odnosno svakodnevno osuvremenjavanje mreže škola.

Očekivane strukturne promjene i inovacije u tehnologiji trebaju doći do izražaja u oblikovanju programa za sve stupnjeve srednjoškolskog obrazovanja čime se dugoročno postiže osnivanje obrazovne skupine koja će utjecati na buduće promjene gospodarske strukture u Županiji.

Širenje visokoškolskih ustanova na području Županije ima budućnost samo u Sisku i Petrinji, te bi u sklopu razvoja novih gospodarskih grana i jačanja tercijara bilo korisno širenje mreže istraživačkih institucija i u tom okviru, razvijanje instituta za istraživanje razvoja pojedinih grupa industrijskih djelatnosti ili poljoprivrednih istraživačkih jedinica.

U dugoročnom razdoblju u skladu s rastom gospodarstva i životnog standarda, te sa sve većim fondom slobodnog vremena povećati će se potražnja za uslugama kulturnih djelatnosti. U tom smislu treba podržavati kretanja kako bi se postigla veća dostupnost usluga kulture cjelokupnom stanovništvu. Kao nadomjesni element profesionalnoj kulturnoj djelatnosti razvijati će se i dalje kulturno - umjetnički amaterizam.

3.4.2.3. Vjerske zajednice, udruge građana i druge društvene i političke organizacije

Udrugama građana i druge društvene i političke organizacija, kao i vjerskim zajednicama, koje su jednake pred zakonom i odvojene od države, te koje će slobodno uspostaviti svoje ustrojstvo, treba omogućiti odgovarajuće prostorne preduvjete na razinama prostornih planova niže razine za obavljanje vjerskih obreda, te osnivanje učilišta, socijalnih i dobrotvornih ustanova.

3.4.2.4. Zdravstvo i socijalna skrb³⁸

U sklopu ciljeva za unapređenje kvalitete življenja, a na temelju utvrđene opće strategije hrvatskog zdravstva, utvrđenog zdravstvenog sustava i zdravstvenog zakonodavstva, te prihvaćenih temeljnih i globalnih ciljeva u zdravstvu, u sustavu prostornog uređenja treba stvoriti uvjete za ostvarivanje novog pristupa zdravstvu i provođenja zdravstvene zaštite stanovništva.

³⁸ Prema podacima UREDA ZA ZDRAVSTVO I SOCIJALNU SKRB SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE, (dopis klasa: 350-01/99-01/02, urbroj: 2176-03-99-2 od 21.01.2000. god.)

Mreža zdravstvenih djelatnosti temelji se na uvođenju tržišnih zakonitosti u zdravstvu, uz omogućavanje otvaranja privatne prakse i osnivanja privatnih ustanova, tako da osigurava zdravstvenu zaštitu svima uz pomirbu socijalnih i gospodarskih interesa. Primarna zdravstvena zaštita je okosnica cjelokupnog zdravstvenog sustava i budući stup stabilnosti cjelokupne zdravstvene zaštite.

Mreža zdravstvenih djelatnosti za koju treba osigurati prostor i uvjete rada obuhvaća:

- zdravstvene ustanove u državnom vlasništvu: klinike, kliničke bolnice, klinički bolnički centri, državni zdravstveni zavodi ;
- zdravstvene ustanove u vlasništvu Županije: domovi zdravlja, ustanove za zdravstvenu njegu u kući, poliklinike, opće i specijalne bolnice, ljekarne, lječilišta, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, zavodi za javno zdravstvo i transfuzijsku medicinu ;
- zdravstvene ustanove u privatnom i mješovitom vlasništvu (mogu biti i ustanove u vlasništvu Županije osim doma zdravlja, hitne medicinske pomoći, zavoda za javno zdravstvo i transfuzijsku medicinu).

Prioritet je obnoviti ratom razrušene zdravstvene građevine, a u zdravstvenoj zaštiti treba dati prednost osobama i skupinama sa posebnim potrebama, pri čemu socio-ekonomski čimbenici ne smiju ograničavati dostupnost i odgovarajuću uporabu zdravstvenih službi.

Tablica - Mreža građevina zdravstvene zaštite Sisačko - moslavačke županije

Grad / Općina	Primarna zdravstvena zaštita	Sekundarna zdravstvena zaštita	Tercijarna zdravstvena zaštita
GRAD GLINA	Dom zdravlja	-	-
GRAD HRV. KOSTAJNICA	Dom zdravlja	-	-
GRAD KUTINA	Dom zdravlja	-	-
GRAD NOVSKA	Dom zdravlja	-	-
GRAD PETRINJA	Dom zdravlja	-	Bolnica za kronične bolesti Petrinja
GRAD SISAČ	Dom zdravlja	Opća bolnica "Dr. Ivan Pedišić"	HZJZ planirana : ustanova za mlađe osobe s poremećajima u razvoju u Komarevu
OPĆINA DVOR	Dom zdravlja	-	-
OPĆINA LIPOVLJANI	Ispostava Doma zdravlja	-	-
OPĆINA POPOVAČA	-	-	Neuropsihijatrijska bolnica "Dr. I. Barbot"
OPĆINA TOPUSKO	Dom zdravlja	-	Lječilište Topusko

Uz navedene postoji niz zdravstvenih ustanova u privatnom sektoru.

Na području Županije postoje sljedeće ustanove socijalne skrbi:

- Dom umirovljenika Petrinja
- Dom umirovljenika Sisak s depandansom u Hrvatskoj Kostajnici
- Dječji dom Vrbina Sisak

Djelatnost socijalne skrbi je od posebnog značaja za Državu kako bi se ostvarili ciljevi osiguranja podjednakih uvjeta života svim stanovnicima u domeni zaštite djece.

U okvirima suvremenih načina u radu socijalnih službi potrebno je na razini Države, Županije i jedinica lokalne samouprave ostvariti zadovoljavajuću mrežu i smještajne mogućnosti svih vrsta javnih ustanova socijalne skrbi (za sve vrste korisnika), što se naročito odnosi na ustanove koje zbrinjavaju starije osobe i duševno bolesne i mentalno retardirane osobe, koje odgovarajuću skrb ne mogu dobiti u obitelji, te djecu i mladež s poremećajima u ponašanju.

3.4.3. Sportsko - rekreacijski sadržaji

Održavanje psihofizičkih sposobnosti i zdravlja stanovništva, te sve prisutnije iskorištavanje slobodnog vremena, zahtijevaju da se što više pažnje posveti sportskim aktivnostima, rekreaciji, zabavi i odmoru svih uzrasta stanovništva, osobito mladeži.

Tablica - Sportsko - rekreacijski sadržaji na području Županije³⁹

Grad/Općina	Sportski klubovi	Sportske građevine
GLINA	Glina: Kung-fu škola "Kobra", ŠKK "Glina", ŠNK "Banovac", ŠRK "Mladost", ŠRU "Glina", G.Viduševac: ŽRK "Mladost", Podgladić: Planinarsko društvo, lovačke udruge: "Lane" Bučica, "Hrvatski dragovoljac" N.S.Glinsko, "Šjuka" Glina, "Jelen" Stankovac, "Kuna" Maja	ŠRC "Banovac" (nogometno, pom.nog., košarkaško, rukometno igralište), školske dvorane OŠ i SŠ Glina, nogometno igr. Glina, rukometno igralište G.Viduševac, rukometno igralište Šibine, planirana : izgradnja višenamjenske školske sportske dvorane u Glini
HRVATSKA KOSTAJNICA	Hrv.Kostajnica: kajak kanu klub, šahovski klub, ŠRU "Una", kuglački klub "Una", UHDDR - športska sekcija	planirana : izgradnja školske sportske dvorane u Hrvatskoj Kostajnici
KUTINA	Kutina: HNK "Moslavina", NK "Vatrogasac", NK "Lokomotiva", NK "Dinamo", NK "Matija Gubec", RK "Moslavina", KK "Moslavina", RK "Lonia", AK "Moslavina", BKBK "Kutina", KK "Zanatlija", KK "Moslavina", SK "Kutina 1949", SK "Petrokemija", ŠRK "Amur - Petrokemija", TK "AS", PD "Yeti", STK "Kutina", BK "Kutina", KKK "Moslavina", Repušnica: NK "Mladost", Šatrovac: NK "Šatrovac", Ilova: NK "Garić", Jamarice: NK "Dinamo", Gojlo: NK "Gojlo", Međurič: NK Metalac	Sportski centar Kutina (sportska dvorana, dvorane za borilačke sportove i stolni tenis, kuglana, zračna streljana), Sportski park Kutina (2 nogometna, teniska, rukometno i košarkaško igralište, atletska staza), otvoreni olimpijski bazen, otvorena streljana; nogometna igrališta: Kutina, Husain, Repušnica, Šatrovac, Ilova, Jamarice, Gojlo, Međurič planirana: izgradnja tribina uz glavno nogometno igr.
NOVSKA	Novska: NK "Libertas", RK "Viktorija", RK "Novska", KK "Novska", STK "Novska, ZRD "Krkuša", ŠŠK "Novska" - SŠ Novska, SŠK "Novska" - OŠ Novska, Udruuga golubara "Polet", ŠK "Novska", SK "Novska", PU "Novsko brdo", KK "Novska", NK "Sloga-Mariš", Jazavica - Roždanik, NK "Nacional" S.Grabovac, NK "Nafta" Kozarice, NK "Strug" Bročice, NK "Tomislav" N.Subocka, NK "Croatia" St.Subocka,	planirano: dovršenje sportske dvorane u Novskoj, uređenje školskih sportskih terena u Novskoj
PETRINJA	Petrinja: GŠNK "Mladost", HŠK "Gavrilović", ŠRK "Slavijatrans", ŠZRK "Petrinjičica", ŠKK "Petrinja", STK "Mladost", KK "Sveti Lovro", ŠARRK "Petrinja", UŠR "Štuka", TK "Petrinja", BK "Turist", GKK "Hrvatski Dragovoljac", KSR "Forma" Hrastovica: ŠNK "Sloga", Brest: ŠNK "Kupa",	nogometni stadion Petrinja, nogometno igralište "Gavrilović", rukometno igralište, gradska sportska dvorana, hrvačka dvorana "Gavrilović", kuglana "Gavrilović", igralište za tenis "Gavrilović"; planirana : uzletno - sletna staza za jedrilice i motorne zmajeve uz rijeku Kupu
SISAK	61 sportska udruga u 29 sportskih grana (nogomet, rukomet, odbojka, hrvanje, kuglanje, košarka, karate, plivanje, vaterpolo, ragbi, judo, šah, sportski plesovi, stolni tenis, tenis, sportsko ronjenje, sportski ribolov, hokej, aeromodularstvo, streljaštvo, jedrenje, planinarstvo, motociklizam, baseball, strelčarstvo, kick boxing, kajakaštvo, gimnastika, bridge)	ŠRC Sisak: gradski nogometni stadion, zatvoreni olimpijski bazen, otvoreno klizalište, četverostazna automatska kuglana; nogometni stadion "Metalac", sportska dvorana "Brezovica", otvoreni i zatvoreni sportski tereni "Silax", školske sportske dvorane
D. Kukuruzari	-	planirano : nogometno igralište
Dvor	LU "Jelen" Divuša, LU "Vepar" Grmušani; ŠRU "Sedra" Divuša	nogometno igralište Kozibrod, Divuša, Dvor, Rujevac, Volinja; rukometno igralište Dvor
Gvozđ	NK "Gvozđ", ŽRK "Gvozđ"	Gvozđ: školska dvorana, igrališta za nogomet, košarku i mali nogomet
Hrv. Dubica	H.Dubica: NK "Una-Mladost", ŠK "Una", RU "Mladica", LU "Jelen"	nogometni stadion u Živaji

³⁹ Prema podacima iz ankete jedinica lokalne samouprave

Jasenovac	Jasenovac: NK "Jasenoavc", Jasenovački atletski klub, ŠRD "Jez"; NK "Mladost", Košutarica, NK "Sava" Puska, NK "Jedinstvo" D. Bok, NK "Naprijed" Krapje	nogometno igralište Jasenovac, društveno - sportski sadržaji u Puskoj, Košutarici i Uštici
Lekenik	NK "Lekenik", ŠU "Peščenica"	nogometno igralište i svlačionice u Lekeniku, nogometna igrališta u Petrovcu, Dužici i Letovaniću, malonogometna igrališta u Peščenici, Poljani Lekeničkoj i Vukojevcu
Lipovljani	NK Slavonac, Lipovljani ; NK Stari grad, Kraljeva Velika, ŠRD Šaran, LD Lipovljani	Lipovljani: nogometno igralište, rukometno igralište, kuglana, sportska dvorana; Kr. Velika: nogometno igralište
Majur	-	planirano: uređenje nogometnog igrališta
Martinska Ves	NK "Mahovo", NK "Martinska Ves Desna"	nogometna igrališta: Bok Palanječki, D.Martinska Vas, D.Trebarjevo, D.Željezno, L.Luka, L.Martinska Vas, Mahovo, Setuš, Tišina Erdedska; školsko igralište za rukomet, košarku i tenis pri OŠ "Braća Radić"
Popovača	NK "Moslavac" Popovača, NK "Dinamo" Osekovo, NK Naftaplin" Stružec, NK "Ekonomik" D.Vlahnička, NK "Sloga" Potok, NK "Mladost" G.Gračenica, NK "Voloder" Voloder, NK "Jelengrad" G.Jelenska, NK "Moslavina" D.Gračenica, KBK "Moslavac" Popovača, Streljački klub Popovača, ŠRD "Som", KK Ciglenica	nogometna igrališta: Popovača, Osekovo, Stružec, Donja Vlahnička, Potok, Gornja Gračenica, Voloder, Gornja Jelenska, Donja Gračenica
Sunja	Sunja: RK Sunja, NK Željezničar , ŠRU "Bjelka", Kuglački klub "Sunja", Udruga streličara, Aeromodelarski klub Sisak - sekcija OŠ Sunja; ŠNK "Sloga", Greda Sunjska; ŠNK "Mladost", Bobovac	sportska dvorana u OŠ Sunja, 2 nogometna igrališta u Sunji, kuglana u Sunji; nogometno igralište Bobovac, "Sjenokoša" Greda Sunjska, nogometno igralište Lipovljani
Topusko	NK Topusko, Topusko ŠRD Štuka, Topusko	Topusko: nogometno igralište, rukometno igralište, teniski tereni, 3 sportske dvorane (lječilište, OŠ i SŠ)
Velika Ludina	NŠK "Sokol" Velika Ludina, Kick boxing Velika Ludina	sportski park "Tratinčica" Velika Ludina

Za ostvarivanje sportskih programa treba osigurati prostorne preduvjete za razvijanje sportskih aktivnosti, rekreacije, zabave i odmora svim uzrastima stanovništva. Time treba biti obuhvaćena djelatnost sportskih udruga i saveza, organiziranje i održavanje sportskih natjecanja i priredbi, obavljanje stručnih poslova u sportu, te gradnja i održavanje sportskih građevina i drugih sadržaja i nekretnina za potrebe sporta, rekreacije, zabave i odmora stanovnika i drugih korisnika (turisti i posjetitelji).

Rekreacijske površine i sadržaji namijenjene stanovništvu kao i opremanje turistički atraktivnih područja u Županiji sportskim građevinama za rekreaciju i natjecanja određuju se prvenstveno na razini dokumenata prostornog uređenja razine generalnih, urbanističkih i detaljnih planova, a u skladu s propisanim prostornim uvjetima, standardima i normativima.

U okviru Prostornog plana Županije i prostornih planova uređenja gradova i općina daju se smjernice za gradnju većih kompleksa šireg rekreacijskog značaja. Imajući u vidu snažan poticaj za gospodarsku, turistističku i društvenu afirmaciju područja u kojima se nalaze posebni sportski sadržaji, a u skladu s Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske na području Sisačko - moslavačke županije planirani su slijedeći sportski sadržaji županijskog značaja:

- golf - igralište u Graberju (površina terena cca 80,0 ha) kao generator nove i kvalitetne turističko - sportske ponude ;
- sportska uzletno - sletna staza za jedrilice i motorne zmajevе na prostoru napuštenog sportskog aerodroma na livadama uz rijeku Kupu u Petrinji, te sportski aerodrom u Šašinoj Gredi ;
- vodeni sportovi na Kupi i Uni (kajakastvo) ;
- prateće građevine za lovni i ribolovni turizam ;
- centri za različite oblike sportskih aktivnosti (sportovi na vodi, konjički, streličarstvo i sl.) za koje se ocjeni da doprinose bržem i učinkovitijem razvitku područja

Lovstvo :

Na području Sisačko - moslavačke županije, a prema podacima Županijskog ureda za gospodarstvo, Odsjek poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ustanovljeno je 37 zajedničkih lovišta :

Burdelj, Letovanički Lug, Golo Brdo, Odransko Polje, Posavlje Gornje Desno, Posavlje Gornje Lijevo, Ludina, Popovača, Voloder, Ciglenica, Kutina, Gojlo, Lipovljani, Međurič, Muratovica, Rajić, Jasenovac, Puska, Piškornjač, Sunja, Staza, Hrvatska Dubica, Hrvatska Kostajnica, Divuša, Grmušani, Hrvatski Čuntić, Petrinja, Gora, Glinsko Novo Selo, Maja, Glina I, Glina II, Stankovac, Bučica, Lasinja, Gvozd, Topusko

Ukupna površina zajedničkih lovišta je 238.939 ha. Sva zajednička lovišta data su u zakup mjesnim lovačkim udrugama.

Preostalo područje Županije zauzimaju 34 državna lovišta (od kojih se neka rasprostiru i na dvije županije).

U cilju daljeg razvoja lovstva, koji ima značajne turističke mogućnosti, na području Županije predviđa se uspostava uzgajališta divljači.

3.5. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

3.5.1. Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne i kulturno-povijesne cjeline i vrijednosti) – Tablica3

Tablica 3. - drugi dio (nastavak tablice sa str. 109)

Redni broj	SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Županije	Stan / ha ha / stan*
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština ukupno - nacionalni park - park prirode - ostali zaštićeni dijelovi prirode	NP PP	58.530 - 50.650 7.880	13,16 - 11,39 1,77	0,27 * - * 0,23 * 0,04 *
2.2.	Zaštićena graditeljska baština ukupno - arheološka područja - povijesne graditeljske cjeline		230 - 230	0,05 - 0,05	0,00 * - * 0,00 *
	Sisačko-moslavačka županija ukupno		58.760	13,21	0,27 *

Redni broj	SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	Oznaka	Ukupno	% od površine Županije	stan / ha ha / stan*
3.0.	KORIŠTENJE RESURSA				
3.1.	More i morska obala obalno područje otočno		- -	- -	- -

	područje				
3.2.	Energija proizvodnja <i>potrošnja (vršno opterećenje)</i>		663 MW 250 MW	ne iskazuje se	
3.3.	Voda vodozahvat <i>potrošnja</i>		2.400 l / s 1.254 l / s		
3.4.	Mineralne sirovine - eksploataciona polja		240 ha		
	Sisačko-moslavačka ukupno	županija	240	0,05	0,001 *

Napomena : U zadnjem stupcu koeficijenti su izraženi u stan / ha, osim u onima koji su označeni s * u kojima su koeficijenti izraženi u ha / stan

3.5.2. Zaštićena prirodna baština ⁴⁰

Zaštićene kategorije prirodne baštine određene su Zakonom o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 30/94) :

- **Park prirode** je prostorno prirodno ili dijelom kultivirano područje s naglašenim estetskim, ekološkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima.
- **Posebni rezervat** je područje u kojem je posebno izražen jedan ili više neizmjenjenih sastojaka prirode, a osobitog je znanstvenog značaja i namjene. Posebni rezervat može biti: botanički, zoološki, geološki, hidrološki i dr.
- **Park šuma** je šuma veće pejzažne vrijednosti namijenjena odmoru i rekreaciji.
- **Spomenik parkovne arhitekture** je artificijelno oblikovani prostor (perivoj, botanički vrt, arboretum, gradski park, drvored, skupina i pojedinačno stablo) koji ima veću estetsku, stilsku, umjetničku, kulturno-povijesnu ili znanstvenu vrijednost.
- **Zaštićeni krajolik** je prirodni ili kultivirani predjel veće estetske ili kulturno - povijesne vrijednosti, ili krajolik značajan za pojedino područje.
- **Spomenik prirode** je pojedinačni neizmjenjeni dio ili skupina žive ili nežive prirode, koja ima znanstvenu, estetsku ili kulturno - povijesnu vrijednost.

Proglašenje zaštićenih dijelova prirode, ako i ostala pitanja vezana uz zaštitu istih uređuje Zakon o zaštiti prirode.

Zaštićeni dijelovi prirode upisuju se u Upisnik zaštićenih dijelova prirode koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja (prije Državna uprava za zaštitu prirodne i kulturne baštine) u Zagrebu.

Zaštićeni dijelovi prirode nisu razvrstani u razrede: od međunarodnog, državnog i lokalnog značaja (prema Zakonu o zaštiti prirode), no u Programu prostornog uređenja RH, navode se dobra prirodne baštine u međunarodnim popisima (Svjetska baština UNESCO-a)

Na prostoru Sisačko-moslavačke županije se nalazi Lonjsko polje koje je uvršteno u svjetski poznatu prirodnu baštinu (Ramsarskom konvencijom o zaštiti močvarnih staništa, te Projektom "Important Bird Area").

Na području Sisačko-moslavačke županije u Upisnik zaštićenih dijelova prirode⁴¹ upisani su:

⁴⁰ Izvodi iz studije "Zaštita prirodne baštine u Sisačko - moslavačkoj županiji", izradio Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji sa Državnom upravom za zaštitu prirodne i kulturne baštine u Zagrebu, Sisak, lipanj 1997.

⁴¹ Prema podacima Državne uprave za zaštitu prirode i okoliša (dopis klasa: 351-01/99-01/0215; urbroj: 542-09/1-RD-99-2 od 13.rujna 1999. godine)

Redn i broj	Kategorija zaštite	Registarski broj	Naziv	Grad / Općina
ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA				
1.	park prirode	821	LONJSKO POLJE	Sisak, Jasenovac, Novska, Kutina, Lipovljani, Popovača, Velika Ludina
2.	posebni rezervat botanički	196	CRET ĐON MOČVARA	Topusko
3.	posebni rezervat ornitološki	791	RAKITA	Sisak
4.	posebni rezervat ornitološki	120	KRAPJE ĐOL	Jasenovac
5.	posebni rezervat ornitološki	792	DOL DRAŽIBLATO	Jasenovac
6.	park šuma	702	KOTAR STARI GAJ	Petrinja, Sisak
7.	park šuma		BRDO DJED	Hrvatska Kostajnica
8.	spomenik parkovne arhitekture	578	STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE	Petrinja
9.	spomenik prirode		HRAST LUŽNJAK (Quercus robur)	Sisak, Trg hrvatskih branitelja

Park prirode Lonjsko Polje

Park Prirode Lonjsko polje je proglašen Zakonom o proglašavanju parka prirode Lonjsko polje («Narodne novine» broj 11/90). Lonjsko polje je prostor veličine 50.650 ha i predstavlja jedno od najvećih nereguliranih naplavnih ravnica koje su preostale u Evropi. To je kompleks aluvijalnih šuma, bara, livada, zemljišta za ispašu i polukružnih okuka rijeka (meandara). Središnja zona ovog područja je izuzetna po svojoj biološkoj raznolikosti. Tradicionalna poljoprivreda igra važnu ulogu u održavanju biološke raznolikosti i bitno ju je zadržati kao takvu.

Motivi iz Lonjskog polja

Lonjsko polje je stanište, ali i prezimljalište velikog broja ugroženih vrsta ptica koje žive u ravnicama odnosno vlažnim livadama uz močvare. Močvarni dijelovi Lonjskog polja stanište su i velikog broja vodozemaca i gmazova, te kukaca i leptira koji su barem jedan dio života vezani uz vodu. Poplavna ravnica jedno je od najvažnijih mjesta za mriješćenje šarana. Na ovim prostorima, močvara, šuma i pašnjaka obitavao je i veliki broj konja (vrsta Hrvatski Posavac koji vuče podrijetlo od divljih konja), no broj im je znatno smanjen tako da se danas broji oko 2.500 grla. U Lonjskom polju zabilježena je i vidra koja je zaštićena Pravilnikom o zaštiti pojedinih vrsta sisavaca («Narodne novine» broj 31/95). U Lonjskom polju veliku vrijednost imaju i naselja koja predstavljaju spomenike tradicionalnog gaditeljstva ovih krajeva. Jedno od takvih naselja je

Krapje - selo koje je zbog jedinstvenih etnoloških vrijednosti arhitekture proglašeno spomenikom A kategorije.

Posebni botanički rezervat Cret Đon močvara

Đon močvara u Blatuši je prelazni cret, koji sa zapada i juga opkoljuju Oštri vrh i Šapića brdo, dok na njegovu sjeveroistoku protječe potok Čemernica. Površina samog creta iznosi oko 11 ha, a čitavog rezervata oko 20 ha. Ova je cretna površina ostatak nekad ogromnog creta, a i na njoj je pokušano odvodnjavanje. Cretovi općenito predstavljaju osebujna staništa sa značajnom recentnom vegetacijom i zanimljivom fosilnom florom. Vegetaciju creta izgrađuje biljna zajednica *Rhynchosporium albae* sa šiljkicom, rosikom, mahovinama tresetarima, trolisticom, suhoperkom i rosuljom. Od drveća i grmlja ima johe, kekavine, te osobito obilno breze koja je zastupana i na okolnim obroncima. Značajne su vrste za Blatušu cretna crvotočina, a osobito cretna breza. Nalaz alga također je vrlo bogat. Cretovi u Hrvatskoj su relativno rijetki (Banovina, Zagorje) i zapremaju malene površine, a nalaze se na granici raširenja cretne vegetacije prema Podunavlju. Cret u Blatuši je najznačajniji cret u Hrvatskoj, ostatak naše vegetacije i vrijedan za istraživanje fosilne flore (dubina treseta iznosi oko 4,8 m i najveća je u Hrvatskoj), te je stavljen pod zaštitu još 1964. godine.

Posebni ornitološki rezervat Krapje Đol

Krapje đol je zaštićen u kategoriji posebnog rezervata prirode, kao ornitološki rezervat. Krapje đol je prostor koje obuhvata stari rukavac Save, a proteže se od sela Drenov Bok u smjeru sjevera do sela Krapje. Ovaj rezervat je zaštićen prvenstveno kako bi se zaštitile ptice koje se ovdje gnijezde i obitavaju na relativno maloj površini od oko 25 ha: bijela žličarka (ovdje se gnjezdi 10 % žličarki gnjezdeće populacije čitave Evrope), čaplja danguba, bijela čaplja, žuta čaplja, gak kvakavac, čaplja voljak ili mala čaplja, te druge močvarne ptice.

Ornitološki rezervat Krapje đol je krajem 80-tih bio u opasnosti od potpunog nestanka. Za potrebe poljoprivrede, meliorirane su površine oko rezervata, a 1989. godine isušen je i sam rezervat. Rezultat je bio prestanak gnježđenja svih močvarnih ptica. U spašavanju rezervata veliku je pomoć pružilo društvo iz Frankfurta "Zoologische Gesellschaft 1858". Danas se u Krapje đol pušta voda kanalom Kladnik iz vodotoka Veliki Strug.

Posebni ornitološki rezervat Rakita

Ornitološki rezervat Rakita nalazi se u jugoistočnom dijelu Lonjskog polja. Područje je značajno zbog zadržavanja i gnježđenja velikog broja ptica. Za vrijeme zimske seobe ovo područje predstavlja središte skupljanja divljih pataka.

Posebni ornitološki rezervat Dol Dražiblato

Zaštićeno područje dol Dražiblato (zovu ga i Vražje blato) nalazi se na lijevoj obali Save, sjeverozapadno od mjesta Puska. Ovo područje predstavlja jedno od hranilišta kolonije ptica s ornitološkog rezervata Krapje đol.

Park šuma Kotar - Stari Gaj

Područje park - šume "Kotar - Stari Gaj" leži na prostoru Grada Siska i Grada Petrinje. Prostor je stavljen pod zaštitu još 1975. godine.

Park šuma Kotar - Stari gaj pripada asocijaciji hrastovih i grabovih šuma (*Quercus - carpinetum croaticum*), s jakim obilježjima asocijacije pitomog kestena (*Castanetum*). Najvrijedniji dio park šume je predio starih hrastova koji dosežu starost i do stotinu godina. Prostor nastanjuju brojne životinjske vrste. Od ornitofaune ovdje su prisutne ptice, ptice grabljivice, te lovna fauna (srna, jelen, zečevi, fazani i poljske jarebice).

Park šuma - Brdo Djed

Brdo Djed je prostor brežuljka iznad Hrvatske Kostajnice. Na vrhu brda nalazilo se zemljano utvrđenje od kojeg danas postoje tek tragovi. Prostor brda Djed je pošumljen krajem 19. stoljeća, te kao takav danas predstavlja šumski rezervat velike vrijednosti. Južni dio park šume je obrastao bagremom, a ostali dio smrekom (80,07 %), hrastom kitnjakom (4,39 %), borom, kestenom i lipom, starosti cca 100 godina.

Park šuma zauzima površinu od 277.657 m², nadmorske visine od 160 m, a nalazi se u sklopu zaštićenog dijela povijesne jezgre Hrvatske Kostajnice koja je registrirani spomenik kulturne baštine.

Brdo Djed proglašeno je park šumom Odlukom Županijske skupštine Sisačko - moslavačke županije (Klasa: 351-02/00-01/01, Urbroj: 2176-10-00-2 od 19. travnja 2000.), te predstavlja izvanrednu rekreativno-sportsku osnovicu Grada Hrvatske Kostajnice, Županije i šire.

Spomenik parkovne arhitekture Strossmayerovo Šetalište

Strossmayerovo šetalište u centru Petrinje proglašeno je hortikulturnim spomenikom rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode br. UP/I-2-1969, od 24. veljače 1969. Na tom je prostoru još 1780. godine sagrađena crkva Svetog Lovre, a u drugoj polovici 18. stoljeća je osnovan paradni trg, koji je kasnije prerastao u šetalište baroknog stila.

Posebnu vrijednost parku daju stara stabla lipa (*Tilia grandifolia*) posađena na rubnim dijelovima parka za vrijeme Napoleonove vladavine oko 1810 godine. Pored njih vrlo su vrijedna tri stabla Ginka bilobe te staro stablo javora mliječa. Tijekom godina u parku je rađen niz neprimjerenih zahvata, pa su tako sađena stabla i drveće koje je zaklanjalo crkvu Sv. Lovre, te kvarila izgled tipičnog baroknog šetališta. Za vrijeme rata Strossmayerovo šetalište je teško oštećeno, crkva je srušena do temelja, a pojedina stabla oštećena gelerima.

Spomenik prirode - hrast lužnjak (*Quercus robur*) u Sisku, Trg hrvatskih branitelja

Hrast lužnjak (*Quercus robur*) nalazi se u Sisku, na Trgu hrvatskih branitelja. Stablo je impozantnih dimenzija, promjera 1,4 metra, visine 31 metar, s promjerom krošnje od 40 metara. Starost stabla procjenjuje se na 250 godina. Stablo se nalazi u dobrom zdravstvenom stanju i predstavlja jedan od najljepših i najsječuvanijih primjeraka hrasta u gradu.

Stablo je proglašeno spomenikom prirode zbog gigantskih razmjera, izrazite estetske i ekološke vrijednosti, a na poticaj Društva za poljepšanje grada Siska.

Evidentirani spomenici prirode

Pored zaštićenih dijelova prirode koji su upisani u Upisnik Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja (prije Državne uprave za zaštitu prirodne i kulturne baštine), postoje i dijelovi prirode koji su uneseni u važeće prostorne planove.

Tablica - Popis dijelova prirode predloženih za zaštitu u prostornim planovima općina i gradova

Kategorija zaštite	Grad ili Općina	Zaštićeni spomenici prirode
Park šuma	Sisak Novska Kutina Glina Topusko Dvor	park Viktorovac, šuma Brezovica šuma oko potoka Novska šuma Šanac, šuma Ciglenica, šuma Djed šuma Podgledić šuma Nikolino brdo brežuljak Lebrenica
Zaštićeni krajolik	Sisak Petrinja Hrvatska Kostajnica Novska Kutina Popovača	okoliš Starog grada, dolina rijeke Kupe dolina Kupe s Mokričkim lugom, dolina Petrinjčice, dolina Utinje dolina rijeke Une Paklenica Moslavačka gora, dolina Mikleuške s jezerom, dolina uz potok Kutinicu dolina potoka Gornja Jelenska, Veliki i Mali Ravnik

	Glina Gvozd Dvor	dolina Kupe, dolina Grozdne, Brezovo Polje, šuma u Dragotini dolina rijeke Kupe dolina rijeke Une, dolina potoka Žirovca, ostaci starih gradova (Gvozdansko, Zrin, Gorička, Pedalj i Javnica)
Posebni rezervat	Petrinja Gvozd Dvor Topusko	šumske vegetacije - odsjek 15 A Šamarice botanički - Blatuša šumski - Zrinska gora; botanički - Dobretina, kanjon Ljeskovac lječilišni perivoj u Topuskom
Spomenik prirode	Hrvatska Kostajnica Novska	hidrološki - Pašino vrelo geološki - lokalitet kod naselja Paklenice
Spomenik parkovne arhitekture	Kutina Glina	park uz dvorac Erdody u Popovači, park uz Šumariju u Popovači park u središtu Gline, skupina stabala u središtu Gline

Za određivanje statusa lokalnih zaštićenih dijelova prirode potrebno je, na temelju obilaska terena i utvrđivanja da li navedeni dijelovi prirode imaju kvalitete koje je potrebno štiti, izraditi "Stručno obrazloženje za zaštitu dijelova prirode" koji treba dostaviti na suglasnost Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Nakon pribavljene suglasnosti Sisačko - moslavačka županija može proglasiti zaštitu pojedinih lokaliteta.

Program očuvanja i unapređenja prirodne baštine

Jedan od prvih zadataka za očuvanje prirode je preispitivanje načina korištenja zaštićenih dijelova prirode u Sisačko-moslavačkoj županiji, te preispitivanje svih zaštićenih i upisanih dijelova prirode, jer neki od njih su izgubili elemente zbog kojih su bili zaštićeni, pa je potrebno izvršiti procjenu kako bi se utvrdilo da li isti ostaju zaštićeni i nadalje u kategoriji zaštite u kojoj su upisani.

Naročito je potrebno preispitati opravdanost zaštite pojedinih dijelova prirode registriranih u prostornim planovima, te registrirati nove prirodne vrijednosti.

Za prioriteta istraživanja, te provedbu zaštite i upisivanje u Upisnik zaštićenih dijelova prirode na području Županije su predloženi:

Kategorija zaštite	Grad ili Općina	Prijedlog lokaliteta
Posebni rezervat	Dvor	botanički - kanjon Ljeskovac ^{A B}
	Petrinja	šumske vegetacije - dolina rijeke Petrinjčice ^{A B}
	Petrinja	šumske vegetacije - odsjek 15 A Šamarice ^B
	Glina	orintološki - šuma uz Vukičeviću u Dragotini ^B
	Glina	zoološki - Popratine luke ^B
Park šuma	Novska	potok Novska ^A
	Topusko	Nikolino brdo ^A
	Glina	Šuma Podgledić ^B
	Kutina	Šanac šuma, šuma Ciglenica, šuma Djed ^B
Zaštićeni krajolik	Gvozd, Glina, Petrinja, Sisak, Lekenik	dolina rijeke Kupe ^A
	Dvor, Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica i Jasenovac	dolina rijeke Une ^A
	Dvor, Petrinja i Glina	Zrinska gora ^C
	Kutina, Popovača i V.Ludina	Moslavačko gorje ^{B C}
	Glina	dolina Gozdne, Brezovo polje ^B
	Kutina	dolina uz potok Kutinicu, dolina Mikleuške s jezerom ^B
	Novska	dolina potoka Novska i dolina Paklenice ^B

	Petrinja	dolina Kupe i Mokrički Lug, dolina Petrinjčice sa mlinovima, dolina potoka Utinje ^B
	Dvor	rijeke Una i Žirovac; brežuljak Lebronica; stari gradovi: Zrin, Gvozdansko, Gorička i Pedalj ^B
	Jasenovac	Poganovo polje, područje rukavca "stare" Save ^B
	Popovača	obronci Moslavačke gore, šuma Veliki i Mali Ravnik, vinogradi iznad Popovače, Volodera i Gornje Gračenice ^B
	Sunja	dolina rijeke Sunje sa mlinovima (nizvodno od naselja Sunja), jezero u Donjoj Letini, rukavci stare Save ^B
	Topusko	kompleks lječilišta Topusko, "Napoleonovi podrumi", Nikolino brdo, park Opatovina, Engleski park uz otvorene bazene, park kod TIM-a, "Portal", jezero Ribnjak, izvori termalne vode: Jelačić, Molinarevo i Benkovo vrelo ^B
	Lekenik, Martinska Ves, Sisak	Odransko polje ^D
	Velika Ludina	Jelengrad, Košutgrad i Podgradska - okoliš ^B
Spomenik prirode	Petrinja	špilja u Šušnjaru ^A
	Petrinja	četiri lipe (<i>Tilia grandifolia</i>) i tri stabla ginka (<i>Ginkgo biloba</i>) na Strossmayerovom šetalištu u Petrinji ^B
Spomenik parkovne arhitekture	Glina	park u središtu Gline ^B
	Popovača	park oko dvorca Erdody, park oko Šumarije Popovača ^B
Panoramska točka - vidikovac	Petrinja	područje oko groblja sv. Trojstva ^B
	Hrvatska Kostajnica	Čukur ^B
	Popovača	G. Jelenska, Voloder (kod kapelice), groblje Osekovo ^B
	Topusko	Nicolino brdo ^B

Predlagači :
^A Studija "Zaštita prirodne baštine Sisačko - moslavačke županije"
^B jedinice lokalne samouprave - gradovi i općine
^C prijedlog Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije
^D prijedlog Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja-Odjela za zaštitu biol i kraj. raz.

Uz pojedinačne lokalitete koji su predloženi studijom "Zaštita prirodne baštine" i od strane jedinica lokalne samouprave, Prostornim planom Županije predlaže se:

- cjelovita zaštita krajolika Zrinske gore koji objedinjava niz pojedinačnih lokaliteta izuzetne vrijednosti na području Dvora, Petrinje i Gline (posebni rezervati: botanički - kanjon Ljeskovac, šumske vegetacije - dolina rijeke Petrinjčice, te odsjeci 15 A Šamarice i 109 Zrinske gore, zoološki - Popratine luke; dijelovi zaštićenog krajolika: Brezovo polje i dolina potoka Žirovac; te okoliš starih gradova: Zrin, Gvozdansko, Gorička, Pedalj i Brubno), a studijom "Zaštita kulturne baštine Županije" cijeli prostor je valoriziran kao kulturni krajolik I. kategorije vrijednosti
- cjelovita zaštita krajolika Moslavačkog gorja (područje Kutine, Popovače i Velike Ludine) objedinjuje zaštitu evidentiranih krajolika: vinogradi iznad Popovače, Volodera i Gornje Gračenice, dolina uz potok Kutinicu, dolina Mikleuške s jezerom, dolina potoka Gornja Jelenska s panoramskom točkom Gornja Jelenska

Postupak daljnje zaštite za navedene lokalitete provode predlagači (stručne službe Županije, odnosno jedinice lokalne samouprave) na temelju stručnih elaborata. Za zaštićene dijelove prirode, koji nemaju izrađene Mjere zaštite, iste je potrebno što hitnije izraditi, te po njima postupati. Podizanje stupnja održavanja i skrbi u zaštićenim i za zaštitu predloženim dijelovima prirode, uključivanje zaštićenih dijelova prirode u turističku ponudu Županije, te saniranje neprimjerenih zahvata na zaštićenim dijelovima prirode osnova su za razvoj, očuvanje i unapređenje prirodne baštine u Županiji.

Program budućih istraživanja iz područja zaštite prirodne baštine

Zbog melioracijskih radova i pretvaranja močvarnih biotopa u poljoprivredna zemljišta kroz zadnja dva stoljeća u Evropi je nestala većina vlažnih biotopa, a vezano na njih i niz biljnih i životinjskih vrsta. U svjetlu ovih činjenica, jasan je značaj Parka prirode Lonjsko polje koje je,

zbog posebne važnosti kao stanište ptica, od strane International Council for Bird Preservation (ICBP) uvršten na listu Important Bird Area (IBA) No.10.

U tijeku su radovi na izradi Prostornog plana Parka prirode Lonjsko polje (izrađivači: Zavod za prostorno planiranje Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja u suradnji sa Županijskim zavodom za prostorno uređenje Sisačko - moslavačke županije, te uz sudjelovanje predstavnika gradova Siska, Novske i Kutine, te općina Jasenovac, Lipovljani, Popovača i Velika Ludina). Kvalitetan plan zaštite i upravljanja Lonjskim poljem moguć je na osnovi znanstvenih i stručnih podataka o zaštićenom području. S obzirom na raznolikost ekosustava, potrebna su istraživanja na temelju kojih će se moći dati smjernice gospodarenja. Kako se radi o poplavnom području, prvenstveno bi trebalo istraživanja usmjeriti na analizu vode, te vegetaciju i faunu. U sklopu istraživanja u parku prirode Lonjsko polje potrebna su istraživanja i monitoring ornitoloških rezervata - Krapje đol i Rakita. Posebnu pažnju treba posvetiti ribnjacima Lipovljani i Vrbovljani, kao važnim staništima za prehranu ptica. Zadatak Uprave parka je zaštita kao primarna djelatnost i zato se predlažu istraživanja koja su u funkciji upravljanja i provođenja zaštite.

Na ostalim zaštićenim dijelovima prirode treba provesti istraživanja koja će obuhvatiti ispitivanje kvalitete voda i zraka, ustvrditi popis svih eventualnih zagađivača, sačiniti popis flore i faune, pregled očuvanosti i stanja fonda biljnih vrsta, ispitivanje mogućnosti pokretanja i razvoja turizma u pojedinim dijelovima te usklađenost korištenja pojedinih dijelova zaštićene prirode i zakonskih propisa koji određuju njihov način korištenja.

3.5.3. Zaštićena graditeljska baština⁴²

Pregled spomenika kulturne baštine :

Pregled spomenika kulturne baštine Sisačko-moslavačke županije sastavljen je na osnovu dokumentacije Uprave za zaštitu spomenika kulture, stručne literature i terenskih istraživanja. Registar kulturne baštine na području Županije usklađen je s važećim međunarodnim dokumentima: poveljama, konvencijama i preporukama zaštite kulturne baštine.

I. Povijesne cjeline i dijelovi povijesnih cjelina gradskog ili seoskog karaktera

Na području Sisačko - moslavačke županije registrirano je 5 naselja urbanih obilježja (Glina, Hrvatska Kostajnica, Novska, Petrinja i Sisak), a kao naselja urbanih obilježja evidentirana je i Kutina. Evidentirana su 4 naselja poluurbanih obilježja (Dvor, Hrvatska Dubica, Sunja i Topusko), te ukupno 97 naselja ruralnih obilježja (na području gradova Siska i Kutine, te općina Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Martinska Ves, Popovača i Sunja).

II. Građevina, sklop ili dio građevine s okolišem

1. SAKRALNE GRAĐEVINE

Samostani i Samostanske crkve: Na području Županije evidentirano je 7 kompleksa, od čega su registrirana 3 (Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Hrvatskom Čuntiću kraj Petrinje, Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Hrvatskoj Kostajnici, te Samostan sv. Križa i kapela u Petrinji).

Crkve: Evidentirano je ukupno 87 sakralnih građevina, od čega je 41 registrirano.

Kapele i Kapele poklonici: Ukupno je evidentirano 150 kapela, od toga 59 registriranih.

⁴² Izvodi iz studije "Zaštita kulturne baštine Sisačko - moslavačke županije", izradilo Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu, Zagreb, veljača 1999.

2. STAMBENE GRAĐEVINE

Dvorci: Registrirani su dvorac Keglević u Topolovcu i dvorac Erdödy u Popovači, a evidentiran je dvorac Erdödy u Kutini (zgrada Muzeja Moslavine).

Kurije: Registrirana je kurija Erdödy u Kutini (zgrada Narodnog sveučilišta), a evidentirana je kurija kaptolskog imanja u Maloj Gorici kraj Petrinje.

Župni dvorovi: Evidentirano je 45 ukupno zgrada, od toga je 11 registriranih.

3. GRAĐEVINE JAVNE NAMJENE

Na području Županije evidentirano je ukupno 26 građevina javne namjene (administrativne zgrade, škole, hoteli), od čega je 19 građevina registrirano.

Hrvatska Kostajnica - stari grad Zrinskih

4. STARI GRADOVI I VOJNE GRAĐEVINE

Registrirana su 2 stara grada (Hrvatska Kostajnica i Sisak), dok su ostali stari gradovi na području Županije registrirani ili evidentirani samo u arheološkom sloju.

5. GOSPODARSKE I INDUSTRIJSKE GRAĐEVINE

Evidentirano je ukupno 12 građevina i kompleksa (rudarski kompleksi, gospodarstva i gospodarske zgrade).

III. Elementi povijesne opreme prostora, inženjerske i tehničke građevine s uređajima

Na području Županije u ovoj kategoriji registrirani su most u Sisku i česma u Hrastovici, te evidentirani mostovi u Gvozdanskom i Popovači.

Stari most u Sisku

IV. Područje, mjesto, spomenik i obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe

1. PODRUČJA VEZANA UZ POVIJESNE DOGAĐAJE:

Registrirano je 6 lokaliteta (tri na području koncentracionog logora Jasenovac, područje koncentracionog logora Krapje, te šume Šamarica i Brezovica).

2. SPOMENIČKA MJESTA I SPOMENICI :

Evidentirano je ukupno 36 lokaliteta (uglavnom iz NOB-a), a registriran je samo jedan i to spomenik Anti i Stjepanu Radiću u Desnom Trebarjevu.

V. Arheološka nalazišta i zone

1. **PREHISTORIJA:** Evidentirano je ukupno 23 lokaliteta.

2. **ANTIKA:** Evidentiran je 31 lokalitet.

3. SREDNJI VIJEK:

Ukupno je evidentirano 63 lokaliteta, od čega je registrirano 12 lokaliteta (kapela sv. Margarete i stari grad Zrin, stari grad Prevršac, utvrda Gvozdansko, utvrda na brdu Djed u Hrvatskoj Kostajnici, gradište Plovdinograd u Kutini, kula Čuntić u Hrvatskom Čuntiću, stari grad i crkva sv. Duha u Hrastovici, kaštel Klinac kraj Petrinje, kompleks ruševina cistercijske opatije u Topuskom, te Jelen-grad i Košut-grad kraj Velike Ludine)

Krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno značajne strukture

Pod pojmom kulturnog krajolika podrazumijevaju se topografski određena područja u kojima je prepoznatljiv kvalitetan suživot prirodnih struktura i graditeljske baštine. Temeljno polazište vrednovanja prostorne baštine je u cjelovitom ispreplitanju prirodnih i antropogenih vrijednosti. Tako vrednovane osobitosti su određene i topografski, te ih je moguće zaokružiti u

svim veličinama, od skupine građevina, preko naselja, do većih prostornih cjelina.

Zaštićena ruralna baština - drvene kuće u Mošćenici

Osnovni činitelji kulturnog krajolika su:

- prostorna obilježja (reljefna, geomorfološka, pejzažna)
- povijesna i gospodarska obilježja, povijesni slijed
- kulturna i sociološka obilježja
- način i oblici prostorne organizacije (mreža komunikacija, smještaj naselja)
- vrste i tipologija naselja
- arhitektonska obilježja tradicijske arhitekture (prepoznatljivost posebnosti prostorne strukture, arhitektonski detalji, materijali, ornamentika)

Na razini Programa i Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske usvojena je osnovna podjela cjelokupnog prostora na 16 krajobraznih regija. Područje Sisačko - moslavačke županije je na nacionalnoj razini podijeljeno na dvije osnovne regije: nizinska područja sjeverne Hrvatske i Panonska gorja.

Na razini Sisačko moslavačke županije razlikujemo sljedeća područja zajedničkih svojstava:⁴³

U nizinskom području sjeverne Hrvatske :

- Sisačka Posavina - Lonjsko polje
- Pokuplje i dio Turopolja
- Moslavina i dio Slavonije

U sklopu Panonskog gorja :

- Banovina
- Zrinska gora
- Pounje

⁴³ Metodologija identifikacije kulturnog krajolika i krajobraznih cjelina postavljena je prema međunarodnim obrascima i standardima; Droste, Plachter, Rossler: Cultural Landscape of Universal Value, Stuttgart - New York, 1995.

Pretežito izgrađeni krajolik (prostori u blizini većih gradova Siska, Petrinje, Gline, Kostajnice, Kutine, Novske ili između njih).

Prema stupnju očuvanosti izvornih naseobinskih i arhitektonskih struktura, pejzažne, prostorne i morfološke kvalitete krajolika, zastupljenosti, brojnosti i kvaliteti pojedinih vrsta kulturnih dobara, vrednovan je krajolik županije kao antropogeni i podijeljen u sljedeće grupe:

Kulturni krajolici 1. kategorije	- Sisačka Posavina i Lonjsko polje
- Zrinska gora i Pounje
Kulturni krajolici 2. kategorije	- Pokuplje
- Moslavačka gora
Kulturni krajolik 3. kategorije	- Banovina

Valorizacija kulturne baštine

Na području Sisačko-moslavačke županije, koja se odlikuje brojnošću kulturnih dobara, u prvu kategoriju, nacionalne vrijednosti, po svojim kulturno povijesnim, arhitektonskim, ambijentalim i etnološkim obilježjima svrstana su povijesna naselja i pojedinačne građevine koje se izdvajaju po velikoj vrijednosti sa stajališta nacionalne povijesti, umjetnosti ili znanosti, te prostorna baština koja ima veliku vrijednost sa povijesnog, estetskog, etnološkog ili antropološkog stajališta.

Spomenici 1. kategorije od izvanregionalnog, nacionalnog značaja su :

Kulturni krajolik:

- Sisačka Posavina i Lonjsko polje
- Zrinska gora i Pounje,

Povijesni kulturni krajolik:

- područje Hrastovice s arheološkim ostacima kaštela, župne crkve i samostana

Povijesne jezgre gradskih obilježja:

- Sisak
- Kostajnica

Povijesna naselja i dijelovi seoskih naselja:

- Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Buinjski Riječani, Komora i Buinja

Povijesne građevine i sklopovi:

- Stari grad Kostajnica,
- Stari grad Sisak,
- Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Kostajnici,
- Župna crkva sv. Magdalene u Selima,
- Župna crkva Uznesenja B.D.Marije u Gori,
- Župna crkva sv. Marije u Kutini,
- Kompleks dvorca, perivoja i gospodarskog sklopa dvorca Erdődy u Popovači

Arheološki lokaliteti:

- antički grad Siscia
- stari grad Zrin i kapela sv. Margarete u Zrinu
- kaštel Gvozdansko
- ostaci cistercitske opatije u Topuskom
- kompleks dva kaštela, župne crkve i franjevačkog samostana u Hrastovici

Područje, mjesto spomenik ili obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe:

- spomen područje koncentracionog logora Jasenovac

Kulturna dobra koja imaju znatnu vrijednost sa stajališta povijesti, umjetnosti ili znanosti, značajnu u regionalnim okvirima, svrstana su u 2. kategoriju, kao regionalna vrijednost.

Spomenici kulture 2. kategorije regionalnog značenja su :

Povijesne jezgre gradskih obilježja:

- Glina
- Petrinja

Povijesne jezgre malogradskih obilježja:

- Dvor
- Hrvatska Dubica

Povijesne jezgre seoskih obilježja:

- Lijevo Željezno, Selišće Sunjsko, Mužilovčica, Suvoj, Žreme, Kratečko, Lonja, Nebojan, Setuš, Okoli, Lijeva Luka, Preloščica, Gornja Letina, Donja Letina, Gušće, Velika Svinjička, Bistrač, Crkveni Bok, Ivanjski Bok, Letovanić, Žažina, Dužica, Lekenik, Poljana Lekenička, Stari Brod, Donja Jelenska, Osekovo, Greda Sunjska, Kladari, Majski Trtnik, Brestik, Mali Gradac, Trtnik Glinski, Letovanci, Donje Taborište (Rakasi), Begovići, Donja Bačuga, Borojevići, Donja Stupnica, Donji Javoranj, Gorička, Donja Oraovica, Lotine, Ljeskovac, Zrin, Donji Žirovac.

Povijesne građevine i sklopovi:

- Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Čuntiću
- Župna crkva sv. Martina u Martinskoj Vesi,
- Župna crkva sv. Ane i župni dvor u Osekovu,
- kapela sv. Duha u Gojlu,
- kapela sv. Martina u Starom Brodu,
- kapela u Letovaniću,
- kompleks dvorca Keglević u Topolovcu,
- dvorac Erdődy u Kutini,

Arheološki lokaliteti:

- kompleks utvrde i pavlinskog samostana u Velikom Petrovcu,
- kompleks franjevačkog samostana sa crkvom Blažene Djevice Marije, kaštelom Košut grad i podgrađem u Hruškovici
- kompleks kaštela Brubno i župne crkve sv. Nikole

Ocjena obnove ratom razorene kulturne baštine

Kulturna baština je zbog svoje fizičke strukture naročito osjetljiva i sklona propadanju. Spomenički fond na području Sisačko - moslavačke županije doživio je velika razaranja tijekom rata. Nastojeći uništiti najvrednije građevine, simbole i elemente identiteta prostora, neprijatelj je sustavno gađao i uništavao sakralne građevine, tornjeve crkava.

Faksimilska rekonstrukcija župne crkve Sv. Lovre u Petrinji započela je 1996. godine a do danas je izvedena kompletna faksimilska rekonstrukcija građevine, te predstoji uređenje unutrašnjosti.

Obnova u povijesnoj jezgri Hrvatske Kostajnice sastojala se od sanacije konstruktivnih dijelova, a najuspjeliji primjeri obnove očituju se u preprojektiranju teško oštećenih građevina. Posebno je važna obnova Franjevačkog kompleksa - samostana i crkve Sv. Antuna Padovanskog i zgrade magistrata, a predviđa se i faksimilska rekonstrukcija barokne kuće Sonnenschein. Stari grad na Unskom otoku znatno je oštećen, ali je trenutno nedostupan.

Župna crkva Pohoda Blažene Djevice Marije u Topuskom je razorena eksplozivom, a sačuvan je južni zid lađe i svetište sa svodom te donja zona sjevernog zida lađe i pjevališta. Kako je na temelju ostataka moguća potpuno točna rekonstrukcija crkva se rekonstruira metodom faksimila.

Urbana struktura Gline nije bitnije oštećena u Domovinskom ratu, no i ovdje je do temelja srušena župna crkva Sv. Ivana Nepomuka, građena po nacrtima Bartola Felbingera na početku 19.stoljeća. Crkvene vlasti odlučile su graditi pastoralni centar na novoj lokaciji.

Obnova ruralnog prostora do sada je doprla do svih spaljenih sela, a u nekima je već završila. Pozitivni učinak obnove globalne je naravi, a očituje se u očuvanju matrice sela budući da su nove kuće uglavnom građene na starim temeljima, a njihovi gabariti ne pokazuju značajnija odstupanja od tradicionalnih mjerila. Međutim zauvijek su izgubljene značajke tradicijske gradnje u drvetu.

Veliki problem obnove predstavlja tzv. "napuštena imovina" osoba koje su napustile Republiku Hrvatsku, naročito u izgrađenim urbanim jezgrama (npr. središte Hrvatske Kostajnice). Ove građevine predstavljaju stalnu fizičku i epidemiološku opasnost za pučanstvo te, bez obzira na njihovu povijesnu vrijednost, postoje opravdani zahtjevi jedinica lokalne samouprave da se njihove ruševine raščiste.

Preporuke za zaštitu, uređenje i korištenje kulturne baštine

Krajolik 1. kategorije

Prostorne cjeline vrednovane najvišim kategorijama (Park prirode Lonjsko polje, uži prostor Zrinske gore) trebalo bi se održavati u okvirima i načinu tradicionalnog korištenja prostora, bez uvođenja tehničko-tehnoloških i infostrukturnih zahvata, te znatnijeg proširenja građevinskih područja, koji bi mogli izazvati znatne promjene strukture, prostornih odnosa i oblika. Budući da se njima ne očekuje gospodarski razvoj kojim bi se umanjile temeljne vrijednosti, razvoj bi trebalo usmjeriti prema razvoju ekološkog i agro turizma.

Od općih mjera predlaže se sljedeće:

- uspostaviti suradnju između nadležnih državnih i županijskih službi za područje gospodarstva, poljoprivrede, turizma, graditeljstva, kulture, zaštite okoliša u okviru izrade zajedničke strategije razvoja i unapređenja visoko vrednovanih krajobraznih cjelina,
- pružati materijalnu motivaciju vlasnika u cilju očuvanja graditeljske baštine, prije svega drvene tradicijske arhitekture u seoskim naseljima,
- unapređenje poljodjelstva i stočarstva na principima ekološke proizvodnje
- oživljavanje starih obrta i seoskih običaja.

Mjere zaštite povijesnih građevina i sklopova

Opće mjere zaštite i očuvanja povijesnih građevina proizlaze iz njihove spomeničke vrijednosti, kao i iz osnovnog načela zaštite koje se temelji na integralnom sagledavanju spomenika i njegove neposredne okoline.

Mjere zaštite memorijalnih područja i spomenika

Zbog izuzetne brojnosti i zastupljenosti memorijalnih područja i spomenika, potrebno je preispitati dosadašnji popis na osnovu raščlambe povijesnih, likovnih i prostorno ambijentalnih vrijednosti ove vrste spomenika.

Mjere zaštite arheoloških lokaliteta i nalazišta

Brojnost potencijalnih arheoloških lokaliteta (tragovi naseljavanja u prapovijesti, a u prva četiri stoljeća poslije Krista važan dio europske antičke baštine) upućuje na potrebu za rekognosciranjem i istraživanjem u svrhu očuvanja vrijednosti prostora čak i kada nema ostataka koje je moguće prezentirati "in situ". U prostornom planiranju potrebno je uklopiti i davati naglasak arheološkim lokalitetima te štiti okolnu zonu.

Mjere zaštite povijesnih cjelina gradskih, malogradskih i seoskih obilježja

Za naseobinsku baštinu treba provesti preispitivanje ili uspostavu zona zaštite: **A - zonu najstrože zaštite, B - zonu stroge zaštite, kontaktne zone** i zone ekspozicije naselja. Za svaku je zonu potrebno odrediti uvjete mogućih i potrebnih zahvata, optimalno u okviru polaznih studija za prostorne planove.

Obveza izrade konzervatorske dokumentacije za prostorne planove

Neke od povijesnih cjelina temeljito su i cjelovito pokriven konzervatorskom dokumentacijom (Kostajnica, Sisak) te bi je trebalo reambulirati i dopuniti, dok većina povijesnih cjelina (osobito seoskih obilježja) nema ni temeljnu dokumentaciju.

U okviru izrade niže razine prostornih planova, potrebno je izraditi konzervatorsku dokumentaciju za sljedeće prostore i cjeline:

1. Konzervatorska studija za Prostorni plan Parka prirode Lonjsko polje, odnosno za područje kulturnog krajolika Sisačka Posavina i Lonjsko polje
2. Studija vrednovanja kulturnog krajolika Zrinske gore i Pounja
3. Konzervatorska studija za Prostorne planove uređenja gradova: Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Sisak;
4. Konzervatorska studija za Prostorni plan uređenja općina: Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lipovljani, Lekenik, Martinska Ves, Sunja i Topusko
5. Preispitivanje konzervatorske studije za Generalni urbanistički plan grada: Sisak, Petrinja, Kutina, Novska
6. Konzervatorska studija za Urbanistički plan uređenja grada: Glina, Hrvatska Kostajnica, Dvor, Hrvatska Dubica
7. Preispitivanje postojeće konzervatorske urbanističke dokumentacije za Detaljni plan uređenja, odnosno Urbanistički plan, povijesne jezgre gradova: Dvora, Hrvatske Dubice, Gline, Hrvatske Kostajnice, Kutine, Novske, Petrinje, Siska.

Preporuka korištenja kulturne baštine

Razvoj Županije bi u gospodarskom pogledu trebalo temeljiti osim ostalih resursa, i na sačuvanoj graditeljskoj, kulturno povijesnoj i prostornoj baštini.

Prostorna i krajobrazna raznolikost, prepoznatljive i očuvane cjeline – krajolici Posavine s izvanredno očuvanom drvenom arhitekturom, doline Une i Kupe, Zrinska gora s utverdama i grupacijama očuvanih starih sela; bogatstvo graditeljske baštine iz svih povijesnih razdoblja, trebali bi naći više mjesta u planiranju razvoja, prvenstveno turističke djelatnosti (ekološki i kulturni turizam).

U okviru turističke djelatnosti ima mogućnosti za organiziranjem tematskih projekata, npr.:

- Antičke tematike - putevima starih Rimljana, koji bi kretali poznatim trasama nekadašnjih antičkih komunikacija naselja i lokaliteta.
- Brojnost starih gradova i utvrda iz srednjovjekovnog razdoblja, kao i onih izgrađenih nakon provale Turaka, smještenih na kvalitetnim prirodnim lokacijama može biti podloga za određivanje zasebnog projekta koji bi mogao obuhvatiti stare gradove: Kostajnicu, Zrin, Pedalj grad, Gvozdansko, Bruban, Gradac, Blinju, kao i nekadašnja srednjovjekovna župska središta: Hrvatsku Dubicu i Goru, te ostatke samostana u Topuskom, Gori i Hrvatskoj Kostajnici.
- Izuzetna tema je prostor Posavine i parka prirode Lonjsko polje, koji predstavlja integralni prostor kulturne i prirodne baštine. Očuvanost krajolika i tradicijske arhitekture, suživota čovjeka i prirode daje ovom prostoru visoku vrijednost, koju je moguće predstaviti u okviru turističke ponude, seoskog i eko turizma.

Takvi razvojni projekti trebaju kroz turističku djelatnost i komercijalizaciju omogućiti daljnja istraživanja, dokumentiranje i prezentaciju najvrednijih građevina i lokaliteta.

3.6. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.6.1. Prometni infrastrukturni sustav

Područje Sisačko-moslavačke županije jedno je od prometno najvažnijih na području Republike Hrvatske. Kako prometni tokovi na području Županije imaju određena ograničenja (park prirode "Lonjsko polje", smještaj uz granicu) "Studijom prometnog sustava Sisačko - moslavačke županije"⁴⁴ utvrđeni su optimalni koridori i uvjeti koje bi prometni sustav trebao ispunjavati kako bi se osigurao dugoročno održiv razvitak. Postignuta razina gospodarskog razvitka Županije kao i ekonomski odnosi u širem okružju, određuju mogućnosti i polazišta daljnijega razvitka Županije, te bitno utječu na ciljeve i pravce daljnijeg razvitka.

Političko osamostaljenje Republike Hrvatske, koje se na prostorima Županije očituje vrlo jakim prostornim obilježjem "državne granice", također je bitno različita pretpostavka u odnosu na dosadašnje planove razvitka, pogotovo u cestovnoj infrastrukturi.

Na području Županije naglašen je niz prometnih problema:

- dijelovi Županije prometno su izolirani,
- nedovoljna je prometna povezanost pojedinih regija unutar Županije sa županijskim središtem ili međusobno,
- pojedine dionice preopterećene su,
- stanje kolnika i građevinsko-tehnički elementi su nezadovoljavajući,
- u većim središtima nema dovoljno prostora za parkiranje vozila,
- smjerovi javnog prijevoza su u nekim područjima nedostatni.

Vrednovanjem prometno-geografskog i ostalih vrijednosti ističe se značenje Hrvatske u prometnom povezivanju Zapadne i Srednje Europe s Jugoistočnom Europom i Bliskim Istokom te u prometnoj usmjerenosti zemalja Srednjega podunavlja prema Jadranu. Kao županija Središnje Hrvatske Sisačko-moslavačka županija preuzima glavne značajke državnoga prostora.

Prostorom županije prolaze autocestovna i željeznička veza na pravcu paneuropskog prometnog koridora broj 10. U europskoj cestovnoj mreži autocesta pripada pravcu E-70, a u hrvatskoj cestovnoj mreži to je državna cesta D-4. Također je važna i željeznička veza između sjevernog i južnog područja Hrvatske a planira se i autocestovna veza u istom koridoru. U Sisku završava plovni put rijekom Savom značenje kojega će bitno porasti gradnjom kanala Dunav - Sava. U neposrednoj je blizini i najveća hrvatska zračna luka (Pleso) pa se može reći da je Sisačko-moslavačka županija neposredno povezana svim prijevoznim načinima osim pomorskoga.

Osnovnim postavkama prometnog sustava Strategije i Programa prostornog uređenja RH, naglašen je geoprometni položaj Županije. Naime, njezin smještaj u graničnom prostoru i na pružanju razvojnih i prometnih osovina Republike Hrvatske i njezine veze sa susjednom državom, kao posljedicu nosi nekoliko planiranih koridora velike prometne infrastrukture.

3.6.1.1. Cestovni promet⁴⁵

Postojeći cestovni promet

Cestovne prometnice :

⁴⁴ "Studija prometnog sustava Sisačko - moslavačke županije", Institut građevinarstva Hrvatske, Zavod za prometnice, Zagreb, ožujak 1999.

⁴⁵ Izvodi iz "Studije prometnog sustava Sisačko - moslavačke županije", izradio Institut građevinarstva Hrvatske, Zavod za prometnice, Zagreb, ožujak 1999.

Prema podacima : HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE, Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje (dopis urbroj: 345-210-9568/1/99 od 23.09.1999.god.)

Cestovni prometni sustav Županije danas je određen sustavom državnih cestovnih pravaca prema Zagrebu, Karlovcu, Slavonskome Brodu, te Bosni i Hercegovini, kao i sustavom županijskih i lokalnih cesta, koji se po gustoći razlikuje unutar same Županije (sjeverni i središnji dijelovi imaju gušću, a južni i istočni dijelovi rijeđu cestovnu mrežu).

Osnovnu mrežu cestovnih pravaca na području Županije čine sljedeće državne ceste⁴⁶ :

- D 4 GP Bregana - Zagreb - Slavonski Brod - GP Bajakovo (E70),
- D 6 GP Jurovski Brod (gr.R.Slov.) - Ribnik - Karlovac - Glina - Dvor - gr. BiH
- D 30 čvor Buzin (D3) - V.Gorica - Petrinja - Hrvatska Kostajnica (D47),
- D 31 Velika Gorica (D30) - G. Viduševac - D6,
- D 36 Karlovac (D1) - Pokupsko - Sisak - čvor Popovača (D4),
- D 37 Sisak (D36) - Petrinja - Glina (D6),
- D 45 Veliki Zdenci (D5) - Garešnica - čvor Kutina D4,
- D 47 Lipik (D5) - Novska - Hrv. Dubica - Hrv. Kostajnica - Dvor (D6)
- D 224 Mošćenica (D37) – Blinjski Kut – Hrv. Dubica – granica R BiH
- D 312 D47 – Novska
- D 521 Vedro Polje (D224) – Hrv. Kostajnica (D30)

Ostale prometnice na području Županije su županijskog, lokalnog ili općinskog značaja.

Stanje i građevinsko-tehnički elementi državnih, županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta su u većem dijelu loši i ne zadovoljavaju tražene uvjete, a u ratnim stradanjima oštećen je ili srušen i veći broj građevina na njima, tako da čitave dionice nisu u funkciji.

Biciklistički promet :

U većim gradovima Županije biciklistički promet danas se odvija u neodgovarajućim prometno-tehničkim uvjetima. Na nekim lokacijama su izvedeni posebni biciklistički trakovi, a trebalo bi ih predvidjeti na svim onim potezima gdje se očekuje biciklistički promet (središte grada - stanovanje - autobusni i željeznički kolodvor – industrijske i uslužno-skladišne zone).

Pješački promet :

Na području većih gradova u Županiji postojeće pješačke staze predviđene su unutar pojasa cestovnih prometnica. Širina staza je višekratnik širine jedne pješačke trake, koja iznosi 0,75 m, no najmanja prikladna širina staze trebala bi iznositi 1,50 m.

U Sisku, Petrinji, Hrvatskoj Kostajnici, Kutini, Novskoj, Topuskom i Glini stvoreni su preduvjeti za uređenje pješačkih jezgri u gradskim središtima kao okosnicom pješačkoga prometa u gradu. Značajno je i pješačko povezivanje središta s kontaktnim zonama i rubnim dijelovima grada.

Promet u mirovanju :

Problem parkiranja vozila je prisutan najvećim dijelom u središtima gradova gdje su grupirani središnji sadržaji koji uzrokuju veliki broj dolazaka i osjeća se pomanjkanje prostora za parkiranje vozila.

U rubnim dijelovima gradova gdje je uglavnom stanovanje individualnog tipa, problemi parkiranja su manje izraženi, jer stanovnici tih područja parkiraju vozila na pripadnim česticama ili na kolnicima ispred kuća.

Javni prijevoz :

Javni međugradski prijevoz osoba obavlja se željeznicom i autobusnim prijevozom, a javni gradski i prigradski promet obavlja se autobusima. Radi povezivanja pojedinih područja unutar samih gradova, potrebno je uspostaviti lokalne autobusne veze, koje bi međusobno povezivale

⁴⁶ Odluka o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste («Narodne novine» broj 79/99, 111/2000)

industrijske zone, željeznički i autobusni kolodvor sa zonama stanovanja i središtima grada. Razmak autobusnih stajališta trebao bi se kretati od 300 do 600 metara.

Grafični prijelazi :

Nužno je pristupiti osnivanju grafičnih prijelaza određene razine sa sveukupnom potrebnom infrastrukturom na prometnim pravcima prema Bosni i Hercegovini. Pojava ovog oblika gospodarske djelatnosti uvjetovat će brži razvitak samih mjesta u kojima su locirani prijelazi pa i naselja u široj zoni oko tih mjesta.

Strategijom i programom prostornog uređenja Republike Hrvatske planirano je uređenje:

- stalnog međunarodnog grafičnog prijelaza II. kategorije: Jasenovac
- grafični prijelazi i privremene kontrolne točke: Hrv. Dubica, Hrv. Kostajnica, Dvor

Trenutno je između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine otvoren međunarodni grafični prijelaz II. kategorije u Hrvatskoj Dubici (na državnoj cesti DC 224). Konačna kategorizacija grafičnih prijelaza prema Bosni i Hercegovini uključivati će stalne međunarodne grafične prijelaze, stalne grafične prijelaze za pogranični promet i ostale grafične prijelaze i privremene kontrolne točke i biti će određena međudržavnim sporazumom.

Prijedlog razvitka prometne mreže

Cestovna mreža :

Cestovni promet mora omogućiti skladan i optimalan regionalni i policentrični razvitak mrežom autocesta i brzih cesta te kvalitetno povezati sve dijelove zemlje i glavna razvojna žarišta. Dugoročni razvitak prometnih sustava u okviru izrade Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske utvrđuje se prema načelu uključivanja u zapadnoeuropski prometni sustav, ali u skladu s utvrđenim nacionalnim interesima.

Razvitak krupne cestovne infrastrukture na području Županije idućem će se razdoblju odvijati prema zacrtanim programima i prioritetima od interesa za državu u okviru sljedećih uvjeta:

- jačati razvitak cestovnog prometa u prostoru Hrvatske,
- jačati ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture,
- postupno rješavati kritične dionice i građevine,
- u punoj mjeri uvažavati i dopunjavati se sa sukladnim prometnim sustavima te poticati mješovite prijevoze robe,
- posebnu pažnju treba posvetiti gradnji gradske i prigradske prometne mreže unutar gradskih regija gdje se odvijaju najjači prometni tokovi.

Nužna su detaljnija istraživanja i cjelovite provjere za sljedeće ceste na području Županije:

- prometno čvorište Sisak - spoj prema posavskoj autocesti i Virovitici,
- "kupski koridor" između Siska i Karlovca i
- "banovinski koridor" (Sisak - Glina - Slunj - Otočac).

Prema postojećim prostornim planovima na cijelome prostoru Županije osiguravaju se mogućnosti vođenja koridora glavne cestovne i željezničke infrastrukture. Na prostoru Županije, magistralni pravci na kojima se planira gradnja cesta su :

- Zagreb - Sisak - Dvor - Bihać – Split, tzv. "Turopoljsko - banovinski cestovni smjer" nalazi se u I. skupini prioriteta prema Strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske. Na odabir najpovoljnije od dvije moguće varijante prolaska, svakako će imati i utjecaj rezultati studija koje bi još bilo nužno izraditi i s tih stajališta sagledati mogućnosti vođenja trase autoceste prostorom Županije.

Što se tiče mreže cesta nižega stupnja, predlaže se da osnovnu mrežu cesta Županije

čine sljedeći pravci u smjeru sjeverozapad - jugoistok (jug), te zapad - istok:

a) planirane brze ceste:

1. Sisak - Pokupsko - Karlovac (dolinom Kupe)
2. Slunj - Topusko - Glina - Sisak - Kutina - Virovitica,
3. Karlovac - Gvozd - Glina i dalje priključak na brzu cestu pod 2.
Brze ceste pod 2. i 3. ulaze u tzv. "Moslavačko - pokupski cestovni smjer" i nalaze se u III. skupini prioriteta prema Strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske.

b) ostale ceste :

- postojeća autocesta Ivanić Grad - Kutina – Novska (D4),
- Zagreb - Petrinja - Hrv. Kostajnica (D30),
- Karlovac - Glina - Dvor (D6) - izvedba obilaska Gline, uređenje dijelova ceste,
- Velika Gorica - Pokupsko - Glina (D31) - postoji projekt uređenja od Velike Gorice do Pokupskog, a nužno je uređenje dijelova od Pokupskog do Gline,
- Popovača - Sisak - Pokupsko - Karlovac (D36) - potrebno uređenje između Žažine i prelaska Kupe,
- Sisak - Petrinja - Glina (D37) - potrebno uređenje između Petrinje i Prekope,
- Kutina - Garešnica (D45),
- Dvor - Hrvatska Kostajnica - Hrvatska Dubica - Jasenovac - Novska - Lipik - Veliki Zdenci (D 47) – potrebna gradnja obilazaka i uređenja dijelova,
- Selište – Topusko – prekategorizacija u rang ŽC,
- Miočinovići – M. Gradac - prekategorizacija u rang ŽC,
- Hrvatska Kostajnica - Sunja - Gradusa (novi most na Savi) - Topolovac - Hrastelnica
- Hrastelnica - Mahovo - Lijeva Martinska Ves - Lijevi Dubrovčak - novogradnja ŽC,
- Sisak - Desna Martinska Ves - Ruča - Veleševac - novogradnja,
- Lekenik - Jezero Posavsko - L.Dubrovčak - D.Dubrovčak - Ivanić-Grad - novogradnja,
- Gornji Dobretin - Donji Dobretin - Javornik - Dvor – novogradnja.

Navedeni bi pravci trebali biti stupnjevani barem kao ceste županijskog ili općinskog značaja.

Na postojećim je cestama državnoga značaja potrebno rješavanje mnogih kritičnih dionica kao što su obilasci većih naselja (Sisak, Petrinja, Novska, Hrvatska Kostajnica, Glina, Popovača, Topusko i ostala naselja), te rješavanje spleta gradskih i prigradskih prometnih problema. Rekonstrukcije podrazumijevaju potrebne ispravke elemenata kako bi se zadovoljili uvjeti za određeni stupanj prometnice.

Od važnijih cestovnih građevina planira se rekonstrukcija mostova u Jasenovcu, Hrvatskoj Kostajnici i Dvoru, te izgradnja mostova preko Save u Dubrovčaku, Martinskoj Vesi, Sisku i Gradusi ili Kratečkom, kao i mostova na ostalim županijskim cestovnim pravcima.

Osim navedenih osnovnih cestovnih pravaca Županije trebalo bi urediti i dio mreže u pograničnim zonama što podrazumjeva uređenje ili gradnju dijelova mreže paralelno s državnom granicom prema BiH (npr. povezivanje naselja i izbjegavanje više uzastopnih prelazaka granice na potezu Gornji Dobretin - Donji Dobretin - Javornik - Dvor).

Dinamika razvitka cestovne mreže⁴⁷:

U prvoj fazi ostvarenja, prema Planu i programu Hrvatske uprave za ceste iz kredita Svjetske banke planirani su radovi pojačanog održavanja (asfaltiranje) na dionicama državnih

⁴⁷ Prema podacima : HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE, Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje (dopis urbroj: 345-210-9568/1/99 od 23.09.1999.god.)

cesta D 30, D 37, D 47 i D 224 u ukupnoj dužini od oko 20 km. Prvom je fazom obuhvaćena i obnova mosta preko rijeke Une kod Hrvatske Dubice (na državnoj cesti D 224), mosta preko Maje u Prekopi (na državnoj cesti D 37), te mosta preko kanala Strug u Bročicama (na državnoj cesti D 47).

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske na području Županije planirana je izgradnja autoceste na pravcu Zagreb - Sisak - Dvor, te brzih cesta na pravcima Sisak - Karlovac dolinom Kupe i Virovitica - Kutina - Sisak - Slunj (s mogućim odvojkom za Karlovac).

Koridor autoceste Zagreb - Sisak istražen je na razini prostorne studije i idejnog rješenja za brzu cestu (s obzirom da je u dosadašnjim prostorno - planskim dokumentima u ovom koridoru bila planirana izgradnja brze ceste).

Tijekom priprema za izradu studijske i projektne dokumentacije za buduću autocestu, usuglašena je dodirna točka i trasa autoceste u kontaktnom području Sisačko - moslavačke i Zagrebačke županije. Određene su i veze autoceste s konurbacijom Sisak - Petrinja⁴⁸. S obzirom da nije dovršena studijska niti projektna dokumentacija i nije poznat detaljni prostorni položaj trase, čvorišta i ostalih građevina uz autocestu u dijelu ceste južno od Mošćenice osiguran je koridor prema postojećoj dokumentaciji.

Za brze ceste na pravcima Sisak - Karlovac i Virovitica - Kutina - Sisak - Slunj Hrvatska uprava za ceste do sada nije ugovarala izradu studijske i projektne dokumentacije, te koridori planirani u Prostornom planu Županije trebaju dobiti potvrdu kroz izradu dokumentacije niže razine.

Gradska cestovna mreža:

Gradske primarne prometnice funkcionalno su vezane uz vođenje ishodišno-odredišnog prometa, a često su i osnovne naseljske prometnice, tako da svoju funkciju dopunjuju i vođenjem unutrašnjeg prometa. Sadrže pješačke hodnike, a na njima je organiziran i javni gradski promet autobusima.

Gradske sekundarne prometnice osnovne su ulice naselja koje predstavljaju vezu između osnovne mreže višeg ranga te niza sabirnih prometnica koje se na ove nastavljaju. Na njima je glavna uloga vođenja unutrašnjega prometa, javnog gradskog prometa, a uz njih se veže i gradnja pločnika koji bi trebali biti odvojeni zelenim pojasom od kolnika. Teškog teretnog prometa na ovim prometnicama uglavnom nema te se teretni promet svodi na vozila za opskrbu i sl.

Javni cestovni prijevoz :

Osnovni nositelj gradskog i prigradskog prijevoza u Županiji je autobusni sustav.

Središnji terminali javnoga prijevoza putnika su autobusni kolodvori u Sisku i Kutini. Autobusni javni lokalni promet uvjetno je dobro organiziran i zadovoljavajuće pokriva prostor Županije, no potrebna su daljnja poboljšanja, što se najviše odnosi na osuvremenjivanje lokalne cestovne mreže i voznog parka prijevoznika, te uvođenje novih linija.

Gradski javni autobusni promet postoji samo u većim gradovima (Sisak, Kutina, Petrinja i drugi), uglavnom kao dio prigradskog prometa, te ne zadovoljava potrebne standarde kvalitete i učestalosti, te je potrebno uvoditi nove linije i stajališta. U uspostavljanju mreže javnoga prometa, treba težiti k tome da se u zonama jačeg korištenja prostora postigne viši standard, tj. da pješački razmak od sadržaja do stajališta javnoga prometa bude kraći.

⁴⁸ Prema elaboratu: Prostorno - tehnička rješenja cestovnih priključaka grada Siska na autocestu Zagreb - Dubrovnik, IGH - Zavod za prometnice, Zagreb, lipanj 1999. godine

Javni prijevoz roba na području gradova Siska, Petrinje i Kutine, kao velikih prometnih čvorišta, nema odgovarajuće riješeno pitanje parkiranja teretnih vozila. Nužno je svakako iznaći lokacije i izgraditi kamionske kolodvore gdje bi se obavljala djelatnost utovara / istovara ili pretovara roba, odnosno parkiranje kamiona u vremenima čekanja na utovar ili istovar.

Granični prijelazi

Uz postojeće granične prijelaze predlaže se otvoriti i novi međunarodni granični prijelaz (u području naselja Dobretin) na planiranoj autocesti Sisak – Bihać.

Promet u mirovanju

Promet cestovnih vozila u gradovima zauzima značajne površine za kretanje i parkiranje. Ovakvi prostorni zahtjevi u uvjetima dostignutoga stupnja motorizacije a još više u budućnosti, uvjetuju da se potrebe za površinama za mirovanje osobnih vozila izjednačavaju s potrebama prometnih površina za vozila u kretanju i dostižu više od polovine potrebnih površina za stanovanje.

Osnovicu za proračun budućih potreba gradova u Županiji za parkirališno - garažnim površinama, predstavlja:

- stupanj motorizacije 1:3,33 (1 putnički automobil na 3,3 stanovnika)
- struktura gradnje po namjeni.

Ukupne potrebe za parkiranje u gradskim područjima ovise o lokaciji i namjeni sadržaja :

Namjena građevina	Broj mjesta na	U centru grada	U ostalom području
STANOVANJE			
- višestambeno	1 stan	0,5	1
- obiteljsko	1 stan	0	1,3
INDUSTRIJA I SKLADIŠTA			
	1 zaposleni	0,15	0,45
URED			
	1.000 m ² korisne površine	7	20
ŠKOLA			
- viša	1.000 m ² korisne površine	5	19
- druga škola	1 zaposleni	0,15	0,45
TRGOVINA			
- gradski centar	1.000 m ² korisne površine	20	0
- ostalo područje	1.000 m ² korisne površine	0	30
- kupovni centar	1.000 m ² korisne površine	0	75
BANKA, POŠTA, OBRT			
	1.000 m ² korisne površine	30	40
TURISTIČKI SADRŽAJI			
- hotel	100 osoba	20	0
- motel	100 osoba	0	90
UGOSTITELJSTVO			
- gostionica - buffet	1.000 m ² korisne površine	15	25
- restoran	1.000 m ² korisne površine	60	9
VIŠENAMJENSKE DVORANE			
	1 gledatelj	0,15	0,15
SPORTSKE GRAĐEVINE			
	1 gledatelj	0,2	0,3

Biciklistički promet

Predviđa se i dalje razvitak biciklističkoga prometa, pa mu je stoga i u planiranju buduće mreže potrebno dati odgovarajuće značenje.

Osiguranje biciklističkih staza odvojenih od kolnika omogućilo bi češću uporabu bicikila. Zbog veličine gradova i prikladne konfiguracije terena, kao i zbog ekoloških razloga, predlaže se i nadalje izgrađivati biciklističke staze.

S obzirom na to da je, prema rezultatima istraživanja, najviše biciklističkih putovanja bilo sa svrhom odlaska i povratka na radna mjesta, a slična situacija se očekuje i dalje, prioritet u gradnji biciklističkih veza potrebno je dati gradnji staza koje povezuju stambene zone s radnim zonama na području gradova.

Pješački promet

Cilj planiranja pješačkih veza jest stvaranje neovisne mreže pješačkih veza, odvojenih od kolnog prometa, da bi kretanje ljudi bilo sigurnije i udobnije. Tako naprimjer Grad Sisak ima dobre preduvjete za uspostavu čitave mreže pješačkih staza.

Promet unutar pješačke zone se odvija po strogo posebno propisanim uvjetima prometa:

- potrebno je osigurati pristup vozila domicilnog stanovništva (vremensko ograničenje, jedan smjer...),
- opskrba središnje gradske pješačke zone dostavnim vozilima treba biti u vremenskom ograničenju prometa,
- unutar pješačke zone treba dopustiti promet komunalnih i posebnih vozila (zdravstvo, vatrogasci).

3.6.1.2. Željeznički promet⁴⁹

Postojeće stanje :

Najznačajnije pruge koje prolaze prostorom Sisačko-moslavačke županije ujedno su i glavne magistralne pruge u Hrvatskoj. To su:

- dijelovi magistralne pruge I. reda Novska - Dugo Selo ;
- dijelovi magistralne pruge I. reda Novska - Sisak - Zagreb ;
- te pruga I. reda Sunja - Volinja - državna granica s BiH u smjeru Bihaća i Splita.

Ove pruge su elektrificirane 25 kV sustavom i opremljene signalno-sigurnosnim uređajima.

Po značenju su na području Županije sekundarne sporedne jednokolosječne pruge II. reda Banova Jaruga - Pčelić i pruga II. reda Karlovac - Sisak Caprag koja je trenutno izvan pogona, jer je kolosijek djelomično rastavljen kod Karlovca. Grad Sisak je važno željezničko čvorište, a postaja koja se nalazi u samom gradu ima značajnu funkciju u regionalnom i državnom prometnom sustavu.

Planirana željeznička mreža Županije:

Postojeći sustav željezničke mreže ostaje i u daljnjim planovima uz potrebne zahvate na mreži u cilju osuvremenjivanja. Magistralna glavna željeznička pruga Savski Marof - Zagreb - Sisak - Novska - Vinkovci - Tovarnik (MG 2) i Dugo Selo - Novska (MG 2.1) s magistralnom pomoćnom prugom Sunja - Volinja - Bihać (MP 12) ostaju okosnice širega prometnog sustava. Predviđa se osuvremenjivanje ovog pravca, a dugoročno i proširenje na dva kolosijeka dogradnjom drugog kolosijeka uz postojeći na dionicama Zagreb - Sisak i Lipovljani - Novska (maksimalne brzine 160 km/h) te izgradnjom novog dijela brze pruge na potezu Sisak - Kutina (Repušnica) - Lipovljani (max brzine 250 km/h).

Nova željeznička pruga Sisak - Lipovljani u dijelu gradskog područja grada Siska planirana je postojećim koridorom, te prema zapadu preko Lonjskoga polja do Lipovljana i Kutine (koridor iste treba preispitati, budući prolazi parkom prirode Lonjsko polje). Ovim bi se povezivanjem omogućio prijevoz dijela tereta na pravcu od Zagreba do Slavenskoga Broda čime bi se

⁴⁹ Izvodi iz "Studije prometnog sustava Sisačko - moslavačke županije", izradio Institut građevinarstva Hrvatske, zavod za prometnice, Zagreb, ožujak 1999. prema dopisu: HŽ - HRVATSKE ŽELJEZNICE, Direkcija, Poslovi razvoja i informatike (dopis broj 4.2.-117/2000.-N.M. od 25.01.2000. god.)

rasteretila dionica Zagreb - Dugo Selo - Novska. Kao mogućnost izgradnje željezničke pruge velike propusne moći i velikih brzina moguće je i istraživanje mogućih koridora uz postojeću prugu Sisak - Sunja - Novska, te na temelju Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske u zapadnom dijelu Županije (Glina, Topusko).

Na putničkim kolodvorima u gradovima Sisku, Kutini i Novskoj treba obaviti potrebne rekonstrukcije i izvesti odvojke za industrijske zone. Osim navedenih na području Županije željeznički se promet odvija i na željezničkoj pruzi II. reda Banova Jaruga - Pčelić (II 206), a zbog revitalizacije Petrinje, Topuskog i Gvozda treba svakako osposobiti željezničku prugu II. reda Sisak (Caprag) - Karlovac (II 212) koja je trenutno izvan prometa, osuvremeniti je i dovesti u funkciju.

Nepovoljne tehničke – ekonomske značajke željezničkih pruga treba poboljšati sljedećim zahvatima i mjerama:

- obaviti kapitalni remont pruga i osposobiti ih za odgovarajuće osovinske pritiske,
- povećati brzine vožnje za putnički i za teretni promet,
- rekonstruirati postojeće zavoje manjih radijusa te riješiti pitanje cestovnih prijelaza u razini gradnjom nadvožnjaka,
- izgraditi signalno-sigurnosna postrojenja na otvorenim dijelovima pruga,
- rekonstruirati i urediti stanična postrojenja,
- smanjiti broj postaja.

Prvi prioritet u poboljšavanju željezničkog prometa je osiguranje pružnih prijelaza, izgradnja polubranika i odgovarajuće svjetlosno - zvučne signalizacije na križanjima magistralnih željezničkih pruga s lokalnim cestama (npr. neriješeno križanje pruge MG 2.1. Novska - Dugo Selo i lokalne ceste Lipovljani - Piljenice, te cestovni prijelazi željezničke pruge Sisak - Sunja - Hrvatska Dubica - Jasenovac - Novska).

Potrebni parametri javnog prijevoza

Željeznički daljinski prijevoz, da bi bio dovoljno atraktivan za putnika, treba biti u daljinskom putničkom prometu :

- brz,
- s povoljnom učestalošću vlakova,
- komforan,
- s prihvatljivom cijenom putovanja i dr.

u prigradskom prometu :

- učestao (slijed vlakova u točno određenim vremenskim razmacima),
- dostatno brz,
- s niskom cijenom prijevoza,
- s dostatnim brojem uređenih stajališta,
- odgovarajućim vrstama vlakova i dr.

Na području Županije potrebno je poboljšati željeznički putnički prijevoz uvođenjem međugradske direktne željezničke veze Karlovac - Gvozd - Topusko - Glina - Petrinja - Lekenik - Sisak - Zagreb (bez presjedanja u Sisku) koja može dati značajni poticaj turističkoj valorizaciji Županije.

Da bi se udovoljilo navedenim zahtjevima, treba urediti kolodvorske zgrade, proširiti lepezu usluga i sadržaje u njima, urediti perone uz kolodvorske zgrade, izgraditi perone na stajalištima i dr. Osim navedenoga, potrebno je nabaviti i vlakove određenih vrsta. U daljinskom prometu to su udobni i brzi komforni vlakovi, a u prigradskom prometu to su vlakovi koji zadovoljavaju potrebe prigradskog prometa (veliko ubrzanje, široka vrata sa središnjim zatvaranjem, niski pod, sustav za obavještanje putnika, povoljan omjer sjedećih i stajaćih mjesta i dr.).

3.6.1.3. Riječni promet⁵⁰

Postojeće stanje

U Sisačko - moslavačkoj županiji nalazi se središnji dio mreže riječnih plovnih putova u Hrvatskoj (rijeke Sava i Kupa). Luka Sisak ima izrazito povoljan prometno - zemljopisni položaj unutar prometnih koridora Republike Hrvatske i sljedeće prednosti:

- od svih hrvatskih riječnih luka najbliža je Jadranu i najvećoj jadranskoj luci Rijeka
- u neposrednoj je blizini industrijski najrazvijenijeg dijela Hrvatske
- kopnenim vezama dobro je prometno povezana i s Rijekom i sa Zagrebom.

U granicama Županije rijeka Sava službeno je plovna za trgovačke brodove od ušća Velikog Struga do ušća Kupe - cca 117 km, dok je rijeka Kupa plovna od ušća u Savu do ušća Odre u Kupu - cca 5 km. Plovni put rijeke Save do Siska, s lukom Sisak, uključen je u europsku mrežu plovnih putova VII dunavskog koridora. Na rijeci Savi planira se osigurati propusnost za plovidbu plovni jedinica od 1.000 - 1.500 tona nosivosti (međunarodni plovni put IV. kategorije).

U početku komercijalne plovidbe Savom u prometu roba prevladavali su rasuti tereti, uglavnom žitarice, da bi se s vremenom struktura roba promijenila, a u godinama pred rat prevladavali su nafta i naftni derivati. U drugoj polovini 1991. prekinut je sav promet na Savi nizvodno od Siska, te je tijekom 1996. godine omogućena plovidba od Siska do Jasenovca, a u ožujku 1999. otvoren je plovni put od Siska do Slavenskog Broda.

Razvitak riječnog prometa

U odnosu na planirane elemente razvoja prethodno iznesenih za potrebe riječnog prometa programska (prostorna) usmjerenja su :

- istražiti mogućnost odlaganja viška materijala nastalih u postupku kanaliziranja (pogotovo rijeke Save),
- razmotriti prostorne aspekte širenja djelatnosti riječnog prometa (uvjeti za luke, terminale integralnog i / ili mješovitog prometa itd.),
- usuglašavanje prostornih čimbenika djelovanja i drugih koji se koriste potencijalima rijeka (zaštita okoliša, energetika, regulacija, navodnjavanje itd.).

Plovnost Savom može dobiti na značenju tek gradnjom planiranih prekopa na Savi, izvedbom ustava (Prevlaka, Palanjek), vodnih stepenica (Jasenovac, Strelečko) i nasipa (Prevlaka - Stružec – Jasenovac), odušnih kanala (Lonja, Strug).

Plovnost rijekom Kupom je upitna, budući je prostor planiran za zaštitu u kategoriji zaštićeni krajolik (prema Zakonu o zaštiti prirode), a vodozahvat na rijeci Kupi opskrbljuje pitkom vodom velik dio stanovništva županije.

3.6.1.4. Zračni promet

Potrebe Sisačko - moslavačke županije za daljinskim zračnim prometom u potpunosti zadovoljava zračna luka "Pleso" kod Velike Gorice.

Na području Županije moguće je uređenje manjih športskih i gospodarskih uzletišta (Sisak, Petrinja), te heliodroma uz županijsku bolnicu u Sisku i bolnicu u Popovači.

3.6.1.5. Pošta i telekomunikacije

Pošta⁵¹ :

⁵⁰ Izvodi iz "Studije prometnog sustava Sisačko - moslavačke županije", izradio Institut građevinarstva Hrvatske, zavod za prometnice, Zagreb, ožujak 1999.

⁵¹ Prema podacima: HP - HRVATSKA POŠTA d.d., Središte pošta Sisak (dopisi: broj 2-01-1081/99 od 11.08.1999.g. i broj 2-01-530/00 od 16.06.2000.g.)

Područje Sisačko - moslavačke županije u nadležnosti Središta pošta Sisak trenutno pokriva 35 poštanska ureda s dostavnim područjem, 5 poštanskih ureda bez dostavnog područja i 2 izdvojena šaltera. Hrvatske pošte - Središte pošta Sisak postigao je optimalan broj poštanskih ureda, te je sada prioritetan cilj njihovo kvalitetno unapređenje i uređenje.

U odnosu na razvoj poštanskog prometa programska usmjerenja su:

- pošte se grade i uređuju u urbanim sredinama i nisu predmet ovog dijela Prostornog plana županije (okvirno se određuju GUP-om, urbanističkim planom uređenja i / ili detaljnim planom uređenja),
- prostorni zahtjevi za izgradnju novih poštanskih ureda su manji, i prostorno prihvatljivi.

Bolja dostupnost poštanskih usluga korisnicima u slabije naseljenim dijelovima Županije u budućnosti će se riješiti pokretnom poštom, a kao jedna od mogućnosti u obzir dolazi i otvaranje ugovornih poštanskih jedinica (u sklopu trgovačkih ili drugih odgovarajućih sadržaja).

Telekomunikacije ⁵² :

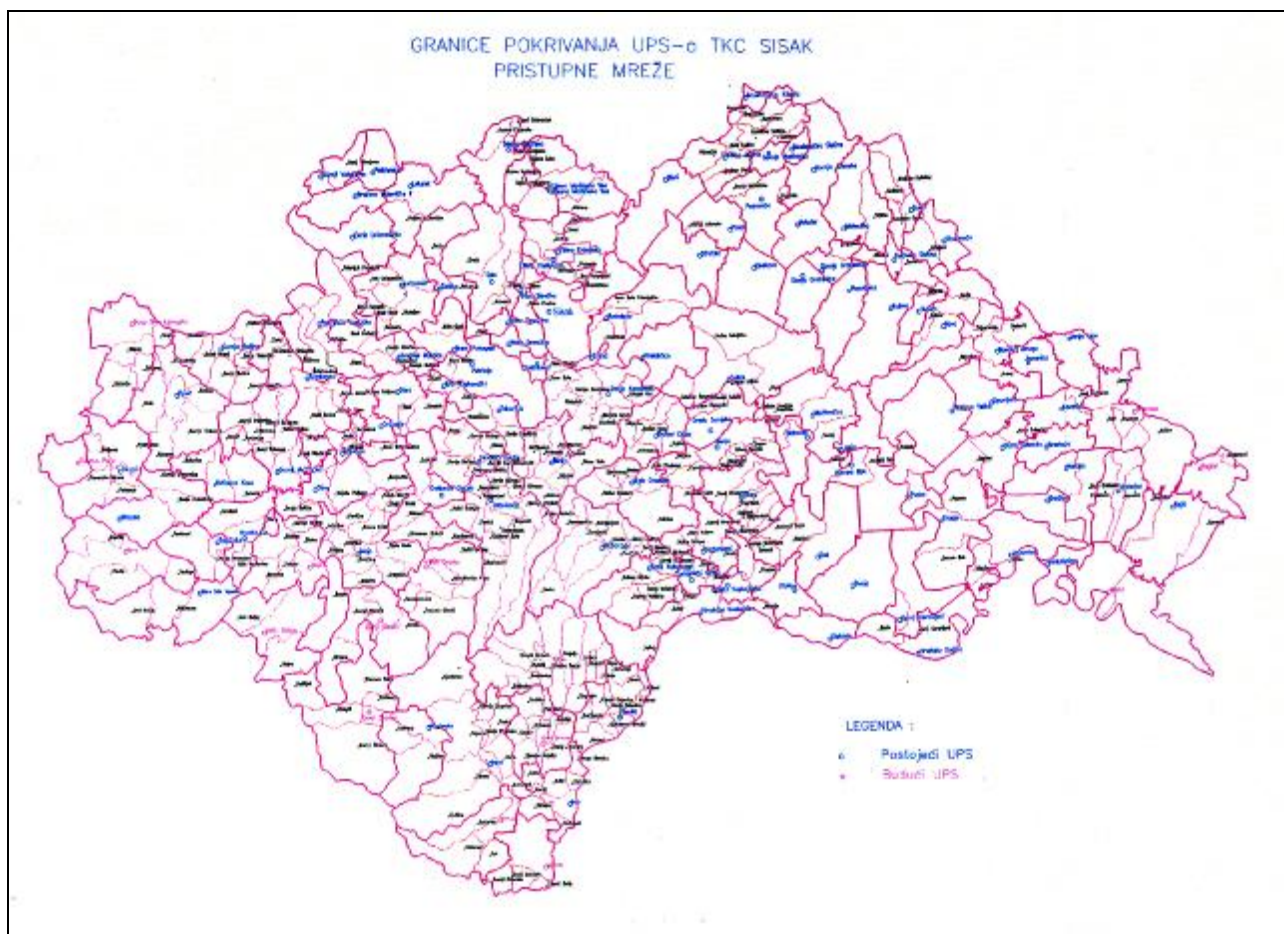
Postojeće stanje :

Novim ustrojem TK mreže na području TKC Sisak koji organizacijski pokriva Sisačko - moslavačku županiju djeluju dvije TC / PC (tranzitno - pristupne) telefonske centrale Sisak i Kutina, na koje su vezani UPS-ovi (udaljeni pretplatnički stupanj), s pripadajućim pristupnim mrežama.

Na gore navedene TC / PC sada je trenutno spojeno 119 UPS-ova s ukupno instaliranih 67.130 brojeva na centralama, a ukopčanih 55.413 brojeva (stanje studeni 1999.). Telefonska gustoća iznosi 29 telefona na 100 stanovnika.

UPS-ovi su povezani sa TC / PC Sisak i Kutina najsuvremenijim svjetlovodnim (SVK) sustavima prijenosa preko kojih se odvija lokalni, županijski, prolazni i međunarodni telekomunikacijski promet.

⁵² Prema elaboratu: "Idejno rješenje mreže telekomunikacija", izrađivač: HT - Hrvatske telekomunikacije d.d., TK centar Sisak, Odjel razvoja i realizacije razvoja, Sisak, prosinac 1999. g.

**Granice pokrivanja postojećih i planiranih UPS-ova
- prema podacima HT - Hrvatske telekomunikacije d.d., TK centar Sisak -**

Prijedlog razvitka fiksne mreže :

Programska usmjerenja razvoja telekomunikacijskog prometa su:

- proširenje telekomunikacijske mreže vrši se zamjenom tehnologija u postojećim koridorima,
- novoplanirane telekomunikacijske mreže se vode u koridorima postojeće infrastrukture.

Za potpuno zadovoljavanje potreba za TK (govornim) uslugama u narednom razdoblju potrebno je izgraditi sljedeće pristupne mreže i UPS-ove :

Slavsko Polje, Dugo Selo Lasinjsko, Perna, Hajtić, Veliki Obljaj, Mali Gradac, Donji Klasnić, Donji Žirovac, Zrin, Gornji Javoranj, Javnica, Javornik, Brezovac, Rajčići i Mlaka.

Navedenom izgradnjom telefonskim priključcima potpuno bi se pokrila sva mjesta u Županiji, te povećao broj GTP-a na 100 stanovnika. Izgradnja navedenih pristupnih mreža i UPS-ova predviđa se za završenje do kraja 2001. godine.

Jedan od najvažnijih razvojnih zadataka HT-a u bliskoj budućnosti je širenje spektra telekomunikacijskih usluga pored osnovnih uskopojasnih govornih i na širokopoljasne usluge (Internet, ISDN, ATM, KTV).

Ove usluge zahtijevaju veće brzine prijenosa i frekvencijske opsege, te će u tu svrhu svakako trebati pored komutacijskih i prijenosnih segmenata prilagoditi i pristupnu mrežu, tako da svakom korisniku bude doveden svjetlovodni kabel. Kako bi se to ostvarilo biti će potrebno u

gradovima rekonstruirati i izgraditi pristupnu mrežu s DTK, dovesti 2 x PEHD cijevi, kroz koje će se uvući SVK, a zračnu mrežu ukloniti.

U prijelaznom razdoblju do ostvarenja pristupne mreže sa SVK, potrebno je izgrađivati i koristiti prijelazne svjetlovodno-bakrene pristupne mreže (FTTB i FTTC).

Prijedlog razvitka pokretne mreže :

Na području mobilne telefonije Hrvatske telekomunikacije imaju na području Županije uspostavljene tri pokretne mreže:

- analogna (NMT) pod nazivom MOBITEL (pozivni broj 099) koja je započela s radom 1991. godine i sada je trenutno ukopčano 2.470 pretplatnika;
- digitalna (GSM) pod nazivom CRONET (pozivni broj 098) koja je započela s radom 1996. godine i trenutno ima ukopčano 2.120 pretplatnika;
- ERMES (radio sustav za prosljeđivanje poruka) započeo je s radom 1999. godine.

Potrebe za mobilnom telefonijom u stalnom su porastu, tako da je pored postojećih baznih stanica i antenskih sustava u 2000 godini Hrvatske telekomunikacije planiraju izgraditi 12 dodatnih baznih stanica (Sisak - Zgmajne, Sisak - Centar II, Sisak - Caprag, Trebarjevo, Vagrenjak, Osekovo, Piljenice, Novska - Brestača, Rajić, Jasenovac, Hrvatska Dubica, Dvor) kako bi se postigla zadovoljavajuća bazna pokrivenost i broj govornih kanala za mobilnu telefoniju.

Znatnija ulaganja sredstava u razvoj radiomobilne telefonije na području Županije ubrzati će i uvođenje novog paneuropskog digitalnog sustava mobilne telefonije (GSM).

Osim Hrvatskih telekomunikacija na području mobilne telefonije u budućnosti se očekuje djelovanje većeg broja komercijalnih mreža. Tako je npr. VIP-NET već početkom 2000. godine svojom mrežom pokrio sjeverni i središnji dio Županije, a planira se i dalje proširenje mreže.

Za izgradnju mobilne mreže nužna je koordinacija Ministarstva pomorstva, prometa i veza i Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja jer uslužni uređaji (primopredajni terenski uređaji) koriste nesvrhovito prostor (prostor za smještaj pristupnih puteva, izvoda napajanja, te antenski stup i prateće sklopove).

Nužno je da stupovi i energetske sklop budu u vlasništvu Županije (Dražave), a da se vlasnici mreže koncesionarski koriste tom točkom.

Radio i TV sustav veza : ⁵³

Na području Sisačko - moslavačke županije nalazi se TV odašiljač veće snage na Moslavačkoj gori, te 13 TV ili TV i FM pretvarača. Od 14 RTV objekata, samo 9 je trenutno u pogonu.

Tablica - Pregled RTV objekata na području Županije

Naziv objekta	Vrsta objekta	Geografske koordinate	Visina	Visina stupa
OBJEKTI U POGONU				

⁵³ Prema podacima : HRT - HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA, Odašiljači i veze, Projektno - tehnološki odjel (dopis broj 124/00 ZL/MZ od 27.03.2000. god.)

1.	Moslavačka Gora	TV odašiljač	16 E 4531	45 N 3653	485 m	40 m
2.	Dvor	TV i UKV pretvarač	16 E 2236	45 N 0352	165 m	12 m
3.	Hrvatska Kostajnica I	TV i UKV pretvarač	16 E 3312	45 N 1334	216 m	35 m
4.	Hrvatska Kostajnica II	TV pretvarač	-	-	-	15 m
5.	Novska	TV pretvarač	16 E 5911	45 N 2059	197 m	13 m
6.	Petrova Gora	TV pretvarač	15 E 4836	45 N 1900	507 m	40 m
7.	Rajčić	TV pretvarač	17 E 0554	45 N 1731	100 m	35 m
8.	Unčani	TV i UKV pretvarač	16 E 2542	45 N 0748	115 m	35 m
9.	Petrinja	TV pretvarač	16 E 1654	45 N 2524	116 m	20 m
IZGRAĐENI OBJEKTI KOJI ČEKAJU PUŠTANJE U RAD						
10.	Gvozdansko	TV pretvarač	16 E 1303	45 N 0825	172 m	10 m
11.	Selište Kostajničko	TV pretvarač	16 E 3503	45 N 1519	160 m	12 m
12.	Topusko	TV pretvarač	15 E 5942	45 N 1655	151 m	20 m
13.	Volinja - Kuljani	TV pretvarač	16 E 2906	45 N 1137	143 m	12 m
14.	Hrv. Dubica	TV pretvarač	16 E 4821	45 N 1123	100 m	24 m

Na području Županije planirano je i 14 novih odašiljačkih i pretvaračkih građevina (Brezovo Polje, Glina, Jabukovac, Gornji Klasnić, Komogovina, Ljeskovac, Mokrice, Poljana, Petkovac, Rujevac, Vlahović, Vuković Brdo, Zrin i Župić), no mikro lokacije nisu utvrđene.

3.6.2. Vodnogospodarski sustav

3.6.2.1. Vodoopskrba⁵⁴

Javna vodoopskrba na području Sisačko-moslavačke županije sustavno je rješavana uglavnom samo u većim urbanim sredinama. Od ukupno 453 naselja koja se nalaze na prostoru Županije svega njih 90 ima riješenu odnosno djelomično riješenu opskrbu pitkom vodom na bazi javnih i organiziranih vodoopskrbnih sustava. Preostala naselja opskrbljuju se vodom iz pojedinačnih izvora (pretežito zdenaca), a manjim dijelom iz lokalnih vodovoda namjenjenih za potrebe nekoliko domaćinstava.

Pri planiranju vodoopskrbnog sustava pojavljuju se značajna ograničenja u odnosu na raspoloživa izvorišta koja se nalaze na prostoru Županije. Današnja saznanja o potencijalnim izvorištima za koja se pretpostavlja da bi se mogla učinkovito koristiti u budućim sustavima javne vodoopskrbe vrlo su oskudna, te je neophodno nastaviti vodoistražne radove.

Upravo zbog nedostatnih saznanja o značajkama potencijalnih izvorišta, pošlo se od postavke postupnog širenja postojećih sustava za koja su poznata raspoloživa nalazišta vode a koja se već i koriste u postojećim sustavima.

Osnovu rješenja predstavljaju vodoopskrbni sustavi koji mogu učinkovito funkcionirati na temelju raspoloživih izvorišta za koje postoje točni podaci o izdašnosti i kakvoći vode, i koja su već danas uključena u pojedine vodovode. Program razvitka postavljen je tako da se u konačnosti postigne međusobna povezanost pojedinih sustava. Pretpostavlja se da bi se tim načinom već u I. fazi pogona tj. do približno 2011. godine mogla postići 70 %-tna opskrbljenost stanovništva pitkom vodom.

Postojeće stanje vodoopskrbe :

⁵⁴ Izvodi iz elaborata : Konceptijsko rješenje prioritarnih faza razvitka vodoopskrbe na području Sisačko - moslavačke županije, Hidroprojekt - ING, Zagreb, lipanj 1998. godine

Na području Sisačko-moslavačke županije postoji deset vodoopskrbnih sustava koji se predstavljaju kao zasebne funkcionalne cjeline s vezom na vlastita izvorišta.

Od kaptiranih izvorišta na području Županije značajan je zahvat rijeke Kupe na lokalitetu Novo Selište, izgrađenog kapaciteta 800 l/s, te izvorište "Ravnik" kod Popovače, kapaciteta oko 100 l/s. Ostala izvorišta na tome prostoru manje su značajnosti, ali još uvijek takva da se njihovim korištenjem omogućava svrsishodna vodoopskrba.

Pravci razvitka vodoopskrbe, promatrano u odnosu na postojeće sustave, mogu se razmatrati uz četiri cjeline i to:

- regionalni vodoopskrbni sustav Moslavačke Posavine na prostoru sjeverno od rijeke Save, kojim se obuhvaća područje gradova Kutina i Novska, te općina Velika Ludina, Popovača, Lipovljani i Jasenovac,
- vodoopskrbni sustav "Sisak-Petrinja-Sunja" na središnjem prostoru Županije kojim se obuhvaća područje gradova Sisak i Petrinja, te općina Lekenik, Martinska Ves i Sunja,
- vodoopskrbni sustav "Kostajnica" s pratećim gravitirajućim područjem općina Dvor, Donji Kukuruzari, Majur i Hrvatska Dubica,
- vodoopskrbni sustav "Glina-Gvozd" s pratećim južno gravitirajućim područjem općine Topusko.

Ako se promatra postojeće stanje vodoopskrbe koja se ostvaruje javnim vodovodima, može se općenito ustvrditi sljedeće:

- uvjetno visoki stupanj izgrađenosti vodoopskrbnih građevina (vodovodnih mreža) na području većih gradova (Sisak, Petrinja, Glina, Kostajnica, Kutina i Novska) kao i u nekim općinskim središtima (Jasenovac, Dvor, Topusko),
- vrlo slaba ili praktički nikakva izgrađenost javnih vodovoda odnosno distribucijskih sustava u perifernim naseljima, ali također i u nekim općinskim središtima.

Od ukupno devetnaest općina i gradova na području Županije stupanj opskrbljenosti veći od 50 % bilježe samo gradovi Sisak (91,9 %), Petrinja (64,8 %), Hrvatska Kostajnica (86,2 %) i Kutina (68,8 %), te općine: Donji Kukuruzari (64,7 %), Gvozd (51,1 %), Martinska Ves (65,2 %) i Topusko (54,4 %). Na području čak triju općina nema organizirane vodoopskrbe (Hrvatska Dubica, Lipovljani i Lekenik), a stupanj opskrbljenosti ispod 30 % zastupljen je kod općina: Majur (21,0 %), Sunja (26,4 %) i Dvor (27, %). Iz izloženih podataka može se zaključiti da se područje Županije prema stupnju organizirane vodoopskrbe nalazi osjetno ispod prosjeka Republike Hrvatske.

Potrošači i potreba vode

Za prostor Županije je znakovita gustoća i polarizacija pučanstva u većim urbanim sredinama (Sisak, Petrinja i Kutina), dok svi ostali gradovi broje manje od 10.000 stanovnika. Prostorni proces urbanizacije jače je izražen u Posavini, u pravcu od Zagreba do Kutine i u pravcu od Zagreba preko Velike Gorice do Siska.

Specifična potrošnja vode ovisi o nizu čimbenika počev od klimatskih uvjeta, životnog standarda, tradicije vodoopskrbe, cijene vode itd., a koji se razlikuju po pojedinim naseljima, ovisno od njihove strukture. U specifičnu potrošnju mogu se uključiti i gubitci vode iz vodoopskrbnih mreža i vodovodnih sustava u širem smislu. Primjenjene su vodoopskrbne norme i prateći koeficijenti za određivanje vršnih dnevnih i satnih potrošnji kako slijedi:

Naselja do 500 stanovnika	$q = 150 \text{ l/st/24}^h$
	$k_{\text{max.dan}} = 1,5$
	$k_{\text{max.sat}} = 3,0$

Naselja od 500 do 1000 stanovnika	$q = 180 \text{ l/st/24}^h$
	$k_{\text{max.dan}} = 1,5$
	$k_{\text{max.sat}} = 2,75$

Naselja od 1000 do 5000 stanovnika $q = 220 \text{ l/st/24}^h$
 $k_{\text{max.dan}} = 1,5$
 $k_{\text{max.sat}} = 2,5$

Naselja veća od 5000 stanovnika $q = 250 \text{ l/st/24}^h$
 $k_{\text{max.dan}} = 1,5$
 $k_{\text{max.sat}} = 2,2$

gdje je:

q = vodoopskrbna norma
 $k_{\text{max.dan}}$ = koeficijent vršne dnevne neravnomjernosti potrošnje
 $k_{\text{max.sat}}$ = koeficijent vršne satne neravnomjernosti potrošnje

Izložene vodoopskrbne norme pored potrošnje stanovništva uzimaju u obzir i sve ostale potrebe, počev od komunalnih preko male privrede i obrta, školstva, zdravstva, trgovina, poljoprivrede i slično. Iz navedenih normi izuzeti su samo veći potrošači pitke vode, a kod kojih neki u postojećim sustavima koriste vodu iz vlastitih izvorišta, te su njihove potrebe posebno dodane u proračunu ukupnih potreba vode na području Sisačko - moslavačke županije.

**Tablica - Ukupne potrebe vode pučanstva i industrije
 po vodoopskrbnim zonama na području Sisačko - moslavačke županije (procjena "A")**

Vodoopskrbna zona	Grad / Općina	Potreba vode (l / s / 24 h)			
		1991. god.	do 2001. god.	do 2011. god.	do 2021. god.
SISAK - PETRINJA	Sisak	239,59	252,33	266,36	293,80
	Petrinja	95,31	121,62	134,59	158,30
	Lekenik	6,33	10,56	16,73	19,24
	Martinska Ves	8,18	12,48	12,71	12,96
	Sunja (dio)	13,39	14,63	19,41	29,79
	veći potrošači *	102,50	102,50	102,50	102,50
	UKUPNO	465,30	514,12	552,30	616,59
HRV. KOSTAJNICA	Hrv. Kostajnica	15,61	18,04	20,38	24,37
	Hrv. Dubica	0,00	10,86	14,77	15,36
	Donji Kukuruzari	5,16	7,79	7,98	8,50
	Majur	1,66	4,05	4,12	7,20
	Dvor	13,77	17,97	31,37	46,36
	Sunja (dio)	0,00	1,15	8,09	9,22
	UKUPNO	36,20	59,86	86,71	111,01
GLINA - GVOZD	Glina	31,51	45,23	60,62	76,08
	Topusko	8,50	16,47	22,09	24,72
	Gvozd	17,56	18,58	23,04	28,88
	veći potrošači **	31,50	31,50	31,50	31,50
	UKUPNO	89,07	111,78	137,25	161,18
MOSLAVINA	Velika Ludina	4,17	4,69	4,17	8,58
	Popovača	34,01	39,51	43,58	43,58
	Kutina	72,52	86,82	112,19	112,19
	Lipovljani	0,00	10,59	14,28	14,28
	Novska	39,36	104,14	121,72	121,72
	Jasenovac	4,43	6,97	12,56	12,56
	veći potrošači ***	52,00	52,00	52,00	52,00
	UKUPNO	206,49	304,72	360,50	364,91
S V E U K U P N O		797,06	990,48	1.136,76	1.253,69

Napomena :

* U vodoopskrbnoj zoni Sisak - Petrinja u veće potrošače uključeni su: Željezara Sisak; INA Sisak; "Herbos", Sisak; "Segestica", Sisak; Hotel "Panonija", Sisak; Bazen, Sisak; Mlin, Sisak; "Sipas", Galdovo; "Gavrilović", Petrinja; "Finel", Petrinja

** U vodoopskrbnoj zoni Glina - Gvozd u veće potrošače uključeni su: Pamučna predionica; "Gavrilović", Glina; "Budućnost", Glina; "Finel", Glina; Polj. zadruga, Glina; "Željezara Sisak", Glina; AIK Karlovac, Glina; "Pliva", Glina; Lječilište i hotel, Topusko

*** U vodoopskrbnoj zoni Moslavina u veće potrošače uključeni su: Petrokemija d.d., Kutina; INA - naftaplin, Kutina; Bolnica Popovača; "Moslavačko vinogorje"; KPD "Llipovica"; CSP i CPS Okoli; "Moslavka", farma "Potok"; "Vajda, farma "Stružec"; Crveni križ; Hotel

Temeljne postavke za razvitak vodoopskrbe

Opće smjernice

U okviru programskog rješenja razvitka vodoopskrbe, a u skladu s raspoloživim podacima o postojećim i potencijalnim izvorima pretpostavljeno je da se povezivanje u funkcionalne cjeline može s dovoljnom sigurnošću razmatrati uz četiri sustava, kojima bi se pokrilo čitavo područje Županije.

Regionalni vodovod “Moslavačka Posavina”

Dosadašnjim planovima razvitka vodoopskrbe naselja koja se nalaze na području posavskog koridora sjeverno od rijeke Save obuhvaćena su u Regionalni vodoopskrbni sustav Moslavačke posavine, koji bi se prostirao na prostoru Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije, od Ivanić-Grada na zapadu do Novske na istoku. Ovakav razvitak vodoopskrbnog sustava posebno je važan za prostor općine Kutina koja nema vlastito izvišće, pa je usmjerena na korištenje vode iz drugih lokaliteta. U okviru Regionalnog vodovoda Moslavačke Posavine predviđena su proširenja postojećih izvorišta “Ravnik” i “Drenov Bok”, te uključivanje novih izvorišta “Osekovo” i “Mustafina Klada”, a prema potrebi i potencijalnog izvorišta “Mužilovčica”.

Regionalni vodovod “Sisak - Petrinja”

Za opskrbu središnjeg dijela Županije (nekad općine Sisak i Petrinja, danas gradovi Sisak i Petrinja, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja), pristupilo se prije petnaestak godina gradnji Regionalnog vodovoda “Sisak - Petrinja”, kojim je prema izrađenom idejnom rješenju trebalo biti pokriveno čitavo ovo područje. Međutim dosadašnji razvoj bio je usmjeren stvarno samo na urbana središta gradova Sisak i Petrinja, s time da su sve temeljne građevine Regionalnog vodovoda, počev od zahvata rijeke Kupe, preko uređaja za kondicioniranje, distribucijskih vodospremnika i magistralnih dovoda, izgrađivane u veličinama koje mogu preuzeti ukupne vodoopskrbne zahtjeve čitavog ovog područja.

Predviđa se širenje postojećih sustava uz korištenje zahvata rijeke Kupe na lokalitetu Novo Selište (izgrađenog kapaciteta $Q = 800$ l/s) te izvorišta “Pečki” (iskoristive izdašnosti $Q = 60$ l/s), Krič (iskoristive izdašnosti 15 l/s) i izvorišta Hrastovica (iskoristive izdašnosti 15 l/s). U ovoj zoni nalazi se i potencijalno izvorište “Pešćenica”, procjenjenog kapaciteta oko 400 l/s, no kakvoća vode, zbog prekomjernog sadržaja željeza i mangana, ne zadovoljava uvjete već je potrebno primjeniti kondicioniranje. Na području Siska nalazi se i crpilište “Kopa”, koje ostaje kao pričuvno vodocrpilište u količini do max. 270 l/s.

Hrvatska Kostajnica

Na južnom području Županije prvi radovi na rješavanju vodoopskrbe trebaju se temeljiti na sanaciji i proširenju postojećeg vodoopskrbnog sustava grada Hrvatske Kostajnice i to do Hrvatske Dubice na istoku, Vedrog Polja (Sunje) na sjeveru i Dvora na Uni na južnom dijelu promatranog područja.

Za predmetnu vodoopskrbu predviđa se korištenje postojećeg izvorišta Dvor ($Q = 22 - 37$ l/s), zatim proširenog izvorišta “Pašino Vrelo” ($Q = 80 - 100$ l/s) i konačno izvorišta “Dubica” ($Q = 8 - 10$ l/s).

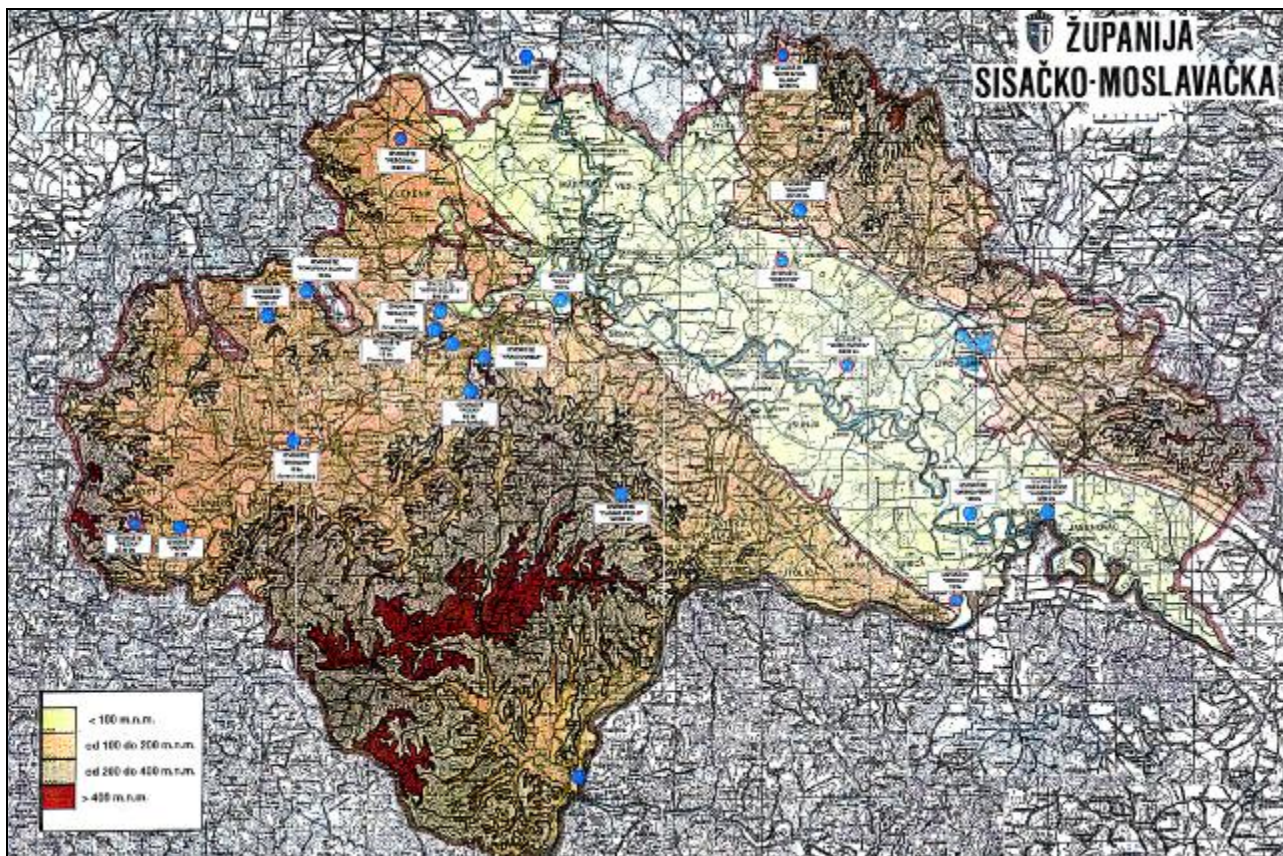
Glina - Gvozd

Na zapadnom području Županije izvedeni su samostalni vodoopskrbni sustavi, temeljeni na zahvatu izvorišta koja se nalaze na razmatranom području. U narednom razdoblju planira se i dalje njihovo korištenje za javnu vodoopskrbu uz provedbu sanacija i rekonstrukcija.

Kod vodoopskrbnog sustava “Glina” predviđa se korištenje vode iz izvorišta “Prezdan” (planirana izdašnost $Q = 80$ l/s) i izvorišta “Smerdan” (izdašnosti $Q = 10$ l/s), koje je danas izvan

funkcije te planiranog izvorišta Pokupska Slatina (za utvrđivanje zaliha podzemne vode na ovoj lokaciji potrebno je nastaviti sa vodoistražnim radovima).

Kod vodoopskrbnog sustava "Gvozd - Topusko" korištenje vode se predviđa iz izvorišta "Perna" (izdašnost $Q = 45$ l/s) i izvorišta "Pecka" (planirana izdašnost $Q = 20$ l/s). Pretpostavlja se da će se korištenjem ovih izvorišta dugotrajno osigurati kvalitetna opskrba vodom stanovništva, kao i podmirenje potreba za gospodarsku djelatnost.

Reljef i izvorišta na području Sisačko - moslavačke županije
(izvor: *Koncepcijsko rješenje prioritarnih faza razvitka vodoopskrbe Županije, "Hidroprojekt - ing", Zagreb*)

Nedovoljan broj izvorišta kvalitetne i dostatne pitke vode zahtijeva bezuvjetnu zaštitu svih do sada otkrivenih izvorišta, bila ona u funkciji ili ne. Tako se na području Sisačko - moslavačke županije, a u okviru programskog rješenja vodoopskrbe štite područja izvorišta:

1. na prostoru regionalnog vodovoda "Moslavačke Posavine" izvorišta: Mustafina Klada, Ravnik, Mužilovčica, Osekovo, Drenov Bok i Jasenovac
2. na prostoru regionalnog vodovoda "Sisak - Petrinja" slivno područje rijeke Kupe, te izvorišta: Peščenica, Novo Selište, Kopa, Igralište, Križ, Hrastovica, Pecki, a potom izvorišta lokalnih vodovoda: Velika Gradusa, Sjeverovac, Staro Selo, Letovanci, Slovinci i ostalih 11 izvorišta lokalnih vodovoda na području Općine Sunja
3. na prostoru "Hrvatska Kostajnica" izvorišta: Pašino vrelo, Dvor i Dubica
4. na prostoru "Gvozd" izvorišta: Perna, Pecka, Smerdan, Prezdan i Pokupska Slatina.

Pored zaštite izvorišta jedna od postavki razvoja vodoopskrbe je i povezivanje u funkcionalne cjeline koje će sa stanovništva opskrbe pitkom vodom pokriti čitav prostor Županije.

Mogućnosti povezivanja sa susjednim sustavima

Granice županija ne mogu se poistovjećivati s granicama vodoopskrbnih sustava već su

rezultat tehničko-ekonomskih raščlambi kojima se opravdavaju svi zahvati. Područje Sisačko-moslavačke županije nema posebno izražajnih činitelja koji bi usmjerili na potrebitost razmatranja izvan granica Županije, što je rezultat postojećeg stanja izgrađenosti vodoopskrbnih sustava, iz postojanosti raspoloživih izvorišta za podmirivanje potreba, te topografskih prilika i rasporeda potrošača po prostoru.

Veza sa susjednim županijama radi topografskih i hidrografskih karakteristika može se razmatrati stvarno samo na kontaktu sa Zagrebačkom, Bjelovarsko-bilogorskom i Brodsko-posavskom županijom. Naime, na jugozapadnom i na dijelu južnog područja Županije, reljef terena je vrlo nepodoban za osnivanje bilo kakvih značajnijih veza s područjem Karlovačke županije, a čitav preostali dio južne i jugoistočne granice, čini hidrografska mreža rijeke Une i Save, a koje su ujedno i državna granice.

Uvidom u rješenja vodoopskrbe susjednih županija može se postaviti da se veze mogu ostvariti na nekoliko lokaliteta i to:

- veza s vodoopskrbnim sustavom Velike Gorice na pravcu Donji Vukojevac - Ogulinac (osnivanje sigurnosne veze),
- veza s vodoopskrbnim sustavom Ivanić-Grada na potezu Vidrenjak - Okešinec (mogućnost opskrbe krajnjeg istočnog područja Ivanić Grada koje nema riješenu vodoopskrbu iz već izgrađenog sustava "Popovača - V.Ludina", te osnivanje sigurnosne veze), te mogućnost spoja na pravcu Lijeva Martinska Ves - Lijevi Dubrovčak - Ivanić-Grad,
- na području Bjelovarsko-bilogorske županije povezivanje vodovoda "Kutina" s vodovodom "Garešnica", te vodovoda "Lipovljani" preko Banove Jaruge s vodoopskrbnim sustavom "Darugar - Lipik - Pakrac" kao sigurnosna veza,
- na graničnom prostoru s Brodsko-posavskom županijom veza vodovoda "Novska" s vodovodom "Okučani" u obliku sigurnosnih veza,
- na kontaktu sa Zagrebačkom županijom kod Pokupskog, uz korištenje lokalnog izvorišta Pokupska Slatina i prijenos vode na područje južnog dijela Grada Velika Gorica,
- na kontaktu sa Zagrebačkom županijom kod Jezera Posavskog i transport vode iz Sisačkog vodovoda na jugoistočni dio Grada Velika Gorica u vodospremnik "Veleševac"

Koncepcija razvitka vodoopskrbe

Rješenje vodoopskrbe na području Sisačko-moslavačke županije, zasniva se na širenju i prvenstveno tehnološkom razvitku postojećih sustava na temelju korištenja raspoloživih izvorišta i uz uvažavanje potreba sanacije, uvođenja novih tehnologija i dogradnje već izgrađenih vodovodnih građevina, prvenstveno magistralnih cjevovoda.

Vodoopskrbni sustav "Sisak-Petrinja"

Vodoopskrbni sustav "Sisak-Petrinja" može se u odnosu na korištena izvorišta, prvenstveno s obzirom na "Novo Selište" i njemu prateće građevine (uređaj za kondicioniranje i vodospremnik "Sv.Trojstvo") razmatrati s podjelom na:

- "Sisački vodovod", kojim se obuhvaća Grad Sisak te općine Lekenik, Martinska Ves i dio općine Sunja i
 - na vodovod "Petrinja" kojim se obuhvaća područje Grada Petrinje.
- Za Sisački vodovod planira se širenje postojećeg sustava u tri osnovna pravca i to:
- sjever: s položajem trase cjevovoda uz lijevu obalu rijeke Save, obuhvaćajući naselja od Tišine Erdedske preko Lijeve Martinske Vesi do Topolja;
 - jugoistok: s položajem trase od Prelošćice do Graduse Posavske, gdje se odvaja u dva pravca i to: prema Sunji s prelaskom rijeke Save i prema Donjoj Letini i nastavno uz lijevu obalu Save do naselja Lonja;
 - zapad: s položajem trase od Novog Selišta odnosno od vodospremnikog prostora na Svetom Trojstvu, s prelaskom rijeke Kupe i produženjem do naselja Žažine.

Kao pretpostavke ostvarenja navedenih postavki širenja u tri osnovna pravca za Sisački vodovod trebaju se razmatrati potrebe, te planirati :

1. sanacije i dogradnje postojećih magistralnih cjevovoda
2. modernizaciju, odnosno uvođenje nadzorno - upravljačkog sustava nadzora pogonskih parametara i parametara kakvoće pitke vode
3. preispitivanje eventualne potrebe za izgradnju novog / dodatnog vodospremničkog prostora

Rješenje vodoopskrbe Grada Petrinje zasniva se na proširenju postojećeg sustava na periferne dijelove Grada, u prvom redu odnosi na sjeverozapadni i jugozapadni dio od Petrinje preko Mokrica do Farkašića i Nebojana te preko Graberja Vratečkog, zatvarajući vodoopskrbni prsten u Farkašiću.

Vodoopskrbni sustav "Hrvatska Kostajnica"

Vodoopskrbni sustav "Hrvatska Kostajnica" temelji se na vodi izvorišta "Pašino Vrelo" koje se nalazi u dolini desne obale rijeke Sunje između naselja Borojevići i Mečenčani. Zahvaćena voda prenosi se putem visokotlačnih crpki u vodoopskrbnu mrežu Hrvatske Kostajnice.

Budući da raspoložive količine vode izvorišta "Pašino Vrelo" nadmašuju potrebe za pitkom vodom sustava, predviđa se proširenje postojećeg vodovoda Hrvatske Kostajnice, na prostor od Hrvatske Kostajnice do Hrvatske Dubice na istoku, zatim do Sunje na sjeveru i do Dvora na jugu. Iz tog sustava će se obavljati opskrba vodom područja grada Hrvatske Kostajnice, te općina Majur i Hrvatska Dubica, kao i južnih dijelova općine Sunja.

Područje Općine Dvor, do priključenja na vodoopskrbni sustav "Hrvatska Kostajnica", opskrbljuje se vodom iz izvorišta "Dvor" koje će priključenjem na cjevovod iz pravca Hrvatske Kostajnice (u I. fazi sanacije) postati dio vodoopskrbnog sustava.

Uz sanaciju postojećeg sustava distribucije predlaže se u I. fazi kvalitetno opskrbiti vodom naselja u dolinama rijeka Sunje i Une tj. izgraditi magistralne cjevovode:

- Hrvatska Kostajnica - Hrvatska Dubica, dužine oko 12 km, dimenzija $F' 200 \text{ mm}$
- Hrvatska Kostajnica - Vedro polje, dužine oko 19 km, dimenzija $F' 300 \text{ mm}$

U I. fazi potrebno je izgraditi i vodospremnike "Panjani" i "Dubica", s time da se vodospremnik "Panjani" može izgraditi samo u polovičnoj zapremini, a naknadno (u II. fazi) dograditi na konačno predvidivu zapreminu.

U drugoj fazi proširenja vodoopskrbnog sustava predlaže se:

- izgradnja magistralnog cjevovoda "Vedro polje" - Hrvatska Dubica, dužine oko 23 km, promjera $F' 200 \text{ mm}$
- izgradnja magistralnog cjevovoda "Hrvatska Kostajnica - Struga Banska", (općina Dvor), dužine oko 22 km, promjera $F' 200 \text{ mm}$

Za potrebe razvitka izvorišta vodoopskrbnog podsustava "Dvor" potrebno je izvršiti hidrogeološke istražne radove kojim bi se utvrdile stvarne zalihe podzemnih voda na lokaciji izvorišta.

Vodoopskrbni sustav Moslavačke Posavine

Na prostoru Moslavačke Posavine rješenje opskrbe vodom zasniva se na širenju i međusobnom povezivanju postojećih vodovoda Novske, Kutine i Ivanić-Grada u Regionalni vodoopskrbni sustav Moslavačke Posavine. Na sva tri navedena vodovoda postoje danas izgrađeni zahvati podzemnih voda, postrojenja za kondicioniranje i distribuciju vode, ali su nejednoliko raspodjeljeni u odnosu na potrebe vode.

Regionalni vodoopskrbni sustav Moslavačke Posavine obuhvatio bi prostor sjeverno od rijeke Save, tj. općine Velika Ludina, Popovača, Kutina, Lipovljani i Novska, a moguće je i

povezivanje vodoopskrbnog sustava Novske s vodoopskrbnim sustavom općine Jasenovac. Razvitak regionalnog vodoopskrbnog sustava izvan granica Županije predviđen je u pravcu Ivanić-Grada, a moguć je i u pravcu Garešnice, Daruvara, Lipika, Pakraca i Okučana. Regionalni vodoopskrbni sustav Moslavačke Posavine temelji se na postojećim izvorištima "Prerovec" (Zagrebačka županija), "Ravnik", "Drenov Bok" i na planiranim izvorištima: "Osekovo", "Mustafina Klada" i "Mužilovčica".

U prvoj fazi razvitka vodoopskrbnog sustava, predlaže se izgradnja magistralnih cjevovoda:

- Velika Ludina - Obedišće dužine oko 6 km, promjera DN 350 mm
- Novska - Lipovljani - Banova Jaruga - Kutina, dužine oko 25 km
- Novska - Borovac, dužine oko 15 km, promjera DN 200 mm

U prvoj fazi potrebno je od ostalih građevina izgraditi:

- vodospremnik "Torovi" u Lipovljanima, zapremnine $V=2 \times 1500 \text{ m}^3$
- precrpnicu "Lipovljani" kapaciteta $Q= 35 \text{ l/s}$
- tlačni cjevovod C.S. Lipovljani - vodospremnik "Torovi", dužine oko 1500 m, promjera DN 250 mm

Predviđena je izgradnja crpilišta "Osekovo" kapaciteta $Q= 220 \text{ l/s}$, te izgradnja postrojenja za kondicioniranje vode do ukupnog kapaciteta od 300 l/s

U drugoj fazi razvitka Regionalnog vodovoda predlaže se:

- izgradnja vodospremnika "Kutina II" zapremnine $2 \times 3000 \text{ m}^3$
- uključivanje izvorišta Mustafina Klada, tj. izgradnja izvorišta izdašnosti oko 100 l/s i spojnog cjevovoda do Vidrenjaka
- izgradnja magistralnog pravca prema Garešnici, tj. magistralni cjevovod Kutina - Rogoža, dužine oko 8 km
- izgradnja magistralnog pravca prema Lipiku, Pakracu i Daruvaru, tj. magistralni cjevovod Banova Jaruga - Pakračka Poljana, dužine oko 5 km
- izgradnja opskrbnih cjevovoda podsustava Kutina (dužine oko 80 km) i podsustava Novska (dužine oko 50 km)

Vodoopskrbni sustav općine Jasenovac

Na području općine Jasenovac organizirana je vodoopskrba u Jasenovcu, a temelji se na zahvatu podzemne vode i postrojenju za kondicioniranje vode kapaciteta 8-9 l/s. Ostala naselja u općini (Uštica, Košutarica, Drenov Bok, Trebež, Višnjica, Tanac i Mlaka) nemaju organiziranu vodoopskrbu. U prvoj fazi razvitka vodoopskrbnog sustava općine Jasenovac 1998. godine, uz sanaciju postojeće mreže naselja Jasenovac, proširena je vodoopskrbna mreža prema Košutarici izgradnjom transportnog cjevovoda crpilište Jasenovac - Košutarica DN 160 mm, dužine oko 3000 m, te lokalne vodoopskrbne mreže naselja (DN 160 mm i DN 110 mm). Postojeći prizemni vodospremnik od $V= 110 \text{ m}^3$ je dostatan za podmirenje promjena potrošnje I faze proširenja vodoopskrbnog sustava.

Širenje vodoopskrbne mreže iz Jasenovca prema naseljima Uštici, Višnjici, Tancu, Drenovom Boku, Puski i Krapju u tijeku je pripremom II. faze proširenja vodoopskrbnog sustava. Izgrađen je cjevovod Jasenovac - Uštica - Višnjica (DN 225 mm, dužine cca 3.000 m), a slijedi gradnja cjevovoda Jasenovac - Drenov Bok (225 mm, dužine 5.900 m), Krapje (DN 225, dužine 2.200 m) - Puska (DN 225, dužine 2.850 m). Potrebna zapremnina vodospremnika II. faze iznosi $V\sim 600 \text{ m}^3$. Predviđena je izgradnja vodotornja u naselju Puska zapremnine $V= 200 \text{ m}^3$ te proširenje prizemnog vodospremnika uz distribucijsku crpnu stanicu zapremnine od $V= 310 \text{ m}^3$.

U III. fazi razvitka vodoopskrbnog sustava predviđena je izgradnja vodoopskrbnih cjevovoda do naselja Trebež, Mlaka i Puska te naselja Plesmo u općini Novska koje je smješteno u neposrednoj blizini Krapja, a preko kojeg je moguće povezivanje sa vodoopskrbnim sustavom Novske.

Vodoopskrbni sustavi Glina - Gvozd

Na prostoru vodoopskrbne zone "Glina - Gvozd" mogu se razmatrati dva vodoopskrbna sustava:

- vodoopskrbni sustav Glina kojim je obuhvaćeno područje grada Gline
- vodoopskrbni sustav Gvozd - Topusko kojim su obuhvaćene općine Gvozd i Topusko.

Osnovna pretpostavka razvitka vodoopskrbe je sanacija i proširenje postojećeg izvorišta "Prezdan" do izdašnosti od 80 l/s.

Postojeći vodovod grada Gline, osnovica je planiranog vodoopskrbnog sustava. Voda se iz postojećeg izvorišta "Prezdan" tlači u vodospremnik "Solna" zapremnine $V= 1000 \text{ m}^3$ iz kojega se gravitacijski opskrbljuju naselja sjevernog i središnjeg dijela grada Gline, te iz izvorišta "Smerdan" u mrežu na čijim su krajevima predviđeni vodospremnici koji predstavljaju ulaze vode za opskrbu II. vodoopskrbne zone.

Središnji vodospremnici I. vodoopskrbne zone su postojeći vodospremnik "Pogledić" zapremnine $V= 600 \text{ m}^3$ i planirani vodospremnik "Glina II", zapremnine $V= 2 \times 2000 \text{ m}^3$ koji ima zadatak održavanja potrebnih tlakova u Glini i obližnjim naseljima. Moguća vodoopskrbna povezanost sa vodoopskrbnom zonom Sisak - Petrinja predviđena je kod Novog Sela Glinskog.

Uz sanaciju postojećeg sustava, predviđena je izgradnja oko 47 km magistralnih cjevovoda i oko 50 km opskrbnih cjevovoda, te izgradnja vodospremnika ukupne zapremnine 2300 m^3 :

- izgradnja I. faze vodospremnika "Glina" $V= 2000 \text{ m}^3$
- izgradnja I. faze vodospremnika "Novo Selo Glinsko" $V= 150 \text{ m}^3$ i
- izgradnja I. faze vodospremnika "Desni Degoj" $V= 150 \text{ m}^3$

U prvoj fazi proširenja vodoopskrbnog sustava predlaže se, uz sanaciju postojećeg sustava, opskrbiti vodom naselja u dolinama rijeka Gline i Maje, tj. izgraditi vodospremnik "Glina" zapremnine $V= 1 \times 2000 \text{ m}^3$. Predviđena je izgradnja magistralnih cjevovoda:

- Glina - Maja - Dragotina, dužine oko 8,6 km, promjera DN 400, DN 300 i DN 200 mm
- Glina - Šatornja, dužine oko 8,2 km, promjera DN 200 mm i DN 150 mm
- D. Viduševac-Dvorišće-Prekopa-Novo Selo Glinsko, dužine cca 7,5 km profila DN 200
- Kihalac - Marinbrod, dužine cca 1,4 km profila DN 200
- Prekopa - Jukinac, dužine cca 3 km profila DN 200
- izvorište "Prezdan" - Desni Degoj - Ilovčak, dužine cca 10 km profila DN 150 - 200
- izvorišta Pokupska Slatina-Gračenica Šisinečka, dužine oko 8 km, profila DN 150-200

U drugoj fazi proširenja vodoopskrbnog sustava, predviđena je izgradnja vodospremnika ukupne zapremnine 3150 m^3

- izgradnja II. faze vodospremnika Gline zapremnine $V= 2000 \text{ m}^3$
- izgradnja I. faze rubnih vodospremnika I. zone za opskrbu naselja II. zone:

"Novo Selo Glinsko" ($V= 150 \text{ m}^3$, II. faza)

"Desni Degoj" ($V= 150 \text{ m}^3$, II. faza)

"Prijeka" ($V= 150 \text{ m}^3$, I. faza)

"Šaševa" ($V= 125 \text{ m}^3$, I. faza)

"Drenovac Banski" ($V= 150 \text{ m}^3$, I. faza)

"Bijele Vode" ($V= 125 \text{ m}^3$, I. faza)

"Donji Klasnić" ($V= 150 \text{ m}^3$, I. faza)

"Gornji Klasnić" ($V= 150 \text{ m}^3$, I. faza)

- izgradnja magistralnih cjevovoda ukupne dužine 19.9 km
- G. Viduševac - D. Bučica dužine cca 14,2 km, profila DN 150 - 200
- Glina - Majske Poljane - Brnjeuška dužine 5,7 km profila DN 100 i DN 200
- izgradnja opskrbnih cjevovoda II. i III. vodoopskrbne zone ukupne dužine oko 50 km, promjera DN 100 mm - 200 mm

U prvoj fazi razvitka vodoopskrbnog sustava, predviđeno je i opskrbiti vodom naselja Slatina Pokupska, Zalaj i Gračenica Šišinečka, za koje se predviđa opskrba vodom iz crpilišta "Pokupska Slatina" izdašnosti 10 l/s, a kao mogući pravac predviđeno je povezivanje navedenih naselja sa vodospremnikom Desni Degoj. Središnji vodoopskrbni sustav na prostoru općina Gvozd i Topusko temelji se na izvorištu "Perna", iskorištene izdašnosti 45 l/s.

U prvoj fazi razvitka vodoopskrbnog sustava uz neophodnu sanaciju postojećeg sustava distribucije predlaže se:

- izgradnja crpilišta "Pecka" kapaciteta 20 l/s, te proširenje vodoopskrbne mreže
- izgradnja cjevovoda Pecka - vodoopskrbna mreža dužine 6.5 km, profila DN 150 - 200
- izgradnja cjevovoda Ponikvari - Gređani dužine cca 8 km, profila DN 200
- izgradnja magistralnog cjevovoda Ponikvari - Vranovina - Hrvatsko Selo - Gređani dužine cca 11 km, profila DN 150-250
- izgradnja opskrbnih cjevovoda dužine cca 15.2 km, profila DN 100

U drugoj fazi proširenja vodoopskrbnog sustava, predlaže se izgradnja:

- opskrbnih cjevovoda dužine cca 28.5 km, profila DN 100 - 200

Naselje Slavsko Polje uključeno je u vodovod "Vojnić" koji se temelji na izvorištu "Vrelo Utinje" izdašnosti 60 l/s. Naselja Kirin, Ostrožin i Stipan uključena su u vodoopskrbni sustav "Lasinja" (Karlovačka županija).

3.6.2.2. Korištenje voda ⁵⁵

Opskrba vodom naselja i industrije

Postojeće i planirano stanje vodoopskrbe Sisačko - moslavačke županije detaljno je obrađeno prethodnim poglavljem (3.6.2.1. Vodoopskrba), te se ovdje daje prikaz vodonosnog područja i zona sanitarne zaštite crpilišta na području Županije.

Vodonosna područja

Prisavska ravnica do Siska, a u suženom pojasu i uzvodno, čiji se kvartarni vodonosni kompleks sastoji od nekoliko vodonosnih šljunčano - pjeskovitih slojeva razne hidrauličke vodljivosti i raznih debljina predstavlja dokazan vodonosni sloj sa značajnim zalihama pozemnih voda. Sličan je sastav (ali u znatno manjoj obimnosti) i dolina Kupe i Une.

Osim ovih vodonosnih područja u plan su ucrtana i područja na kojima su vršena detaljnija hidrogeološka istraživanja i dobiveni pozitivni rezultati, ali nije istraženo rasprostiranje vodonosnika (Osekovo, Mustafina Klada, Veliko Sviničko, Mužilovčica i Stari Farkašić).

Zone sanitarne zaštite izvorišta

Postojeća izvorišta potrebno je štititi u skladu s donesenim odlukama, a za izvorišta koja nemaju izrađene zone sanitarne zaštite potrebno je predvidjeti zaštitu u skladu s Pravilnikom o zaštitnim mjerama i uvjetima za određivanje zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće.

Tablica - Pregled izvorišta na području Županije

Izvorište	Trenutno se crpi (l/s)	Procjena izdašnosti (l/s)	Napomena
MOSLAVAČKA POSAVINA			
Mustafina Klada	-	100	planirano vodocrpilište, predlaže se zaštititi
Mužilovčica (Kutina)	-	200	planirano vodocrpilište, predlaže se zaštititi
Ravnik	80	100	ima utvrđene zone zaštite
Osekovo	-	200	planirano vodocrpilište, predlaže se zaštititi
Drenov Bok (Novska)	30 - 40	više od 150	ima utvrđene zone zaštite ugrađena oprema i stanje vodonosnog sloja omogućuje 150 l/s, no količina

⁵⁵ Prema elaboratu : "Vodno gospodarstvo - podloge za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije", izrađivač: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb, ožujak 2000. godine

			je ograničena kapacitetom uređaja za preradu voe (8 l/s)
Jasenovac	6 - 8	40	postojeće vodocrpilište, potrebno je izraditi zone zaštite
SISAK - PETRINJA			
Novo Selište	800	800	postojeće vodocrpilište, potrebno je izraditi zone zaštite
Pecki	60	90	postojeće vodocrpilište, potrebno je izraditi zone zaštite
Peščenica	0	400	planirano vodocrpilište, predlaže se zaštititi
Kopa	0	150 - 270	80 % zahvat na rijeci Kupi u središtu Siska
Križ	15	15	postojeće vodocrpilište, nije u funkciji, potrebno je izraditi zone zaštite
Igralište	10	10	postojeće vodocrpilište, nije u funkciji, potrebno je izraditi zone zaštite
Hrastovica	15	15	postojeće vodocrpilište, nije u funkciji, potrebno je izraditi zone zaštite
KOSTAJNICA			
Pašino Vrelo	34	100	ima utvrđene zone zaštite
Dvor	22 - 37	22 - 37	ima utvrđene zone zaštite
Dubica	-	8 - 10	postojeće vodocrpilište, potrebno je izraditi zone zaštite
GLINA - GVOZD			
Prezdan	40	80	ima utvrđene zone zaštite
Smerdan	10	10	trajno se napušta
Pokupska Slatina	0	10	planirano vodocrpilište, predlaže se zaštititi
Perna	45	45	ima utvrđene zone zaštite
Pecka	-	20	planirano vodocrpilište, predlaže se zaštititi
Racinjak	-	-	planirano vodocrpilište, predlaže se zaštititi

Energetsko korištenje voda

Hidropotencijal rijeka na području Županije nije iskorišten, no postoje planovi za :

Vodno energetska stepenica (VES) Strelečko locirana je na rijeci Savi uzvodno od Siska u prokopu meandra Bok - Strelečko i planirana je Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske. Građevinama u hidrotehničkom čvoru Strelečko (brana sa strojarnicom i brodskom prevodnicom) osigurava se distribucija velikih voda, energetska korištenje i plovidba u smjeru Zagreba. Planirana snaga VES Strelečko je 22 MW.

Hidroelektrana Pokuplje (nizvodno od Brkiševine) na rijeci Kupi jedna je od deset hidroelektrana koje su projektom "Kompleksno uređenje sliva rijeke Kupe" planirane na cijelom toku rijeke Kupe, a predviđena je i planovima razvoja Hrvatske elektroprivrede.

Predviđena je riječna pokretna brana visine 15 metara, a zapremina akumulacijskog jezera koje se stvara unutar obostranih vodoprivrednih nasipa iznosi 79.000.000 m³. Izgradnja nasipa predviđena je i na pritokama Kupe Golinji, Glini i Utinji. Na temelju mogućeg protoka predviđena je ukupna instalirana snaga HE Pokuplje od cca 16 MW.

Zbog mogućih utjecaja na zaštićeni krajolik rijeke Kupe, te vodozahvat kojim se pitkom vodom opskrbljuje velik dio stanovnika Županije, biti će potrebno detaljno preispitati opravdanost lokacije HE Pokuplje.

Postoji i niz planova i projekata⁵⁶ za korištenje hidropotencijala manjih brdskih vodotoka (Sunja, Petrinjčica i ostali), te će njihovo korištenje biti određeno planovima uređenja gradova i općina.

Opskrba vodom ribnjaka

Šaranski (toplovodni) ribnjaci su osnova slatkovodnog ribarstva u Hrvatskoj, no značajni su korisnici vode (potrošnja vode iznosi u prosjeku 24.000 m³ po hektaru ribnjaka). U sklopu plana dogradnje postojećih i izgradnje novih ribnjaka potrebno je stoga imati u vidu program cjelovitog uređenja vodnog sustava na pojedinom slivnom području.

⁵⁶ "Prostorno planerske podloge za ocijenu poteza vodotoka za korištenje i lociranje malih hidroelektrana u Republici Hrvatskoj", UIH, Zagreb 1994. god.

Prosječna proizvodnja u ribnjacima na području Županije se kreće oko 1.100 kg/ha, a u pojedinim slučajevima postiže se i preko 1.700 kg/ha.

Tablica - Osnovni parametri ribnjaka na području županije

Naziv ribnjaka	Postojeće stanje		Planirano povećanje do 2021.		Ukupno	
	Površina ribnjaka (ha)	Potrebe ribnjaka za vodom (10^6 m ³ /god)	Površina ribnjaka (ha)	Potrebe ribnjaka za vodom (10^6 m ³ /god)	Površina ribnjaka (ha)	Potrebe ribnjaka za vodom (10^6 m ³ /god)
Lipovljani	663	13,26	-	-	663	13,26
Međurič	-	-	130	2,60	130	2,60
Letovanić	65	2,10	-	-	65	2,10
Peščenica - Lekenik	-	-	100	5,10	100	5,10
Ukupno	728	15,36	230	7,70	958	23,06

Ribnjak Lipovljani smješten je uz auto - cestu Zagreb - Slavonski Brod istočno od rijeke Pakre. Opskrba vodom vrši se iz Pakre i akumulacije uz Pakru kod Banove Jaruge. Planira se izvršiti rekonstrukcija postojećih ribnjaka uz nadziranu potrošnju vode.

Ribnjak Letovanić smješten je uz Kupu između sela Žažina i Letovanić, cca 40 km uzvodno od ušća Kupe u Savu. Ovaj ribnjak ubraja se u male šaranske ribnjake, s uzgojem za potrebe poribljavanja na području zajednice sportskih i ribolovnih društava Sisak.

Planirani ribnjaci su ribnjak Međurič (udaljen cca 4,0 km od ribnjaka Lipovljani) i novi ribnjak čija lokacija je predviđena između Peščenice i Lekenika, s opskrbom vode iz akumulacije Burdelj.

Navodnjavanje zemljišta

Navodnjavanje se upotrebljava za određene kulture na površinama koje su zaštićene od vanjskih voda i ako je izrađen pouzdan sustav odvodnje suvišnih vlastitih voda. Potrebno je osigurati dovoljne količine vode odgovarajuće kvalitete, i to naročito u srpnju, kolovozu i rujnu (prosječna potreba za vodom je oko 2.000 m³/ha godišnje).

Prema elaboratu "Studija regulacije i uređenje rijeke Save" u području srednje Save bilo je navodnjavano cca 500 ha, a u proteklom razdoblju navodnjavane površine nisu znatnije povećane. Potencijalne površine za navodnjavanje na području Županije su :

- sliv Vlahničke (recipijent Lonja) 732 ha
- sliv Kupe 4.795 ha

3.6.2.3. Odvodnja

Postojeće stanje⁵⁷

Nijedan grad ili naselje na području Županije nema izgrađen cjelovit kanalizacijski sustav sa pripadajućim uređajima za pročišćavanje otpadnih voda.

Sustavi odvodnje (kanalizacijski sustavi) mješovitog su tipa, a postoje samo u većim urbanim dijelovima i radnim zonama, dok ih većina prigradskih područja i manjih naselja uopće nema. Mješovitim kanalizacijskim sustavom oborinska i otpadna voda se ispuštaju bez obrade neposredno u recipijent (rijeku ili kanal). U naseljima bez izgrađenog kanalizacijskog sustava za

⁵⁷ Prema elaboratu : "Izvešće o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije", izrađivač: APO - Agencija za posebni otpad, Zagreb, listopad 1998.

prihvat otpadnih voda koriste se septičke jame, a čest je slučaj ispuštanja (u ruralnim sredinama) otpadnih voda u gospodarska dvorišta.

Od gradova u Županiji samo Kutina ima djelomično riješen sustav kanalizacije i obrade otpadnih voda (u funkciji je dio za mehaničko pročišćavanje otpadnih voda - aeracijski pjeskolov). Grad Sisak ima djelomično sagrađenu kanalizacijsku mrežu koja pokriva urbani dio i industrijsku zonu grada, a sastoji se od više odvojenih sustava s neposrednim izljevima u recipijent (Kupu i Savu). Gradovi Petrinja, Novska, Glina i Hrvatska Kostajnica također imaju samo djelomično izgrađene kanalizacijske sustave bez uređaja za obradu otpadne vode. Od ostalih naselja samo Topusko ima izgrađen uređaj koji nije u funkciji.

Gospodarski subjekti Županije, koji su korisnici velikih količina vode imaju sagrađene odvojene sustave odvodnje otpadnih voda s različitim stupnjevima pročišćavanja prije ispuštanja u recipijent, pa tako:

U Sisku:

- INA - Rafinerija nafte - ima izgrađen sustav za obradu tehnoloških otpadnih voda
- Željezara - ima uređaje za djelomičnu obradu otpadnih voda (taložnice, mastolovci i bazen za neutralizaciju)
- KI Herbos - ima uređaje za djelomičnu obradu otpadnih voda
- TE Sisak - ima uređaje za djelomičnu obradu otpadnih voda
- Segestica - bazen s kalcijevim karbonatom za obradu kiselih otpadnih voda

U Petrinji:

- Gavrilović - ima uređaj za djelomičnu obradu otpadnih voda

U Kutini:

- Petrokemija d.d. - ima uređaj za djelomičnu obradu otpadnih voda

Zajedničko obilježje svih postojećih kanalizacijskih sustava je visoka prosječna starost, a kolektori i osnovne ulične kanalizacije izgrađene su od betonskih i armirano betonskih cjevnih materijala, te spojeva koji dokazano ne osiguravaju nepropusnost.

Tijekom dugogodišnje uporabe kanalizacijskih sustava nije bilo odgovarajućeg sustavnog i potpunog redovnog i investicijskog održavanja, te se treba potaknuti izrada raščlambe postojećeg stanja i funkcionalnosti (propusne moći i vodonepropusnosti), koja treba rezultirati programima sanacije optimalnim modernim (učinkovitijim) načinima, s nastojanjem iskorištenja postojećih propusnih moći, povećanja sigurnosti u radu i smanjenju infiltracije otpadnih voda koje zagađuju podzemne vode i tlo. Pri tom treba naglasiti da je proces u uvjetima visoke razine podzemnih voda obrnut - propusni kolektori dreniraju okolno tlo unoseći zemljani i pješčani materijal, s posljedicom zamuljivanja kolektora, te slabljenja i popuštanja nosivih konstrukcija kolnika ili temeljnog tla bliskih objekata.

Izrađene projekte proširenja kolektorskih mreža i pripadajućih građevina (te građevina za pročišćavanje otpadnih voda) treba preispitati uvažavajući mogućnosti iskorištenja postojećih građevina, novih ulaznih podataka o potrebama i suvremenim tehnološkim pristupima.

Koncept razvoja sustava odvodnje⁵⁸

U stvarnoj provedbi planova za zaštitu voda temeljne zadaće predstavljaju:

- funkcionalni sustavi odvodnje,
- uređaji za obradu otpadnih voda i
- kontrola kvalitete voda prije ispuštanja u recipijent

Odvodnja je na prostoru Županije određena modelom razdjelne kanalizacije, što znači da će se oborinske vode rješavati zasebno prema lokalnim uvjetima, a odvodnja otpadnih voda

⁵⁸ Prema elaboratu : "Vodno gospodarstvo - podloge za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije", izrađivač: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb, ožujak 2000. godine

putem javnih sustava javne odvodnje otpadnih voda, odnosno njima pripadajućih građevina i uređaja (kolektori, crpke, uređaji za pročišćavanje i ispusti). Sustave odvodnje na prostoru Županije potrebno je programski izjednačiti, te dovesti u ravnomjerniji odnos sa sustavom vodoopskrbe jer je Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske naznačeno da razvoj vodoopskrbnog sustava treba pratiti izgradnja sustava odvodnje, uz primjenu svih zakonskih mjera za zaštitu okoliša.

U prostoru Županije često je prisutna problematika odvodnje jer se ne rješava usporedo s izgradnjom i vodoopskrbom što dovodi do loših sanitarnih uvjeta življenja, te zagađivanja i ugrožavanja životnog okoliša. Izgradnja kanalizacijskog sustava s uređajima za pročišćavanje, naime, nije ekonomska kategorija i neposredna korist očituje se u nemjerljivim učincima jer je rješenje odvodnje otpadnih voda pojedinih naselja preduvjet zdravog življenja i urbanog razvoja.

Planom je predviđena organizirana odvodnja za sljedeće urbane aglomeracije :

Grad Glina: Kanalizacija je izgrađena samo u užem gradskom području, a izgrađen je predtretman u pogonu Plive i dio kolektora (od Plive do lokacije planiranog uređaja za pročišćavanje). Program odvođenja otpadnih voda gradskog područja Gline utvrđena je 1987. godine glavnim projektom mješovite odvodnje otpadnih i oborinskih voda s lokacijom uređaja za pročišćavanje kapaciteta 7.000 ES na desnoj obali Gline nizvodno od šireg gradskog područja. Recipijent je rijeka Glina.

Grad Hrvatska Kostajnica: Na postojeći mješoviti kanalizacijski sustav grada priključeno je cca 80 % korisnika, no putem više komunalnih i 3 industrijska ispusta otpadne vode se nepročišćene ispuštaju u rijeku Unu.

Idejnim rješenjem (Hidroprojekt, 1975. godine) planiran je mješoviti sustav odvodnje gradskog područja, dok je za područje brda Djed predviđen razdjelni sustav.

Otpadne vode iz zapadnog dijela grada odvođe se kolektorom II (izgrađen u dužini od 720 m), iz sjevernog područja kolektorom III, a iz istočnog dijela grada kolektorom I (gradnja u tijeku) do uređaja za pročišćavanje kapaciteta 2.500 ES koji je lociran nizvodno od tvornice "Pounje". Prioritetno je dovršenje kolektora I (do uređaja) i predtretmana u Pounju, te preispitivanje projekata za komunalni uređaj.

Grad Kutina : Za Grad Kutinu, Općinu Popovača i Općinu Velika Ludina izrađena je studija "Odvodnja i čišćenje otpadnih voda ("Hidroprojekt - EKO", Zagreb, 1995.) kojom je koncepcijski određen sustav odvodnje.

U užem centru grada izgrađeno je cca 20 km kanalske mreže mješovitog sustava i nekoliko rasteretnih građevina (kišnih preljeva), no nisu izgrađeni predviđeni retencijski bazeni za tretman i zadržavanje zagađenih oborinskih voda. Kanalizacijski sustav završava na lokaciji uređaja za pročišćavanje. Na izgrađeni kanalizacijski sustav priključeno je cca 50 % individualnih zagađivača, 30 % stanovništva, te sanitarne otpadne vode industrije.

Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda grada Kutine (kapacitet uređaja 20.000 ES) sastoji se od I stupnja - mehaničkog dijela, te ga je potrebno ga upotpuniti II stupnjem - biološkim dijelom u skladu sa suvremenim standardima zaštite okoliša. Recipijent je lateralni kanal Kutina - Ilova koji se ulijeva u Kutinicu i dalje u Ilovu. Najznačajniji zagađivač u Kutini je Petrokemija d.d. čije se tehnološke vode obrađuju i pročišćavaju na lokaciji pogona (sektori TMG I i TMG II) i pročišćene ispuštaju u kanal Ilova - Kutina.

Kanalizacijski polurazdjelni sustav je u djelomičnoj izgradnji u prigradskim naseljima Batina, Ilova i Repušnica.

Grad Novska: Na postojeći mješoviti sustav odvodnje grada s rasterećenjem viška oborinskih voda Novske priključeno je cca 46 % stanovnika.

Projektom dokumentacijom (Studija odvodnje otpadnih voda, 1994.; Izvedbeni projekt kolektora K I i K III, 1996.; Novelacija Idejnog projekta uređaja za pročišćavanje, 1997.) planirana

je izgradnja uređaja za pročišćavanje kapaciteta 8.000 ES s mehaničkim i biološkim dijelom. Recipijent pročišćenih otpadnih voda je potok Novljančica.

Grad Petrinja: Projektom dokumentacijom (Idejni projekt kanalizacije, IPZ, 1980.; Konceptijsko rješenje odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, Hrvatske vode, 1997.) planiran je mješoviti kanalizacijski sustav podijeljen na nekoliko podslivova: područje na desnoj obali Petrinjčice, područje na lijevoj obali Petrinjčice - južni dio i područje na lijevoj obali Petrinjčice - sjeverni dio. Kanalizacija je izgrađena za cca 60 % gradskog područja. Otpadne vode se ispuštaju u rijeku Kupu putem dva komunalna i dva industrijska ispusta (Gavrilović i Tvornica furnira).

Prioritetna je izgradnja kanalizacije za područje Mošćenice, Češkog Sela i Slatine i transportnog kolektora od ušća Petrinjčice do lokacije komunalnog uređaja. Lokacija uređaja predviđena je uz rijeku Kupu na području nizvodno od postojećeg ispusta otpadnih voda MI "Gavrilović" (sanacija iskopa).

Grad Sisak: Kanalizacijski sustav grada Siska čini više malih zasebnih sustava odvodnje otpadnih voda:

- * područje Starog Siska između Save, Kupe i Odre s ispustom u Savu;
- * područje Novog Siska s ispustom u Kupu sjeverno od starog zidanog mosta;
- * područje Novog Siska s ispustom u Kupu cca 300 m južno od starog mosta;
- * područje Novog Siska s ispustom u Kupu cca 550 m južno od starog mosta;
- * područje Novog Siska s ispustom u Kupu kod Školske ulice;
- * stari ispust u Kupu cca 100 m nizvodno od starog mosta;
- * područje perivoja Viktorovac s ispustom u Kupu sjeverno od željezničkog mosta;
- * sustav odvodnje Željezare s ispustom u Savu sjeverno od mosta u Crncu;
- * sustav odvodnje INA Rafinerije i Termoelektrane Sisak s ispustom u Savu;
- * 2 sustava odvodnje INA Rafinerije s ispustima u rijeku Kupu.

"Idejnim rješenjem odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda grada Siska" (Hidroprojekt, 1981.), te "Idejnim projektom odvodnje otpadnih voda" (Hidroprojekt, 1987.) planirana je odvodnja otpadnih voda za Sisak s gravitirajućim naseljima.

Lokacija zajedničkog uređaja za mehaničko i biološko pročišćavanje otpadnih voda grada i industrije određena je uz desnu obalu rijeke Save cca 350 m uzvodno od mosta u Crncu.

Kako bi se preispitala svrhovitost predviđenih rješenja u tijeku je izrada "Konceptijskog rješenja odvodnje grada Siska" (izrađivač: PRONING - DHI iz Zagreba) kojim će biti sagledane mogućnosti postojećih sustava i njihovo uklapanje u planirani program razvoja, tehnologija uređaja za pročišćavanje, te lokacija deponije mulja.

Općina Dvor: Uže gradsko središte Dvora ima mješovitu kanalizaciju s ispustom nepročišćenih otpadnih voda u rijeku Unu. Djelomično izgrađenu kanalizaciju ima i naselje Matijevići sa ispustom u potok Svinjicu.

Programom odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda planirano je povezivanje kanala odvodnje naselja Dvor i Matijevići u jedinstveni sustav sa središnjim uređajem za pročišćavanje, no projekti nisu izrađeni.

Općina Gvozd: «Na temelju Idejnog rješenja odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda» (1985.) i Glavnog projekta za I fazu I etape rješenja prije rata je izveden dio glavnih kolektora. Otpadne vode užeg gradskog središta (mješoviti sustav javne odvodnje sa dva slivna područja: na lijevoj i desnoj obali Trepče) ispuštaju se nepročišćene u rijeku Trepču.

Općina Hrvatska Dubica: U naselju Hrvatska Dubica postoji sustav javne kanalizacije koja prikuplja oborinske i sanitarne otpadne vode koje se ispuštaju u rijeku Unu na 11 mjesta, te u korita ostalih vodotoka na 3 mjesta.

«Idejnim rješenjem sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda» (EKO-MLAZ d.o.o., 1999.) planiran je mješoviti sustav odvodnje za uže središte, te razdjelni sustav za ostali dio naselja. Na lijevoj obali Une, nizvodno od cestovnog mosta, lociran je mehaničko - biološki uređaj za pročišćavanje, kapaciteta 2.128 ES za I etapu, te 4.560 ES za II etapu.

Općina Jasenovac: Kanalizacijski sustav naselja je Jasenovac je u gradnji, te je izgrađena I. faza kanalizacijske mreže dužine 730 m.

«Idejnim rješenjem odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda» (EKO-MLAZ d.o.o., 1998.) i «Izvedbenim projektom za kolektor otpadnih voda» (EKO-MLAZ d.o.o., 1999.) planiran je u najužem dijelu naselja Jasenovac mješoviti sustav odvodnje, te u ostalom dijelu naselja razdjelni sustav. Planiran je uređaj za pročišćavanje otpadnih voda tip bio-disk I etapa, kapaciteta 700 ES, a recipijent je rijeka Sava.

Općina Lipovljani: Izvedena je samo kanalizacija u središtu naselja (cca 10 % od ukupnog sustava). Projektom Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda – «Konceptijsko rješenje i Glavnim projektom kolektora Ko-2» (EKO-MLAZ d.o.o., 1995.) planiran je u središtu Lipovljana mješoviti sustav odvodnje, a u ostalom dijelu polurazdjelni sustav. Izgrađen je dio glavnog kanala i sekundarne mreže.

Projektom je predviđen i mehaničko-biološki uređaj za pročišćavanje, kapaciteta 2.600 ES. Recipijent pročišćenih otpadnih voda je melioracioni kanal južno od autoceste.

Općina Popovača: Kanalizacijski sustav izgrađen je za cca 40 % užeg gradskog središta Popovače. Studijom «Odvodnje i čišćenja zagađenih otpadnih voda za Kutinu, Popovaču i Veliku Ludinu» («Hidroprojekt - EKO», Zagreb, 1995.) i Glavnim projektom kanalizacijske mreže (1998.) kanalizacijskom sustavu naselja Popovača pripadaju i sustavi naselja Gornja Jelenska i Gaborčina. U središtu Popovače sustav je mješoviti, u ostalom dijelu Popovače polurazdjelni, a u perifernom području razdjelni.

Predviđen je mehaničko-biološki uređaj za pročišćavanje, kapaciteta 4.000 ES, a recipijent je potok Jelenska.

Općina Sunja: Na području Sunje kanalizaciju ima samo nekoliko većih stambenih zgrada uz potok Koravac.

Godine 1987. izrađena je izvedbena projektna dokumentacija za sustav javne odvodnje i komunalni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda sa ispustom u vodotok Sunju, no izgradnju je prekinuo rat.

Općina Topusko: Odvodnja gradskog područja (turističko lječilišni kompleks, dio naselja) riješena je gravitacijski i razdjelno, te samo manji dio oborinskih voda ulazi u sustav javne odvodnje i na mehaničko - biološki uređaj za pročišćavanje kapaciteta 6.000 ES. Prijamnik otpadnih voda je rijeka Glina. Uređaj je od 1991. godine van funkcije, te se planira obnova i stavljanje u pogon.

Općina Velika Ludina: Kanalizacija je izvedena u užem središtu naselja, s ispustom u rijeku Česmu. Studijom «Odvodnje i čišćenja zagađenih otpadnih voda za Kutinu, Popovaču i Veliku Ludinu» («Hidroprojekt - EKO», Zagreb, 1995.) projektiran je u užem dijelu naselja mješoviti, a na ostalom području razdjelni sustav odvodnje otpadnih voda, te mehaničko - biološki uređaj za pročišćavanje kapaciteta 3.300 ES za otpadne vode naselja Velika Ludina, Vidrenjak, Grabrov Potok i Donja Vlahnička.

Općine Donji Kukuruzari, Lekenik, Majur i Martinska Ves: Navedene općine nemaju izgrađene kanalizacije, a otpadne vode se odvođe u sabirne ili septičke jame ili se izravno upuštaju u teren. Tehnička dokumentacija za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda nije izrađena.

Dokumentima prostornog uređenja niže razine (prostorni planovi uređenja gradova i općina, urbanistički planovi uređenja) za potrebe razvoja i opremanja pojedinih naselja (urbanizacija, proizvodni sadržaji) može biti predviđena izvedba manjih podsistema odvodnje otpadnih voda koji moraju obavezno uključivati sustav za pročišćavanje otpadnih voda. Industrijski pogoni obvezni su za svoje otpadne vode izgraditi vlastite sustave i uređaje ili ih putem predtretmana dovesti u stanje mogućeg prihvata na sustav javne odvodnje. Prikupljanje komunalnog mulja (nastalog kao ostatak nakon primarnog pročišćavanja voda) potrebno je organizirati radi njegove obrade i dorade na jednom mjestu, lokacija kojeg će biti naknadno određena.

3.6.2.4. Uređenje režima voda - zaštita od poplava⁵⁹

Osnovna je svrha zaštitnih mjera da na poplavama ugroženom području osiguraju ljudske živote i materijalna dobra. Postoji niz mjera, aktivnih i pasivnih, kojima se može postići zaštita od poplava. Najučestalije (pasivne) mjere su: nasipi ili zidovi, oteretni kanali, uređenje vodotoka, prilagođavanje izgradnje poplavama itd. Međutim, najveći učinci postižu se u zadržavanju što većih količina padavina u slivu, dakle akumulacijama i retencijama.

Obrana od poplave savskih voda

Obrana od poplava savskih voda na području Sisačko - moslavačke županije uklopljena je u sustav obrane od poplave Srednjeg Posavlja. Ovo je rješenje veoma složeno jer se, osim zaštite zaobalja, morao osigurati i nepromijenjen režim velikih voda na nizvodnom toku. Način obrane od poplave Srednjeg Posavlja osniva se na učinku smanjenja vršnog protoka vodnog vala pri izljevanju velikih voda u retencijske prostore (Črnec polje, Lonjsko polje, Odransko polje i Ribarsko polje), pri čemu je nenadzirano izljevanje u prirodnom stanju zamijenjeno nadziranim propuštanjem vodnih masa. Elaboratom "Analiza režima velikih voda Save" iz 1975. godine utvrđene su osnovne veličine zaštitnih građevina i etape izvođenja. Realizacija sustava Srednjeg Posavlja opsežan je i dugotrajan zadatak. Dosada izvedenim radovima (cca 40% ukupne investicije) omogućena je kontrola velikih voda Save i pritoka i sigurno korištenje poljoprivrednih površina jer je prioritet dan građevinama čijom se izgradnjom postigao visok stupanj nadzora velikih voda, prilagodljivost sustava i gospodarski opravdana ulaganja.

Upravljanje vodnim količinama u sustavu Srednjeg Posavlja obavlja se sa tri oteretna kanala (Sava - Odra, Lonja - Strug i Kupa - Kupa), nizom distribucijskih građevina (preljev Jankomir, te ustave Prevlaka, Strelečko, Palanjek, Trebež I i II, Košutarica, Jasenovac i Brodarci), nizinskim retencijama (Lonjsko polje, Mokro polje i Kupčina), odnosno ekspanzijskim površinama (Opeka, Trstik i Zelenik). Na području Županije nalaze se sljedeće građevine sustava obrane od poplave Srednjeg Posavlja:

Dio kanala Lonja - Strug smješten je u lijevom zaobalju Save i ima dvostruku ulogu:

- * djeluje kao oteretni kanal za prihvata velikih voda Save i ispuštanje voda iz retencije u Savu
- * glavni je odvodni kolektor za sakupljanje i odvodnju voda pripadnih slivova Lonjskog i

Mokrog polja. Novijom koncepcijom trasa kanala je prilagođena prirodnoj hidrografskoj i kanalskoj mreži, a zadržava se kontinuirano tečenje u retencijskim prostorima što je značajno s obzirom na uvjete zaštite u Prku prirode "Lonjsko polje".

Ustava Trebež (km 560+500) locirana je u blizini sela Lonja na lijevoj obali Save, ima ulogu upusno – ispusne građevine retencije Lonjsko polje koju povezuje sa Savom, a kapacitet joj iznosi 500 m³/s.

Retencijske i ekspanzijske površine :

- * s potpunim nadzorom voda : Lonjsko polje

⁵⁹ Prema elaboratu : "Vodno gospodarstvo - podloge za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije", izrađivač: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb, ožujak 2000. godine

Retencija Lonjsko polje ima svoj konačni oblik i određena je retencijskim nasipima, te visokim terenom na sjeveru. Postoji potpun nadzor punjenja i pražnjenja retencije, te je vodne količine moguće zadržati u prostoru retencije ustavama Prevlaka i Trebež I. Osim pod nadzorom iz Save retencija je opterećena i vodama prostranog unutarnjeg sliva. Retencija je cestom Sisak - Popovača podijeljena na dva dijela između kojih se protok voda vrši kroz stari most na Lonji kod Struša i četiri manja propusta.

* s nepotpunim nadzorom voda : Mokro polje (dio), Opeka, Trstik i Zelenik

Retencija Mokro polje (s Trstikom i Opekam) ima približno konačne konture i potpuno stihijski način funkcioniranja. Otvorena je prema Savi na istoku i jugu, gdje se odvija slobodno fluktuiranje velikih voda. Nadzor voda u retenciji ne postoji, a tečenje je moguće doslovno u svim smjerovima, ovisno o zatečenim razinama. Za otjecanje velikih voda i sniženje razine u kritičnom čvoru Košutarice na raspolaganju je preliv Savin Bok. Retencija Zelenik djelomično je oblikovana sunjskim nasipom i nasipom Predore - Cerovljani. Kontakt retencije sa Savom je potpuno slobodan.

Od budućih objekata sustava Srednje Posavlje na području Županije su sljedeći objekti :

Nasipi uz retenciju Lonjsko polje:

Južni nasip: Djelomična rekonstrukcija postojećeg nasipa, dok je ostatak predviđen u potpunosti novom trasom. Trasa je usuglašena sa šumskim stručnjacima kako bi na najmanju mjeru bila svedena sječa šume, ali i izbjegao nepovoljni teren koji bi zahtijevao znatne radove na povećanju nosivosti.

Sjeverni nasip: Djelomice je izgrađen (od Repušnice prema zapadu) i njime se postiže zaštita autoceste kao i melioracijskih površina. Kako pri pojavi vodostaja u retenciji kod viših povratnih razdoblja dolazi do prelijevanja ceste, predviđena je njena zaštita predmetnim nasipom, dok bi se odvodnja zaobalnih površina vršila putem gravitacijskih ispusta ili mehanički.

Rekonstrukcija dijela istočnog i zapadnog nasipa: Trasa ovog nasipa predstavlja trasu zamišljenog prometnog pravca Sisak - Sunja - Kutina, s priključkom iz smjera Hrvatske Dubice i Hrvatske Kostajnice, te je nasip započet znatno većih dimenzija od klasične vodnogospodarske građevine.

Ustava Trebež II smještena je u istočnom nasipu retencije Lonjsko polje. Trebala bi služiti za nadzor popunjenosti retencijskog sadržaja u nizvodne prostore: Opeku, Trstik i Mokro polje. Šire cjelovito rješenje čvora Trebež uključuje zatvaranje ušća starog Trebeža i onemogućavanje stihijskog protoka velikih voda Save sa zaobaljem.

U blizini ustave Trebež II je i spojna građevina između vodotoka Trebež i Velikog Struga, koja se nalazi na trasi kanala Lonja - Strug, a koja prevodi vode Trebeža u nizvodno područje Velikog Struga ili dijelom kanala Lonja - Strug.

Ustava Palanjek je magistralna odteretna građevina obrambenog sustava koji treba izgraditi da bi se omogućio potrební opseg rasterećenja Save i punjenje retencije. Dio je višenamjenskog hidrotehničkog čvora HES Strelečko.

Korekcija ceste Sisak - Popovača uključuje izgradnju mosta na kanalu Lonja - Strug sa protočnim profilom dovoljnim za nesmetan protok vode i ravnomjerno punjenje retencije i podizanje kote kolnika ceste.

Objekti u Mokrom polju

Planiraju se radovi na sljedećim objektima u Mokrom polju:

- Rekonstrukcija desnoobalnog nasipa Trebeža na potezu od istočnog nasipa retencije Lonjsko polje, na mjestu buduće ustave Trebež II, do lijevoobalnog nasipa Save na mjestu prijelaza preko Trebeža.

- Izgradnja zaštitnog nasipa sela Trebež od desnoobalnog nasipa kanala Veliki Strug do južnog obuhvatnog nasipa retencije Mokro polje.

- Izgradnja zaštitnog nasipa sela Bukovica.

- Izmještanje dijela ceste Trebež - Kraljeva Velika na mjestima prijelaza trase preko kanala Veliki Strug i izmještanje mosta preko Trebeža na cesti Sisak – Jasenovac.
 - Izgradnja sjevernog nasipa ove retencije za zaštitu autoceste.
- regulacijski radovi na vodotoku Ruščica s ciljem povezivanja kanala Lonja - Strug i Velikog Struga
- Mogućnost dalje zaštite nasipa uz naselje Plesmo.
 - Izgradnja južnog nasipa retencije od Uskoka do Mlake (lijevi nasip Save.)
 - Zatvaranje ušća Velikog i Malog Struga zemljanim nasipima s ugradnjom čepa.

Ustava Jasenovac je upusna građevina za nadzor voda u čvoru Jasenovac, smještena nizvodno od ušća Une. Potrebni kapacitet upuštanja postiže se u zajedničkom djelovanju s uspornim djelovanjem ustave Košutarica koja je dio višenamjenske brane u budućem prokopu Save i nije projektantski razrađena.

Ekspanzijski prostor Zelenik predviđen je u desnom savskom zaobalju. Osnovat će se izgradnjom desnoobalnog nasipa uz Savu od Predora do preloženog ušća Sunje i dalje uz Sunju do visokog terena.

Obrana od brdskih voda i uređenje slivova

Sisačko - moslavačka županija nalazi se na području VGO-a za vodno područje sliva Save. Granice Županije zahvaćaju dijelove vodotoka i slivova, a nastavno daje se prikaz hidroloških cjelina na prostoru Županije :

- Međusliv Save od Krapine do Česme - dio, 63 km²
- Međusliv Česme - dio, 55 km² (dio vodotoka Peščenica)
- Međusliv Save od Česme do Ilove - dio, 672 km² :

Na ovom području nalaze se vodotoci koji se s Moslavačke gore spuštaju u Lonjsko polje: Lonja, Vlahnička, Stara Lonja, Preloščica, Gračenica, Repušnica, Kutinica, Kutina, Trebež i neki manji vodotoci. Na ovom području akumulacije i retencije planirane su na slivu Vlahničke i Kutine:

Akumulacija Vlahnička nalazi se između naselja Donja i Gornja Vlahnička, sjeverozapadno od Popovače, a omogućuje korištenje vode za potrebe poljoprivrede i vodoopskrbe, te smanjenje najveće protoke velike vode Vlahničke. U slivu potoka Kutine predviđena je izgradnja akumulacija čija je osnovna namjena spuštanje vala velike vode koja ugrožava Kutinu. Akumulacije su planirane na potoku Kutina, uzvodno od sela Čaire, te na pritokama Kutine Kutincu i Polojcu.

Sliv Ilove s Pakrom - dio, 165 km² :

Sliv vodotoka Ilove i Pakre nalazi se u savsko-dravskom međurječju i omeđen je Moslavačkom gorom na zapadu, Bilogorom na sjeveru i Psunjem na istoku. U sastavu sliva su vodotoci: Bršljanica, Dišnica, Ilova, Pakra, Bijela, Jamarička rijeka, Krivaja i neki manji vodotoci. Na ovom području izvedena je akumulacija Pakra u selu Banova Jaruga koja je namijenjena obrani od poplava, vodoopskrbi TUG-a Kutina i vodoopskrbi ribnjaka Lipovljani. Neuređena korita i hidrološke prilike uzrokuju stalne godišnje poplave, te se u slivu već tridesetak godina izvode hidrotehnički radovi.

Vodoprivredna osnova čija izrada je u tijeku, dati će prikaz planiranih radova u cilju obrane od poplave voda Ilove i Pakre, te ostalih vodotoka s posebnim osvrtom na zaštitu gradova. Za nadzor visokog vodnog vala Ilove predviđa se izgradnja niza akumulacijskih građevina, od kojih su samo akumulacije Bršljanica i Brinjani na području Županije.

Međusliv Save od Ilove do Orljave - dio, 520 km² :

U sliv su uključeni slivovi vodotoka: Veliki Strug, Mali Strug, kanal Lonja - Strug, Šumetlica, Rešetari i njihovi pritoci koji se s južnih padina Novskog, Kričkog i Psunjskog brda spuštaju u Savsku ravnicu. Ovi vodotoci djelovanjem erozijskih procesa donose u dolinu velike količine nanosa koji se talože i stvaraju grede i uzvišenja između kojih ti vodotoci meandriraju.

Zaštita autoceste od brdskih voda i poplavnih linija savskih voda izvršena je pomoću

lateralnih kanala: Grabovac, Voćarica, Marakuša, Kapljenar i Roždanik sa pripadajućim retardacijskim građevinama. Pored retardacijskih građevina biti će potrebno u brdskom dijelu početi izgradnjom manjih taložnica za zaustavljanje bujičnog nanosa (prihvat vala velike vode područja Novska - Roždanik, uređenje potoka Rajić, retencijska brana Roždanik). Izvedena je retencija Novska koja je namijenjena obrani naselja i industrije u Novskoj i Broćicama.

Sliv rijeke Kupe - dio, 1.660 km² :

Ukupna veličina sliva rijeke Kupe je 10.032 km², od čega je u Sisačko - moslavačkoj županiji cca 1.660 km². Desni pritoci Kupe na području Županije su: Glina (s pritocima Moštanica, Maja, Buzeta, Solina i Čemernica), Gračenica, Veliki Potok, Vinica, Golinja, Babinj i Trepča.

Glavni uzročnik poplava u nizvodnom dijelu je rijeka Kupa sa svojim još neuređenim vodnim režimom. Područje uzvodno od utoka Gline ugroženo je usporom velikih voda Kupe koje uzrokuju i povišenje vodnih nivoa rijeke Gline. Poplavna površina rijeke Gline prostire se na širini od 500 m, a na najširem području i do 3 km. Zaštita obrane od poplava grada Gline izvedena je prokopom između dvije okuke i izgradnjom lijevog i desnog nasipa, a djelomično su regulirani i potoci Bručine i Buzeta. Ostali projektirani radovi na području Grada Gline i Općine Topusko nisu izvedeni.

Međusliv Save od Kupe do Une - dio, 680 km² :

Značajniji vodotoci ovog područja su : Blinja, Kinjačka rijeka, Gradusa i Sunja, od kojih je najveći vodotok Sunja (slivno područje od cca 450 km²) koja prikuplja vode sa sjevernih padina Zrinske gore i odvodi ih u Savu. U naselju Sunja česta su mjestimična izljevanja i poplavlivanja ceste, no kako radi urbanih uvjeta mjesta za značajno povećanje korita rijeke Sunje nema, planira se izgradnja 9 predviđenih retencija (u širem području od Siska do Hrvatske Dubice moguća je izgradnja čak 23 retencije) kojima se jedino može utjecati na nizvodni vodni režim.

U nizinskom dijelu vodotok Sunja ima kontinuirano izgrađen lijevi i mjestimično desni nasip, koji su nedovoljne visine, pa zadovoljava samo dionica tzv. Orlovačkog nasipa, dok se dionica uz selo Krivaj učestalo brani zečjim nasipima. Prema idejnom rješenju odvodnje Sunjskog polja, Sunja se može upustiti u Savu između Selišta i Bistrača, prekopom po starom meandru Save čime bi staro korito Sunje postalo glavni odvodni kanal za kasetu od Sunje do Stremena.

Sliv rijeke Une - dio, 554 km² :

Dio sliva rijeke Une na području Republike Hrvatske obuhvaća vodotoke: Žirovac, Majdanski potok, Stupnica, Grabovica i Jokinovac. U dosadašnjim radovima na zaštiti od štetnog djelovanja voda, najviše je učinjeno na dijelu toka rijeke Une od ušća u Savu do Hrvatske Dubice, te u manjem opsegu na dijelu toka uz Dvor. U slivu Une planirani su hidrotehnički radovi na regulaciji vodotoka Žirovac koji uključuju izgradnju 5 akumulacija višenamjenskog značaja na Žirovcu i retencije na Žirovcu i Grabovici. Kako je rijeka Una postala granična rijeka potrebno je postojeću projektnu dokumentaciju preispitati, odnosno izgraditi novu.

Napomena : U priloženoj tablici navedene su sve lokacije potencijalnih akumulacija i retencija različitih namjena (obrana od poplave, vodoopskrba, šport i rekreacija, gospodarstvo: navodnjavanje, ribnjaci). Ekonomski pokazatelji i tijek izgradnje navedenih akumulacija i retencija biti će određeni vodoprivrednim osnovama i investicijskim programima Hrvatskih voda.

Tablica - Pregled planiranih vodnogospodarskih objekata

Vrsta i naziv objekta	Osnovna obilježja				Visina kote			
	Vodotok	Recipijent	Namjena	Površina sliva (km ²)	Min.kota terena m.n.v.	Kota brane m.n.v.	Visina brane (m)	
Međusliv Save od Česme do Ilove (dio) :								
Vlahnička	A	Vlahnička potok	Lonja	OP, VO, NA	14,40	113,9	127,4	13,5
Čaire (Kutina)	A	Kutinica	Trebež	OP, VO	19,20	122,0	128,9	6,9
Kutinec	A	Kutinec	Kutinica	OP, VO	12,10	113,0	130,1	17,1
Polojac	A	Polojac	Kutinica	OP, VO	7,04	115,5	127,6	12,1
Sliv Ilove :								
Bršljanica	A	Bršljanica	Ilova	OP, RI	8,33	134,0	146,3	12,3
Brinjani	A	Dišnica	Ilova	OP, RI	15,40	114,0	126,6	12,6
Međusliv Save od Ilove do Orljave (dio) :								
Konačka	R	Konačka	LK Grabovac	OP	1,30	137,0	142,7	5,7
Paklenica	R	Paklenica	LK Voćarica	OP	1,90	137,0	143,0	6,0
Mala Paklenica	R	Paklenica	LK Voćarica	OP	0,80	140,0	145,0	5,0
Voćarica	R	Voćarica	K Voćarica	OP	2,90	158,0	164,5	7,7
Kovačević	A	Kovačević potok	K Roždanik	OP, **	3,50	160,0	168,2	8,2
Roždanik	R	Roždanik	K Roždanik	OP	1,40	143,6	150,0	6,4
Kapljenar	A	Kapljenar	K Kapljenar	OP, **	5,60	175,0	186,0	11,0
Rajić	A	Paleševac	Rajić	OP, **	8,83	141,7	154,1	12,4
Borovački	R	Borovački	LK Slobošćina	OP	4,50	-	-	-
Tornovica	R	Tornovica	LK Slobošćina	OP	1,50	-	-	-
Sliv Kupe (dio) :								
Gelina	A	Gelina	V. Petrinjčica	OP, VO	7,70	340,0	348,5	8,5
Lički potok	A	Lički potok	Petrinjčica	OP, SR	1,30	397,8	405,0	7,2
Velika Bistra	A	Velika Bistra	Trepča	OP, VO, SR	-	-	-	-
M. Petrinjčica	R, A	Mala Petrinjčica	Petrinjčica	OP, VO	6,20	-	-	-
Koravec	R	Koravec	Buna	OP	13,88	118,0	123,0	5,0
Burdelj	R	Burdeljski potok	Lekenički pot.	OP	13,63	120,0	124,4	4,4
Burdelj	A	Burdeljski potok	Lekenički pot.	OP, NA, RI	13,63	120,0	128,4	8,4
Međusliv Save od Kupe do Une :								
Komarevo	A	Blinja	Sava	OP, RI	36,55	107,0	114,2	7,2
Mađari	R	Blinja	Sava	OP	22,15	114,9	118,4	3,5
Bestрма	R	Bestрма	Blinja	OP	6,46	107,0	110,5	3,5
Kinjačka	R	Kinjačka rijeka	Blinja	OP	6,16	109,3	113,3	4,0
Vukoševac	A	Gradusa	Sava	OP, RI, VO	23,13	112,0	121,0	9,0
Svinica	R	Svinica	Sunja	OP	9,32	129,0	132,0	3,0
Velešnja	R	Veleška rijeka	Sunja	OP	15,37	155,7	160,7	5,0
Babina rijeka	R	Babina rijeka	Sunja	OP	5,36	220,0	225,6	5,6
Plavčevica	R	Plavčevica	Sunja	OP	13,94	200,0	208,0	8,0
Lovča	R	Lovča	Sunja	OP	20,18	198,3	206,4	8,1
Komgovina	R	Sunja	Sava	OP	54,45	200,2	205,1	4,9
Jošavica	R	Jošavica	Sunja	OP	5,51	229,0	235,9	6,9
Cvilinovac	R	Sunja	Sava	OP	35,55	218,7	227,9	9,2
Šamarica	R	Sunja	Sava	OP	12,07	324,0	331,2	7,2
Šašava	R	Šašava	Jastrebrica	OP	4,38	108,0	111,1	3,1
Timarci	R	Jastrebrica	OK Kostreši	OP	30,74	110,2	114,5	4,3
Timarci	A	Jastrebrica	OK Kostreši	OP, RI, VO	30,74	110,2	116,5	6,3
Utolica	R	Utolica	Jastrebrica	OP	13,09	112,2	115,7	3,5
Rausovac	R	Čilinac	Jastrebrica	OP	6,11	110,9	115,1	4,2
Tekija	R	Tekija	OK Šaš-Zivaja	OP	1,82	104,5	108,5	4,0
Čačinac	R	Čačinac	OK Šaš-Zivaja	OP	2,87	103,5	107,1	3,6
Gulež	R	Čačinac	OK Šaš-Zivaja	OP	4,03	106,0	109,6	3,6
Markanovac	R	Markovac	OK Šaš-Zivaja	OP	2,83	106,0	110,1	4,1
Bipovac	R	Bipovac	OK Šaš-Zivaja	OP	1,75	106,2	109,7	3,5
Sliv Une (dio) :								
Žirovac	A, R	Žirovac	Una	OP, VO, NA, SR*	44,10	200,1	214,6	14,5
Majdanski potok	A	Majdanski potok	Žirovac	OP, VO, NA, SR*	18,36	220,0	-	-
Stupnica	A	Stupnica	Žirovac	OP, VO, NA, SR*	15,96	260,0	-	-
Grabovica	A, R	Grabovica	Žirovac	OP, VO, NA, SR*	28,40	182,0	200,0	18,0
Jokinovac	A	Jokinovac	Grabovica	OP, VO, NA, SR*	15,39	160,0	-	-

tumač :

 A - akumulacija
 R - retencija
 K - kanal
 LK - lateralni kanal

 OP - obrana od poplave
 VO - vodoopskrba
 SR - šport i rekreacija
 NA - navodnjavanje i natapanje

** - namjena objekta djelomično definirana

* - projektom samo predviđena namjena bez obrade

RI - ribnjaci

3.6.2.5. Uređenje režima voda - odvodnja melioracijskih površina⁶⁰

Hidrotehničke melioracije obuhvaćaju poslove izgradnje novih te dogradnje i održavanja postojećih melioracijskih sustava koji su u pravilu dio ili podsustav većih vodoprivrednih sustava. Budući da je glavina poljoprivrednih površina Županije u dolinama rijeka i nalazi se unutar poplavnih površina, za njihovo korištenje od presudne je važnosti zaštita od poplava i stupanj provedenih hidromelioracijskih mjera.

Današnji stupanj izgrađenosti hidromelioracijskih sustava na području Županije je višeslojan. Postoje ranije izvedeni melioracijski sustavi koji ne zadovoljavaju današnje zahtjeve poljoprivrede pa ih je potrebno dograditi. Hidromelioracijski sustavi izvedeni u posljednjih 10 do 15 godina, koji omogućavaju ugradnju cijevne drenaže, zadovoljavaju potrebe suvremene ratarske proizvodnje. Još uvijek postoje značajne poljoprivredne površine na kojima nije izgrađen sustav odvodnje.

Na području Sisačko - moslavačke županije nalaze se sljedeća melioracijska područja :

- melioracijsko područje Lonjskog polja (kazete: 3 - dio, 4, 4a, 5, 6, 7, 8 i 9)
- melioracijsko područje Črnec polja - dio (kazeta 10)
- melioracijsko područje Odranskog polja - dio
- melioracijsko područje Sunje
- melioracijsko područje na slivu Kupe

Melioracijsko područje Lonjskog polja - dio :

Melioracijsko područje "Lonjsko polje" proteže se od rijeke Česme na zapadu do potoka Soboština na istoku, te od rijeke Save na jugu do cestovnog pravca Ž3124 (D43 - Voloder - Kutina - Novska), odnosno Ž3252 (Novska - Okučani) na sjeveru i zauzima brutto površinu od 67.000 ha, od čega je čak 65.600 ha na području Sisačko - moslavačke županije.

Cilj projekta "Lonjsko polje" je hidrotehničko uređenje i odvodnja zemljišta u cilju povećanja poljoprivredne proizvodnje (povećanje obradivih površina i povećanje prinosa). Projektom predviđene ukupne uređene površine sposobne za suvremenu poljoprivrednu proizvodnju iznosit će cca 50.000 ha. Prema projektnoj dokumentaciji, obzirom na konfiguraciju terena i podjelu na kazete i slivove, za snažnu i sigurnu odvodnju u bilo koje vrijeme godine predviđeno je 19 crpnih postaja od kojih je 7 već izvedeno ili u gradnji.

Glavni pripremni radovi osim komasacije zemljišta su uglavnom završeni, a izrađena je i cjelovita projektna dokumentacija za hidrotehničke radove, crpne postaje i drenažu.

Prije svih eventualnih budućih hidrotehničkih radova na melioracijskom području "Lonjsko polje" potrebno je pribaviti suglasnost ustanove koja gospodari Parkom prirode "Lonjsko polje".

Melioracijsko područje Črnec polja - dio :

Područje projekta "Črnec polje" ima oblik trokuta u čijim se vrhovima nalaze Zagreb, Čazma i Sisak, a ukupna površina melioracijskog područja od 61.233 ha podijeljena je na 14 kazeta koje su zatvorene hidrotehničke cjeline, od kojih je samo kazeta 10 na području Sisačko - moslavačke županije. Ovaj projekt predstavlja zaokruženu hidrotehničku cjelinu, koja se uklapa u vodoprivredno rješenje Srednje Posavine.

Nakon ostvarenja projekta, struktura poljoprivrednih površina znatno se mijenja u korist oranica, koje se povećavaju sa sadašnjih 23.734 ha na 40.000 ha, površine pod livadama i

⁶⁰ Prema elaboratu : "Vodno gospodarstvo - podloge za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije", izrađivač: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb, ožujak 2000. godine

pašnjacima smanjit će se s 19.635 ha na 6.000 ha. Ostvarenje projekta "Črnc polje" je pri završetku (završeno cca 90 % radova).

Melioracijsko područje Odranskog polja - dio :

Odransko polje obuhvaća područje površine 42.316 ha između Siska i Zagreba i sastavni je dio melioracijskog područja Srednje Posavine. Na području Sisačko - moslavačke županije nalazi se cca 17 % Odranskog polja, tj. 7.300 ha u melioracijskim cjelinama: Rakovo, Žabno i Lekenik.

Na području Odranskog polja izgrađeni su ili rekonstruirani nasipi uz Savu, izgrađen je dio "Sava - Odra" odteretnog kanala "Sava - Odra - Sava", a djelomice je izgrađen lateralni kanal koji prikuplja brdske vode s područja Vukomeričkih gorica. Tokovi ostalih vodotoka su presječeni kanalom Odra. Na cijelom području projektno je rješena osnovna kanalska mreža sa pripadajućim građevinama za zaštitu od poplava, te putnom mrežom.

Paralelno s izgradnjom vodozaštitnih obrambenih građevina u dolini rijeke Odre nameće se nužnost obimnijih hidromelioracijskih zahvata koji bi obuhvatili zaleđa sela s desne obale Save (područje Općine Martinska Ves) čime bi se dobile velike kvalitetne oranične površine. Rezultat provođenja ovih mjera će biti velike promjene u strukturi korištenja površina, u prvom redu u kvantitativnom i kvalitativnom povećanju oraničkih površina, te napuštanju niskoproduktivnih prirodnih pašnjaka.

Radovi nisu izvedeni, a dokumentacija je izrađena na razini idejnog rješenja.

Melioracijsko područje Sunje :

Melioracijsko područje Sunje ukupne brutto površine od 32.080 ha prostire se između Save i ceste Petrinja - Cerovljani i Hrvatska Dubica. Ovo područje predstavlja hidrološki najnesređenije melioracijsko područje u Gornjoj Posavini s plavljenjem koje potječe i od rijeke Save i od brdskih vodotoka. Jedini značajniji zahvat na ovom prostoru, Orlovački nasip, služi samo za zaštitu sela Crkveni i Ivanjski Bok, te ne mijenja ni visinu, ni učestalost, ni trajnost preljevni voda.

Za svrhovito sređivanje hidroloških prilika u ovom prostoru potrebno je rekonstruirati savske nasipe, regulirati ostale vodotoke i izgraditi obodne ili lateralne kanale, te preložiti rijeku Sunju u njenom donjem toku. U okviru rješenja obrane od poplave Srednjeg Posavlja dio ovog prostora predviđa se prikupljanje dijela velike vode Save (retencija Zelenik). Zelenik nije planiran kao retencija u klasičnom smislu (kao Lonjsko i Mokro polje), već je jedan u nizu ekspanzijskih prostora (kao npr. Žutica, Opeka i Trstik) koje se pune nakon što se iskoriste retencijski prostori Lonjskog i Mokrog polja.

Melioracijski radovi nisu izvršeni, a dokumentacija je na razini idejnog rješenja.

Melioracijsko područje na slivu Kupe :

Na dijelu slivnog područja rijeke Kupe koje se nalazi u Sisačko - moslavačkoj županiji postoje sljedeće melioracijske cjeline :

Grad / Općina	Naziv površine	Veličina površine (ha)
GLINA	područje uz Glinu i pritoke	cca 6.300
	područje uz Kupu	285
TOPUSKO	Đonsko polje	250
	Staro Selo	600
	Farma Gavrilović	463
	Čemernica	100
GVOZD	Trepčansko polje	400

	Podgorje	100
	Blatuša	50
	Kozarac	80
PETRINJA	područje uz Kupu	4.100
U k u p n o		12.728

3.6.3. Energetski sustav

3.6.3.1. Proizvodnja i cijevni transport nafte i plina

Naftovod :

Područjem Sisačko - moslavačke županije prolazi Jadranski naftovod - JANAF iz pravca naftnog terminala u Omišlju na otoku Krku prema terminalu u Sisku s odvojcima prema sjeveru (Gola) i istoku (Slobodnica). Južno od Siska nalazi se naftni terminal na Savi.

Prema podacima dobivenima od Službe za razvoj i gradnju JANAF-a d.d.⁶¹ širina zaštitnog koridora JANAF-a, u kojem je zabranjena svaka gradnja iznosi 10 m lijevo i desno od osi cjevovoda. Zbog planirane gradnje usporednog cjevovoda (dodatni cjevovod naftovoda, magistralni plinovod), zaštitni koridor se povećava za 10,0 m, tako da je ukupni zaštitni koridor 20,0 m na sjever i 20,0 m na jug od postojeće cijevi JANAF-a.

Ostali naftovodi na području Županije (naftovod za otpremu sirove nafte iz nalazišta Kozarice do rafinerije u Sisku, te prema Ivanić-Gradu) nemaju međunarodni značaj.

Produktovod :

Na području Županije u planu je izgradnja produktovoda Sisak - Zagreb koji je namijenjen za opskrbu naftnim derivatima (motorni benzini, plinska ulja) zagrebačkog područja. Kapacitet produktovoda je 750.000 t/god.

Za planiranu trasu produktovoda izrađena je Studija utjecaja na okoliš, te je u tijeku izrada projektne dokumentacije. Koridor produktovoda je položen od pogona INA - Rafinerija nafte u Sisku, uz lijevu obalu Save, te kod Dubrovčaka nastavlja sjever do Ivanić - Grada, te prema zapadu do pogona INA - Rafinerija nafte na Žitnjaku u Zagrebu. Sva naselja na trasi od produktovoda su udaljena 400 do 1.000 m.

Plinovod :

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđeno je polaganje magistralnog plinovoda na trasi Rijeka - Zagreb - podzemno spremište plina Okoli - Sisak (koji je završen na dijelu Karlovac - Zagreb - Okoli - Sisak) kojim bi se transportirao plin iz podmorja sjevernog Jadrana prema velikim potrošačkim središtima sjeverozapadne Hrvatske, te izgradnja magistralnog plinovoda od Siska prema Karlovcu (uz trasu naftovoda).

U budućnosti se planira izgradnja magistralnog plinovoda (75 bar) longitudinalno duž cijelog poteza autoceste. U tijeku su radovi na projektiranju visokotlačnog čeličnog plinovoda na dionici Zagreb istok (Ivanja Reka) - Kutina (profil DN 700 mm ili 28"), a u drugoj fazi realizacija magistralnog plinovoda će se nastaviti do Slavenskog Broda.

Na lokalitetu Kozarice (sjeverno od Novske) vrši se iskorištavanje zemnog (prirodnog) plina koji se magistralnim cjevovodom NO 500 (20") otprema do Ivanić - Grada gdje se iz zemnog plina izdvajaju etan, butan, propan i ostali redovni sastojci. Ovako očišćen prirodni plin (gotovo čisti metan) sistemom cjevovoda odvodi se do potrošača.

⁶¹ JANAF d.d., Služba razvoja i izgradnje (dopis broj IV-25599/NP od 06.09.1999. god.)

Sjeverni dio Sisačko - moslavačke županije opskrbljuje se magistralnim plinovodom Ivanić-Grad - Kutina - Novska NO 300 (12"). Na području Županije nalazi se i transverzalni cjevovod na potezu Kutina - Garešnica - Virovitica (profil DN 500 mm) kojim je posavski plinooopskrbni sustav spojen s podravskim pravcem, te magistralni visokotlačni plinovod NO 500 (20") radnog tlaka 50 bara Kozarac - Sisak.

Na rubnom području Županije nalazi se i podzemno spremište plina Okoli kapaciteta 350 mla m³, za koje se planira povećanje kapaciteta na 500 mla m³.

3.6.3.2. Plinski distributivni sustav

Dijelovi Sisačko - moslavačka županije sjeveroistočno od rijeke Save relativno su dobro pokriveni distribucijskom plinskom mrežom, dok je na ostalom dijelu Županije distribucijska plinska mreža u razvitku.

Opskrba potrošača danas se ostvaruje magistralnim plinovodom Ivanić-Grad - Kutina - Novska NO 300 (12") radnog tlaka 20 bara. Lokalne distribucijske plinske mreže spojene su na magistralni plinovod preko mjerno redukcijskih stanica u Kutini, Novskoj i Lipovljanima. Planirano je i dalje proširenje distribucijske plinske mreže na preostala naselja u području Moslavačkog gorja, te na područje Jasenovca i u naselja istočno od Novske. Opskrba bi se trebala riješiti magistralnim plinovodima visokog tlaka uz izgradnju mjerno redukcijskih stanica za Jasenovac i Rajić. Na području Sisačko - moslavačke županije jugozapadno od Save⁶² planira se izgradnja plinsko distributivnog sustava koji će se snabdijevati plinom iz postojećeg magistralnog visokotlačnog plinovoda NO 500 (20") radnog tlaka 50 bara Kozarac - Sisak koji opskrbljuje industrijske potrošače Siska i Petrinje (Željezara, Gavrilović) i iz mreže regionalnih transportnih plinovoda. Planirana distributivna mreža sastoji se iz tri sustava plinovoda različite razine tlaka (visokotlačna, srednjetačna i niskotlačna plinska distributivna mreža). Visokotlačna plinska mreža spaja glavne mjerno regulacijske stanice i distributivne mjerno regulacijske stanice i na njima se ne odvija potrošnja. Distributivna plinska mreža između manjih naselja planira se kao srednjetačni sustav, dok će za razvod plina u gradovima detaljnim projektima biti predviđen niskotlačni (0,1 bar) ili srednjetačni (4 bar) plinski sustav.

Tablica - Planirana mreža plinovoda

Naziv plinovoda	Duljina plinovoda (km)	radni tlak (bar)	DN
Sisak - Petrinja	10	50	300
Petrinja - Glina	20	50	250
Glina - Gvozd	18	50	125
Sisak - Sunja	15	50	300
Sunja - Hrvatska Kostajnica	16	50	200
Hrvatska Kostajnica - Dvor	25	50	150
Hrvatska Kostajnica - Hrvatska Dubica	20	50	100

napomena : Predviđeno je da se područje Općine Lekenik opskrbljuje plinom iz 12 bar visokotlačnog plinovoda Sisak - RS Lekenik ukupne dužine 8,5 km.

Pored većih naselja, kao točaka najveće potrošnje, tlak plina magistralnog razvoda će se regulirati u glavnim mjerno - regulacijskim stanicama, na tlak distributivnog razvoda (12 ili 4 bara). U gradovima će se tlak visokotlačnog razvoda (12 bar) regulirati u distributivnim mjerno regulacijskim stanicama na tlak srednjetačnog, odnosno niskotlačnog razvoda (4, odnosno 0,1 bar).

Tablica - planirana mreža plinskih mjerno regulacijskih stanica

Mjerno regulacijska stanica	Nazivni kapacitet (m ³ / h)	Izlazni tlak (bar)	Potrošač
MRS Petrinja	16.000	utvrditi projektom	Petrinja i pripadajuća naselja

⁶² Korišteni podaci iz studije "Energetski razvitak Sisačko - moslavačke županije", knjiga II. - Tehno-ekonomska analiza projekta plinifikacije Sisačko - moslavačke županije (izrađivač: institut Hrvoje Požar, Zagreb, srpanj 1999.)

MRS Glina	13.000	utvrditi projektom	Glina i pripadajuća naselja
MRS Gvozd	4.000	4	Gvozd i pripadajuća naselja
MRS Sunja	5.200	4	Sunja i pripadajuća naselja
MRS Hrvatska Kostajnica	5.000	utvrditi projektom	Hrv. Kostajnica i pripadajuća naselja
MRS Dvor	6.500	4	Dvor i pripadajuća naselja
MRS Hrvatska Dubica	1.500	4	Hrvatska Dubica i pripadajuća naselja

Studija energetske - ekonomske opravdanosti plinifikacije Županije pokazala je sljedeće :

- Grad Sisak s općinama Sunja, Martinska Ves i Lekenik područje je na kojemu je najisplativija investicija u plinsku mrežu, te je već proveden koncesijski natječaj za gradnju plinske mreže i opskrbu plinom navedenog područja,
- na području Petrinje, Gline i Topuskog je, uz štednju investicijskih troškova, moguća ekonomična distribucija plina,
- znatno je manja profitabilnost distribucije plina na područjima Hrvatske Kostajnice i Hrvatske Dubice,
- energetske potrebe područja Dvora trebalo bi rješavati na drugi način (energetska opskrba biomasom ili ukapljenim naftnim plinom).

Plinski distributivni sustav za područje Grada Siska, Općine Sunja, Općine Martinska Ves i Općine Lekenik je u fazi ostvarenja, te su izdane lokacijske dozvole za gradnju objekata i uređaja.

3.6.3.3. Elektroenergetika⁶³

Pregled ukupnog elektroenergetskog potencijala sa stupnjem iskorištenosti (pričuve) :

Područje Sisačko - moslavačke županije pokrivaju:

- Prijenosno područje Zagreb - cijelo područje Županije,
- Distribucijsko područje "Elektra" Sisak - središnji i južni dio Županije,
- Distribucijsko područje "Elektra" Križ - dio Županije sjeveroistočno od rijeke Save,
- Distribucijsko područje "Elektra" Karlovac - dijelovi rubnog zapadnog područja Županije.

Pregled trafostanica na području Sisačko - moslavačke županije dan je u sljedećoj tablici:

Tablica - Osnovni podaci o pojedinim trafostanicama

Trafostanica (TS)	Godina izgradnje (rekonstrukcije) TS	Nazivni napon transformacije (kV)	Instalirana snaga (MVA)	Dosegnuto prijeratno vršno opterećenje * (MW)	Vršno opterećenje 1998.g. * (MW)
PRIJENOSNO PODRUČJE ZAGREB:					
TS Međurić	1962. (1977.)	220 / 110 110 / 35	1 x 150 1 x 20; 1 x 31,5	96	34
TS Pračno	1962.	110 / 35	1 x 20	-	13
TS Petrinja (dio)			110 kV dijelovi		
TS Željezara (dio)			110 kV dijelovi		
EVP Ludina (dio)			110 kV dijelovi		
DISTRIBUCIJSKO PODRUČJE SISAK :					
TS Rafinerija	1981.	110 / 35 / 6	3 x 31,5	30,9 (distrib.)	33,7 (distrib.)
TS Sisak 1	1946.	35 / 10; 35 / 20	2 x 8; 1 x 8	13,8	15,8; 2,4
TS Sisak 2	1956. (1999.)	35 / 10	2 x 16	14	18,6
TS Petrinja	1960. (1989.)	110/10 (20); 10/35	1 x 20; 1 x 8	16,4	16,2; 6,1
TS Kostajnica	1977.	35 / 10; 35 / 20	1 x 4; 1 X 8	6,6	2,5; 4,4
TS Glina	1983.	110 / 10; 110 / 20	1 x 20; 1 x 20	16,6	8,4
TS Gvozd	1971.	35 / 10; 20 / 10	1 x 1,6; 1 x 2,5	2,8	1,1

⁶³ Prema podacima :

- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., Sektor za razvoj, Zagreb (broj: 7-8785/00.DM od 06.10.2000.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Sisak (broj: 4/18-522/2000.- ing FV, JK od 14.01.2000.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Križ (dopis broj: 4/07-5965 - HI□ I/99. od 29.10.1999.)
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Karlovac (dopis broj: 4/17-4281/99 od 12.10.1999. g.)

TS Sunja	1971.	35 / 10	2 x 2,5	3,5	ratom razorena
DISTRIBUCIJSKO PODRUČJE KRIŽ :					
TS Međurić	-	110 / 35; 35 / 10	2 x 2,5	-	-
TS INA Kutina	planirana rekons.	110 / 10; 35 / 10	2 x 8	-	-
TS Popovača	-	35 / 10	2 x 4	-	-
TS Lipovljani	-	35 / 10	2 x 4	-	-
TS Novska	-	35 / 10	2 x 4	-	-
DISTRIBUCIJSKO PODRUČJE KARLOVAC ** :					
	-	-	-	-	-
HRVATSKE ŽELJEZNICE :					
TS EVP Ludina	-	110 / 25	-	-	-
TS EVP Novska	-	110 / 25	-	-	-
TS EVP Sunja	-	110 / 25	-	-	-
INA - PETRKOEMIJA :					
TS INA Kutina	-	110 / 10	3x25; 1x40	-	-

Napomene : * Rezultati pogonskih mjerenja

** DP "Elektra" Karlovac na području Sisačko - moslavačke županije pokriva samo nekoliko naselja Općine Gvozd, no na tom prostoru nema elektroenergetskih građevina napona od 110 kV ili višeg i nema ih namjeru graditi u bližoj budućnosti.

Osim navedenih TS na području Županije postoje i industrijske elektrane Petrokemija - Kutina (generator od 30 MVA), Rafinerija - Sisak (dva generatora snage 16 MVA i 4,3 MVA) i Željezara - Sisak (dva generatora snage 38 MVA i 6,2 MVA).

Područjem Sisačko - moslavačke županije prolaze sljedeći dalekovodi međunarodnog i državnog značaja:

- DV 400 kV Tumbri - Ernestinovo (privremeno u pogonu 220 kV do TS Đakovo)
- DV 220 kV Mraclin - TE Sisak
- DV 220 kV TE Sisak - Međurić
- DV 220 kV Mraclin - Jajce, BiH (privremeno u pogonu pod 35 kV na dionici Petrinja - Hrvatska Kostajnica
- DV 220 kV Međurić - Prijedor, BiH (privremeno izvan pogona)

Uz veliki stupanj iskorištenosti (zasićenost) izgrađenog elektroenergetskog potencijala, na području koje pokriva DP "Elektra" Sisak prisutni su i drugi problemi:

- a) zastarjelost elektroenergetskih postrojenja (potreba za sanacijom i rekonstrukcijom),
- b) otežano napajanje potrošača jako dugim srednjenaponskim vodovima na koje je priključen veliki broj otcjepa i opterećenja (tj. trafostanica 10(20)/0,4 kV),
- c) nedovoljan stupanj sigurnosti napajanja (nepostojanje pričuvne veze) za područje Petrinje, Gline, Topuskog, Dvora, Hrvatske Kostajnice, Hrvatske Dubice i Sunje.
 - Područje Dvora i Hrvatske Dubice imala su prije rata osnovno, a Hrvatska Kostajnica rezervno napajanje iz susjedne BiH, dok su za područja Sunje i Hrvatske Kostajnice osnovno napajanje ostvarivali DV 35 kV "Pračno - Sunja - Hrvatska Kostajnica", što je ujedno bilo i rezervno napajanje Hrv. Dubice i Dvora.
 - Tijekom ratnih događanja uništen je DV 35 kV "Pračno - Sunja" (trasa minirana), kao i TS 35/10 kV "Sunja", pa se i osnovno i jedino napajanje Pounja (Dvora, Hrvatske Kostajnice, Hrvatske Dubice i dijela Sunje) ostvaruje DV 220 kV "Mraclin - Jajce" puštenim pod 35 kV napon od TS 110/10 kV "Petrinja" do TS 35/20,10 kV "Hrvatska Kostajnica".
 - Osim drugog dijela DV 35 kV "Pračno - Sunja - Hrvatska Kostajnica" (DV 35 kV "Sunja - Hrvatska Kostajnica") koji nije uništen, već služi za osnovno (i jedino) napajanje dijela Sunjskog područja, Sunjsko područje se još napaja sljedećim vodovima :
 - "ratni" 20 kV vod duž lijeve obale Save napajan iz TS 35/20/10 kV Sisak 1 (iz užeg gradskog područja Siska !!!);

- stari 10 kV vod iz TS 35/10 kV Sisak 2 za područje Komareva (iz užeg gradskog područja);
- 10 kV vodom iz trafostanice s područja DP "Elektra" Križ;

Nijedan od navedenih vodova nema prijenosnih mogućnosti za napajanje prijeratne potrošnje područja Sunje.

DV 35 kV od TS 110/35 kV "Pračno" za područje Petrinje, Gline i Topuskog prije rata je služio kao rezerva. S obzirom da je u ratu uništen, cijeli konzum se sada napaja samo jednim vodom, DV 110 kV iz TS 110/35 kV "Pračno".

Posljedica gore navedenog stanja je nesigurnost i vrlo mala pouzdanost napajanja sveukupnog predmetnog konzuma jer je cjelokupno područje "Elektre" Sisak, osim grada Siska, radialno napajano (ne postoji pričuvna veza).

Na području Sisačko - moslavačke županije koji pokriva DP "Elektra" Križ mreža DV 35 kV i TS 35/10 kV je dovoljno razgranata, te funkcionalno i tehnički zadovoljava potrebe konzuma.

Planirani stupanj pokrivenosti potreba i prostorne razvijenosti elektroenergetske mreže s ciljem uključivanja u šire sustave :

Na području Sisačko - moslavačke županije neophodno je potrebna obnova, osuvremenjivanje i izgradnja ratom porušenih, nedostatnih i zastarjelih elektroenergetskih postojenja radi osiguranja zadovoljavajućeg napajanja električnom energijom.

U razvojnim planovima distribucijske djelatnosti naponska razina od 35 kV nije više prihvatljivo rješenje, te se napušta i uvodi tehno - ekonomski učinkovitiji sustav s neposrednom transformacijom 110/20 kV. Stoga bi krajnja izvedba distribucijskih pojnih točaka trebala biti transformacijom 110/20 kV, u smislu koje su započele prve izgradnje postrojenja još u prijeratnom razdoblju. Pri tome bi se što više koristile trase i lokacije postojećih elektroenergetskih građevina.

Lokacije novih elektroenergetskih građevina i pripadajuće trase 110 kV vodova određene su prema dosada izrađenim planovima razvoja u HEP Direkcija za distribuciju - DP "Elektra" Sisak, DP "Elektra" Križ i DP "Elektra" Karlovac; HEP Direkcija za upravljanje i prijenos i HEP Sektor za razvoj.

U gradnji su ili temeljeni na mjerodavnoj usvojenoj dokumentaciji sljedeći zahvati :

Napajanje područja grada Siska :

U narednom razdoblju planirana je izgradnja sljedećih građevina:

- TS 110/20 kV "Siscia" sa priključnim DV 2x110 kV na DV 2x110 kV "Pračno - Mraclin",
- TS 110/20 kV "Sisak 2", odnosno prelazak postojeće TS "Sisak 2" sa transformacije 35/10 (20) kV u 110/20 kV, te izgradnja priključnog DV 110 kV na DV 110 kV "Pračno - Mraclin",
- rekonstrukcija i prilagođenje postojeće 10 kV mreže za prihvat 20 kV napona u cilju konačnog prijelaza na tzv. dvonaponsku transformaciju 110/20 kV (napuštanje 35 kV napona)

Napajanje Pounja i Sunje :

U narednom razdoblju planirana je izgradnja sljedećih građevina:

- TS 110/20 kV "Hrvatska Kostajnica",
- obnova uništenog napojnog DV 2x110 kV "Pračno - Hrv. Kostajnica" (postojeća trasa),
- DV 110 kV od TS 110/20 kV "Hrvatska Kostajnica" do lokacije RS 20 kV "Sunja" (buduće TS 110/20 kV "Sunja"),
- rasklopnica (RS) 20 kV "Sunja" (uklopiva u TS 110/20 kV),
- 20 (35) kV kabel (KB) "Hrvatska Kostajnica - Dvor"

Napajanje područja Banovine (Petrinje, Gline, Topuskog i Gvozda) :

- Temeljita rekonstrukcija pojnih TS i rasklopnica uz uvođenje sustava daljinskog upravljanja.
- Ugradnja transformatora 110/20 kV u TS 110/10(20) kV "Petrinja" u cilju omogućavanja postupnog prijelaza na 20 kV napon.

Izgradnja svih navedenih građevina provodit će se sukladno potrebama, kako povećanja pouzdanosti napajanja konzuma, tako i potrebama porasta opterećenja i potrošnje električne energije.

Područje koje pokriva DP "Elektra" Križ :

- U narednom razdoblju zbog povećane potrošnje električne energije konzuma Kutine planirano je izvođenje rezervnog napajanja TS 35/10 kV Kutina iz TS 110/10 kV Petrokemija Kutina. Rekonstrukcija TS 35/10 kV Kutina obuhvatit će građevinsko proširenje postojeće zgrade.
- Sredjenaponska mreža napona reda 35 kV i 10 kV izvedena je kao stabilna i modernih tehnoloških rješenja, koja uz primjeren presjek vodiča osigurava kvalitetno napajanje električnom energijom na navedenoj naponskoj razini.
- Problematika naponskih prilika na ovom području odnosi se isključivo na mreže niskog napona (0,4 kV) koje nisu predmet Prostornog plana županije.

Područje koje pokriva DP "Elektra" Karlovac :

- DP "Elektra" Karlovac na području Sisačko - moslavačke županije nema elektroenergetskih građevina primarnog napona od 110 kV ili višeg i nema ih namjeru graditi u bližoj budućnosti.

Dugoročni razvojni planovi elektroenergetskog sustava :

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske te sagledivim planovima razvoja i izgradnje HEP-a za srednjoročno razdoblje do 2015. godine predviđene su sljedeće elektroenergetske građevine za potrebe proizvodnje i prijenosa električne energije :

građevine za proizvodnju električne energije (hidroelektrane i termoelektrane) :

- HE Strelečko (do 25 MW) sa priključnim DV 110 kV,
- HE Pokuplje - nizvodno od Brkiševine (16 MW) sa priključnim DV 110 kV⁶⁴,
- izgradnja još jednog bloka u postojećoj TE Sisak (do 2020. godine povećanje proizvodnje s 420 MW na 820 MW) uključujući i izgradnju rasklopnog postrojenja 400 kV s priključnim DV 2x400 kV Veleševac - TE Sisak,
- TE Mahovo (na prirodni plin) sa dva priključna DV 2x400 kV - do DV 2x4000 kV Veleševac - TE Sisak i do DV 2x400 kV Tumbri - (Veleševac) - (Međurić) - Ernestinovo,

vodovi napona 110 kV i više :

- DV 2x400 kV Veleševac - (TE Sisak) - priključak TS 220/110/35 kV Međurić pomoću DV 2x400 kV na DV 2x400 kV Tumbri - (Veleševac) - Ernestinovo
- DV 2x400 kV Tumbri - Bihać,
- DV 2x400 kV Veleševac - (TE Sisak) - Prijedor, Banja Luka.

Predviđa se također postupna sanacija i obnova, modernizacija i rekonstrukcija postojećih, odnosno preostalih magistralnih i kompletnih 10 (20) kV vodova i kabela po postojećim trasama na 20 kV napon na distributivnom području "Elektre" Sisak.

Grad Sisak i sjeverozapadno područje Županije s općinama Martinska Ves i Lekenik :

⁶⁴ Gradnju HE "Pokuplje" potrebno je uskladiti sa uvjetima zaštite zaštićenog krajolika rijeke Kupe.

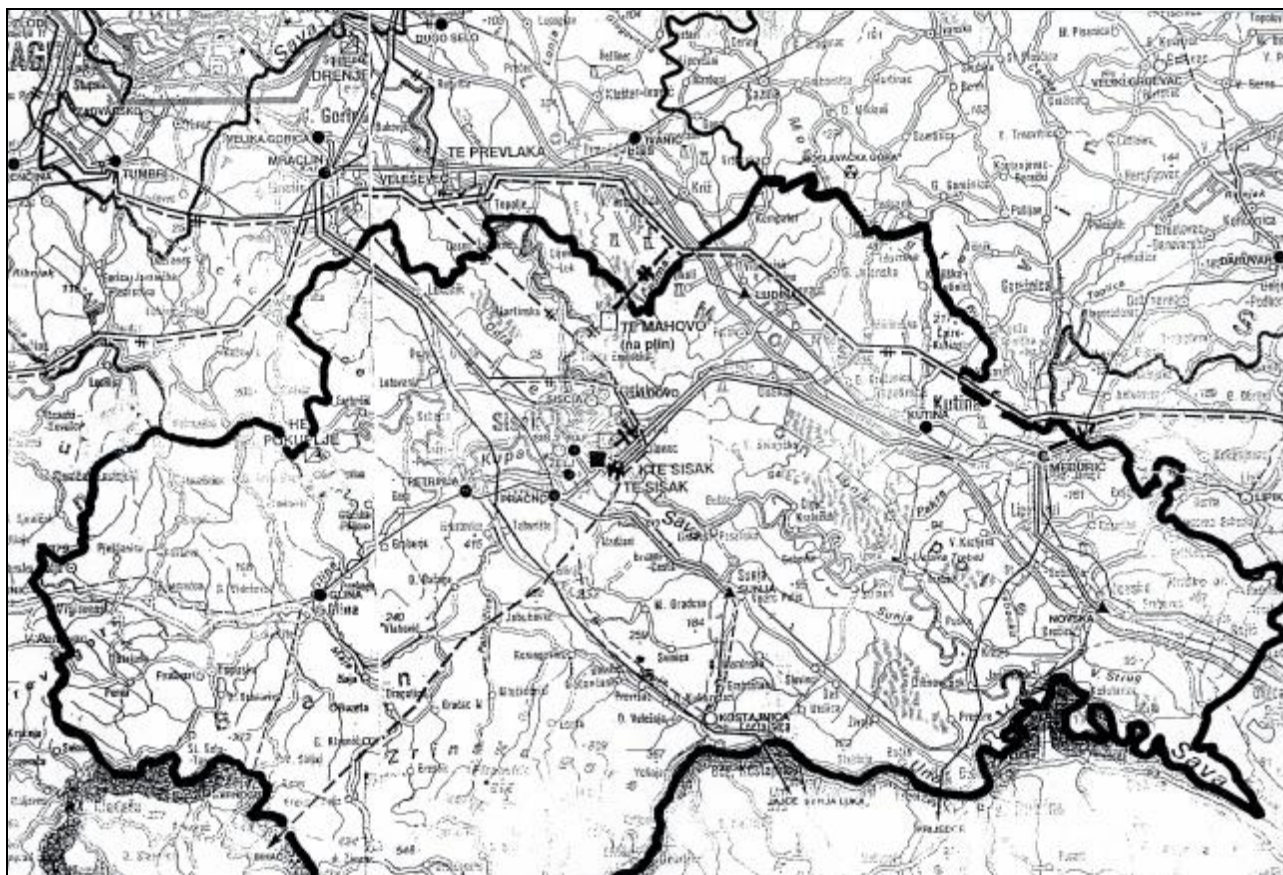
- izgradnja TS 110/20 kV "Pogorelac" i priključnog DV 2x110 kV do DV 2x110 kV Pračno - Mraclin,
- izgradnja TS 110/20 kV "Galdovo" sa priključnim DV 2x110 kV do DV 110 kV TE Sisak - Kutina ili do DV 110 kV Siscia - TE Sisak.

Područje Pounja i Sunje :

- TS 110/20 kV "Sunja",
- DV 110 kV Pračno - Sunja,
- DV 110 kV Sunja - Hrvatska Dubica i Kostajnica - Dvor ,
- TS 110/20 kV Hrvatska Dubica,
- DV 110 kV Kostajnica - Dvor ,
- TS 110/20 kV Dvor.

Područje Petrinje, Gline, Topuskog i Gvozda :

- izgradnja 110 kV-og voda Glina - Gvozd - Vojnić (jedna od najbitnijih veza za distribucijsko područje "Elektra" Sisak),
- izgradnja TS 110/20 kV "Gvozd" ,
- izgradnja TS 110/20 kV "Topusko" i priključka na 110 kV DV Glina - Gvozd,
- izgradnja hidroelektrane na rijeci Kupi (nizvodno od Brkiševine) koja bi se priključila 110 kV vodom na TS 110/20, 10 kV "Glina",
- izgradnja 110 kV-og voda Glina - Vrnograč.

Planirana elektroenergetska postrojenja 400 - 200 - 110 kv do 2010. god. na području Sisačko - moslavačke županije (Prema podacima HEP d.d. - Sektor za razvoj, Zagreb, 2000. godine)

3.6.3.4. Mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije ⁶⁵

⁶⁵ Korišteni podaci iz studije "Energetski razvitak Sisačko - moslavačke županije", knjiga I. - Energetska bilanca i predviđanje energetske potrebe do 2025. godine (izrađivač: institut Hrvoje Požar, Zagreb, srpanj 1999.)

Energetske transformacije i proizvodnja korisnih oblika energije na bazi konvencionalnih tehnologija nužno su vezane na manje ili veće negativne utjecaje na okoliš i ekosustav. Radi smanjenja ovih utjecaja potrebno je razmatrati mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije na području Županije.

Mogućnosti korištenja energije sunca :

Gospodarski potencijal za iskorištenje energije sunca u Sisačko - moslavačkoj županiji odnosi se isključivo na niskotemperaturno korištenje sunčeve energije za pripremu tople vode u domeni kućanstava, usluga i poljoprivrede.

Mogućnosti korištenja biomase :

Na području Sisačko - moslavačke županije koristi se ogrijevno drvo za opću potrošnju u kućanstvima. U budućnosti, s porastom poljoprivredne proizvodnje, može se očekivati značajnije korištenje biomase u proizvodnji energije za osobne potrebe poljoprivrednika.

Mogućnosti korištenja geotermalne energije :

Sisačko - moslavačka županija nalazi se u središnjem prostoru Republike Hrvatske u kojem su otkrivena geotermalna nalazišta najšireg raspona uporabivosti voda. Prosječni geotermalni gradijenti na ovom području kreću se, prema dosad obavljenim mjerenjima i izrađenim kartama geotermalnih gradijenata, od 0,03 do 0,055°C/m.

Na području Županije geotermalna se energija iskorištava u Topuskom. Termomineralna voda u lječilištu Topusko istječe iz tri grupe izvora s približnom količinom od 25 l/s i prosječnom temperaturom od 56°C, no rezerve vode se procjenjuju na 150 l/s. Po svom sastavu voda je veoma pogodna i za dobivanje geotermalne energije koju je moguće upotrijebiti za grijanje lječilišta, ugostiteljskih građevina i dijela stanova u Topuskom, te staklenička proizvodnja ekohrane.

Istraživani su geotermalni resursi u Sisku i Petrinji. U Petrinji je u blizini Ekonomske gimnazije pronađen geotermalni vodonosnik iz kojeg je uz protok od 15 m³/h moguće osigurati vodu temperature od 43°C. U Sisku je bušotinom Sisak - 1 pronađeno ležište geotermalne vode protoka od 14 m³/h i temperaturom od 40°C, međutim veća količina pijeska u protoku može znatno poskupjeti moguće iskorištavanje geotermalne vode iz ovog ležišta.

Na osnovu navedenog može se zaključiti da na prostoru Sisačko - moslavačke županije postoje potencijali za iskorištavanje geotermalne energije. Kako geotermalna ležišta imaju svoj vijek iskorištavanja nakon kojeg se više ne može crpiti geotermalna voda odgovarajuće temperature, prije ulaganja u postrojenja za iskorištavanje geotermalne energije potrebno je izvršiti detaljna ispitivanja ležišta.

Mogućnosti korištenja vjetra :

Mogućnost korištenja snage vjetra kao energenta za područje Županije nije istražena, no budući da se radi o prostoru u kojem je samo 13,6 % vremena mirno tj. bez vjetra, postoji vjerojatnost korištenja vjetra na malim gospodarstvima odnosno domaćinstvima.

3.7. POSTUPANJE S OTPADOM ⁶⁶

Zakonom o otpadu ("Narodne novine" broj 34/95) otpad je razvrstan:

prema svojstvima na :

- opasni i
- inertni / neopasni

prema mjestu nastanka na :

- komunalni - koji je u osnovi neopasan odnosno inertan, ali može biti i opasan u koliko sadrži tvari koje ga svrstavaju u ovu kategoriju;
- tehnološki - opasni i inertni tj. neopasni.

Postupanje/zbrinjavanje komunalnog otpada je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave (gradova, odnosno općina); postupanje/zbrinjavanje neopasnog tehnološkog otpada je u nadležnosti Županije; dok je postupanje/zbrinjavanje opasnog otpada u nadležnosti Države.

3.7.1. Postojeće stanje

Ukupna količina otpada (komunalnog i tehnološkog) Sisačko-moslavačke županije iznosi cca. 459.441 tona godišnje.

⁶⁶ Prema elaboratu : Program gospodarenja otpadom Sisačko - moslavačke županije, izrađivač: CPA - Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb, svibanj 1997.

Komunalni otpad :

Ukupna količina komunalnog otpada na području Županije procjenjena je na 46.700 tona. Sadašnje stanje u postupanju s komunalnim otpadom u Županiji u cijelosti nije prihvatljivo posebno zbog toga što:

- na cijelom prostoru Županije postoji samo jedno odlagalište komunalnog otpada koje zadovoljava kriterije glede zaštite okoliša i tehnologije odlaganja ("Goričica" Sisak),
- većina ostalih odlagališta ("Taborište" Petrinja, "Kurjakana" Novska, "Rosulje" Hrvatska Kostajnica, odlagalište Kutina, Glina, "Ćore" Dvor, "Blatuša" Gvozd, "Vladić jama" Hrvatska Dubica) su u kategoriji smetlišta, te je nužna izgradnja uređenih i nadziranih odlagališta, odnosno sanacija istih,
- postoje cijele općine (Donji Kukuruzari, Majur), te vrlo velik broj naselja koji uopće nemaju organizirano sakupljanje komunalnog otpada,
- sustav odvojenog sakupljanja nije proveden, te se tek probno provodi u Sisku,
- prisutnost divljih odlagališta je sveopća pojava.

Neopasni tehnološki otpad :

U strukturi ukupnog otpada dominira tehnološki otpad, koji čini 89,9 % ukupnog otpada, no najvećim dijelom ovo je neopasni tehnološki otpad.

Opasni tehnološki otpad čini samo 1,1 % ukupnog otpada Županije, odnosno 1,3 % ukupnog tehnološkog otpada, što je i pored postojanja mnogo vrsta opasnog otpada povoljna okolnost.

Najveći "proizvođači" tehnološkog otpada su prikazani u sljedećoj tablici:

Proizvođač otpada	Godišnja količina tehnološkog otpada (t)		Ukupna godišnja količina tehnološkog otpada (t)
	neopasni	opasni	
Željezara Sisak	8.321,4	531,8	8.853,2
Elektra Sisak	4,5	6,3	10,8
HEP-Termoelektrana	488,6	229,3	717,9
Herbos Sisak	7,0	63,2	70,2
Segestica Sisak	44,5	0,1	44,6
INA- Rafinerija nafte Sisak	18.885,7	1.554,0	20.439,7
Gavrilović Petrinja	407,9	19,7	427,6
Petrokemija d.d. Kutina	379.326,4	44,4	379.370,8
Metaflex Novska	66,0	6,3	72,3
Autopromet Sisak	-	16,0	16,0
Okoli	-	205,3	205,3
INA Lipovljani	-	1.210,0	1.210,0
INA Popovača – Stučac	-	953,0	953,0
Lipovica	-	349,9	349,9
UKUPNO:	407.551,7	5.189,3	412.741,0

Za zbrinjavanje tehnološkog otpada na području Županije postoje :

- odlagalište tehnološkog otpada :
- Petrokemija d.d. Kutina

građevine za termičku obradu otpada :

- fluidna peć INA - Rafinerije nafte Sisak
- pirolitička peć KI "Herbosa" u Sisku
- rotacijska peć INA - Rafinerije nafte Sisak (u izgradnji)

Najveći dio neopasnog tehnološkog otpada, odnosno 379.326,4 t ili 93 % predstavlja fosfogips iz Petrokemije d.d. Kutina koji se odlaže na uređeno i nadzirano odlagalište. Problem ovog odlagališta je blizina Lonjskog polja - parka prirode, te je iz tog razloga ovo odlagalište potrebno dodatno opremiti sanirati.

Neopasni tehnološki otpad INA Rafinerije nafte Sisak je 4,6 % ili 18.885,7 t. Ovaj otpad predstavlja najvećim dijelom otopinu od regeneracije ionske mase, koja se nakon neutralizacije ispušta, zatim muljevi, kruti otpad od filtracije i sl. što se spaljuje ili deponira u krugu tvornice (kazeta na KP-6), dakle u cijelosti je zbrinut.

Ostali neopasni tehnološki otpad (odnosno 2,4 % od ukupne količine) se za sada odlaže na komunalna odlagališta, odlaže u krugu tvornica ili se koristi kao sekundarna sirovina (npr. otpad iz Željezare Sisak, Metaflexa Novska i sl).

3.7.2. Smjernice za postupanje s otpadom

Komunalni otpad :

Temeljem procjene strukture komunalnog otpada na području Grada Siska vidljivo je da komunalni otpad ima veliki potencijal sekundarnih sirovina. Uz pretpostavku da se u cijelosti koristi potencijal količina kroz izdvojeno skupljanje papira i kartona, stakla, metala i biološkog otpada, odlagalo bi se svega 46 % ukupne količine komunalnog otpada. Za očekivati je da bi stupanj iskorištenja iznosio između 45 i 50 % ukupne količine komunalnog otpada.

Za sada je najveći problem iskorištavanja sekundarnih sirovina iz komunalnog otpada nepostojanje postrojenja za obradu, odnosno sakupljača i iskorišćivača (obrađivača), te tržišta sekundarne sirovine. Ove spoznaje upućuju na nužnost izrade odgovarajućih programa gospodarenja otpadom u gradovima i općinama na području Županije putem kojih bi se, uvažavajući poteškoće i razinu dosadašnjeg postupanja s otpadom, odredili prioriteti rješavanja, kao i mogućnosti izgradnje postrojenja za obradu sekundarnih sirovina iz komunalnog otpada, te korištenje sekundarnih sirovina u postojećim proizvodnim pogonima.

Postupnim uvođenjem odvojenog sakupljanja i iskorištavanja korisnih sastojaka iz otpada, mogu se smanjiti troškovi odlaganja, proširenja i održavanja odlagališta, te ostvariti prihod od prodaje materijala koji se mogu iskorištavati kao sekundarne sirovine. Uz sve ove financijske učinke ujedno se smanjuje štetan utjecaj na okoliš, što ni u kom slučaju nije od manjeg značenja.

Sukladno Zakonu o otpadu i Zakonu o prostornom uređenju lokacije za gradnju građevina namjenjenih skladištenju, obrađivanju i odlaganju komunalnog otpada utvrđuju se prostornim planovima uređenja gradova i općina, koje donose jedinice lokalne samouprave. Primjenom globalnog pristupa problemu otpada, planiranjem i gradnjom zajedničkih odlagališta za više općina i gradova, smanjili bi se troškovi odlaganja, održavanja ali i lakše bi se nadzirali mogući negativni utjecaji na okoliš.

Neopasni tehnološki otpad :

Na temelju raščlambe podataka prikupljenih za Katastar onečišćivača, a dobivenih od Ureda za prostorno uređenje, stambeno-komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša,

utvrđena je ukupna količina tehnološkog otpada na području Sisačko-moslavačke županije, koja iznosi 412.741 tona u 1999. godini. Od toga 98,8 % ili 407.551,7 tona čini neopasni tehnološki otpad.

Sukladno vrsti i svojstvima postojećeg tehnološkog otpada, najveći dio zahtjeva odlaganje na odlagališta tehnološkog otpada, što se i primjenjuje, budući se 93 % ovog otpada odlaže na odlagalište tehnološkog otpada u Kutini. Cca 4 % neopasnog tehnološkog otpada (INA Rafinerije nafte Sisak) se zbrinjava obradom (neutralizacijom) ili se spaljuje, a manji dio se odlaže u krugu tvornice (kazeta na KP-6). Kao sekundarna sirovina koristi se cca 2 %, a ostalo se odlaže u krugu tvornice "proizvođača" otpada ili se rješava na neki drugi način.

Nužno je razvijati i unapređivati postupke sakupljanja korisnih sastojaka tehnološkog otpada koje bi se u znatnoj mjeri mogle iskoristiti energetske ili kao sekundarne sirovine. Prema postojećim podacima postupci iskorištavanja mogu se realizirati s cca 59 % od mogućih količina. Proizvođači tehnološkog otpada trebali bi nastojati da izmjenama u tehnološkim procesima, tehničkim rješenjima i korištenim sirovinama, smanje ili izbjegnu nastajanje tehnološkog otpada, te da tehnološki otpad što više recikliraju u vlastiti proizvodni proces ili sakupljaju i nude kao sekundarnu sirovinu drugim proizvodnim djelatnostima.

Lokacije za gradnju građevina namjenjenih skladištenju, obrađivanju ili odlaganju neopasnog tehnološkog otpada utvrđuju se Prostornim planom Županije. Za sada u Sisačko-moslavačkoj županiji postoji odlagalište neopasnog tehnološkog otpada (odlagalište fosfogipsa Petrokemije Kutina), koje je potrebno dodatno opremiti i sanirati.

Prostor istraživanja za lokaciju odlagališta neopasnog tehnološkog otpada Županije je prostor područje Grada Kutine (postojeća lokacija fosfogipsa Petrokemije Kutina), te Trgovska gora. Istražnim radovima i Studijom odabira lokacije odlagališta neopasnog tehnološkog otpada će odrediti stvarnu lokaciju odlagališta neopasnog tehnološkog otpada. Metodološki se zadatak izbora lokacije treba ostvariti u dva stupnja:

Temeljna valorizacija prostora Županije i izbor potencijalnih područja za odabir lokacije

- Na razini temeljne valorizacije prostora metodom isključnih mjerila odbacuju se ona područja koja po bilo kojoj značajki ne zadovoljavaju. Uvjet za ovaj metodološki postupak je prethodni odabir odgovarajućih isključnih mjerila na temelju zakona, tehnoloških zahtjeva i tipova građevina za koje se traže lokacije.

- Izbor više potencijalnih lokacija podobnih za postupak odabira

Na razini izbora više potencijalnih lokacija primjenjuju se usporedna mjerila za izbor između više ponuđenih rješenja:

1. Tehničko-tehnološka gledišta

Uspoređuju se značajke potencijalnih lokacija a povoljnije su one za koje su moguća ekonomičnija tehničko-tehnološka rješenja kao i one koje su bliže "izvoru" otpada.

2. Sigurnost građevine

Provjerava se zadovoljavanje zahtjeva sigurnosti a povoljnije su lokacije za koje se sigurnost temelji na boljim prirodnim značajkama i što manjim dopunama s tehničko-tehnološkim gledišta.

3. Sigurnost i prihvatljivost uže lokacije

Uspoređuju se značajke prostora oko potencijalne lokacije na udaljenostima ovisno o vrsti građevine.

Povoljnije su one lokacije za koje se sigurnost temelji na boljim prirodnim značajkama i što manjim dopunama tehničko-tehnološkim rješenjima, odnosno one za koje se mogu očekivati manji konflikti s ostalim korisnicima prostora.

4. Prihvatljivost šire lokacije

Uspoređuju se osobitosti šireg prostora oko potencijalne lokacije a prihvatljivije su one kod kojih se mogu očekivati manji konflikti s postojećim korisnicima prostora.

Opasni otpad :

Problematika zbrinjavanja opasnog otpada ima osobitu važnost s gledišta zaštite okoliša i prirodnih resursa, ali i nedovoljno sagledano gospodarsko - razvojno značenje. Zbrinjavanje opasnog otpada zakonom je ustrojeno na razini Države.

Postupci privremenog skladištenja obuhvaćaju najrazličitije grupe uglavnom opasnog tehnološkog otpada koji bi se uglavnom morao obrađivati termičkim postupcima (za sada su to energetske peći u Termoelektrani Sisak i peć u Herbosu-Sisak, a nakon dovršenja i rotacijska peć u INA - Rafineriji nafte - Sisak). U ovoj grupi otpada nalaze se i izolacijska ulja i oprema zagađena PCB i PCT (cca 10 t) koja se moraju konačno obrađivati u specijalnim termičkim postrojenjima u inozemstvu budući u Republici Hrvatskoj ne postoji oprema te namjene. Posebnu grupu čini i bolnički (infektivni) otpad koji se mora obrađivati termičkim postupcima u posebnim postrojenjima.

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske na području svake županije utvrđeno je nekoliko lokacija za prikupljanje i skladištenje opasnog otpada. Na području Sisačko - moslavačke županije predviđene su slijedeće građevine za zbrinjavanje opasnog otpada :

- građevina za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada - u Sisku (za sada su to peć u Termoelektrani Sisak i Herbosu, a planira se i rotacijska peć u INA Rafineriji Sisak),
- građevine za skladištenje opasnog otpada (sabiralište) - u Kutini, Novskoj i Dvoru.

Nisko i srednje radioaktivni otpad:[\]

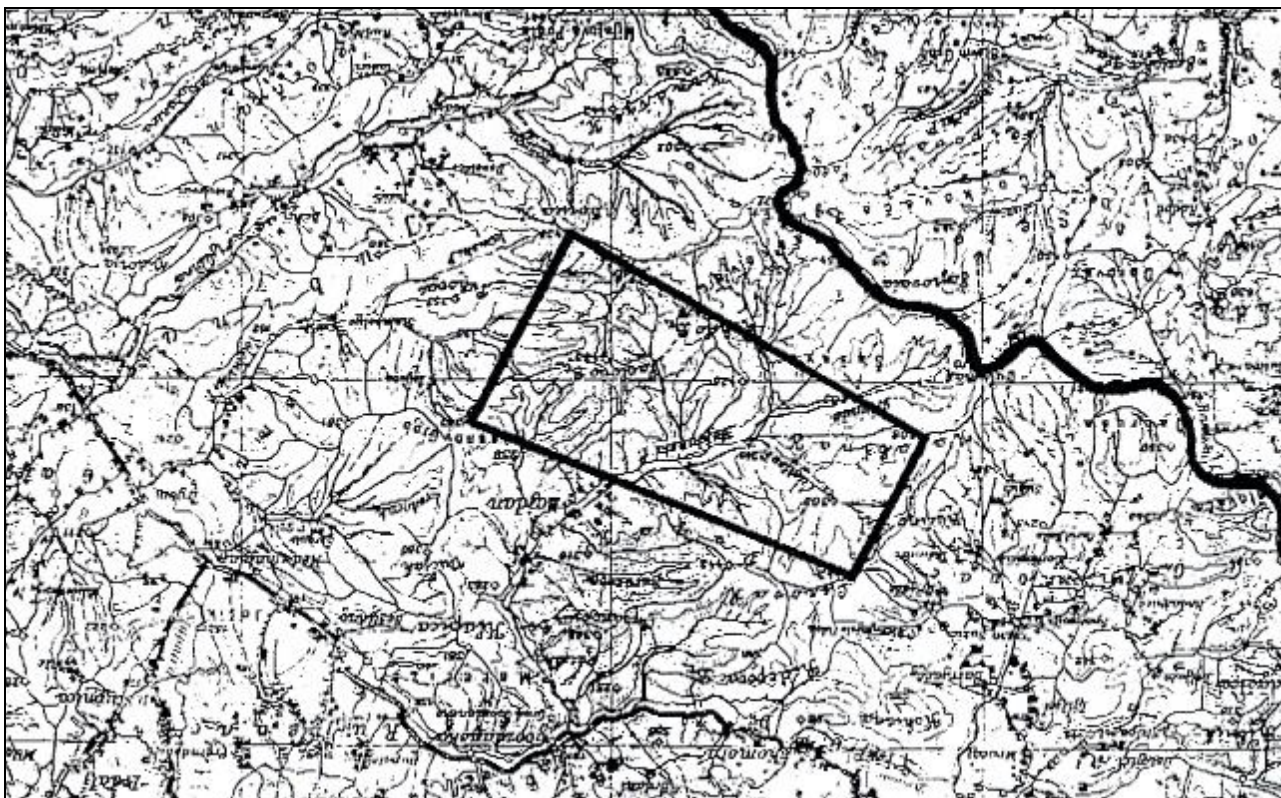
Republika Hrvatska treba na jednoj lokaciji, primjenjujući najsuvremeniju tehnologiju i postupke koji će osigurati trajno odlaganje na siguran način, riješiti odlaganje nisko i srednje radioaktivnog otpada koji se pojavljuje u industriji, energetici, zdravstvu i drugim djelatnostima.

Na temelju prethodno potvrđena metodologije (Kriteriji za izbor lokacija za termoelektrane, plinske elektrane, nuklearne elektrane i odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada – "Narodne novine" broj 78/92) koja je uključivala sagledavanje niza izlučnih mjerila na području cijele Republike Hrvatske odabrane su četiri preferentne lokacije prikladne za odlagališta opasnog, nisko i srednje radioaktivnog otpada : Psunj, Papuk, Moslavačka gora i Trgovska gora.

Po provedenoj proceduri usvajanja u Saboru Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske⁶⁷, lokalitet Trgovska gora na području Sisačko - moslavačke županije (Općina Dvor) utvrđen je kao prostor za izgradnju na kojem će se kroz daljnja istraživanja potvrditi ili opovrgnuti mogućnost gradnje odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada na ovom prostoru.

[\] Vidi točku 11.4 Odredbi za provođenje

⁶⁷ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 50/99), izrađivač: Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje Zagreb, 1998. godine

**Preferentna lokacija odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada (mjerilo 1:100.000)
- izvod iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske -**

3.8. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

Jedinice lokalne samouprave i uprave su u anketi koja je vršena za potrebe izrade Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije dostavile sljedeće podatke o problematici okoliša i planiranim mjerama sanacije i zaštite na svojem području :

Grad/Općina	Zagađivači	Opasnost za okoliš	Planirane mjere zaštite
GLINA	promet, odvodnja, odlaganje otpada	minirane površine uz rijeku Kupu rješenje kritičnih prometnih tokova potencijalna opasnost od havarije : naftovod JANAF	izgradnja sustava odvodnje, zaštita vodocrpilišta
HRVATSKA KOSTAJNICA	-	rijeka Una - očekuje se aktiviranje industrije u BiH i novo zagađenje, ruševine mosta u Kostajnici	izgradnja kolektora sa pročišćivačem
KUTINA	industrija, promet	Petrokemija d.d. Kutina (zrak i vode); asfaltna baza, autoservisi, kamenolom Mikleuška	-
NOVSKA	promet, industrija	-	izgradnja uređaja za pročišćavanje otp.voda, uređenje sanit.deponije
PETRINJA	divlja odlagališta otpada	minirane površine uz rijeku Kupu, potencijalna opasnost: farma "Stanci", radionice "Slavijatrans", betonara "Andrašek", IGM Ciglana, kamenolom (Međurače - Gora), "Finel", drvni pogoni u Maloj Gorici opasnost od havarije : naftovod JANAF, benzinske crpke	sanacija retencije Petrinjčice uz Arhovu, izgradnja uređaja za pročišćivanje na lokaciji iskopa gline
SISAK	prema "Programu zaštite okoliša Grada Siska" (SG 15/98)		
Donji Kukuruzari	-	-	-
Dvor	-	ugroženo područje Une, Žirovca i potoka; minirane površinepodručja tzv. Suhe međe; nekontrolirana sječa	-
Gvozd	-	nekoliko divljih deponija	-
Hrvatska Dubica	-	otpad uz obale Une od naselja Slabinja do naselja Tanac	-
Jasenovac	-	djelovi Općine koji su bili okupirani tijekom Domovinskog rata	-
Lekenik	-	- nisu dostavili podatke -	-
Lipovljani	-	potencijalna opasnost od havarije u poduzećima INA i Petrokemija d.d. Kutina	-
Majur	-	-	-
Martinska Ves	-	-	-
Popovača	-	divlja deponija potok Jelenska u Lonjskom polju	-
Sunja	-	područje oko divlje deponije u Sunji, područje od Blinjskog Kuta prema Gradusi Posavskoj	-
Topusko	-	-	-
Velika Ludina	-	-	zaštita nalazišta pitke vode na području Moslavačke gore

Iz provedene ankete vidljivo je da za jedinice lokalne samouprave (osim Siska i Kutine koji imaju razvijenu industriju) problem zagađenja okoliša uglavnom leži u sustavu odvodnje i zaštite izvorišnih voda, te u neriješenom odlaganju otpada.

3.8.1. Zrak⁶⁸

Temeljni propis za provedbu zaštite i poboljšanja zraka je Zakon o zaštiti zraka ("Narodne novine" broj 48/95), koji utvrđuje mjere, način organiziranja i provođenja zaštite i poboljšanja kakvoće zraka. Temeljem ovog Zakona, Uredbe o preporučenim i graničnim vrijednostima kakvoće zraka ("Narodne novine" broj 101/96), te Uredbe o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora ("Narodne novine" broj 140/97), na području Sisačko - moslavačke županije organizirano se provode mjerenja kvalitete zraka u gradovima Sisku i Kutini, te Novska od 1999. godine.

⁶⁸ Prema elaboratu: "Izvjешće o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije". izrađivač: APO - Agencija za posebni otpad, Zagreb, listopad 1998.

Obzirom na pokazatelje kvalitete zraka i spoznaju da u najvećem dijelu Županije nema zagađivača zraka (osim prometa i malih ložišta), zrak je I. kategorije na prostoru cijele Županije, osim u gradovima Sisak i Kutina, gdje postoje izvori zagađenja zraka (industrijski pogoni).

U Kutini se na šest mjernih mjesta mjere sljedeći pokazatelji: amonijak, dušikovi oksidi, plinoviti fluoridi, sumporni dioksid, sumporovodik, čađa i krute čestice.

Zabilježena su povremena kratkotrajna povišenja NH_3 , H_2S i taložne tvari znakovita za II. kategoriju kakvoće zraka.

U gradu Sisku kvaliteta zraka je I. kategorije (glede koncentracije sumpornog dioksida, dima, dušikovih oksida, ukupne taložne tvari, lebdećih čestica i koncentracije olova), no obzirom na koncentraciju sumporovodika (na mjernom mjesto Caprag), koja je u 98% slučajeva prekoračivala graničnu vrijednost za cca 6 puta, zrak u gradu Sisku je III. kategorije.

Zbog zaštite zraka od mogućeg zagađenja koje uzrokuju gospodarski pogoni potrebno je provoditi preventivne mjere zaštite koje uključuju izradu stručnog elaborata za izdavanje lokacijske dozvole i, po potrebi, studiju utjecaja na okoliš s prijedlogom mjera za sprječavanje eventualnih negativnih utjecaja. U zonama mješovite namjene moguće je locirati samo manje gospodarske pogone, koji neće negativno utjecati na kvalitetu okoliša, dok je smještaj novih gospodarskih pogona srednje ili manje veličine predviđen u sklopu zona male privrede, koje će biti određene dokumentima prostornog uređenja. Za postojeće pogone koji su potencijalni izvori zagađenja zraka, potrebno je :

- mjerenjem pratiti postojeće emisije i procijeniti moguće štetne utjecaje na okolinu,
- u slučaju utvrđene nedozvoljene emisije poduzeti potrebne mjere za njeno smanjenje,
- realizirati zeleni pojas između radnih i gradskih sadržaja,
- upotrijebiti nove tehnologije koje ne opterećuju okoliš, a posebice zrak,
- sanirati mjesta negativnog utjecaja na kvalitetu zraka (u Kutini i Sisku).

Izvori iz gradskog područja Siska i Kutine nemaju znatan utjecaj na kvalitet zraka na širem području Županije, te nije za očekivati da sadašnja kvaliteta zraka predstavlja ograničavajući faktor daljnjeg razvoja i korištenja prostora.

Glavni izvor onečišćenja zraka u ostalim dijelovima Županije su nekvalitetno izvedene ili održavane kotlovnice (emisije dima i lebdećih čestica). Onečišćenje zraka iz individualnih kućnih ložišta za sada ne predstavlja značajniji problem, a pretpostavlja se da će tako biti i u budućnosti. Razlozi za to su prvenstveno mala gustoća i rasprostranjenost postojeće gradnje.

Povremena zagađenja zraka u naseljenim mjestima uzrokuje i spaljivanje organskog otpada, no daljnjim procesom urbanizacije učestalost i jačina ovih zagađenja u većim naseljima svakako će postati zanemarivi.

Problematika zaštite zraka od zagađenja sve jačim kolnim prometom s vremenom će biti sve izraženija, naročito u urbanim područjima. Iako današnja situacija u pogledu onečišćenja zraka nije alarmantna, ukazuje na potrebu pravodobnih provođenja mjera kako bi se spriječile konfliktne situacije u budućnosti. Izgaranje fosilnih goriva u automobilskim motorima neposredno utječe na povećanu koncentraciju ugljikovodika, ugljičnog monoksida, sumpornog dioksida i dušikovog oksida u zraku. Prisutnost ovih kemijskih spojeva u zraku u koncentracijama većim od dozvoljenih vrijednosti neposredno utječe prvenstveno na ljudsko zdravlje, te na biljni fond u naselju.

Posrednim putem dolazi do zagađenja voda i tala, a osim toga onečišćenje zraka dovodi do pojačanog onečišćenja zgrada, korodiranja metala i usporavanja razvoja dekorativnih, voćarskih i povrtlarskih kultura koje se uzgajaju u gradu.

Osim neposrednog zagađenja zraka koje je rezultat otpadnih plinova kolni promet utječe i na povećanje količine prašine u zraku. Ovaj problem je naročito izražen na prometnicama koje nisu asfaltirane, a u naseljenim mjestima neposredno ovisi o standardu održavanja ulica (redovito pranje).

Mjere za zaštitu zraka od zagađenja prometom mogu se svesti na prometne i zaštitne. Premiještanje prometnih tokova iz gradskog središta i njihovo usmjeravanje na druge prometne pravce smanjiti će gustoću prometa u naseljenim mjestima. Moguće zaštitne mjere nisu vezane s velikim ulaganjima, a izuzetno su učinkovite. Radi se o uređenju odgovarajućih zelenih površina kojima se osigurava zaštitni zeleni tampon između prometnica i okolne gradnje. U ugroženijim dijelovima zeleni pojas se osim drvoreda može sastojati i iz grmolikog parternog zelenila kako bi se stvorila prepreka koja sprečava penetraciju štetnih tvari u pješački i stambeni dio ulice.

3.8.2. Buka i vibracije

Na području Županije do sada nije bilo sustavnog praćenja stanja u prostoru glede zaštite od buke kao jednog od elemenata zaštite okoliša, no nije bilo niti uočeno značajnije prekoračenje normi o razini buke. Iako današnja situacija u pogledu ugroženosti od prejake buke nije kritična, potrebno je pratiti situaciju naročito u urbanim područjima (gradska središta, blizina opterećenih prometnica, te blizina gospodarskih pogona).

Utjecaj buke na zdravlje i psihičko raspoloženje ljudi, te kao rezultat toga i kvalitetu uvjeta života veoma je velik te se zbog toga intenzivna buka smatra jednim od najneugodnijih utjecaja na životnu okolinu u gradu. Uz buku su često vezane i vibracije koje imaju izričito negativan utjecaj na kvalitet građevinskog fonda. Zakonom o zaštiti od buke ("Narodne novine" broj 17/90) i Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj rade i borave ljudi ("Narodne novine" broj 37/90) propisane su najviše moguće dopuštene razine buke na vanjskim prostorima koje iznose :

Zona	Namjena prostora	Najviše dopuštene razine vanjske buke u dBA	
		Dan	Noć
1.	Bolničke zone, oporavilišta, zone odmora i rekreacije, kulturno - povijesni lokaliteti i veliki parkovi	50	40
2.	Stambena gradska područja, ostala naselja, turističke zone, kampovi i zone odgojno - obrazovnih institucija, znanstveno – istraživački instituti	55	45
3.	Poslovno - stambena zona sa građevinama javne namjene izvan gradskog središta, dječja igrališta	60	50
4.	Poslovno - stambena zona sa građevinama javne namjene unutar gradskog središta, zone duž autoputeva i glavnih gradskih prometnica	65	50
5.	Industrijska, skladišna i servisna područja, te područja transportnih terminala, bez stanova	unutar zona - u skladu s propisima o zaštiti na radu na granici zona - buka ne smije prelaziti dopuštene razine u zoni s kojom graniči	

Veliki dio urbanističkih rješenja koja su navedena, vezano na problem zaštite zraka (premještanje tranzitnog prometa i gradnja obilaznica za veća naselja, uređenje zaštitnih zelenih pojaseva uz prometnice i gospodarske pogone, izrada studija utjecaja na okolinu za nove pogone), imati će neposredne učinke i na smanjenje razine buke u urbaniziranim područjima.

3.8.3. Voda i tlo ⁶⁹

⁶⁹ Korišteni podaci iz elaborata: "Vodno gospodarstvo - podloge za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije", izrađivač: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb, ožujak 2000. g.

Prožimanje međusobnog utjecaja između vode i tla uvjetuje i njihovo zajedničko sagledavanje u smislu problematike zaštite svih elemenata ekosistema od zagađenja.

Za pravilno, plansko i efikasno provođenje mjera za zaštitu voda od zagađivanja nužno se nameće potreba detaljnog sagledavanja postojećih i mogućih načina i izvora zagađenja, te njihove količine. Također je potrebno sagledati i hidrološko-hidrauličke značajke vodotoka, njihove autopurifikacijske značajke, traženu kvalitetu vode u vodotoku, te planove razvoja određenog područja itd. Cilj rješenja zaštite voda je očuvanje voda koje su još čiste, posebno za potrebe vodoopskrbe i korištenje voda, te poboljšavanje i očuvanje kvalitete voda u zakonom propisanim okvirima.

Glavni izvor zagađenja su otpadne vode, ali nisu zanemarivi ni ostali izvori zagađenja, kao ispiranje zagađenih površina i prometnica, erozija i ispiranje tla, umjetna gnojiva i zaštitna sredstva u poljoprivredi, gnojšta, prirodna zagađenja i slično. Postoji mogućnost i povremenih izvanrednih zagađenja uslijed nezgoda, remonta, nepažnje i sličnog. Kako se vodotoci na području Županije često koriste i kao odlagalište krutog otpada, potrebno je, osim redovitog čišćenja, provesti i odgovarajuće mjere za sprječavanje daljnjeg zagađenja.

Biološko stanje voda na području Županije istraživano je prema Uredbi o klasifikaciji voda ("Narodne novine" broj 77/98) kojom se ocjenjuje kakvoća voda i obavlja svrstavanje vode u vrste na temelju dopuštenih graničnih vrijednosti skupina pokazatelja: fizikalno - kemijskih, količine kisika, hranjivih tvari, makrobioloških i bakterioloških.

Na području Županije opažanja kakvoće površinskih voda vršena su na 11 mjernih mjesta, a radi bolje ocjene kakvoće na pojedinim dionicama vodotoka, prikazana je kakvoća vode na još 4 mjerna mjesta koja su u neposrednoj blizini granice Županije (Lonja kod Ivanić - Grada, Česma kod Obedišća, Ilova kod Velikog Vukovja i Pakra kod Lipika).

Tablica - Ocjena kakvoće vode za 1998. godinu

Mjerno mjesto	Pokazatelji					Vrsta vode		
	režim kisika, mg/l			mikrobiološki	biološki	režim kisika	mikrobiološki	biološki
	O ₂	KPK	BPK ₅	UK/I	ind.sap.			
Odra								
- Sisak	9,1	4,2	1,5	19.940	2,3	II	III	III
Kupa								
- Sisak (most)	9,7	3,0	1,4	88.209	2,4	I	III	III
- Brest	10,0	2,6	1,0	80.629	-	I	III	-
- Šišinec	10,8	2,0	1,1	19.160	2,3	I	III	III
Sava								
- M. Ves (pristanište)	7,7	3,3	1,9	221.636	2,9	I	IV	IV
- Galdovo (most)	7,4	4,8	2,1	164.974	2,9	II	IV	IV
- Lukavec	8,4	3,4	1,8	163.455	2,9	I	IV	IV
- Jasenovac	8,1	4,4	1,5	119.400	2,6	II	IV	III
- Košutarica	9,2	4,4	1,7	104.818	2,4	II	IV	III
Glina								
- Glina	10,7	3,0	1,1	46.436	-	I	III	-
Una								
- Hrv. Kostajnica	11,6	2,1	1,5	111.300	-	I	IV	-
Lonja								
- Ivanić - Grad	5,8	18,5	9,2	549.200	2,6	IV	IV	III
Česma								
- Obedišće	5,7	11,8	5,5	77.800	2,7	III	III	IV
Ilova								
	7,5	9,0	5,1	38.840	2,5	III	III	III

Sisačko-moslavačka županija, Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji s

- Veliko Vukovje								
Pakra								
- Lipik	9,5	3,7	2,6	1.504.000	-	II	IV	-

Iz pokazatelja kakvoće vode vidljivo je da je kakvoća voda više nego loša, čak pogoršana u odnosu na ranija razdoblja, što je djelomično i rezultat pooštrenih mjerila za ocjenu kakvoće vode iz nove Uredbe o klasifikaciji voda.

Stanje voda u 1998. godini moguće je usporediti sa stanjem planiranim u Državnom planu za zaštitu voda ("Narodne novine" broj 8/99) kojim su određene kategorije vode za međudržavne i državne vode :

- Sava	- od Zagreba do Siska	III kategorija
	- od Siska do granice SRJ	II kategorija
- Oteretni kanal Sava - Odra		II kategorija
- Glina	- od Topuskog do ušća u Kupu	II kategorija
- Una	- od granice BiH do ušća u Savu	II kategorija
- Odteretni kanal Lonja - Strug		II kategorija
- Česma	- od ceste Čazma - Natrta do Bjelovara	II kategorija
- Ilova	- ustava Ilovac	III kategorija
- Pakra	- od ušća Ilove	III kategorija

Za lokalne vode kategorizacija će biti određena Županijskim planom za zaštitu voda.

U smislu zaštite, tla imaju sljedeće funkcije:

1. prirodne funkcije kao što su: životna osnova i životni prostor za ljude, biljke, životinje i organizme u tlu; sastani dio prirodnog potencijala; funkcije razgradnje, filtera, rezervi i pretvorbe tvari;
2. funkcija arhiva prirodne i kulturne povijesti;
3. gospodarska funkcija (ležište sirovina, površina za naseljavanje, biljnu proizvodnju, te ostale načine gospodarenja i javnog korištenja)

Problem zagađenja tla sve je izraženiji jer se zemljište često intenzivno poljoprivredno koristi što podrazumijeva niz suvremenih mjera prihranjivanja tla umjetnim gnojivom radi većih prinosa. Nestručna primjena ovih agrotehničkih mjera može dovesti do bitnih poremećaja ekosistema i narušavanja prirodnih odnosa čime se dugoročno smanjuje kvaliteta tla.

Svakako da će problem zagađenosti tla neprimjerenom primjenom agrotehničkih sredstava biti sve manji kako poljoprivrednici budu bolje upoznati s negativnim učincima njihove primjene.

Na području grada Siska provedena su istraživanja o utjecaju zagađenosti zraka na zagađenje tla metalima. Pokazana je izravna ovisnost zagađenosti ova dva medija. Istraživanja su provedena na vrlo uskom području i ne omogućuju stvaranje istog zaključka za šire područje.

Poseban vid zagađenja tla u urbanim aglomeracijama je i nenadzirano odlaganje krutog i tekućeg (otpadna ulja) otpada. Zagađivanjem tla na takav način vrlo često dolazi do posljedica koje onemogućavaju ili veoma otežavaju njihovo privođenje nekoj namjeni, a naročito uređenje u zelene površine.

Budući da su zagađenjem naročito izložene upravo javne površine, korita vodotoka, te površine uz prometnice i puteve, koje predstavljaju potencijal za ozelenjavanje i trajno uređenje, problem je to izraženiji.

3.8.4. Ugroženi i degradirani prostori

Glavno opterećenje okoliša na području Županije nastaje u dijelu prometa, odvodnje, zagađenja podzemne vode i neodgovornim odlaganjem dijela komunalnog otpada (duž prometnica i uz vodotoke). Prostornim planom uređenja Sisačko - moslavačke županije određene su tri sastavnice zaštite prostora:

1. Zaštita osobito vrijednih područja :

- priroda i zaštićeni dijelovi prirode,
- ambijentalne životne sredine - ekosistemi,
- spomenici kulturne baštine,
- poljoprivredno zemljište,
- vode i izvori,
- rudna i mineralna blaga,
- šumske površine.

2. Sanacija ugroženih dijelova okoliša :

Prirodna sredina :

- ugroženost vodotoka, vodozaštitnih i vodoistražnih zona,
- tlo (zauzetost tla gradnjom, minirana područja, erozija)
- šume (degradacija, obraslost vrstama koje nisu najpogodnije za određeno tlo, neobnavljanje kvalitetnih šumskih zajednica),
- iskopi (nekontrolirano iskorištavanje mineralnih sirovina - kamena, šljunka i dr.),
- životinjske i biljne vrste,
- neuređena i nenadzirana odlagališta otpada.

Naselja :

- bespravna gradnja,
- nedostatak funkcija u seoskim naseljima,
- neriješen javni promet,
- neriješeno opremanje komunalnom infrastrukturom,
- zapuštenost i propadanje ruralnih ambijenata.

3. Mjere zaštite prirode i čovjekova okoliša :

Prirodne datosti :

- pravilno gospodarenje i korištenje potencijala prostora,
- zaštita vrijednih zona,
- biološka rekonstrukcija degradiranog pejzaža

Tla :

- korištenje tla na bazi prirodnih svojstava,
- uređenje vodnih režima,
- zaštita tla od negativnih kemijskih zagađenja i drugih zagađenja i oblika iscrpljenja,
- usmjeravanje nove gradnje na manje kvalitetna poljoprivredna zemljišta,
- izbor odgovarajućih poljoprivrednih kultura.

Šume :

- pravilno gospodarenje šumama,
- zaštita vrijednih šumskih zajednica,
- gradnja i održavanje šumskih puteva,
- okrupnjavanje i osnivanje poteza odgovarajućih biljnih zajednica.

Mineralne i rudne sirovine :

- pravilno uređenje i iskorištavanje iskopa,
- sanacija iskopa nakon završetka iskorištavanja.

Vode :

- očuvanje i poboljšanje kvalitete voda,
- odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda,
- uređenje i održavanje vodotokova,
- zaštita izvorišta,
- određivanje vodozaštitnih pojasa.

3.8.5. Smjernice za zaštitu od požara, elementarnih nepogoda, ratnih opasnosti i drugih izvanrednih događaja

Na području Sisačko - moslavačke županije Prostornim planom u skladu s podacima dobivenim od Odjela zaštite od požara policijske uprave Sisačko - moslavačke ⁷⁰ predviđene su slijedeće mjere zaštite od požara i eksplozije :

- Prilikom svih intervencija u prostoru, te izrade dokumenata prostornog uređenja niže razine koje se izrađuju na temelju ovog Prostornog plana obavezno je potrebno koristiti odredbe Pravilnika o uvjetima za vatrogasne pristupe ("Narodne novine" broj 35/94 i 55/94) i Pravilnika o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu za gašenje požara ("Službeni list" broj 30/91.).
- U skladu s odredbama Pravilnika o tehničkim uvjetima i normativima za siguran transport tekućih i plinovitih ugljikovodika magistralnim naftovodima i plinovodima za međunarodni transport ("Službeni list" broj 26/85), te u skladu s podacima dobivenim od Janaf-a d.d. ⁷¹ zaštitni koridor Jadranskog naftovoda u kojem je zabranjena svaka gradnja iznosi od osi naftovoda po 20 m na sjever i jug (zbog planirane gradnje paralelnog cjevovoda).
- Građevine i postrojenja u kojima će se skladištiti i koristiti zapaljive tekućine i plinovi, u skladu s odredbama Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima ("Narodne novine" broj 108/95), moraju se graditi na sigurnosnoj udaljenosti od ostalih građevina i komunalnih uređaja.
- Mjesta za gradnju građevina u kojima se obavlja proizvodnja, smještaj i čuvanje eksplozivnih tvari, sukladno članku 44. Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku upotrebu ("Narodne novine" broj 12/94) biti će, u slučaju potrebe za njihovu gradnju, određena detaljnim planovima prostornog uređenja, u skladu sa zahtjevom nadležne službe za zaštitu od požara.
- U mjestima u kojima se planira ustrojavanje vatrogasnih postaja detaljnim planovima prostornog uređenja potrebno je predvidjeti prostor za gradnju vatrogasne postaje približno u središtu mjesta uz glavnu prometnicu, kako bi vrijeme intervencije vatrogasne postrojbe bilo približno jednako za sve dijelove područja za koje se ono ustrojava.
- Ispred postojećih i budućih vatrogasnih postaja detaljnim planovima prostornog uređenja predvidjeti gradnju po jednog nadzemnog hidranta za punjenje vatrogasnih vozila.
- U slučaju potrebe određivanja mjesta za civilna strelišta otvorenog tipa za oružje s užljebljenom cijevi detaljnim planovima prostornog uređenja na odgovarajući način primjeniti odredbe Zakona o oružju ("Narodne novine" broj 46/97) i Pravilnika o posebnim uvjetima što ih moraju ispunjavati poslovne prostorije za proizvodnju oružja, promet oružja i streljiva, popravlanje i prepravlanje oružja, vođenje civilnih strelišta te zaštitu od požara, krađe i drugih nezgoda i zlouporaba ("Narodne novine" broj 8/93).

⁷⁰ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA, Policijska uprava Sisačko - moslavačka, Odjel zaštite od požara i civilne zaštite (dopis broj: 511-10-09/1-8836/2-99. 1/3 od 31.08.1999.god.)

⁷¹ JANAF d.d., Služba razvoja i gradnje (dopis broj IV-25599/NP od 06.09.1999. god.)

Uvjeti za određivanje gradova i naseljenih mjesta na području Županije u kojima se moraju graditi skloništa i druge građevine za zaštitu stanovništva, stupnjevi ugroženosti gradova i naseljenih mjesta, otpornost skloništa ovisno o zonama gdje se grade i način određivanja zona ugroženosti utvrđeni su Pravilnikom o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu ("Narodne novine" broj 2/91).

Skloništa i druge građevine za zaštitu stanovništva grade se u gradovima i naseljenim mjestima u kojima živi preko 2.000 stanovnika, odnosno izuzetno i u naseljenim mjestima s manje od 2.000 stanovnika ako se nalaze na području stupnja ugroženosti I. do IV.

Prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti gradovi i naseljena mjesta svrstavaju se od I. do IV. stupnja ugroženosti, koja se potom razvrstavaju u jednu ili više zona u kojima se grade skloništa određene otpornosti ili osigurava zaštita stanovništva na drugi način :

I. stupanj ugroženosti :

- gradovi u kojima živi preko 30.000 stanovnika;
- gradovi u kojima su sjedišta županija;
- gradovi i naseljena mjesta u kojima su locirane tvornice za proizvodnju opasnih tvari i sredstva i
- gradovi i naseljena mjesta sa značajnim prometnim čvorištima.

Na području Županije naselja I. stupnja ugroženosti su Sisak i Kutina. Područja ovih gradova trebaju se razdijeliti u zone u kojima se planira:

- a) gradnja skloništa otpornosti 100 kPa - na udaljenosti od 150 m od građevina kod kojih bi kvarovi na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša,
- b) gradnja skloništa dopunske zaštite otpornosti 50 kPa - na udaljenosti do 650 m od građevina kod kojih bi kvarovi na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša i u gusto naseljenim urbanim sredinama,
- c) osiguranje zaštite stanovništva u zaklonima - na cijelom području.

II. stupanj ugroženosti :

- gradovi i naseljena mjesta u kojima živi 10.000 do 30.000 stanovnika.

Naselje II. stupnja ugroženosti na području Županije je Petrinja. Područja gradova II. stupnja ugroženosti dijele se u jednu ili više zona u kojima se :

- a) grade skloništa dopunske zaštite otpornosti 50 kPa i skloništa za zaštitu od radijacije - u gusto naseljenim urbanim sredinama,
- b) osigurava zaštitu stanovništva u zaklonima - na cijelom području.

III. stupanj ugroženosti (malo ugroženi gradovi i naseljena mjesta):

- gradovi i naseljena mjesta u kojima živi 5.000 do 10.000 stanovnika.

Na području Županije naselja III. stupnja ugroženosti su: Novska i Glina. Područja ovih gradova trebaju se razdijeliti u jednu ili više zona u kojima se :

- a) grade skloništa za zaštitu od radijacije - u gusto naseljenim dijelovima,
- b) osigurava zaštitu stanovništva u zaklonima - na cijelom području.

IV. stupanj ugroženosti (malo ugroženi gradovi i naseljena mjesta):

- gradovi i naseljena mjesta u kojima živi 2.000 do 5.000 stanovnika.

Naselja IV. stupnja ugroženosti na području Županije su: Popovača, Hrvatska Kostajnica, Mošćenica, Lipovljani, Dvor, Sunja i Hrvatska Dubica. Područja ovih naselja dijele se u jednu ili više zona u kojima se osigurava zaštita stanovništva u zaklonima. Zaštita stanovništva u zaklonima planira se na cijelom području.

Zone ugroženosti određuju gradovi, odnosno općine na određenoj daljini od građevina koje bi mogle biti cilj napada u ratu i od građevina kod kojih bi veliki kvarovi (havarije) na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša, a prema procjenama ugroženosti i stupnju ugroženosti grada ili naseljenog mjesta.

Porodična skloništa otpornosti od 30 kPa grade se u mjestima razvrstanim u I. do III. stupnja ugroženosti u svim zonama u kojima je obvezna izgradnja skloništa bilo koje otpornosti. Skloništa se ne grade u neposrednoj blizini skladišta zapaljivih materija, ispod zgrada viših od 10 etaža, u razini nižoj od podruma zgrade, u plavnim područjima i u okviru građevina turističkih naselja.

II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE PLANA*

* Članak 4. Odluke o donošenju Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije» broj 04/01)

1. UVJETI RAZGRANIČENJA PROSTORA PREMA OBILJEŽJU, KORIŠTENJU I NAMJENI

1.0. Općenito

Prostornim planom Sisačko-moslavačke županije (nastavno u tekstu: Plan), na temelju Zakona o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 61/00), uz uvažavanje društveno gospodarskih, prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti razrađena su načela prostornog uređenja i utvrđeni ciljevi prostornog razvoja, te organizacija, zaštita, korištenje i namjena prostora područja Županije.

Plan sadrži prostornu i gospodarsku strukturu Županije, sustav središnjih naselja područnog značenja, sustav razvojne područne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, mjerila i smjernice za gospodarski razvoj, očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša te druge značajke od važnosti za Županiju.

Općine i Gradovi kao jedinice lokalne samouprave su temeljne prostorno - planske jedinice za provođenje Plana. Osnovna namjena, korištenje i zaštita prostora, te prostorna razgraničenja, prikazana su u kartografskom prikazu broj 1. Korištenje i namjena prostora, kao načelne planske postavke usmjeravajućeg značenja, a detaljnije razgraničenje pojedinih namjena, načina korištenja i uređenja određuje se prostornim planovima uređenja općina i gradova.

Korištenje i namjena prostora Županije određeni su osnovnim prostornim obilježjima, te prema korištenju i namjeni prostora.

Prema obilježju određena su područja koja po svojim osobitostima čine prepoznatljive cjeline, a obuhvaćaju jednu ili više općina/gradova. Prostorne cjeline i pripadajuće općine i gradovi iskazane su u Tablici 1.

Županija se sastoji iz 3 prostorne cjeline, odnosno 19 jedinica lokalne samouprave - općina i gradova. Razlikujemo tri posebna područja - prostorne cjeline, gledano od sjeveroistoka prema jugozapadu:

1. Brdski pojas Moslavačke gore i Psunja, koji obuhvaća dijelove 5 općina/gradova: Velika Ludina, Popovača, Kutina, Lipovljani i Novska.

2. Posavina i Pokuplje, koje obuhvaća 12 općina/gradova, ili njihove dijelove: Jasenovac, Martinska Ves, Hrvatska Dubica (dio), Kutina (dio), Lekenik (dio), Lipovljani (dio), Novska (dio), Petrinja (dio), Popovača (dio), Sisak (dio), Sunja (dio) i Velika Ludina (dio).
3. Brdski pojas Banovine i Vukomeričkih gorica, koji obuhvaća 12 općina/gradova, ili njihove dijelove: Donji Kukuruzari, Dvor, Glina, Gvozd, Hrvatska Dubica, Hrvatska Kostajnica, Majur, Topusko, Lekenik (dio), Sisak (dio), Sunja (dio) i Petrinja (dio).

Tablica 1: Prostorne cjeline

Područje	PREMA OBILJEŽJU	SAMOUP.CJELINE
	Prostorne cjeline	Općine i gradovi
Sisačko-moslavačka županija	BRDSKI POJAS MOSLAVAČKE GORE I PSUNJA	1. Kutina (dio) 2. Lipovljani (dio) 3. Novska (dio) 4. Popovača (dio) 5. Velika Ludina (dio)
	POSAVINA I POKUPLJE	1. Jasenovac 2. Martinska Ves 3. Hrvatska Dubica (dio) 4. Kutina (dio) 5. Lekenik (dio) 6. Lipovljani (dio) 7. Novska (dio) 8. Petrinja (dio) 9. Popovača (dio) 10. Sisak (dio) 11. Sunja (dio) 12. Velika Ludina (dio)
	BRDSKI POJAS BANOVINE I VUKOMERIČKIH GORICA	1. Donji Kukuruzari 2. Dvor 3. Glina 4. Gvozd 5. Hrvatska Dubica 6. Hrvatska Kostajnica 7. Majur 8. Topusko 9. Lekenik (dio) 10. Sisak (dio) 11. Sunja (dio) 12. Petrinja (dio)

Prema pretežitom korištenju prostor Županije se dijeli na područja namijenjena gradnji, kultivirana područja i prirodne predjele.

A. Područja namijenjena gradnji su prostori gdje su izvršeni ili se planiraju zahvati koji trajno mijenjaju stanje u prirodnom okruženju (tlo, vodotoci, vegetacija). Zahvati su gradnja, iskorištavanje sirovina, sanacija tla, nasipavanja, itd. odnosno svi postupci kojima oblikujemo ili mijenjamo postojeća prirodna obilježja, a izvode se:

- u građevinskim područjima naselja,
- izvan građevinskih područja (izdvojene djelatnosti i infrastruktura).

Građevinsko područje naselja je područje u kojem postoji izgrađeno naselje, ili se planira proširenje postojećeg naselja ili gradnja naselja. Unutar građevinskog područja zadovoljavaju se potrebe stanovanja, te sve druge djelatnosti potrebne za suvremen način življenja.

Izvan građevinskih područja moguća je (pod posebnim uvjetima) gradnja:

- građevina infrastrukture (prometne, energetske, komunalne itd.),
- stambenih i gospodarskih građevina za vlastite potrebe i potrebe seoskog turizma u službi poljoprivredne djelatnosti,
- građevina za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina,
- zdravstvenih, rekreacijskih i športskih građevina,
- građevina za potrebe obrane.

Izgradnja izvan građevinskog područja provodi se temeljem smjernica i uvjeta utvrđenih u prostornim planovima uređenja gradova i općina.

B. Kultivirana područja (ruralna, poljodjeljska) su ona u kojima se ljudske djelatnosti odvijaju bez značajnijih i/ili trajnih promjena stanja prirodnog okoliša, kroz djelatnosti kao što su poljoprivreda (voćarstvo, vinogradarstvo, stočarstvo i slično), šumarstvo i drugo. Po osnovnim namjenama kultivirana područja su:

- vrijedna poljoprivredna tla,
- manje poljoprivredne površine s dijelovima građevinskih područja i šumskim područjem,
- ostala obradiva tla,
- kultivirane vodne površine (umjetna jezera, akumulacije i kanali).

C. Prirodni predjeli su područja u kojima se planiraju samo one djelatnosti kojima se prirodno okruženje koristi bez trajnih promjena stanja i isključivo u cilju zaštite i očuvanja relativno slabijih ekosustava, ili ograničenog i kontroliranog iskorištavanja prirodnih resursa (šumarstvo, vodno gospodarstvo, ribarstvo, lovstvo, rekreacija, turizam i sl.).

Prema namjeni prirodni predjeli mogu biti:

- šumske površine (namjena: gospodarske, zaštitne i šume posebne namjene),
- vodne površine (rijeke, potoci i ostali vodotoci, jezera i ostale stajaće vode).

1.1. Ograničenja u korištenju prostora

S obzirom na osjetljivost prostora Županije i podobnost za prihvaćanje određenih zahvata u prostoru glede prirodnih obilježja i sustava utvrđuju se tri razine dopustivosti:

I. razina (područje zabrane)

U navedenim je područjima zabranjena svaka gradnja :

- I. i II. zaštitne zone vodocrpilišta
- poljoprivredno tlo I. i II. klase,
- zaštićeni ili evidentirani dijelovi prirode:
 - a) park prirode Lonjsko polje (područje Siska, Jasenovca, Novske, Kutine, Lipovljana, Popovače, Vel. Ludine) - osim u sklopu građevinskih područja naselja,
 - b) posebni botanički rezervat močvara Cret Đon (područje Općine Topusko)
 - c) posebni ornitološki rezervati: Rakita (područje Grada Siska), Krapje Đol (područje Općine Jasenovac) i Dol Dražiblat (područje Općine Jasenovac)
 - d) park šume: Kotar-Stari Gaj (područje Grada Siska i Grada Petrinje) i Brdo Djed (područje Grada Hrvatska Kostajnica),
 - e) spomenici parkovne arhitekture: Strossmayerovo šetalište u Petrinji, park u Glini, lječilišni perivoj u Topuskom

Zabrana se ne odnosi na gradnju infrastrukture (u slučaju kada bi zamjensko rješenje bilo neopravdano skupo), ali uz izvođenje posebnih mjera zaštite, koje su propisane posebnim zakonima koji propisuju zaštitu prirode, odnosno voda i poljoprivrednog zemljišta.

Dopuštena je rekonstrukcija postojećih objekata u svrhu poboljšanja uvjeta života na tim područjima, uz izvođenje posebnih mjera zaštite.

II. razina (područje ograničene gradnje)

U ovim je dijelovima prostora dopuštena gradnja, uz uvažavanje uvjeta zaštite, odnosno vodopravnih uvjeta:

- područje Parka prirode Lonjsko polje - u sklopu građevinskih područja naselja,

- A i B zaštitna zona vodocrpilišta,
- lokaliteti crpilišta termalnih vrela na području Općine Topusko,
- predjeli planirani za stavljanje pod zaštitu prema Zakonu o zaštiti prirode, lokaliteti određeni ovim Planom i predviđeni za prioritetna istraživanja:
 - a) kanjon Ljeskovac (posebni botanički rezervat, Općina Dvor)
 - b) odsjek 15 A Šamarice (posebni rezervat šumske vegetacije, Grad Petrinja)
 - c) šuma uz Vukičeviće u Dragotini (posebni ornitološki rezervat, Grad Glina)
 - d) Popratine luke (posebni zoološki rezervat, Grad Glina)
 - e) dolina rijeke Petrinjčice (posebni rezervat šumske vegetacije, Grad Petrinja)
 - f) potok Novska (park šuma, Grad Novska)
 - g) Brdo Djed (park šuma, Grad Hrvatska Kostajnica)
 - h) Nikolino brdo (park šuma, Općina Topusko)
 - i) šuma Podgledić (park šuma, Grad Glina)
 - j) Odransko polje (zaštićeni krajolik)
 - k) dolina rijeke Kupe i Mokrički lug (zaštićeni krajolik, više gradova i općina)
 - l) dolina Petrinjčice sa mlinovima (zaštićeni krajolik, Grad Petrinja)
 - m) dolina potoka Utinje (zaštićeni krajolik, Grad Petrinja)
 - n) dolina Gozdne (zaštićeni krajolik, Grad Glina)
 - o) Brezovo polje (zaštićeni krajolik, Grad Glina)

 - p) rijeka Sunja sa mlinovima (zaštićeni krajolik, Općina Sunja)
 - r) dolina rijeke Une (zaštićeni krajolik, više gradova i općina)
 - s) špilja u Šušnjaru (spomenik prirode, Grad Petrinja)
 - t) park u središtu Gline (spomenik parkovne arhitekture, Grad Glina)
 - u) parkovi u središtu Topuskog (park Opatovina, Engleski park uz otvorene bazene, park kod TIM-a i katoličke crkve - spomenici parkovne arhitekture)
 - v) područje oko groblja sv. Trojstva (panoramska točka - vidikovac, Grad Petrinja)
 - z) Čukur (panoramska točka - vidikovac, Grad Hrvatska Kostajnica)
- pojas do 50 m od ruba šume.

III. razina (ostalo područje)

U ovim je dijelovima prostora dopuštena gradnja sukladno dokumentima prostornog uređenja niže razine. Do donošenja prostornih planova uređenja gradova i općina gradnja će se utvrđivati u skladu s prostornim planovima bivših općina.

1.2. Razvoj i uređenje površina naselja

Pod naseljem se podrazumijeva prostorna jedinica koja ima ime i vlastiti sustav obilježavanja zgrada, a sastoji se od građevinskog područja i područja druge namjene na kojem se predviđa gradnja, odnosno proširenje postojećeg naselja.

Naseljem uz obalu voda smatra se ono naselje kojem je horizontalna udaljenost građevinskog područja manja od 100,0 m od obale rijeke ili jezera. Naselja se mogu izgrađivati samo na građevinskom području.

Građevinsko područje naselja utvrđuje se prostornim planom uređenja općine ili grada. Granicama građevinskog područja razgraničavaju se izgrađeni dijelovi naselja i površine predviđene za njihov razvoj od ostalih površina, koje su namijenjene razvoju poljoprivrede, šumarstva i drugih djelatnosti koje se s obzirom na svoju namjenu mogu odvijati izvan građevinskog područja.

1.3. Razvoj i uređenje površina izvan naselja

Površine za razvoj i uređenje izvan naselja planirane su ovim Planom, prostornim planovima

područja posebnih obilježja ili prostornim planovima uređenja pojedinih jedinica lokalne samouprave.

Osnovne grupe ovih površina su :

- gospodarska namjena,
- ugostiteljsko-turistička namjena
- športsko-rekreacijska namjena
- komunalna namjena
- posebna namjena

Gospodarska, komunalna i posebna namjena mogu se locirati uz obalu rijeka i jezera samo ako njihova tehnologija rada to uvjetuje.

U kartografskom prikazu broj 1. Korištenje i namjena prostora prikazane su lokacije postojećih i planiranih površina za razvoj i uređenje izvan naselja površina većih od 25,0 ha.

Površine za razvoj i uređenje izvan naselja manje od 25,0 ha određuju se prostornim planovima uređenja gradova i općina u kojima sve površine veće od 10,0 ha moraju biti prikazane na prikazu korištenja i namjene prostora, te moraju biti propisane odredbe za građenje navedenih zahvata izvan građevinskog područja naselja.

Građevine, koje se u skladu sa člankom 42. Zakona o prostornom uređenju mogu ili moraju graditi izvan građevinskog područja, moraju se projektirati, graditi i koristiti na način da ne ometaju poljoprivrednu i šumsku proizvodnju, korištenje drugih građevina, te da ne ugrožavaju vrijednosti čovjekovog okoliša i krajolika. Stambenim i gospodarskim građevinama u funkciji obavljanja poljoprivrednih djelatnosti ne smatraju se građevine povremenog stanovanja ("vikendice").

1.3.1. Gospodarska namjena

Površine za gospodarske namjene su izdvojene veće površine u kojima se smještaju proizvodno-poslovne djelatnosti. Razlikuju se osnovne vrste namjene:

- proizvodne (industrija, rafinerija, petrokemija, proizvodnja energije i sl.),
- poslovne (skladišta, veletrgovine i sl.) i
- poljoprivredne (farme, tovilišta i sl.).

Planirane, odnosno postojeće gospodarske zone (proizvodne i poslovne namjene) mogu biti smještene u sklopu građevinskog područja naselja, ili izdvojene kao samostalne zone izvan naselja. Prostornim planovima uređenja općina i gradova moguće je izvan naselja predvidjeti samostalna područja gospodarske namjene izvan naselja površine manje od 25,0 ha.

Gospodarske zone u službi poljoprivredne djelatnosti (farme, tovilišta i sl.), osim u sklopu građevinskog područja naselja, mogu biti smještene kao samostalne zone izdvojene izvan građevinskog područja naselja u skladu s odredbama utvrđenim prostornim planovima uređenja niže razine. Građevine u funkciji obavljanja poljoprivredne djelatnosti grade se u skladu s važećim propisima i na temelju prostornog plana uređenja grada ili općine.

Poljoprivredne gospodarske građevine koje se izgrađuju izvan građevinskog područja naselja mogu se graditi samo na poljoprivrednim česticama čija površina nije manja od 5.000 m².

Poljoprivredno zemljište na kojem postoji pojedinačna gospodarska građevina, čija je veličina i vrsta takva da to zemljište u smislu odredaba ove Odluke ne bi bilo dovoljno veliko za izgradnju dvaju gospodarskih objekata, ne može se parcelirati na manje dijelove, bez obzira u koje je vrijeme i po kojoj osnovi je ta građevina podignuta.

Za potrebe razvitka poljoprivrede, turizma i lova izvan građevinskog područja mogu se graditi stambeni objekti za vlastite potrebe uz uvjet da stambena zgrada ili funkcionalno povezana grupa zgrada, bude najmanje površine 500 m², sa pripadajućim hortikulturno ili poljoprivredno uređenim zemljištem, te da se gradi na građevinskoj čestici veličine od najmanje 6.000 m² površine, koja mora imati osiguran pristup s javne prometne površine.

Zemljište koje je služilo kao osnova za izdavanje lokacijske dozvole za izgradnju takve stambene građevine ne može se parcelirati na manje dijelove. Površina i raspored građevina,

komunalno opremanje te hortikulturno uređenje parcele ove stambene građevine utvrđuju se lokacijskom dozvolom, a moraju zadovoljiti propisane uvjete zaštite prirode, okoliša i krajobraza, te po potrebi uvjete zaštite spomenika kulturne baštine.

Na poljoprivrednim površinama mogu se graditi staklenici za uzgoj povrća, voća i cvijeća, te platenici. Platenicima se smatraju montažne građevine od plastične folije na drvenom ili metalnom roštilju.

Na potocima i stajaćim vodama mogu se graditi male hidroelektrane i ribnjaci u skladu s posebnim uvjetima nadležnih ustanova i službi.

1.3.2. Ugostiteljsko - turistička namjena

Površine za ugostiteljsko - turističku namjenu su područja u kojima se predviđaju sadržaji ugostiteljsko - turističke djelatnosti. Novi ugostiteljsko - turistički objekti trebaju biti planirani najprije u okviru postojećih naselja, ali i u granicama predviđenih proširenja naselja.

Gradnju novih građevina treba planirati na prirodno manje vrijednim područjima, (kako bi se ti prostori oplemenili a sačuvali vrlo vrijedni prirodni krajolici), te ih uklapati u oblike gradnje lokalne sredine.

Područja ugostiteljsko - turističke namjene površine manje od 25,0 ha mogu se Prostornim planovima uređenja općina i gradova predvidjeti i izvan naselja u skladu s odredbama ovog Plana. Građevine za ugostiteljsko - turističku namjenu koje se grade izvan građevinskog područja u pravilu se ne smiju graditi na oranicama, voćnjacima i vinogradima 1. i 2. bonitetne klase.

Ugostiteljsko-turistička područja su prostori gdje prevladavaju gospodarske djelatnosti ugostiteljstva i turizma s dopunjujućim djelatnostima. Područja takvog značenja za sada na području Županije nema, ali se može očekivati da će neka područja u budućnosti imati prevladavajuću ugostiteljsko - turističku namjenu, i to prvenstveno:

- područje Lonjskog polja (seoski i ekološki turizam)
- područje Moslavačkog vinogorja (vinske ceste)
- područje Pounja (seoski i ribolovni turizam)
- područje Topuskog (zdravstveni, športski i rekreativni sadržaji).

1.3.3. Športsko-rekreacijska namjena

Površine za športsko - rekreacijsku namjenu su veća područja i obuhvaćaju prostore za obavljanje športskih i rekreacijskih djelatnosti.

Prostornim planom uređenja općina i gradova treba predvidjeti područja športsko - rekreacione namjene i građevine površine do 25,0 ha, a prema odredbama ovog Plana, te osigurati prostore za nove i privlačne sadržaje športsko - rekreacijske namjene (športovi na vodi, golf igrališta, centar aeronautičkih športova, turističko - rekreacijski sadržaji za posebne oblike turizma: lov, ribolov, jahanje i sl.). Područja i građevine športsko - rekreacione namjene koje se grade izvan građevinskog područja u pravilu se ne smiju graditi na oranicama, voćnjacima i vinogradima 1. i 2. bonitetne klase.

Prema elaboratu "Golf kao element razvojne strategije hrvatskog turizma", na području Županije predviđena je gradnja igrališta za golf na području Graberja, a prostornim planovima niže razine mogu se planirati i na drugim pogodnim prostorima.

1.3.4. Komunalna namjena

Površine za komunalnu namjenu obuhvaćaju odlagališta otpada, groblja i ostale komunalne sadržaje i mogu se prostornim planovima uređenja općina i gradova predvidjeti izvan naselja u skladu s odredbama ovog Plana.

1.3.5. Posebna namjena

U skladu s potrebama Ministarstva obrane ovim Planom planirani (osigurani) su prostori

posebne namjene u kojima je dozvoljena gradnja samo objekata za potrebe obrane.

Prometni koridori na području Županije, naročito na području uz državnu granicu, te razvoj plovnih putova, vodoprivrede i infrastrukturnih koridora uskladit će se s potrebama obrane.

Prostornim planovima niže razine, u suradnji s nadležnim tijelima, odrediti će se površine i zaštitne zone vojnih kompleksa u kojima je izgradnja stambenih i ostalih sadržaja ograničena u skladu s posebnim uvjetima Ministarstva obrane. Ovim Planom predviđa se mogućnost prenamjene postojećih građevina za potrebe obrane, proizvodnje i skladištenja eksplozivnih naprava, uz suglasnost nadležnih tijela državne uprave i lokalne samouprave i poštivanje važećih zakona i propisa.

1.3.6. Iskorištavanje mineralnih sirovina

Polja za iskorištavanje mineralnih sirovina površina manjih od 25,0 ha određuju se prostornim planovima uređenja gradova i općina. U prostornim planovima uređenja jedinica lokalne samouprave postojeća i planirana polja za iskorištavanje površine veće od 10,0 ha moraju biti prikazana odgovarajućim grafičkim simbolom, te moraju biti propisane odredbe za građenje navedenih zahvata izvan građevinskog područja naselja.

Za iskorištavanje mineralnih sirovina predviđene su slijedeće mjere zaštite :

- postojeća polja za iskorištavanje moguće je koristiti (proširivati) uz uvjete propisane zakonom, a dijelove i cjeline koji se napuštaju i zatvaraju potrebno je sanirati ili prenamijeniti u skladu s izrađenom dokumentacijom na načelima zaštite okoliša,
- iskorištavanje mineralnih sirovina vezano je na područja na kojima se utvrde količine pojedinih struktura u podzemlju za koje je ekonomski opravdano iskorištavanje,
- sanacija mora obuhvatiti osiguranje stabilnosti kosina i okolnog terena polja za iskorištavanje, te ozelenjavanje ili neki drugi postupak uklapanja u okoliš i prenamjenu u površine druge namjene (šume, livade i sl.).

1.4. Površine izvan naselja za gradnju infrastrukture

Infrastruktura se dijeli na prometnu, vodnu i energetska. Slijedom toga dijele se na:

- prometne površine: za građevine prometa i građevine veza koje mogu biti kopnene (ceste, željeznice, terminali, naftovodi, produktovodi, optički kabeli, itd.), riječne (luke, pristaništa itd.) i zračne (aerodromi, heliodromi),
- površine za građevine vodovoda i odvodnje, za zahvat i distribuciju vode, te odvodnju oborinskih i otpadnih voda i
- površine za energetske građevine za proizvodnju, prijenos i distribuciju energenata (električna energija, plin, ugljen, nafta, itd.).

Infrastrukturni koridori i uređaji ucrtani su u kartografskim prikazima:

1. Korištenje i namjena prostora (cestovni, željeznički, riječni i zračni promet)
2. Infrastrukturni sustavi (pošta i telekomunikacije, cijevni transport nafte i plina, plinoopskrba, elektroenergetika, korištenje i uređenje vodotoka i voda, vodoopskrba)

Za pojedine planirane infrastrukturne koridore i uređaje ucrtane u Planu potrebno je izvesti dodatna istraživanja u cilju utvrđivanja točnih koridora. Ovo se naročito odnosi na prometne infrastrukturne koridore od državnog i županijskog značaja: auto-cestu Zagreb–Split kroz područje Banovine, brze ceste Slunj–Sisak –Kutina i Sisak–Karlovac, te trasu brze željezničke pruge Sisak–Kutina, koja prolazi Lonjskim poljem.

Kroz ta dodatna istraživanja potrebno je usuglasiti različite interese pojedinih korisnika u prostoru, s težištem na zaštiti kulturne i prirodne baštine i okoliša.

1.4.1. Prometne površine

Prometne površine su gospodarski prostori u kojima prevladavaju prometni sadržaji. Razvijati će se uz veća prometna čvorišta i zone u Kutini i Sisku, te u industrijskim kompleksima.

Dopunu sustavu prometnih površina činiti će zone uz granične prijelaze, kada oni budu određeni međudržavnim sporazumom.

U sklopu cestovnih koridora, unutar i izvan građevinskih područja, a u skladu s posebnim uvjetima nadležne uprave za ceste, predviđa se izgradnja pratećih objekata (moteli, benzinske postaje s pratećim sadržajima i sl.). U koridoru riječnog plovnog puta na Savi i Kupi moguća je rekonstrukcija postojećih ili izgradnja planiranih luka, pristaništa, sidrišta, stovarišta za šljunak i skelskih prijelaza, u vidu izvedbe hidrotehničkih zahvata i građevina, te prilaznih puteva i platoa.

Površine od značenja za prometni sustav područja Županije potrebno je dalje smišljeno razvijati na lokacijama:

1. lučke prometno - skladišne zone u Sisku, sa specijaliziranim robnim terminalima, te tehnologijskim i prometno - radnim kompleksima ranžiranja i servisiranja
2. riječnog naftnog terminala Rafinerije Sisak,
3. željezničkog prometno - carinskog terminala u Sisku, Kutini, Novskoj, Sunji i Volinji
4. kamionskog terminala na području Siska i Kutine,
5. međunarodnih graničnih prijelaza.

Unutar ovih područja razvijat će se i ostale djelatnosti koje su u funkciji pružanja navedenih usluga.

1.4.2. Utvrđivanje koridora za vođenje prometne i komunalne infrastrukture

Do izrade detaljnije dokumentacije potrebno je u prostornim planovima uređenja gradova i općina osigurati prostorne koridore za prolaz planiranih cestovnih i željezničkih prometnih pravaca prema planskim trasama utvrđenim Planom, u širini određenoj za zaštitni pojas ceste prema Zakonu o javnim cestama, odnosno Zakonu o sigurnosti u željezničkom prometu, osim unutar građevinskog područja naselja, gdje se detaljnije trase i širine prostornih koridora utvrđuju dokumentom prostornog uređenja niže razine (GUP, UPU ili DPU).

Moguća su manja odstupanja od predloženih usmjeravajućih trasa tijekom detaljnije razrade u okviru prostornih planova uređenja gradova i općina, prometnih i komunalnih studija i sl. Pri tome se točke prijelaza između jedinica lokalne samouprave moraju zadržati, ili se mogu promijeniti uz suglasnost jedinica lokalne samouprave koje međusobno graniče u predloženoj točki.

Za potrebe rekonstrukcije ili izgradnje planirane kategorije plovnosti riječnog puta na Savi i Kupi moguće su ispravke postojećeg korita, koje se trebaju planirati uz najveću zaštitu okolnog krajolika.

Za razvoj i izgradnju vodova komunalne infrastrukture predviđa se osiguranje novih koridora za izgradnju magistralnih vodova, dok je za povećanje propusnosti mreže komunalnih vodova, ukoliko je to moguće, potrebno koristiti postojeće infrastrukturne koridore. Potrebno je težiti objedinjavanju infrastrukturnih koridora u cilju zaštite i očuvanja prostora i sprečavanja nepotrebnog zauzimanja novih površina.

Pri konačnom određivanju novih trasa magistralne komunalne infrastrukture potrebno je nastojati zaobići postojeća i planirana građevinska područja, šume i šumska zemljišta, te voditi računa o bonitetu poljoprivrednih površina radi mogućeg utjecaja na smanjenje poljoprivredne proizvodnje.

1.5. Poljoprivredno tlo i šumske površine

1.5.1. Poljoprivredno tlo

Poljoprivredno tlo se prema osnovnoj namjeni dijeli na:

1. Vrijedno obradivo tlo namijenjeno primarno poljoprivrednoj proizvodnji, a prostornim planom uređenja općina i gradova može se iznimno dozvoliti djelomično i drugačije,
2. Ostala obradiva tla namijenjena poljoprivrednoj proizvodnji u najmanje 50% površine.

1.5.2. Šumske površine

Šume osnovne namjene dijele se na :

- **gospodarske šume**, namijenjene prvenstveno za proizvodnju drva i drugih šumskih proizvoda,
- **zaštitne šume**, namijenjene prvenstveno za zaštitu zemljišta, vodnih tokova, erozivnih područja, naselja, gospodarskih i drugih građevina i imovine,
- **šume posebne namjene** su:
 - a) šume i dijelovi šuma registrirani za proizvodnju šumskog sjemena;
 - b) šume koje predstavljaju posebne rijetkosti ili su od posebnog znanstvenog ili povijesnog značenja (nacionalni parkovi, parkovi prirode, rezervati i sl.);
 - c) šume namijenjene znanstvenim istraživanjima, nastavi i drugim potrebama (obrana), te potrebama utvrđenim posebnim propisima;
 - d) šume namijenjene za odmor i rekreaciju (park - šume).

Šumsko - gospodarska osnova je osnovni dokument uređenja šuma i šumskog zemljišta.

Prostornim planom uređenja općine / grada detaljnije će se razgraničiti šume po namjeni, posebno vodeći računa o mogućem i potrebnom proširenju šumskih površina.

1.5.2.1. Radi potrebe zaštite državnih šuma nije dozvoljeno njihovo prosijecanje, krčenje, prenamjena ni narušavanje šumskog ruba, osim za namjene utvrđene ovim Planom i prostornim planovima uređenja općina i gradova.

Zaštitna zona šuma zasniva se 50 metara od ruba šume.

Za uvjete izgradnje kao i za ograđivanje privatnih parcela 50 metara od ruba šume potrebno je uvažiti smjernice nadležnog poduzeća za šume.

U zaštitnim zonama šume, postojeću izgradnju potrebno je zadržati u datim okvirima kako bi bila primjerena okolišu.

Potrebno je riješiti pitanje otvorenih kopova i nedovršenih ostalih zahvata (kamenolomi, šljunčare i drugo) u neposrednoj blizini šumskih površina, te izraditi prijedlog njihove konačne rekultivacije.

1.5.2.2. Sve šume, zaštićene Zakonom o zaštiti prirode i Zakonom o šumama, su šume s posebnom namjenom što utječe na način gospodarenja.

U šumama zaštićenim prema Zakonu o zaštiti prirode (park prirode, park šume, posebni rezervati, značajni krajolici i drugi zaštićeni objekti) treba biti obavezno stručno gospodarenje šumama. Uz osnovna šumarska načela njege i obnove na način gospodarenja može utjecati i predviđeni stupanj zaštite.

Nadležna poduzeća za šume trebaju u suradnji s jedinicama lokalne samouprave izraditi programe gospodarenja u kojima je potrebno odrediti uvjete zaštite prirode prema posebnim zakonima. U sklopu navedenih programa gospodarenja potrebno je odrediti granicu područja temeljnog fenomena koji određuje način gospodarenja određenim šumskim površinama, glede ekološke zaštite koja se želi naglasiti.

Osim šuma zaštićenih prema Zakonu o zaštiti prirode na području Županije postoje i posebno zaštićena šumska područja koje štiti Zakon o šumama.

1.5.2.3. Potrebno je izraditi i obnoviti Programe gospodarenja privatnim šumama kojima će se osigurati čuvanje privatnih šuma, jedinstveno i stvarno gospodarenje privatnim šumama (uz pomoć stručne organizacije).

Za potrebe izrade Programa gospodarenja privatnim šumama potrebno je utvrditi stvarno stanje šuma, te provesti nadzor nad iskorištavanjem.

Prostornim planom uređenja općina/gradova potrebno je u sklopu Plana namjene površina provesti zaštitu privatnih šuma.

1.5.3. Ostalo poljoprivredno i šumsko tlo

Ostalo poljoprivredno i šumsko tlo je prostor na kojem se mogu, osim poljoprivredne proizvodnje, odvijati sve ostale aktivnosti sukladne namjeni prostora. Zemljišta koja nisu namijenjena poljoprivrednoj proizvodnji mogu se pošumiti.

1.6. Vodne površine

Vodne površine dijele se na: vodotoke, jezera, akumulacije, retencije, bajere i ribnjake. Namjena i način korištenja vodne površine odnosi se i na prostor ispod i iznad vodne plohe.

Građenje u obalnom pojasu u smislu točke 1.2. stavak 2. ove Odluke određuje se prostornim planom uređenja općine ili grada.

Detaljnije razgraničenje vodnih površina (vodotoci, jezera, akumulacije, retencije, bajeri, ribnjaci i sl.) odrediti će se prostornim planom uređenja općine ili grada.

2. UVJETI ODREĐIVANJA PROSTORA GRAĐEVINA OD VAŽNOSTI ZA DRŽAVU I ŽUPANIJU

Određivanje prostora i koridora za građevine od važnosti za Državu i Županiju u Planu se određuje načelno, kao planski i usmjeravajući uvjet koji se na terenu detaljnije primjenjuje kroz prostorne planove uređenja gradova i općina. Određivanje lokacija građevina od važnosti za Državu i Županiju treba provoditi temeljem detaljnih studijskih i projektnih istraživanja.

Koridori za istraživanje označuju prometnice, odnosno dijelove prometnica čiji će se konačni koridori moći odrediti, odnosno osigurati u prostornim planovima uređenja gradova i općina tek po izradi elaborata od strane nadležnih državnih institucija.

Na temelju Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske («Narodne novine» broj 50/99) i Uredbe o određivanju građevina od važnosti za Republiku Hrvatsku («Narodne novine» broj 6/2000), te interesa i potreba Županije, ovim se Planom dijelovi prostora Županije mogu planirati za gradnju građevina od važnosti za Državu i Županiju, i to:

- proizvodne građevine,
- građevine društvenih djelatnosti,
- građevine infrastrukture,
- građevine za postupanje s otpadom.

2.1. Građevine i zahvati od važnosti za Državu

2.1.1. Proizvodne građevine

Građevine za proizvodnju baznih kemijskih proizvoda, proizvodnju energije, preradu nafte, preradu i obradu otpada, preradu obojenih metala, crnu metalurgiju, preradu nemetalnih minerala, cement, staklo, keramiku, celulozu, papir, tekstil i kožu.

2.1.2. Građevine infrastrukture

2.1.2.1. Prometne građevine

a) Cestovne građevine s pripadajućim građevinama i uređajima

- novogradnje:
 - auto cesta: Zagreb - Sisak - Dvor - Bihać - Split (tzv. "Turopoljsko - banovinski cestovni smjer", u dva moguća koridora - uvršten u I. skupinu prioriteta prema Strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske)

-brze ceste:

⇒ Sisak - Pokupsko - Karlovac (dolinom Kupe);

⇒ Slunj - Topusko - Glina - Petrinja - Sisak - Kutina - Virovitica - Terezino Polje s odvojkom Karlovac - Gvozd - Glina (tzv. "Moslavačko - pokupski cestovni smjer" - uvršten u III. skupinu prioriteta prema Strategiji prometnog razvitka RH)

- održavanje, uređenje i rekonstrukcija postojećih državnih cesta s obilascima naselja (Sisak, Kutina, Petrinja, Glina, Novska, Hrvatska Kostajnica, Popovača, Topusko i ostala)
- međunarodni cestovni granični prijelazi (broj, lokacije i kategorije cestovnih graničnih prijelaza biti će određene međudržavnim ugovorima)

b) Željezničke građevine s pripadajućim građevinama

- postojeće magistralne željezničke pruge, te kolodvori i pružna postrojenja na kolodvorima, osim industrijskih kolosijeka, kolodvorskih i pogonskih zgrada
- planirana željeznička pruga od Siska do Kutine
- međunarodni željeznički granični prijelaz Volinja
- željeznički prometno - carinski terminali u Sisku i Kutini

c) Riječne građevine

- plovni put rijekom Savom
- međunarodna riječna luka Sisak (pristanište na Kupi za klasične i rasute terete, luka za naftu i naftne derivate na Savi)
- plovni put rijekom Kupom

2.1.2.2. Vodne građevine

a) Regulacijske i zaštitne vodne građevine :

- građevine na međudržavnim vodama Save i Une,
- građevine na vodotocima od posebnog državnog interesa,
- retencije, akumulacije, lateralni kanali i druge građevine državnog značaja

b) Građevine za melioracijsku odvodnju državnog značaja

c) Građevine za korištenje voda :

- vodoopskrbni sustav Moslavačka Posavina,
- vodoopskrbni sustav Sisak - Petrinja,
- ribnjak u Lipovljanima.

d) Građevine za zaštitu voda - sustav za odvodnju otpadnih voda (kolektori, glavni odvodni kanali, rasteretne i retencijske građevine, uređaj za pročišćavanje otpadnih voda, ispus i dr.) kapaciteta većeg od 25.000 ES

2.1.2.3. Energetske građevine

a) Elektroenergetske građevine :

- proizvodne građevine:
 - izgradnja novog bloka u TE-TO Sisak,
 - TE Mahovo na prirodni plin
 - HE Strelečko na Savi,
 - HE Pokuplje na Kupi (u skladu sa zahtjevima zaštite okoliša),
- dalekovodi, transformatorska i rasklopna postrojenja (napona 220 kV i 400 kV)

b) Građevine za proizvodnju i transport nafte i plina s pripadajućim građevinama, odnosno uređajima i postrojenjima

- međunarodni naftovod JANAF, uključivo naftni terminal
- magistralni naftovodi

- polja za iskorištavanje nafte i plina (Gojlo, Jamarice, Janja Lipa, Kozarice, Lipovljani, Mramor Brdo, Okoli, Stružec, Vezišće, Voloder i Žutica)
- magistralni produktovod Sisak - Zagreb
- magistralni plinovodi :
 1. plinovod Rijeka - Karlovac - Zagreb - Okoli - Sisak
 2. plinovod Kozarac - Sisak
 3. plinovod Sisak - Karlovac
- podzemno spremište plina Okoli
- centralna plinska stanica Okoli

2.1.2.4. Građevine za postupanje s opasnim otpadom

Na području Županije prema Programu prostornog uređenja RH («Narodne novine» broj 50/99) predviđena je lokacija (Trgovska gora) za daljnja istraživanje, koja će potvrditi ili odbaciti mogućnost gradnje odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada (NSRAO) na ovom prostoru.[\]

Na području Županije Programom prostornog uređenja RH predviđene su tri lokacije za skladištenje opasnog otpada (sabirališta) i to u okolici Novske, Kutine i Dvora.

Građevine za obradu opasnog otpada Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđene su u Sisku (peć Herbosa, fluidna peć u INA Rafineriji nafte Sisak, te rotacijska peć u INA Rafineriji nafte u Sisku - u izgradnji).

2.1.3. Građevine posebne namjene

Prostor od interesa za obranu određuje se granicama vojnog kompleksa i građevina, u suradnji s nadležnim tijelom obrane. Razgraničenjem treba odrediti vojni kompleks i građevine, te zaštitni pojas oko vojnih kompleksa. Zaštitni pojas je dio vojnog kompleksa koji se određuje ovisno o vrsti, namjeni i položaju građevina u prostoru.

Nužno je uskladiti s potrebama obrane uvjete korištenja prostora: šumskih, poljoprivrednih i vodnih površina, površina za razvoj naselja, površina izvan naselja za izdvojene namjene i zaštićenih područja.

Postojeće lokacije prostora od značaja za obranu navedene su u sljedećoj tablici:

OPĆINA I GRAD	KOMPLEKSI I GRAĐEVINE
PETRINJA	1. P. Matanović
	2. Zrin
	3. Malinovo
	4. Hanžekova ulica
	5. Poloj
GLINA	6. Glina
SISAK	7. Šašina Greda
LEKENIK	8. Brežane Lekeničke
DVOR	9. Čerkezovac
	10. Piramida (Zrinska gora)
KUTINA	11. Humka

Osnovna usmjerenja prostornog razvitka i uređenja prostora radi određivanja interesa obrane su:

- usmjeriti prostorno razvojne prioritete za zaštitu interesa obrane,
- uskladiti potrebe osiguranja prostora od interesa za obranu s drugim korisnicima prostora,
- odrediti prostorne elemente, smjernice i mjere za utvrđivanje prostora i sustava od interesa za obranu.

U gornjoj tablici su navedene postojeće lokacije. Pojedine lokacije se mogu prenamijeniti u površine naselja, površine izvan naselja za izdvojene namjene ili druge namjene, uz suglasnost nadležnog tijela obrane.

[\] Vidi točku 11.4

U postupku donošenja prostornog plana uređenja općine ili grada mora se pribaviti mišljenje nadležnog tijela obrane.

2.2. Građevine i zahvati od važnosti za Županiju

2.2.1. Gospodarske površine

- prehrambena, drvna i tekstilna industrija
- proizvodnja energije
- rafinerija nafte
- kemijska i petrokemijska industrija
- metalna industrija

2.2.2. Građevine društvenih djelatnosti

- uprava i pravosuđe
- obrazovne ustanove
- kulturne ustanove
- visokoškolske i znanstvene ustanove
- zdravstvene ustanove
- ustanove socijalne skrbi
- športsko - rekreacijski sadržaji

2.2.3. Građevine infrastrukture

2.2.3.1. Lučke građevine - luka Sisak

2.2.3.2. Cestovne građevine - županijske ceste u skladu s Odlukom o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste («Narodne novine» broj 79/99). Planom se predviđaju za županijske ceste sljedeće prometnice:

Postojeće ceste :

- održavanje, uređenje i rekonstrukcija postojećih županijskih cesta s obilascima naselja (Sisak, Kutina, Petrinja, Glina, Novska, Hrvatska Kostajnica, Popovača, Topusko i ostala)

Postojeće ceste - prekategORIZACIJA :

- Selište - Topusko,
- Miočinovići - Mali Gradac

Novogradnje:

- Hrvatska Kostajnica - Sunja - Gradusa (novi most na Savi) - Topolovac - Hrastelnica,
- Hrastelnica - Mahovo - Lijeva Martinska Ves - Lijevi Dubrovčak (Topolje),
- Sisak - Desna Martinska Ves - Ruča - Veleševac,
- Lekenik - Jezero Posavsko - L. Dubrovčak - D. Dubrovčak - Ivanić-Grad,
- Gornji Dobretin - Donji Dobretin - Javornik - Dvor.

Mostovi :

- mostovi preko Save u Dubrovčaku, Martinskoj Vesi, Sisku, Gradusi i Kratečkom.
- most preko Une kod Hrvatske Kostajnice,
- ostali mostovi na županijskim cestovnim pravcima

Kamionski terminali :

- Sisak, Kutina, Novska, Petrinja

Međunarodni granični prijelazi

2.2.3.3. Građevine telekomunikacija i pošta

1. tranzitno - pristupne telefonske centrale (TC - PC) Sisak i Kutina,
2. svjetlovodni sustav prijenosa (SVK),
3. pristupne mreže i udaljeni pretplatnički stupnjevi (UPS),
4. pokretne mreže (analogne i digitalne)

5. središte pošta Sisak sa 39 poštanskih ureda

2.2.3.4. Građevine za vodoopskrbu - građevine i uređaji vodozahvata, crpljenja, pripreme, spremanja i distribucije vode koji pripadaju vodoopskrbnim sustavima:

- vodoopskrbni sustav Glina - Gvozd - Topusko,
- vodoopskrbni sustav Hrvatska Kostajnica.

2.2.3.6. Građevine sustava odvodnje - građevine i uređaji sustava odvodnje otpadnih voda (kolektor, crpke, uređaji, ispusti i drugo) kapaciteta 5.000 do 25.000 ES

2.2.3.7. Elektroenergetske građevine - dalekovodi, transformatorska i rasklopna postrojenja (napona 20 - 400 kV)

2.2.3.8. Građevine plinoopskrbe - MRS (mjerno redukcijske stanice), RS (redukcijske stanice) i buduća županijska plinska mreža.

2.2.4. Građevine za postupanje s neopasnim tehnološkim otpadom

Odlagalište neopasnog tehnološkog otpada se nalazi na prostoru Grada Kutine (odlagalište fosfogipsa Petrokemije d.d. Kutina).

Nova lokacija (ukoliko se ukaže potreba) odlagališta neopasnog tehnološkog otpada za Županiju će se odrediti nakon istražnih radova i Studije odabira lokacije.

2.3. Popis građevina i zahvata za koje je potrebna provedba postupka procjene utjecaja na okoliš

Procjenu utjecaja na okoliš potrebno je izraditi za građevine i zahvate u prostoru koji su određeni Pravilnikom o procjeni utjecaja na okoliš («Narodne novine» broj 59/00).

S obzirom na prirodna bogatstva (kamen, pijesak, šljunak, nafta, plin...), te strateško opredjeljenje Sisačko-moslavačke županije koje se prvenstveno odnosi na:

- restrukturiranje velikih gospodarskih subjekata (INE, Petrokemije, Herbosa, ...)
- razvoj srednjeg i malog poduzetništva
- poljoprivredni razvitak (poljodjelstvo, stočarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, proizvodnja zdrave hrane...)
- razvoj turizma, lova...
- te zaštitu prirode i okoliša, obveza provedbe postupka procjene utjecaja na okoliš se propisuje i za:

- a) slučajeve da se na relativno malom prostoru planira više istovrsnih zahvata (niz) čije su pojedinačne veličine tj. kapaciteti ispod , no ukupni kapacitet iznad granica propisanih popisom zahvata koji čine sastavni dio Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš («Narodne novine» broj 59/00)
- b) skladišta nafte i njenih derivata kao samostalnih građevina kapaciteta ispod 50.000 t, a iznad 10.000 t
- c) skladišta ukapljenog naftnog plina (UNP) kao samostalne građevine kapaciteta od 5.000 – 10.000 t
- d) građevine za iskorištavanje gline, šljunka, pijeska s ukupnim rezervama manjim od 500.000m³, ali većih od 100.000 m³.
- e) građevine za iskorištavanje tehničkog građevinskog kamena s ukupnim rezervama manjim od 100.000 m³, ali većim od 10.000 m³.
- f) sustavi za obradu otpadnih voda kapaciteta većeg od 5000 ES (ekvivalent stanovnika)
- g) groblja za potrebe naselja iznad 10.000 stanovnika
- h) građevine za proizvodnju kemikalija, kemijskih proizvoda kapaciteta većeg od

5.000 t/god.

- i) istraživanje i korištenje geotermalnih voda u turističke, rekreativne, ugostiteljske svrhe i stakleničku proizvodnju hrane i bilja

Pri izradi PPUO/PPUG moguće je predvidjeti i ostale građevine i zahvate za koje je potrebna provedba postupka procjene utjecaja na okoliš, a koji nisu navedeni u Pravilniku o procjeni utjecaja na okoliš (Popis zahvata) niti u ovom Planu. Za iste je potrebno u postupku donošenja pribaviti suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja u vezi s mjerama zaštite okoliša.

Na prostoru opterećenog okoliša (Sisak i Kutina) dozvoljava se gradnja i rekonstrukcija proizvodnih pogona uz primjenu tehnologija koje ne povećavaju dosadašnju razinu onečišćenja zraka ("čiste tehnologije").

Građevine i zahvati za koje je potrebna provedba postupka procjene utjecaja na okoliš, a koji se nalaze u Parku prirode Lonjsko polje, biti će određeni u Prostornom planu parka prirode.

3. UVJETI SMJEŠTAJA GOSPODARSKIH SADRŽAJA U PROSTORU

U okviru Plana utvrđuju se osnovna usmjerenja za prostorni razmještaj slijedećih gospodarskih sadržaja:

- rudarstvo i iskorištavanje mineralnih sirovina,
- industrija i poduzetnički ili obrtnički sadržaji,
- poljoprivreda i ribarstvo,
- šumarstvo,
- turizam i ugostiteljstvo.

3.1. Rudarstvo i iskorištavanje mineralnih sirovina

Rudarstvo i iskorištavanje mineralnih sirovina je vezana na korištenje prirodnih resursa, što uvjetuje njihov smještaj uz ležišta sirovina, poštujući ove odredbe:

- postojeća polja za iskorištavanje se mogu koristiti i proširivati uz uvjete određene zakonom i propisima, a dijelove ili cjeline koji se napuštaju ili zatvaraju treba sanirati, prenamjeniti ili vratiti u prvobitno stanje
- nova polja za iskorištavanje koja se planiraju otvoriti, na razini plansko - usmjeravajućeg određenja, su istražna polja geotermalne vode, građevnog kamena, itd.

3.2. Industrija i poduzetnički ili obrtnički sadržaji

Industrijski i različiti poduzetnički ili obrtnički sadržaji smještavaju se u pravilu unutar građevinskih područja, uz izuzetak postrojenja za iskorištavanje mineralnih sirovina i drugih postrojenja vezanih uz iskorištavanje prirodnih resursa. Prilikom smještaja ovih sadržaja treba:

- težiti boljem iskorištavanju i popunjavanju postojećih industrijskih i drugih zona, s ciljem potpunijeg iskorištavanja prostora i infrastrukture, te zaštite neizgrađenih površina,
- poticati razmještaj industrijskih djelatnosti u lokalna središta, s ciljem korištenja neiskorištenih resursa, uz jačanje policentrične strukture Županije (razvoj manjih gradova i naselja, razvoj pograničnog područja),
- poticati razvoj srednjih i malih industrijskih, poduzetničkih i obrtničkih pogona, posebice u gradovima, općinskim središtima i naseljima s više od 1.000 stanovnika, u cilju razvitka njihovih razvojnih i urbanih obilježja, te preuzimanja uloge u mreži naselja Županije,
- raspored radnih mjesta prilagoditi postojećim i planiranim područjima stanovanja,
- zaštititi kvalitetne poljoprivredne površine od prenamjene, odnosno izgradnje trajnih građevina,

- postupno rješavati probleme infrastrukture, posebno izgradnje vodoopskrbne i kanalizacijske mreže, kako bi se sačuvala većina izvorišta pitkih voda,
- prilagoditi smještaj novih i daljnji rad postojećih građevina zahtjevima zakona i propisa o zaštiti okoliša,
- voditi računa da lokacije za nove i značajne izmjene na postojećim djelatnostima budu smještene na sigurnoj lokaciji od postojećih središta naseljenosti te da se uspostave sigurnosna područja oko opasnih djelatnosti.

S obzirom na način kako se pojedine djelatnosti obavljaju u prostoru i na planirane potrebe povećanja gospodarskih sadržaja kroz izgradnju novih ili rekonstrukciju postojećih, moguće je to:

- u pretežito novijim proizvodnim ili poslovnim zonama, gdje su do sada izgrađeni dijelovi tih zona i osnovna infrastrukturna mreža,
- u planiranim proizvodno - poslovnim zonama gdje još nije započeta gradnja i gdje su troškovi pripreme, opremanja i uređenja zemljišta visoki, pa zahtijevaju udruživanje više korisnika radi smanjenja jediničnih troškova gradnje,
- u većem dijelu postojećih zona, (gdje je znatno smanjena zaposlenost), pa postoji višak prostora, koji uz daljnju modernizaciju proizvodnje, pružaju dodatne mogućnosti,
- u urbanim sredinama kroz prenamjenu prostora postoji niz mogućnosti za korištenje poslovnog prostora za tercijarne i kvartarne djelatnosti,
- u ruralnim sredinama postojeći nedovoljno iskorišteni poljoprivredno gospodarski sadržaji pružaju mogućnosti za preradu poljoprivrednih i stočarskih proizvoda,
- za pojedinačne manje poslovne zone s posebnim lokacijskim zahtjevima, potrebno je prije određivanja lokacije izraditi propisana prethodna istraživanja.

3.3. Poljoprivreda, stočarstvo i ribarstvo

Razvoj poljoprivrede će se temeljiti na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, kao i farmerskom tipu gospodarstva. U tom cilju potrebno je:

- zaustaviti usitnjavanje i poticati povećanje zemljišnog posjeda, uz poželjno utvrđivanje klasa tla, te djelotvornu zaštitu kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta,
- mijenjati strukturu poljoprivredne proizvodnje, te smanjiti uporabu umjetnih gnojiva i zaštitnih sredstava koje doprinose zagađenju tla i vode,
- smanjiti korištenje kvalitetnog zemljišta za nepoljoprivredne svrhe,
- poticati i usmjeravati proizvodnju zdrave hrane,
- prednost dati tradicionalnim poljoprivrednim granama koje imaju povoljne preduvjete za proizvodnju,
- dopustivu gradnju izvan građevinskog područja radi obavljanja poljoprivredne djelatnosti treba dozvoliti samo na primjerenoj veličini posjeda, uz ispunjavanje uvjeta zaštite okoliša i krajobraza, ovisno o vrsti i veličini djelatnosti.

Farme su povezane cjeline grupa gospodarskih građevina s pripadajućim poljoprivrednim zemljištima, namijenjene obavljanju poljoprivredne djelatnosti. Opravdanost izgradnje farme temelji se na programu o namjeri ulaganja, kojim je potrebno prikazati:

- površinu poljoprivrednog zemljišta za korištenje,
- vrste poljoprivredne proizvodnje,
- broj i okvirnu veličinu potrebnih građevina za vrste i količine namjeravane poljoprivredne proizvodnje i obrade,
- područje namjeravane gradnje s razmještajem građevina,
- pristup na javnu cestu i potrebu za prometnom i komunalnom infrastrukturom,
- moguću turističku ponudu (seoski turizam) - ukoliko se predviđa,
- mjere za zaštitu okoliša.

Sklopu građevina farme mogu pripadati:

- stambeni dio farme - za potrebe vlasnika ili korisnika farme, u kome se mogu organizirati prostori za povremeni boravak zaposlenika, odnosno smještaj gostiju u sklopu seoskog turizma
- gospodarske građevine - za potrebe biljne ili stočarske proizvodnje,
- proizvodno - obrtničke građevine - za potrebe prerade i pakiranja proizvoda proizvedenih na farmi.

Radi sprječavanja negativnih utjecaja, zahvati gradnje građevina za uzgoj stoke se moraju planirati na odgovarajućoj udaljenosti od ruba građevinskih područja naselja. Preporuča se da udaljenosti, koje se utvrđuju prostornim planom uređenja općine ili grada, ne budu manje od udaljenosti danih u sljedećoj tablici:

Tablica 2: Preporučene najmanje udaljenosti gospodarskih građevina od građevinskih područja

Namjena gospodarskih građevina	Preporučene najmanje udaljenosti građevina (m)
- gospodarske zgrade za potrebe obavljanja ratarske djelatnosti	min 300 m
- gospodarske zgrade za intenzivnu stočarsku i peradarsku proizvodnju :	
stočarska proizvodnja	peradarska proizvodnja
8 - 50 uvjetnih grla	1.000 - 8.000 komada
51 - 100 uvjetnih grla	8.001 - 16.000 komada
101 - 200 uvjetnih grla	16.001 - 32.000 komada
201 - 300 uvjetnih grla	32.001 - 50.000 komada
301 - 400 uvjetnih grla	50.001 - 65.000 komada
401 - 800 uvjetnih grla	65.001 - 130.000 komada
	min 100 m
	min 150 m
	min 200 m
	min 300 m
	min 400 m
	min 500 m

Potrebni standardi uzgoja stoke i gradnje gospodarskih građevina u sklopu građevinskih područja naselja (obiteljska gospodarstva) određuju se prostornim planovima uređenja općine ili grada.

Preporučuju se sljedeće najmanje udaljenosti građevina za uzgoj stoke i drugih građevina namjenjenih intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji od prometnica :

- 100 m za državne ceste,
- 50 m za županijske ceste,
- 30 m za lokalne ceste.

U voćnjacima, vinogradima i povrtnjacima, kao obiteljska i farmerska gospodarstva, moguća je postava nadstrešnica i gradnja hladnjače za potrebe skladištenja poljoprivrednih proizvoda.

U vinogradu se može izgraditi građevina za smještaj potrebnih sadržaja (prerada, vinarija, degustacijsko-enološki odjel i slično).

Na manjim površinama moguća je samo gradnja klijeti ili spremišta za voće i povrće i to pod uvjetom da je prostorni plan uređenja općine ili grada odredio prikladna područja za takvu gradnju, uz uvažavanje obveze zaštite okoliša i krajobraza, te odredio uvjete način gradnje, uvjete smještaja i oblikovanja građevina.

Sve građevine koje se grade u sklopu vinograda, voćnjaka ili povrtnjaka trebaju biti smještene i oblikovane na način da ne narušavaju krajobrazne i prirodne vrijednosti.

3.4. Šumarstvo

Razvoj šumarstva kao gospodarske djelatnosti u prostoru Županije ima posebno značenje, s obzirom na bogatstvo šumskog fonda i mogućnosti korištenja šumskih površina, a s druge strane se ističe potreba njegova očuvanja i zaštite.

Planom se podržava višestruka uloga i značaj šuma i šumskih površina sljedećim mjerama:

- održavati postojeće šume na načelima održivog gospodarenja,
- djelovati na očuvanju šuma u očuvanim ekološkim sustavima i krajolicima,
- ostvariti razvoj i jačanje šuma zasađenih radi podržavanja ekološko prihvatljivih programa pošumljavanja novih i već pošumljenih područja,
- povećati zaštitu šuma od onečišćivača, požara, nametnika i bolesti te drugih negativnih utjecaja,
- gospodarenje šumama, naročito privatnim, treba unaprijediti s gledišta korištenja i zaštite prostora prema pravilima šumarske struke, u cilju naglašavanja opće korisne uloge šuma i održanja ekološke ravnoteže prostora,
- gospodarenje nizinskim šumama treba voditi na način da se uvažava osjetljivost prostora i različiti interesi za prostor, uz činjenicu da te šume imaju veliku i prvenstveno zaštitnu ulogu očuvanja ekološke ravnoteže,
- gospodarenje šumama unutar vrijednih i posebno zaštićenih područja treba uskladiti s mjerama zaštite prirode i drugim obveznim smjernicama,
- poticati zaštitu prirode, ozelenjavanje gradskih, rubnih gradskih, seoskih naselja, turističkih područja namijenjenih uljepšavanju izgleda krajolika i rekreaciji,
- uzgajati sjemenske šume.

3.5. Turizam i ugostiteljstvo

Razvitak turizma treba planirati u skladu s mogućnostima i prirodnim značajkama prostora i to osobito:

- ponudu na turističkom tržištu je nužno prilagoditi strategiji razvoja Županije,
- gradnju novih građevina ostvariti na prirodno manje vrijednim područjima, (kako bi se ti prostori oplemenili, a sačuvali vrijedni prirodni krajolici), i uklapati ih u oblike gradnje primjerene sredini,
- osigurati prostore za nove i privlačne sadržaje, kao npr. golf igrališta, te poticati posebne oblike turizma (lov, ribolov, jahanje i sl.).

Razvoj turizma i ugostiteljskih djelatnosti Županije ostvariti će se većom kvalitetom usluga i bogatijom ponudom raznih kulturnih, rekreacijskih, izletničkih i drugih sadržaja. Novi turistički sadržaji planirani su u turističkim područjima u okviru postojećih naselja, u granicama predviđenih proširenja naselja ali i izvan naselja.

Razvoj turizma s gledišta prostora i planiranja sadržaja u prostoru vezan je uz:

- dimenzioniranje i opremanje smještajnih i poslovno - hotelskih kapaciteta u Sisku, Petrinji, Hrvatskoj Kostajnici, Topuskom, Kutini i Novskoj, te na području Lonjskog polja i uz prometnice državnog značaja
- opremanje zdravstveno - lječilišnog turističkog kompleksa u Topuskom,
- turističko - rekreativni sadržaji na području Đon (Općina Topusko) uz ogleđnu proizvodnju zdrave hrane u skladu sa statusom posebnog botaničkog rezervata,
- podizanje razine ugostiteljske usluge na cijelom području,
- izgradnju auto - kampa visoke kategorije,
- sanaciju i uređenje stare jezgre Siska, Petrinje i Hrvatske Kostajnice,
- seoski turizam sa središtem u Lonjskom polju, ali i prema interesu privatnih poduzetnika i uz ostale vrijedne prirodne predjele s turističko - rekreativnim potencijalom (dolina Kupe i Une),
- vinski turizam vezan uz izgradnju "vinskih cesta" na području Moslavine,
- ogleđna ekološka poljoprivredna gospodarstava s ponudom zdrave hrane ,
- razvoj vodenih športova na Kupi i Uni (kajakaštvo) ,
- izgradnja pratećih građevina za lovni i ribolovni turizam ,
- uređenje golf - igrališta,
- uzletno - sletna staza za jedrilice i motorne zmajeve u Petrinji, Topuskom i Sisku,
- opremanje turistički privlačnih područja u Županiji športskim građevinama za rekreaciju i

natjecanja.

4. UVJETI SMJEŠTAJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI U PROSTORU

Mrežu društvenih djelatnosti čine javne djelatnosti: školstvo, zdravstvo, šport i kultura. Broj, struktura, lokacija i veličina građevina pojedinih djelatnosti određuje se prostornim planom uređenja grada ili općine, a temeljem odredbi i smjernica ovog Plana.

4.1. Školstvo

Po vrstama školstvo se dijeli na:

- osnovno: matične osnovne škole, područne osnovne škole i osnovne glazbene škole,
- srednje: srednje škole, glazbene srednje škole, te
- visoko školstvo i znanost: sveučilišta, fakulteti i drugo.

4.1.1. Mreža osnovnih škola

Broj potrebnih matičnih osnovnih škola biti će utvrđen u skladu sa projekcijom broja školskih obveznika i usvojenim standardom za prostorno oblikovanje osnovnih škola.

Točan broj i prostorni raspored osnovnih škola po općinama i gradovima odredit će se prostornim planovima uređenja općina i gradova, a u skladu sa smjericama ovog Plana.

4.1.2. Mreža srednjih škola

Prema demografskim pokazateljima, potrebe srednješkolskog obrazovanja će u narednom razdoblju zadovoljiti proširenje i opremanje (dogradnja športskih dvorana, informatičko opremanje i sl.) srednjih škola u Sisku, Petrinji, Novskoj, Kutini, Glini, Topuskom i Hrvatskoj Kostajnici, te izgradnja nove gimnazije u Kutini.

Smještajna mogućnost i prostorni raspored srednjih škola odredit će se prostornim planovima uređenja pojedinih gradova, a u skladu sa smjericama ovog Plana.

4.1.3. Mreža visokoškolskih i znanstvenih ustanova

Razvoj visokoškolskih i znanstvenih institucija na području Županije očekuje se samo u Sisku i Petrinji.

4.2. Zdravstvo

Građevine primarne zdravstvene zaštite (domovi zdravlja) planirane su u svim središtima gradova i općina.

Građevine sekundarne zdravstvene zaštite planiraju se u županijskom središtu u Sisku, te u Petrinji, Popovači i Topuskom. Postojeće građevine sekundarne zdravstvene zaštite koje nisu smještene u skladu sa sustavom središnjih naselja preuzimaju se u mrežu centara sekundarne zdravstvene zaštite.

Lokacije, veličina, vrsta i prostorni raspored građevina primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite odredit će se prostornim planovima uređenja pojedinih gradova i općina, a u skladu sa smjericama ovog Plana.

4.3. Šport i rekreacija

Planom su predviđene potrebe športa i rekreacije koje obuhvaćaju:

- šport djece i mladeži u procesu odgoja i obrazovanja,
- natjecateljski šport radi ostvarivanja visokih športskih dostignuća,
- športsku rekreaciju građana svih životnih dobi,
- kineziterapiju i šport osoba oštećenog zdravlja i osoba s psihofizičkim smetnjama u razvoju.

Broj jedinica športskih građevina za pojedinu općinu ili grad određuje se temeljem starosne strukture stanovništva i broja jedinica pojedinih građevina na 1.000 stanovnika, prema Tablici 3.

Tablica 3: Broj jedinica športskih građevina na 1.000 stanovnika pojedine dobne skupine

	d o b (o d - d o g o d i n a)						
	6 - 14	14 - 19	19 - 24	24 - 34	34 - 44	44 - 59	59 i više
ŠPORTSKE GRAĐEVINE							
dvorane	1,470	1,800	0,850	0,480	0,300	0,150	0,030
zatvoreni bazeni	0,070	0,075	0,045	0,020	0,013	0,010	0,005
otvoreni bazeni	0,170	0,195	0,045	0,027	0,017	0,012	0,008
zračne streljane	0,450	0,950	0,750	0,750	0,650	0,450	0,080
streljane ostale	0,073	0,450	0,450	0,350	0,165	0,120	0,008
kuglane	0,063	0,145	1,000	1,000	1,000	0,800	0,100
klizališta	0,025	0,040	0,015	0,005	0,003	0,001	0,001
OTVORENI ŠPORTSKI TERENI							
atletika	0,018	0,095	0,035	0,006	0,003	0	0
nogomet	0,215	0,480	0,720	0,430	0,120	0,030	0
malí nogomet, rukomet, odbojka, košarka	6,850	8,900	2,000	1,400	0,900	0,300	0
tenis	0,200	0,500	0,750	0,750	0,830	0,750	0,220
boćanje	0	0	0,300	0,350	0,550	0,600	0,220

4.4. Kultura

Prostorni raspored kulturnih ustanova je određen neovisno o kriterijima i standardima, te je izraz dostignute društvene svijesti, kulture, standarda i volje samih građana. Predlaže se:

- smještenje novih otvorenih ili pučkih učilišta,
- smještenje muzeja, galerija, zbirki u svim gradskim središtima i turističkim mjestima
- smještenje knjižnica i čitaonica u svim središnjim naseljima Županije (ostala, teže dostupna područja, mogu se opslužiti bibliobusima),
- smještenje kina u svim gradskim središtima,
- da kazalište u Sisku bude nositelj kazališnih djelatnosti, koje bi omogućilo kvalitetniji rad postojećih kazališnih grupa, te gostovanja drugih kazališta.

5. UVJETI ODREĐIVANJA GRAĐEVINSKIH PODRUČJA I KORIŠTENJA IZGRAĐENA I NEIZGRAĐENA DIJELA PODRUČJA

Građevinsko područje određuje se za prostor u kojem se predviđaju zahvati kojima se trajno mijenja stanje u prirodnom okruženju. Zahvati su gradnja, iskorištavanje sirovina, sanacija tla, odnosno sve one djelatnosti kojima se oblikuju ili mijenjaju postojeća prirodna obilježja.

Temeljem odredbi "Pravilnika o sadržaju, mjerilima katastarskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova" («Narodne novine» broj 106/98), na kartografskom prikazu broj 1. Korištenje i namjena prostora prikazana su građevinska područja naselja površine veće od 25,0 ha, dok su sva ostala (manja) naselja prikazana obveznim simbolom.

Temeljem uočenih demografskih kretanja i strukture naselja na području Županije prilikom izrade prostornih planova uređenja općina ili gradova za utvrđivanje granica građevinskih područja ovim se Planom preporuča poštivanje sljedećih načela:

- **I. grupa naselja** - proširenje granica građevinskih područja je opravdano
- **II. grupa naselja** - proširenje građevinskih područja u pravilu nije opravdano, osim za izuzetke, i to uz prethodnu provjeru

- **III. grupa naselja** - treba težiti smanjenju postojećih granica građevinskih područja, a nužna i opravdana proširenja treba posebno obrazložiti.

Uključenje naselja u pojedinu od navedenih grupa vrši se tijekom izrade prostornih planova uređenja općina ili gradova na način da se za svako naselje posebno sagledaju sve posebnosti koje utječu na mogućnost budućeg razvoja.

Za naselja u Županiji za koja se ne očekuje demografski porast građevinsko područje mora biti svedeno samo na izgrađeni dio naselja (bez planskih proširenja), dok su samo za naselja s uočenim pomacima u razvitku može planirati povećanje građevinskih područja na neizgrađene dijelove naselja.

5.1. Uređenje građevinskog područja

Uređenje građevinskog područja razumijeva njegovo opremanje do određene razine uređenosti.

Stupnjevi uređenosti građevinskog zemljišta su:

1. **građevinsko zemljište**, koje obuhvaća samo javni pristupni put
2. **uređeno građevinsko zemljište** koje obuhvaća opremu osnovnom komunalnom infrastrukturom koja uključuje javnu pristupnu prometnicu, opskrbu električnom energijom i vodoopskrbu prema mjesnim prilikama
3. **visoko uređeno građevinsko zemljište** koje, osim javne uređene pristupne prometnice, opskrbe električnom energijom i vodoopskrbe, obuhvaća i jedan ili više dodatnih elemenata komunalnog opremanja: odvodnju fekalnih voda, opskrbu plinom, opskrbu toplinskom energijom, javni prijevoz, skupljanje i odvoz komunalnog otpada

Obvezatna najmanja razina uređenosti građevinskog zemljišta u sklopu pojedinih građevinskog područja odrediti će se prostornim planovima uređenja gradova i općina.

5.2. Uvjeti za utvrđivanje građevinskih područja naselja

U kartografskom prikazu broj 1. Korištenje i namjena prostora, okvirno su naznačeni prostori za razvoj naselja.

Građevinska područja utvrđuju se prostornim planom uređenja grada ili općine radi razgraničenja izgrađenih dijelova naselja i površina predviđenih za izgradnju od ostalih površina namijenjenih razvoju poljoprivrede i šumarstva kao i drugih djelatnosti koje se mogu u skladu sa zakonom odvijati izvan građevinskog područja.

Ovim Planom se daju osnovni uvjeti za određivanje i oblikovanje građevinskih područja naselja, a posebno njegovog neizgrađenog dijela prilikom izrade prostornih planova uređenja gradova i općina :

- **izgrađeni dijelovi građevinskog područja :**
 - terenskim radom treba utvrditi stvarne granice izgrađenog dijela građevinskog područja za svako naselje posebno,
 - unutar već izgrađenog prostora naselja koristiti sve mogućnosti preoblikovanja i korištenja, radi sprečavanja neopravdanog širenja naselja, te stambenom i drugom gradnjom prvenstveno popunjavati prostor naselja u nedovoljno izgrađenim dijelovima naselja,
 - postupcima očuvanja i obnove postojećeg stambenog fonda, kao i dogradnjama i nadogradnjama postojećih objekata davati isto značenje kao i novim stambenim gradnjama, te ih razvijati kao normalnu i programiranu djelatnost,
 - usmjeravati gradnju u one prostorne cjeline koje su već opremljene komunalnom infrastrukturom i javnim sadržajima;
- **neizgrađeni dijelovi građevinskog područja: (koji su bili utvrđeni prostornim planovima bivših općina)**

- za svako naselje posebno, potrebno je preispitati potrebe za zadržavanjem neizgrađenih dijelova građevinskog područja koja su bila utvrđena prostornim planovima bivših gradova i općina,
- iznimne potrebe za proširenjem građevinskog područja na neizgrađene dijelove treba procjenjivati za svako naselje posebno i to na osnovu demografskog stanja i procjene demografskih kretanja, procjene gospodarskih potreba, procjene troškova uređenja građevinskog zemljišta, te drugih posebnosti ili obilježja,
- u slučaju kada neizgrađeni dio prelazi 30 % utvrđenog građevnog područja naselja potrebno je preispitati mogućnost njegovog smanjenja u dijelovima koji se ne privode planiranoj namjeni,
- u naseljima gdje se ne očekuje demografski razvitak, građevinskim područjem potrebno je obuhvatiti isključivo izgrađene građevine, poštujući postojeću izgradnju,
- građevinska područja malih seoskih naselja kojima prijete depopulacija treba koristiti za sekundarno stanovanje, seoski turizam i rekreaciju,
- prilikom planiranja proširenja građevinskog područja na neizgrađene dijelove moguće je (u sklopu pojedinih jedinica lokalne samouprave), u sklopu bilansa površina utvrđenog prostornim planovima bivših općina, a uz očuvanje kvalitete prostora i okoliša, izvršiti prostornu preraspodjelu planiranih neizgrađenih dijelova građevinskih područja,
- na neizgrađenim dijelovima građevinskog područja nije dopuštena izgradnja dok jedinice lokalne samouprave ne utvrde opseg i način komunalnog opremanja zemljišta (kroz program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture ili prostorno - plansku dokumentaciju);
- **temeljni principi oblikovanja građevinskih područja naselja :**
 - prilikom planiranja novih građevinskih područja potrebno je vrednovati značajke prostora i okoliša, s ciljem očuvanja temeljnih prirodnih resursa,
 - potrebno je spriječiti širenje građevinskih područja naselja duž prometnih pravaca od državnog i županijskog značaja,
 - gdje je to moguće potrebno je spriječiti spajanje građevinskih područja pojedinih naselja, te između pojedinih građevinskih područja predvidjeti odgovarajući pojas šumske ili poljoprivredne površine,
 - potrebno je spriječiti širenje građevinskih područja naselja uz poljodjelske i šumske površine, zaštićena područja, te zaštitne obalne pojase uz vodotoke,
 - građenje u obalnom pojasu dozvoljeno je samo u građevinskom području. Obalni pojas određuje se prostornim planovima uređenja gradova i općina,

Tablica 4: Procjena broja stanovništva i prijedlog najmanjih gustoća stanovanja i okvirnih površina građevinskih područja naselja

Grad / Općina	Postojeći PPO		Stanje 1991. god.		Procjena 1999. god.		Novi prostorni planovi uređenja **		
	Površina građevnog područja (ha)	Izgrađeni dio građevnog područja	Broj stanovnika	Gustoća stanovanja (stan / ha)	Broj stanovnika	Gustoća stanovanja (stan / ha)	Minimalna bruto gustoća stanovanja (stan / ha)	Okvirna procjena broja stanovnika 2010. god.	Preporučena max površina građ.podr. (ha)
GLINA	2.936,7	40 %	23.040	7,85	13.617	4,64	4,9	14.500	2.950,0
H.KOSTAJNICA	676,0	40 %	4.996	7,39	1.328	1,96	5,9	4.000	680,0
KUTINA	3.578,9	50 %	24.829	6,94	23.052	6,44	7,2	25.700	3.580,0
NOVSKA	1.538,0	50 %	17.231	11,20	12.296	7,99	10,3	15.800	1.540,0
PETRINJA	3.625,0	45 %	35.151	9,70	23.573	6,50	7,2	26.000	3.630,0
SISAK	4.749,2	50 %	61.413	12,93	69.283	14,59	14,8	70.000	4.750,0
D. Kukuruzari	545,0	40 %	3.063	5,62	826	1,52	1,8	1.000	550,0
Dvor	3.456,0	40 %	14.561	4,21	1.841	0,53	1,0	3.400	3.460,0
Gvozd	ne postoji PPO		8.082	-	1.947	-	5,0	3.400	680,0
Hrv. Dubica	1.045,0	40 %	4.237	4,05	981	0,94	2,3	2.400	1.050,0
Jasenovac	439,0	45 %	3.599	8,20	1.516	3,45	5,4	2.400	440,0

Lekenik	2.615,0	50 %	6.248	2,39	7.924	3,03	3,0	8.000	2.620,0
Lipovljani	859,0	40 %	3.866	4,50	3.571	4,16	4,4	3.800	860,0
Majur	617,8	40 %	2.310	3,74	468	0,76	1,3	800	620,0
Martinska Ves	552,2	50 %	4.643	8,41	4.588	8,31	8,2	4.600	560,0
Popovača	1.784,0	50 %	11.822	6,63	11.383	6,38	6,5	11.700	1.790,0
Sunja	2.799,3	40 %	12.309	4,40	8.449	3,02	3,2	9.000	2.800,0
Topusko	ne postoji PPO		6.824	-	1.552	-	5,0	3.600	720,0
Velika Ludina	532,7	40 %	2.869	5,39	2.877	5,41	5,4	2.900	540,0
u k u p n o	32.348,8	45 %	251.093	7,76	191.070	5,91	6,3	213.000	33.820

napomena : ** Podaci za izradu novih dokumenata prostornog uređenja predstavljaju tek okvirnu preporuku jer će se stvarne demografske procjene moći izraditi tek primjenom rezultata popisa stanovništva koji će biti izrađen u proljeće 2001. godine i biti će korišten kao podloga za izradu prostornih planova gradova i općina.

Pri određivanju površina građevinskih područja potrebno je voditi računa o preporučenoj normi od 300 m² po stanovniku brutto građevinskog područja naselja. S obzirom na to da je tu gustoću opravdano očekivati samo u većim urbaniziranim središtima, opravdano manju gustoću (brdska raspršena izgradnja i sl.) treba temeljiti na raščlambi postojećeg stanja, planiranom demografskom rastu, ostvarivim programima gospodarskog razvitka i sl.

Izvan građevinskog područja može se odobriti rekonstrukcija postojećih stambenih i gospodarskih građevina ako su izgrađene na temelju građevinske dozvole, posebnog rješenja ili prije 15.02.1968.

U postupku izrade prostornih planova uređenje općina i gradova potrebno je utvrditi područja bespravne izgradnje i uvjete prihvaćanja zatečenog stanja, odnosno odbijanja takve izgradnje.

6. UVJETI UTVRĐIVANJA PROMETNIH I DRUGIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA U PROSTORU (funkcionalni, prostorni i ekološki)

6.1. Prometni sustav

Okosnicu prometnog sustava Županije čini cestovna i željeznička mreža, te riječni promet, cijevni transport i telekomunikacije.

Osnovna mreža prometne infrastrukture prikazana je u kartografskim prikazima:

- 1. Korištenje i namjena prostora (cestovni i željeznički pravci, luke i granični prijelazi) i
- 2. Infrastrukturni sustavi (cijevni transporti, pošta i telekomunikacije)

Osnovni prometni sustavi, koji se na razini plansko-usmjeravajućeg značenja utvrđuju u ovom Planu, u odnosu na prometnu ulogu, razmještaj naselja, te vrijednosti i zaštitu prostora Županije, su:

- glavni cestovni prometni pravci,
- glavni željeznički prometni pravci,
- granični prijelazi,
- riječne luke,
- zračni promet,
- naftovodi i produktovodi,
- pošta i telekomunikacije.

Sastavni dio prometne infrastrukture čine terminali putničkog i robnog prometa: luka i lučki terminali, autobusni kolodvori, cestovni robni terminali, željeznički putnički i teretni kolodvori i naftni terminali.

6.1.1. Glavni cestovni prometni pravci

6.1.1.1. Postojeće ceste

Postojeće državne i županijske ceste na području Županije definirane su Odlukom o razvrstavanju javnih cesta u državne, županijske i lokalne ceste («Narodne novine» broj 79/99).

6.1.1.2. Planirane ceste

a) Državne ceste

- pravci državnog značaja na kojima se planira gradnja novih cesta :
 - auto cesta: Zagreb - Sisak - Dvor - Bihać - Split (u dva moguća koridora); (tzv. "Turopoljsko - banovinski cestovni smjer" - u I. skupini prioriteta prema Strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske)
 - brza cesta: Slunj - Topusko - Glina - Petrinja - Sisak - Kutina - Virovitica - Terezino Polje s odvojkom Karlovac - Gvozd - Glina (tzv. "Moslavačko - pokupski cestovni smjer" - u III. skupini prioriteta prema Strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske)
 - brza cesta: Sisak - Pokupsko - Karlovac (dolinom Kupe)

- uređenje dijelova državnih cestovnih pravaca :
 - D6: Karlovac - Glina - Dvor *P* izvedba obilaska Gline, uređenje dijelova ceste,
 - D31: Velika Gorica - Pokupsko - Glina *P* uređenje od Velike Gorice do Pokupskog i dalje od Pokupskog do Gline,
 - D36: Popovača - Sisak - Pokupsko - Karlovac *P* uređenje između Žažine i prelaska Kupe,
 - D37: Sisak - Petrinja - Glina *P* uređenje između Petrinje i Prekope,
 - D45: Kutina - Garešnica *P* uređenje i obilaznica Kutine,
 - D 47: Dvor - Hrvatska Kostajnica - Hrvatska Dubica - Jasenovac - Novska - Lipik - Veliki Zdenci *P* gradnja obilazaka i uređenje dijelova,

b) Županijske ceste

- izgradnja novih cestovnih pravaca :
 - Hrvatska Kostajnica – Sunja – Gradusa (novi most na Savi) - Topolovac - Hrastelnica
 - Hrastelnica - Mahovo - Lijeva Martinska Ves - Lijevi Dubrovčak,
 - Sisak - Desna Martinska Ves - Ruča - Veleševac,
 - Lekenik - Jezero Posavsko - L. Dubrovčak - D. Dubrovčak - Ivanić-Grad,
 - Gornji Dobretin - Donji Dobretin - Javornik - Dvor
- preategorizacija lokalnih ili općinskih cesta na razinu županijske ceste :
 - Selište - Topusko,
 - Miočinovići - Mali Gradac
- uređenje dijelova i obnova ostalih županijskih cestovnih pravaca

c) Mostovi

- mostovi preko Save u Dubrovčaku, Martinskoj Vesi, Sisku, Gradusi i Kratečkom.
- most preko Une kod Hrvatske Kostajnice,
- ostali mostovi na županijskim cestovnim pravcima

6.1.2. Glavni željeznički prometni pravci

Okosnice željezničkog prometnog sustava Županije su :

- magistralna glavna željeznička pruga I. reda Savski Marof - Zagreb - Sisak - Novska - Vinkovci - Tovarnik (MG 2) - predviđa se modernizacija
- magistralna glavna željeznička pruga I. reda Dugo Selo - Novska (MG 2.1)
- magistralna pomoćna pruga I. reda Sunja - Volinja - Bihać (MP 12)
- željeznička pruga II. reda Banova Jaruga - Pčelić (II 206)
- željeznička pruga II. reda Sisak (Caprag) - Karlovac (II 212) - predviđa se osposobljavanje i stavljanje u promet

Planira se :

- proširenje na dva kolosijeka dogradnjom drugog kolosjeka uz postojeći na dionicama Zagreb - Sisak i Lipovljani - Novska (maksimalne brzine 160 km/h)
- načelnu trasu (koridor) novog dijela brze pruge na potezu Sisak – Kutina –

Lipovljani (brzine do 250 km/h) potrebno je u istražnim radovima usuglasiti sa interesima zaštite prirode i okoliša

6.1.3. Granični prijelazi

Broj, lokacije i kategorija međunarodnih i međudržavnih cestovnih graničnih prijelaza biti će određene međudržavnim ugovorima s Bosnom i Hercegovinom.

Na lokaciji Volinja nalazi se međunarodni željeznički granični prijelaz.

6.1.4. Riječna luka

U Sisačko - moslavačkoj županiji nalazi se središnji dio mreže riječnih plovni putova u Hrvatskoj:

- rijeka Sava je plovna od ušća Velikog Struga do ušća Kupe (cca 117 km) - planira se urediti korito Save za plovidbu plovni jedinica od 1.000 - 1.500 t nosivosti (međunarodni plovni put IV. kategorije)
- rijeka Kupa je plovna od ušća u Savu do ušća Odre u Kupu (cca 5 km) - planiranu plovnost rijeke Kupe do Karlovca je potrebno uskladiti s uvjetima zaštite vodozahvata na Kupi i zaštite visoko vrijednog zaštićenog krajolika rijeke Kupe

Planom su određene sljedeće luke za javni promet:

- luka Sisak otvorena je za javni promet i od državnog je značaja,
- luka za prekrcaj nafte u Sisku, iako izdvojena, sastavni je dio lučkog kompleksa u Sisku
- planirane luke županijskog značenja su : Jasenovac i Petrinja

6.1.6. Zračni promet

Na području Županije moguća je gradnja manjih športskih i gospodarskih uzletišta (Sisak - Šašina Greda, Petrinja i dr.), heliodroma (Sisak - bolnica, Popovača i dr.) u skladu s prostornim planovima uređenja gradova i općina.

6.1.7. Cijevni transport nafte i plina

Trase ovih naftovoda, produktovoda i plinovoda na području Županije prikazane su u kartografskom prikazu broj 2. Infrastrukturni sustavi.

6.1.7.1. Naftovodi

Područjem Županije prolazi Jadranski naftovod - JANAF iz pravca naftnog terminala u Omišlju na otoku Krku prema terminalu u Sisku s odvojcima prema sjeveru (Gola) i istoku (Slobodnica). Južno od Siska nalazi se naftni terminal na Savi. Ostali naftovodi na području Županije (Kozarice - Sisak, Kozarice - Ivanić-Grad) nemaju međunarodni značaj.

6.1.7.2. Produktovod

U planu je izgradnja produktovoda Sisak - Zagreb u koridoru koji je položen od pogona INA - Rafinerija nafte u Sisku, uz lijevu obalu Save, te kod Dubrovčaka nastavlja sjever do Ivanić - Grada, te dalje prema Zagrebu.

6.1.7.3. Plinovodi

Na lokalitetu Kozarice vrši se iskorištavanje zemnog (prirodnog) plina koji se magistralnim cjevovodom otprema do Ivanić - Grada, te se očišćen plin odvodi do potrošača. Sjeverni dio Županije snabdijeva se magistralnim plinovodima Ivanić-Grad - Kutina - Novska i Kozarac - Sisak. Cjevovodom Kutina - Garešnica - Virovitica posavski plinoopskrbni sustav je spojen s podravskim.

Na rubnom području Županije nalazi se i podzemno spremište plina Okoli zapremnine 350.000.000 m³, za koje se planira povećanje kapaciteta na 500.000.000 m³. Planom se planira:

- dovršenje magistralnog plinovoda (Rijeka - Karlovac - Zagreb - Okoli - Sisak)
- izgradnja magistralnog plinovoda longitudinalno duž cijelog poteza autoceste
- izgradnja magistralnog plinovoda na trasi Sisak - Karlovac

6.1.8. Pošta i telekomunikacije

6.1.8.1. Pošta

Područje Sisačko - moslavačke županije u nadležnosti je Središta pošta Sisak koji je postigao dostatan broj poštanskih ureda, te je sada prioritetan cilj njihovo unapređenje i uređenje. U narednom razdoblju planirana je gradnja novog poštanskog ureda s dostavnim područjem u Sunji.

Bolja dostupnost poštanskih usluga korisnicima u slabije naseljenim dijelovima Županije riješit će se obnovom postojećih objekata ili pokretnom poštom, a u obzir dolazi i otvaranje ugovornih poštanskih jedinica.

6.1.8.2. Telekomunikacije

Na području TKC Sisak djeluju dvije tranzitno - pristupne (TC / PC) telefonske centrale Sisak i Kutina, na koje je vezano 119 UPS-ova (udaljeni pretplatnički stupanj), s pripadajućim pristupnim mrežama. Telefonska gustoća iznosi 29 telefona na 100 stanovnika.

UPS-ovi su povezani s TC / PC Sisak i Kutina svjetlovodnim (SVK) sustavima prijenosa preko kojih se odvija lokalni, županijski, tranzitni i međunarodni telekomunikacijski promet.

Planirana je izgradnja pristupne mreže za 15 novih UPS-ova (Slavsko Polje, Dugo Selo Lasinjsko, Perna, Hajtić, Veliki Obljaj, Mali Gradac, Donji Klasnić, Donji Žirovac, Zrin, Gornji Javoranj, Javnica, Javornik, Brezovac, Rajčići i Mlaka) čime bi se pokrila sva mjesta u Županiji.

Povezivanje računalnih sustava, prijenos nepokretne i pokretne slike te zvuka zahtjeva uvođenje novih telekomunikacijskih tehnologija. U tu će svrhu trebati prilagoditi pristupnu mrežu, tako da bude sposobna za pružanje širokopojasnih usluga. Kako bi se to ostvarilo biti će potrebno u gradovima izgraditi pristupnu mrežu s DTK (distributivnom kabelskom kanalizacijom). Znatnija ulaganja sredstava u razvoj radiomobilne telefonije na području Županije ubrzati će i uvođenje novog paneuropskog digitalnog sustava mobilne telefonije (GSM).

6.1.8.3. Radio i TV sustav veza

Na području Sisačko - moslavačke županije nalazi se:

- TV odašiljač veće snage na Moslavačkoj gori,
- 13 TV ili TV i FM pretvarača (Dvor na Uni, Hrvatska Kostajnica I i II, Novska, Petrova Gora, Rajić, Unčani, Petrinja, Gvozdansko, Selište Kostajničko, Topusko, Volinja - Kuljani i Hrvatska Dubica)

Kako bi se postigla optimalna pokrivenost planirana je izgradnja niza novih odašiljačkih i pretvaračkih građevina (Brezovo Polje, Glina, Jabukovac, Gornji Klasnić, Komogovina, Ljeskovac, Mokrice, Poljana, Petkovac, Rujevac, Vlaović, Vuković Brdo, Zrin i Župić), no mikro lokacije nisu utvrđene.

6.2. Vodnogospodarski sustav

6.2.1. Vodoopskrba

Javna vodoopskrba na području Županije sustavno je rješavana uglavnom samo u većim urbanim sredinama, te samo 90 naselja ima riješenu odnosno djelomično riješenu opskrbu pitkom vodom na bazi 10 javnih i organiziranih vodoopskrbnih sustava.

Rješenje vodoopskrbe na području Županije, zasniva se na širenju i razvitku postojećih sustava na temelju korištenja raspoloživih izvorišta i uz uvažavanje već izgrađenih vodovodnih građevina, prvenstveno magistralnih cjevovoda.

Dugoročnim razvojem vodoopskrbe predviđa se međusobno povezivanje vodoopskrbnog sustava Županije s vodoopskrbnim sustavima susjednih Županija.

6.2.1.1. Vodoopskrbni sustav "Sisak-Petrinja"

Vodoopskrbni sustav "Sisak-Petrinja" temelji se na vodi vodozahvata rijeke Kupe te izvorištima Pecki i Hrastovica.

Vodoopskrbni sustav "Sisak-Petrinja" dijeli se na:

- "Sisački vodovod" koji obuhvaća Grad Sisak te općine Lekenik, Martinska Ves i dio općine Sunja i planira se širenje u tri osnovna pravca (sjever, jugoistok i zapad)
- vodovod "Petrinja" kojim se obuhvaća područje Grada Petrinje s planiranim proširenjem

6.2.1.2. Vodoopskrbni sustav "Hrvatska Kostajnica"

Vodoopskrbni sustav "Hrvatska Kostajnica" temelji se na vodi izvorišta "Pašino Vrelo" koje nadmašuje potrebe za pitkom vodom sustava te se predviđa proširenje na prostor od Hrvatske Kostajnice do Hrvatske Dubice na istoku, zatim do Sunje na sjeveru i do Dvora na Uni na jugu.

Vodoopskrba područja Općine Dvor temelji se na izvorištu "Dvor" koje će povezivanjem na magistralni cjevovod iz pravca Hrvatske Kostajnice postati dio vodoopskrbnog sustava "Hrvatska Kostajnica". U prvoj fazi je predviđena izgradnja:

- magistralnih cjevovoda: Hrvatska Kostajnica - Hrvatska Dubica i Hrvatska Kostajnica - Vedro polje
- vodospremnika "Panjani" i "Dubica"

U drugoj fazi predlaže se izgradnja:

- magistralnih cjevovoda: "Vedro polje" - Hrvatska Dubica i Hrvatska Kostajnica - Struga Banska (općina Dvor)

6.2.1.3. Vodoopskrbni sustav Moslavačke Posavine

Na prostoru Moslavačke Posavine rješenje opskrbe vodom zasniva se na međusobnom povezivanju postojećih vodovoda Novske, Kutine i Ivanić Grada. Regionalni vodoopskrbni sustav Moslavačke Posavine obuhvatio bi prostor sjeverno od rijeke Save, tj. općine Velika Ludina, Popovača, Kutina, Lipovljani i Novska, a moguće je i povezivanje vodoopskrbnog sustava Novske s vodoopskrbnim sustavom općine Jasenovac.

U okviru Regionalnog vodovoda Moslavačke Posavine predviđena su proširenja postojećih izvorišta "Ravnik" i "Drenov Bok", te uključivanje novih izvorišta "Osekovo" i "Mustafina Klada", a prema potrebi i potencijalnog izvorišta "Mužilovčića".

U prvoj fazi predlaže se izgradnja:

- magistralnih cjevovoda: Velika Ludina - Obedišće, Novska - Lipovljani - Banova Jaruga - Kutina i Novska - Borovac
- vodospremnika "Torovi" u Lipovljanima
- precrpne stanice "Lipovljani"
- tlačnog cjevovoda crpna stanica Lipovljani - vodospremnik "Torovi"
- crpilišta "Osekovo" s postrojenjem za kondicioniranje vode

U drugoj fazi predlaže se izgradnja:

- vodospremnika "Kutina II"
- izvorišta Mustafina Klada i spojnog cjevovoda do Vidrenjaka
- magistralnih cjevovoda: Kutina - Rogoža (magistralni pravac prema Garešnici) i Banova Jaruga - Pakračka Poljana (magistralni pravac prema Lipiku, Pakracu i Daruvaru)
- opskrbnih cjevovoda podsustava Kutina i Novska

6.2.1.4. Vodoopskrbni sustav Općine Jasenovac

Na području općine Jasenovac organizirana je vodoopskrba u Jasenovcu, a ostala naselja nemaju organiziranu vodoopskrbu. Vodoopskrbni sustav Općine Jasenovac se temelji na zahvatu podzemne vode s postrojenjem za kondicioniranje.

Prva faza razvitka vodoopskrbnog sustava općine Jasenovac izgrađena je u 1998. godini:

- sanacija postojeće mreže naselja Jasenovac
- proširenje vodoopskrbne mreže prema Košutarici, izgradnjom transportnog cjevovoda crpilište Jasenovac - Košutarica

U drugoj fazi, koja je u tijeku, predviđeno je proširenje vodoopskrbnog sustava:

- izgradnjom spojnih cjevovoda Jasenovac - Uštica, te Jasenovac - Drenov Bok, i Krapje - Puska
- izgradnjom vodotornja u naselju Puska
- proširenjem prizemnog vodospremnika uz distribucijsku crpnu stanicu

U trećoj fazi predviđena je:

- izgradnja vodoopskrbnih cjevovoda do naselja Trebež, Mlaka i Puska te naselja Plesmo (Grad Novska)

6.2.1.5. Vodoopskrbni sustav Glina - Gvozd

Na prostoru vodoopskrbne zone "Glina - Gvozd" postoje dva vodoopskrbna sustava:

- vodoopskrbni sustav Glina kojim je obuhvaćeno područje grada Gline
- vodoopskrbni sustav Gvozd - Topusko (općine Gvozd i Topusko)

Kod vodoopskrbnog sustava "Glina" predviđa se korištenje vode iz izvorišta "Prezdan" i "Smerdan" te planiranog izvorišta "Pokupska Slatina", dok se kod vodoopskrbnog sustava "Gvozd - Topusko" korištenje vode predviđa iz izvorišta "Perna" i "Pecka".

U prvoj fazi proširenja vodoopskrbnog sustava Glina, uz sanaciju postojećeg sustava, predviđena je opskrba vodom naselja u dolinama Gline i Maje, te naselja Slatina Pokupska, Zaloj i Gračenica Šišinečka izgradnjom : - prve faze vodospremnika: "Glina", "Novo Selo Glinsko" i "Desni Degoj"

- magistralnih cjevovoda: Glina - Maja - Dragotina, Glina - Šatornja, Donji Viduševac - Dvorišće - Prekopa - Novo Selo Glinsko, Kihalac - Marinbrod, Prekopa - Jukinac, izvorište "Prezdan" - Desni Degoj - Ilovčak, izvorište Pokupska Slatina - Gračenica Šišinečka

U drugoj fazi proširenja vodoopskrbnog sustava Glina predviđena je izgradnja :

- II. faze vodospremnika "Glina"
- I. faze vodospremnika za opskrbu naselja II. zone: "Novo Selo Glinsko", "Desni Degoj", "Prijeka", "Šaševa", "Drenovac Banski", "Bijele Vode", "Donji Klasnić" i "Gornji Klasnić"
- magistralnih cjevovoda: Gornji Viduševac - Donja Bučica, Glina - Majske Poljane - Brnjeuška
- opskrbnih cjevovoda II. i III. vodoopskrbne zone

U prvoj fazi razvitka vodoopskrbnog sustava na prostoru općina Gvozd i Topusko uz neophodnu sanaciju postojećeg sustava distribucije predlaže se izgradnja:

- crpilišta "Pecka"
- proširenje vodoopskrbne mreže
- cjevovoda Pecka - vodoopskrbna mreža, Ponikvari - Gređani
- magistralnog cjevovoda Ponikvari - Vranovina - Hrvatsko Selo - Gređani
- opskrbnih cjevovoda

U drugoj fazi proširenja vodoopskrbnog sustava na prostoru općina Gvozd i Topusko, predviđena je izgradnja:

- opskrbnih cjevovoda

6.2.2. Korištenje voda

6.2.2.1. Vodonosna područja i prostor sanitarne zaštite crpilišta

Prisavska ravnica do Siska predstavlja potvrđeni vodonosni sloj sa značajnim zalihama pozemnih voda. Sličan je sastav i dolina Kupe i Une. U plan su ucrtana i područja na kojima su vršena detaljnija hidrogeološka istraživanja i dobiveni pozitivni rezultati, ali nije istraženo rasprostiranje vodonosnika (Osekovo, Mustafina Klada, Veliko Sviničko, Mužilovčica i Stari Farkašić).

Postojeća izvorišta potrebno je štititi u skladu s donesenim odlukama, a za izvorišta koja nemaju izrađene zone sanitarne zaštite potrebno je predvidjeti zaštitu u skladu s Pravilnikom o zaštitnim mjerama i uvjetima za određivanje zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće.

6.2.2.2. Energetsko korištenje voda

Postoje planovi za iskorištenje hidropotencijala rijeka na području Županije :

- VES Strelečko na Savi uzvodno od Siska (22 MW) planirana je Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske i osigurava kontrolu velikih voda, energetsko korištenje i plovidbu u smjeru Zagreba;
- HE Pokuplje (Brkiševina) na Kupi, predviđene ukupne snage od cca 16 MW. Zbog mogućih utjecaja na visoko vrijedni krajolik rijeke Kupe biti će potrebno detaljno preispitati opravdanost lokacije HE Pokuplje.

Postoji i niz planova i projekata za korištenje hidropotencijala manjih brdskih vodotoka, te će njihovo korištenje biti regulirano prostornim planovima uređenja gradova i općina.

6.2.2.3. Opskrba vodom ribnjaka

Šaranski (toplovodni) ribnjaci su osnova slatkovodnog ribarstva u Hrvatskoj, no u sklopu plana dogradnje postojećih i izgradnje novih ribnjaka potrebno je imati u vidu program cjelovitog uređenja vodnog sustava na pojedinom slivnom području. Na području Županije planirano je :

- ribnjak Lipovljani - rekonstrukcija uz nadzor potrošnje vode, a predviđeno je povećanje površine do ukupno 800 ha (planirana lokacija Međurič);
- ribnjak Letovanić s uzgojem za potrebe poribljavanja na području zajednice športskih i ribolovnih društava Sisak;
- planirani novi ribnjak čija lokacija je predviđena između Peščenice i Lekenika, s opskrbom vodom iz akumulacije (retencije) Burdelj.

6.2.2.4. Navodnjavanje zemljišta

Prema elaboratu "Studija regulacije i uređenje rijeke Save" u području srednje Save bilo je navodnjavano cca 500 ha, a u proteklom razdoblju navodnjavane površine nisu znatnije povećane. Potencijalne površine za navodnjavanje na području Županije su :

- sliv Vlahničke (recipijent Lonja) 732 ha
- sliv Kupe 4.795 ha

6.2.3. Odvodnja

Nijedan grad ili naselje na području Županije nema izgrađen cjelovit kanalizacijski sustav sa pripadajućim uređajima za pročišćavanje otpadnih voda. Postojećim sustavima odvodnje u većim naseljima pokriveni su dijelovi urbanih i radnih zona, dok prigradska područja i manja naselja nemaju izgrađen javni kanalizacijski sustav. Za prihvatanje otpadnih voda iz domaćinstava u naseljima bez kanalizacijskog sustava služe septičke jame, a recipijenti su vodotoci i melioracijski kanali.

Planom je za sve veće urbane aglomeracije predviđena organizirana javna odvodnja (mješovitog, razdjelnog ili polurazdjelnog sustava ovisno o veličini naselja i gustoći izgrađenosti) koja uključuje uređaje za pročišćavanje odgovarajućeg kapaciteta s mehaničkim i biološkim dijelom.

Dokumentima prostornog uređenja niže razine može biti predviđena izvedba i manjih podsustava odvodnje koji moraju obavezno uključivati sustav za pročišćavanje otpadnih voda.

Industrijski pogoni obvezni su za svoje otpadne vode izgraditi vlastite sustave i uređaje ili ih putem predtretmana dovesti u stanje mogućeg prihvata na sustav javne odvodnje.

Prikupljanje komunalnog mulja (nastalog kao ostatak nakon primarnog pročišćavanja voda) potrebno je organizirati radi njegove obrade i dorade na jednom mjestu.

6.2.4. Uređenje voda - zaštita od poplava

6.2.4.1. Obrana od poplave savskih voda

Obrana od poplava savskih voda na području Sisačko - moslavačke županije uklopljena je u sustav obrane od poplave koji se osniva na učinku smanjenja vršnog protoka vodnog vala pri kontroliranim izljevanju velikih voda u retencijske prostore (Črnec polje, Lonjsko polje, Odransko polje i Ribarsko polje).

Upravljanje vodnim količinama u sustavu Srednjeg Posavlja obavlja se sa tri odteretna kanala (Sava - Odra - Sava, Lonja - Strug i Kupa - Kupa), nizom razdjelnih građevina (preljev Jankomir, te ustave Prevlaka, Strelečko, Palanjek, Trebež I i II, Košutarica, Jasenovac i Brodarci), nizinskim retencijama (Lonjsko polje, Mokro polje i Kupčina), odnosno poplavnim površinama (Opeka, Trstik i Zelenik).

6.2.4.2. Obrana od brdskih voda i uređenje slivova

Sisačko - moslavačka županija nalazi se na području VGO-a za vodno područje sliva Save.

Na području Županije nalaze se slijedeća hidrografska područja: međusliv Save od Krapine do Česme, sliv Ilove, međusliv Save od Česme do Ilove, sliv Ilove s Pakrom, međusliv Save od Ilove do Orljave, sliv Kupe (dio), međusliv Save od Kupe do Une, sliv Une (dio u RH).

6.2.5. Uređenje voda - odvodnja melioracijskih površina

Hidrotehničke melioracije obuhvaćaju poslove izgradnje novih te dogradnje i održavanja postojećih melioracijskih sustava koji su u pravilu dio ili podsustav većih vodoprivrednih sustava. Na području Sisačko - moslavačke županije nalaze se slijedeća melioracijska područja :

- melioracijsko područje Lonjskog polja (kazete: 3 - dio, 4, 4a, 5, 6, 7, 8 i 9)
- melioracijsko područje Črnec polja - dio (kazeta 10)
- melioracijsko područje Odranskog polja - dio
- melioracijsko područje Sunje
- melioracijsko područje na slivu Kupe

6.3. Energetski sustav

6.3.1. Naftno gospodarstvo

U naftnom se gospodarstvu predviđa temeljita obnova tehnoloških procesa i unapređenje djelatnosti (povećanje proizvodnje, uz bolju preradu sirovine). Ukoliko je to moguće, potrebno je koristiti postojeće koridore i lokacije, bez zahvaćanja u novi prostor, kako bi se smanjili mogući učinci po okoliš.

Obnovu je potrebno vršiti po najvišim gospodarsko - ekološkim standardima zaštite, uz primjenu važećih zakonskih propisa i konvencija o zaštiti okoliša.

6.3.2. Elektroopskrba

Glavni pravci razvoja u elektroprivredi usmjereni su na obnovu i dogradnju postojećih sustava proizvodnje, prijenosa i distribucije.

6.3.2.1. Građevine od državne važnosti

Elektroopskrbne građevine od Državnog značenja su:

- *proizvodne:*
 - a) *TE-TO Sisak - planirana izgradnja još jednog bloka u postojećoj termoelektrani Sisak uključujući i rasklopno postrojenje 400 kV s priključnim DV 2x400 kV Veleševac - TE Sisak*
 - b) *HE Strelečko na Savi sa priključnim DV 110 kV*
 - c) *HE Pokuplje na Kupi (nizvodno od Brkiševine) sa priključnim DV 110 kV vodom na TS 110/20(10) kV "Glina"- u skladu sa zahtjevima zaštite okoliša*
 - d) *TE Mahovo (na prirodni plin) sa dva priključna DV 2x400 kV - do DV 2x400 kV Veleševac - TE Sisak i do DV 2x400 kV Tumbri - (Veleševac) - (Međurić) – Ernestinovo*
- *prijenosne: dalekovodi :*
 - a) *DV 2x400 kV Tumbri – Bihać*
 - b) *DV 2x400 kV Veleševac - (TE Sisak) - Prijedor, Banja Luka*
 - c) *DV 2x400 kV Veleševac - (TE Sisak) – Bihać*
 - d) *priključak TS 220/110/35 kV Međurić pomoću DV 2x400 kV na DV 2x400 kV Tumbri - (Veleševac) – Ernestinovo*

6.3.2.2. Građevine od županijske važnosti

Elektroopskrbne građevine od županijskog značenja u prvoj fazi su :

- *transformacijske:*
 - a) *TS 110/20 kV "Siscia" sa priključnim DV 2x110 kV do DV 2x110 kV Pračno – Mraclin*
 - b) *TS 110/20 kV "Sisak 2" - prelazak sa transformacije 35/10 (20) kV na 110/20 kV sa priključnim DV 2x110 kV do DV 2x110 kV Pračno – Mraclin*
 - c) *TS 110/20 kV "Hrvatska Kostajnica"*
 - d) *rasklopnica (RS) 20 kV "Sunja" (uklopiva u TS 110/20 kV)*
 - e) *ugradnja transformatora 110/20 kV u TS 110/10(20) kV "Petrinja"*
 - f) *obnova TS 35/10 kV Kutina*
- *prijenosne:*
 - a) *obnova uništenog DV 2x110 kV Pračno - Hrvatska Kostajnica*
 - b) *DV 110 kV od TS 110/20 kV "Hrvatska Kostajnica" do buduće TS 110/20 kV "Sunja"*
 - c) *20 (35) kV kabel Hrvatska Kostajnica – Dvor*
 - d) *dodatno napajanje TS 35/10 kV Kutina iz TS 110/10 kV Petrokemija Kutina*

Elektroopskrbne građevine od županijskog značenja koje se dugoročno planiraju su :

- *transformacijske:*
 - a) *izgradnja TS 110/20 kV "Pogorelac" i priključnog DV 2x110 kV do DV 2x110 kV Pračno – Mraclin*
 - b) *izgradnja TS 110/20 kV "Galdovo" sa priključnim DV 2x110 kV do DV 110 kV TE Sisak - Kutina ili do DV 110 kV "Siscia" - TE "Sisak"*
 - c) *TS 110/20 kV "Sunja"*
 - d) *TS 110/20 kV "Hrvatska Dubica"*
 - e) *TS 110/20 kV "Dvor"*
 - f) *TS 110/20 kV "Gvozd"*
 - g) *TS 110/20 kV "Topusko" sa priključkom na DV 110 kV Glina - Gvozd,*
- *prijenosne:*
 - a) *DV 110 kV Glina - Gvozd - Vojnić - jedna od prioriternih veza*
 - b) *DV 110 kV Pračno – Sunja*
 - c) *DV 110 kV Sunja - Hrvatska Dubica*

- d) DV 110 kV Kostajnica – Dvor
- e) DV 110 kV Glina - Vrnograč

Ovim Planom predviđa se i mogućnost izgradnje malih hidroenergetskih građevina. Prije izgradnje takvih građevina potrebno je provesti odgovarajuće postupke, zadovoljiti uvjete zaštite prostora i okoliša, te ekonomske isplativosti.

6.3.3. Plinoopskrba

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđena je gradnja magistralnog plinovoda na trasi Rijeka - Zagreb - Okoli - Sisak, koji je završen na dijelu od Karlovca do Siska, te izgradnja magistralnog plinovoda od Siska prema Karlovcu (usporedno s trasom postojećeg naftovoda).

Opskrba potrošača na prostoru sjeveroistočno od rijeke Save ostvaruje se magistralnim plinovodom Ivanić-Grad - Kutina - Novska na koji su lokalne mreže spojene preko mjerno redukcijskih stanica u Kutini, Novskoj i Lipovljanima. Planirana je obnova postojeće mreže, te dalje proširenje distribucijske plinske mreže na preostala naselja u području Moslavačkog gorja, te na područje Jasenovca i u naselja istočno od Novske.

Na području Sisačko - moslavačke županije jugozapadno od Save planira se izgradnja plinsko distributivnog sustava koji će se opskrbljivati iz postojećeg magistralnog visokotlačnog plinovoda Kozarac - Sisak. Planirano je slijedeće :

- u prvoj etapi: plinska mreža Siska, Martinske Vesi, Lekenika i Sunje
- u drugoj etapi: distribucija plina na području Petrinje, Gline i Topuskog
- u trećoj etapi: distribucija plina na području Hrvatske Kostajnice i Hrvatske Dubice,
- energetske potrebe područja Dvora nije ekonomično rješavati gradnjom plinske mreže.

6.3.4. Mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije

Mogući ostali energetske izvori za budućnost, prema lokalnim prilikama i potrebama Županije su u prvom redu:

- sunce (korištenje sunčeve energije za pripremu tople vode)
- bioenergija (korištenje biomase u poljoprivredi)
- vjetar (korištenje snage vjetra na malim gospodarstvima i domaćinstvima)
- geotermalna energija (termomineralna voda u lječilištu Topusko - mogućnost korištenja za grijanje lječilišta, ugostiteljskih građevina i stanova, staklenička proizvodnja hrane i bilja; geotermalni vodonosnici u Petrinji i Sisku)

Prije ulaganja u postrojenja za iskorištavanje geotermalne energije potrebno je izvršiti detaljna ispitivanja ležišta.

6.4. Posebni uvjeti za gradnju infrastrukturnih sustava

Trase i lokacije planiranih infrastrukturnih sustava ucrtane u Planu su usmjeravajuće, te je za njihovo konačno utvrđivanje potrebna dodatna istraživanja i izrada odgovarajuće dokumentacije.

Detaljni uvjeti za gradnju i obnovu pojedinih infrastrukturnih sustava (npr. osiguranje koridora, objedinjavanje više korisnika u istom koridoru, elementi zaštite okoliša i sl.) odrediti će se prostornim planovima uređenja gradova i općina, te u skladu s važećim zakonima i propisima.

Prostor u kojem se planira izgradnja infrastrukturnih sustava, ne može se razmatrati na temelju pojedinačnih sastavnica pojedinog sustava, već kao prostorno-ekološka, gospodarska, kulturna i prirodna cjelina. Potrebno je osigurati uravnoteženost i skladnost između svih korisnika prostora, s težištem na zaštiti prirode i okoliša.

7. MJERE OČUVANJA KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI

7.1. Položaj Županije u krajobraznoj podjeli Države

Prostor Sisačko - moslavačke županije nalazi se u geografskoj makroregiji Središnje Hrvatske.

Na razini Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske usvojena je osnovna podjela cjelokupnog prostora Države na 16 krajobraznih predjela. Područje Sisačko - moslavačke županije po krajobraznim značajkama nalazi se na zapadnom dijelu Panonske Hrvatske, te ulazi u sklop prirodnih cjelina :

- nizinskog područja sjeverne Hrvatske (sjeverni i istočni dio Županije) i
- Panonskog gorja (južni i jugozapadni dio Županije)

Unutar navedenih cjelina prepoznata su područja i lokaliteti osobite ljepote, vrijednosti i osjetljivosti krajolika.

Pod pojmom kulturnog krajobraza podrazumijevaju se zemljopisno određena područja u kojima je prepoznatljiv kvalitetan suživot prirodnih struktura i graditeljske baštine.

Kulturni krajobrazi od nacionalnog značenja na području Županije su :

- kulturni krajolik:
 - a) Lonjsko polje
 - b) Zrinska gora
- povijesni kulturni krajolik:
 - a) područje Hrastovice s arheološkim ostacima kaštela, župne crkve i samostana
 - b) povijesne jezgre gradskih obilježja: Sisak i Hrvatska Kostajnica
- povijesna naselja i dijelovi seoskih naselja:
 - a) Bok Palanječki, Krapje, Čigoč, Komora, Buinja, Buinjski Riječani

- krajolik oko povijesnih građevina i sklopova :
 - a) Stari grad Sisak
 - b) Stari grad Kostajnica, Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Hrvatskoj Kostajnici
 - c) Župna crkva sv. Magdalene u Selima
 - d) Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gori
 - e) Župna crkva sv. Marije u Kutini
 - f) kompleks dvorca, perivoja i gospodarskih građevina dvorca Erdody u Popovači
- okruženje arheoloških lokaliteta :
 - a) antički grad Siscia
 - b) stari grad Zrin i kapela sv. Margarete u Zrinu
 - c) kaštel Gvozdansko
 - d) ostaci cistercijske opatije u Topuskom
- područje vezano uz povijesne događaje i osobe:
 - a) spomen područje koncentracionog logora Jasenovac

Ovim prostorima i lokalitetima potrebno je posvetiti osobitu pozornost pri izradi prostornih planova uređenja općina i gradova.

7.2. Krajobrazna podjela Županije

Na razini Županije razlikujemo slijedeća područja zajedničkih obilježja :

- u nizinskom području sjeverne Hrvatske :
 - a) dio Posavine i Lonjskog polja
 - b) Pokuplje i dio Turopolja
 - c) Moslavina i dio Slavonije
- u sklopu Panonskog gorja :
 - a) Banovina
 - b) Zrinska gora
 - c) Pounje
- pretežito izgrađeni krajolik (prostori u blizini većih gradova Siska, Petrinje, Gline, Kostajnice, Kutine, Novske ili između njih)

Kulturni krajobrazi od županijskog značenja su :

- povijesne jezgre gradskih obilježja :
 - a) Glina
 - b) Petrinja
- povijesne jezgre malogradskih obilježja :
 - a) Dvor
 - b) Hrvatska Dubica
- krajolik oko povijesnih građevina i sklopova :
 - a) Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Čuntiću
 - b) Župna crkva sv. Martina u Martinskoj Vesi,
 - c) Župna crkva sv. Ane i župni dvor u Osekovu,
 - d) Kapela sv. Duha u Gojlu
 - e) Kapela sv. Martina u Starom Brodu
 - f) Kapela u Letovaniću
 - g) kompleks dvorca Keglević u Topolovcu
 - h) dvorac Erdody u Kutini
 - i) lječilište u Topuskom sa slijedom parkova (Opatovina, Engleski park, Nikolino brdo)
- okruženje arheoloških lokaliteta :
 - a) utvrda i pavlinski samostan u Velikom Petrovcu,
 - b) franjevački samostan sa crkvom Blažene Djevice Marije, kaštelom Košut grad i podgrađem u Ruškoviću
 - c) kaštel Brubno i župna crkva sv. Nikole

8. MJERE ZAŠTITE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO - POVIJESNIH CJELINA

8.1. Zaštita prirodne baštine

Zaštićena područja, kao i područja čiju je zaštitu potrebno prioritetno zakonski sprovesti, prikazani su u kartografskom prikazu broj 3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora.

8.1.1. Pregled spomenika prirodne baštine

Tablica 5: Zaštićeni dijelovi prirode

Red.br	Kategorija zaštite	Reg.br	Naziv	Grad /Općina
ZAŠTIĆENA PODRUČJA				
1.	park prirode	821	LONJSKO POLJE	Sisak, Jasenovac, Novska, Kutina, Lipovljani, Popovača, Velika Ludina
2.	posebni rezervat botanički	196	CRET ĐON MOČVARA	Topusko
3.	posebni rezervat ornitološki	791	RAKITA	Sisak
4.	posebni rezervat ornitološki	120	KRAPJE ĐOL	Jasenovac
5.	posebni rezervat ornitološki	792	ĐOL DRAŽIBLATO	Jasenovac
6.	park šuma	702	KOTAR STARI GAJ	Petrinja, Sisak
7.	park šuma	-	BRDO DJED	Hrvatska Kostajnica
8.	spomenik parkovne arhitekture	578	STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE	Petrinja
9.	spomenik prirode	-	HRAST LUŽNJAK	Sisak, Trg hrvatskih branitelja

Tablica 6: Vrijedni dijelovi prirode - prijedlog za zaštitu

Kategorija zaštite	Grad / Općina	Prijedlog lokaliteta
Posebni rezervat	Dvor Petrinja Petrinja Glina Glina	botanički - kanjon Ljeskovac šumske vegetacije - dolina rijeke Petrinjčice šumske vegetacije - odsjek 15 A Šamarice ornitološki - šuma uz Vukičeviću u Dragotini zoološki - Popratine luke
Park šuma	Novska Topusko Glina Kutina	potok Novska Nikolino brdo Šuma Podgledić Šanac šuma, šuma Ciglenica, šuma Djed
Zaštićeni krajolik	Dvor, Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica i Jasenovac Gvozd, Glina, Petrinja, Sisak, Lekenik Dvor, Petrinja i Glina Kutina, Popovača i V.Ludina Petrinja Petrinja Glina Lekenik, Martinska Ves, Sisak Sunja	dolina rijeke Une dolina rijeke Kupe i Mokrički Lug Zrinska gora Moslavačko gorje dolina Petrinjčice sa mlinovima dolina potoka Utinje dolina Gozdne Odransko polje rijeka Sunja sa mlinovima
Spomenik prirode	Petrinja Petrinja	špilja u Šušnjaru stabla lipe (<i>Tilia grandifolia</i>) i ginka (<i>Ginkgo biloba</i>) na Strossmayerovom šetalištu u Petrinji
Spomenik parkovne arhitekture	Glina Topusko	park u središtu Gline park Opatovina, Engleski park, park kod crkve
Panoramska točka – vidikovac	Petrinja Hrvatska Kostajnica	područje oko groblja sv. Trojstva Čukur

Proglašenje zaštite provodi se temeljem Zakona o zaštiti prirode, dok će se zaštita provoditi temeljen odrednica ovog Plana (do proglašenja zaštite), a građenje, korištenje i uređenje prostora temeljem prostornih planova uređenja gradova i općina. Na razini prostornih planova niže razine moguće je predložiti za zaštitu dodatna vrijedna područja lokalnog značenja.

Budući da neke prirodne cjeline predložene za zaštitu kao zaštićeni krajolici sadrže i neke osobito vrijedne manje dijelove (posebni rezervati), biti će potrebno provesti detaljnije određenje prostora uz eventualno izdvajanje uži područja pod strožom kategorijom zaštite.

8.1.2. Preporuke za zaštitu, uređenje i korištenje prirodne baštine

8.1.1.1. Proglašeni Park prirode "Lonjsko polje" prirodna je baština od međunarodnog značaja (uvršten je u međunarodnu listu močvarnih staništa - Ramsarska konvencija), za koju je obvezna izrada Prostornog plana područja posebnih obilježja.

Prostornim planom Parka prirode "Lonjsko polje" potrebno je točno odrediti prostor obuhvata, zaštitu, korištenje i uređenje prostora u nekoliko prostornih cjelina sa stupnjevanim načinima zaštite:

- izdvojena uža područja pod strožom zaštitom (posebni ornitološki rezervati i ostala),
- prijelazna područja u kojima su dopustive djelatnosti u cilju unapređenja i zaštite,
- područja u kojima su dozvoljene i poželjne djelatnosti u cilju razvoja i stvaranja materijalnih preduvjeta za još kvalitetniju zaštitu najvrednijih područja.

Programe gospodarenja šumama, te Programe razvoja vodoprivrede je potrebno uskladiti s mjerama zaštite prirode i okoliša i mjerama zaštite ruralne kulturne baštine.

8.1.1.2. Na području Županije potrebno je izraditi detaljne planove uređenja za spomenike parkovne arhitekture: Strossmayerovo šetalište u Petrinji, park u Glini, park u Topuskom. Za sve ostale dijelove prirode navedene i predložene za zaštitu u Tablici 6. potrebno je izraditi mjere zaštite.

8.1.1.3. U cilju zaštite i svrhovitog korištenja ostalih dijelova Županije, koji imaju veću vrijednost u smislu zaštite prirode, a do donošenja ostalih dokumenata prostornog uređenja i mjera zaštite, utvrđuju se slijedeće smjernice :

- šumama obrasla područja trebaju ostati bioekološka uporišta prostora,
- cijelo brdsko područje Županije potrebno je dodatno istražiti vezano na prirodne i krajobrazne vrijednosti,
- prostornim planovima uređenja gradova i općina potrebno je ograničiti raspršenu izgradnju po istaknutim reljefnim uzvišenjima i po vrhovima obronaka koja narušava prirodnu krajobraznu sliku,
- prostornim planovima uređenja gradova i općina potrebno je prostorno ograničiti i točno utvrditi područja na kojima je moguća izgradnja građevina povremenog stanovanja,
- programe gospodarenja šumama potrebno je uskladiti s mjerama zaštite ukoliko iste postoje, odnosno zatražiti na iste suglasnost nadležnog županijskog tijela za poslove zaštite prirode.

8.2. Zaštita prostora kulturno-povijesnog naslijeđa

Cjelovit pristup graditeljskom naslijeđu polazi od načela aktivne zaštite. To znači da taj postupak obuhvaća ne samo konzervatorske postavke, obradu i nužne zahvate, već cjeloviti društveni proces vrednovanja i obnavljanja kulturno - povijesnog naslijeđa.

Kulturno - povijesno naslijeđe od nacionalnog i županijskog značenja određeno je u kartografskom prikazu broj 3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora. Očuvanje, oživljavanje i potvrđivanje značenja kulturno-povijesnog naslijeđa, te uvjeti korištenja i zaštite kulturno - povijesnog naslijeđa biti će određeni izradom prostornih planova niže razine.

8.2.1. Pregled spomenika kulturne baštine

Kulturno - povijesno naslijeđe na području Županije obuhvaća slijedeće građevine i cjeline:

I. Povijesne cjeline i dijelovi povijesnih cjelina gradskog ili seoskog karaktera:

- naselja urbanog karaktera: Glina, Hrvatska Kostajnica, Novska, Petrinja, Sisak i Kutina
- manja naselja : Dvor, Hrvatska Dubica, Sunja i Topusko
- 97 naselja ruralnog karaktera

II. Građevina, sklop ili dio građevine s okolišem :

- SAKRALNE GRAĐEVINE :
 - a) samostani i samostanske crkve: evidentirano je 7 kompleksa, od čega su registrirana tri: Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Hrvatskom Čuntiću kraj Petrinje, Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Hrvatskoj Kostajnici, te Samostan sv. Križa i kapela u Petrinji.
 - b) crkve: evidentirano 87 crkvi, od čega je 41 registrirano
 - c) kapele i kapele poklonci: evidentirano 150 kapela, od toga 59 registriranih
- STAMBENE GRAĐEVINE :
 - a) dvorci: registrirani su dvorac Keglević u Topolovcu i dvorac Erdödy u Popovači, a evidentiran je dvorac Erdödy u Kutini
 - b) kurije: registrirana je kurija Erdödy u Kutini, a evidentirana kurija kaptolskog imanja u Maloj Gorici kraj Petrinje

- c) župni dvorovi: evidentirano je 45 zgrada, od toga je 11 registriranih
- GRAĐEVINE JAVNE NAMJENE: evidentirano je ukupno 26 građevina javne namjene (administrativne zgrade, škole, hoteli), od čega je 19 registrirano
- STARI GRADOVI I VOJNE GRAĐEVINE : registrirana su 2 stara grada (H.Kostajnica i Sisak)
- GOSPODARSKE I INDUSTRIJSKE GRAĐEVINE: evidentirano je ukupno 12 građevina i kompleksa (rudarski kompleksi, gospodarstva i gospodarske zgrade)

III. Elementi povijesne opreme prostora, inženjerske građevine s uređajima

- registrirani su most u Sisku i česma u Hrastovici, te evidentirani mostovi u Gvozdanskom i Popovači

IV. Područje, mjesto, spomenik i obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe

- PODRUČJA VEZANA UZ POVIJESNE DOGAĐAJE: registrirano je 6 lokaliteta (tri na području koncentracionog logora Jasenovac, područje koncentracionog logora Krapje, te šume Šamarica i Brezovica)
- SPOMENIČKA MJESTA I SPOMENICI : evidentirano je 36 lokaliteta (uglavnom iz NOB-a), a registriran je samo spomenik Anti i Stjepanu Radiću u Desnom Trebarjevu

V. Arheološka nalazišta i područja

- PREHISTORIJA: evidentirano je 23 lokaliteta
- ANTIKA: evidentiran je 31 lokalitet
- SREDNJI VIJEK: evidentirano je 63 lokaliteta, od čega je registrirano 12 (kapela sv. Margarete i stari grad Zrin, stari grad Prevršac, utvrda Gvozdansko, utvrda na brdu Djed u Hrvatskoj Kostajnici, gradište Plovdinograd u Kutini, kula Čuntić u Hrvatskom Čuntiću, stari grad i crkva sv. Duha u Hrastovici, kaštel Klinac kraj Petrinje, kompleks ruševina cistercijske opatije u Topuskom, te Jelen-grad i Košut-grad kraj Velike Ludine)

Spomenici 1. kategorije od izvanregionalnog, nacionalnog značenja su :

Kulturni krajolik:

- Sisačka Posavina i Lonjsko polje
- Zrinska gora i Pounje,

Povijesni kulturni krajolik:

- područje Hrastovice s arheološkim ostacima kaštela, župne crkve i samostana

Povijesne jezgre gradskih obilježja:

- Sisak
- Kostajnica

Povijesna naselja i dijelovi seoskih naselja:

- Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Buinjski Riječani, Komora i Buinja

Povijesne građevine i sklopovi:

- Stari grad Kostajnica,
- Stari grad Sisak,
- Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Kostajnici,
- Župna crkva sv. Magdalene u Selima,
- Župna crkva Uznesenja B.D.Marije u Gori,
- Župna crkva sv.Marije u Kutini,
- Kompleks dvorca, perivoja i gospodarskog sklopa dvorca Erdody u Popovači

Arheološki lokaliteti:

- antički grad Siscia

- stari grad Zrin i kapela sv. Margarete u Zrinu
- kaštel Gvozdansko
- ostaci cistercijske opatije u Topuskom
- kompleks dva kaštela, župne crkve i franjevačkog samostana u Hrastovici

Područje, mjesto spomenik ili obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe:

- spomen područje koncentracionog logora Jasenovac

Spomenici kulture **2. kategorije** regionalnog značenja su :

Povijesne jezgre gradskih obilježja:

- Glina
- Petrinja

Povijesne jezgre malogradskih obilježja:

- Dvor
- Hrvatska Dubica

Povijesne jezgre seoskih obilježja:

- Lijevo Željezno, Selišće Sunjsko, Mužilovčica, Suvoj, Žreme, Kratečko, Lonja, Nebojan, Setuš, Okoli, Lijeva Luka, Preloščica, Gornja Letina, Donja Letina, Gušće, Velika Svinjička, Bistrač, Crkveni Bok, Ivanjski Bok, Letovanić, Žažina, Dužica, Lekenik, Poljana Lekenička, Stari Brod, Donja Jelenska, Osekovo, Greda Sunjska, Kladari, Majski Trtnik, Brestik, Mali Gradac, Trtnik Glinski, Letovanci, Donje Taborište (Rakasi), Begovići, Donja Bačuga, Borojevići, Donja Stupnica, Donji Javoranj, Gorička, Donja Oraovica, Lotine, Ljeskovac, Zrin, Donji Žirovac

Povijesne građevine i sklopovi:

- Franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog u Čuntiću
- Župna crkva sv. Martina u Martinskoj Vesi,
- Župna crkva sv. Ane i župni dvor u Osekovu,
- kapela sv. Duha u Gojlu,
- kapela sv. Martina u Starom Brodu,
- kapela u Letovaniću,
- kompleks dvorca Keglević u Topolovcu,
- dvorac Erdody u Kutini,

Arheološki lokaliteti:

- kompleks utvrde i pavlinskog samostana u Velikom Petrovcu,
- kompleks franjevačkog samostana sa crkvom Blažene Djevice Marije, kaštelom Košut grad i podgrađem u Ruškovici
- kompleks kaštela Brubno i župne crkve sv. Nikole

8.2.2. Preporuke za zaštitu, uređenje i korištenje kulturne baštine

Opće mjere zaštite i očuvanja povijesnih građevina proizlaze iz njihove spomeničke vrijednosti, kao i iz osnovnog načela zaštite koje se temelji na cjelovitom sagledavanju spomenika i njegove neposredne okoline.

Na osnovu pejzažnih, prirodnih, kulturno povijesnih, arhitektonsko urbanističkih i ostalih vrijednosti provedeno je zoniranje cjelokupnog prostora Županije, kojim su određene vrijednosne kategorije iz kojih proizlaze potrebni i mogući zahvati u prostoru.

Krajolik 1. kategorije - prostorne cjeline vrednovane najvišim kategorijama koje treba održavati u okvirima i načinu tradicionalnog korištenja prostora, bez uvođenja tehničko tehnoloških i infrastukturnih zahvata, te znatnijeg proširenja građevinskih područja. Predviđaju se sljedeće mjere zaštite i unapređenja:

- Zadržavanje postojeće mreže naselja, prometnih komunikacija, šumskih i poljodjelskih

površina koje okružuju naselja, prirodnih vodotokova i ostalih vrijednosti u prostoru.

- U naseljima bi trebalo očuvati, održavati i prilagoditi suvremenim potrebama tradicijsku drvenu arhitekturu, a novu gradnju oblikovati na načelu očuvanja prepoznatljive slike prostora.
- Eventualna područja širenja seoskih naselja planirati na način uspostave jedinstvenog prostornog koncepta naselja, vrednovane matrice linijskog sela jednostrane izgradnje u Posavini, odnosno zbijenog sela sa zaselcima na Zrinskoj gori.
- Za područja Zrinske gore izraditi program obnove i razvoja. Naglasiti razvoj ekološkog i seoskog turizma, uz uvođenje kulturnih i društvenih sadržaja, vezanih na tradicionalne običaje tog kraja, proizvodnja zdrave hrane i sl.

Krajolik 2. kategorije - u tim su prostorima poželjni zahvati kojima će se uspostaviti urbanistički i arhitektonski kvalitetnije stanje. Predviđaju se sljedeće mjere zaštite i unapređenja:

- Visoku kvalitetu prirodnih predjela treba čuvati i poštivati u najvećoj mjeri. Građevinska područja širiti u manje kvalitetne predjele. Osobito se to odnosi na gospodarske sadržaje, oko kojih treba planirati hortikulturno uređene prostore. Oblikovanje područja gradnje za gospodarsku namjenu mora uključiti i min 30% površina s hortikulturnom obradom.
- Novu stambenu izgradnju projektirati u skladu s obilježjima lokalne arhitekture.
- Na mjestima s kojih se pružaju vizure na vrijedne prostorne cjeline nije moguća gradnja, izuzev građevina koje imaju funkciju vidikovaca, ili slične namjene.
- Nije moguće otvaranje kamenoloma, šljunčara i sličnih sadržaja kojima bi se umanjile ili devastirale prostorne i pejzažne vrijednosti.
- Na udaljenosti manjoj od 50 (100)m od obale rijeke (Kupe, Une) nije moguće novo širenje građevinskih zona, izuzev sanacije i obnove postojećih.
- Planiranje novih cesta i željezničkih pruga treba uvažiti prostorne i morfološke značajke terena, što znači da se koriste njegove prirodne značajke, a da se zahvati u terenu, kojima se mijenja izgled krajolika, kao što su nadvožnjaci, usjeci i zasjeci izbjegnu, ili svedu na najmanju mjeru.
- Dalekovodi i ostali infrastrukturni koridori ne smiju se voditi trasama kojima bi došlo do većih prosjeka šuma.

Krajolik 3. kategorije - urbanističkim i planskim mjerama nastojati poboljšati stanje u prostoru, uz očuvanje prirodnih i pejzažnih vrijednosti.

Izgrađeni krajolik - prirodni krajolik je u velikoj mjeri izmjenjen, stoga bi novim mjerama trebalo nastojati vratiti bar dio njegovih vrijednosti. Područja izgrađena u neprekinutim potezima uz prometnice, prekinuti uvođenjem zelenih površina, u vidu parkova, igrališta i sl. Gospodarske zone (naročito industrija) okružiti zelenim površinama.

Povijesne građevine i sklopovi – Potrebno je provoditi sustavnu zaštitu i održavanje najvrednijih građevina, na temelju provedenih konzervatorsko restauratorskih istražnih radova i odgovarajuće dokumentacije. Predviđaju se sljedeće mjere zaštite i unapređenja:

- povijesne građevine treba održavati u okviru njihovog autentičnog okruženja, bez nove gradnje u njihovoj neposrednoj blizini
 - u okviru izrade prostornih planova uređenja općine odnosno grada potrebno je na kartografskom prikazu građevinskih područja naselja ucrtati zone zaštite povijesnih građevina i sklopova
-
- od općih mjera zaštite predviđa se prije svega redovito građevinsko održavanje, sanacija i konzervacija najkvalitetnije i najcjelovitije sačuvane stilske faze, uz obavezne konzervatorske istražne radove na pročeljima i interijeru
 - građevine oštećene, razorene ili srušene u tijeku Domovinskog rata visoke spomeničke vrijednosti obnavljati konzervatorsko restauratorskim metodama, uz što veće zadržavanje preostalog građevnog supstrata (župna crkva B.D.Marije u Gori, Hrastovici, Glini) ili

metodom faksimila u slučajevima kad više nema očuvanog građevnog supstrata (Petrinja, Glina, Kostajnica)

- u slučajevima gdje zbog objektivnih okolnosti (nedostatak podataka i dokumentacije i nove potrebe lokalne zajednice) nije moguća obnova metodama restitucije i faksimila, isključivi uvjet za odabir suvremenog rješenja mora biti arhitektonska kvaliteta i kreativnost predoženog zahvata
- sve građevinske zahvate (uključivo i redovno održavanje) obavezno provoditi uz suglasnost i konzervatorski nadzor uprave za zaštitu kulturne baštine
- za građevine vrednovane najvišim kategorijama treba dopuniti postojeću konzervatorsku dokumentaciju, provesti arhitektonsko snimanje i dokumentiranje, istraživanja povijesne građe i na terenu, te odrediti konzervatorske uvjete za održavanje i sanaciju.

Mjere zaštite arheoloških lokaliteta i nalazišta :

Brojnost potencijalnih arheoloških lokaliteta upućuje na potrebu za rekognosciranjem i istraživanjem u svrhu očuvanja vrijednosti prostora čak i kada nema ostataka koje je moguće prezentirati "in situ". U prostornom planiranju potrebno je uklopiti i davati naglasak arheološkim lokalitetima te štiti okolnu zonu.

U slučaju građevinskog zahvata u užoj zoni arheoloških lokaliteta potrebno je izvršiti prethodna zaštitna istraživanja te odlučiti o tretmanu lokaliteta ili mogućoj promjeni projekta građevinskog zahvata.

Posebnu pažnju treba obratiti na mrežu antičkih prometnica te ih do maksimuma štiti od devastacije.

Zaštitu arheoloških lokaliteta provoditi u skladu i s načelima arheološke struke i konzervatorske djelatnosti, sanacijom, konzervacijom i prezentacijom vidljivih ostataka građevina, važnih za povijesni i kulturni identitet prostora, odnosno odgovarajućom obradom, dokumentiranjem i pohranom u muzejske ustanove predmeta s onih lokaliteta, koje se s obzirom na njihov karakter ne može prezentirati.

Mjere zaštite povijesnih cjelina gradskih, malogradskih i seoskih obilježja

Za naseobinsku baštinu, povijesne cjeline i dijelove povijesnih cjelina gradskog, malogradskog i seoskog obilježja treba provesti postupak vrednovanja ili uspostavu zona zaštite:

A zonu najstrože zaštite, koja uključuje zaštitu i očuvanje svih vrijednosti u prostoru, prostornu organizaciju i potpunu zaštitu građevne strukture

B zonu stroge zaštite, koja podrazumijeva zaštitu prostorne organizacije, svih oblika povijesne matrice i zaštitu povijesne građevne strukture

Kontaktne zone, odnosno tampon zone, koje su u fizičkoj vezi sa strogim zonama i povijesnim središtem, imaju ulogu uspostave prostornih odnosa kojima se ne bi narušila njihova povezanost.

Zone vizualne izloženosti naselja (povijesnog središta) imaju velik utjecaj na stvaranje slike prostora i uspostavu vizura na temeljne vrijednosti. Važne su radi održavanja vizualnih dominantni u prostoru.

Za svaku je zonu potrebno odrediti uvjete mogućih i potrebnih zahvata, po mogućnosti u okviru polaznih studija za prostorne planove.

Za sve lokalitete i povijesne cjeline gradskih, malogradskih i seoskih obilježja, kao i za pojedinačne građevine i arheološke lokalitete, obrađene u "Studiji, zaštite kulturna baštine Sisačko-moslavačke županije" (Ministarstvo kulture, uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu, veljača 1999. god.), u poglavlju 2.0. Inventarizacija i označene

na Preglednoj karti kulturne baštine, potrebno je u postupku ishoda posebnih uvjeta za lokacijsku dozvolu, kao i izdavanja građevne dozvole, ishoditi zakonom propisane posebne uvjete, odnosno prethodnu dozvolu Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine.

Područja i zone zaštite navedenih povijesnih cjelina i pojedinačnih građevina i arheoloških lokaliteta, moraju se ucrtati na kartama građevinskih područja planova nižeg reda, te odrediti smjernice, uvjete i mjere očuvanja i zaštite.

Obveza izrade konzervatorske dokumentacije za Prostorne planove

U okviru izrade niže razine prostornih planova, potrebno je izraditi konzervatorsku dokumentaciju za slijedeće prostore i cjeline:

- Konzervatorska studija za Prostorni plan Parka prirode Lonjsko polje, odnosno kulturni krajolik Sisačka Posavina i Lonjsko polje
- Studija vrednovanja kulturnog krajolika Zrinske gore i Pounja
- Konzervatorska studija za Prostorne planove uređenja gradova: Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Sisak;
- Konzervatorska studija za Prostorni plan uređenja općina: Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lipovljani, Lekenik, Martinska Ves, Sunja i Topusko
- Provjera konzervatorske studije za Generalni urbanistički plan grada: Sisak, Petrinja, Kutina, Novska
- Konzervatorska studija za Urbanistički plan uređenja grada: Glina, Hrvatska Kostajnica, Dvor, Hrvatska Dubica
- Provjera postojeće konzervatorsko urbanističke dokumentacije za Detaljni plan uređenja, odnosno Urbanistički plan, povijesnih jezgra gradova: Dvora, Hrvatske Dubice, Gline, Hrvatske Kostajnice, Kutine, Novske, Petrinje, Siska.

Obvezatna konzervatorska dokumentacija mora biti izrađena na način i prema usvojenoj stručnoj metodologiji Uprave za zaštitu kulturne baštine, a uključena u odredbe prostornog plana. Svaki od navedenih planova mora u postupku donošenja, dobiti suglasnost Uprave za zaštitu kulturne baštine.

Razvoj Županije bi u gospodarskom pogledu trebalo temeljiti osim ostalih resursa, i na sačuvanoj graditeljskoj, kulturno povijesnoj i prostornoj baštini. Prostorna i krajobrazna raznolikost, prepoznatljive i očuvane cjeline – krajolici Posavine s očuvanom drvenom arhitekturom, doline Une i Kupe, Zrinska gora s utverdama i grupacijama očuvanih starih sela; bogatstvo graditeljske baštine iz svih povijesnih razdoblja, trebali bi naći mjesto u planiranju razvoja, prvenstveno turističke djelatnosti.

U skladu s mogućnostima, potrebno je sustavno uvoditi i provoditi poticajne mjere za zaštitu kulturne baštine u Županiji.

8.3. Zaštita drvene tradicijske arhitekture

8.3.1. Na području Sisačko - moslavačke županije posebnu kulturnu, arhitektonsku i ambijentalnu vrijednost ima sačuvana tradicijska arhitektura građena u drvu (hrastovina) koja ubrzano nestaje. U cilju očuvanja drvene tradicijske arhitekture zabranjuje se rušenje drvenih stambenih kuća bez dozvole nadležnog tijela za zaštitu kulturnih dobara.

8.3.2. Temeljem Studije zaštite kulturne baštine određena su naselja nacionalnog i regionalnog značaja za koja se određuje mjera izrade popisa drvenih kuća. O provođenju mjere će brinuti nadležno državno tijelo za zaštitu kulturnih dobara.

U drugoj fazi planiranja i provođenja mjera zaštite obvezna je za navedena naselja izrada konzervatorskih studija.

Naselja nacionalnog značaja su: Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Buinjski Riječani, Komora i Buinja.

Naselja regionalnog značaja su: Lijevo Željezno, Selišće Sunjsko, Mužilovčica, Suvoj, Žreme, Kratečko, Lonja, Nebojan, Setuš, Okoli, Lijeva Luka, Preloščica, Gornja Letina, Donja

Letina, Gušće, Velika Svinjička, Bistrač, Crkveni Bok, Ivanjski Bok, Letovanić, Žažina, Dužica, Lekenik, Poljana Lekenička, Stari Brod, Donja Jelenska, Osekovo, Greda Sunjska, Kladari, Majski Trtnik, Brestik, Mali Gradac, Trtnik Glinski, Letovanci, Donje Taborište (Rakasi), Begovići, Donja Bačuga, Borojevići, Donja Stupnica, Donji Javoranj, Gorička, Donja Oraovica, Lotine, Ljeskovac, Zrin, Donji Žirovac.

8.4. Zaštita kulturne baštine Lonjskog polja

8.4.1. *Prostor od izuzetno velike kulturne i prirodne vrijednosti u Sisačko - moslavačkoj županiji je Park prirode Lonjsko polje. On u svojim današnjim granicama najvećim dijelom pripada Sisačko - moslavačkoj županiji. Osnovna kulturna vrijednost ovog područja je ruralni prostor sa cjelokupnim kulturnim identitetom kojeg čine prostorna organizacija naselja, arhitektura u drvetu, tradicijski način gospodarenja, tradicijsko rukotvorstvo, umijeće i obrti. Ruralno područje se sastoji od niza seoskih naselja koja čine prepoznatljivu prostornu organizaciju i dobro sačuvanu tradicijsku arhitekturu.*

Naselja koja se nalaze u Parku prirode Lonjsko polje su : Velika Svinjička, Čigoć, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Jasenovac, Drenov Bok, Krapje, Puska, Trebež, Bukovice, Košutarica, Mlaka, Stružec, Osekovo i Donja Gračenica.

8.4.2. *Područje Parka prirode Lonjsko polje i širi prostor uz Savu nizvodno od Siska do Nove Gradiške ima značajke kulturnog krajolika, koji zbog sačuvanosti ima vrijednost izvan županijskih i nacionalnih okvira (prijedlog za upis u Svjetsku listu kulturnih i prirodnih vrijednosti je u pripremi).*

Naselja s desne obale Save koja sa selima Lonjskog polja čine jedinstveno etno područje su: Gradusa Posavska, Greda Sunjska, Žreme, Krivaj Sunjski, Gornja Letina, Donja Letina, Selište Sunjsko, Bistrač, Bobovac, Strmen, Crkveni Bok, Ivanjski Bok i Sunja

8.4.3. *Zbog očuvanja naselja Lonjskog polja koja se nalaze u Sisačko - moslavačkoj županiji, do donošenja Prostornog plana Parka prirode Lonjsko polje, donose se slijedeće odredbe:*

- *Građevinska područja ograničavaju se na današnji tradicijski građevinski obuhvat naselja, jasno čitljiv u prostoru. Zabranjuje se izgradnja na poljima i uzdužno uz cestu izvan građevinske zone.*
- *Sačuvati tradicionalnu parcelaciju, tj. širinu parcela prema cesti koja prosječno iznosi 15 - 20 metara. Ne dozvoljava se spajanje parcela po širini.*
- *Što više težiti očuvanju i obnovi drvene arhitekture. Građevinske zahvate izvoditi u skladu s tradicijskim značajkama.*
- *Iznimno je moguće preseljenje drvenih kuća unutar samog naselja ili u drugo naselje u Lonjskom polju.*
- *U slučaju zahtjeva za izgradnjom nove kuće na parceli, na kojoj već postoji tradicijska drvena kuća koja se ne dozvoljava ukloniti, iznimno je moguća izgradnja druge stambene građevine na toj parceli, koja bi trebala biti građena u stilu drvene tradicijske arhitekture.*
- *Sve nove građevine treba planirati u skladu s tradicijskim zakonitostima organizacije prostora, osigurati kolni prolaz s ceste prema dubini parcele.*
- *Preporuča se zabatna orijentacija kuće (pogotovo na užim parcelama).*
- *Moguća je i uzdužna orijentacija u skladu s prostornim i ambijentalnim značajkama mikrolokacije.*
- *U cilju poboljšanja životnih uvjeta na tradicijskim drvenim kućama dozvoljava se sanacija, prepravka (izvedba sanitarija), produženje kuće u dubinu parcele zbog potrebe povećanja stambenog prostora. Drvene kuće se mogu presložiti, podignuti na zidani podzid i izvesti niz drugih odgovarajućih zahvata koji osiguravaju očuvanje drvene kuće u skladu s tradicijskim značajkama, a ujedno i suvremeno i zdravo stanovanje.*

8.4.4. Oblikovanje :

- Nove kuće oblikovati u skladu s tradicijskim veličinama: širina 4 - 5 metara, dužina 10 - 13 metara (dužina se može mijenjati), izduženi tlocrtni oblik, prihvatljiva je i mogućnost "L" tlocrta.
- Propisana visina kuća: prizemnica, prizemnica s povišenim potkrovljem ili katnica bez nadozida (krovište na stropnoj konstrukciji).
- Krovište: dvostrešno, nagiba 35 - 40 °; moguća izvedba trostrešnog krovišta sa skošenjem krova na dvorišnoj strani kuće, uporaba zabatnog skošenja krovišta (lastavica, "poculica").
- Stubište: moguća uporaba vanjskog stubišta, proširenje stubišta u obliku kapića i ganjak uzduž dužeg pročelja i na začelju kuće.
- Materijal: drvo, opeka, pokrov biber crijep. U vanjskoj obradi koristiti horizontalno slagane planjke i žbuku (opečni zidovi se žbukaju).
- Materijali koji se ne odobravaju u vanjskoj obradi: plastika, bitumenska šindra, salonit, brodski pod, beton i betonske blokete.
- Građevinski elementi koji se ne dozvoljavaju: lukovi, balkoni na zabatu, tj. na užim pročeljima i slični elementi strani tradiciji posavske izgradnje.
- Prema ulici i uličnom dijelu okućnice izvesti ograde od drvenih letvica (plot), ili žičano pletivo u kombinaciji sa živom zelenom ogradom od autohtonih vrsta, nikako sadnja živih zelenih ograda od tuja, čempresa i sl., ili izgradnja ograda od metalnih ili betonskih materijala.
- Uređenje dvorišta: površinu obraditi kao travnjak, a za staze djelomično rabiti šljunak, djelomično opeku.

8.4.5. Infrastruktura: u selima se određuje uporaba drvenih stupova električne mreže i izvedba podzemnih hidranata.

Kućni priključci: ormarići za električnu struju i plin trebaju biti na pogledu zaklonjenijim mjestima, a nikako na glavnom pročelju.

9. POSTUPANJE S OTPADOM

Sustav gospodarenja otpadom određen je u kartografskom prikazu broj 2. Infrastrukturni sustavi.

Pri postupanju s otpadom potrebno se pridržavati slijedećih ciljeva:

- izbjegavati nastanak otpada, što obuhvaća niz mjera i zahvata u proizvodnji i potrošnji dobara na izvorima nastanka otpada sa svrhom smanjenja količine i štetnosti otpada;
- vrednovati neizbježni otpad, što znači upotrebom niza postupaka i tehnologija iskoristiti materijalnu i energetska vrijednost otpada uz istovremeno smanjenje štetnosti i količine;
- odlagati ostatni otpad nakon cjelovitog iskorištenja materijala i energije na način najpovoljniji po okoliš;
- odvozom i sakupljanjem otpada obuhvatiti sve gospodarske objekte i što veći broj domaćinstava;
- za potrebu razvrstavanja i ponovnog korištenja otpada izgraditi lokalna sabirališta u većim središtima jedinica lokalne samouprave, te središnji uređaj za razvrstavanje iskoristivog otpada u Sisku i Kutini;
- sanirati i dodatno opremiti, odnosno (ukoliko je to nemoguće ili neisplativo) zatvoriti postojeće deponije i urediti nove;
- sanirati "divlja" odlagališta;
- proizvođači neopasnog tehnološkog otpada moraju donijeti svoje programe postupanja s otpadom u kojima će utvrditi slijedeće:
 - mjere izbjegavanja i smanjenja količina tehnološkog otpada
 - mjere iskorištenja otpada
 - mjere postupanja
 - mjere sanacije postojećih skladište odnosno privremenih odlagališta

- mjere nadzora.

9.1. Postupanje s opasnim otpadom

Postupanje s opasnim otpadom Zakonom je ustrojeno na razini Države.

Programom prostornog uređenja RH («Narodne novine» broj 55/99) utvrđena je Trgovska gora kao jedina istražna lokacija (prostor za izgradnju) odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada (NSRAO).

Nakon istražnih radova, koji će potvrditi ili opovrgnuti pogodnost ove lokacije za izgradnju odlagališta NSRAO, izrade Studije utjecaja na okoliš, provedbe javnog uvida i javne rasprave, biti će odlučeno o mogućoj gradnji građevine za postupanje s opasnim, odnosno radioaktivnom otpadom.

Programom prostornog uređenja RH na području Sisačko - moslavačke županije predviđene su slijedeće građevine za postupanje / zbrinjavanje opasnog otpada:

- građevine za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada u Sisku (peć Herbosa, fluidna peć u INA Rafineriji nafte Sisak, te rotacijska peć u INA Rafineriji nafte u Sisku - u izgradnji).
- građevine za skladištenje opasnog otpada (sabirališta) u Kutini, Novskoj i Dvoru.

Planiranje mikrolokacija građevina od važnosti za Državu će se provoditi temeljem detaljnih studijskih i projektnih istraživanja.

9.2. Postupanje s neopasnim tehnološkim otpadom

Sukladno vrsti i svojstvima postojećeg neopasnog tehnološkog otpada (NTO), najveći dio zahtijeva odlaganje na odlagalište (deponiju) neopasnog tehnološkog otpada. Za sada se 93 % ovog otpada (NTO) deponira na deponiji neopasnog tehnološkog otpada u Kutini (odlagalište fosfogipsa Petrokemije d.d. Kutina), 4 % se zbrinjava obradom (neutralizacija i spaljivanje u INA Rafineriji nafte u Sisku), 2 % se koristi kao sekundarna sirovina, dok se ostalo deponira u krugu tvornica (proizvođača ovog otpada).

Novu lokaciju deponije neopasnog tehnološkog otpada Županija će odrediti nakon istražnih radova i Studije odabira lokacije odlagališta neopasnog tehnološkog otpada.

Budući najveći dio ovog otpada nastaje u tvornici Petrokemije u Kutini, razmatrat će se sanacija i dodatno opremanje postojeće deponije, kao i nove lokacije u blizini tvornice, kako se otpad ne bi prevezio na veće udaljenosti, što bi znatno poskupilo odlaganje istoga, kao i povećalo mogućnost akcidenta pri prijevozu. Znatan problem predstavlja blizina parka prirode Lonjsko polje i zaštita podzemnih voda na Moslavačkoj gori, te će samo istraživanja i Studija moći odrediti lokaciju deponije NTO-a.

U slučaju da geološka, hidrološka i druga istraživanja dokažu nemogućnost izgradnje odlagališta neopasnog tehnološkog otpada na ovom prostoru, razmatrat će se druge lokacije (prostor južno i jugoistočno od Petrinje, pa prema Dvoru).

9.3. Postupanje s komunalnim otpadom

Sukladno Zakonu o otpadu i Zakonu o prostornom uređenju lokacije za gradnju građevina namijenjenih skladištenju, obrađivanju i odlaganju komunalnog otpada utvrđuju se prostornim planovima uređenja gradova i općina, koje donose jedinice lokalne samouprave. U skladu s međusobnim dogovorima, preporuča se da dvije ili više jedinica lokalne samouprave izgrade i koriste zajedničku deponiju, čime bi se smanjili troškovi i lakše nadzirao mogući nepovoljni utjecaj na okoliš.

Za potrebe razvrstavanja i ponovnog korištenja vrijednih sastojaka iz otpada preporuča se izgradnja lokalnih sabirališta (u većim središtima jedinica lokalne samouprave) i središnjeg uređaja za razvrstavanje iskoristivog otpada u Sisku i Kutini. Općine i gradovi u okviru svojih prostornih planova dužne su odrediti lokaciju deponije komunalnog otpada, kao i moguću lokaciju deponije koja će se upotrijebiti u slučaju više sile.

[\] Vidi točku 11.4

U izradi Prostornih planova uređenja općina i gradova preporuča se odrediti lokacije prikupljališta i stalnih deponija komunalnog otpada, a u izradi GUP-a i UPU-a i lokacija lokalnih sabirališta otpada. Preporuča se izrada Programa gospodarenja otpadom za gradove i općine, koji navedeni dokument nemaju.

10. MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

10.1. Zaštita zraka

Mjere za sprječavanje i smanjivanje onečišćavanja zraka provode se:

- cjelovitim planiranjem, odnosno usklađivanjem dokumenata prostornog uređenja s programima zaštite okoliša, posebno zaštite zraka,
- propisivanjem zaštitnih mjera i graničnih vrijednosti onečišćenja zraka,
- primjenom propisane ili utvrđene procjene utjecaja na okoliš i primjenom mjera zaštite i poboljšanja kakvoće zraka pri gradnji i rekonstrukciji stacionarnih (tehnološki procesi, industrijski pogoni, uređaji i objekti iz kojih se onečišćujuće tvari ispuštaju u zrak) i difuznih (uređaji, površine i druga mjesta odakle se onečišćujuće tvari slobodno šire zrakom bez određena ispusta ili dimnjaka) izvora onečišćavanja zraka,
- poticanjem upotrebe izvorno čistih tehnologija,
- primjenom sanacijskih programa za pojedine izvore ili područja.

10.1.1. Mjere za sprečavanje onečišćivanja zraka

Pri izradi prostornih planova gradova i općina moraju se uzeti u obzir područja posebnih prirodnih i kulturnih obilježja, postojeća i planirana kategorija kakvoće zraka na nekom području te odabrati najpovoljnije lokacije za moguće izvore onečišćavanja zraka, kao i potrebne zaštitne udaljenosti između takvih objekata i stambenih zona u skladu s odredbama Zakona o zaštiti zraka.

Za pojedina područja mogu se propisati strože granične vrijednosti emisija i strože zaštitne mjere, ovisno o osjetljivosti ekosustava, daljinskom prijenosu onečišćavanja i kakvoći zraka.

10.1.2. Mjere za smanjenje onečišćivanja zraka

Potrebno je poduzeti slijedeće mjere:

- u cilju smanjenja negativnih utjecaja emisija iz rafinerijskih pogona na stanovnike grada Siska kao i iz pogona Petrokemije Kutina na stanovnike grada Kutine treba zahtijevati optimalno vođenje procesa i održavanje pogona i opreme,
- za područje oko Rafinerije u Sisku treba donijeti sanacijski program mjera za smanjenje emisija onečišćenja, posebno iz difuznih izvora rafinerijskih pogona
- u Rafineriji učinkovitost rada postrojenja odsumporavanja kontrolirati stalnim mjerenjem emisije dimnih plinova
- u termoelektrani Sisak smanjiti onečišćenje primjenom kvalitetnijeg goriva, poboljšanjem izgaranja i povećanjem učinkovitosti
- promicanje upotrebe plina u svim gradovima i većim naseljima
- kotlovnice na kruta goriva preraditi na tekuće ili plinovito gorivo
- u svim kotlovnicama koja koriste loživo ulje propisati upotrebu niskosumpornog loživog ulja, odnosno upotrebu plina
- propisati nadzor ispušnih plinova za vozila javnog gradskog prometa, teretna i dostavna vozila određene nosivosti
- stroga središta gradova u Županiji (Sisak, Kutina, Hrvatska Kostajnica, Petrinja, Novska, Topusko, Glina i ostali) osloboditi prometa i urediti pješačke zone
- održavanje javnih gradskih površina redovnim čišćenjem prašine s ulica (usisivači).
- zabraniti korištenje ugljena u kućnim kotlovnicama i prodaju ugljena na malo sa sadržajem sumpora većim od 0,55 g/MJ

10.1.3. Mjere za nove zahvate u prostoru

Gradovi na području Županije dužni su, sukladno zakonskim propisima, voditi katastar emisija u okoliš, s obzirom na utvrđene djelatnosti koje onečišćuju zrak u zonama stanovanja i industrijskim područjima.

Izvođenjem nekog zahvata na bilo kojem mjestu u Županiji ne smije se izazvati povećanje opterećenja niti smije doći do prelaska kakvoće zraka u višu kategoriju u bilo kojoj točki okoline izvora.

U zonama mješovite namjene moguće je locirati samo manje gospodarske pogone koji neće negativno utjecati na kvalitetu okoliša, dok je smještaj novih gospodarskih pogona srednje ili manje veličine predviđen u sklopu prostora za razvoj malog i srednjeg poduzetništva, koje će biti definirane dokumentima prostornog uređenja niže razine. Dugoročno, onečišćenje zraka zbog prometa bit će glavni problem za Županiju. Ovom treba posvetiti posebnu pažnju i pojačati infrastrukturu koja će omogućiti iznalaženje pravovremenih i djelotvornih zaštitnih mjera. Pored propisanih mjera za smanjenje onečišćenja zraka u točki 10.1.2., potrebno je poduzeti, sukladno mogućnostima, slijedeće mjere:

- proširivati pješačke zone u gradovima, uz istovremenu izgradnju javnih garaža,
- unapređenje javnog prijevoza, naročito u okruženju urbanih cjelina (primjena plina u vozilima javnog prijevoza i dostavnim vozilima),
- osigurati veću protočnost prometnica.

10.2. Zaštita od buke i vibracija

Zaštita od buke obrađuje se dokumentima prostornog uređenja niže razine (GUP, UPU, DPU). Prostornim planovima uređenja općina i gradova mogu se propisati posebne mjere zaštite od buke za građevinska područja, kao i za građevine izvan građevinskog područja i građevine javnih sadržaja.

Za građevinska područja, Zakonom o zaštiti od buke («Narodne novine» broj 17/90) i Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj rade i borave ljudi («Narodne novine» broj 37/90) propisane su najviše dopuštene razine na vanjskim prostorima :

Tablica 7: Najviše moguće dopuštene razine buke na vanjskim prostorima

Zona	Namjena prostora	Najviše dopuštene razine vanjske buke u dBA	
		Dan	Noć
1.	Bolničke zone, oporavilišta, zone odmora i rekreacije, kulturno - povijesni lokaliteti i veliki parkovi	50	40
2.	Stambena gradska područja, ostala naselja, turističke zone, kampovi i zone odgojno – obrazovnih institucija, znanstveno - istraživački instituti	55	45
3.	Poslovno - stambena zona sa građevinama javne namjene izvan gradskog središta, dječja igrališta	60	50
4.	Poslovno - stambena zona sa građevinama javne namjene unutar gradskog središta, zone duž autoputeva i glavnih gradskih prometnica	65	50
5.	Industrijska, skladišna i servisna područja, te područja transportnih terminala, bez stanova	unutar ovih zona - u skladu s propisima o zaštiti na radu na granici ovih zona - buka ne smije prelaziti dopuštene razine u zoni s kojom graniči	

Građevine i postrojenja koja mogu biti izvor prekomjerne buke potrebno je locirati ma odgovarajuću udaljenost od naselja, stambenih i rekreacijskih zona.

10.3. Zaštita voda

Mjerama zaštite treba sačuvati one vode koje su još čiste, zaustaviti postupke i zahvate u prostoru na pogoršanju kakvoće voda, saniranjem ili uklanjanjem izvora onečišćenja, osigurati poboljšanje ekoloških svojstava vode, tamo gdje su one narušene, te osigurati svrhovito korištenje voda, a time skladan i postojan razvoj.

10.3.1. Zaštita izvorišta vode za piće

Za očuvanje i poboljšanje kakvoće, te zaštitu količine vode postojećih i mogućih izvorišta pitke vode nužno je: određivanje područja zona zaštite izvorišta i načina ponašanja u ovim zonama. Oni se moraju temeljiti na hidrogeološkim i sanitarno ekološkim mjerama.

Kategorizaciju izvorišta potrebno je izvršiti na osnovi regionalnih vodoopskrbnih planova.

Odluka o zaštiti izvorišta je osnovni pravni akt kojim se određuje zaštita izvorišta vode za piće. Zaštita izvorišta provodi se u skladu s odlukama koje donosi, ovisno o području prostiranja zone zaštite, županijska skupština, gradsko ili općinsko vijeće.

Na osnovi dosadašnjih istražnih radova moraju se donijeti odluke o zonama zaštite za izvore koji će biti uključeni u javne vodoopskrbne sustave, a za koje odluka o zaštiti izvorišta još nije donešena (u vodoopskrbnom sustavu Moslavačka Posavina to su izvorišta: Mustafina Klada, Mužilovčica (Kutina), Osekovo i Jasenovac; u vodoopskrbnom sustavu "Sisak-Petrinja" izvorišta: Novo Selište, Pecki, Peščenica, Kopa, Križ, Igralište i Hrastovica; u vodoopskrbnom sustavu Hrvatska Kostajnica izvorište Dubica; te u vodoopskrbnom sustavu "Glina-Gvozd" izvorišta: Smerdan, Pokupska Slatina i Pecka).

Zone sanitarne zaštite za izvore koji će biti uključeni u javne vodoopskrbne sustave potrebno je uvrstiti u prostorne planove uređenja gradova i općina.

10.3.2. Mjere zaštite podzemnih voda

Za slučaj izvanrednih zagađenja provode se mjere temeljem Državnog i Županijskog plana za zaštitu voda. Potrebno je izraditi operativne planove interventnih mjera za slučaj izvanrednih zagađenja i osposobiti se i opremiti za hitno provođenje sanacijskih mjera.

Posebnu pozornost u tom smislu treba dati mogućim izvorima zagađenja većih razmjera kao što su: INA - Rafinerija, Petrokemija d.d., Jadranski naftovod, autocesta i željeznička pruga, velike toplane u naseljima, deponije i veći industrijski pogoni.

10.3.3. Zaštita površinskih voda

Zaštita površinskih voda zastupljena je u okviru zaštite podzemnih voda i izvorišta iz kojih se stvaraju površinski tokovi Save, Kupe i njihovih pritoka.

Kakvoću ovih vodotoka treba očuvati i unaprijediti nadziranom ispuštanjem i pročišćavanjem otpadnih voda. Odvodnja otpadnih voda pripadajućih područja ovih vodotoka je strateški riješena, a vremenski tijek izgrdnje treba odrediti Županijskim planom za zaštitu voda od onečišćenja.

10.4. Zaštita tla

Vrednovanjem zemljišta, uz uvažavanje osobitosti sistemskih jedinica tla, zemljišta su razgraničena na I. do IV. kategoriju zaštite, gdje:

- zemljišta I. kategorije zaštite obuhvaćaju najvrednija tla i treba ih zaštititi i namijeniti primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji
- zemljišta II. kategorije odgovarajućim mjerama zaštite treba zaštititi planiranjem manje gustoće naseljenosti u kojima će poljoprivredno zemljište biti odgovarajuće uklopljeno, zaštićeno i privedeno svojoj svrsi u okviru manjih gospodarstva i okućnica
- zemljišta III. i IV. kategorije čine zemljišta koja su uglavnom prekrivena šumama, te zemljišta na strmim padinama za koje je potrebno planirati mjere zaštite od erozije
- na zemljištima III. i IV. kategorije planiranje građenja se može odvijati bez ograničenja.

Zemljište I. kategorije zaštite u kartografskom prikazu broj 1. Korištenje i namjena prostora kartirano je kao "poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene, vrijedno obradivo tlo". Zemljište II.

kategorije je kartirano kao "poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene - ostala obradiva tla", a zemljišta III. i IV. kategorije zajedno kao "ostalo poljoprivredno tlo i šumsko zemljište".

Prenamjena vrijednog obradivog tla I. kategorije u nepoljoprivredne, posebice građevinske svrhe, u pravilu nije dopuštena. Dapače, postojeće zapuštene poljoprivredne površine potrebno je privesti poljoprivrednoj namjeni ili ih pošumiti.

Obzirom na činjenicu da zaštita tla ima mnogostruki učinak na ostale dijelove okoliša, da predstavlja važan životni i gospodarski prostor, da se obnavljanje i stvaranje tla odvija vrlo sporo, pri izradi planova niže razine (prostornih planova uređenja gradova i općina) potrebno je:

- predvidjeti dugoročno i kvalitetno korištenje tla, te dati prednost zaštiti ispred ostalih korisničkih interesa.
- predvidjeti za površine koje se više ne koriste ponovno obrađivanje (rekultivaciju)
- predvidjeti u svrhu zaštite od erozije i štetnog djelovanja zbijanja tla odgovarajuće poljoprivredne i šumarske postupke

- predvidjeti obnovu tala oštećenih erozijom i klizanjem
- poticati pošumljavanje i pomlađivanje šuma autohtonih šumskih zajednica
- močvarnim tlima gospodariti na način održivog razvoja.

Predviđena je sanacija zagađenog tla na području Županije (bivša odlagališta otpada i sl.).

Smjernice propisane Planom za iskorištavanje mineralnih sirovina danih u točki 1.3.6. sukladno se primjenjuju i u pogledu premještanja tla (iskorištavanje kvalitetne zemlje za druge namjene na drugim lokacijama.) Detaljnije smjernice će se odrediti kroz prostorne planove uređenja gradova odnosno općina.

10.5. Mjere posebne zaštite

10.5.1. Temeljne smjernice za provedbu mjera zaštite u planiranju prostora

Osnovne smjernice i osnovna planska rješenja i prijedlozi za provedbu mjera zaštite ljudi, prirodnih i materijalnih vrijednosti na području Županije temelje se na geopolitičkom položaju, geografskim i demografskim značajkama, stupnju razvoja gospodarstva, infrastrukture i svih društvenih djelatnosti, kao i na procjeni ugroženosti cijelog područja Županije prirodnim nepogodama, tehničko - tehnološkim i ekološkim nesrećama i mogućim ratnim razaranjima.

Posebne smjernice i zahtjevi zaštite i spašavanja u planiranju prostora poradi omogućavanja što boljih uvjeta za preživljavanje ljudi, koje bi u najvećoj mjeri omogućile smanjenje ljudskih žrtava, općenito obuhvaćaju:

1. mjere kojima se osigurava što bolja zaklonjenost stambenih, poslovnih i drugih građevina, smanjuje njihova izloženost i povredljivost od razaranja (manja visina građevina, manja gustoća izgrađenosti, više zelenih površina, veća udaljenost između građevina i slično),
2. mjere koje omogućavaju što učinkovitiju evakuaciju, izmještanje, spašavanje, zbrinjavanje, sklanjanje i druge mjere zaštite i spašavanja ljudi,
3. mjere koje omogućavaju elastičan prijelaz iz optimalnih u izvanredne uvjete prometa i kretanja,
4. mjere koje omogućavaju lokalizaciju i ograničavanje dometa posljedica pojedinih prirodnih nepogoda i drugih incidentnih ili izvanrednih događaja,
5. mjere koje omogućavaju funkcioniranje i obnavljanje građevina u slučaju oštećenja (protivpotresno i protivpožarno projektiranje i slično).

10.5.2. Smjernice za zaštitu od požara i eksplozije

Na području Sisačko - moslavačke županije Prostornim planom predviđene su slijedeće mjere zaštite od požara i eksplozije :

- prilikom svih zahvata u prostoru, te izrade dokumenata prostornog uređenja obvezno je potrebno koristiti odredbe Pravilnika o uvjetima za vatrogasne pristupe («Narodne novine» broj 35/94 i 55/94) i Pravilnika o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu za gašenje požara («Službeni list» broj 30/91)

- u skladu s odredbama Pravilnika o tehničkim uvjetima i normativima za siguran transport tekućih i plinovitih ugljikovodika magistralnim naftovodima i plinovodima za međunarodni transport («Službeni list» broj 26/85) zaštitni koridor Jadranskog naftovoda u kojem je zabranjena svaka gradnja iznosi od osi naftovoda po 20 m lijevo i desno
 - građevine i postrojenja u kojima će se skladištiti i koristiti zapaljive tekućine i plinovi moraju se graditi na sigurnosnoj udaljenosti od ostalih građevina i komunalnih uređaja, u skladu s odredbama Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima («Narodne novine» broj 108/95),
 - mjesta za gradnju građevina u kojima se obavlja proizvodnja, smještaj i čuvanje eksplozivnih tvari, sukladno članku 44. Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku upotrebu («Narodne novine» broj 12/94) biti će, u slučaju potrebe za njihovu gradnju, određena detaljnim planovima prostornog uređenja, u skladu sa zahtjevima nadležnog tijela za zaštitu od požara
 - u mjestima u kojima se planira ustrojavanje vatrogasnih postaja detaljnim planovima prostornog uređenja potrebno je predvidjeti prostor za gradnju vatrogasne postaje približno u središtu mjesta uz glavnu prometnicu
-
- ispred postojećih i budućih vatrogasnih postaja detaljnim planovima prostornog uređenja predvidjeti gradnju po jednog nadzemnog hidranta za punjenje vatrogasnih vozila
 - u slučaju potrebe određivanja mjesta za civilna strelišta otvorenog tipa za oružje s užljebljenom cijevi detaljnim planovima prostornog uređenja na odgovarajući način primjeniti odredbe Zakona o oružju («Narodne novine» broj 46/97) i Pravilnika o posebnim uvjetima što ih moraju ispunjavati poslovne prostorije za proizvodnju oružja, promet oružja i streljiva, popravlanje i prepravljanje oružja, vođenje civilnih strelišta te zaštitu od požara, krađe i drugih nezgoda i zlorporaba («Narodne novine» broj 8/93).

Osnovne preventivne mjere zaštite u oblasti zaštite od požara temelje se na procjeni ugroženosti od požara i analizi desetogodišnjeg prosjeka požara i incidentnih situacija izazvanih požarima, koja je obuhvaćala analizu vatrogasnih intervencija po vrsti, strukturi i mjestu nastanka.

U cilju onemogućavanja nastanka i sprečavanja širenja požara, osnovne preventivne mjere u planiranju prostora trebaju sadržavati sljedeće:

- Zoniranje - utvrđivanje namjene prostora te, temeljem prihvaćenih metoda za utvrđivanje požarnih sektora unutar zona, utvrđivanje zona zaštite s požarnim zaprekama (vatrobranim pojasevima). Vatrobrani pojasevi, odnosno požarne zapreke mogu biti ulice, parkovi i drugi slobodan prostor gdje nije dozvoljena gradnja, kao i prirodne prepreke - vodotoci i jezera.
- Tijekom izrade dokumenata prostornog uređenja postojećih urbanih sredina s gustoćom izgrađenosti većom od 30%, kao i većim požarnim opterećenjem utvrditi pojačane mjere zaštite kroz:
 - a) ograničenje broja etaža,
 - b) obvezatnu interpolaciju građevina većeg stupnja vatrootpornosti (najmanje F-120),
 - c) izgradnju požarnih zidova,
 - c) ograničenje namjene na djelatnosti s najmanjim požarnim opasnostima,
 - e) izvedbu dodatnih mjera zaštite (vatrodojava, pojačan kapacitet hidrantske mreže).

10.5.3. Smjernice za zaštitu od elementarnih nepogoda, ratnih opasnosti i ostalih izvanrednih događaja

U skladu s Pravilnikom o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu («Narodne novine» broj 2/91) skloništa i druge građevine za zaštitu stanovništva na području Županije grade se u gradovima i naseljenim mjestima u kojima živi preko 2.000 stanovnika, odnosno izuzetno i u naseljenim mjestima s manje od 2.000 stanovnika ako se nalaze na području stupnja ugroženosti I. do IV.

Prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti gradovi i naseljena mjesta u Županiji svrstavaju u I. do IV. stupnja ugroženosti koja se potom razvrstavaju u jednu ili više zona u kojima se grade skloništa određene otpornosti ili osigurava zaštita stanovništva na drugi način.

Zone ugroženosti određuju jedinice lokalne samouprave na određenoj daljini od građevina koje bi mogle biti cilj napada u ratu i od građevina kod kojih bi veliki kvarovi (havarije) na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša, a prema procjenama ugroženosti i stupnju ugroženosti grada ili naseljenog mjesta.

10.5.3.1. Sklanjanje ljudi

Prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti gradovi i naseljena mjesta Županije svrstani su u stupanj ugroženosti I. do IV. :

I. stupanj ugroženosti : **Sisak i Kutina**

- gradnja skloništa otpornosti 100 kPa - na udaljenosti od 150 m od građevina kod kojih bi kvarovi na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša,
- gradnja skloništa dopunske zaštite otpornosti 50 kPa - na udaljenosti do 650 m od građevina kod kojih bi kvarovi na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša i u gusto naseljenim urbanim sredinama,
- osiguranje zaštite stanovništva u zaklonima - na cijelom području

II. stupanj ugroženosti : **Petrinja**

- gradnja skloništa dopunske zaštite otpornosti 50 kPa i skloništa za zaštitu od radijacije - u gusto naseljenim urbanim sredinama,
- osiguranje zaštite stanovništva u zaklonima - na cijelom području

III. stupanj ugroženosti: **Novska i Glina**

- gradnja skloništa za zaštitu od radijacije - u gusto naseljenim dijelovima,
- osiguranje zaštite stanovništva u zaklonima - na cijelom području

IV. stupanj ugroženosti: **Popovača, Hrvatska Kostajnica, Mošćenica, Lipovljani, Dvor, Sunja i Hrvatska Dubica**

- osiguranje zaštite stanovništva u zaklonima - na cijelom području

Prilikom određivanja lokacija, dimenzioniranja i projektiranja potrebno se pridržavati sljedećih preporuka:

- u Županiji se sklanjanje ljudi osigurava izgradnjom skloništa osnovne i dopunske zaštite, te prilagođavanjem pogodnih prirodnih, podrumskih i drugih pogodnih građevina za sklanjanje ljudi i to u područjima - zonama obvezne izgradnje skloništa, određenim prostornim planovima uređenja gradova i općina koji uređuju prostor Županije
- skloništa osnovne zaštite otpornosti 100 i više kPa i skloništa dopunske zaštite otpornosti 30 kPa, kao građevine namijenjene zaštitu ljudi i stvari potrebnih za preživljavanje u skloništu, grade se u mjestima razvrstanim u I. do III. stupnja ugroženosti u zonama u kojima je obvezna izgradnja skloništa, a temeljem Pravilnika o tehničkim normativima za skloništa (SL 55/83)
- skloništa u zonama obvezne gradnje skloništa utvrđenih prostornim planovima, ne bi trebalo graditi ukoliko je sklanjanje osigurano u već izgrađenom skloništu, u građevinama za privremenu uporabu, u neposrednoj blizini skladišta zapaljivih tvari, ispod zgrada viših od 10 etaža, u razini nižoj od podruma zgrade, u okviru građevina turističkih naselja i arheoloških lokaliteta, u plavnim područjima, nizvodno od hidroenergetskih akumulacija, te u područjima s nepovoljnim geološko - hidrološkim uvjetima
- kod planiranja i gradnje podzemnih javnih, komunalnih i sličnih građevina, dio sadržaja neophodno je prilagoditi zahtjevima sklanjanja ljudi, ukoliko u zoni takve građevine

- sklanjanje nije osigurano na drugi način
- skloništa osnovne i dopunske zaštite obvezno se projektiraju kao dvonamjenske građevine s prvenstveno mirnodopskom namjenom, odnosno kao višenamjenski poslovni prostori s ovim minimalnim zahtjevima: svijetla visina minimalno 2,80 metara, kolni prilaz prema glavnom ulazu ili rezervnom izlazu, sanitarni čvorovi u građevini ili neposredno uz nju, sa priključcima na vodovod, kanalizaciju, telefon i antenski sustav
 - lokacija pojedinog skloništa ili dvonamjenske građevine utvrđuje se u postupku izdavanja lokacijske dozvole, te treba biti planirana tako da je pristup omogućen i u uvjetima rušenja građevine u kojoj je smješteno

10.5.3.2. Zaštita od rušenja i spašavanje iz ruševina

Sabirne ceste u naseljima potrebno je planirati tako da ih rušenje zgrada ne zatvori za promet, odnosno da se ruševine mogu što jednostavnije raščistiti radi evakuacije ljudi i dobara.

Za nova naselja potrebno je planirati više ulazno - izlaznih prometnica s neophodnim zaobilaznim brzim cestama.

Kod križanja cesta u dvije ili više razina treba osigurati cijeli lokalitet čvorišta na način da se isti način prometa može prilagoditi za odvijanje na jednoj razini.

Radi zaštite od potresa protivpotresno projektiranje građevina sukladno postojećoj regulativi i tehničkim normativima neophodno je temeljiti na seizmičkoj mikrorajonizaciji Županije, odnosno seizmološkom zemljovidu Republike Hrvatske.

U područjima nizvodno od planiranih energetske hidroakumulacije, odnosno brana, u kojima je na zemljištu označen doseg i zona plavljenja uslijed iznenadnog rušenja ili prelijevanja brana, izgradnja se određuje prostornim planovima koji obuhvaćaju ta područja.

10.5.3.3. Zaštita od potresa

Teritorij Županije je seizmički aktivan, ali je na njegovim pojedinim dijelovima različit stupanj seizmičkog rizika. Važeće karte, iz kojih se može očitati stupanj seizmičnosti pojedine lokacije su mjerila 1:1.000.000 i stoga nedovoljne preciznosti. U tu svrhu potrebno je izraditi seizmotektonsko zoniranje Županije u mjerilu 1:100.000, koje mora biti usklađeno sa seizmičkim zoniranjem Republike Hrvatske. Do izrade nove seizmičke karte Županije protupotresno projektiranje i građenje treba provoditi u skladu s postojećim seizmičkim kartama, zakonima i propisima.

Protupotresno projektiranje građevina kao i građenje potrebno je provoditi sukladno Zakonu o građenju i postojećim tehničkim propisima

Lociranje građevinskih područja naselja i infrastrukturnih građevina u dokumentima prostornog uređenja niže razine treba provoditi u skladu sa seizmotektonskim zoniranjem Županije i geotehničkim zoniranjem općina i gradova odnosno geotehničkim mikrozoniranjem urbanih cjelina.

Kod rekonstrukcije starijih građevina koje nisu projektirane u skladu s propisima za protupotresno projektiranje i građenje izdavanje dozvole za građenje treba uvjetovati ojačavanjem konstruktivnih elemenata na djelovanje potresa.

10.5.3.4. Zaštita od industrijskih nesreća

Sukladno Zakonu i potvrđivanju Konvencije o prekograničnim učincima industrijskih nesreća (Narodne novine br. 7/99) i obvezama koje iz toga proizlaze potrebno je pri odlučivanju o lokacijama smještaja tzv. opasnih djelatnosti uzeti u obzir slijedeće:

- rezultate analize i ocjene rizika, uključujući ocjenu fizičkih značajki prostora
- procjenu rizika po okoliš, uključujući posljedice prekograničnog učinka
- procjena novih opasnih djelatnosti koje bi mogle biti izvor rizika

- razmatranje lokacije za nove i značajne izmjene na postojećim opasnim djelatnostima na sigurnoj udaljenosti od postojećih središta naseljenosti, te uspostavljanje sigurnosnih područja oko opasnih djelatnosti
- sudjelovanje javnosti.

Pri izradi planova intervencija u zaštiti okoliša potrebno je:

- utvrditi količinu i svojstva opasnih tvari na licu mjesta
- prirediti scenarij tipičnog uzorka industrijske nesreće
- predvidjeti količinu ispuštanja opasnih tvari u okoliš
- predvidjeti raspon i težinu nastalih posljedica za ljude i okoliš
- predvidjeti vremenski rok od početka događaja do kulminacije industrijske nesreće
- poduzeti mjere za smanjenje vjerojatnosti proširenja štetnog djelovanja
- uzeti u obzir broj, rasprostranjenost i koncentraciju ljudi u zoni opasnosti
- procijeniti mogućnosti evakuacije.

11. MJERE PROVEDBE

11.1. Obveza izrade dokumenata prostornog uređenja

Na temelju Zakona o prostornom uređenju («Narodne novine» broj 30/94, 68/98 i 61/00) i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske («Narodne novine» broj 50/99), utvrđuje se potreba izrade sljedećih dokumenata prostornog uređenja za područje Sisačko - moslavačke županije:

- prostorni plan posebnih obilježja:
 - a) Park prirode "Lonjsko polje"
 - b) područje zaštićenog krajolika doline rijeke Kupe i Mokričkog Luga
 - c) područje zaštićenog krajolika Zrinske gore i doline rijeke Une
- prostorni plan uređenja grada, odnosno općine za :
 - a) 6 gradova : Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Sisak i Petrinja
 - b) 13 općina : Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Popovača, Sunja, Topusko i Velika Ludina
- generalnog urbanističkog plana za :
 - a) Sisak i Kutinu (temeljem Zakona o prostornom uređenju)
 - b) Petrinju (temeljem Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske)
- urbanističkog plana uređenja za gradove i naselja :
 - a) Novsku, Glinu, Hrvatsku Kostajnicu, Popovaču, Lipovljane, Dvor, Sunju i Topusko
- izmjene i dopune prostornih planova bivših općina .

Potreba izrade izmjena i dopuna prostornih planova bivših općina utvrđena je "Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru Županije 2001.-2003. godine", s obzirom na moguću potrebu za žurnim rješavanjem određenih problema prostornog uređenja. U skladu sa člankom 57. Zakona o prostornom uređenju izmjene i dopune prostornih planova bivših općina donosi Županijska skupština Sisačko - moslavačke županije na temelju pribavljenog mišljenja Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

- izrada i pribavljanje podataka i stručnih podloga za izradu dokumenata prostornog uređenja :
 1. Studija zaštita voda na području Županije
 2. Studija zaštite krajobraznih vrijednosti

3. Studija odabira lokacije za odlaganje neopasnog tehnološkog otpada
4. Kartografske podloge Županije
5. Seizmotektonska karta Županije u mjerilu 1:100.000
6. Županijski plan intervencija u zaštiti okoliša

Obveza izrade detaljnih planova uređenja prostora utvrđuje se prostornim planovima uređenja gradova i općina, odnosno Programima mjera za unapređenje stanja u prostoru.

U postupku izrade prostornih planova uređenja gradova / općina, potrebno je izvršiti snimanje stanja bespravne izgradnje. U svrhu sanacije postojeće nelegalne gradnje, potrebno je razmotriti mogućnost uklapanja iste u prostorne planove i ostale oblike intervencija u prostoru.

11.2. Područja primjene posebnih razvojnih i drugih mjera

Pogranično područje obuhvaća gradove: Glinu, Hrvatsku Kostajnicu i Novsku, te općine: Donji Kukuruzari, Dvor, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Majur i Topusko.

Za područja ovih gradova i općina predviđaju se poticajne mjere na razini nacionalnog programa obnove i razvoja, uz razrađenu strategiju razvitka na županijskoj i lokalnoj razini, a u cilju postupnog smanjivanja nesrazmjera i zaostajanja u odnosu na druga područja i daljnjeg ravnomjernog razvitka (revitalizacija naselja i gospodarstva, a osobito poljodjeljstva), te stvaranje pretpostavki za standard življenja primjeren vremenu u kojem živimo.

Provedba i razrada navedenih mjera provoditi će se putem programa mjera za unapređenje stanja u prostoru.

Posebne postavke razvoja koje treba poticati za navedeno područje su:

- da bi se ublažio negativni demografski proces, treba potaći jači rast žarišnih naselja i onih naselja koja su donekle sačuvala stanovništvo (uglavnom naselja s više od 500 stanovnika)
- planom predviđeni raspored gospodarskih subjekata i drugih sadržaja u prostoru provesti uz disperziju radnih mjesta i povezati ih s postojećim i planiranim područjima stanovanja
- poticati razvoj prometnih pravaca, koji osiguravaju razvoj graničnog područja i uključuju ga u prostor Županije

S obzirom na smještajne uvjete, na način kako se pojedine djelatnosti obavljaju u prostoru u odnosu na planirane potrebe, navedene postavke mogu se provesti putem slijedećih mjera:

- potrebno je izgraditi, obnoviti i opremiti potrebni broj područnih osnovnih škola u udaljenim naseljima kako bi se uspostavili uvjeti za očuvanje stanovništva u pograničnom području,
- građevine primarne zdravstvene zaštite moraju se nalaziti u svim gradovima i općinskim središtima pograničnog područja,
- radne zone treba planirati prostorno raspoređene, a posebno odrediti i sačuvati izrazito vrijedne prostore za poljoprivredno - stočarsku djelatnost,
- treba vršiti ulaganja u razvoj sustava komunalne infrastrukture

Pored navedenih mjera razvoja, nužno je primijeniti posebne mjere razvoja koje obuhvaćaju fiskalne i ostale poticajne mjere primijenjene po područjima ili pojedinim zahvatima (građevine). Područja čine veće ili manje prostorne cjeline na području kojih se mogu provoditi ciljane mjere razvoja (teritorij općina ili gradova, naselja, dijelovi naselja, izgrađene cjeline, katastarske općine itd). Po područjima mogu se propisati sljedeće posebne mjere:

1. **Gradnja građevina** - planom građenja i održavanja predvidjeti održavanje i građenje građevina od županijskog interesa u dijelu Županije čiji se razvoj želi potaknuti, te zadržati i privući stanovništvo (škole, zdravstvene ustanove, prometnice, opskrba, itd.)

2. **Građevinsko zemljište** - u područjima pogođena dugotrajnim iseljavanjem uz ispunjenje određenih uvjeta (mlađe dobne skupine, prijava prebivališta i sl.) osigurati prodaju uređenog građevinskog zemljišta po povoljnijim cijenama
3. **Kredit** - mjere za poticanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti provoditi dodjelom kredita s povoljnijim uvjetima (manja kamata, duži rok otplate i sl.)
4. **Novčani poticaji** - za određenu proizvodnju ili granu djelatnosti
5. **Porezne stope** - manje stope poreza na dobit, poreza na dohodak itd. za tvrtke čija se djelatnost želi poticati na određenom području

Poticajne mjere na županijskoj razini mogu se osim pograničnog područja donijeti i za ostale jedinice lokalne samouprave koje su pretrpjele značajne štete tijekom Domovinskog rata (gradovi Petrinja i Novska, te općine Gvozd, Donji Kukuruzari, Majur i Sunja).

11.3. Područja i lokaliteti za istraživanje i praćenje pojava i procesa u prostoru

Izvješćima o stanju u prostoru Županije i jedinica lokalne samouprave potrebno je obuhvatiti ocjenu stanja i praćenje pojava u prostoru naročito za :

- demografska kretanja - praćenje radi sagledavanja moguće neravnoteže i predlaganja mjera za uspostavu ravnoteže
- korištenje građevinskih područja naselja - praćenje načina korištenja i predlaganje promjena u smislu učinkovitog korištenja
- izgradnja infrastrukture i građevina od važnosti za Državu i Županiju - praćenje ostvarenja izgradnje radi ravnomjernijeg povezivanja i razvoja područja (auto cesta Zagreb - Sisak - Bihać, magistalna željeznička pruga velikih brzina Zagreb - Sisak - Kutina, magistralna željeznička pruga Sisak - Sunja - Volinja (Novska), pokrivenost TV odašiljačima cijelog područja Županije itd.)
- istraživanje prometnih pravaca Slunj - Glina - Sisak - Kutina, Sisak - Karlovac iz Kupu
- istraživanje alternativne trase željezničke pruge velike propusne moći i velikih brzina u zapadnom dijelu Županije (Glina, Topusko) - na temelju Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske

- usklađenje mogućih očekivanih sukoba u prostoru – npr: (1) studija usklađenja uvjeta zaštite visoko vrijednog zaštićenog krajolika rijeke Kupe i vodozahvata na Kupi s potrebama uređenja plovnog puta Kupom od Siska do Karlovca, te energetskom iskorištenjem (HE Pokuplje), (2) istraživanje načelne trase brze željezničke pruge Sisak – Kutina – Lipovljani kroz Park prirode Lonjsko polje s potrebama zaštite prirode i okoliša i (3) pri izgradnji odlagališta NSRAO i zaštita Zrinske gore kao zaštićenog krajolika.
- pogranična, brdska i manje razvijena područja - praćenje stanja, pojava i procesa u cilju praćenja učinaka provedenih mjera (gospodarski razvoj, demografska kretanja)
- zaštita i očuvanje prirodnih i kulturno - povijesnih obilježja i vrijednosti - praćenje stanja, pojava i procesa radi pravodobnog djelovanja u slučaju narušavanja tih vrijednosti (npr. sukobi u planskom korištenju rijeke Kupe)
- potreba izrade studije mogućih nalazišta mineralnih sirovina Županije na osnovi kojih bi se izradila Osnova gospodarenja mineralnim sirovinama za potrebe Županije, gradova i općina.
- zaštićeni lokaliteti prirode (registrirani, prijedloženi za zaštitu) - praćenje stanja, načina korištenja te mogućeg ugrožavanja i onečišćenja (Park prirode Lonjsko polje)

\ Vidi točku 11.4

- poplavna područja - praćenje promjena s ciljem zaštite prostora u slučaju potencijalnog ugrožavanja ljudi, imovine i okoliša
- vodonosna područja - praćenje kvalitete, stanja zaštite, potencijalnog ugrožavanja i onečišćenja
- ležišta geotermalne vode - planirano je dalje istraživanje mogućnosti i ekonomičnosti korištenja (Topusko, Sisak, Petrinja)
- planirana, postojeća i napuštena istražna polja mineralnih sirovina (nadzemna i podzemna) - praćenje korištenja postojećih i sanacije napuštenih polja s ciljem pravodobnog utjecaja u cilju zaštite prostora
- lokacija deponije neopasnog tehnološkog otpada i lokacija skladištenja opasnog otpada

Na temelju Izvješća o stanju u prostoru, Programima mjera za unapređenje stanja u prostoru Županije i jedinica lokalne samouprave odredit će se izrada potrebnih dokumenata prostornog uređenja, stručnih i znanstvenih podloga, te programa, studija, projekata i drugih elaborata.

**11.4. **

U postupku donošenja Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije vijećnici Županijske skupštine su jednoglasno usvojili amandman kojim se iz tekstualnog dijela (Obrazloženje i Odredbe za provođenje) i kartografskih prikaza Plana brišu odredbe koje se odnose na zbrinjavanje opasnog otpada (prostor za izgradnju odlagališta nisko i srednje radioaktivnog otpada) na području Sisačko-moslavačke županije - Trgovskoj gori.

III. IZVORI PODATAKA

Specijalističke studije izrađene za potrebe Prostornog plana Sisačko - moslavačke županije :

Ciljevi i strategija gospodarskog razvitka Sisačko - moslavačke županije

izrađivač: Institut za međunarodne odnose, Zagreb, srpanj 1999.

autori: dr. Sanja Maleković
dr. Mladen Staničić
Mario Polić
dr. Zoran Roca
dr. Sanja Benc
Mario Švigir
Luka Bayer
Jurica Jednaček
dr. Fedor Wenzler
dr. Zoran Grgić
dr. Eduard Kušen
dr. Vinko Barić
mr. Ante Šarin

Ivan Damir Anić
Željko Dolenc
Ljubica Ajduković - Ugarković
Jelena Ladavac
Antun Palarić
mr. Dubravka Jurlina – Alibegović

Ciljevi i strategija demografskog razvitka Sisačko - moslavačke županije

Zagreb, prosinac 1999.

autori: dr. Stjepan Šterc
Roko Mišetić

Sustav naselja Sisačko - moslavačke županije

izrađivač: CPA - Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb, siječanj 1997.

autorski tim: Tomislav Dolečki, dipl.inž.arh.
Neda Kaminski - Kirš, dipl.inž.arh.
Željka Sestrić, dipl.inž.arh.

Studija prometnog sustava Sisačko-moslavačke županije

izrađivač: IGH - Institut građevinarstva Hrvatske, Zavod za prometnice, Zagreb, ožujak 1999.

autorski tim: Dominik Stamač, dipl.ing.prom. - voditelj
Zdravko Duplančić, dipl.ing.prom.
Željko Milković, dipl.ing.
Tihana Saridžić, ing.prom.
mr.sc. Stjepan Kralj, dipl.ing.građ.
Željko Biondić, dipl.ing.prom.
Zdenka Čopor, teh.
Nada Latković, teh.
Neda Salopek

Koncepcijsko rješenje prioritetnih faza razvitka vodoopskrbe na području Sisačko-moslavačke županije

izrađivač: "Hidroprojekt - ing", Zagreb, lipanj 1998.

autori: Dragutin Mihelčić, dipl.inž.građ. - projektant voditelj
Dubravka Butorac, dipl.inž.građ.
Vedran Deletis, dipl.inž.građ.
Željko Poljak, dipl.inž.građ.
Dunja Markulinčić, inž.građ.
Ante Mašina, građ.teh.
prof.dr. Vinko Jović, dipl.inž.građ.
Ivna Sinovčić, dipl.inž.građ.
Joško Čelan, dipl.inž.građ.

Energetski razvitak Sisačko - moslavačke županije

izrađivač: institut Hrvoje Požar, Zagreb, srpanj 1999.

knjiga I. - Energetska bilanca i predviđanje energetske potrebe do 2025. godine

mr.sc. Damir Pešut - voditelj projekta

mr.sc. Helena Božić, dipl.ing. - autor

knjiga II. - Tehno - ekonomska analiza projekta plinifikacije

mr.sc. Damir Pešut - voditelj projekta

Robert Bošnjak, dipl.ing. - autor

knjiga III. - Stručno mišljenje o rješenju napajanja na području HEP DP "Elektre" Sisak

autori: mr.sc. Ernest Mihalek, dipl.ing.

mr.sc. Lahorko Wagmann, dipl.ing.

Zaštita prirodne baštine Sisačko - moslavačke županije

izrađivač: Županijski zavod za prostorno uređenje u suradnji sa Državnom upravom za zaštitu prirodne i kulturne baštine, Sisak, lipanj 1997.

autorski tim: Blanka Bobetko - Majstorović, dipl.inž.biol.

Radenko Deželić, dipl.inž.biol.

Studija zaštite kulturne baštine Sisačko - moslavačke županije

izrađivač: Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu, veljača 1999.

radna grupa: mr.sc. Biserka Dumbović Bilušić, dipl.inž.arh. - voditelj
Neven Bradić, prof.pov.umj.
Dunja Zelić Milošević, prof.etnol.
Tatjana Lolić, prof.arheol.
Ana Mlinar, prof.etnol.

konzultanti: Tomislav Peterinec, dipl.inž.arh.
dr.sci. Zorislav Horvat, dipl.inž.arh.

Izvešće o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije

izrađivač: APO - Agencija za posebni otpad, Zagreb, listopad 1998.

autori: mr. Ana Antolović, dipl.ing.
mr. Savka Kučar - Dragičević, dipl.ing.
mr. Damir Subašić
mr. Antun Schaller, dipl.ing.
Andrea Rapaić, dipl.ing.

Program gospodarenja otpadom Sisačko - moslavačke županije

izrađivač: CPA - Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb, svibanj 1997.

autorski tim: Blanka Bobetko - Majstorović, dipl.inž.biol.-ekol.
Tomislav Dolečki, dipl.inž.arh.
mr. Verica Ivanušić, dipl.inž.kem.
Neda Kaminski - Kirš, dipl.inž.arh.
mr. Velimir Kraker, dipl.inž.met.
Mile Mikić, dipl.inž.arh.
Željka Sestrić, dipl.inž.arh.
mr. Milan Stojić, dipl.oecc.
mr. Ivan Zorko, dipl.inž.kem

Vodno gospodarstvo - podloge za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije

izrađivač: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb, ožujak 2000. godine

izrada : Ivan Rožić, dipl.inž. - koordinator
Ana Ivanišević, dipl.inž.
Josip Turin, dipl.inž.
Vedran Deletis, dipl.inž.
Stojanka Janković, dipl.inž.
Mare Prpić, dipl.inž.
Arijana Senić, dipl.inž.
Mladenka Prusina, teh.
Ana Pušnik - Čabaj, teh.

U izradi Plana korišteni su podaci i dokumentacija jedinica lokalne samouprave i uprave :

- GRAD HRVATSKA KOSTAJNICA, Jedinstveni upravni odjel,
- GRAD GLINA, Upravni odjel za gospodarstvo, planiranje, razvoj i obnovu
- GRAD KUTINA, Ured Gradonačelnika
- GRAD NOVSKA, Upravni odjel za kom. gospodarstvo, prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša
- GRAD PETRINJA, Upravni odjel za komunalno gospodarstvo, stambene poslove, graditeljstvo i obnovu
- GRAD SISAČ, Služba gospodarenja prostorom, razvoja i zaštite okoliša
- OPĆINA DONJI KUKURUZARI, Ured Načelnika
- OPĆINA DVOR, Načelnik
- OPĆINA GVOZD, Načelnik
- OPĆINA HRVATSKA DUBICA, Vlastiti komunalni pogon
- OPĆINA JASENOVAC, Jedinstveni upravni odjel
- OPĆINA LEKENIK, Jedinstveni upravni odjel

- OPĆINA LIPOVLJANI, Jedinostveni upravni odjel
- OPĆINA MAJUR
- OPĆINA MARTINSKA VES, Jedinostveni upravni odjel
- OPĆINA POPOVAČA, Odsjek za komunalno gospodarstvo
- OPĆINA SUNJA, Općinski Načelnik
- OPĆINA TOPUSKO
- OPĆINA VELIKA LUDINA, Ured Načelnika

U izradi Plana korišteni su podaci i dokumentacija tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima :

- MINISTARSTVO OBRANE, Sektor za gospodarenje, Uprava za graditeljstvo i zaštitu okoliša
- MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA, Policijska uprava Sisačko - moslavačka
- MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA, Zavod za prostorno planiranje
- MINISTARSTVO KULTURE, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu
- DRŽAVNA UPRAVA ZA ZAŠTITU PRIRODE I OKOLIŠA, Zagreb
- HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE, Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje
- SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, Ured za prostorno uređenje, stambeno - komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša
- SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, Ured za gospodarstvo
- SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, Ured za zdravstvo i socijalnu skrb
- SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, Ured za statistiku
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Zagreb
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Sisak, Odjel za uređivanje šuma
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Nova Gradiška, Odjel za uređivanje šuma
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Karlovac, Šumarija Gvozd
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Zagreb, Šumarija Popovača
- "HRVATSKE ŠUME" p.o. Zagreb, Uprava šuma Novska
- HŽ - HRVATSKE ŽELJEZNICE, Direkcija, Poslovi razvoja i informatike
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., Sektor za razvoj, Zagreb
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Sisak
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Križ
- HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., DP "Elektra" Karlovac
- DRŽAVNA UPRAVA ZA VODE, Zagreb
- HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Zagreb
- SISAČKI VODOVOD d.o.o., Sisak
- HP - HRVATSKA POŠTA d.d., Središte pošta Sisak
- HRT - HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA, ODAŠILJAČI I VEZE, Projektno - tehnološki odjel
- HT - HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE d.d., TK centar Sisak, Odjel razvoja i realizacije razvoja
- PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, Geofizički odsjek
- JANAF d.d., Služba razvoja i gradnje
- INA - Industrija nafte d.d. - Naftaplina, Sektor proizvodnje nafte i plina, Služba nadzora